

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KANCELLIETS BREVBØGER

VEDRØRENDE DANMARKS INDRE FORHOLD

I UDDRAG

UDGIVET VED

JENS HOLMGAARD

AF

RIGSARKIVET

1647

KØBENHAVN

I KOMMISSION HOS G.E.C. GADS FORLAG

1989

Udgivet med støtte fra
CARLSBERGFONDET

© 1989 Rigsarkivet
Trykt i Aarhus Stiftsbogtrykkerie
ISBN 87-7497-117-4

Indholdsfortegnelse

Indledning	7
Forkortelser	9
Kancelliets Brevbøger 1647	13
Ordliste	403
Personregister	407
Stedregister	431
Sagregister	453
Tidligere udgivne bind	486

Indledning

Om udgivelsesprincipperne henvises generelt til indledningen i 1646-bindet (side 7-10). Den kritiske benytter vil givetvis kunne påvise adskillige afvigelser fra de heri anførte principper og mange inkonsekvenser i øvrigt. Selv om fuldstændig konsekvens næppe er hverken menneskelig mulig eller sagligt gennemførlig, er det udgiverens håb, at det i nærværende 1647-bind trods alt i nogen grad er lykkedes yderligere at nærme sig det tilstræbte mål.

På et par punkter er udgivelsesprincipperne justeret i dette bind i forhold til det foregående. Det er konsekvent undladt at anføre, til hvilke hovedgårde rigsejendomsfolk, lensmænd og andre fremtrædende adelspersoner skriver sig, når dette er helt uden betydning for identificeringen af den pågældende og i øvrigt må forudsættes almindeligt bekendt. Desuden er det som en hovedregel undladt at anføre, at lensmænd på rentekammeret i deres regnskab vil få godtgjort ekstraordinære udgifter, som efter kongens befaling eller med hans samtykke er afholdt på lenet, nedslag, som de med hans godkendelse har tilstået kronens bønder i landgilde og skatter, eller andre forringelser i lenets indkomster, da dette jo er en selvfølge, og oplysningen herom derfor må betragtes som en fast formel i brevet til lensmanden.

Når talen er om købstæderne og hovedstaden, anvender indførslerne i brevbøgerne ofte, men ikke altid, formen *borgmester*, uanset at der kan være tale om to eller flere borgmestre. Selv om det ikke kan udelukkes, at dette i nogle tilfælde kunne skyldes en skrivefejl, eller at formen *borgmester* i datiden måske også kunne være en flertalsform (jf. at det tyske ord *Meister* ikke har flertalsendelse), er indførslernes form altid fulgt i gengivelsen.

Der kan desuden være grund til at gøre opmærksom på et særligt problem i forbindelse med gengivelsen af indførslerne i et forkortet og så vidt muligt nutidigt sprog. Mens mange nu forældede ord og

vendinger uden vanskelighed lader sig omskrive til moderne dansk, og andre, fordi dette ikke er muligt, må gengives i den originale form, forekommer der enkelte ord og udtryk, som trods deres uændrede skikkelse er undergået en delvis, men også kun delvis betydningsglidning, og derfor ikke uden videre kan omskrives. Det gælder fx ordet *skikkelig*, der undertiden, men næppe altid eller udelukkende betyder velegnet, kvalificeret el. lign. Som andre eksempler kan nævnes ordet *bestille* og udtrykket *billig pris*. I sådanne tilfælde ser udgiveren ingen anden mulighed end at bibeholde ordet eller udtrykket i dets tvetydighed og overlade tolkningen i hvert enkelt tilfælde til læseren.

Det er i indledningen til 1646-bindet anført, at henvisninger til ordregiver, koncept og indlæg principielt er fuldstændige under den forudsætning, at alle bevarede koncepter og indlæg findes i de pågældende pakker i Danske Kancellis arkiv. For indlæg må der imidlertid tages et lille forbehold. Da tiden, som forløb mellem den indkommende skrivelse og det deraf foranledigede kongebrev, kunne variere fra få dage til mange måneder, og da et indlæg kan være foranlediget af et forudgående kongebrev og altså fremkomme kortere eller længere tid efter dette, vil fuld sikkerhed for, om der til en indførsel svarer et indlæg, i praksis næppe kunne opnås – i hvert fald ikke uden et uforholdsmæssigt stort arbejde. Manglende oplysning om indlæg som følge af disse forhold forekommer dog formentlig kun i ganske få tilfælde.

Om brevbøgernes (registrarernes) tilblivelse og om en række kildekritiske problemer, der rejser sig heraf, bl.a. mht. dateringerne og navnestoffet, henvises til udgiverens artikel *Kildekritiske notitser til Kancelliets Brevbøger i 1640erne i SPOR – arkiver og historie*. Studier og kilder 4. Rigsarkivet, 1987 (side 71-80).

1646-bindet bragte som noget nyt en særlig ordliste (side 353-57). Dette bind indeholder et supplement hertil (side 403-405).

Til slut skal opmærksomheden henledes på, at der i 1646-bindet nederst på side 17 efter sidste korrekturlæsning er faldet en linie ud. Den pågældende indførsel lyder i sin helhed (den udfaldne linie kursiveret):

5. jan. (Flensborg) Bevilling. Daniel Sehlner må indtil videre nedsætte sig i Kbh. og være forskånet for al borgerlig skat og anden tyng og pålæg. Sjr, 21, 416. (Tr.: KD, III, 259).

Forkortelser

Foruden de i almindeligt skriftsprog gængse forkortelser er nedenstående anvendt. En del af dem er dog kun brugt i tilføjelser, noter og registre. Brugen af forkortelser kan bero på et skøn i hvert enkelt tilfælde. Generelt gøres opmærksom på, at personnavne, der forekommer flere gange i samme indførsel, skrives ud første gang, men derefter kun nævnes ved forbogstaver, hvis forveksling er udelukket.

-adm.	-admiral	dr.	doktor
afd.	afdøde (afgangne)	dronn.	dronning(en)
afregn.	afregning	Dsk.KL.	I tidl. bind lejlighedsvis anvendt forkortelse for Danske Kirkelove. Jf. DKL.
akad.	akademi		
-ark.	-arkiv		
-b.	-borg		
bestall.	bestalling	e.e.	enke efter
bev.	bevilget	eng.	engelsk(e)
bevill.	bevilling		
CCD	Corpus Constitutionum Daniæ. Forordninger, Recesser og andre kongelige Breve, Danmarks Lovgivning vedkommende, 1558-1660. Ed. V.A. Secher.	f.	følgende (den, det nærmest følgende)
		ff.	følgende (de nærmest følgende)
		-fg.	-foged
		fg.	fungerende
		forp.	forpagter
		forst.	forstander
		forv.	forvalter
-d.	-datter	FR	Fynske Register
d.	død	frd.	forordning(en, -er)
da.	dansk(e)	FT	Fynske Tegnelser
Da.Mag.	Danske Magazin	fuldm.	fuldmægtig(e)
dat.	dateret		
dgl.	daglig(e)	gd., gde	gård, gårde
DKL	Danske Kirkelove. Ed. H.F. Rørdam.	g.m.	gift med
dl.	daler		

h.	herred	kv.	kvarter
-h.	-holm (Bornh., Bremerh.)		
-hdl.	-handler	-l.	-land(ske)
hgd., hgde	hovedgård, hovedgårde	LAK	Landsarkivet for Sjælland
holl.	hollandsk(e)		m.m.
hosp.	hospital	landsd.	landsdommer(e)
hr.	betegner ridder el. præst	LAO	Landsarkivet for Fyn
htk.	hartkorn (også hvor teksten har korn = hartkorn)	LAV	Landsarkivet for Nørrejylland
		ljtn.	løjtnant
indl.	indlæg (til Registre og Tegnelse)	-lt.	-løjtnant (kaptajnl., oblt.)
ing.	ingeniør		
		m.	magister el. mester
-j.	-junker	-m.	-mand el. -mester
jf.	jævnfør	m.	med
jfr.	jomfru	mag.	magister
JR	Jyske Registre	magesk.	mageskifte
J.R. Hübertz	J.R. Hübertz: Aktstykker vedk. Staden og Stiftet Aarhus.	-md.	-mand
		mdl.	månedlig(e)
JT	Jyske Tegnelse	mk.	mark
		ml.	mellem
		ml.	mølle
K.	i stednavne: Kirke	ms.	missive(r)
K.	koncept	mul.	mulig(vis)
kanc.	kancelli(et)		
kap.	kapitel	N.	Norder(-re)
kapt.	kaptajn	N	ukendt person el. sted
KB	Kancelliets Brevbøger (udgaven)	ndf.	nedenfor
		no.	norsk(e)
Kbh.	København(s)		
KD	Kjøbenhavns Diplomatarium. Ed. O. Nielsen	o.	over
		ob.	oberst (i sammensætn. el. foran navn)
kl.	kloster		
K.M.	Kongelig Majestæt	off.	officer(er)
-komm.	kommissær(er)	opl.	oplysning
komp.	kompagni	orig.	original(t kongebrev)
konf.	konfirmation, konfirmeret		
Kr. Erslev:	Kr. Erslev: Aktstykker og	pd.	pund
Aktst. og Opl.	Oplysninger til	pr.	præst
t. Rigsraadets	Rigsraadets og	priv.	privilegium(-er), privilegeret
og Stændermødernes	Stændermødernes Historie.	prof.	professor
Hist.			
kron.	kronologisk(e)	RA	Rigsarkivet (i Kbh.)
Kr.Sk.	Kronens Skøder paa	rd.	rigsdaler
	afhændet og erhvervet	rgsk.	regnskab(er)
	Jordegods i Danmark. Ed. L. Laursen.	Rtk.	rentekammeret

s.	salig	tidl.	tidligere
s.	sogn	tilf.	tilføjelse
S.	Sønder(-re)	till.	tilladelse
sekr.	sekretær	till.	tillige
SjR	Sjællandske Registre	-tj.	-tjener
SjT	Sjællandske Tegnelse	t.l. og v.	til lands og vands
sk.	skilling	tr.	trykt
skp.	skæppe(r)	ty.	tysk(e)
SkR	Skånske Registre		
skr.	skriver	u.	uden
skt.	sankt	u.	under
SkT	Skånske Tegnelse	u.d.	uden dag
sldl.	slet(te)daler	udat.	udateret
SmR	Smålandske Registre	udt.	udtog
SmT	Smålandske Tegnelse	u. st.	uden sted
spdl.	speciedaler		
st., St.	store, Store	v.	ved
superint.	superintendent	V.	Vester(-re)
sv.	svensk(e)	Ø.	Øster(-re)
t.	til (hovedgd. el. sogn)		
td.	tønde(r)	å.b.	åbent brev
teol.	teologisk(e)	årl.	årlig(e)

2. jan. (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Nicolaus Pandtzer af Lübeck har angivet, at en lybsk skipper Marckus Beckman, som blandt andre varer har haft 2 pakker engelsk klæde og baj tilhørende NP med, ikke lovligt har angivet dem, hvorfor de i aug. 1646 af visitøren Simon Joensen er oplagt og siden vurderet af 2 borgere. Han har begæret at måtte få sine varer, som skipperen ham uafvidende har skjult, for vurderingsprisen. AK skal udsperge visitøren, hvad for klæde og baj og hvor meget tilhørende NP, der er konfiskeret, hvor det er kommet hen, om det er sendt til klædekammeret, eller hvorledes det ellers er *distraheret*, og indgive sin erklæring til kancelliet, hvorpå kongen vil resolve sig. Sjt, 29, 125.

2. jan. (Frederiksborg) Ms. til Jacob Sinklar. Jfr. Elisabet Gyldenløves præceptor Jacob Weichman har andraget, at en Walter Lindes t. Greifswald i Pommern har skyldt hans fader en del penge, som er tilfaldet JW efter faderen, til hvis betaling WL til JW har afstået et regnskab over varer, som JS for nogle år siden har fået hos ham og endnu ikke betalt, i alt 374 rd. JS skal snarest enten forevise JW bevis på, at noget af beløbet er betalt, eller betale, hvad han billigt og lovligt kan fordre. Sjt, 29, 126.

2. jan. (Frederiksborg) Jægermester Hans Dibolt fik brev at lade kansler Christian Thomesen uden betaling få 4 dådyr og 8 harer til sin moders begravelse, og at lade dem skyde, hvor det skader vildtbanen mindst. Udt. i Sjt, 29, 126.

3. jan. (Frederiksborg) Rådet fik brev at møde i Kbh. 11. april, hvor de videre skal erfare kongens vilje. Udt. i Sjt, 29, 126.

3. jan. (Frederiksborg) Ms. til rådet. Kongen agter at holde alm.

herredage i Kbh. 26. april 1647 og dér i egen person med adressaterne sidde retterting og forhjælpe alle sine undersåtter, som da indkommer hos ham med nogen sag og lovligt er stævnet, og for kongen bør at ordeles, så meget lov og ret er, hvorom åbent brev er udgået over hele riget [se ndf.]. Adressaterne skal møde og med kongen rådslå om rigets anliggender, om noget skulle påligge at berådslå. Sjt, 29, 126.

Tilf.: Råderne som fik brev: hr. Corfitz Ulfeldt, hr. Christian Thomesen, Anders Bille, Ove Giedde, hr. Christoffer Urne, Hannibal Sehested, hr. Mogens Kaas, hr. Tage Thott, hr. Christoffer Ulfeldt, hr. Oluf Parsberg, Jørgen Seefeld, Gregers Krabbe, Hans Lindenov, Iver Vind, hr. Jørgen Brahe, hr. Frederik Reedtz og Niels Trolle.

3. jan. (Frederiksborg) Å.b. til alle indbyggere i Danmark om herredagene. For at alle undersåtter, som har sager at udrette, dermed må komme til rettens udfordring og ende, har kongen besluttet i egen nærværelse at holde alm. herredage i Kbh. 26. april og da med rigsrådet at sidde retterting og forhjælpe enhver til lov og ret i de sager, som enten allerede er indstævned eller forinden lovligt indstævnes. Alle, som har noget at sætte i rette og ikke allerede har taget stævning, skal snarest komme i kancelliet, hvor stævninger skal meddeles dem. Dog skal ingen sager indstævnes til herredagene, uden de før har været til herredsting og landsting og dér er pådømt, som det sig bør, eller er af de sager, som endeligt bør ordeles af kongen og rigsrådet. Sjt, 29, 127.

3. jan. (Frederiksborg) Ms. til stiftslensmændene. De skal lade det åbne brev om herredagene læse og forkynde på herredstingene og i købstæderne, at undersåtterne kan rette sig derefter og i tide fordre om stævninger i de sager, de har at udføre for kongen. Sjt, 29, 127.

Tilf.: Lensmændene som fik brev: hr. Tage Thott, Skåne stift, Niels Trolle, Sjæll. stift, Henning Valkendorf, Fyns stift, Gregers Krabbe, Ribe stift, Gunde Lange, Vendelbo stift, Jørgen Seefeld, Viborg stift og Erik Grubbe, Århus stift.

3. jan. (Frederiksborg) Ms. til landsdommerne. De skal på landstingene forkynde det åbne brev om herredagene og siden holde det til stede hos landstingene. Sjt, 29, 128.

Tilf.: Landsdommerne som fik brev: Erik Juel og Mogens Høeg i Jyll., Jørgen Seefeld, Sjæll., Gunde Rosenkrantz, Skåne, Henning Pogwisch, Fyn, Vincents Steensen, Langeland, Lave Beck, Loll. og

Falster, Willum Thomissen, Blekinge, Peder Terckelsen, Møn, og Hans Pedersen, Bornh.

6. jan. (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev ufortøvet at komme til Kbh., hvor han vil blive underrettet om kongens vilje. Udt. i SKT, 7, 139.

6. jan. (Kbh.) Ms. til Jørgen Arenfeldt. Kongen har befalet Otte Marsvin t. Dybæk at tage i forsvar alt fru Kirsten Munk t. Bollers gods, som efter kongens ordre står under forsegling, at holde den tilbørlige rostjeneste deraf, og særdeles at registrere og forvare vel alle breve, som findes i boet. Men han har pga. sin høje alder, svaghed og andre vigtige årsager anholdt om at måtte forskånes og en anden forordnes i hans sted, som JA kan se af hans anmodning, hvoraf en kopi, underskrevet af 2 af kongens sekretærer, tilsendes ham. Da OM ikke alene, da kongen for nogen tid siden ved herremænd offentligt lod fru Kirsten sigte, har ladet mærke, at han intet ville have at skaffe med hendes sag, og da Jørgen Marsvin efter kongens mening ikke er så vederhæftig, at han kan stå børnene til rette for den skade, der kunne tilføjes godset ved hans forsømmelse, hvilken OMs forrige undskyldning endog med denne hans sidste erklæring gentages og fornyes, har kongen eragtet billigt at befale JA, at han efter slige omstændigheder som KMs nærmeste værge efter loven næst efter OM og JM straks skal tage hendes gods, rørligt og urørligt, som står under forsegling, i forsvar, holde rostjeneste deraf, dog at han aftakker hendes folk, som ligger i Horsens, og af hendes gods' indkomst lade sig betale, hvad han selv nødvendigt må bekoste på rostjenesten, registrere og forvare vel alle breve, der findes i boet, og erstatte Frands Pogwisch t. Ravnholt den omkostning, han har haft på KMs folk og andet hende vedkommende, siden hendes gods efter kongens ordre blev forsejlet, så han holdes skadesløs. JT, 11, 276.

7. jan. (Kbh.) Ms. til rigets hofmester hr. Corfitz Ulfeldt. Hans Hagentorn, som CU for nogen tid siden har forordnet til skovrider på Møn, har anholdt om at få pension og anden rettighed lige med skovridere på Sjælland. CU skal, at regne fra antagelsen, give ham 16 kurantdl. i årsløn, en sædvanlig hofklædning, foder og mål på en hest og til kostpenge 4 kurantdl. mdl., og lade ham få skovmærket for dermed at mærke, hvad skovfogden efter CUs seddel udviser. Desuden skal der skaffes ham en våning lige så vel som hans formands. CU skal alvorligt tilholde ham at have forsvarligt tilsyn med kongens

vildtbane og skove. Sjt, 29, 128. Incl. 2. jan.

7. jan. (Kbh.) Kongens lutenist Jørgen Rask fik brev på et kannikedømme i Lunds domkirke, kaldet det store Hammer præbende, som var ledigt efter afd. sognepr. t. Holmens kirke mester Niels Mikkelsen, »hvilket brev lyder aldeles efter den gemene stil«. Udt. i SkR, 5, 468.

7. jan. (Kbh.) Ms. til Corfitz Gabriel[sen Akeleye] og Johan Urne. Claus Gagge t. Drageholm på Falk Geres og jfr. Beate Geres vegne, som han er værge for, og Laurids Galtung t. Thorsnæs på sin hustru Clare Geres vegne, har andraget, at de er gerådet i så stor vidtløftighed, at deres gods ikke kan forrente deres gæld. Da de frygter, at de derved i det lange løb kommer i større besværing, har de begæret denne befaling. Adressaterne skal begive sig til Bjørnstrup og af dens jordegods gøre udlæg til kreditorerne, så vidt ret og billigt kan være. De skal dernæst taksere bygningen, og alt, hvad der bliver til overs fra den bortskyldige gæld, skal de likvidere ml. arvingerne, efter hvad enhver kan tilkomme, være sig af jordegods el. løsøre. SkT, 7, 139. Incl. 26. nov. 1646.

7. jan. (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Rådmand i Århus Peder Rasmusen har foredraget, at EG efter kongens befaling har forordnet ham til en af afd. dr. Morten Madsens børns formyndere, skønt han har haft andre umyndige børns værgemål under hænder og tilmed er befalet at være præstens medhjælper smst., så han ikke bekvemt kan forestå nævnte formynderskab. Da EG bekræfter PRs angivende, skal han forløve ham fra værgemålet og forordne en anden vederhæftig og »formuensom« mand. JT, 11, 277.

9. jan. (Kbh.) Ms. til rektor og professorer ved Kbh. universitet. Forrige sognepr. i Fakse m. Niels Aagaard har for nogen tid siden forset sig med sin hustru og er derfor dømt fra kaldet. Han har begæret bevill. til igen at forfremmes til en anden kirke el. en skoletjeneste, som han efter ordinansen lovligt kan kaldes til. De skal tilholde ham snarest i universitetet at disputere *publice absq. præside* og indsende deres erklæring til kancelliet om, hvordan han har bestået disputationen, og om han kan kendes dygtig til nogen promotion, hvorefter kongen vil resolve deri. Sjt, 29, 130.

10. jan. (Frederiksborg) Christen Lange t. N fik arrest på Anders

Ascherslebens gods, som står under forsegling hos Hans Hagensen i Kbh. Udt. i SjR, 21, 582.

10. jan. (Frederiksborg) Ms. til hr. Christoffer Ulfeldt. Bropengene, som svares til vedligeholdelse af den lange bro ved Helsingborg, kan ikke forslå til den reparation, som gøres derpå i år, og til betaling af håndværksfolkene. Kongen godkender derfor, at der til det, som mangler, i år må anvendes så meget af dette års kronen forbeholdne told, som oppebæres af tolderen smst., hvoraf bl.a. Jørgen Gyntzel Smin først, såvel som de andre håndværksfolk siden, enhver pro kvota, skal betales. SkT, 7, 139.

10. jan. (Frederiksborg) De 2 herredsfogder i Tyrstrup h. i Haderslevhus len fik bevill. at måtte til egen fornødenhed hver udføre 2 hopper fra Danmark, dog mod tilbørlig told. Udt. i JR, 10, 428.

11. jan. (Kbh.) Peder Svenske fik åbent brev endnu 3 år at måtte have ladegden ved Kbh. i forpagtning. Udt. i SjR, 21, 582. K. (Tr.: KD, I, 660). Indl. 5. jan.

11. jan. (Kbh.) Å.b., hvorved kongen renoverer på pergament bagerne i Kbh.s privilegiebrev af 15. juni 1620, da det er så forslidt, at en del ord deri ikke kan kendes. SjR, 21, 582. K. (Tr.: KD, III, 270).

11. jan. (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Hofmarskalken har andraget, at han har solgt en del oksehuder til skomager Jockum Gardling i Kbh. og om betalingen gjort den akkord, at han derfor skulle levere rede penge til hofmarskalken selv, og ikke kvittere kongen pengene i dennes gamle regnskaber, som han kunne have at fordre. Adressaterne skal alvorligt tilholde ham at levere pengene til hofmarskalken, som skal anvende dem til anden særlig brug. SjT, 29, 129. Orig. i DKanc. B 179 f. (Tr.: KD, V, 296).

11. jan. (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Kongen har for rum tid siden ved mageskifte fra Vartov hospital ved Kbh. fået en våning kaldet Skt. Jørgens mark m. tilhørende eng og ejendom, som er lagt under kongens ladegd. Til vederlag har han givet hospitalets fattige lemmer brev på 80 rd. in specie, som skulle betales af rentekammeret til hospitalsforstanderen. Da kongen af såvel superintendent dr. Jesper Brochmands som af den nuv. hospitalsforstander Niels Pedersens

indlæg erfarer, at ingen af disse penge er erlagt i 6 år, og ikke gerne ser, at de fattige derover skal lide nød, skal adressaterne gøre deres største flid for, når penge indkommer, at fornøje de fattige frem for andre. SjT, 29, 129. Orig. i DKanc. B 179 f. (Tr.: KD, V, 297). Incl. 6. jan.

11. jan. (Frederiksborg) Generalkrigskomm. Knud Ulfeldt fik brev at afregne med generalmajor Claus von Ahlefeldt for såvel hans generalmajors- som oberstbestalling siden sidste afregning med ham, da han indtil videre er forløvet fra sin krigsofficerscharge. Udt. i SjT, 29, 129.

11. jan. (Frederiksborg) Generalkrigskomm. Knud Ulfeldt fik brev at lade generalauditør Georg Thomas Haffenreffer straks el. snarest muligt få så meget af sin årl. pension og traktement, som kan tilkomme ham til martini sidstforleden. Udt. i SjT, 29, 129.

12. jan. (Kbh.) Forrige gefreiter på Kronborg Gert v. Løbken blev bevilget at være i Helsingør fri for indkvartering og al anden borgerlig tyng. Udt. i SjR, 21, 584. K.

12. jan. (Frederiksborg) Ms. til Erik Grubbe. Mag. Christen Nielsen af Århus har selv anholdt kongen om endnu 6 ugers dilation til at opsøge de vidnesbyrd, han formener at have til at gendrive sin modparts beskyldning med i den skammelige og fast uhørlige lejer-målssag, han i lang tid har været berygtet for. Kongen har fra dette brevs dato bevilget endnu 6 ugers dilation og befalet landsdommerne i Nørrejyll., som har forhørt de forrige mod ham førte vidnesbyrd, at de til samme tid skal møde i Århus for i EGs nærværelse at eksaminere CNs vidnesbyrd, forfatte dem i pennen og overlevere dem til de nævninger, som det er befalet EG at opkræve, og som kan konferere dem med hans modparts dokumenter, så sagen endelig én gang for alle kan få sin retmæssige afslutning. EG skal anordne, at sagen optages til dom, indtil CNs vidnesbyrd inden nævnte 6 uger endelig skal tilvejebringes, bliver forhørt i Århus og overleveres nævningerne. JT, 11, 278.

12. jan. (Frederiksborg) Ms. til landsdommerne i Nørrejyll. Kongen har af den relation, de nylig har sendt cancelliet, fornemmet, hvilke vidnesbyrd og dokumenter der er ført og skriftligt forfattet mod mag. Christen Nielsen i Århus ang. det skammelige og fast tilforn

uhørlige lejermål, han siges at have begået med sin hustrus moder. CN har nu selv hos kongen anholdt om 6 ugers dilation til at kunne opsøge slig kundskab og vidnesbyrd, hvormed han formener at ville gendrive de mod ham gjorte beskyldninger. Det har kongen forundt ham. Adressaterne skal til samme tid møde i Århus og i lensmandens overværelse overhøre CNs vidnesbyrd, lade dem forfatte og overlevere dem til de nævningsmænd i Århus, som det er befalet at opkræves til at konferere CNs vidnesbyrd med de af modparten førte dokumenter, at sagen så endelig én gang for alle kan få sin retmæssige afslutning. JT, 11, 278.

13. jan. (Frederiksborg) Ms. til samtlige rigsråder, som var til stede i Kbh. De skal af Hannibal Sehested erkyndige sig om, hvordan det har sig med de 2 sogne i Norge, som de svenske imod fredstraktaterne tilholder sig, og om den *insolence* der nylig er begået af nogle svenske ryttere i Moradz skanse, der ligger på en lige derved kongens undersåts ejendom. De skal desuden deliberere om grænsetolden, som kan falde ml. kongens riger og Sverige, da der ligger kongen ikke ringe magt herpå, og overveje, hvorledes kongens bådsfolk kan aftakkes, da der ikke er andre midler for hånden end de penge, som nu er til overs fra Norge. Desuden hvorledes tolder i Kbh. Henrik Møller kan contenteres for, hvad han mod rigtige beviser efter ordre har leveret til Varberg fæstnings fornødenhed. Sjt, 29, 129.

14. jan. (Frederiksborg) Oluf Brockenhuus fik brev så nær som muligt ved stranden ml. Kbh. og Kronborg tillige med det andet brændeved, som tilforn er befalet, at lade fælde 8 bøge, som kan bruges til skibsblokke, og tilhugge dem i stykker således, at de kan føres fra stedet ved rustvogne. Han skal antegne stykkerne med stempel, at de ikke stjæles, og blokkedrejterne skal udse de 8 bøge, før de hugges, så de kan være tjenlige dertil. Og hvad der ikke anses for brugeligt til blokke, skal henlægges blandt brændeveddet. Udt. i Sjt, 29, 130.

14. jan. (Frederiksborg) Ms. til Gregers Krabbe, hr. Jørgen Brahe og Mogens Bille. Øksenkøbmændene her i riget besværer sig over, at de ved toldstederne ofte bliver opholdt med deres øksne, fordi de ikke har adelens bevis på, hvor mange øksne de har bortdrevet fra deres gde. Da det ofte sker, at adelen ikke selv er til stede på deres gde, når øksne bortdrives, skal adressaterne lade dem passere, når de med

deres fogders bevis testificerer, hvor mange øksne de har købt på deres gde. JT, 11, 279. (Jf. CCD, V, 517).

16. jan. (Frederiksborg) Forrige skibskaptajn Werner Thor Borich fik bevill. at være fri for al borgerlig skat og tyngte i Kbh. Udt. i SjR, 21, 584. K.

16. jan. (Frederiksborg) Styrmand Thiss Jansen i Helsingør fik bevill. at være fri for indkvartering og al anden borgerlig tyngte. Udt. i SjR, 21, 584. K.

16. jan. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at erklære, om Lorentz Holmer kan anses dygtig til underskrivers bestilling på klædekammeret i Baldtzar Seckmans sted. Udt. i Sjt, 29, 130.

16. jan. (Frederiksborg) Jægermester Hans Dibolt fik brev at lade vinhandler i Kbh. Peder Mussfeldt for betaling få 2 store dyr og 3 rådyr til 31. jan. til sin datters bryllup. Udt. i Sjt, 29, 130. (Tr.: KD, V, 297).

18. jan. (Frederiksborg) Niels Trolle fik brev at tilforordne visse personer i Roskilde len, som kan fange østerlinge og skeelfisk, hvoraf han hver uge af hver slags med Roskilde postvogne skal lade sende 2 tønder til Frederiksborg til køkkenskriveren, som nøjagtig skal betale dem derfor, der fanger fiskene. Udt. i Sjt, 29, 130.

18. jan. (Frederiksborg) Ms. til Knud Ulfeldt. Kongen har af statholder Hannibal Sehested ladet oppebære nogle af småtoldspengene og skatterne, som senest er kommet ned fra Norge efter kongens til ham givne bevisers formelding. Da pengene ellers skulle være leveret til KU, og for at ingen konfusion skal opstå i regnskaberne derved, skal KU, mod rentemestrenes kvittering, kvittere HS for pengene. Rentemestrenes beviser skal siden godtgøres KU i hans regnskab. Sjt, 29, 131.

18. jan. (Frederiksborg) Ms. til Henrik Møller. Da han i seneste krigstid har gjort en anelig forstrækning til Varbergs fornødenhed, har kongen befået Hannibal Sehested, at han til afbetaling i 1647 og 48 til hver philippi jacobi dag skal levere HM 6.000 rd. af Bergens kommissarietold. Desuden må HM af kommissarietolden i Kbh. til

hver af samme terminer oppebære 6.000 rd. Hvis tolden i Kbh. ikke beløber sig til så meget, må det manglende erlægges HM af statholderen i Norge, så HM i alt fra Bergen og Kbh. efter denne ordre har at fordre 24.000 rd. Sjt, 29, 131.

19. jan. (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev, at fadebordskvinde på Antvorskov Helvig Annemands må få gden Oldebjerg i Antvorskov len uden stedsmål og fæste og forskånes for skat, ægt og arbejde, dog mod årl. landgilde. Udt. i Sjt, 29, 131.

19. jan. (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Kongen har befalet Knud Ulfeldt, mod rentemestrenes kvittering, at kvittere Hannibal Sehested for pengene af småtolden og skatterne i Norge, mens HS skal levere kongens kvittering til rentekammeret. Adressaterne skal derfor modtage HSs kvittering og give KU deres kvittering. Sjt, 29, 131.

19. jan. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev ved en af renteskriverne at lade gøre en ekstrakt af Ulriksholms jordebogs indtægt og udgift efter de regnskaber, som år efter andet er gjort i rentekammeret. Udt. i Sjt, 29, 131. Orig. i DKanc. B 179 f.

19. jan. (Frederiksborg) Ms. til generalkrigskomm. Knud Ulfeldt. Han skal straks mod kvittering lade Ebbe Ulfeldt t. Svenstrup få 2.000 rd., som han efter kongens restseddel har til gode, og ligeledes lade oberstløjtnant Caspar Wickhart få 500 rd., som endnu tilkommer ham på hans restseddel og skulle være erlagt forleden martini. Han skal derpå kassere restsedlerne. Sjt, 29, 131.

19. jan. (Frederiksborg) Borgmester og råd i Kbh. fik brev at fordre Gødert Braem og Augustinus Brun for sig for at erfare, om de kan forenes i mindelighed, og hvis ikke, da tage den sag, de tvistes om, for sig og efter dens dokumenter dømme deri. Udt. i Sjt, 29, 132. (Tr.: KD, V, 297).

19. jan. (Frederiksborg) Ms. til Frands Pogwisch. Han har givet til kende, at han har en fange Niels Christensen siddende på Stjernholm, som i ufredstid sammen med andre skal have begået et mord, og begæret, at han til justitiens bedre administration må procedere mod ham på ny. Kongen godkender, at han efter de dokumenter og vidner, som kan haves i sagen, på ny må procedere mod ham ved lov og ret.

JT, 11, 279.

20. jan. (Frederiksborg) Tolderne i Øresund fik brev straks fra Holland at lade bestille 160.000 Embder tagsten, som med første flåde om foråret kunne leveres i Kbh. Udt. i Sjt, 29, 132.

20. jan. (Frederiksborg) Ms. til Rudbek Pors. Han skal, når landsdommer i Loll. Lave Beck begærer det, dømme i de sager, han selv er interesseret i og derfor ikke kan dømme i. SmT, 6, 585.

21. jan. (Kbh.) Bogtrykkere i Kbh. Jochum Moltke og Jørgen Holst fik privilegium alene at måtte trykke *Floram Danicam*. Hvis nogen anden lader den trykke eller, andetsteds trykt, indføre her i riget, skal han ikke alene have eksemplarerne forbrudt, halvparten til kongen og halvparten til JM og JH, men desuden straffes som K.M.s mandats overtræder. Udt. i Sjr, 21, 584. K.

21. jan. (Kbh.) Bestalling. Knud Ulfeldt fik ny bestall. som general-krigskomm. Han skal holde god rigtighed med soldatesket, holde rigtige ruller og lister over alle kongens officerer og krigsfolk og årl. el. mdl. betale dem efter deres bestall., og som de indkommende skatter kan strække til. Han skal gøre rigtige afregninger, når behov gøres, over hvad enhver kan tilkomme efter sin bestall. Han skal årl. først i det nye år, og når kongen af rigsrådet deputerer visse kommissærer, gøre regnskab for al indtægt og oppebørsel og deres udgivelse igen. Kongen vil til gengæld fortsat maintainere ham ved den respekt og autoritet, som generalkrigskommissæren hidtil har haft hos kongens krigsfolk, så han af krigsofficerer og knægte agtes og holdes næst efter rigens marsk. I dennes fravær vil kongen give sine ordrer til krigsfolkene gennem ham. Han vil give ham kopier af alle bestallinger, som af kancelliet gives officerer, og ordre til derefter at lade dem betale. Og da riget er adskilt i adskillige provinser, og kongen derfor har været forårsaget at forordne *commissarios provinciales*, som oppebærer skatterne i hver provins og for underdanernes forskånsels skyld beholder dem hos sig, skal de officerer, som har kongens bestall., søge generalkrigskommissæren om deres besolding, som da med bevis henviser dem til kommissærerne i den provins, hvor officererne har kvarter. Sådanne beviser skal siden ved nytårstide tilsendes generalkrigskommissæren, som lader dem føre til regnskab. Udgifter provinskommissærerne noget uden hans begæring, skal de selv svare derfor med

regnskab. Når også generalkrigskommissæren selv lader nogen provinskommissær besøge om rigtighed for skatterne i hver provins, hvor meget der er i forråd hos ham, skal sådant tilkendegives ham, at han kan vide at sende flere penge did, når det behøves. Og da han skal holde rigtighed med ruller, betaling og afregning med kongens officerer til hest og fods og deres ryttere og knægte, skal han forskånes for andre kongens betjente, som er skibsofficerer, tøjhusets og artilleriets betjente, vognmestre og kuske el. andre sådanne udgifter el. afregninger. Kongen vil årl. ved sine deputerede og forordnede kommissærer af rigsrådet lade forhøre og kvittere hans regnskab, så han ikke skal opholdes dermed, og hvis han ikke altid kan betale hele kvartals- el. månedssold, men nødes til at give dem halv kvartals- el. månedssold, efter som pengene kan tåle det, og officererne el. soldaterne kan trænge, el. at forstrække dem noget på regnskab, skal sådant ikke gøres ham til mangel el. antegnelser, men det sidst indkomne regnskab skal altid konfereres med det første i renteriet, at de kommer overens, og forstrækninger i det første afkortes dem i det sidste. Hvis officerer, ham vitterligt, oppebærer penge andre steder, skal han ikke derover opholdes med sit regnskab, men oplyser ikke enhver officer, hvad han på hvert sted har oppebåret, skal han selv svare dertil, når anderledes derom erfares. Hvis der hænder pengene noget ved ildsvåde, vandsnød el. på anden måde, skal han ikke svare dertil, men alene gøre sit bedste, at sådant ikke sker. For sin tjeneste skal han mdl. have ligesom oberst hr. Kaj v. Ahlefeldt. Desuden skal han til en bogholder, som altid er til stede hos ham, have 400 rd. årl. Desuden til 2 skrivere hver 20 rd. mdl. Pengene skal tages af de midler, der er destineret til militien. Derimod skal han ingen videre omkostning tilskrive kongen, uden hvor han ikke kan få fri vogne, men må leje dem, el. penge sendes uden for riget. Og hvis kongen behøver meget krigsfolk, så han ikke kan overkomme alt med disse tjenere, vil kongen forordne således derom, at han kan udstå det og blive ved magt. Ang. den kommission, som kongen desuden har betroet ham, nemlig med hr. Christoffer Ulfeldt at være generalkomm. i Skåne og forvalte, hvad hr. Tage Thott og CU sammen tilforn forvaltede, skal CU og han herefter holdes ved samme myndighed som generalkrigskommissærer i Skåne plejer at have, og hvad angår fæstningernes reparation, underhold og krigsfolkenes indkvartering i Skåne og andet, som vedkommer denne bestilling, vil kongen herefter som tilforn give dem sine befalinger. Sjr, 21, 585-89. K.

21. jan. (Kbh.) Ms. til Erik Juel og Mogens Høeg. Henrik Rantzau t. Schannevende [Schöneweide?] har andraget, at der er tvist ml. Frands Rantzau t. Estvadgård og Mogens Gyldenstjerne t. Søholm ang. deres fortæring udenlands, da han har lovet og godsagt for dem til Johan Walters enke og arvinger i Bremen for 6.000 rd., hvorfor han har begæret denne befaling til adressaterne. De skal m. kgl. fuldmagt snarest indstævne FR og MG samt deres daværende hofmester, nu forvant i tyske kancelli Memmius Burinus, som billigt bør sådant forklare, for sig og forlige dem el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 280.

22. jan. (Kbh.) Bevilling. Kongen bevilger borgmester i Christianshavn sin børs mod, at han derfor erlægger kongen 300 rd. mere, end hidtil er betalt, hvilke han igen skal tage af dem, som bruger børsen. SJR, 21, 589. (Efter Otte Krags ordre) K. (Tr.: KD, III, 272).

22. jan. (Kbh.) Hans Lindenov fik brev, at kronens tjenere i Kalundborg len må forskånes i nærværende års landgilde som flg.: i Melby enhver bonde for 1 pd. rug, i Årby, Udby, Svallerup, Bjerre og Flinterup for 1 pd. rug, i Klovby for 1½ pd. rug, i Vesterby for 1 pd. 2 ½ skp. rug. Men i Uggerløse og Kærby skal de, som giver rug, have i afslag på rug 1 pd., og de, som giver byg, må gives afslag på 1 pd. byg, eftersom de forgangen sommer har lidt stor skade på deres byg- og rugsæd, og allermest på deres rug. Udt. i Sjt, 29, 132.

22. jan. (Kbh.) Otte Krag fik brev at tage til sig igen kongens til Peder Suenske udgiven [brev?] på ladegden efter philippi jacobi 1648, til hvilken tid det er forundt ham, og holde den i god forvaring til kongens videre anordning. Udt. i Sjt, 29, 132. Jf. Incl. 5. jan.

22. jan. (Kbh.) Jægermester Hans Dibolt von Denen fik brev at lade kansler hr. Christian Thomesen på anfordring få i Skanderborg vildtbane 10 stk. levende vildt af hver slags, han begærer, til dermed igen at bringe sin dyrehave på fode. Udt. i Sjt, 29, 132.

22. jan. (Kbh.) Konfirmation og bevilling. Lensmand på Nyborg hr. Mogens Kaas har ved fæstebrev af 13. juni 1646 på kongens vegne til kongens kansler, lensmand på Skt. Knuds kl. i Odense hr. Christian Thomesen bortfæstet kirkens anpart af korntienden af Gislev s. på livstid mod 5½ pd. rug, 7 pd. byg og 1½ pd. havre i årl. afgift. På CTs

begæring konfirmeres fæstebrevet, og det bevilges, at hans arvinger og efterkommere på Lykkesholm må få tienden, så ofte den på ny bør at fæstes, på hans og deres livstid. Dog skal arvingerne og efterkommerne betale fæste, så ofte den på ny bør fæstes, samt sædvanlig årl. afgift, som skal leveres inden fastelavn i godt, rent ustraffeligt korn, hvor lensmanden på Nyborg el. hans fuldmægtig tilsiger. FR, 4, 408.

22. jan. (Kbh.) Konfirmation og bevilling. Forstandere for alm. hospital i Odense borgmester Hans Nielsen og borger smst. Henrik Tellemand har ved fæstebrev af 6. aug. 1646 til kongens kansler, lensmand på Skt. Knuds kl. i Odense hr. Christian Thomesen bortfæstet kongekorntienden af Gislev s. på livstid mod 5½ pd. rug, 7 pd. byg, 1½ pd. havre og 8 skp. boghvedegryn i årl. afgift. CT får på begæring konf. og bevill. svarende til kirkekorntienden, blot at kongetienden skal ydes inden mortensdag og til hospitalet el. andetsteds efter forstandernes tilsigelse. FR, 4, 410.

22. jan.¹ (Kbh.) Ms. til dr. Hans Mikkelsen. Han skal give den præst på Langeland, kongen for nogen tid siden har ladet høre, besked om hen mod påske at indfinde sig for at aflægge ed til kongen til at være hofprædikant, og skal siden, så vidt det vedkommer ham, se til, at en anden dygtig person efter ordinansen og andre kgl. om kald udgangne forordninger kaldes til det ledige kald. FT, 5, 423.

1) Indført ml. breve af 27. jan.

22. jan.¹ (Kbh.) Ms. til Mogens Bille. Han har ikke længere turdet lade de 12 skolepersoner i Kolding skole få den sum penge, som af kongens fader og kongen selv er bevilget dem årl. til underhold af lenets indtægt, medmindre han heri blev underrettet om kongens vilje, da der intet er specificeret herom i hans lensbrev. Kongen godkender, at MB fortsat lader dem af Koldinghus' indkomst få de bevilgede penge på de 2 forordnede terminer. JT, 11, 277.

1) Indført ml. breve af 7. og 12. jan.

22. jan. (Kbh.) Ms. til Christoffer Pax. Lensmand på Holbæk slot Flemming Ulfeldt har andraget, at han opholdes i renteriet med sine kvittanser for de sidste 3 års regnskaber og ikke kan komme til ende dermed, fordi CP ikke endnu har krævet kvittansiarum for de 16 år, hans afd. fader var forlenet m. Holbæk slot. Han skal ufortøvet klarere manglerne på sin faders regnskaber og fordre endelig kvittansiarum i

rentekammeret, så FU ikke skal opholdes videre. JT, 11, 279.

22. jan. (Kbh.) Ms. til Jørgen Høeg. Han har erklæret, at det ulykkelige tilfælde med Hans Mikkelsens kvinde i Ål, som nu 2. gang har ligget sit barn ihjel, er sket, fordi de pga. armod ikke har kunnet holde tjenestefolk. Kongen godkender, at hun denne gang må skånes på livet, dog skal hun, andre til afsky og eksempel, med åbenbar skrifte udstå kirkens disciplin og derhos påmindes, at dersom hun mere befindes i slig grov forseelse, skal hun uden al nåde vedbørligt straffes på livet. JT, 11, 280. (Jf. J.R. Hübertz, II, 117).

22. jan. (Kbh.) Ms. til Christoffer Pax. Fru Margrete Pax, afd. Erik Qvitzows t. Tanderup har andraget, at der snarest skal skiftes efter hendes afd. fader Morten Pax t. Bjerg, og begæret befaling til CP at overvære skiftet og på dette såvel som på udlæg og gældsbetaling efter hendes afd. husbond EQ at være hendes værge. Han får befaling i overensstemmelse hermed. JT, 11, 281.

22. jan. (Kbh.) Ms. til Erik Lunov. Fru Sidsel Glambek, afd. Morten Pax' t. Bjerg har andraget, at hun snarest vil skifte med sin datter fru Margrete Pax, afd. Erik Qvitzows t. Tanderup efter deres afd. husbond og fader, og begæret befaling til EL at være hendes værge. Han får befaling hertil. JT, 11, 281.

23. jan. (Kbh.) Vincents Bille fik brev indtil videre at sidde i dommers sted i Sjællandsfars landsting i stedet for Jørgen Seefeld t. Refsnæs, når han er forhindret, og i de sager, hvori JS ikke selv kan dømme, fordi han er interesseret deri. Udt. i SjT, 29, 132.

23. jan. (Kbh.) Rentemestrene fik brev at lade modtage af Knud Ulfeldt t. Svenstrup 1.200 rd. og siden deraf afbetale skibskaptajn Jørgen Biørnsen 1.000 rd. af det, han har til gode hos kongen, og snedkeren på Holmen 200 rd., hvilket de siden således har at lade afskrive på deres anfordring. Udt. i SjT, 29, 132. Orig. i DKanc. B 179 f.

23. jan. (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev at lade rentemestrene levere 1.200 rd., som de efter kongens ordre skal udgive, hvorpå han skal lade sig tilbørligt kvittere. Udt. i SjT, 29, 132.

23. jan. (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev at lade fru Mette Rosenkrantz, afd. Niels Vinds, af sin husbonds rest betale 1.000 rd., som han siden skal lade afskrive på restsedlen. Udt. i Sjt, 29, 132.

23. jan. (Kbh.) Jægermesteren fik brev at lade Baldtzer Condewin, når han begærer det, få et rådyr mod betaling. Udt. i Sjt, 29, 133. (Tr.: KD, V, 298).

23. jan. (Kbh.) Jægermester Hans Dibolt fik brev at lade jægeren Hans Christopher uhindret nyde og beholde den jægerrettighed, forrige jægere før ham har haft, og såfremt han ikke gør det, da at lade gøre anden fornøden anordning deri. Udt. i Sjt, 29, 133.

23. jan. (Kbh.) Ms. til Frands Pogwisch. Han har anholdt om at måtte levere landgildekornet, så vidt hans lens indkomst kan beløbe sig til, til provianthuset i Kbh. Kongen godkender, at han ved første åbent vand leverer det efter kapitelskøb til provianthuset, dog på egen eventyr og omkostning. Det vil blive godtgjort ham i hans lensafgift. JT, 11, 281.

24. jan. (Kbh.) Ms. til Knud Ulfeldt. Straks freden var sluttet og folket aftakket, er hver ritmester bevilget 800¹ rd. over deres mdl. traktement. Bjørn Ulfeldt t. Møllerød oplyser, at han af de 500 rd., han således skulle have, kun har fået 130 rd. KU skal betale ham de resterende 370 rd. Sjt, 29, 133.

1) Kan mul. læses som 500.

24. jan. (Kbh.) Oluf Brockenhus fik brev snarest at lade hugge af kronens skove i Kbh. len af tophelnede og forfurnede træer, som ej er tjenlige til at bero til ildebrændsel, 1.000 læs ved, som han skal tilholde bønderne at fælde og sønder slå, og siden lade hente dem med rustvognene her ved stedet, og se til, at de hugges, hvor det skader skoven mindst. Udt. i Sjt, 29, 133.

24. jan. (Kbh.) Ms. til rentemestrene. De har af lensmændene i Jyll. krævet fuldkomment regnskab for, hvad der var ydet af bønderne af den landgilde, som var forfaldet 1643, da de svenske indkom i landet. Da det meste af denne landgilde, nemlig rug, byg, havre og småredsel og andet mere var forfaldet, kort før fjenderne indkom, og af dem blev borttaget, godkender kongen, at de forskånes for landgilderegnskab

for 1643. Men smørlandgilden bør de tilbørligt klarere, da den var forfaldet til skt. hans forinden, og de havde tid nok til at afhænde den til købmænd og gøre den i penge. Sjt, 29, 133. Orig. i DKanc. B 179 f.

24. jan. (Kbh.) Bevilling. Borgmestre og råd i Landskrone har på egne og menighedens vegne anholdt om bevill. til, at en apoteker må nedsætte sig der og holde apotek med speceri og offentlig vinkælder, og har dertil nomineret Valentinus Zimmerman. Kongen bevilger VZ alene og ingen anden at måtte holde apotek i Landskrone med speceri og offentlig vinkælder og at nyde samme privilegier som andre apotekere i Danmark. Det skal dog som hidtil være tilladt at sælge vin i stadskælderen, men ingen speceri. VZ skal altid have gode friske og ustraffelige medikamenter og oprigtig speceri og ustraffelig vin i forråd og sælge det til hvem, det behøver, for den pris, det kan fås for i Kbh., så ingen med billighed kan klage over hans mål og vægt. Derpå skal han stille lensmanden smst. nøjagtig kaution. SkR, 5, 468.

25. jan. (Kbh.) Kvittans. Lensmand på Landskrone, generalkrigskomm. Knud Ulfeldt har for landsdommer i Sjæll. Jørgen Seefeld og viceadmiral Niels Trolle, lensmænd på Ringstedkl. og Roskildegård gjort regnskab for de penge, han på kongens vegne har modtaget og udgivet som krigskomm., beregnet fra 26. jan. 1643, da han sidst gjorde regnskab, til april 1646, og kongen holder for sig og sine efterkommere ham og hans arvinger skades- og kravsløs for, hvad han har optaget og udgivet. Da udgiften overstiger indtægten med 2.099 rd. 16 sk. 1 alb. 1 d., og da han i samme regnskab til antegnelse er gjort 490½ rd. 16 sk., som han selv havde forstrakt sine kommissærers officerer med, og som ikke var i afregningen, men som kongen siden har ladet afskrive på hans restseddél, såvel som de penge, han har forstrakt adskillige officerer med og, foruden det forrige, beløber sig til 974 rd., som samme officerer i næstfølgende regnskaber af rentemestrene if. ms. til disse skal afkortes, skal han i sine næstfølgende krigsregnskaber afkorte og skrive sig til udgift de penge, han i de 2 år har udgivet mere end indtægten. Sjr, 21, 580. K.

25. jan. (Kbh.) Oprensning. Jacob Adriansen er for nogle år siden svoret fra sin fred pga. et drab, han skal have begået på et barn, hvilket han formener er sket af våde. Han begærer oprensning og at måtte indstævne sagen til landsting, da den ikke tilforn er forhørt til landsting. Dette bevilges. Sjr, 21, 589. Incl. 18. jan.

25. jan. (Kbh.) Ms. til lensmændene i Sjæll., Loll. og Falster. Kongen har for nogen tid siden befalet dem at foreholde kronens bønder i deres len hans privilegium, at hvem, som til ham ville betale 60 rd. i næstfølgende 6 år, med deres børn skulle være fri for deres fødested og ikke som vornede drives til stavns, om hvilket kongen også har ladet udgå åbent brev til menige bønder og almue. Da kongen erfarer, at det af en del stilles i tvivl, hvorledes brevet skal forstås, da er hans mening den, at de bønder, som betaler 60 rd. til kongen, skal for sig og deres børn, som de får efter den dag, nyde denne frihed, men de børn, de har avlet tilforn, skal selv tilforhandle sig sådan frihed, om de agter at nyde den. Sjt, 29, 133.

25. jan. (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev at tilholde kaptajnerne, at de indleverer de aftakkede soldaters gewehr, i Sjæll. på arsenalet ved Kbh. mod overtøjmesterens kvittering, i Skåne enhver i den nærmeste fæstning, ligeledes mod kvittering, og at kompagnierne må beholde musketter og indlevere pikerne, da kompagnierne dog er svage. Sjt, 29, 134.

25. jan. (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev at lade erlægge Jacob Grubbe t. Røgle og oberstløjtnant Hundermark på deres rest hver 500 rd. og lade det afskrive på deres restsedler. Udt. i Sjt, 29, 134.

25. jan.¹ (Kbh.) Oluf Brockenhuus fik brev, at bønderne for forleden år må forskånes, som følger: i Slagslunde skal sognefogden forskånes for 1/3 af rug- og byglandgilde, men da bønderne smst. er så ilde ved magt, at de ikke kan give deres rug- og byglandgilde, må de forskånes derfor; præsten må forskånes for 2/3 af rug og byg; i Ganløse må alle bønder forskånes for 1 pd. byg; i Knardrup skal de menige bønder også forskånes for al rug- og byglandgilde, men give resten efter jordebogen; i Værløsemagle må bønderne forskånes for halvdelen af rug- og byglandgilden; i Værløselille skal Niels Jensens enke forskånes helt for forleden års rug- og byglandgilde, mens flg. bønder i Værløselille skal forskånes således: Oluf Pedersen 1 pd. rug, Knud Jensen ½ pd. rug, Børge Bundesen 1 pd. rug, Poul Pedersen ½ pd. rug, Hans Pedersens kvinde ½ pd. rug, Christen Hansen ½ pd. rug; desuden må Claus Andersen i Borupgård forskånes med 2 pd. rug og 2 pd. byg; i Søsum må bønderne hver forskånes for deres halve brugs landgilde for forleden år; i Stenløse og Stenlille skal de forskånes for ½ af deres ruglandgilde; i Farum må Mikkil Hansen af den gd., han påbor, og en lille gd., han har i brug, forskånes for 1/3 af sin rug- og byglandgilde,

men bønderne smst. skal forskånes for hele forleden års landgilde; i Stavnholt skal de også forskånes for hele deres ruglandgilde; og i Sørup by skal alle forskånes for al forleden års landgilde. Udt. i SjtT, 29, 134. Orig. i Kbh. lensrgsk. Indl. 14. jan.

1) Orig. er dat. 23. jan.

25. jan. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev, at major Stephan Tim må beholde det logement, han hidtil har haft på Kronborg, til påske. Udt. i SjtT, 29, 134.

25. jan. (Kbh.) Bevilling. På begæring af menige borgerskab i Landskrone, og for at byen måtte tiltage i næring og håndtering, bevilges, at der må holdes 2 alm. torvedage om ugen, onsdag og lørdag, og at samme torvedage skal besøges af bønderne i Sønder [Åsbo?], Rønneberg, Onsø og Harjagers herreder. Dog skal landskroneborgerne for billig værd falholde, hvad varer bønderne igen kan have fornøden, så ingen med billighed kan have at besvære sig derover. SkR, 5, 469. (Tr.: CCD, V, 518).

25. jan. (Kbh.) Forlængelse af privilegium. Kongen har for nogen tid siden bevilget Landskrone tillige med andre købstæder i Skåne 3 års frihed for ordinære og ekstraordinære skatter. Da Landskrone i forleden krigstid næsten mere end andre købstæder i Skåne er ruineret, forlænges privilegiet på borgerskabets anmodning i 3 år, efter at det forrige er udløbet. SkR, 5, 469. Indl. 17. dec. 1646.

25. jan. (Kbh.) Ms. til Knud Ulfeldt. Borgmestre og råd samt menige borgerskab i Landskrone begærer, at den jord og ejendom i el. uden for byen, som tilhører nogen af indbyggerne, og i forleden krigstid af de svenske er »forgraffuet eller bortskantzet«, må udlægges dem igen af byens grund på fælleden. Kongen godkender, at KU udlægger enhver, som således har mistet jord, så meget igen til vederlag på fælleden. De har ligeledes begæret hjælp af kongen til reparation af deres strandbro, som skal være meget brøstfældig. KU skal erfare, hvad borgerskabet selv kan bevilge hertil, så vil kongen siden erklære, om han vil lade den opbygge, eller om de selv skal gøre det. SkT, 7, 140.

25. jan. (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott. Der findes en stor del øde og afbrændte gde i hans len, og en del byer har sået ringe el. ingen byg, hvorover de, som har haft kirketjenderne, besværer sig over ikke at

kunne svare den fulde afgift. For at kirkerne kan hjælpes nogenlunde, godkender kongen, at TT, når han efter tidl. ordre forhører kirkernes regnskab, må forskåne enhver på sin afgift, efter som hans sæd har været til. SkT, 7, 140.

25. jan. (Kbh.) Oprejsning. En del af de sandemænd, som før det sidste fjendtlige indfald skete, var opkrævede i Århus til at kende i sagen om det døde foster, der blev fundet på domkirkegden, var i krigstiden forarmede og bortflyttet fra byen. Sagen er af denne og andre årsager opholdt, og der er ikke blevet kendt i den af sandemændene. Kongen har derfor rejst og fornyet den, så de sandemænd, som nu på ny er opkrævede, skal kende derom, som om sagen havde tildraget sig for nylig. JR, 10, 428.

25. jan. (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe og Jørgen Seefeld. Rigens marsk Anders Bille har til magelæg begæret flg. gods i Mariagers len: i Vendelsom [Middelsom] h. i Brandstrup s. og by 1 gd. (Peder Christensen og Christen Nielsen), 1 gd. (Thomas Villemsen og Christen Andersen) m. 6 gadehuse smst. og tilliggende skove, imod flg. gods i Hindsted h.: i Huorall [Hvarre?] 1 gd. (Søren Mikkelsen), i Ganderup 1 gd. (Christen Andersen), og hvis disse 2 gde ikke strækker til, da også i St. Arden 1 gd. (Laurids Pedersen) og 1 gadehus (Christen Sørensen Skomager og Niels Jensen) m. tilhørende skove. De skal besigtige godset. Kongen har befalet Mogens Arenfeldt t. Rugård at overvære besigtigelsen. JT, 11, 282.

25. jan. (Kbh.) Ms. til Mogens Arenfeldt. Han skal være til stede, når lensmand i Århus Erik Grubbe og lensmand på Hald Jørgen Seefeld besigtiger gods ml. kongen og rigens marsk Anders Bille. JT, 11, 282.

25. jan. (Kbh.) Ms. til Christoffer Hvas. Lensmand på Hald slot Jørgen Seefeld har til magelæg begæret flg. gods i Ørum len: i Hindborg h., Stagstrup s. i Gerup 1 gd. (Poul Pedersen og Mads Pedersen), i Sundby 1 gd. (Niels Jensen), 1 gd. (Mikkel Pedersen), 1 gd. (Poul Thorsen og Peder Clemensen), imod gods i Refs h., Heltborg s. og by 1 gd. (Erik Pedersen), i Hunborg [Hvidbjerg?] s. i Sømbye [Sem?] 1 gd. (Peder Madsen), i Hillerslev h., s. og by 1 gd. (Laurids Andersen), i Tved s. 1 bolig (Niels Pedersen), Brushaffue 1 bolig (Christen Jensen), i Lild s. i Huoll 1 bol (Jens Christensen), i Hundborg h. i Torsted s. og by 1 gd. (Peder Jensen), 1 bolig (Christen Mikkelsen), i

Vang s. og by 1 gd. (Thomas Nielsen), i Hassing h., s. og by 1 gd. (Niels Jensen) og 1 bol (Jørgen Christensen). CH skal erklære, om det begærede gods kan undværes fra lenet, og om vederlaget kan anses for nøjagtigt. JT, 11, 283.

26. jan. (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev at lade et af kongens skibe el. kreyer, 60 læster drægtig, være i beredskab, som, straks vandet bliver åbent, kan nedføre tømmer fra Norge til Malmø på 10 el. 12 al., som er bevilget bønderne der i lenet til bygningshjælp. Udt. i Sjt, 29, 134.

26. jan. (Kbh.) Oluf Brockenhuus fik brev at lade hugge i Kbh. lens skove af tophelnede og forfurnede træer 200 læs ved til det danske og tyske kancellis fornødenhed. Udt. i Sjt, 29, 135.

26. jan. (Kbh.) Tolderne i Sundet fik brev på anmodning at lade foged på Island Jens Sørensen få 65 td. spansk salt til slagteris fornødenhed. Udt. i Sjt, 29, 135.

27. jan. (Kbh.) Bevilling. Kongen har for nogen tid siden ladet udgå befaling til alle lensmænd i Sjæll., at de skulle forhandle med kronens bønder og bondesønner om en sum penge til ham for frihed for fødested. Da Hans Lauridsen, barnefødt i Vridsløselille i Smørum h. har contenteret og fornøjet kongen for frihed af sit fødested, bevilges der ham, hans børn, børnebørn og afkom til evig tid at skulle være kvit og fri for deres fødested, blive og bo, hvor dem lyster, og efter denne dag ej at skulle deles til stavns eller tiltales for deres fødested på nogen måde. Sjr, 21, 590. K.

27. jan. (Kbh.) Bevilling. Kongen har befalet sin mathematicus Johannes Meyer at forfærdige ikke alene speciel-, men endogså¹ et generalkort af Danmark, som han skal fuldende på ungefær 6 år, og imidlertid tilsagt ham deraf hvert halve år at indlevere et specialkort. Kongen har herfor fra brevets dato bevilget ham årl. af Knud Ulfeldt t. Svenstrup at fornøjes med 300 rd. af de penge, som er deputeret til militien, indtil kortene efter hans tilsagn er færdige. Sjr, 21, 590. K.
1) Således if. K. Indførslen er på dette sted uden mening.

27. jan. (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at måtte forløves 6 uger der fra stedet til Skåne. Udt. i Sjt, 29, 135.

27. jan. (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev at lade den vognmand i Kbh., som for nogen tid siden er dømt i jern på Bremerholm for den sag, som den bagersøn blev henrettet for, straks sætte på fri fod igen. Udt. i Sjt, 29, 135. (Tr.: KD, V, 298).

27. jan. (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev, at da kongen har privilegeret Valentin Zimmerman at måtte holde apotek, offentlig vinkælder og speceri i Landskrone, skal han tage nøjagtig kaution af ham, at han intet sælger uden det, som er frisk, godt og oprigtigt. Udt. i SkT, 7, 140.

27. jan. (Kbh.) Ms. til Steen Beck. Han har andraget, at adskillige af kronens bønder i Herresvad kl. len deres gde i forleden fejde er dels afbrændt, dels nedbrudt, forfaldne og øde, nemlig i Risebjerg s. i Birkerup 1 gd., præstegden, i Tagerøed[?] 1 bol, i Rugrend 1 bol, i Kulebjerg 2 hele gde, i Borderup by alle gdenes, Bierket 1 gd.; Ferringtofte s., Foresta 1 gd.; Stennester s. i Munckeboe 1 gd., Huarde i Geielen 1 gd., Skiørpinge by 1½ gd., Billestrup 1 gd., og begæret bevill. af bygningstømmer til gdenes reparation i kronens skove. Han må lade dem få det nødtørftige, enhver efter sin trang, med mindst skovskade. Og han skal tilholde de nærmest omkringliggende af kronens bønder at køre tømmeret til pladserne. SkT, 7, 140.

27. jan. (Kbh.) Ms. til Claus Sehested. Han har for nogen tid siden fået befaling at lade kongens stald i Middelfart nedtage og tage materialerne i god forvaring. If. hans erklæring vil borgmester Claus Madsen i Middelfart nu købe stalden for penge. CS skal lade den vurdere af uvildige dannemænd og snarest meddele kongen, hvad den kan være værd. Pengene, han får for den, skal han levere i rentekammeret. FT, 5, 423. (Efter Otte Krags ordre) K.

27. jan. (Kbh.) Ms. til dr. Hans Mikkelsen. Han har tidl. fået brev om at tilkendegive sognepræsten i Lauendskiøbing [Rudkøbing], at kongen vil have ham til hofprædikant. Han skal lade borgmester og råd i Lauendskiøbing forstå, at kongen gerne så sin slotspræst i Kbh., mester Johan Domiansen forfremmet til det ledige kald, dog skal alt gå skikkeligt til efter ordinansen. FT, 5, 423.

28. jan. (Kbh.) Ms. til Sjællands biskop. Disciplene i Holmens skole er for få til at gå for de lig, som begraves i Holmens kirke el. kirkegd. Han skal derfor anordne, at davidsdegnene, som plejer at synge i

slotskirken, følger Bremerholms skolemester, når han begærer det, at de tillige med Holmens skole kunne gå for de lig, som stedes til jorden i Bremerholms kirke el. kirkegd. Sjt, 29, 135. (Tr.: KD, V, 298).

28. jan. (Kbh.) Ms. til Henrik Podebusk. Henrik Gyldenstjerne t. Svanholm har andraget, at han agter snarest at skifte og dele sit jordegods og sin gæld ml. sine børn i levende live for i så måde at søge deres bedste, da det skal være således beskaffent med godset, at efter hans død værgerne på skiftet hverken kunne samtykke eller enten afstå den umyndiges tilfaldne lod eller på anden måde gøre den anden magelæg dermed, og han foregiver, at det alene kan ske bekvemmeligt ved ham selv. Han har derfor begæret kgl. befaling til HP som hans børns morbroder at overvære skiftet, hvilken befaling kongen hermed giver HP. FT, 5, 424. (Efter Otte Krags ordre) K.

28. jan. (Kbh.) Knud Therkildsen af Vejle, som i Viborg blev voldsvoren, formedelst han imod den arrest, som var gjort på ham, er draget fra byen, fik bevill. at indstævne den sag til landstinget, han var voldsvoren for. Udt. i JR, 10, 428.

28. jan. (Kbh.) Niels Nielsen i Kolding fik bevill. at måtte være fri for sine udenlandske kreditorers tilkrav endnu et år fra dette brevs dato foruden det forrige ham bevilgede år. Når det er expireret, skal han straks uden videre prolongation tilfredsstille sine udenlandske kreditorer. Udt. i JR, 10, 429.

28. jan. (Frederiksborg) Ms. til Iver Prips arvinger. IP har ikke gjort rigtighed for forvaltningen af kongens kobberværker i Norge og ej heller afleveret ertsvalseværkets inventarium efter hans derpå udgivne købebrevs indhold. Arvingerne skal uden nogen undskyldning møde til førstkommende herredage i Kbh. og gøre til ende dermed. JT, 11, 284.

28. jan. (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Hvad der i denne sag ml. skriver på Havreballegård Johan Bylofsen og forrige byskriver i Århus Augustinus er passeret, har kongen erfaret af hosføjede dokumenter og EGs erklæring. Han skal lade Augustinus tiltale som rettens foragter og hænde dom over ham. JT, 11, 284. (Jf. J.R. Hübertz, II, 117).

29. jan. (Kbh.) Å.b. Kongen har for nogen tid siden formedelst vejens

kortheds skyld bevilget bønderne på Hven at søge det skånske lands-ting i de sager, hvori de appellerer til overdommere fra deres birke-ting. Men han har ikke dermed villet have forstået, at de ikke som tilforn skal forblive vornede og som andre vornede på Sjæll. drives til stavns og i alle andre gejstlige og verdslige sager være undergivet den sjæll. lov. Sjr, 21, 591. (Efter Otte Krags ordre) K.

29. jan. (Kbh.) Bevilling. Kirkeværgerne til Bremerholms kirke kap-tajn Willem Effensen og Niels Olufsen har på kirkens vegne, da den aldeles ingen kapital har, hvormed den kan vedligeholdes, anholdt om, at kongen til den vil afstå sin anpart i de brøder og sagesfald, som fiskalen på kongens vegne plejer at oppebære af kongens skibsbetjente og andre tjenere for en el. anden forseelse. For at kirken, som kongen selv med stor bekostning har ladet bygge og en rum tid vedligeholdt, med tiden kan samle en anselig kapital og uden kongens fortsatte omkostning vedligeholde sig selv, har han bevilget den sin anpart i alle de brøder og sagesfald på 60 rd. og derunder, som fiskalen hidtil på kongens vegne har oppebåret el. herefter oppebærer. Kirkeværgerne skal have magt at afkræve fiskalen dem som en rettighed til kirken, og han må ikke uden deres vidende aftinge nogen sag, af hvilken sagesfald el. brøde på 60 rd. el. derunder kan rejse sig, el. bruge noget andet underslæb. Sjr, 21, 592. K.

29. jan. (Kbh.) Ms. til Christoffer Lindenov og Holmens kirkes værger. De skal efter pladsernes beskaffenhed taksere Bremerholms kirkes stolestader for, hvad kongens betjente (undtagen båds-mændene, som kongen vil forunde frie stader) og andre kongens tjenere, som søger kirken, både nu første gang og siden bør give som en kendelse for deres stader, for at kirken med tiden kan komme til nogen kapital. Sjt, 29, 135. (Tr.: KD, V, 298).

29. jan. (Kbh.) Malte Juul fik brev at forhjælpe borger i Helsingborg Hans Pedersen til rette efter hans supplikations indhold, så vidt lov og ret tilsteder, så kongen kan blive forskånet for hans videre overløb. Udt. i SkT, 7, 141.

29. jan. (Kbh.) Bevilling for konrektor i Odense mag. Ludvig Hansen til at måtte befordres til den første profession, som bliver ledig i Odense gymnasium. Dog skal han først disputere med andre, som kunne angive sig, og kun hvis han befindes den dygtigste, skal han

være nærmest til professionen. FR, 4, 413.

30. jan. (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. Fru Regitze Grubbe, afd. Hans Ulriks t. Vindinge har klaget over, at bønderne på Hven er meget forsømmelige i at drive avlingen til kongens gd. på øen efter deres gdes størrelse, og har begæret bevill. til, at jorden må skiftes og deles bønderne imellem, så de des bedre kan overkomme nævnte avling og den ene [ikke] skal give den anden skylden, men hver kunne høste og pløje sin part, og den, som findes modvillig og forsømmelig, straffes vedbørligt. AK skal begive sig til Hven og på RGs anmodning lade skifte gdens jord ml. bønderne bedst og ligeligst muligt. Sjt, 29, 135.

30. jan. (Kbh.) Ms. til hr. Christoffer Ulfeldt og Knud Ulfeldt. Skriver over Kristianstad len Christen Lund andrager, at han i seneste krigstid, beregnet fra philippi jacobi 1643 til årsdagen 1644, hos borgerskabet i Kristianstad har lånt 3.263 rd. til fæstningens bygning og fornødenhed. Hr. Tage Thotts og CUs seneste afregning m. Ebbe Ulfeldt t. Svenstrup bekræfter CLs anbringende. CL beklager sig over daglig at anmodes af borgerskabet om restitution for pengene. Kongen har desuden tidl. på CLs anmodning befalet, at en del tømmer skulle hugges i lenets skove og leveres til borgerskabet for dets forstrækning, som adressaterne kan se af hosføjede kopi. De skal først undersøge, om borgerne foruden dette tømmer har de 3.263 rd. til gode, el. om det bør afkortes i denne sum, og hvis de da befinder, at CL tilkommer nævnte sum for forstrækninger til fæstningen, skal de efterhånden afbetale det af kommissariesmåtolden, så han tilbørligt kan contentere borgerskabet for, hvad han har optaget hos det. SkT, 7, 141. Indl. 27. jan.

30. jan. (Kbh.) Ms. til Peder Lange og Erik Juel. En del af afd. borgmester i Ribe Peder Sørensens udenbys kreditorer har begæret denne befaling til dem. De skal indstævne dem såvel som alle hans andre kreditorer for sig og gøre enhver pro qvota udlæg af boet, dog at ingen hermed formenes at bringe sin lovlige proces, som allerede kan være begyndt, til ende. JT, 11, 284. Indl. 30. dec. 1646.

31. jan. (Kbh.) Ms. til lensmændene i hele Danmark og borgmestre og råd i Kbh. Kongen erfarer daglig, at den store uskikkelighed med betlere og løsgængere tiltager mere og mere, fordi Frederik 2.s på tryk udgangne forordning dat. Haderslevhus 1588, så lidt som hans egne

derom nogle gange reitere[re]de (og i recessens 2. bog, 21. kap., 2. og 3. art. indførte) åbne mandater ikke efterkommes tilbørligt. Adressaterne skal derfor igen på landet, i købstæderne og i Kbh. lade dem læse og siden holde derover. Sjt, 29, 136. (Tr.: KD, V, 299. Jf. CCD, V, 518).

31. jan. (Kbh.) Ms. til Niels Krabbe. Kongen godkender, at han lader fæstningen Kristianopol afskære og forandre, således som det i medsendte rids findes betegnet A, B, C, D, og at der begyndes derpå straks til foråret. Midler dertil skal han gøre anfordring om hos kommissærerne i Skåne, som skal give tjenlig ordre derom. På den afskårne plads skal han opsætte så mange tjenlige bulhuse, som bekvemt kan stå der, hvori soldaterne kan logere. SkT, 7, 141.

31. jan. (Kbh.) Jfr. Marie Blik fik bevill. at måtte ægte en ufri mand, dog at dermed skal forholdes efter Christian 3.s reces' 36. artikel og andre udgange forordninger om, hvorledes skal forholdes med fri kvinde, som tager ufri mand. Udt. i JR, 10, 429.

31. jan. (Kbh.) Ms. til Iver Vind. Kongen har af andre kirker i Fyns stift bevilget nogle penge til Dalum kirkes reparation og erfarer nu af IVs beretning, at der snarest skal samles materialer dertil og det utjenlige nedbrydes, hvorfor IV begærer, at kronens bønder i Dalum len må hjælpe med at tilføre materialerne, da de få bønder i Dalum s. ikke kan tåle at gøre det alene. Kongen godkender, at lenets bønder både må fremføre materialer og udføre alt andet arbejde. Han befaler desuden, at det søndre kapel skal nedtages, og stenene anvendes til piller og andet, som kirken behøver, da han af IVs beretning erfarer, at muremesteren vil forpligte sig til at stå til rette, om kirken kan skades af kapellets nedtagelse, og bønderne des mere kan forskånes med at age sten dertil. Hvis der af kapellet kan blive sten til overs, når nævnte piller og anden kirkens fornødenhed er forfærdiget, godkender kongen, at de sælges til bedste for kirken og til indkøb af andre materialer. Da IV giver til kende, at Hartvig Sax gør vanskeligheder med at levere ham afgiften af Lønborg Bispegård, skal han efter lensbrevets formelding indfordre nævnte afgift af ham for den tid, han var betroet med Lundenæs len, el. HS skal fremvise bevill., hvorved han er berettiget til »sådan hos sig at opholde eller lade tilbage stå«. JT, 11, 284.

1. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev at afregne med Hans Chri-

stensen Stage samt andre artilleriets aftakkede folk, efter hvilken afregning de siden skal have at fordrø deres restseddel. Udt. i Sjt, 29, 136. Orig. i DKanc. B 179 f.

1. febr. (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas. Hans Sørensen Malmø har andraget, at hans farmoders søster, afd. Oluf Lerches hustru, som tidl. boede på Eskelundegård i Randrup s. i MKs len, døde 1640, mens HSM var udenlands, og at en del af hendes arvinger, ham uadvaret, har delt hendes efterladte formue ml. sig. Han har begæret, at der må meddeles ham el. hans fuldmægtig kopi af skifteregistret, for at han des bedre kan få sit lovlige krav opfyldt uden lang proces og ophold. MK skal lade ham el. hans fuldmægtig få en kopi af arveregistreringen. FT, 5, 425. (»Selff tiltalt herom«) K.

2. febr. (Kbh.) Admiralen Christoffer Lindenov fik brev at lade holde i beredskab og færdiggøre Fladluset og Stumpe Dorethe, at de, så snart vandet bliver åbent, kan løbe efter ved, som ligger i beredskab her og der i lenene, og de skal blive derved og alene bruges dertil. Udt. i Sjt, 29, 136.

2. febr. (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott. Borgmestre i Malmø Peder Rasmussen og Johan Krudmeyer har andraget, at en deres løkke og arvelig ejendom med jord, ager, eng, bygning og andet, som fandtes derpå, uden for Malmø i forleden fejde er blevet indtaget og derpå lagt en skanse vest for slottet til dettes og byens forsvar. De anmoder om til vederlag at forundes [lige] så megen jord på byens grund og fælled. Da TT har bekræftet deres angivende, godkender kongen, at han udviser dem vederlag på byens fælled, hvor det kan ske uden skade. SkT, 7, 142.

2. febr. (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. Hvad Viffert Seefeld og jfr. Margrete Sandberg har andraget, kan han se af deres hosføjede supplikation. Han skal erklære sig herom, og hvis hans ridefogeds »ulempe« heri findes så stor, som den angives, skal GL lade ham straffe vedbørligt derfor. Han skal også efter begæring lade VS og MS få kopi fra Hellum herreds tingbøger, indleveret på Ålborghus, med al den efterretning, deri kan findes om Laurids Sørensens forseelse, og som de kan behøve til sagens udførelse. JT, 11, 285.

3. febr. (Kbh.) Bevilling. Karel van Mander giver til kende, at han

befrygter at skulle belægges med adskillige byens tynge og bestillinger og derved forhindres i at tage vare på sin kunst. Kongen bevilger ham i fredstid frihed for alle ordinære kgl. samt borgerlige og byens tynger og bestillinger, dog mod, efter eget tilbud, som en kendelse til kongen at forfærdige årl. 2 stykker så gode, at kongen kan og vil nøjes dermed. SjR, 21, 593. (Efter Otte Krags ordre) K. (Tr.: KD, III, 272).

3. febr. (Kbh.) Niels Trolle fik brev at forordne Fregant til at være færdig at gå herfra i marts måneds begyndelse, så de[!] kan ligge i beredskab ved Gedser havn at føre prinsen og prinsessen derfra til Tyskland. Udt. i SjT, 29, 136.

3. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev at gennemslå [vel fejl for gennemse el. gennemgå] og rigtig efterregne adskillige dem tilsendte hofmesters og Ebbe Ulfeldt Christoffersens beviser og håndskrifter på en sum penge, kongen skylder borgmester på Øsel Jacob Kohll, hvad denne derefter med rette kan tilkomme, og indsende det underskrevet til kancelliet og siden have det i agt, når Øsels regnskaber forhøres. Udt. i SjT, 29, 136. Orig. i DKanc. B 179 f.

3. febr. (Kbh.) Oluf Brockenhuus fik brev straks at undersøge, om det tømmer til rustvogne efter den fortegnelse, der herhos sendes ham, kan fås i hans len, og erklære sig herom snarest, så det endnu ved »varende føre« og tjenligt vejrlig kunne hugges og henføres på tilbørlige steder. Udt. i SjT, 29, 136.

Tilf.: Ligesådan brev fik Arent von der Kuhla.

3. febr. (Kbh.) Hr. Christoffer Ulfeldt fik brev at lade hugge birke-træer efter hosføjede designation til feltartilleri og rustvogne og lade det føre til steder, hvor det kan hentes med skibe, og advisere om, til hvilke steder det henføres. Udt. i SkT, 7, 142.

3. febr. (Kbh.) Malte Juul fik brev i lenets skove at lade hugge og skære 300 egeplanker udover de 300, som allerede ligger klar ved Åhus, ved varigt føre lade dem age til Åhus og at meddele, når de er klar, så der kan sendes fornødent skibsrum. Udt. i SkT, 7, 142.

3. febr. (Kbh.) Niels Krabbe fik brev i sine len at lade hugge og skære 600 egeplanker og lade dem age til stranden, hvor de bedst kan afhentes med skib. Udt. i SkT, 7, 142.

3. febr. (Kbh.) Ms. til Ebbe Ulfeldt. Han har tilstillet kongen en angivelse mod Hans Tomesen. Kongen har ladet ham forhøre og sender hermed EU hans erklæring til efterretning. Han skal lade føre nøjagtigt vidne i sagen, at man kan procedere videre med den. SkT, 7, 143.

4. febr. (Kbh.) Skøde. Kongen har til underskriver på Kbh. slot Anders Nielsen og arvinger skødet en øde plads i Kbh. ml. de syge bådsmands plads og den gamle mønt, i længden fra slotspræstens have til den lønvej, som afd. hr. Claus Daa lod gøre og brugte, når han ville age el. ride på volden hen til Bremerholm, 32½ al., i bredden 19½ al. SjR, 21, 593. (Tr.: KD, III, 272).

4. febr. (Kbh.) Peter Reedtz fik brev at skulle være resident i Frankrig og derfor i årl. pension have 3.000 rd. Udt. i SjR, 21, 594. K.

4. febr. (Kbh.) Mageskifte ml. kongen og Erik Kaas t. Lehnskov af mindre jordstykker på Langeland. FR, 4, 413-18. (Jf. Kr. Sk., I, 549).

4. febr. (Kbh.) Genbrev fra Erik Kaas på ovenstående mageskifte. FR, 4, 418-23.

5. febr. (Kbh.) Jfr. Elisabet Qvitzow fik bevill. selv at måtte forestå sit værgemål, dog skal hendes rette værge se til, at indkomsten anvendes til hendes nytte, forsvare hendes gods, om nogen trætte påkom, og se til, at hun intet deraf afhænder uden hans samtykke. Udt. i JR, 10, 429.

Tilf.: Ligesådan brev fik jomfruerne Anne og Margrete Kruse Gabrielsdøtre.

5. febr. (Kbh.) Ms. til Mogens Høeg. Jfr. Elisabet Qvitzow har givet til kende, at hendes broder, afd. Erik Qvitzow t. Tanderup som hendes rette værge har taget til sig hendes gods, der som arv var tilfaldet hende efter hendes afd. fader, og at samme gods siden ved køb er erhvervet af Falk Gøye t. Hvidkilde efter derpå erhvervet skøde. Da Erik Qvitzows gods og løsøre berettes af hendes[! hans] efterladte hustru og arvinger at være opbudt til at contentere kreditorerne med, begærer han[! hun], at der må tilforordnes hende værge, som til samme opbud kan svare for hende, så hun des bedre kan opnå, hvad der tilkommer hende. MH skal være Elisabet Qvitzows værge og svare for hende til opbuddet. JT, 11, 285.

6. febr. (Kbh.) Jørgen Holst fik for 10 år privilegium på at trykke og alene at sælge den ny reces og adskillige ejendoms- og landgildetakter, jordegods' køb og salg og andet dertil hørende. Udt. i SJR, 21, 594. K.

6. febr. (Kbh.) Memorial til rigens admiral, for at han desto bedre kan være betænkt derpå, inden rigens råd kommer sammen til herredagene. Da det ikke kan være ukendt, hvilken tilstand flåden er i, hvori dog en stor del af rigets velfærd består, så den endelig med det første igen må bringes på fode, at riget kan være forsikret om den fornødne tjeneste af den i freds- og især i fejdetid, især da naboerne daglig styrker sig til søs, skal med flid overvejes, hvor mange orlogsskibe af alle slags: store, middelmådige og små, såvel som jagter, skærbåde og andre det til en »velbestilt« rigens flåde til rigernes defension efter tidernes nuværende tilstand kan agtes nødvendig at bygge ud over dem, kongen allerede har, og hvorfra midler skal tages til disse skibe, som absolut må nybygges, at forfærdige og siden at underholde dem, såvel som dem, kongen allerede har, med fornødent folk og artilleri. Herom skal rigens admiral til forestående herredage tilstille kongen sin udførlige betænkning. Her foruden skal Holmens admiral gøres den besolding, som han kan leve af, ligeså kaptajnerne og skipperne, for at man kan være fri for deres daglige overløb. Hvad der sker ved kaptajnerne og andre, skal også have i agt med andre officerer, som er uundværlige. Dersom der også kan eragtes nogen hjælp her hos den borgerlige stand at kunne tilvejebringes, skal det ligeledes meddeles kongen, og på hvilken måde det bedst synes at kunne ske. Sjt, 29, 136.

6. febr. (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev at lade bønderne i Findrup s. i Sæbygård len forstå, at kongen gerne så, at hr. Laurids Jørgensen frem for nogen anden befordres til kaldet, dog at alt dermed går skikkelig til og efter ordinansen. Dersom han bliver lovlig kaldet, skal WR som lensmand give ham kollats. Sjt, 29, 137.

6. febr. (Kbh.) Hr. Christoffer Ulfeldt fik brev straks at meddele kongen, om der var nogen stenkul for hånden i hans len. Dersom de bliver brudt, og dersom der på nævnte steder findes mange el. få, skal han med det allerførste lade dem føre til færgestedet ved Helsingborg. Udt. i SkT, 7, 143.

6. febr. (Kbh.) Ms. til Ebbe Ulfeldt og bispem i Viborg. Jørgen Rosenkrantz t. Kjeldgård har til magelæg begæret højhed og jus patronatus til sin sognekirke [Selde] i Skivehus len imod flg. gods i Salling: i Harre h., Torum s. i Møgeltorum 1 gd. (Jens Christensen og Christen Laugesen), i Hindborg h. i Grove [1 gd.] (Jens Jacobsen og Christen Jacobsen), i Hem by 1 gd. (Jens Hinborre). De skal erklære, om jus patronatus til Selde kirke kan undværes mod det tilbudte gods. JT, 11, 286.

6. febr. (Kbh.) Ms. til Viborg kapitel. [Om forannævnte magelæg vedr. jus patronatus til Selde kirke]. Da bygtienden på 14 td. byg af kongens fader er perpetueret til underhold af fattige skolepersoner i Viborg skole, skal kapitlet erklære, om nævnte jus kan bevilges Jørgen Rosenkrantz mod det tilbudte gods uden skolepersonernes skade. JT, 11, 286.

7. febr. (Kbh.) Ms. til Oluf Brockenhuus. Skovrider i Ballerup Fitt Lindtner har andraget, at han hidtil har betalt skat, uanset hans formand var fri herfor ligesom andre skovridere, og har begæret frihed for skat, ægt og arbejde. Da det han, efter OBs egen erklæring, kunne tilkomme at betale, kun kan beløbe sig til en ringe ting, og de andre skovridere er forskånede, må han nyde samme frihed som dem. SJT, 29, 137.

7. febr. (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf og dr. Hans Mikkelsen. Kongen har for nogen tid siden bevilget mag. Jørgen Bertelsen, *eloquentiæ professori* i gymnasiet i Odense for hans professions ringheds skyld, at Lyngby s. ved Odense, når sognepr. hr. Oluf Andersen døde, skal perpetueres til JB's bestilling. Nu har sognemændene i Lyngby s. suppliceret, at privilegiet igen må ophæves og dem forundes at måtte have en sognepræst residerende hos sig. OA har derfor tilbudt JB, at han og hans efterkommere ville give ham og hans efterkommere 20 td. hart korn årl. til forbedring af deres besolding, hvilket JB endnu ikke har villet acceptere. Adressaterne skal snarest fordrø parterne for sig og søge at gøre akkord ml. dem, således at præsten i Lyngby for sig og efterkommere lover noget vist til JB og efterkommere, så både han og de kan have nok at leve af, og bønderne i Lyngby s. beholde deres frie valg. FT, 5, 425. (Efter hr. kanslers/Otte Krags ordre) K.

7. febr. (Kbh.) Kapellan t. Linnerup og Hammer kirker i Vrads h. hr.

Hans Christensen, som var forbudt prædikestolen, fordi hans kvinde kom noget for tidligt, fik bevill. at måtte få kald igen, hvor han lovligt efter ordinansen og andre om kald udgangne forordninger kan kaldes. Udt. i JR, 10, 429.

8. febr. (Kbh.) Bevilling. Poul Køniken fik bevill. alene at måtte holde dansk skole i Holbæk, da byen er så ringe, at den ikke kan underholde el. behøver 2 skole Mestre. Han skal informere børnene med sådan flid, som han vil stå til ansvar for lensmanden og anden byens øvrighed, der også bør have inspektion dermed. Sjr, 21, 595. (Efter Otte Krags ordre) K.

8. febr. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev allersnarest at lade pågribe husmand i Østrup by på Kronborg len Bendt Svendsen og føre ham velforvaret til Kbh. Udt. i Sjt, 29, 137.

8. febr. (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott. Borger i Malmø Christoffer Bring har klaget over, at hans kreditorer smst. tilsætter ham så hårdt, at han for deres overilen ikke kan være hjemme i sit hus, men må absentere sig. TT skal meddele borgmestre og råd i Malmø og CBs kreditorer, at kongen gerne så, at de ville have nogen tålmodighed med ham, til han kan contentere dem. SkT, 7, 143.

9. febr. (Kbh.) Ms. til Niels Trolle. Kongen skylder slagter i Kbh. Christen Jensen en sum penge for kød, han i nogle år har forstrakt ham med. Da NT nu vil afstå til CJ 40 par øksne for 30 rd. parret på det vilkår, at kongen korter beløbet i NTs afgift til førstkommende philippi jacobi, erklærer kongen sig tilfreds hermed. Sjt, 29, 137. Orig. i Roskilde lensrgsk. (Tr.: KD, V, 299).

9. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev, at slagter Christen Jensen af Niels Trolle må få 40 par øksne for 30 rd. parret, og pengene til førstkommende philippi jacobi kortes NT i hans lensafgift. Udt. i Sjt, 29, 138. Orig. i DKanc. B 179 f.

9. febr. (Kbh.) Ms. til borgmester og råd i Kbh. Borger i Nykøbing Frederik Rostorph har andraget, at han af dem har begæret sin stiftsøns formynderskab på god pant og forsikring og desuden tilbudt, hvis det blev bevilget, for formynderskabet ingen vægepenge at ville fordre, uanset stiftsønnen efter skiftebrevet burde svare dem til sit 16.

år, dog på det vilkår, at der ingen rente skal gives af formynderskabspengene. Adressaterne har ikke kunnet bevilge det, da FR er en udenbys mand, og begæringen er imod stadsretten, medmindre kongen ville dispensere deri. Da det er til gavn for stiftsønnen, godkender kongen, at FR får værgemålet og formynderskabet, mod at han efter eget tilbud stiller kaution for, at han ingen værgpenge vil have, til barnet bliver 16 år. Sjt, 29, 138.

9. febr. (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott. Hvad Hans Sørensen i Malmø har andraget om den uret, han formener at vederfares af byfogden i Ysted, som skal have forholdt ham den bevilgede gd. smst. til sine sagers bedre udførelse, kan han erfare af de indlagte kopier såvel af det til TT udgåede ms. som supplikantens egen angivelse. Han skal erkyndige sig om, hvordan hermed er tilgået, hvorfor byfogden ikke har fulgt forrige ordre om udlæg af gden, og siden erklære sig for kongen herom. SkT, 7, 143.

11. febr. (Kbh.) Bevilling. Johan Isbrandtzen og Trine Wibrandtzen på Amager må ægte hinanden, skønt hendes afd. husbond Cornelius Dieriksen var JI beslægtet i 3. led. Sjr, 21, 595.

11. febr. (Kbh.) Ms. til Malte Juul. Borger i fæstningen Kristianstad Tomas Andersen har klaget over, at han i forleden fejde er blevet befalet at nedbryde sin vejrmølle, som stod uden for den søndre port, og sin barkmølle, som han brugte til sit garveri, hvor der også i huset, som hørte til garveriet, er blevet funderet en *corps de garde*, og at hans have med et nyt hus i er blevet borttaget til graven og ravelin smst. Han anholder om til erstatning og reparation af nævnte værk at måtte få et parti ege af kronens skove, kaldet Irkenes skove. MJ skal af TA erfare, hvor mange træer han begærer, og siden erklære hvor mange han mener, der kunne gives ham, og om de uden skade kan undværes de begærede steder. Han skal også erkyndige sig om, af hvem TA fik de pladser, hvorpå nævnte møller og have befandt sig, og bevill. til at bygge dem så nær fæstningen, og siden erklære sig herom for kongen. SkT, 7, 143.

12. febr. (Kbh.) Bestalling. Niels Jensen Holst fik bestall. som destillerer i kongens laboratorium i haven. Han skal herfor fra brevets dato have 50 rd. i årl. løn og en æreklædning så god som den, kongens sølvpope får, i husleje 24 rd. og 6 kurantdl. mdl. i kostpenge. Desuden til en plitzkarl årl.

50 rd. og en gemen hofklædning for 7 rd. 1 ort. Rentemestrene skal betale ham nævnte ydelser. Sjr, 21, 595. K.

12. febr. (Kbh.) Alle lensmændene i Sjæll., undtagen Henrik Ramel, fik brev at forskaffe rytterne, hver i sit len, i en måned fra brevets dato underhold af bønderne, ligesom hidtil er sket. Udt. i Sjt, 29, 138.

12. febr.¹ (Kbh.) Ms. til lensmændene i Skåne (hr. Tage Thott, Malmøhus, hr. Christoffer Ulfeldt, Helsingborg, Knud Ulfeldt, Landskrone, Malte Juul, Kristianstad, Falk Lykke, Skt. Peders kl. i Lund, Steen Beck, Herresvad kl., Niels Krabbe, Kristianopol og Sølvesborg, Gunde Rosenkrantz, Froste h. og Helne Kirke, Oluf Brockenhuus, Båsted). Kongen har for nogen tid siden befalet sine kommissærer Iver Krabbe t. Vegholm og sekretær Erik Krag t. Lydumgård at forfare kronens bønders tilstand i N len i Skåne og siden på kongens behag gøre dem sådant afslag i landgilden, at de igen kan komme på fode. Kongen har ratificeret deres forretning, som adressaterne skal rette sig efter og klarere deres regnskab på renteriet. SkT, 7, 142.

1) Anbragt som månedens første indførsel, før brevet af 2. febr.

12. febr. (Kbh.) Hr. Christoffer Ulfeldt og Knud Ulfeldt fik brev, at da Malte Juul giver til kende, at volden om Kristianstad mange steder falder ned, fordi, som han mener, soderne, som er brugt dertil, ikke er gode nok, skal de tænke på midler, hvormed den igen kan repareres, og se til, at de soder, som bruges, skæres på de steder og således, at de er gode, og at værket kan have bestand. Udt. i SkT, 7, 144.

12. febr. (Kbh.) Ms. til Malte Juul. Den lange bro ved fæstningen Kristianstad er snart så ruineret, at ingen næsten kan komme over den, til ikke ringe skade for den rejsende. Han skal snarest foreslå, på hvad måde og med hvilke midler broen igen kan opbygges, når fornødent tømmer bevilges af kronens skove, enten ved told og bropenge el. på hvad anden måde, det bedst kan ske, og hvorved han skønner, at den altid i fremtiden kan vedligeholdes. SkT, 7, 144.

12. febr. (Kbh.) Bevilling. Kongen har bevilget Sebastian Kok en plads i Folehaven ved Hillerød, som strækker sig i bredden 50 al. fra den plads, mester Henrik Smed er bevilget i samme vang, langs stengærdet mod byen. Og i længden 80 al. fra stengærdet langs op

med HSs grund. SK og hans arvinger må nyde og beholde pladsen og gøre sig den så nyttig m. bygning og anden forsvarlig brug, som de bedst kan. SjR, 21, 596.

13. febr. (Kbh.) Ms. til Sigvard Urne. Kongen sender ham sin bygmester Hans Ahnemøllers overslag på, hvor meget tømmer der kræves til genopbygning af det hus, som er brændt ved ulykkelig ildebrand. Kongen er tilfreds, at han lader hugge så meget tømmer, som kan fås i skovene på hans len, og straks begynder derpå og ved varigt godt føre lader det bringe til stedet. Om resten vil kongen anordne, at det snarest sendes derhen, når SU har oplyst, hvad han ikke kan få i lenet. SU har også begæret at måtte bruge det af blokhuset, som er flydt derhen. Han må anvende tømmeret, men det jern, som findes derpå, skal han snarest sende til Kbh. Han skal derimod oplyse, hvor mange par hængsler og andet jernværk han behøver, så vil kongen snarest lade det sende. Sjt, 29, 138. Orig. i Tryggevælde lensrgsk. Indl. 11. febr.

13. febr. (Kbh.) Oluf Brockenhaus fik brev, at hvad af det til rustvog-
nenes fornødenhed begærede træ, som efter hosføjede erklæring kan findes og tilvejebringes på Kbh. lens skove, snarest skal hugges der og siden ved varigt godt føre føres til Frederiksborg slot og dér mod bevis leveres kongens hjulmand. Udt. i Sjt, 29, 139.

14. febr. (Kbh.) Konfirmation. Oberstløjtnant og admiral på Bremerholm Christoffer Lindenov og superintendent dr. Jesper Brochmand har efter kongens befaling og på hans ratifikation oprettet flg. ordning ml. Holmens skole og de 12 davidsdegne i Kbh. skole ang. sang for lig ved Holmens kirke og musik smst., som kongen hermed konfirmerer: 1. De 12 *dauidici* må ikke tilbyde sig til at gøre tjeneste med lig til Holmen, uden de begæres. 2. Da de ikke er under Holmens skolemesters institution el. disciplin, skal, når *Dauidi corum* begæres til tjeneste, altid en af hørerne ved Kbh. skole af rektor tilforordnes at medfølge til at forekomme al uorden og klagemål. 3. Når tjeneste begæres, skal der advares derom dagen før. 4. Bruges *dauidici* sammen med Holmens skole, skal dem gives i alt 10 mk., som deles således, at skolemesteren ved Holmen tager den ene halvpart, høreren af Kbh. skole med *dauidicis* den anden. Hvis skolemesteren på Holmen får mere, end han angiver, skal han straffes som den kgl. ordnings modvillige overtræder. 5. Når musik i Holmens kirke holdes ved godt

folks brudevielse, skal Kbh. skole bruges dertil efter ordinansen, Holmens kirkes kantors rettighed i alle måder uforkrænket, da sådant ikke ved Holmens kirke kan forrettes. SjR, 21, 596. K. (Tr.: CCD, V, 519 og KD, III, 273).

14. febr. (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev at erklære, om Lystager ladegd., som han begærer i forpagtning, for fodringens el. anden årsags skyld kan undværes fra Antvorskov slot. Han skal desuden lade opkræve uvildige dannemænd af Sæbygårds tjenere til at besigtige ladegdens mark og ejendom, hvor meget der årl. kan sås af rug, byg og havre, hver slags for sig, og hvor meget omtrent derefter kan avles af hver slags, og hvor meget der årl. kan høstes i engene, og hvor mange øksne der kan staldes. Udt. i SjT, 29, 139.

15. febr. (Kbh.) Ms. til hr. Christoffer Urne. Der skal findes stor ulighed blandt en del af kronens tjenere i Dragsholm len, idet nogle er sat til højere landgilde end deres naboer i samme by, skønt de ikke har mere ejendom til deres gde, mens en del har mindre og dog til deres største skade og fordærv i længden giver ligeså meget i landgilde som de andre el. mere. For at der med nævnte bønder kan holdes lighed og nogle ikke skal graveres mere end andre i forhold til den ejendom og grund, de har i brug, skal CU lade opkræve rebsmænd, som kan rebe de ulige skyldende bønders jorder og ligne den således ml. dem, at de enten får lige meget jord og ejendom og svarer lige meget i landgilde, eller, hvor dette ikke kan praktiseres, at de, som har ringere jord i brug, får afslag i deres landgilde, og andre, som har mere, får pålæg, så enhver efter proportion af brug og ejendom kan udrede sin landgilde. Dog skal vel iagttages, at jordebogen derved ikke formindskes. SjT, 29, 139.

15. febr. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev på den nu ledige kongetiende af Øster Egesborg s. i hans len for billig fæste og årl. afgift i sin og hustrus livstid. Udt. i SjT, 29, 139.

16. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev at lade Anne Jensdatter af sin afd. husbonds rest få så meget, hun behøver til at begrave hans lig med. Udt. i SjT, 29, 139. Orig. i DKanc. B 179 f.

16. febr. (Kbh.) Ms. til hr. Christoffer Ulfeldt og Knud Ulfeldt. Borger i Christianshavn Bartolomæus Mikkelsen har andraget, at

adskilligt kalk og tømmer fra kalkovnen, som ligger uden for fæstningen Malmø, men tilhører hans hustru og børn, før og under forleden fejde er leveret til fæstningen, som ses af hans hosføjede designation. De skal undersøge, om materialerne er indkommet i fæstningen og brugt til dens fornødenhed, så han billigen bør betales derfor, og i bekræftende fald afregne med ham. SkT, 7, 144.

16. febr. (Kbh.) Ms. til Henrik Lindenov. Borger i Malmø Peder Rasmussen ansøger om forsikring for 10 td. byg, han har forstrakt til HLs kompagni, som da lå i Malmø. HL skal straks meddele, om de 10 td. byg er leveret til hans kompagni, og om de siden er afdraget i hans afregning og afkortet ham. SkT, 7, 144.

17. febr. (Kbh.) Å.b. Hans Sørensen Malmø har andraget, at han er gerådet i vidtløftige processer og trætter, at han adskillige steder i Danmark, fyrstendømmerne og udenlands har store pengesummer at fordre, og at der er adskillige regnskaber ml. ham og adskillige købmænd, hvormed han i nogle år er blevet opholdt og ikke har kunnet komme til endelighed, men derved mere er gerådet i gæld og derfor nogle steder har måttet pantsætte de breve og dokumenter, hvormed han skulle føre sine sager, og ikke endnu har kunnet blive dem mægtig. Han agter nu at genoptage sine sager, som han har måttet indstille pga. den seneste krigstid, men frygter, at han ikke kan gøre det med ro, medmindre kongen vil bevilge ham at forskånes for sine kreditorer 2 år og at få sine breve og dokumenter igen, for at han des roligere kan udføre sine sager og siden fornøje alle kreditorerne. Da HSMs totale ruin ikke anderledes kan forekommes, ser kongen gerne, at han i 2 år, regnet fra påske, må være fri for *molestation* og fordring af alle sine kreditorer. Men derefter skal han uden videre undskyldning el. ophold betale dem. Lensmænd, borgmestre og råd samt byfogder i Danmark og fyrstendømmerne skal være ham behjælpelige og »føre hans kreditorer sådant til gemyt« med begæring på kongens vegne, at de i 2 år lader ham umolesteret, og at de meddeler ham de udsatte breve og dokumenter el. kopier deraf. Desuden skal de hjælpe ham til ret, så vidt det kan ske med lov og ret, at han uden lov, proces og ophold kan komme til ende med sine sager. SjR, 21, 598-600.

17. febr. (Kbh.) Bevilling. Mikkell Pedersen, som en tid lang har været vægter på Kbh. slot og nu pga. svaghed må forlade stillingen, må, hvor han herefter agter at nedsætte sig, undtagen i Kbh. og

Christianshavn, være fri for al borgerlig tyngde og besværing, så længe han ikke bruger borgerlig næring. SjR, 21, 600.

17. febr. (Kbh.) Johan Ettersen fik brev og bevill. på i Kbh. og Christianshavn alene at måtte købe lumpes til papirmøllen, når han derfor [giver], hvad ret og billigt er. Udt. i SjR, 21, 600. K. Orig. i DKanc. B 165 b. (Jf. KD, III, 274).

17. febr. (Kbh.) Oluf Brockenhuus fik brev at forordne nogle, der kan og bør forhøre nogle Køge bys regnskaber, som er uforhørte, mens afd. Niels Vind var forlenet m. Kbh. slot og len, og siden forholde sig efter recessen med manglerne, om nogen findes deri. SjT, 29, 140.

17. febr. (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott. Kongen besøges daglig af rådmand og borger i Malmø Willum Dichman om forsikring for det, han i forleden fejde til forskellige tider har forstrakt til soldatesken. Kongen sender TT nogle ekstrakter af, hvad han har forstrakt, og befaler ham at kalde WD for sig med beviser på forstrækningerne, og efter et sikkert overslag at gøre afregning med ham på, hvad han såvel som andre bør forsikres for. SkT, 7, 145.

17. febr. (Kbh.) Ms. til Gunde Lange og bispen. Forstander Anders Madsen i Helligånds kl. i Ålborg begærer konf. på privilegier, bevilgede af tidl. konger i Danmark. De skal snarest erklære, om og hvori der er sket klostret indpas imod noget af dets privilegier. JT, 11, 287. Indl. 8. dec. 1646.

18. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev at akkordere med Johan Alter, hvor meget han skal have for de træer, han har leveret til kongens fornødenhed. Udt. i SjT, 29, 139. (Tr.: KD, V, 300).

18. febr. (Kbh.) Jægermester fik brev for betaling at lade Ide, afd. Dirick Møllerpass' få 3 store dyr til sin datters bryllup. Udt. i SjT, 29, 140.

18. febr. (Kbh.) Borgmester og råd i Kbh. fik brev straks at kende og dømme, når Jonas Heinemarck for dem indstævner de 2 mænd her i byen, som har dømt med Jens Olufsen på Gulland, om deres dom bør blive ved magt eller ej, og det så betids, at deres dom, om der bliver påvistet, igen kan indstævnes til førstkommende herredage. Udt. i

SjT, 29, 140.

19. febr. (Kbh.) Bevilling. Jacob Pedtz i Lyngby har begæret frihed på Skovrød mølle i Kronborg len, som han har købt til sit værks fortsættelse. Det bevilges ham at nyde og beholde den fri for al ægt og arbejde indtil videre. Dog skal han fortsætte værket og holde det ved magt og desuden efter eget tilbud levere den årl. landgilde af møllen. SjR, 21, 601. (Efter Otte Krags ordre) K. Orig. i DKanc. B 165 a.

19. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev at lade skibskaptajn Billis Leversen til sin afd. hustrus begravelse få ½ års løn. Udt. i SjT, 29, 140. Orig. i DKanc. B 179 f.

19. febr. (Kbh.) Sigvard Urne fik brev at måtte af sit lens afgift bekoste det afbrændte hus på Tryggevælde genopbygget, dog at han betinger sig kalk, sten og arbejds løn for nøjest mulig værd. Udt. i SjT, 29, 140. Orig. i Tryggevælde lensrgsk.

19. febr. (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev ved første åbent vand at forordne skibsrum, som kan hidbringe den andel stenkul, som ligger i beredskab ved Helsingborg til kongens fornødenhed. Udt. i SjT, 29, 140.

19. febr. (Kbh.) Ms. til Peder Vinstrup. Han har for nogen tid siden fået befaling snarest at erklære, hvordan Emmislev kirke bedst kunne hjælpes til at betale en kirkeklokke. Da det heraf fremgår, at kirkerne i stiftet ikke er så formuende, at de så snart efter forleden fejedetid kan yde så stor hjælp, som klokken koster, og da Emmislev kirke ikke længere kan undvære den, medmindre gudstjenesten skal forsømmes, godkender kongen, at kirken af godt folk låner de 370 dl. m., som klokken koster. De skal tilbagebetales de 3 flg. år af de kirker i stiftet, som har nogen formue, efter som de kan overkomme det. Vognleje og færgpenge har det menige sognefolk tilbudt uden deres egen el. andre kirkers bekostning at erlægge, hvad kongen godkender. SkT, 7, 145.

19. febr. (Kbh.) Hr. Christoffer Ulfeldt fik befaling i sit len alvorligt at forbyde nogen at udføre el. sælge osmund til fremmede indtil videre. De, der har osmund til salg, skal sælge det til kongens egne undersætter, som skal betale dem derfor »efter deres nøje«. SkT, 7, 145.

Tilf.: Ligesådanne breve fik hr. Tage Thott, Malte Juul og Niels Krabbe.

19. febr. (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Fru Lene Barnekow, afd. Tønne Friis' t. Tølløse har til magelæg begæret flg. gde i hans len: i Lunde h. i Otterup 2 gde (Anders Jørgensen og Knud Olufsen), i Egense 1 gd. (Peder Hansen), imod i Åsum h. i Foeltofte (Freltofte)¹ 1 gd. (Niels Clemmensen), i Skam h. 1 gd. (Jørgen Olufsen) og i Sallinge h. i Gestelev 1 bolig (Knud Jørgensen). Og, hvis dette ikke er nok, desuden efterskrevne »pante gaard«, nemlig i Ollerup s. under Rugård len 1 gd. (Hans Lauridsen). HV skal erklære, om det begærede gods kan undværes fra lenet mod det tilbudte. [Jf. ms. 12. april til Henning Pogwisch og Steen Bille]. FT, 5, 426. (Efter hr. kanslers befaling) K. Indl. 11. febr.

1) Således K.

19. febr. (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Hvad Simon Rasmussen, barnefødt i Ålstrup har klaget over sin stedfader og farbroder ang. det, som ved arv er tilfaldet ham efter hans forældre, og som de hidtil har haft under hænder og ikke omgås så rigtigt med, som de burde, kan han se af hans hosføjede supplikation. OP skal undersøge, om SRs angivelse er sand, erklære sig om sagens beskaffenhed og se til, at SR ikke lider uret el. skade, at hans fædrene og mødrene arv ikke fravendes ham ved deres forsømmelse. JT, 11, 287.

19. febr. (Kbh.) Ms. til kapitlerne i Jyll. Kongen har for nogen tid siden befalet rigsråderne i Jyll. at proponere dem adskilligt, og bl.a., at de især skulle tale med dem om at udlægge en gd. af hver 400 td. htk. til en rytters underhold. Herpå burde kapitlerne forlængst have erklæret sig. Da det endnu ikke er sket, skal de snarest erklære sig således, som de eragter, at det kan geråde til deres fædrelands bedste og velstand, og sende erklæringen til kancelliet og til rigsråderne i Jyll. JT, 11, 287. Orig. i Ribe bispeark. (C4-252), LAV.

19. febr. (Kbh.) Ms. til Frands Pogwisch. Kongen har erfaret, at der i Jyll. findes flere af de gevorbne ryttere, end der efter overslaget på én rytter af 400 td. htk. kan underholdes der i landet på krongodset. Han skal lade give så mange af disse ryttere, som af rigens marsk bliver tilvist ham, hver 9 rd. mdl., indtil de enten kan akkomoderes på kapitlernes gods eller henvises til andre provinser. JT, 11, 287.

19. febr. (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Der er tvist om gden Dybvad i hans len, hvormed kongen for nogle år siden har forlenet Ejler Gabriel på livstid, idet den major, som nu er tilforordnet i EGs sted, vil tilholde sig gden, som om den tilkom ham for sin bestilling. OP skal snarest erklære, om Dybvad er blevet udlagt EG for hans bestilling, og enten så er eller ej, om der er nogen anden gd. i hans len, lige så god både på ejendom og landgilde, som kan udlægges til den nye major i stedet for Dybvad, hvilket også vel kan ske, da EG dog til Åkær slot erlægger landgilden, som efter jordebogen bør svares deraf, efter indholdet af det ham meddelte livsbrev, så der ikke derved afgår kronen nogen landgilde. JT, 11, 288. Indl., udat. 1647, VII.

19. febr. (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe. Da Møgeltønder ladegd. i forleden fejde er nedbrudt og helt afbrændt af de svenske, så der ikke kan holdes kvæg, og avlen heller ikke drives, godkender kongen, at han på gdens grund græsser overstaldede øksne, som han også, når de er fede, ved michaelis tider må sælge, når tolden tilbørligt svares. JT, 11, 288.

20. febr. (Kbh.) Bestalling. Jonas Westmand, født på Island, antages til at gøre søkort, hvor det behøves. Han skal derfor, foruden den skipperkost og fri værelse, han nu nyder, af rentekammeret årl. betales 100 rd. fra brevets dato indtil videre, så længe han betjener bestillingen. SjR, 21, 600. (Efter Otte Krag's ordre) K.

20. febr. (Kbh.) Rigets hofmester hr. Corfitz Ulfeldt fik brev at måtte lade Albret Baldtzer Berns på videre afregning få 30.000 rd. af Velgett[?] i Holland, når alt er ratificeret og sluttet. Udt. i Sjt, 29, 140.

20. febr. (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev at fremsende de bestilte øksne og får fra Antvorskov og til Ringsted med visse folk og nødvendig fourage undervejs. Udt. i Sjt, 29, 140.

20. febr. (Kbh.) Jørgen Seefeld fik brev straks ved visse folk at lade drive fra sig til Roskilde de øksne, som Wentzel Rothkirck er befalet at fremsende til hofholdningens fornødenhed, og undervejs hos sig at forskaffe dem nødtørftig fourage. Udt. i Sjt, 29, 140.

20. febr. (Kbh.) Niels Trolle fik brev at fremskaffe samme fæ fra sig til Frederiksborg. Udt. i Sjt, 29, 140.

20. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev at lade Christen Nielsen Storcks hustru få så mange penge, hun behøver til at begrave hans lig med. Udt. i Sjt, 29, 140. Orig. i DKanc. B 179 f.

20. febr. (Kbh.) Ms. til Frands Pogwisch. Han skal give 8 af ritmester Niels Lykkes og 8 af kaptajnløjtnant Henrik Rantzaus ryttere, som rigens marsk har kommanderet at opvarte og følge den udvalgte prins på rejsen, hver en måneds sold til at udstaffere sig med på rejsen, hvilket siden skal afkortes dem i deres afregning. JT, 11, 289.

Tilf.: Ligesådant brev fik Henning Valkendorf at give 7 af Johan Debberens og Knud Ulfeldt at give 7 af ritmester Levin Bülows ryttere hver en måneds sold.

21. febr. (Kbh.) Christoffer Steensen, Henrik Lindenov, Flemming Ulfeldt, Christoffer Lindenov, generalmajor Claus von Ahlefeldt, Knud Ulfeldt, Sigvard Urne, Falk Lykke, Kratz og marskalken fik brev uden ophold at forføje sig til Kbh. for at forrette, hvad der bliver dem befalet. Udt. i Sjt, 29, 140.

21. febr. (Kbh.) Niels Trolle fik brev at forføje sig hertil og at tilholde de fremmeste og dygtigste skibskaptajner, at de ligeledes straks indfinder sig her for at forrette, hvad der bliver dem befalet. Udt. i Sjt, 29, 140.

21. febr. (Kbh.) Kansler hr. Christen Thomesen fik brev at præsidere i det, som de forskrevne officerer bliver befalet her at forrette. Udt. i Sjt, 29, 140.

21. febr. (Kbh.) En stor part lensmænd og adel fik brev at møde i Kbh. til den 11. april førstkommende. Udt. i Sjt, 29, 140.

21. febr. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev at lade Ingeborg Ulfstand få en af de heste til stod, som går for postvognen på Frederiksborg, når hun efter eget tilbud tilstiller ham en anden god og til postvognen dygtig hest i stedet. Udt. i Sjt, 29, 141.

21. febr. (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev, at en skræddersvend, som har været i Henrik Biskops hus i Kbh. og bedraget ham og besøvet hans umyndige datter, som kun er 14 år, indtil videre, andre til eksempel og afsky, skal arbejde i jern på Bremerholm. Udt. i Sjt,

29, 141.

21. febr. (Kbh.) Ms. til Niels Krabbe. Af dokumenter, han har sendt kongen, fremgår, at en del bønder nylig i Aserum præstegd. har overfaldet 2 svenske herremænd, som havde indgæstet sig der en nat på deres rejse. Peder Smid smst. skal have været hovedmanden blandt bønderne, som har *inciteret* sine medfølgere til overlasten. NK skal efter lovlig medfart hænde dom over og vedbørligt straffe PS og sende kopier af, hvad der passerer i sagen, til landsherrerne på Calmar og Croneberg, at de kan erfare sagens beskaffenhed og dens »proces«. Da NK desuden oplyser, at en del »manddrabere« og andre løsgængere, når de efterspørges, begiver sig ind over den svenske grænse for at salvare sig i Calmarhus og omliggende len, er det også bedst, at han skriver til landsherren på Calmar om at befale sine fogder og fuldmægtige at anholde alle slige danske landløbere, som ingen rigtig besked har om deres tidl. forhold, idet han på kongens vegne tilbyder gengæld med svenske løsgængere i Blekinge. Ang. den herredsdøm, som er afsagt over Oluf Pedersen i Huikelønd[?], at han bør lide på sin hals, fordi han har løst de jern og bolte, som misdæderen Svend Nielsen i Binge havde på, hvorved han er kommet løs og borttrømt, da vil kongen, fordi OP ikke alene havde fangen i sine hænder, men endog har været årsag til hans rømning, at der skal ske eksekution over ham efter dommens formelding. SkT, 7, 145.

21. febr. (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Jfr. Anne Grubbe har andraget, at hun formener sig at være tilfaldet nogen arverettighed efter sin morbroders søn, afd. Borkvard Rud, og har begæret, at EG som hendes nærmeste værge efter loven må befales på hendes vegne at have inspektion hermed. Han får befaling i overensstemmelse hermed. JT, 11, 289.

22. febr. (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Niels Madsen, Anders Bunde, Niels Hansen, Jens Rasmussen, Peder Adtzersen, Mads Bendtsen i Uggerslev, Christoffer Nielsen og Jep Knudsen i Skamby, Knud Pedersen, Laurids Nielsen, Jesper Pedersen, Søren Jørgensen og Peder Hansen i Hessum, Bertel Christensen i Eskelund, Hans Madsen i Skeby og Søren Persen i Ølund har forebragt, at en del af dem i 1644 har fået en ulidelig skade på deres korn, da de skulle indhøste det, af torden, isslag og andet Guds vejrlig, så kornet blev helt sønderslået og fordærvet, og at andre samme år såvel som nogle

åringers tilførsel, da deres korn stod på marken og groede, fik det opædt af usædvanlige orme og mus, hvorved de er kommet meget til agters og i armod, så de ikke kan blive ved magt uden efterladelse af samme års landgilde. Da dette bekræftes af HV, godkender kongen, at de nævnte kronens bønder må forskånes for deres landgilde for 1644. FT, 5, 426. K.

23. febr.¹ (Kbh.) Ms. til Laurids Below og Gabriel Akeleye. De skal snarest muligt gøre et inventarium på, hvad der nu findes i tøjhuset, idet de tager med sig de samme 2 renteskrivere, som var med, da det forrige inventarium blev gjort. Desuden skal oberst Zernekows skriver, som også var med, være til stede. Sjt, 29, 277. K.

1) Indført efter brevene for oktober 1647.

23. febr. (Kbh.) Ms. til Mogens Arenfeldt. Lensmand på Lund i Mors Niels Krag har i magelæg udlagt til kronen et bol (Christen Thursen) i Lundenæs len i Oddum s. ved Oddum kirke, der årl. skylder 1 fjd. smør, 1 skovvogn og 1 rigsmk. Han skal indtage det under lenet og indskrive det i jordebogen. JT, 11, 289.

24. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev at lade dem, som på deres vegne, der er blevet [et ord mangler] i forleden ulykkelige ildebrand,¹ gør ansøgning, få så meget af deres resterende løn og besolding, som er nødvendig til deres begravelse. Udt. i Sjt, 29, 141. Orig. i DKanc. B 179 f.

1) Af orig. fremgår, at der er tale om tøjhusets brand.

25. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev at måtte afkorte Marie, afd. Stephan Rodes den told, hun skulle erlægge af 2.000 øksne, i det, hun kan tilkomme hos kongen, idet de har i agt, at det afskrives på hendes regnskab. Udt. i Sjt, 29, 141. Orig. i DKanc. B 179 f.

25. febr. (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev lovligt og efter ordnan- sen at forordne Elias Eisenberg i den afdøde slotspræsts sted på Antvorskov. Udt. i Sjt, 29, 141.

25. febr. (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at indtage sognepr. t. Undløse hr. Christen Ns [Hansen Wium] 2 sønner Jacob og Jesper Christensen i Sorø skole, når der bliver plads ledig. Udt. i Sjt, 29, 141.

25. febr. (Kbh.) Flemming Ulfeldt fik brev nogen tid at måtte begive sig til Meissen for at indkræve gæld, han har udestående der, dog at han stiller sådan ordre i sit len, at intet forsømmes i hans fravær. Udt. i Sjt, 29, 141.

25. febr. (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev snarest at gøre afregning med Helmich di Ferrius¹ el. hvem, der på deres vegne gør anfordring derom, hvad dem kan tilkomme for deres tjeneste, at de kan få restseddel. Udt. i Sjt, 29, 141.

1) Om læsningen kan der næppe være tvivl. Meningen er måske: Helmi og di Ferrius, eller di kan være forskrivning for og.

25. febr. (Kbh.) Tolderne i Sundet fik brev at lade fru Hedevig, hertuginde t. Stettin og Pommern, hendes fuldmægtig passere toldfri gennem Sundet den ene gang i indeværende år med 12 foder rhinskvin til hendes hofholdnings fornødenhed. Udt. i Sjt, 29, 141.

25. febr. (Kbh.) Ms. til Erik Juel, Peder Lange, Henrik Rantzau, Manderup Due og Mogens Arenfeldt. Der er tvist ml. borgmestre og råd i Randers og borgerskabet smst. om en sum penge, de havde lovet de svenske, hvilken de også havde måttet optage på fremmede steder, og som borgerskabet nu ved adskillige udflugter vægrer sig ved med dens renter at betale borgmestre og råd. Adressaterne skal m. kgl. fuldmagt snarest indstævne parterne for sig med byens regnskaber og takster over indtægter og udgifter i den svenske fejde, gennemse og forhøre dem og siden forlige parterne el. skille dem ved endelig dom, så kongen kan blive forskånet for deres videre overløb. JT, 11, 289.

26. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev at give visitøren i Øresund Simon Jensen og dem, som tilforordnes at følge ham, 200 rd. til rejsepenge til Holland, som han videre skal gøre regnskab for. Udt. i Sjt, 29, 141. Orig. i DKanc. B 179 f.

26. febr. (Kbh.) Ms. til Jørgen Rosenkrantz og Ebbe Ulfeldt. Hans Bille t. Jungetgård har til magelæg begæret flg. gods under Hald slots len: i Salling Nørre h. i Junget s. i Grættrup 2 gde (1. Christen Sørensen og Niels Pedersen, 2. Lars Sørensen), i Harre h. i Torum s. i Møgeltorum 1 bol (Gregers Nielsen) samt Christen Ibsen smst. [ejendommens art ikke nævnt] og dertil liggende skove – imod flg. gods: i Hindborg h. i Brøndum s. i Grove [1 gd.?] (Niels Lauridsen) og 1

gadehus, i Otting s. og by 1 gd. (Villads Hansen), i Harre h. i Vile s. i Snabe 1 gd. (Niels Knudsen og Søren Christensen) i Nørre h. i Dybbierg [Rybjerg] s. i Hestbæk 1 gd. (Anders Jensen og Simon Sørensen). Adressaterne skal besigtige godset, og Jørgen Seefeld skal på kongens vegne overvære besigtigelsen. JT, 11, 290.

26. febr. (Kbh.) Ms. til Jørgen Seefeld. Han skal på kongens vegne overvære Jørgen Rosenkrantz' og Ebbe Ulfeldts besigtigelse af det gods, Hans Bille t. Jungetgård ønsker mageskiftet. JT, 11, 291.

27. febr. (Kbh.) Hr. Christoffer Urne fik brev ufejlbar at begive sig til Kbh. til den 19. marts og da tillige m. hr. Christian Thomesen at gennemse og forhøre rentemestrenes uforhørte regnskaber. Udt. i Sjt, 29, 141.

27. febr. (Kbh.) Ms. til hr. Frederik Reedtz og dr. Jesper Brochmand.¹ Der er tvist ml. Rønnebæk og Olstrup sognemænd om en præst, som er kaldet dertil af fru Edel Urne, afd. Pros Munds, og nogle andre kaldsmænd m. provsten. De skal m. kgl. fuldmagt indstævne de interesserede for sig, høre de tvistigheder og beskyldninger, der kan rejse sig deraf, og siden dømme, om kaldsbrevet skal stå ved magt. Sjt, 29, 142. Inkl. 26. febr.

1) If. overskriften fik adressaterne brev om en trætte ml. Oluf Daa og fru Edel Urne om et kald.

27. febr. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev at lade 3.000 mand, som til kongen af Frankrigs tjeneste er antaget i Polen, passere sikkert og frit gennem Sundet. Udt. i Sjt, 29, 142.

27. febr. (Kbh.) Tolderne i Sundet fik brev at lade hertug Johan Christian, arving til Norge, hertug til Slesvig, Holsten etc., hans vinskænk Hendrick Slebusk passere toldfri med så megen rhinsk og fransk vin, som han har indkøbt til Hans Kærligheds hofholdning, og som tilforn plejer at passere igennem. Udt. i Sjt, 29, 142.

Tilf.: I lige måde fik de under samme dato brev at lade nævnte vinskænk passere toldfri m. 12 foder rhinskvin den ene gang til biskop af Lübeck, hertug Hans' egen hofholdning.

27. febr. (Kbh.) Tolderne i Sundet fik brev at lade 4 orlogsskibe, 100 kanoner, 50.000 kugler ungefær¹, henved 600 td. tjære og en skibslad-

ning master, som kongen i Frankrig har købt i Sverige, passere toldfrit gennem Sundet. Sjt, 29, 142.

1) Det kan ikke sikkert afgøres, om ordet hører til foregående el. flg. post.

27. febr. (Kbh.) Niels Krabbe fik brev snarest at lade hugge 1.000 læs el, »alm« og gamle enebærtræer på kronens skove i sine len, og lade dem køre til nærmeste ladesteder, hvor de bedst kan afhentes til skibs. Udt. i SkT, 7, 146.

27. febr. (Kbh.) Ms. til Christoffer Bille. Just Høeg t. Bjørnholm agter snarest at skifte noget jordegods m. sine børn. CB skal ved dette skifte være jfr. Elisabeth Høegs værge og se til, at hun får sin rette lod. JT, 11, 291.

28. febr. (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev at lade Ulrik Christian Gyldenløve på ansøgning få en god ridehest, som er avlet enten i Carbet el. anden god skole, som kan befalde og være ham tjenlig. Udt. i Sjt, 29, 142.

28. febr. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev snarest i sit len at lade hugge 2.000 læs ved, hvor det kan ske med mindst skade for skoven, og siden henføre dem på de steder, hvor de kan hentes med rustvogne og føres til Kbh. Udt. i Sjt, 29, 142.

28. febr. (Kbh.) Ms. til Mogens Bille. Han har tilkendegivet, at der findes ringe el. ingen råd til bygningstømmer til de i forleden svenske fejde øde, afbrændte og nedbrændte gde i Elbo h., da skoven i fejden er meget forhugget og ilde medfaren. Kongen godkender, at han til de øde, afbrændte og ruinerede gdes og møllers reparation i Elbo h. må lade udvise nødtørftigt bygningstømmer af kronens skove i de nærmestliggende herreder, hvor det bedst og med mindst skovskade kan ske, hvad han skal have god indseende med, så vel som med, at kun de får det, der absolut behøver det. Da MB desuden har berettet, at der til en del møller mangler jern og møllesten, hvormed de nødvendigvis må hjælpes, hvis kongen skal have sin rettighed af dem, skal han undersøge, hvor mange møllesten og hvor meget jern der behøves, hvorom han snarest skal indsende erklæring til kancelliet, at deraf kan ses, hvad der behøves til hver mølle. JT, 11, 291. Incl. 18. febr.

1. marts (Kbh.) Memorial hvorefter visitør i Øresund Simon Jonassen

og mestersvend ved Holmen Jørgen Brant skal forholde sig.¹ De skal ufortøvet begive sig på rejsen til Holland. Ankommet til Amsterdam skal de angive sig hos kongens faktor Gabriel Marsilius og lade ham forstå, at de er sendt for under hans direktion at være med at måle de skibe, der sejler på Norge, som ved rigshofmester og nu ekstraordinær gesandt til kongen af Frankrig er »forafskedet« ml. kongen og de herrer generalstater i De forenede Nederlande. Og når de af GM erfarer, hvor skibene er samlede, skal de begive sig derhen og tillige med den 3. person, som GM efter Corfitz Ulfeldts ordre skal tilvise dem, under GMs direktion, sammen med dem, som af generalstaterne deputeres dertil, måle og brænde skibene efter de regler, som i samme kontrakt findes, og som GM har ordre at fremvise dem. Siden skal de give hvert skib sit målebrev, underskrevet af samtlige, og en genpart, underskrevet af alle dertil deputerede, skal de overlevere til staternes fuldmægtig, som derhos findes, og desuden [skal de udfærdige] 2 fortegnelser over alle de skibe, som bliver målt, hvoraf den ene der i landet kan leveres til staternes deputerede og den anden hjemføres og indleveres i kancelliet. SjrR, 21, 602. (Efter kanslers egen koncept udskrevet) K.

1) Memorialen gengivet efter K.

1. marts (Kbh.) Bevilling. På anmodning af fru Regitze Grubbe, afd. Hans Ulrik [Gyldenløves] har kongen indtil videre bevilget hende at holde hus og have sine fornødne værelser på kongens gd. Esrum og smst. af kronens skove af »topholnet« og »forfornet« træ, hvor det kan være skoven nærmest der omkring til mindst skade, at få så meget brændeved, hun behøver til sin husholdning, som årl. skal udvises af lensmanden. Desuden må hun nyde nødtørftigt foder og mål til 4 heste og græsgang og foder til 6 køer årl. SjrR, 21, 603. K.

1. marts (Kbh.) Maler Jacob Adolf (i Hillerød)¹ fik bevill. i Frederiksborg og Kronborg len at måtte forarbejde, hvad maling og staffering, der kan falde i kirkerne. Udt. i SjrR, 21, 604. K. Indl. 18. febr. 1) Således if. K.

1. marts (Kbh.) Mageskifte. Anne Lunge, afd. hr. Just Høegs t. Gjorslev får i Kalø len, Hassens birk, Dråby s. i Holme 8 gde, 1 selvejerbol, der giver en del af sin landgilde til præsten i Ebeltoft, 2 bol og skov til 20 svins olden – for i Kalø len, Øster Lisbjerg h., Hornstet s. i Eskerod Overgård m. skov til 70 svins olden, Thorsager s. i Rostved

2 gde m. skov til 6 svins olden, Mols h., Agri s. 1 gd., Vistoft s. i Strands by 2 gde, i Toggerby 1 gd., Tved s. i Tillerup 1 gd., i Dejret 2 gde, [Djurs] Nørre h., Voldby s. og by noget jord på Voldby mark. JR, 10, 430-33. (Jf. Kr.Sk., I, 550).

1. marts (Kbh.) Genbrev fra Anne Lunge på ovenn. mageskifte. JR, 10, 434-38.

2. marts (Kbh.) Ms. til rentemestrene. De skal snarest tage for sig kongens kvitteringer til lensmand på Rugård Steen Bille for den tid, han efter kongens befaling forvaltede og gjorde regnskab for Ulrik Christian Gyldenløves gods, og konferere dem med hans regnskaber samt gennemse de inventariebrev og andet, som han har overleveret til lensmand i Dalum kl. Iver Vind, og siden, hvis han intet bliver skyldig, lade ham få kvittansiarum derpå. Sjt, 29, 142. Indl. 16. febr.

2. marts (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev at tilholde fyringsforvalteren Peder Jensen nu straks at begynde at fyre igen på de sædvanlige steder som tilforn, og at befale tolderne i Øresund at lade ham få den derfor bevilgede årl. besolding, dog at ham fradrages så meget deraf, som han burde have for at vedligeholde de 2 fyrsteder på Nidingen, hvis han nu »forså« dem. Udt. i Sjt, 29, 143.

2. marts (Kbh.) Ms. til tolderne i Sundet. De skal herefter af alle med gods ladede skibe, som går gennem Sundet, for fyringen oppebære 4 rd. in specie og af hvert ballastet 2 rd. Mens der hidtil i toldens erlæggelse af hørfrø, hampefrø og deslige kun har været regnet 12 td. på læsten, skal der herefter hermed forholdes som med korn, hvor der regnes 24 td. i læsten. Da adskillige »anderlendiske« skippere har klaget over, at de opholdes i Sundet af visitørerne, som bringer dem deres toldpasser om bord, skal herefter alle nederlandske skippere, når de har erlagt deres tilbørlige told, uden videre visitering og ophold gives deres toldpasser på toldboden. Sjt, 29, 143. (Tr.: CCD, V, 520).

3. marts (Kbh.) Konfirmation på kontrakt af 25. nov. 1646 ml. lensmand på Landskrone, generalkrigskomm. Knud Ulfeldt og hospitalsforstander i Helsingør Carsten Cortsen om kronens part af tienden af Sæby ved Landskrone. KU har på kongens vegne af hospitalet i Helsingør, hvortil den lå, til den ladegd. i Sæby, som kongen har bevilget at lade bygge, uden stedsmål overtaget nævnte

tiende, mod at han og flg. lensmænd deraf årl. skal give den sædvanlige afgift: 1 pd. rug, 3 pd. byg, 5 td. havre samt over nævnte afgift 1 td. byg, som alt skal leveres i Landskrone, hvor CC lader tilsige, inden skt. mortens dag. SkR, 5, 469.

3. marts (Kbh.) Ms. til Erik Lunov og Verner Parsberg. Jacob Krabbe t. Væbnersholm agter med det første til Henrik Krabbe, Otte Lunov, Niels Galde og Anders Munk at overlevere det værgemål, han nogen tid har forestået for deres afd. broder og svoger Godske Krabbe. De skal som kommissærer m. kgl. fuldmagt være til stede, og skulle der indfalde tvist ml. de interesserede, skal de forlige dem el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 292.

4. marts (Kbh.) Rentemestrene og Laurids Below fik brev straks i morgen efter prædiken at indstævne for sig på slottet Christoffer Swencke, Peder Falck og hans andre arkelimestre og bøsseskytter, som er brugt i tøjhuset, og som Zernikow formener til sin erklæring at få noget vidnesbyrd af, og i Zs og hans prokurators samt generalauditørens nærværelse forhøre dem om alle de punkter, han er tiltalt og beskyldt for, og siden give dem det beskrevet og lade forfatte 2 kopier deraf, den ene til generalauditøren, den anden til Z. Udt. i Sjt, 29, 143. Orig. i DKanc. B 179 f.

4. marts (Kbh.) Jægermesteren fik brev på anordning at lade Henrik Ramel t. Bækkeskov for betaling få 2 levende hjorte og 6 hinder på steder, hvor det skader vildtbanen mindst. Udt. i Sjt, 29, 143.

4. marts (Kbh.) Bevilling. Borgmestre og råd i Malmø har på skolens rektors vegne andraget, at hans indkomst er meget forringet, da de landsbyer omkring Malmø, hvoraf han havde sin indkomst, i forleden fejde er ruinerede, og har begæret, at det vikariat i Lund kapitel, kaldet *bona altaris Sancti sepulcri*, som er ledigt efter Willichius von Westhof, må perpetueres til rektorerne ved skolen i Malmø. Dette bevilges. SkR, 5, 470. Incl. 29. marts [!].

4. marts (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas. Løjtnant Casper Graa har andraget, at han er fængslet i Svendborg i en sag, som er gjort anhängig hos retten. Han klager over, at han trakteres meget ilde i sit fængsel, og begærer at komme på fri fod til sagens uddrag. Da han er fremmed og ikke kan stille borgen for sig, godkender kongen, at han,

vel forvaret, sendes til Kbh., hvor han skal sidde fængslet i tårnet til herredagene, hvor han da selv kan svare til, hvad han beskyldes for. FT, 5, 427. (Efter Otte Krags ordre) K.

5. marts (Kbh.) Fru Gesebrekt Mode, afd. kaptajn Robberts fik bevill. årl. at måtte få af provianthuset for 20 rd. Udt. i SjR, 21, 604.

5. marts (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Der holdes i Århus torvedag om fredagen, hvorved bededagene ofte forsømmes. Han skal med borgmester og råd beramme en anden dag dertil, som kongen siden ved åbent brev vil forordne til rette torvedag. JT, 11, 293. Orig. i Århus rådstueark. (D2-198), LAV. (Tr.: J.R. Hübertz, II, 120).

5. marts (Kbh.) Ms. til fru Anne Lunge. Hun har i magelæg til kronen udlagt flg. gods i Kalø len [se 1. marts 1647, JR, 10, 430-33]. Hun skal indtage det under lenet og lade det indskrive i jordebogen. JT, 11, 293.

6. marts (Kbh.) Å. b. Svar givet mester Christen Nielsen i Århus på hans supplikation. Kongens svar er, at da landsdommerne har forhørt vidnesbyrd i m. Christens sag efter nådigste kommission og befaling, kan det derved ikke hindres i for:ne sag såvel som andre, som indkommer for dem, at dømme. Men dersom m. Christen formener sig forurettet ved deres dom, har han at indstævne og bevise det for deres tilbørlige overdommere, hvor ham da skal vederfares ret. I øvrigt skal det være ham uforment at føre sine vidnesbyrd på behørlige steder efter landsloven og på den måde, som i deslige proces altid plejer at ske, efterdi han beklager sig over, at landsdommerne efter sidste befaling »for andre forfald skyld« ikke har forhørt dem med. SjR, 21, 604. K.

6. marts (Kbh.) Kvittans. Generalkrigskomm. og lensmand på Landskrone Knud Ulfeldt har gjort lensmand på Skanderborg hr. Oluf Parsberg, lensmand i Ringsted kl., landsdommer i Sjæll. Jørgen Seefeld og lensmand på Riberhus Gregers Krabbe regnskab for de penge, han på kongens vegne har modtaget og udgivet, mens han var krigskomm., regnet fra 11. maj 1642 til 26. jan. 1643, efter nævnte rådets med ham gjorde afregning. Kongen holder derfor for sig og efterkommere KU skades- og kravsløs i alle måder. Og da KU befindes at blive 1.028½ rd. 1 ort 3 sk. skyldig, som udgiften ikke kan opløbe mod indtægten, og som kongen formener ham beregnet og at

have ført sig til indtægt i næstfølgende regnskab fra 26. jan. 1643 til april 1646, hvorpå han allerede har fået kgl. kvittans, så vil kongen også hermed have ham holdt skades- og kravsløs for nævnte beløb. Sjr, 21, 605. (Efter Otte Krags ordre) K.

6. marts (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev at forordne et skib på 24 læster, som, når statholderen adviserer ham, at det er i beredskab, og hvor det skal affordres, fra Norge kan nedføre det tømmer og træ på 10 og 12 al. samt smålægter, som er bevilget kronens bønder i Landskronen len til reparation af deres i forleden fejde ruinerede og afbrændte gde. Udt. i Sjt, 29, 143.

Tilf.: Ligesådannt brev fik han [samme dato] om Skt. Peders klostres underliggende bønder om 12 læster.

6. marts (Kbh.) Ms. til Iver Krabbe og Herman Kaas. Trine, afd. Peder Hansens i Kbh. har andraget, at afd. Peder Galt er blevet hendes husbond en sum penge skyldig, mens han var logeret i deres hus, både for kost og fortæring for sig og sit folk og for rede lånte penge, og har begæret befaling til adressaterne, at de måtte åbne og registrere det PG tilhørende løssøre, som står under forsegling i såvel hendes som skibsskriver Jens Christensens hus, da hun formener at kunne opnå sin betaling deri. De får befaling herom. Efter registrering skal de igen indtil videre forsegle godset. Sjt, 29, 144. Incl. 1. marts.

6. marts (Kbh.) Ms. til Hans Krabbe og Erik Lunov. Rådmand i Århus Hans Jostsen har foredraget, at Erik Krabbe t. Strandbjerggård for nogle år siden er blevet ham 327 rd. skyldig, og efter at HJ har ansøgt ham om betaling, har han undskyldt sig ikke at vide andet middel dertil, da hans gods tilforn var opbudt imod hans kreditorer, end at gøre HJ indvisning i noget bøndergods ved Strandbjerggård, som han har pantsat til Christen Skeel Jørgensen t. Estrup. HJ har derfor begæret denne befaling til adressaterne. De skal m. kgl. fuldmagt indstævne CSJs fuldmægtig for sig m. pant og annæmmelse og likvidere det til CSJ pantsatte gods mod, hvad EK skylder ham. Og hvis noget bliver til overs, når CSJ har fået sin fulde betaling for hovedstol, omkostning og anden interesse, skal de indføre HJ deri, så vidt hans krav til EK kan beløbe sig til. JT, 11, 294.

7. marts (Kbh.) Hr. Christoffer Ulfeldt og Knud Ulfeldt fik brev at

forskaffe Niels Krabbe t. Skellinge penge, efterhånden som de har midler dertil, til det arbejdes fortsættelse, som det er befaleet ham at lade udføre på Kristianopels fæstning. Udt. i Sjt, 29, 144.

7. marts (Kbh.) Erik Juel, Falk Gøye, Gunde Rosenkrantz og Jørgen Seefeld fik brev snarest at erklære, om parterne i den tvistige sag ml. Laxmand Gyldenstjerne og fru Sofie Friis efter lovlig indstævning mødte for dem, da de var forsamlede derom, og hvorfor og for hvis skyld sagen da ikke kom til ende. Udt. i Sjt, 29, 144. Indl. 24. febr.

7. marts (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev at sende fornødent skibsrum til Blekinge, når han advares derom af Niels Krabbe t. Skellinge, til at hente 600 egeplanker og 30.000 enebærstager, som det er befaleet at hugge og skære der. Egeplankerne skal leveres i Kbh., enebærstagerne føres til Vordingborg slot, hvor de skal bruges til dyrehaven. Udt. i Sjt, 29, 144.

7. marts (Kbh.) Ms. til hr. Henrik Huitfeldt og Knud Ulfeldt. Der er tvist om både kongens og kirkernes tiende i Landskrone len for den tid, svensken i forleden fejde var der i landet. De skal snarest erkyn- dige sig om dens beskaffenhed og forhandle med bønderne og dem, der har tienderne i fæste, om afgiften deraf, som de eragter bedst for begge parter, og sådan, at kirkerne kan forblive ved magt. SkT, 7, 146. Indl. 28. febr.

7. marts (Kbh.) Ms. til Niels Krabbe. Han har for nogen tid siden fået befaling at lade skære i sit len 600 egeplanker og har nu spurgt, hvor tykke, brede og lange de skal være. Der sendes ham en designation herover, underskrevet af oberstløjtnant og admiral på Bremerholm Christoffer Lindenov. Savskærerlønningen, som anvendes derpå, skal godtgøres ham i hans lensafgift. Når han har ladet CL vide, hvor egeplankerne og de enebærstager, som er bestilt hos ham, ligger til afhentning, er CL befaleet straks at sende skibsrum efter dem, så de kan leveres på tilbørlige steder. SkT, 7, 146.

7. marts (Kbh.) Ms. til Henrik Lange og Niels Friis. Henrik Bille t. Tirsbæk har givet til kende, at han på skiftet efter sin afd. datter, fru Anne Krabbe af kristelig affektion har forlenet hendes nu afd. hus- bond Erik Qvitzow t. Tanderup med Gelskov hgd. m. tilliggende bøndergods med den kondition, at den efter hans død igen m. tillig-

gende ejendom og gods samt al avling, indhøstet el. på marken, uhindret skal følge HB el. hans arvinger. Da EQs arvinger har opbudt gods og gæld efter ham, hvorfor de ikke efter EQs løfte kan levere gden til HB igen, skal adressaterne m. kgl. fuldmagt begive sig til Gelskov og straks levere den m. tilliggende gods samt forlenings- og ejendomsbreve til HB så god, som EQ har modtaget den. De skal samtidig erfare, om EQ har forholdt sig efter forleningsbrevet med gdens bygning, skov og mark. De skal registrere alt løsøre, som han har efterladt, og som tilkommer hans arvinger og kreditorer, og hensætte det et bekvemt sted på gden under forsegling, for at HB ikke til sin største skade længere skal forhindres fra sin hgd. Hvis der, mod forhåbning, skulle opstå tvist ml. de interesserede, skal de forlige dem el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 294. Incl. 24. jan.

8. marts (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev, at ham blev tilsendt kopier af bestallingsbreve for nogle officerer, hvorefter han har at rette sig. Udt. i Sjt, 29, 144.

8. marts (Kbh.) Ms. til Århus kapitel om gæsteri af deres bønder. Da det af kancelliet har begæret en kopi af, hvad der er tilskrevet lensmændene på Århus, Kalø, Dronningborg, Silkeborg, Skanderborg og Stjærholm om, at kapitlet i Århus må nyde herligheden af dets tilliggende gods her, tilsendes det denne kopi under 2 kancelliherremænds hænder. JT, 11, 295.

9. marts (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev at give generalmajor t. hest Claus von Ahlefeldt en måneds sold til aftakning for obersts bestall. lige med andre. Udt. i Sjt, 29, 144.

9. marts (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Afd. Laurids Ebbesen har for rum tid siden fået befaling at forhandle med Dover sognemænd om godvilligt at afstå Dover sognetiende til birkefoged i Ry birk Christen Pedersen, når de fik deres fæstepenge igen af ham. Da befalingen ikke er efterkommet, og da tilmed CPs formand før ham også har haft tienden i fæste, skal OP snarest forhandle med sognemændene om godvilligt at afstå den til CP, når han tilbagegiver dem deres fæste. JT, 11, 295.

9. marts (Kbh.) Ms. til Henrik Lange og Niels Friis. Fru Margrete Pax, afd. Erik Qvitzows t. Tanderup har andraget, at hun pga.

adskillig vidtløftighed og gælds besværing har været forårsaget til Viborg landsting den 20. jan. næstforleden at gøre opbud på sin afd. husbonds gods og formue imod hans kreditorer, på hvilken tid landsdommerne i Nørrejyll. har forordnet lensmand på Hald Jørgen Seefeld og Jørgen Rosenkrantz t. Kjeldgård inden 6 uger at fuldgøre denne opbydelse. Da en stor del og »mesten« det bedste af hans løsøre såvel som breve, jordebøger som andet efter hendes beretning står på Gelskov, som EQ var forlenet med på livstid, vil det falde dem alt for besværligt at forrette sådant i et andet land. Adressaterne skal derfor straks begive sig dertil og åbne, hvad der står under forsegling der, registrere og vurdere alt, hvad deraf findes at tilhøre EQ, og derefter hensætte det under forsegling på et bekvemt sted på Gelskov, hans kreditorer til bedste. Hvad angår det deraf, som efter EQs forleningsbrev befindes at tilkomme Henrik Bille t. Tirsbæk, skal de rette sig efter kongens tidl. befaling til dem. Registrering og vurdering skal de straks tilstille JS og JR til efterretning, da disse ikke kan fyldestgøre opbydelsen, før nævnte registrering og vurdering er sket. JT, 11, 296.

9. marts¹ (Kbh.) Ms. til Mogens Bille. Borger i Vejle Bertel Jensen, som havde forpagtet accisen i Vejle til 1649, vil flytte til Viborg. I hans sted begærer hans broder, borger i Vejle Mads Tordsen for BJs forpagtningsafgift at forundes tolden og accisen. Kongen godkender, at han får den for 3 år, hvis MB anser ham for så vederhæftig, at han kan betroes dertil. JT, 11, 304.

1) Indført ml. breve af 8. og 10. april.

10. marts (Kbh.) Niels Hansen¹ i Jørlunde fik for sig og hustru livsbrev på den gd., han påbor, mod at give i penge 29 rd. 5 mk. for vedagen og for al anden hoftyng 6 rd., i alt 35 rd. 5 mk. årl., hvormed han skal være forskånet for al landgilde og hoftyng. Desuden skal han for denne benådning betale 40 rd. i rentekammeret. Dog skal han el. hans hustru som andre yde de landskatter der påbydes, samt rytter- og soldaterhold. Sjr, 21, 606. K.

1) Hedder if. K. Jens Hansen og er foged i Jørlunde s.

10. marts (Kbh.) Ms. til rentemestrene. Arent von der Kuhla har andraget, at han har 3 kvittanser og beviser med kongens hånd for den tid, han har forestået Ulrik Christian Gyldenløves gods i Fyn. De skal likvidere dem mod regnskaberne og efter befunden rigtighed give ham endeligt bevis, hvorpå han har at søge kongens kvittansiarum. Sjt,

29, 144.

10. marts (Kbh.) Kvittansiarum. Kongens staldmester og lensmand over Kronborg og Frederiksborg len Arent von der Kuhla har gjort endeligt regnskab for den visse afgift og al uvis rente og indkomst af Dalum kl. len fra han philippi jacobi dag 1642 overtog det efter greve t. Slesvig og Holsten Valdemar Christian, til han philippi jacobi dag 1645 afstod det til Iver Vind. Han har indleveret sit lensbrev og forklaring på det inventarium, han har modtaget og igen overleveret til IV, og han er intet blevet kongen skyldig efter de regnskaber, kvittanser og beviser, han nu har indleveret i rentekammeret til rentemestrene Steen Beck og Melchior Oldeland. Han og hans arvinger lades derfor kvit og kravsløs af kongen og hans efterkommere. FR, 4, 423.

11. marts (Kbh.) Bevilling. Ridefoged over Frederiksborg len Niels Sørensen har for årl. afgift begæret en vang ml. slottene Kronborg og Frederiksborg kaldet Ebbekøbs vang m. et hus, som for nogle år siden er indelukket, for at kongens køer på den store ladegd. ved Frederiksborg skulle gå i græsgang deri. Han tilbyder årl. at give dobbelt så meget i penge deraf, som hidtil er givet i landgilde, hvis han må være fri for skat, hoftyng og anden besværing. Da lensmand på Kronborg og Frederiksborg Arent von der Kuhla erklærer, at vangen m. dens tilliggende kan forundes ham uden lenets skade, bevilger kongen, at NS må nyde den for sin og hustrus livstid mod dobbelt landgilde som tilbudt, 29 rd. 1 mk., som årl. inden philippi jacobi skal betales i Kronborgs skriverstue, og med fritagelse for hoftyng og anden besværing. Dog skal han desuden for kronens anpart af korntienden give 4 rd. Hvad han bekoster på bygningen, skal der forholdes med som med andre bøndergde i Kronborg og Frederiksborg len. Kongen har desuden bevilget, at bønderne på lenene må holde gærderne ved magt som hidtil. De bønder i Grønholt og Nødebo sogne, som hidtil har høstet den syvende part af vangen, skal årl. gøre ham 6 dages høst. Hvis kongen igen vil bruge vangen, vil han give det til kende et år før, og hvis NS ikke længere vil have den, skal han lovlig opsiges lensmanden den. Sjr, 21, 606-608. (Konciperet efter Otte Krags befaling) K. Indl. 24. febr.

11. marts (Kbh.) Sigvard Urne fik brev at måtte lade igen købe i Køge til det afbrændte hus' reparation 3 tylter 20 alens og 4 tylter 16

alens gotlandsk tømmer, 2 tylter 12 alens fyrretømmer, [antal mgl.] 30 alens fyrredeler og 700 stenlægter, dog for nøjest mulige pris, hvilket han skal føre sig til regnskab i sit lens afgift og således kortes deri. Udt. i Sjt, 29, 145. Orig. i Tryggevælde lensrgsk.

11. marts (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. Der er stadig tvist ml. afd. m. Tillemands enke og slotspræsten på Frederiksborg slot om residensen, som hun endnu ikke har gjort ryddelig til ham, uanset hun af AK og superintendent dr. Jesper Brochmand er dømt dertil. AK skal derfor snarest lade ske tilbørlig eksekution, om hun ikke godvillig forlader residensen. I betragtning af, at indvånerne i Hillerød erklærer ikke at være ved den formue, at de efter hendes begæring kan forskaffe hende fri bolig, og hun til sit ophold er forsynet m. 5 tiender og desuden har nydt nådsens år, skønt ingen før hende har haft det, da eragter kongen det ubilligt, at Hillerøds indvånere for hendes skyld skulle graves med nogen ny besværing. Sjt, 29, 145.

11. marts (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. Kongen har for en vis årl. afgift forundt ridefoged over Frederiksborg len Niels Sørensen Ebbekøbs vang. Da bønderne i de 3 sogne i Kronborg len, som hidtil har høstet den, tilbyder at give kronen 50 rd. årl., hvis de må være fri for at høste, godkender kongen, at de forskånes, og AK skal årl. modtage beløbet og føre kongen det til regnskab. Sjt, 29, 145.

11. marts (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. Kronens bønder Jens Ibsen og Mads Rubendtzsen[?] i Melløse har andraget, at de har lidt stor skade af ildebrand, så deres og kirkens korn, som lå på deres lofter og beløber sig til 11 pd., er ganske afbrændt, og de begærer derfor nogen lindring i indeværende år. Da AK bekræfter deres angivende, og de ikke uden afslag kan blive ved magt el. genopbygge gdene, og da kirken har over 300 rd. i beholdning foruden dette års tiende, må de forskånes for at levere kirkekornet. Sjt, 29, 145. Incl. 6. jan.

11. marts (Kbh.) Hans Nummesen fik ordre at lade Sigvard Urne t. Rårup på begæring til det afbrændte hus' opbyggelse få 10 gemene låse, 14 par hængsler, et håndgreb m. klinke og klinkefald, 2 kramper og 4 »maner« til 2 hængelåse samt 5 hele stænger jern til at gøre 3 dobbeltbøjler af, en at sætte i »kielegruemunden«, en i ovnsmunden og en i kølemunden, desuden 3.000 lægtesøm og 3.000 loftesøm. Udt. i Sjt, 29, 146.

11. marts (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe, Niels Krag, Erik Juel og Mogens Høeg. De har tidl. fået ms. om det gewehr og andet, som kongens faktorer i Hamborg Albrett Baltzer Berntt og Lenartt Marsillius har forstrakt til Jyll.s defension. Da kongen endnu daglig derfor overløbes af dem, og da han i adskillige måder behøver deres tjeneste, skal adressaterne være betænkt på midler til deres betaling, da det er sket til landets bedste. JT, 11, 296.

12. marts (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. Adskillige af kronens tjenere i Frederiksborg len har andraget, at de ikke kan svare deres resterende landgilde for 1646, da en del er nødede til at antage ødegde., en dels gde er brændt, og andre er ganske forarmede. De har begæret afslag. Da det af både AKs erklæring og tingsvidner er bekræftet, at deres angivende er sandfærdigt, og at de ikke uden forskånsel kan blive ved magt, bevilger kongen flg. afslag i landgilden fra philippi jacobi 1646 til 47: i *Ude Sundby* Niels Mogensen 11½ skp. rug, 13½ skp. byg, 1 td. havre, ½ lam, ½ gås, 2 høns; i *Herlev* Christen Mikkelsen 15 skp. rug, 1 pd. byg, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 rd. 1 ort 4 sk. rejsepenge; i *Freerslev* Oluf Frandsen 18 skp. byg; i *Grønholt* Niels Pedersen ½ fjd. smør, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 høns [fejl for æg], Niels Christensen, som kom til Peder Casparsens gd., ½ fjd. smør, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg, af en øde jord ½ fjd. smør; i *Lønholt* Niels Pedersen Holst 12 skp. rug, ½ pd. byg, 1 td. havre, 2 lam, 2 gæs, 4 høns, 40 æg, af en øde jord 3 skp. rug, 3 skp. byg, 2 skp. havre, Jens Rasmussen 6 skp. rug, 6 skp. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 20 æg; i *Waelse* Oluf Rasmussen 1 pd. rug, 1½ pd. byg, 3 td. havre, 61 sk. penge, 1 lam, 1 gås, 2 høns; i *Lystrup* Morten Knudsen ½ pd. rug, ½ pd. byg, 1 td. havre, Niels Hansen 15 skp. rug, 18 skp. byg, 1½ td. havre; i *Auderød* Niels Jensen 7 skp. rug, 15 skp. byg, 1 lam, 1 gås, 4 høns, af Hoffgaards jord 18 skp. rug, 16 skp. byg; i *Havelse* Jens Lauridsen 15 skp. rug, 18 skp. byg, 1½ td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg; i *Sigerseværster* Peder Hansen 1 pd. 5 skp. rug, 15 skp. byg, Niels Arrildsen 15 skp. rug, 9 skp. byg, Anders Jørgensen 18 skp. rug, 10½ skp. byg; i *Mørdrup* Jens Hansen 1 pd. 8½ skp. 1 fjk. rug, 1 pd. 10½ skp. byg, 2½ td. 2 skp. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns; i *Jørlunde* Oluf Nielsen 18 skp. rug; i *Wuelse* [Uvelse?] Anders Christen[sen] 1 pd. rug; i *Melløse* Jens Ibsen 25 skp. rug, 1 pd. 1 td. byg, 2½ td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, af Koster jord 1 otting smør, Hans Jensen 12½ skp. rug, 15 skp. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, Mads Rubensen 25 skp. rug, 1 pd. 6 skp. byg, 2½ td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 otting smør, 3 rd. 1

ort rejsepenge, Mads Pedersen 25 skp. rug, 1 pd. 6 skp. byg, 2½ td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 otting smør, 3 rd. 1 ort rejsepenge, Hans Olufsen 25 skp. rug, 1 pd. 6 skp. byg, 2½ td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 otting smør, 3 rd. 1 ort rejsepenge, Anders Mikkelsen 12½ skp. rug, 15 skp. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 otting smør, Søren Lauridsen 12½ skp. rug, 15 skp. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 otting havre, 1½ rd. 12 sk. rejsepenge, Mogens Lauridsen 18½ skp. rug, 22½ skp. byg, 1½ td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 otting smør, 3 rd. 1 ort rejsepenge, Morten Nielsen af 2 små gde 15 skp. rug, 30 skp. byg, 2 td. havre, 2 lam, 2 gæs, 8 høns, 1 fjd. smør, 3 rd. 1 ort rejsepenge, Peder Nielsen 12½ skp. rug, 15 skp. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 otting smør, 1½ rd. 12 sk. rejsepenge; i *Lyng* Hans Olufsen Ibsen 1 pd. rug, 18 skp. byg, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 3 rd. 1 ort rejsepenge, u[nge] Hans Olufsen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 3 rd. 1 ort rejsepenge, Jacob Pedersen ½ pd. rug, 10 skp. byg, 1 td. havre, 1 gås, 2 høns, 2 rd. ½ ort rejsepenge. Sjt, 29, 146-47. Indl. 5. marts.

13. marts (Kbh.) Borgmester og råd i Kbh. fik brev at tilholde byens instrumentister, at de ikke gør skibstrompeterne indpas ved at opvarte til kongens tjeneres bryllup, uden el. inden porten boende. Udt. i Sjt, 29, 147. (Tr.: KD, V, 300).

13. marts (Kbh.) Jægermesteren fik brev at lade borger i Kbh. Mads Rasmussen for betaling få 2 store dyr. Udt. i Sjt, 29, 147.

13. marts (Kbh.) Borgmester og råd [i Kbh.] fik brev straks at lade fylde den dam, som er gjort under Nørreport og lade afbryde de huse, som står graven for nær, hvorimod dem, som husene tilhører, skal anvises andre pladser. Udt. i Sjt, 29, 147. (Tr.: KD, V, 300).

13. marts (Kbh.) Ms. til lensmændene i Skåne (hr. Tage Thott, hr. Christoffer Ulfeldt, Gunde Rosenkrantz, Knud Ulfeldt, Falk Lykke, Malte Juul, Niels Krabbe). Det er forebragt kongen, at de gde, som i forleden fejde i Skåne er blevet øde og ruineret, bedst kan bringes på fode igen, hvis der blev forundt bønderne, som vil genopbygge dem på egen bekostning, samme frihed, som bønder i Kbh., Kronborg og Frederiksborg len nyder, nemlig at bygningen må tilhøre dem selv, så den, som fik gden i fæste efter deres død, skulle betale arvingerne bygningen. Hvis adressaterne i deres len kan få nogen, som på sådant

vilkår vil antage og opbygge de øde og ruinerede gde, godkender kongen, at bygninger, de sætter derpå, må tilhøre dem og deres arvinger, så den, som efter nogen mands død el., mens han lever, med hans minde, får gden i fæste, skal være pligtig at betale bygningens værdi, som den lovligt takseres til. SkT, 7, 147.

13. marts (Kbh.) Ms. til Falk Lykke. Han har andraget, at der blandt bønderne i Skt. Peders kl. len findes stor ulighed, da en del er sat højere i landgilde, end de kan tåle efter den ejendom, de har i brug, hvorover må befrygtes, at de i det lange løb kommer i største armod, og gdene bliver øde, mens andre har gode gde og mere ejendom og dog ringere landgilde og alligevel ofte er forsømmelige med at udrede den rettidig. Han skal, når nogen af de formuende, som giver ringere landgilde, er forsømmelige, lade dem tiltale og hænde dom på deres fæste. Derefter må han unde dem gdene igen uden fæste, men pålægge dem at give så meget mere landgilde, som andre giver for meget, hvilket afkortes disse. Dog skal iagttages, at alle kan forblive ved magt, og at kongens jordebog forbliver lige så god som før. SkT, 7, 147.

13. marts (Kbh.) Ms. til Mogens Sehested. Det er foredraget kongen, at afd. Gabriel Jensen for sin »stiffuerie« skyld er dømt til sin livstid at gå i fængsel og jern på Bremerholm og hans hovedlod tilkendt kongen, som MS kan se af medfølgende dom. Han skal, kongen til bedste, lade GJs hovedlod registrere, overtage den og gøre den i penge og føre sig den til regnskab, medmindre GJs venner med rette kan have noget derimod at sige. JT, 11, 297.

13. marts (Kbh.) Ms. til Mogens Bille. Niels Ibsen i Jernleff [Jerlev] berettes at have skudt dyr i vildtbanen, hvorom der også er ført tingsvidne. Han skal lade ham tiltale derfor og hænde dom over ham. JT, 11, 297.

14. marts (Kbh.) Ms. til rentemestrene. Borger i Kbh. Niels Aagesen har begæret, at tolden af 1.000 staldøksne, han har købt på Fyn og agter at uddrive gennem Kolding, må afkortes i hans fordring hos kongen, med tilbud, at han med det første igen på klædekammeret vil levere 2.000 al. klæde. Dette godkender kongen, når han lader klædet levere inden påske, hvorpå adressaterne skal tage obligation af ham på kongens vegne, ligesom de skal akkordere med ham om prisen, og

siden have i agt, at han efterkommer det. Sjt, 29, 147. Orig. i DKanc. B 179 f.

14. marts (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. Herredsfoged i Hellum h. Niels Jensen har beklaget sig over, at hans påboende gd. skal bortskiftes fra kronen, og begæret at måtte blive herunder. Kongen undrer sig derfor ikke lidet over, at GL tidl. har erklæret, at denne gd. kan undværes, og ikke oplyst, at beboeren er herredsfoged, så kongen kunne have resolveret anderledes, end sket er. GL skal nu snarest erklære, om der af de gde, fru Margrete Marsvin udlægger til kronen, findes nogen lige så god, som NJ kan få i stedet for den, han mister, og blive ved sin bestilling. Indtil da skal det bero med mageskiftet. JT, 11, 297.

15. marts (Kbh.) Jægermester fik brev på begæring at lade fogden på Island Jens Sørensen for betaling få et dyr til sin svogers bryllup. Udt. i Sjt, 29, 148.

15. marts (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf og bisp. Catrine, afd. Cornelii von der Hamsfort har andraget, at hun besværes med skat og anden borgerlig og byens tyngde lige med andre borgere i Odense, skønt hun ingen borgerlig næring og håndtering bruger, og skønt hun altid tilforn, efter kongens hendes søn givne privilegium, har kontribueret lige med gejstligheden i Odense, hvilket kongen af adskillige hende derpå meddelte beviser erfarer at være sandt. Adressaterne skal, når gejstligheden påbydes kontribution el. anden udgift, anordne, at hun efter sin formue svarer sin anpart lige med den. FT, 5, 428. (Efter Otte Krags ordre) K.

17. marts (Kbh.) Bevilling. Kongen har bevilget slotsfogden på Kbh. slot det årl. sagesfald og husbondhold på Sokkelund birk. Nuværende slotsfoged Jochum Walspurger har andraget, at han som udlænding og lands lov ukyndig ikke kan have så stor nytte som besvær heraf og begæret, at kongen i stedet vil forunde ham så meget i rede penge, som det kan beløbe sig til, hvilket efter hans egen beretning skal være ungefær 217 rd. 5½ mk. Kongen har bevilget det ansøgte indtil videre, og JW må årl. modtage beløbet på skriverstuen på Kbh. slot og skal herefter ikke befatte sig med det uvisse af birket, som altsammen skal føres kongen til regnskab. Sjr, 21, 608. K.

17. marts (Kbh.) Ms. til hr. Frederik Reedtz. Der har været vidtløftig trætte ml. sognepr. i Næstved hr. Niels Andersen og borger smst. Willum Davidsen for en skrivelse, WD ang. NA og hans kald og embede har skrevet til provsten hr. Jacob i Herlufmagle, »hvorfor han dog hr. Niels siden har erklæret«. WD begærer nu sit rådmandssæde igen, som han en tid lang har måttet forlade, hvorom han også er kommet i proces med FR. Nu er sagen if. recessen af landsdommer i Sjæll. Jørgen Seefeld remitteret til kongen, for at FR skal gøre denne udførligt rede herfor, hvad også nu er sket. For at der ikke skal komme større ulejlighed deraf, som efter FRs beretning kan befrygtes, agter kongen det bedst, at WD ikke kommer i sit sæde igen, men at en anden forordnes. Sjt, 29, 148.

17. marts (Kbh.) Oluf Brockenhus fik brev at anordne, at sagefaldet og husbondholdet af birket i Sokkelund h. herefter oppebæres af hans fuldmægtig og siden årl. i stedet erlægges Jockum Waldtpurger af skriverstuen 217 rd. 5½ mk., hvorimod OB skal føre kongen det uvisse af birket med husbondhold og sagefald til indtægt og gøre regnskab derfor. Udt. i Sjt, 29, 148.

17. marts (Kbh.) Mageskifte. Jørgen Navl får i Ålborghus len, Han h., Klim s. 1 bol, kaldet Odde – for i samme herred, Bejstrup s. 1 bol, kaldet Blegebrønde. JR, 10, 438-39. (Jf. Kr. Sk., I, 550).

17. marts (Kbh.) Genbrev fra Jørgen Navl på ovenn. mageskifte. JR, 10, 439-40.

17. marts (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. Jørgen Navl har til magelæg udlagt til kronen flg. bol og gods i Bejstrup s., Han h.: Blegebrønde (Peder Jensen), som årl. skylder 3 td. byg, 1 skovsvin, 3 rigsskilling eridspenge, 1 gås, 2 høns, 3 td. gæsterihavre. GL skal indtage det under Ålborghus len og indskrive det i jordebogen. JT, 11, 297.

18. marts¹ (Kbh.) Lensmændene i Sjæll. fik brev at lade give hver rytter i deres len indtil videre ordre og på videre afregning 6 rd. Udt. i Sjt, 29, 166.

1) Indført ml. breve af 17. og 21. april. Årstallet 1647 er rettet fra 1648.

19. marts (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at lade tilstille m. Jens Dolmer, som er hos Ulrik Christian [Gyldenløve], det boskab, som de

unge herrer af Holsten brugte, mens de var på Sorø, hvilket han skal bruge til UCs fornødenhed. Udt. i Sjt, 29, 148.

19. marts (Kbh.) Rentemestrene fik brev til rejsepenge at give 15 rd. til bødker Peder Madsen, som er befalet at rejse til Kristianopol for at hugge båndstager til bryggerhusets behov. Udt. i Sjt, 29, 148.

19. marts (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev i Frederiksborg len straks til brug for bryggerhuset i Kbh. at lade hugge 1.000 båndstager, som han siden til vogns skal lade føre dertil. Udt. i Sjt, 29, 148.

19. marts (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev at forordne og hendsende fornødent skibsrum til at afhente 15.000 båndstager, når Niels Krabbe underretter ham om, at de er rede, og hvor i Blekinge han kan lade dem hente. Udt. i Sjt, 29, 149.

19. marts (Kbh.) Niels Krabbe fik befaling i Kristianopol len til kongens bryghus' fornødenhed at lade hugge 15.000 fadebundstaver, og, når de er klar, meddele det til Christoffer Lindenov, som er befalet at lade dem hente. Udt. i SkT, 7, 148.

19. marts (Kbh.) Niels Jensen i Wrensted [Børglum] h. i Åstrup len og Else Jensdatter fik bevill. at indgå ægteskab, skønt hendes sidste mand var NJ beslægtet i 3. led. Udt. i JR, 10, 440.

19. marts (Kbh.) Ms. til Mogens Høeg. Rigsmarsk, lensmand i Vestervig kl. Anders Bille begærer til magelæg flg. gods under Asmild kl.: i Middelsom h. i Vindum by 4 gde (1. Peder Jensen og Jens Jensen, 2. Oluf Knudsen og Søren Villumsen, 3. Anders Pedersen og 4. Lars Nielsen) m. tilliggende skove, i Tange 1 gd. (Søren Sørensen), i Lysgård h. i Højbjerg 4 gde (Christen Jensen, Jep Jensen, Daniel Hansen og Niels Christensen) og 2 gadehuse – imod til Asmild kl. at udlægge flg. gods: Vingegårds hgd. og Torsager m. tilliggende skove samt fyldest i Vingegårds tilliggende gods, hvis det nævnte ikke er nok. MH skal erklære, om det gods, AB begærer, kan undværes mod det tilbudte. JT, 11, 298.

20. marts (Kbh.) Ms. til hr. Frederik Reedtz. Oluf Daa t. Holmegård har berettet, at han er kommet i trætte med fru Edel Urne, afd. Pros Munds t. Grevensvænge og flere kaldsmænd ang. en person ved navn

Ebert Andersen, som de ville kalde til sognepræst, men som han beretter at være i rygte for et kvindfolk i Næstved ved navn Ane Hansdatter, som har stået åbenbar skrifte smst., og som han formener ikke i sit skriftemål at have udlagt den sande skyldige barnefader, men løgnagtigt beskyldt en anden person, hvad OD selv agter videre at berette for FR og formener at kunne bevise. Han har begæret befaling til FR om, som den i hvis Jen synden er begået, at inkvirere videre derom. Han skal derfor lade erfare gerningens rette sandhed, og efter sagens beskaffenhed efter kongens tidl. befaling til ham og bispen dømme, som det plejer at ske i deslige sager, og derefter, om de findes skyldige, lade ske eksekution. SjT, 29, 149. Incl. 26. febr.

20. marts (Kbh.) Rentemestrene fik brev at betale Albricht Wecht, hvad han kan tilkomme for leverede stenkul. Udt. i SjT, 29, 151.

20. marts (Kbh.) Konfirmation på forlig. Kongen har for nogle år siden bevilget *eloquentiæ professor*, mester Jørgen Bertelsen i gymnasiet i Odense for hans professions ringheds skyld, at Lumby s. ved Odense, når sognepr. smst. hr. Oluf Andersen døde, skulle perpetueres til JB's profession. Menige sognemænd i Lumby s. har nu begæret, at kongen ville ophæve dette privilegium og forunde dem selv at måtte have en sognepræst residerende hos sig, og OA har for sig og efterkommere tilbudt JB og efterkommere at give noget vist til forbedring af deres besolding, hvorom parterne dog ikke har kunnet forenes. Kongen har derfor for kort tid siden befalet lensmand på Odensegård Henning Valkendorf og superintendent dr. Hans Mikkelsen at træffe en billig akkord ml. dem, så præsten i Lumby og efterkommere udlovede noget vist årl. til JB og efterkommere, så de begge kunne have så meget, de kunne leve af, og bønderne i Lumby s. beholde deres frie præstevalg. Det er aftalt, at OA til JB straks afstår Lumby kongekorntiende, som for nogle år siden ved åbent brev blev perpetueret til Lumby kald, og som JB og efterkommere skal beholde mod billig fæste og årl. afgift til hospitalet. Denne kontrakt konfirmeres, og bevillingen til JB tilbagekaldes. FR, 4, 425.

Tilf.: Herefter udgik 2 [breve], begge enslydende.

21. marts (Kbh.) Rentemestrene fik brev at lade de skibsfolk, som er befalede at udsejle med Fortuna og bøyerten Marie, snarest få et fjerdingårs besolding og klæde efter hosføjede overslag, så de kan begynde og fuldende rejsen uden ophold. Udt. i SjT, 29, 149.

21. marts (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev at levere den gamle font, som stod i Holmens kirke, til fogden på Færøerne Hans Zelner, der skal lade den opsætte i den kirke dér på landet, som han mener, bedst behøver den. Udt. i Sjt, 29, 149.

21. marts (Kbh.) Ms. til Niels Olufsen. De 100 rd., kongen for nogle år siden havde bevilget NOs formand, afd. Clemend Sørensen at måtte oppebære af kirkerne i Jelling provsti til Givskud kirkes reparation, er endnu ikke erlagt af alle kirkerne. NO må derfor lade dem affordre, hvad de efter deres *advenant* kan tilkomme og ikke endnu har erlagt. Han må desuden have enten sognepr. i Kolding m. Ancker el. sognepr. i Egtved hr. Peder Iversen til som fuldmægtig i sit fravær at have tilsyn med provstiet, dog skal han selv svare til den disordre, der kan ske i hans fravær, og efter eget tilbud skal han hvert 3. år selv begive sig derover og tilse, at alt går rigtigt til og uden forsømmelse, da kongen vil, at han selv skal svare til provstiets administration. Sjt, 29, 149.

21. marts¹ (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev at betale en vagtmester, en arkelimester og 3 bøsseskytter efter rigtig afregning, hvad de allerede tilkommer for deres tjeneste, efterhånden som han har midler dertil, og siden indtil videre contentere dem for deres årl. og mdl. besolding. Udt. i Sjt, 29, 168.

1) Indført ml. breve af 21. og 22. april.

22. marts (Kbh.) Hr. Corfitz Ulfeldt, hr. Christoffer Urne, Sigvard Urne og Oluf Brockenhuus fik brev, hver i sit len, at anordne, at halvdelen af kirkernes beholdning, som ud over deres brøstfældighed er til overs, snarest og senest inden pinse uden videre forsømmelse tilstilles dr. Laurids Mortensen for at anvendes til regenskirkens fuldførelse. Udt. i Sjt, 29, 150.

22. marts (Kbh.) Ms. til hr. Christoffer Urne. Han har for kort tid siden fået befaling om at »træffe en lighed« ml. kronens bønder i sit len, at den ene ikke mere skulle graves m. større landgilde efter den ejendom, han har i brug, men enhvers landgilde forhøjes el. afkortes i forhold til hans i brug havende ejendom. Af CUs erklæring erfarer kongen, at dette af adskillige årsager kun kan ske de steder, hvor bønderne efter indbyrdes forhandling godvillig vil indgå på det, så de på alle sider kunne vederfares ret. Kongen godkender derfor, at det –

det forrige ms. uagtet – forbliver med bønderne, som det har været af arilds tid, og som CU har forefundet det, undtagen hvor bønderne, på kongens behag, efter indbyrdes forhandling godvilligt vil samtykke deri. Hvad CU fortager heri, som han agter kongen til gavn og ingen af bønderne til skade imod deres vilje, så kongen derover kan undgå deres overløb, det skal han siden således forandre i jordebogen. Sjt, 29, 150. Incl. 22. marts.

22. marts (Kbh.) Lensmændene i Sjæll. fik brev, hver i sine købstæder, at anordne, at de penge, som i de forordnede foruden i de ordinære tavler allerede el. herefter bliver samlet, leveres superintendent dr. Jesper Brochmand, som skal kvittere tilbørligt og siden lade pengene anvende til børnehusets behov. Udt. i Sjt, 29, 150.

22. marts (Kbh.) Ms. til rentemestrene. Det islandske kompagni i Kbh. begærer af kongen Armestackens ombud m. tilliggende jorder og syssel på Island for årl. afgift, da de, som hidtil har haft det, har afsagt sig dermed, som adressaterne videre kan se af hosføjede supplikation. Desuden medfølger erklæring fra kongens foged på Island om kompagniets begæring. Adressaterne skal erklære, om det kan eragtes bedst og til kongens største profit, at begæringen opfyldes, el. at kongen selv forordner en fuldmægtig til at oppebære og til fogden levere indkomsten. Sjt, 29, 150. Orig. i DKanc. B 179 f.

22. marts (Kbh.) Rentemestrene fik brev at lade kaptajnen på den holl. fregat og hans underhavende officerer og bådsfolk få et fjerding-års besolding efter hosføjede overslag, så de uden ophold kan begynde og fuldende den befalede rejse med prinsen til Tyskland. Udt. i Sjt, 29, 151.

22. marts (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. Sognepr. t. Esbønderup og Nødebo hr. Rasmus Jacobsen giver til kende, at hans formænd for mange år siden for kaldets ringheds skyld er bevilget en bondegd. i Esbønderup kvit og fri for skat, hvilken frihed de også har nydt. Da han nu er afkrævet skat for gden, begærer han at forskånes. Det bevilges for hans person, men den sædvanlige landgilde skal svares. Sjt, 29, 151. Incl. 10. marts.

22. marts (Kbh.) Ms. til bisperne (dr. Jesper Brochmand, dr. Hans Mikkelsen, dr. Peder Vinstrup, dr. Jacob Matthiesen, dr. Erik Mon-

rad, m. Anders Andersen, dr. Frands Rosenberg). En del privilegier og benådnings til præster el. præstegde forkommer, en del pga. ildebrand el. andet ulykkeligt tilfælde, en del fordi de ikke forvares, som de burde. Bisperne skal derfor overtage alle sådanne privilegier, som er el. herefter bliver givet til kirker, præster og præstegde, og lægge dem i landekisten og give vedkommende præster kopi deraf til underretning. Sjt, 29, 151. Orig. i Ribe Bispeark. (C4-252), LAV. (Tr.: DKL, III, 339; jf. CCD, V, 520).

22. marts (Kbh.) Ms. til Mogens Bille. Han har for nogen tid siden fået befaling at tilholde afd. Clemen Sørensens fuldmægtige over Jelling provsti, hvormed han var forlenet, nemlig Søren Knudsen Kolholt og Hans Clemensen i Vejle, at de til fiskemester på Kronborg Niels Olufsen skulle levere en jordebog underskrevet af dem over alt provstiets tilliggende m. alle dokumenter, skøder, mageskifter og andre provstiets tilhørende breve samt Bredsten kirke ubrøstfældig i alle måder. Da kongen med forundring erfarer, at de ikke har efterkommet befalingen, skal MB igen alvorlig tilholde dem at gøre det snarest, om kongen ikke skal forårsages at bruge andre midler. Hvad NO fremdeles klager over, kan MB se af hosføjede kopi, hvorom han snarest skal erkyndige sig og indsende relation til kancelliet. JT, 11, 298.

22. marts (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Mikkell Jensen i Beder har andraget, at han nogen tid før det svenske indfald har fæstet en gd. i Beder, som en tid lang har stået øde, fordi den befandtes for højt skyldsatsat, og har begæret et årl. afslag på sin landgilde. Da EG har bekræftet, at gden er for højt skyldsatsat, og at MJ ikke kan blive ved magt uden afslag, godkender kongen, at der må kortes ham 7 td. havre i den landgilde, gden hidtil har givet. JT, 11, 299. Orig. i Århusgård lensrgsk.

23. marts (Kbh.) Rentemestrene fik brev at gennemse Wilhelm Wilhelmsens og Herman Thurissens tilkrav og efter befunden rigtighed gøre afregning om deres rette tilkommende, at de siden, om kongen befindes at skyldte dem noget, kan få forsikring. Udt. i Sjt, 29, 152.

23. marts (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev at lade den kvartermester, som skal følge prinsen, få 60 rd. af sin resterende besolding. Udt. i Sjt, 29, 152.

23. marts (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev at lade de gevorbne dragoner, 28 i tallet, med en fourér og en korporal, som er befalede at følge prinsen, give 5 måneders sold og straks levere dem til prinsens kammerskriver, i alt 915 rd., beregnet på hver dragon mdl. 6 rd., på korporalen 7 rd. og på fouréren 8 rd. Udt. i Sjt, 29, 152.

23. marts (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev at måtte lade kongens kammertjener Jockum Jürgen få en mestersvend og 3 gemene tømmere af Holmen i 3 måneder til at optage et skib, som står på grunden ikke langt fra Trondhjem, dog at han efter eget tilbud selv skal betale dem og underholde dem på hen- og hjemrejsen. Udt. i Sjt, 29, 152.

23. marts (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott og hr. Christoffer Ulfeldt. Den lange bro ved fæstningen Kristianstad er så brøstfædig og næsten ruineret, at de midler, som hidtil er bestemt til dens vedligeholdelse, ikke har kunnet forslå til at holde den ved magt, langt mindre til at opbygge den nu, den er forfalden. Da kongen ikke så hastigt kan finde andet middel til reparation af broen, som hele landet ikke uden stor skade kan undvære, end at en alm. hjælp kunne indsamles af almuen i Villands, Gers, Gønge, Albo, Fers, Froste og Lister herreder, da skal adressaterne på kongens vegne forhandle med adelen i Skåne, som har bønder og tjenere i disse herreder, om at bevilge, at disse lige med kronens bønder og tjenere til broens restauration i nogle år giver 12 sk. af hver helgd. og 6 sk. af hver halvgd., af ugedagstjenere det halve, da det, som således bekostes på genopbygningen, er til fælles bedste. Og at siden, som tilforn, noget mindre bevilges til vedligeholdelsen, »om ikke videre ske kunde«. SkT, 7, 148.

23. marts (Kbh.) Malte Juul fik brev at lade Tomas Skotte af kongens skove på de steder, det er til mindst skade, få 20 ege, som kongen har bevilget ham, fordi han i forleden krigstid havde været villig at gøre og forstrække efter sin formue. Udt. i SkT, 7, 148. Inld. 16. marts.

23. marts (Kbh.) Mageskifte. Valdemar Daa t. Bonderup får i Gislum h., Ullits s. og by 1 kirkegd. og 1 gd. og i Vognsild s. i Morum 1 gd. – for 4 gde i Lille Rørbæk, Års h. JR, 10, 441-42. (Jf. Kr.Sk., I, 550).

23. marts (Kbh.) Genbrev fra Valdemar Daa på ovenn. mageskifte.

JR, 10, 442-44.

23. marts (Kbh.) Ms. til Mogens Arenfeldt. Valdemar Daa t. Bonderup har i magelæg til kronen udlagt 4 gde (Peder Jensen, Peder Pedersen, Jens Sørensen og Stig Nielsen) i Lille Rørbæk i Års h. MA skal indtage dem under sit len og indskrive dem i jordebogen. JT, 11, 299.

24. marts (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev at levere prinsens kammerskriver på 27 ryttere, som er befalet at ledsage Hans Kærlighed på sin rejse til Tyskland, hver 4 måneders sold, i alt 1.080 rd., hvorfor kammerskriveren skal kvittere ham. Udt. i Sjt, 29, 152.

Tilf.: I lige måde fik Knud Ulfeldt brev at levere af de indkomne skatter her til Sjæll. på 27 ryttere hver 4 måneders sold, i alt 1.080 rd.

24. marts (Kbh.) Ms. til borgmester og råd i Kbh. De skal uden nogen undskyldning være tiltænkt at reparere alle veje i og uden for byen, som det tilkommer dem på byens vegne at vedligeholde. Da der også er adskillige huse og gde i byen, som »står ganske på fald«, skal de tilholde ejerne snarest at nedbryde dem og bygge nye i stedet, eller, hvis de ikke har midler dertil, sælge grundene til andre, som formår det, om de ikke vil, at kongen selv skal lade de brøstfældige huse nedbryde. Sjt, 29, 152. (Tr.: KD, V, 300).

24. marts (Kbh.) Ms. til byfoged i Kbh. Claus Raffin. Han skal straks anordne, at byens gader bliver rengjort, og tilholde dem, som bor i adelens gde at gøre det samme under den sædvanlige byens straf. Hvis rendestenene er forede m. tømmer, skal de åbnes for oven og renses, og dersom de store rendestene ved torvet og andetsteds, som ligger tvært for gaden, findes, skal de renses og overlægges med nye planker. Stenbroerne skal også repareres, hvortil kongen selv vil lade forskrive en brolægger, som skal betales af »borgeriet« og alle dem, som bruger gaden. De gader og stræder, der arbejdes i, skal lukkes m. kæder, så ingen kan køre der imens. Sjt, 29, 152. (Tr.: KD, V, 301).

25. marts (Kbh.) Konfirmation af ordinans om begravelser i Holmens kirke. Admiral på Bremerholm oberstløjtnant Christoffer Lindenov har på kongens ratifikation i nærværelse af en del kongens betjente ved Holmen og tøjhuset forfattet adskillige poster ang. Holmens kirke, som kongen konfirmerer i alle punkter. Ordinansen, der

if. en af CL underskrevet original, vedlagt konceptet, er af 10. marts 1647, har flg. 13 punkter: 1. For klokkerne, når de ringes for lig, der begraves i kirken, gives 4 rigsmk. 2. For lig i den nye kirkegd. 2 rigsmk. 3. I den gl. kirkegd. på Holmen 1 rigsmk. 4. For lig, som begraves i den gl. kirkegd., gives Holmens skolemester, hører og skoledrenge, når de begæres at synge, 2 rigsmk., hvoraf skolemesteren skal have den ene, høreren den halve og drengene den halve. 5. Når kun høreren med en del af skolen begæres, gives 1 rigsmk., hvoraf skolemester skal have 1/3, hører og skolen 2/3. 6. Graveren for at grave en grav til et stort lig i kirken og igen at tilmure graven gives 2 sldl. 7. For et lille lig 1 sldl. 8. For et stort lig i den nye kirkegd. 2 slmk. 9. For et lille lig 1 slmk. 10. For hver grav på den gl. kirkegd. på Holmen ½ slmk. 11. For lig, som begraves på sidstn. kirkegd., og som skolens personale ikke går for, skal graveren ingen betaling have. 12. De, som intet har at give, skal præsten kaste muld på for intet. Dem, som længe og vel har tjent kongen enten som officerer el. på anden måde har meriteret sig, og dog er gerådet i yderste armod, skal alting frit forundes, så at klokkerne ringes, præstens og skolens tjeneste bevilges dem uden betaling, og hvis nogen befindes at kunne betale, skal derfor straffes vedbørligt. 13. Så ofte præsten uden betaling holder en liden *sermon* over et lig, der ikke kan betales for, skal også skolemesteren være forpligtet uden betaling at lade *pøkere*, som kan synge, møde på kirkegden, når han advares derom af præsten, at de synger en salme for og efter *sermonen*. SjR, 21, 609-11. K. (Tr.: KD, III, 274 og CCD, V, 521).

25. marts (Kbh.) Konfirmation af takst for stolestaderne i Holmens kirke. Kirkeværgerne har efter kongens befaling sat takst på, hvad enhver efter lige kvalitet skal give til indtrædelse og kendelse af stolestaderne i kirken, hvilken takst kongen konfirmerer i alle punkter. Taksten findes, vedlagt konceptet, i en af værgerne underskrevet original, dat. 23. marts 1647. Hvad af rigshofmesteren, rigsråderne, rigens admiral, secretarius, rentemestrene og øversten over artilleriet samt deres frøkener, fruere og jomfruere kunne gives af deres stole, henstilles til deres egen diskretion. Af skibskaptajner og overskippere skal gives i indtrædelse 1 rd., i kendelse 1 ort, af løjtnanter 1 sldl. og 1 rigsmk., af proviant-, tøjhus-, brygger- og Holmens skrivere 1 rd. og 1 ort, af fornemste mestre for håndværkerne 1 rd. og 1 ort, af underskriverne 1 kurantdl. og 1 rigsmk., af skippere og skibsskivere 1 sldl. og 1 rigsmk., af arkelimestre, underskippere, trompetere, kokke og trom-

meslagere ½ rd. og 1 slmk., af brygger- og bagersvende, smede og skibstømmermænd, snedkere, blokkedrejere og andre kongens tjenere ½ rd. og 1 slmk., af højbådsmænd, kvartermestre, skibsmænd og deres »mottes« og arkelimesters »mottes« 2 slmk. og 12 sk. Sjr, 21, 611. K. (Tr.: KD, III, 275).

25. marts (Kbh.) Ms. til Jørgen Seefeld. Han har givet til kende, at 2 af kronens gde i Veterslev den 13. marts blandt flere er kommet i brand, at de ikke kan komme til rette igen, uden at kongen beviser dem nogen nåde. For at de igen kan komme på fode og med tiden svare deres ydelser til kronen, godkender kongen, at de forskånes for indeværende års landgilde. Sjt, 29, 153.

25. marts (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev at indtage Anders Tordsen i hospitalet i Slagelse, når der bliver plads ledig. Udt. i Sjt, 29, 153.

25. marts (Kbh.) Ms. til dr. Jesper Brochmand. Sognepr. t. Veterslev og Høm i Ringsted len hr. Laurids Pedersen har andraget, at præstegden, han påboede, den 13. marts er afbrændt til grunden, og begæret at enhver kirke i Sjæll. stift må kontribuere noget til genopbyggelsen. JB skal af hver kirke i stiftet lade opkræve en vis hjælp, som ham bedst synes efter hver kirkes formue, til præstegdens genopbygning. Desuden skal han tilholde stiftets præster at komme præsten til hjælp, da det er kristeligt, at den ene i sådant tilfælde undsætter den anden. Sjt, 29, 153. Indl. 19. marts.

25. marts (Kbh.) Frederik Below fik brev på et kannikedomme i Lund efter afd. dr. Henrik Køster. Udt. i SkR, 5, 471.

25. marts (Kbh.) Ms. til Malte Juul. Han har begæret at vide, hvordan der skal forholdes med Haagen Olufsen i Strømholt, som nogen tid har omgåedes med djævelen og øvet adskillige trolddomskunster. Kongen sender ham derfor skriftlig betænkning af teologerne her på universitetet om samme person. MJ skal efter denne betænkning »anledning« [vel = anvisning] lade procedere mod HO ved lands lov og ret efter flittig overvejelse af alle omstændigheder, og, hvis han findes skyldig, lade eksekution ske efter dommen. SkT, 7, 148.

25. marts (Kbh.) Ms. til fru Kirstine Lützwow. Kongen har erfaret, at menige bymænd i Tånum, Helstrup, Øster Velling, Stevnstrup, Vester Velling, Terp, Lillterp [Lille Torup?], Ilsø, Karmark, Skjern, Svinding, Ålum, Venning og Gjandrup har lidt stor skade i forleden krigstid, så de ikke kan tåle at svare deres sædvanlige skyld og afgift af Fladbro enge for 1645, og at en stor del af dem har ydet deres fulde afgift heraf for 1643. Han godkender derfor, at de forskånes for afgiften for 1645. JT, 11, 299. Incl. 8. febr.

25. marts (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe, hr. Frederik Reedtz og Knud Ulfeldt. Hans Jacobsen Schiortt har andraget, at de ikke har gjort afregning med ham som med andre kaptajner under samme regiment, som de kan se af hans hosføjede indlæg. Hvis det er tilfældet, skal de afregne med ham. JT, 11, 300.

26. marts (Kbh.) (Skriver på Frederiksborg slot)¹ Christoffer Hansen fik brev på nogen jord ved Hillerød kaldet Wensels vang efter flg. mål, »fra vester først i bredden, Hans Snekers plads«² fra planken for enden af skansen langs ad gaden og hen i vester 66 al., derfra i længden i sønder ned i vangen 216 al., derfra i øster indtil enden af plankeværket for for:ne mester Hans Snekers have 144 al. Siden derfra langs HSs urtehave og gårdsrum ud til Boldgaden i norden 148 al. Dog på det vilkår, at han efter eget tilbud derpå opsætter en købstadbygning, ligesom forbemeldte Hans Pedersen har gjort, tværs over på den anden side ud til søen. Udt. i Sjr, 21, 612. K. Incl., udat., før 22. marts.

1) Således if. K.

2) K har »først udi bredden fra mester Hans Snidichers plads«.

26. marts (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at indtage Hans Pedersen i Drøstrup i Vendsyssel hans søn Niels Hansen i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sjt, 29, 153.

26. marts (Kbh.) Ms. til bispem i Sjæll. En del præster i hans stift understår sig uden lensmandens el. hans fuldmægtigs nærværelse at holde skifte, hvor døde forældre efterlader umyndige børn. Bispem skal foreholde præsterne dette og alvorligt forbyde dem at befatte sig med noget sligt, medmindre lensmændene, kirkernes patroner el. deres fuldmægtige er til stede. Sjt, 29, 153. (Tr.: CCD, V, 522).

27. marts (Kbh.) Å. b. Kongen funderer og perpetuerer til underhold og skolegang for fattige skolebørn på Færøerne et vikarie, *Bona Altaris Vilhelmi* kaldet, i Roskilde domkirke, som nu er vakant, med al dets rette tilliggende. Superintendenten over Sjæll. stift skal se til, at alt dermed går rigtigt til efter kapitlets statutter, og årl. lade oppebære den visse og uvisse indkomst og i rette tid levere den til fogden på Færøerne, som skal tilstille skolemesteren den. Skolemesteren skal med den fornemste sysselmands betænkning distribuere den ligeligt og ret, så hvert barn, som behøver det og har lyst til bogen, så vidt indkomsten kan strække til, årl. deraf får ungefær 10 kurantdl. el. 10 færøeske gylden. Bispen skal årl. af skolemesteren lade sig gøre regnskab og så vidt muligt se til, at ikke de, som har formue, nyder pengene, for at den fattige ikke derover skal lide nød. SjR, 21, 613.

27. marts (Kbh.) Claus von Ahlefeldt fik bevill. toldfrit at måtte udføre 100 køer og købe dem i Danmark. Udt. i SjR, 21, 613.

27. marts (Kbh.) Albert v. Itzen fik bevill. at måtte udføre i år de øksne, han har købt i Sjæll., og lade dem gå gennem Kolding, dog mod told. Udt. i SjR, 21, 614.

27. marts (Kbh.) Ms. til dr. Jesper Brochmand. Kongen har perpetueret vikariatet *Bona Altaris Vilhelmi* i Roskilde domkirke, som er vakant, til underhold og skolegang for fattige skolebørn på Færøerne. JB skal have inspektion med vikariatet, at alt går ret til efter kapitlets statutter, og at fogden på Færøerne årl. til rette tid får den visse og uvisse indkomst, som skolemesteren m. fogdens og den fornemste sysselmands betænkning uddeler blandt skolebørnene efter kongens åbne brevs indhold, så hvert fattigt barn, så vidt vikariets indkomst rækker, årl. får så meget som 10 kurante dl. el. færøeske gylden. Hvem der skal participere heri, skal JB tillige m. fogden anordne, og erkyndige sig om, hvem der har det mest behov, da det er for deres skyld, det er forordnet, og ikke for dem, som selv har formue. SjT, 29, 154.

27. marts (Kbh.) Ms. til fru Sofie Friis. Kongen har erfaret, at hun endnu ikke er kommet til ende med den langvarige trætte, som er ml. hende og Laxmand Gyldenstjerne t. Biersgård, og at de 4 kommissærer Erik Juel, Falk Gøye, Gunde Rosenkrantz og Jørgen Seefeld, som efter kgl. befaling har indstævnet dem til Odense til 6. sept. 1646, ingen endelig dom har afsagt. Kongen har derfor befalet kommissæ-

rerne at indstævne dem på ny til Kbh. til 26. april 1647, at gennemse deres dokumenter og at dømme endeligt ml. dem. SF skal selv el. ved fuldmægtig møde for kommissærerne medbringende de dokumenter og domme, hun kan have til sit forsvar i sagen. Hvis hun med ubillig undskyldning ikke møder, skal kommissærerne dog afsige endelig dom, da kongen endelig engang vil have ende på sagen. JT, 11, 300. Indl. 24. febr.

27. marts (Kbh.) Ms. til Erik Juel, Falk Gøye, Gunde Rosenkrantz og Jørgen Seefeld. Kongen har erfaret, at de efter hans befaling om den langvarige trætte ml. Laxmand Gyldenstjerne og fru Sofie Friis, afd. Frederik Munks, har indstævnet de interesserede for sig i Odense den 6. sept. 1646 for at forlige dem el. skille dem ved endelig dom, og at parterne er mødt personligt, og at LG har irettelagt sine dokumenter for dem, men at de dog ikke har kunnet afslutte tvisten, fordi SF har undskyldt sig med på den tid ingen gentale at ville gøre med LG, ej heller at ville erklære sig på hans angivende el. at være pligtig til videre at svare dertil, da hun har fremlagt 2 rigsråds såvel som kommissærernes domme i samme sag for adressaterne. For at det nu snart kan komme til en ende, skal de m. kgl. fuldmagt igen stævne parterne for sig i Kbh. til den 26. april 1647, hvor de skal overveje og betragte begges dokumenter og »fremleg«, og hvis tvisten da ikke kan afhandles i mindelighed, skal de afsige endelig dom. Hvis SF mod forhåbning skulle udeblive uden retmæssig undskyldning, skal de dog bringe sagen til ende. JT, 11, 301.

27. marts (Kbh.) Ms. til Frands Pogwisch. Hvad Thomas Juel t. Sønderskov andrager ang. en kirkejord, kan han se af hans hosføjede supplikation. Han skal snarest erklære sig om dens beskaffenhed, og om nogen begærer at bortfæste den fra ham og af hvad årsag. JT, 11, 300.

28. marts (Kbh.) Ms. til Flemming Ulfeldt. Nogle hollændere skal i disse dage have indkøbt og indskibet et stort parti korn i Holbæk og betalt det med ene 2-markstykker og andet af den senest slagne mønt, som de har indført i stor mængde. Han skal undersøge sagen og snarest til kancelliet indsende erklæring om, hvordan det forholder sig. Sjt, 29, 154.

28. marts (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev at tilholde borgmester

og råd i Helsingør, at de uden ophold lader m. Peder Sporemand til efterretning få en kopi og udskrift af det skifteregister, som blev gjort efter hans moder. Desuden at de ikke tilsteder noget skifte at holdes efter hans stiftfader, afd. Peder Svendsen, medmindre arvingerne giver ham mindst 14 dages varsel, til den dertil berammede tid enten at møde i egen person el. sende sin fuldmægtig, for da at fremsføre, hvad han kunne have at sige. Udt. i Sjt, 29, 154. Indl. 27. marts.

28. marts (Kbh.) Ms. til Roskilde kapitel. Det er anordnet, at der til landets defension skal underholdes »en andel ryttere« af 400 td. htk. af kronens, adelens og gejstlighedens gods, hvoraf en del er bevilget at holdes på kapitlernes gods. Efter adressatens egen begæring eragter kongen bedst, at det på Roskilde kapitels vegne iværksættes således: Først at bønderne skrives derfor af menige kapitel, for det andet skal fraværende prælater og kanniker, når de anmodes af de residerende, enten selv el. ved fuldmægtig være til stede på kapitelshuset, når beskrivelsen sker, og se til, at deres tjenere sker ret, for det tredje, da sådant rytterhold er forordnet til alles defension og bedste, er det billigt, at slig besværing også overgår det gods, som er tillagt visse bestillinger, item kirkernes, hospitalernes og præsternes tjenere og særdeles de bønder, som bor på præsternes anneksgde, især da ingen derved afgår noget af sin indkomst, men sådan besværing alene påhænger bønderne. Endelig skal ethvert medlem af kapitlet være forpligtet at indkræve samme kontribution af det gods, han er forlenet med, og til den bestemte termin levere det til de residerende i kapitlet. Hvis nogen findes forsømmelig heri, må kapitlet søge betaling i hans nærmestliggende kannikegods. Sjt, 29, 154. Indl. 9. marts.

29. marts (Kbh.) Hr. Christoffer Urne, hr. Frederik Reedtz, Vincents Bille og Oluf Brockenhuus fik brev snarest at gennemse »Christen Skeel til Vallø og commissarii i Sjælland hans indtægt og udgift« fra den tid, de sidst forhørte hans regnskab, og efter dets befundne rigtighed kvittere ham tilbørligt derfor. Udt. i Sjt, 29, 155. Indl. 8. marts.

29. marts (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev at lade ske eksekution over Peder Rasmussen efter dommens formelding, hvori han er dømt til at hænges, dog at han først skal lade ham pine til at erfare, om han vil forblive standhaftig ved den allerede gjorte bekendelse, som herhos medsendes. Udt. i Sjt, 29, 155.

30. marts (Kbh.) Å. b. Borgmestre og råd i Odense har foredraget, at der 11. marts i rådmænd Jesper Hansens hus i Odense er begået et slemt mord på en Didrich Matthiasen af en Enevold Hansen, som er borttrømt. De begærer at måtte lade denne antaste, hvor han på krongodset var at finde. Det tillades dem overalt i Danmark og i Holsten, så vidt det er kongens, at lade ham opsøge og angribe og efter loven lade ske eksekution, og det befales alle kongens fogder, embedsmænd og andre, som har befaling på kongens vegne, at være dem behjælpelige. FR, 4, 427. Orig. i LAO. Odense magistrats arkiv.

31. marts (Kbh.) Ms. til Vincents Bille, Sigvard Urne, Oluf Brockenhuus og Kjeld Krag. Sekretær i tyske kancelli Christian Weiner har på afd. Thomas Lorcks arvingers vegne andraget, at der ml. fru Lene Rud, Jørgen Grubbes enke, og TLs arvinger forekommer nogen irring ang. nogen afregning og likvidation, som nogle år har verseret ml. Jørgen Grubbe og Knud Rud på den ene side og TL el. hans arvinger på den anden. LR har tilbudt, at hun på sin side ville bevilge 2 gode mænd, som kunne konferere regnskaberne og siden derom likvidere parterne imellem el. skille dem ved endelig dom. Men da hun efter hende gjorde tilbud dog ingen gode mænd ville nævne, og da CW derfor har begæret adressaterne dertil alene, befaler kongen dem m. kgl. fuldmagt snarest at indstævne parterne m. deres regnskabers bøger og andre afregningen vedkommende dokumenter for sig i Kbh., at gennemgå dem og siden at forlige parterne el. skille dem ved endelig dom. SjT, 29, 155.

2. april (Nykøbing) Memorial fra den udvalgte prins til rigsrådet, se 21. maj.

3. april (Kbh.) Fru Kirstine Sandbergs begravelse, som skulle »indfalde« til den 12. april, blev bevilget at måtte opsættes til 18. maj. Udt. i SjR, 21, 615.

3. april (Kbh.) Ms. til Christen Skeel, Oluf Daa, Falk Gøye og Rønnow Bille. Fru Helvig Rosenkrantz, afd. Borkvard Ruds t. Sæbygård giver til kende, at hun snarest vil til ende med sin husbonds arving fru Dorte Rud t. Allestrup efter sit af hende underskrevne morgengavebrev. Da parterne er enige herom, skal adressaterne m. kgl. fuldmagt under forestående herredage i Kbh. indstævne dem for sig og bringe sagen til ende. Opstår der tvist, skal de forlige dem el.

skille dem ved endelig dom. Sjt, 29, 156.

3. april (Kbh.) Mageskifte. Axel Urne t. Kjellerup får i Hindsted h., Vive s. og by 1 gd. – for i Hornum h., Sønderup s. i Munkholm 1 gd., i Kær h., Øster Hassing s. i Gåser by 1 gd. JR, 10, 444-45. (Jf. Kr.Sk., I, 551).

3. april (Kbh.) Genbrev fra Axel Urne på ovenn. mageskifte. JR, 10, 445-46.

3. april (Kbh.) Ms. til Steen Bille. Axel Urne t. Kjellerup har i magelæg til kronen udlagt flg. gde: i Himmersyssel i Hornum h. i Sønderup s. i Munkholm 1 gd. (Peder Christensen Smed), i Vendsyssel i Kær h. i Øster Hassing s. i Gåser 1 gd. (Niels Christensen). SB skal indtage dem under sit len og indskrive dem i jordebogen. JT, 11, 302.

3. april (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Han har givet til kende, at skoven, som ligger nærmest ved Havreballegård, i forleden fejde er blevet næsten forhugget, hvorfor han har begæret at måtte lade dens plads rydde og bruge til sædeland under ladegden, hvortil der er ganske ringe avl. Kongen godkender dette, dog at arbejdet lignes ligeligt ml. de bønder, som plejer at arbejde til ladegden, så der ingen klage kommer derover. JT, 11, 302. (Jf. J.R. Hübertz, II, 120).

4. april (Kbh.) Bevilling. Forrige sognepr. t. Fakse mester Niels Aagaard er kommet af med sit kald, fordi han har forset sig med sin hustru. Kongen erfarer nu af professorernes *censura* her på universitetet, at NAA *in publica disputatione*, som han nylig har holdt, har forholdt sig således, at han formedelst sin lærdom og erfaringhed i adskillige *scientiis* befindes noksom dygtig og bekvem til med frugt at kunne betjene kirke-, skole- og læreembede. Han har derfor bevilget, at NAA herefter må tilstedes at betjene hvad kald i kongens riger og lande, han lovligt kan kaldes til. Sjr, 21, 615.

4. april (Kbh.) Skibskokkene fik bevill. alene at måtte koge til værtskaber for dem, som søger Holmens kirke, dog forudsat, at de gør det for en billig pris. Udt. i Sjr, 21, 615. K.

4. april (Kbh.) Ms. til lensmændene i Sjæll. (Arent von der Kuhla,

Flemming Ulfeldt, Oluf Brockenhuus, hr. Christoffer Urne, Sigvard Urne, Hans Lindenov, hr. Frederik Reedtz, hr. Corfitz Ulfeldt, Wentzel Rothkirck, Jørgen Seefeld og Niels Trolle). Størstedelen af Levin Bülow's ryttere vil nu bekvemme sig til at afskaffe deres heste og lade sig nøje med de tidl. foreslåede konditioner. Adressaterne skal anordne, at de ryttere, LB efter den ordre, han både nu og tidl. har fået derom, »anviser dem, bliver accommoderede, og i øvrigt forholde sig efter tidligere derom« udgangne missive. Sjt, 29, 156.

4. april (Kbh.) Jørgen Seefeld fik brev at anordne, at Reinholdt Hansen, som i forleden svenske fejde har betjent vagtmesterbestilling i Stevns h., af bønderne i lenet får samme betaling herfor som hans formand. Udt. i Sjt, 29, 156.

4. april (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at indtage sognepr. t. Ørsted hr. Frands' 2 sønner Frans og Domianus Frandsen i Sorø skole, når der bliver plads ledig. Udt. i Sjt, 29, 156.

4. april (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev indtil videre at lade ordren om at henrette Peder Rasmussen bero, da han i torturen blev standhaftig ved sin tidl. gjorde bekendelse og desuden indstændigt begærer at tale med sin sognepræst hr. Rasmus Munck, hvem AK alvorligt skal tilholde at tale m. fangen. Udt. i Sjt, 29, 157.

4. april (Kbh.) Ms. til ritmester Levin Bülow. Han har tidl. fået befaling at anviser rytterne under sit kompagni til lenene i Sjæll., hvor enhver lensmand skal akkommodere så mange, som er indført i den LB senest sendte fortegnelse. Da størstedelen af kompagniets ryttere nu lader sig bekvemme til at afskaffe deres heste og at nøje sig med kongens tidl. foreslåede konditioner, har han befalet lensmændene at akkommodere dem i lenene efter tidl. ordre. LB skal herefter snarest muligt anviser rytterne efter den seneste fortegnelse. Sjt, 29, 157.

4. april (Kbh.) Ms. til tolderne i Øresund. De har begæret kongens resolution på nogle poster ang. fyrpenge: 1. Om den svenske nation skal være fri herfor? Alle svenske skibe skal være forskånet. 2. De danske og norske skuder, kreyere el. skibe, som sejler ml. Danmark og Norge og tidl. har givet lygtepenge, skal kun give 1 lybsk sk. i fyrpenge af hver læst, skibet er drægtigt. 3. Den »hundredepenge«, som engelske og skotter giver, skal ophøre til førstkommende philippi jacobii. 4.

Rostocker og lybske skuder, som er over 30 læster, skal give 2 rd. i fyrpenge, de mindre 1 sk. lybsk af hver læst drægtighed som tilforn. Sjt, 29, 157. (Tr.: CCD, V, 523).

Tilf.: Ligesådant brev fik hr. Mogens Kaas om tolderne i Bæltet.

4. april (Kbh.) Rentemestrene fik brev at lade skipper og bådsfolk, som er befalede at sejle herfra med Skt. Jacob, Skt. Jørgen og Dynkarck Boyert, på regnskab få ½ års løn. Udt. i Sjt, 29, 172. Orig. i DKanc. B 179 f.

1) Indført ml. breve af 4. maj.

4. april (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas. Han skal tilholde toldereren i Bæltet, at han med fyrpenges oppebørsel forholder sig efter dette ms., så alle svenske skibe forskånes derfor, og de danske og norske skuder, »kregere« el. skibe, som sejler ml. Danmark og Norge og tilforn har givet lygtepenge, ikke skal give flere fyrpenge end 1 lybsk sk. af hver læst, skibet er drægtigt. Den »hundrede penge«, som engelske og skotske giver, skal ophøre til førstkommende philippi jacobi. Hvad angår fyrpengene af de rostockske og lybske skuder, som sejler på Norge og Sverige, skal skuder over 30 læster svare 2 rd., de mindre skal af hver læst drægtighed give 1 sk. lybsk som tilforn. FT, 5, 428. (Efter Otte Krags ordre) K.

4. april (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe og bispen. De skal, når plads bliver ledig, indtage Anne Nielsdatter i Fruering i hospitalet i Århus. JT, 11, 302.

5. april (Kbh.) Gunde Matzen i Lyngsø, [Hornum h.] fik kgl. konf. på 2 breve af Gunde Lange, ved hvilke var fæstet ham 2 huse i Vormstrup [Slet h.] på livstid, dels det hus, Christen Poulsen havde i brug, dels det, Mikkel Pedersen iboede og for ham oplod, m. de vilkår, at han på Ålborg slot skulle svare den sædvanlige afgift og jordskyld efter jordebogen, og at han »bygger og bedrer« dem forsvarligt. Udt. i JR, 10, 446.

6. april (Kbh.) Tolderne i Sundet fik brev straks at antage en god, erfaren styrmand, som er bekendt på Dynkiercken og Calles, at han i Sundet kan være færdig, når Den grå Ulv ankommer der 4 dage før påske. Udt. i Sjt, 29, 157.

6. april (Kbh.) Slotsfoged på Frederiksborg Peder Ibsen fik brev på et kannikedømme i Lund efter afd. m. Mogens Groffue. Udt. i SkR, 5, 471.

6. april (Kbh.) Ms. til Hans Krabbe og Erik Lunov. De har fået kongens befaling af 6. marts 1647, men endnu ikke efterkommet den, hvilket de snarest skal gøre, om de ikke vil stå til rette derfor. JT, 11, 302.

6. april (Kbh.) Ms. til Mogens Bille. Hvad Bodil, Niels Ibsens i Jerlev har andraget om ham, kan han se af hendes hosføjede supplika-tion og dokumenter. Han skal snarest udførligt erklære sig derom og om, hvorfor han ikke af hendes husbond har villet modtage lovlig og nøjagtig borgen på liv, ære og gods, som denne har tilbudt ham til sagens afslutning, og heller ikke villet påskrive hendes supplika-tion. JT, 11, 303.

7. april (Kbh.) Rentemestrene fik brev snarest at betale de 3 nærvæ-rende styrmænd, hvad de med rette kan fordrer. Udt. i Sjt, 29, 157. Orig. i DKanc. B 179 f.

7. april (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev at lade ske eksekution over Peder Rasmussen efter dommens indhold. Udt. i Sjt, 29, 158.

7. april (Kbh.) Dr. Oluf Worm, dr. Simon Pauli, dr. Niels Weck-mand og m. Morten Badsker fik brev at fordrer for sig Køge badskærer og med flid eksaminere dem i kirurgi og siden meddele kongen, om de kender dem dygtige til alene at betjene Køge by og forrette, hvad kur der kan falde. Udt. i Sjt, 29, 158.

7. april (Kbh.) Ms. til Jørgen Kruse og Peder Seefeld. Manderup Abildgaard t. Skodborghus har til magelæg begæret flg. gods under Mariager kl. len: i Vrads h. i Arritskov 1 gd. (Christen Thorbensen), i Nortvig 1 gd. (Jens Andersen) og 1 gadehus, i Hundshoved 1 gd. (Peder Nielsen) og 1 gadehus, i Malt h. i Holsted 1 gd. (Hans Sørensen og Mikkil Hansen) – imod flg. gods: i Han h. i Haverslev s. og by 2 gde (Christen Christensen og Niels Andersen), i Bonderup 1 gd. (Jens Mikkelsen) og 2 gadehuse, 1 gd. (Jens Pedersen og Christen Poulsen) på Hannæs i Vesløs s. Adressaterne skal besigtige godset. Kongen har befalet lensmand på Mariager kl. Mogens Arenfeldt at

overvære besigtigelsen. JT, 11, 303. Incl. 22. febr.

7. april (Kbh.) Ms. til Mogens Arenfeldt. Kongen har befalet Jørgen Kruse t. Hjermelevgård og Peder Seefeld t. Havnø at besigtige gods ml. kongen og Manderup Abildgård t. Skodborghus. Han skal på kongens vegne overvære besigtigelsen. JT, 11, 304. Incl. 22. febr.

8. april (Kbh.) Ms. til Wentzel Rothkirck. Kongen har for nogen tid siden befalet, at kronens bønder i stedet for spindepenge herefter skulle spinde: hver helgd. 1 skålpd. hør og 2 skålpd. blå, hver halvgd. det halve, men erfarer, at det endnu ikke er efterkommet af bønderne i WRs len. Han skal alvorligt tilholde dem at efterkomme kongens befaling, lade hørret og blåren hente i børnehuset og uddele det blandt bønderne, og siden snarest indkræve det spundne og indlevere det i børnehuset. Sjt, 29, 158.

Tilf.: Ligesådannt brev fik hr. Corfitz Ulfeldt og hr. Frederik Reedtz.

8. april (Kbh.) Å. b. Kongen har erfaret, at der i Fyn er en stor og forargelig uenighed blandt de gejstlige om deres session og gang. Det er med største forundring, han har hørt, at de, som skulle være sig selv en lov og andre et kristeligt ydmygheds eksempel, deltager i sådanne farisæiske trætter. For i tide at forekomme og dæmpe sliq forargelse ratificerer han lensmand i Odense Henning Valkendorfs og superintendent dr. Hans Mikkelsens betænkning om en vis orden og skik på den omtvistede session og gang, som følger: 1. At *pastores* i Odense skal holde den orden indbyrdes, at de skal gå *juxta senium in officio*. 2. At de, da de er *judices consistoriales* og *examinatores ordinandos* tillige med *episcopo*, skal gå over de andre *pastores*, enten de er *magistri* el. ikke. 3. At alle *præpositi* skal gå over alle *pastores rurales et urbanos*, hvad enten de er *magistri* el. ikke, dem i Odense undtagne. 4. At alle *pastores*, som er *magistri*, skal gå, eftersom de har *promoveret* til, og de, som [ikke] er *magistri*, skal gå efter *senium in officio* som hidtil. Og da de gejstlige i hele kongeriget, undtagen de fynske, hidtil uden nogen særlig lov og forordning om deres gang har kunnet enes herom, skal den præst, som især har givet anledning hertil og ikke uden særlig anordning har villet lade sig nøje, derfor af lensmanden tiltales og for sådan forargelse dømmes til at give en anselig mulkt til de fattige for at ikke herefter noget sådant skal forekomme blandt de gejstlige andre steder. FR, 4, 427. Incl. 12. marts. (Tr.: DKL, III, 337 og CCD, V, 523).

8. april (Kbh.) Ms. til Jørgen Seefeld og Jacob Krabbe. Corfitz Ulfeldt t. Matstrup har til magelæg begæret flg. gods i Silkeborg len: i Klovborg s. i Gribstrup 1 gd. (Mikkel Nielsen), i Nørskov 1 gd. (Rasmus Sørensen), i Malund 1 gd. (Peder Sørensen) – imod flg. gods i samme len: i Vrads h. i Ejstrup s. i Gludsted 2 gde (Niels Pedersen og Jens Pedersen), i Nørre Snede s. i Kejlstrup 2 gde (Anders Mortensen og Anders Pedersen). De skal besigtige godset. JT, 11, 304.

8. april (Kbh.) Ms. til Joakim Beck. Kongen har befalet Jørgen Seefeld t. Visborg og Jacob Krabbe t. Væbnersholm at besigtige gods ml. kongen og Corfitz Ulfeldt. Han skal på kongens vegne overvære besigtigelsen. JT, 11, 304.

9. april (Kbh.) Kvittansiarum for rentemesterregnskabet fra 1. aug. 1640 til 1. maj 1641¹ til fru Ingeborg Ulfstand, enke efter rigens admiral og lensmand på Dragsholm Jørgen Vind, og rentemester og lensmand over Herridsvad kl. Steen Beck, som i overværelse af rigshofmester, lensmand over Møn hr. Corfitz Ulfeldt og kongens kansler, lensmand over Skt. Knuds kl. hr. Christian Thomesen har aflagt kongen regnskab for rentekammerets beholdning, indtægter og udgifter i nævnte periode. – *Beholdning* 1. aug. 1640: 1 portugaløser, 1 rosenobel, 1 dobbeltdukat, 1 ungarsk gylden, 1 kronegylden, 1 goltgylden, 16 lod 3 kvintin kroneguld i en guldkæde, 30 diamanter i deres tilhørende guldkaster, 1 lang diamant, 4 andre små diamanter, 1 guldring m. 4 led og en liden kæde derhos af rhinsk guld m. 2 små perler, vejede 3 kvintin, 1 liden guldring m. en grøn sten, 1 guldring af kroneguld, som vejede 2 kroner, 1 guldring m. 3 diamanter, skatteret for 36 rd., 1 guldring m. en diamant, takseret til 28 rd., 1 forgyldt sølvskib m. perlemor, vejede 98½ lod, 1 forgyldt sølvpokal m. dæksel, vejede 28 lod, 5 sølvfåde, vejede 321½ lod, 2 dusin små sølvfåde, 2 dusin små sølvtallerkener, 6 små sølvkonfektskåle og 3 små bægre, tilsammen 193 lod, 116 adskilligt småt gl. forgyldt sølv, 1.175 lod adskilligt gl. hvidt rug guld, 123 lod mangut sølv og 18 skålpd. svenske kobberpenge. – *Indtægterne* hidrørte fra: 1. oppebørsel fra lenene i begge riger og kongens len i Slesvig og Holsten, 2. penge modtaget i stedet for den kornskat, som var påbudt i Danmark til 1. marts 1641, 3. den kontribution, som årl. i fredstid er påbudt af menige bønder og almue og købstæderne i begge riger til bådsmands hvervning samt residenters og ordinære postbudes underhold, samt hvad der for nogle år har været til restance, 4. købstædernes årl. byskatter i begge riger,

forfaldne til martini 1640 og hvad der i nogle år har resteret, 5. påbudne og resterende unionspengeskatter til skt. hans 1640 af menige bønder og almue, gejstligheden og købstæderne i begge riger til grænsernes sikring, 6. penge modtaget i stedet for korn- og madskatter, som for nogle år siden har været påbudne i Danmark og Norge, 7. indbetalingen fra toldere, byfogder og zisemestre i Danmark, Norge, Slesvig og Holsten, 8. hvad kongen af sit eget kammer har ladet indlevere i rentekammeret, 9. indbetalinger fra krigskommissærerne i Skåne og 10. hvad de i øvrigt har oppebåret på kongens vegne if. deres regnskab fra nævnte 9 måneder. Heri er medregnet, hvad de har haft i behold som anført. – *Udgifterne* har været flg.: 1. til personer, som havde kongens bestall. til pension og »dienstgeldt«, 2. indleveret kongen selv til hænde på hans eget kammer på Kbh. slot, 3. tilstillet rigshofmester, lensmand over Møn hr. Corfitz Ulfeldt, 4. antvordet renteskriver i kongens klædekammer Knud Christensen til skibsfolkets og Bremerholms behov, 5. fornøjet kongens hofsinder og andre daglige hofjtjenere til deres folk og heste, 6. udkommet hvad kongen har ladet skænke og bortforære, 7. udgivet til kongens børns fornødenhed, 8. antvordet en del lensmænd her i riget til at udgive til kongens behov og til at købe staldøksne for m.m., 9. leveret underkøkkenskriver Anthonio Preuss til udspisningens fornødenhed, 10. udgivet til fortæring og udkvittering af herbergerne, 11. givet en del krigsoberster og andre officerer til besolding, aftakning og rest, 12. betalt årl. rente, 13. leveret borgmester Jacob Mikkelsen og Johan Bram til den ostindiske rejses udrednings fornødenhed, 14. antvordet Johan Bram, hvad han på kongens vegne har overgjort på veksel til andre steder, 15. antvordet proviantskriver Morten Mikkelsen og skriver på det store bryggers Niels Jørgensen, hvad de på kongens vegne skal forrette og udgive, 16. betalt kongens faktor i Amsterdam Gabriel Marselis, hvad der har resteret ham for lunter, han har leveret på tøjhuset i Kbh., 17. givet købmænd, kræmmere og andre for varer til kongens og rigets behov, 18. antvordet guldsmede i Kbh., hvad de på kongens vegne har forarbejdet, og til arbejds løn, 19. betalt en del af kongens hofsinder og andre daglige tjenere samt Frederiksborg slots og underliggende ladegdes folk årsløn, besolding og kostpenge, 20. betalt dem, som før har fået høg og strøelse til deres heste ved Kbh. slot, og nu er bevilget penge i stedet, 21. fornøjet adskillige embedsmænd og håndværksfolk for arbejde til kongens og rigets behov, 22. betalt for varer, som er købt til børnehuset og 23. penge, som på andre måder er udgivet på kongens vegne. – Når indtægt og udgift lignes mod hinan-

den, bliver fru Ingeborg Ulfstand og Steen Beck flg. skyldig: 1 portugaløser, 1 rosenobel, 1 dobbelt dukat, 1 ungarsk gylden, 1 kronegylden, 1 goltgylden, 2.987 rd. 31 sk., desuden 1.900 rd., som skal bruges til Holmens kirkes bygning; og haves i forråd 7 lod 1 kvintin kroneguld i en guldkæde, 30 diamanter i deres tilhørende guldkaster, 1 lang diamant, 4 små diamanter, 1 guldring m. 4 led og 1 lille kæde af rhinsk guld m. 2 små perler, vejede 3 kvintin, 1 lille guldring m. en grøn sten, 1 guldring af kroneguld, vejede 2 kroner, 1 guldring m. 3 diamanter, takseret for 36 rd., 1 guldring m. en diamant, skatteret for 28 rd., 1 forgyldt sølvskib m. perlemor, vejede 98½ lod, 1 forgyldt sølvpokal m. dæksel, vejede 28 lod, 5 sølvfade, vejede 321½ lod, 2 dusin små sølvfade, 2 dusin små sølvallerkener, 6 små sølvkonfektskåle og 3 små sølvbægre, vejede tilsammen 193 lod, desuden 116 lod adskilligt småt forgyldt sølv, 1.590½ lod gammelt hvidt rugsølv, 123 lod mangut sølv og 18 skålpd. svenske kobberpendinge. Herforuden er de på deres regnskab for unionsskatterne til phil. jac. 1641 blevet 511 enkende rd. 1 ort 15 sk. skyldig. Det skyldige skal de fremdeles stå kongen til regnskab for. I øvrigt lades de og deres arvinger kvit, fri og kravsløs af kongen og hans efterkommere. SJR, 21, 629-35. K.

1) Under 9. april 1647 foreligger 3 kvittansiarum'er for hhv. 1. aug. 1640 – 1. maj 1641, 1. maj 1641 – 1. maj 1643 og 1. maj 1643 – 1. maj 1646. Som koncepter findes 3 let rettede renskrifter i kronologisk rækkefølge mærket 1, 2 og 3, og alle forsynet m. kansleren Christian Thomesens egenhændige påtegning om, at han har konfereret og gennemset dem. De er i SJR, 21, 615-35 indført i omvendt rækkefølge. Da indførslerne desuden rummer fejl, er dokumenterne gengivet efter koncepterne og i rigtig kronologisk rækkefølge.

9. april (Kbh.) Kvittansiarum for rentemesterregnskabet fra 1. maj 1641 til 1. maj 1643 til fru Ingeborg Ulfstand, Steen Beck og lensmand over Giske len rentemester Melchior Oldeland, som i overværelse af kongens kansler hr. Christian Thomesen og rigens kansler, lensmand på Dragsholm hr. Christoffer Urne har aflagt kongen regnskab for rentekammerets beholdning, indtægter og udgifter i nævnte periode. – *Beholdning* 1. maj 1641: 1 portugaløser, 1 rosenobel, 1 dobbelt dukat, 1 kronegylden, 1 goldtgylden, 2.686½ enkende dl. 1 ort 22 sk. og 300 rd. i mønt 33 sk., hver dl. beregnet til 96 sk. danske, deputeret til Holmens kirke: 327 rosenobler og 592 enkende dl., som er i alt 1.900 rd., 1 kæde af kroneguld, vejede 7 lod 1 kvintin, 30 små diamanter i gl. guldkaster, 4 små løse diamanter, 1 lang diamant, 1 guldring m. 4 led og en liden kæde af rhinsk guld m. 2 små perler, vejede 3 kvintin, 1 liden guldring m. en grøn sten i, 1 guldring af kroneguld, vejede 2

kroner, 1 guldring m. 2 diamanter, skatteret for 36 rd., 1 guldring m. en diamant, takseret til 28 rd., 1 forgyldt sølvskib m. perlemor, vejede 98½ lod, 1 forgyldt sølvpokal m. dæksel, vejede 321½ lod, 2 dusin små sølvfade, 2 dusin små sølvtallerkener, 6 små sølvkonfektskåle og 3 små sølvbægre, vejer tilsammen 193 lod, 116 lod forskelligt gl. forgyldt sølv, 1.590½ lod forskelligt gl. hvid rug sølv, 123 lod mangutt sølv, 18 skålpd. svenske kobberpenge og 511 enkende dl. 1 ort 15 sk. af unionsskatterne til philippi jacobi 1641. – *Indtægterne*: 1. fra lenene i begge riger og kongens len i Slesvig og Holsten, 2. alm. unionsskatter og pengeskatter, som gejstlighed og almue i Danmark og Norge har resteret med, 3. penge i stedet for kornskatterne til 1. marts 1641, kyndelmisse 1642 og fastelavn 1643, 4. kontribution i fredstid af menige bønder og almue og købstæderne i begge riger til bådsmænds hvervning samt residenters og ordinære postbudes underhold, 5. købstædernes årl. byskatter i begge riger, forfaldne til martini 1642 og restancer, 6. indbetalinger fra toldere, byfogder og accisemestre i Danmark, Norge, Slesvig og Holsten, 7. hvad kongen har ladet levere fra sit eget kammer, 8. oppebåret af krigskommissærerne i Skåne, 9. en del perler ført til indtægt, som er købt til kongens behov, 10. hvad de i øvrigt har oppebåret på kongens vegne if. deres regnskaber for de 2 år. – *Udgifterne*: 1. til personer, som havde kongens bestall. til pension og »dienstgeldt«, 2. antvordet renteskriver i kongens klædekammer Knud Christensen til skibsfolkets og Bremerholms behov, 3. fornøjet kongens hofsinder og andre daglige hoftjenere til deres folk og heste, 4. indleveret kongen selv til hænde på hans eget kammer både af unionsskatterne og andet, 5. hvad kongen har ladet skænke og bortforære, 6. til dronningen af Sverige, 7. til kongens børns fornødenhed, 8. til en del lensmænd i Danmark at udgive til kongens behov og til at købe staldøksne for m.m., 9. til fortæring og udkvittering af herbergerne, 10. til en del krigsofficerer til besolding, 11. betaling af årl. rente, 12. betaling af en del hovedstol, 13. til admiral Køn Joakim Grabow til fornødenhed for flåden på den spanske rejse, 14. til adskillige forretninger til skibsskriver Henrik Knudsen og byfoged i Kbh. Claus Raffn, 15. til proviantskriver Morten Mikkelsen og skriver på det store bryggers Niels Jørgensen til det, de på kongens vegne skal forrette og udgive, 16. køkkenskriveren til hofholdningens fornødenhed, 17. til afd. Johan Braem og Henrik Møller til det, de på kongens vegne har overgjort på væksel til andre steder, 18. betaling til købmænd, kræmmere og andre for varer til kongens og rigets behov, 19. til guldsmede i Kbh., hvad de på kongens vegne har forarbejdet,

og til arbejdsløn, 20. til en del hofsinder og daglige hofjenerer samt Frederiksborg slots og underliggende ladegdes folk til årsløn, besolding og kostpenge, 21. betaling til dem, som før har fået hø og strøelse til deres heste ved Kbh. slot, men nu er bevilget penge i stedet, 22. fornøjet adskillige embedsmænd og håndværksfolk for arbejde til kongens og rigets behov, 23. til varer, som er købt til børnehuset i Kbh. og 24. hvad der ellers er udgivet på kongens vegne. – Når indtægt og udgift lignes mod hinanden, bliver Ingeborg Ulfstand, Steen Beck og Melchior Oldeland flg. skyldig: 306 rosenobler, hver beregnet til 17 rigsart, som udgør 1.300½ rd. 7.668 enkende dl. og 1.880½ rd. 21½ sk. 3½ d. i gangbar mønt, hver dl. beregnet til 96 sk. danske; desuden af kongens fader, kong Frederiks »slag« 1 portugæler, 1 rosenobel, 1 dobbelt dukat, 1 ungarsk gylden, 1 kronegylden, 1 goldtgylden, 30 små diamanter i gl. guldkaster, 4 små løse diamanter, 1 lang diamant, 1 guldring m. 4 led af rhinsk guld og en lille kæde til m. 2 små perler, vejede 3 kvintin, 1 liden guldring m. en grøn sten, 1 guldring af kroneguld, vejer 2 kroner, 1 guldring m. 3 diamanter, skatteret for 36 rd., 1 guldring m. en diamant, takseret for 28 rd., 1 forgyldt sølvskib m. perlemor, vejer 98½ lod, 1 forgyldt sølvpokal m. dæksel, vejer 28 lod, 5 sølvfade, vejer 321½ lod, 2 dusin små sølvfade, 2 dusin små sølvtallerkener, 6 små konfektskåle og 3 små sølvbægre, vejer 193 lod, 116 lod adskilligt småt gl. forgyldt sølv, 1.431½ lod gl. hvid rug sølv, 123 lod mangutt sølv, en guldkrone besat m. adskillige stene og perler, dog mangler en del stene, 1 sølvregimentstok og 18 skålpd. svenske kobberpenge. Det skyldige skal de fremdeles stå kongen til regnskab for. I øvrigt lades de og deres arvinger kvit, fri og kravsløs. SjR, 21, 623-29. K.

9. april (Kbh.) Kvittansiarum for rentemesterregnskabet fra 1. maj 1643 til 1. maj 1646 til rentemestrene Steen Beck og Melchior Oldeland, som i overværelse af kongens kansler hr. Christian Thomsen og rigens kansler hr. Christoffer Urne har aflagt kongen regnskab for rentekammerets beholdning, indtægter og udgifter i nævnte periode. – *Beholdning* 1. maj 1643: 306 rosenobler, hver beregnet til 17 rigsart, 7.668 enkende rd. og 1.880½ rd. 22 sk., hver dl. til 96 sk., 1 portugæler, 1 rosenobel, 1 dobbelt dukat, 1 ungarsk gylden, 1 kronegylden, 1 goltgylden, 30 små diamanter i gl. guldkaster, 4 små løse diamanter, 1 lang diamant, 1 guldring m. 4 led af rhinsk guld og en liden kæde dertil m. 2 små perler, vejede 3 kvintin, 1 liden guldring m. en grøn sten, 1 guldring af kroneguld, vejer 2 kroner, 1 guldring m. 3 diaman-

ter, skatteret for 36 rd., 1 guldring m. en diamant, takseret for 28 rd., 1 forgyldt sølvskib m. perlemor, vejer 98½ lod, 1 forgyldt pokal m. dæksel, vejer 28 lod, 5 sølvfade, vejer 321½ lod, 2 dusin små sølvfade, 2 dusin små sølvtallerkener, 6 små sølvkonfektskåle og 3 sølvbægre, vejer tilsammen 193 lod, 116 lod adskilligt småt gl. forgyldt sølv, 1.431 ½ lod gl. hvid rug sølv, 123 lod mangut sølv, 1 guldkrone besat m. adskillige slags sten og perler, hvorpå dog mangler en del sten, 1 sølvregimentstok og 18 skålpd. svenske kobberpenge. – *Indtægterne*: 1. fra lenene i begge riger og kongens len i Slesvig og Holsten, 2. penge og sølv af de resterende unionsskatter til forskellige terminer i Danmark og Norge til grænsernes sikring, 3. korn- og madskatter i Danmark til fastelavn 1643 og 1644, 14 dage før jul 1644 og 1. marts 1645 og restancer fra tidl. år, 4. alm. pengeskatter af hele Danmark og Norge til skt. hans 1643 og 1644 samt påske og skt. mikkelsdag 1645 og restancer fra tidl. år, 5. garnisons- og officerskatter i Norge til påske 1643 og 1644 og restancer, 6. byskatter af købstæderne i begge riger til skt. mortensdag 1643, 1644 og 1645 og restancer fra tidl. år, 7. indbetalinger fra toldere, byfogder og zisemestre i Danmark og Norge, 8. hvad kongen har ladet levere fra sit eget kammer, 9. oppebåret af krigskommissærerne i Skåne, 10. modtaget fra mønten i Kbh., 11. kontribution af menige bønder og almue og af købstæderne i begge riger til bådsmands hvervning og residenters og ordinære postbudes underhold i fredstid til 1. marts og skt. hans 1643, 1644 og 1645 og restancer fra tidl. år, 12. den godvillige kontribution og hovedskat, som adelen, gejstligheden, købstæderne og kongens egne tjenere har givet til skt. hans 1645, 13. hvad adelen godvilligt har forstrakt af deres jordegods, nemlig 1 sld. af hver td. htk. til kyndelmisse 1645, 14. kontribution og grundskat af adelens, gejstlighedens, borgmestres, rådmænds og menige borgerskabs i købstæderne og kongens egne tjeneres gde, huse og ejendom til påske 1645, 15. den godvillige kontribution, som adelen, gejstligheden, købstæderne og kongens egne tjenere har givet til de indkvarterede ryttere og soldaters besolding og aftakning til skt. mikkelsdag 1645, 16. hvad en del lensmænd har ladet optage til rigets behov af kirkernes indkomst og forråd i Danmark til skt. hans 1645, 17. klenodier, guld, penge og sølv, som adelen, gejstligheden, borgerskabet og kongens egne tjenere har forstrakt til kongens og rigets nødtørft, 18. hvad de i øvrigt på kongens vegne har oppebåret. – *Udgifterne*: 1. til personer, som har kongens bestall. til pension og »dienstgelt«, 2. leveret, kongen selv til hænde, i hans eget kammer, 3. til hvad kongen har ladet skænke og bortforære,

4. til dronningen af Sveriges udspisning på Frederiksborg slot og andre steder, 5. fornøjet kongens hofsinder og andre daglige hof tjenerne besolding og kostpenge til deres folk og heste, 6. til skriver i kongens klædekammer Knud Christensen til skibsfolkets og Bremerholms fornødenhed, 7. til en del lensmænd i Danmark at købe staldøksne for m.m., 8. til fortæring og udkvittering af herbergerne, 9. årl. rente, 10. betalt en del hovedstole, 11. til lensmand på Landskrone, generalkrigskomm. Knud Ulfeldt til krigsfolkets traktement og besolding, 12. til en del krigsofficerers og gemene soldaters besolding, »lehning« og rest, 13. til bådsmands hvervning, 14. til proviantskriver Morten Mikkelsen, skriver på det store bryggers Niels Jørgensen, køkkenskriver Fester Walter og byfoged i Kbh. Claus Raffin til, hvad de skal forrette og udgive på kongens vegne, 15. til møntmester Henrik Køhler og møntskriver Jørgen Hansen til at lade smelte og formønte til kongens behov, 16. til Johan Bram, som han igen på kongens vegne har ladet overgøre på veksler, 17. til det ostindiske kompagnis fornødenhed, 18. til købmænd, kræmmere og andre for varer til kongens og rigets behov, 19. til guldsmede i Kbh., hvad de på kongens vegne har forarbejdet, og til arbejds løn, 20. til en del hofsinder og daglige hof tjenerne og opvartere samt Frederiksborg slots og dets underliggende ladegdes folk og tjenerne til årsløn, besolding og kostpenge, 21. betaling til dem, som før har fået høg og strøelse til deres heste ved Kbh. slot og nu er bevilget penge i stedet, 22. fornøjet adskillige embedsmænd og håndværksfolk for arbejde til kongens og rigets behov, 23. til varer, som er købt til børnehuset og for arbejde, som er udført for samme og 24. hvad der ellers er udgivet på kongens vegne. – Når indtægt og udgift lignes mod hinanden, bliver rentemestrene flg. skyldig: 1 portugalsøser, 1 rosenobel, 1 dobbelt dukat, 1 ungarsk gylden, 1 kronegylden, 1 goltgylden, 2.843 rd. 10 sk. dansk, hver dl. til 96 sk., 9 lod kroneguld, holdt i fin 20 karat, hvert lod takseret for 6 rd., 3 lod 1 kvintin rhinsk guld, holdt i fin 18 karat, loddet takseret for 5 rd. 1 ort, 30 små diamanter i gl. guldkaster, 4 små løse diamanter, 1 lang diamant, 1 guldring m. 4 led af rhinsk guld og en liden kæde dertil m. 2 små perler, vejede 3 kvintin, 1 liden guldring m. en grøn sten, 1 guldring af kroneguld, vejer 2 kroner, 1 guldring m. 3 diamanter, skatteret for 36 rd., 1 guldring m. en diamant, takseret for 28 rd., 1 guldkrone besat m. adskillige slags sten, 1 forgyldt sølvskib m. perlemor, vejer 98½ lod. Det skyldige skal de fremdeles stå kongen til regnskab for. I øvrigt lades de og deres arvinger kvit, fri og kravsløs. SjR, 21, 615-23. K.

9. april (Kbh.) Ms. til Roskilde kapitel. Generalmajor t. fods Achim von Bredow t. Aggersvold begærer til magelæg Roskilde kapitel tilhørende gods i Kundby og Torslunde mod gods i Kastrup, Kisserup og Bognæs [jf. 11. maj og 31. oktober]. Kapitlet skal snarest erklære, om det begærede gods kan undværes. Sjt, 29, 158.

10. april (Kbh.) Øverstesekretær fik bevill. at modtage nogle K. M.s stykker [malerier] på Frederiksborg til at lade kopiere. Udt. i Sjr, 21, 635. K.

10. april (Kbh.) Rentemestrene fik brev snarest at gennemse Simon Wibes regnskab på hans fortæring herfra til Stockholm og, når de har midler, at betale ham, hvad han derefter kan tilkomme ud over de 100 rd., som er leveret ham dertil. Udt. i Sjt, 29, 158. Orig. i DKanc. B 179 f.

10. april (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev at lade greven af Delmenhorsts staldmester få en god hest og den, som er bedst tjenlig til stod af dem, som findes på Antvorskov. Udt. i Sjt, 29, 159.

10. april (Kbh.) Oluf Brockenhuus fik brev at anordne, at herefter indtil videre af bønderne i hans len ufejlbarligt leveres til kongens laboratorium til kongens egen fornødenhed 50 skadeunger og 50 svaleunger, og det i den tid, de begynder at få fjer, og at tilholde bønderne at plukke de urter, som bliver forevist dem af kongens laboratoriebetjente. Udt. i Sjt, 29, 159.

10. april (Kbh.) Ms. til Steen Bille. Kronens bønder i Jerslev og Børglum herreder har andraget, at noget ved for nogen tid siden er blevet dem påsat over deres rette landgilde, hvilket de ikke herefter kan tåle at »yde og udgive«¹, hvis de skal blive ved magt, og har begæret herefter at måtte forskånes for nævnte ved. Da SB bekræfter, at gdene ikke kan besiddes af mændene, hvis de skal give veddet, godkender kongen, at de må forskånes herfor, hvilket SB skal lade sig føre til regnskab i renteriet. JT, 11, 305. Indl. 17. jan.

1) Overskriften lyder: Steen Bille fik brev nogle bønder, som ager ved til Sejlstrup, at må derfor være forskånet. – Af selve ms. synes dog at fremgå, at der ikke er tale om kørsel med, men om ydelse af ved.

12. april (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. Laurids Andersen og

Rasmus Hansen i kronens gde Sebberup [Sibberup, Esbønderup s.] har andraget, at gdene er ganske nedbrændt, og at de ikke kan komme til rette igen, uden at der forundes dem noget bygningstømmer og afslag på landgilden. Da deres andragende bekræftes af AK, og for at de med tiden igen kan svare deres ydelser til kronen, må de af kronens skove få fornødent tømmer til genopbygningen og forskånes for nærværende års landgilde, ægt og arbejde. SjT, 29, 159. Orig. i Kronborg lensrgsk. Incl. 10. april.

12. april (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. Adskillige af kronens bønder i Kronborg len kan ikke svare deres resterende landgilde for 1646, nogle fordi de er nødede til at overtage ødegde, nogle fordi deres gde er brændt, og andre af andre grunde forarmede. Da de if. AKs erklæring og førte tingsvidner ikke kan blive ved magt uden forskånsel, bevilges flg. afslag på deres landgilde fra philippi jacobi 1646 til årsdagen 1647: I *Tikøb* s. i *Lille Esbønderup* Søren Jensen ½ pd. rug, 1 td. havre, Laurids Olufsen ½ pd. rug, 1 td. havre, Trude Jensen 1 td. rug, i *Munkegårde* Jep Jørgensen 1 pd. rug, 1 otting smør, Anders Rasmussen 1 pd. rug, i *Nyrup* Jens Jensen 15 skp. rug, 18 skp. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, Oluf Ingvorsen ½ pd. rug, 1 td. havre, Rasmus Pedersen ½ pd. rug, 1 td. havre, Laurids Pedersen 5 skp. rug, i *Skibstrup* Hans Jepsen 5 skp. rug, Peder Lauridsen 5 skp. rug, i *Apperup* Oluf Hansen 1 td. havre, i *Horserød* Peder Brun ½ pd. rug, 2 td. havre, Jørgen Andersen 1 otting smør, Hans Jensen 15 skp. rug, ½ pd. byg, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, i *Risby* Søren Jørgensen 1 otting smør, i *Beedsterup* [Bistrup?] Jens Erlandsen ½ fjd. smør, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, Anders Hansen 1 td. havre, i *Havreholm* Niels Tecker og Jens Jyde 2 td. havre, i *Borsholm* Peder Lauridsen ½ pd. rug, 1 otting smør, Søren Andersen ½ pd. rug, 1 td. havre, Peder Rasmussen ½ pd. rug, 1 td. havre, Jep Lauridsen 1 td. rug, Hans Sørensen ½ pd. rug, ½ pd. byg, 2 td. havre, 1 fjd. smør, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 læs hø, Jørgen Willomsen ½ pd. rug, ½ pd. byg, 2 td. havre, 1 fjd. smør, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 læs hø, i *Horneby* Peder Jørgensen 15 skp. rug, 18 skp. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg, Jep Jensen 15 skp. rug, 18 skp. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg, Laurids Kiempe 15 skp. rug, 18 skp. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg, i *Rørtang* Peder Sørensen 1 fjd. smør, 1 td. 1 skp. havre, 1 lam, i *Jonstrup* Mads Lauridsen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns, i *Sandde* [Såne el. Saunte?] Christen Tordsen 1½ pd. rug, 1½ pd. byg, 1 mk. 5 sk. 1 alb. penge, i *Skibstrup* Conratt Huit 5 skp. rug,

1½ td. havre, 4 mk. 3 sk. penge, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 læs hø; i *Esbønderup* s. og by Oluf Marquorsen 1 pd. rug, ½ pd. byg, Jens Mortensen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 1½ mk. 2 sk. 2 alb. penge, 1 lam, 1 gås, 4 høns, i *Ormstrup* Gravers Sørensen 1 pd. rug, Peder Hansen ½ pd. rug, i *Sibberup* Rasmus Hansen 1 otting smør, i *Villingerød* Anders Pedersen 2 pd. rug; i *Asminderød* s. i *Endrup* Jep Pedersen ½ pd. rug, 1 td. havre, Peder Andersen 1 pd. rug, Hans Kiempe 1½ pd. rug, unge Anders Hansen ½ pd. rug, Hans Andersen ½ pd. rug, Niels Olufsen 1 td. rug, 8 skp. byg, i *Danstrup* Anders Pedersen 2 td. rug, 1 td. havre, i *Veksebo* Laurids Olufsen 1 td. rug, Jep Nielsen 1 td. rug, i *Toelt* Herluf Pedersen ½ pd. rug, 1 td. havre, Svend Thordsen ½ pd. rug, 1 td. havre, i *Nybo* Søren Pedersen ½ pd. rug, Niels Svendsen ½ pd. rug, Peder Nielsens hustru 1 pd. rug, 1 otting smør, 1 lam, i *Nederste Torp* Peder Madsen 1 td. rug, unge Peder Madsen 1 td. rug, i *Øverste Torp* Anders Eilersen 1 td. rug, Niels Hansen 12½ skp. rug, 1 otting smør, nok af en anden gd. ¼ part i 1 otting smør, ¼ lam, 2½ høns, 25 æg, i *Langstrup* Hans Mouridsen 1 pd. rug, Mads Jensen ½ pd. rug, Jens Olufsen 1 pd. rug, 20 skp. byg, gl. Jens Pedersen ½ pd. rug, 1 td. byg, 1 td. havre, 1 lam, Christoffer Lauridsen 15 [skp.] rug, ½ pd. byg, 2½ td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, Peder Hansen 2 td. rug, i *Dageløkke* gl. Niels Hansen 1 otting smør, unge Niels Hansen 1 otting smør, Jens Semmedsen 1 otting smør, Jens Madsen 1 fjd. smør, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg, Anders Nielsen 1 otting smør; i *Søborg* s. og by Jens Jacobsen 1 pd. rug, 1 pd. byg, unge Peder Hansen 1 pd. rug, 1 pd. byg, Jørgen Lauridsen 1 pd. rug, 1 pd. byg, Jens Rasmussen 2 td. rug, i *Nakke* Hans Hansen 1 otting smør, i *Hesbjerg* Jens Davidsen 15 skp. rug, 18 skp. byg, 1½ td. havre, 12 sk. penge, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 10 æg, 1 »tiengaarn«, Hans Andersen 15 skp. rug, 18 skp. byg, 1½ td. havre, 12 sk. penge, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 10 æg, 1 »tiengaarn«, i *Rødkilde* Hans Olufsen ½ pd. byg, Peder Nielsen ½ pd. byg, i *Ferhou* [Firhøj] Willem Jensen 1 fjd. smør, i *Dragstrup* Laurids Mikkelsen 17 skp. rug, 18 skp. byg, 1 td. 2 skp. havre, 9 sk. 2 alb. penge, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 10 æg, 1 »tiengaarn«, Morten Lauridsen 17 skp. rug, 18 skp. byg, 1 td. 2 skp. havre, 9 sk. 2 alb. penge, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 10 æg, 1 »tiengaarn«, Rasmus Thuesen 17 skp. rug, Rasmus Willemsen 17 skp. rug, Sakse Andersen 17 skp. rug, Isell Willemsen 17 skp. rug, Niels Jensen 17 skp. rug; i *Karlebo* s. i *Ullerød* Laurids Nielsen 1½ pd. rug, 1 pd. byg, 1 td. havre, i *Avderød* Karen Jens Ibsens 1 otting smør, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns; i *Birkerød* s. i *Usserød* Jesper Nielsen 10 skp. rug, 10 skp. byg, 2 høns, af en anden gd. 10 skp. rug, 10 skp. byg,

2 høns, af en enghave 2 høns, 20 æg, Wester Pedersen 10 skp. rug, 10 skp. byg, 2 høns, Anders Hansen 10 skp. rug, 12 skp. byg, 1 gås, 2 høns, i *Isterød* Jørgen Pedersen 10 skp. rug, i *Hastrukiøb* [Høsterkøb] Niels Olufsen 10 skp. [rug?]; i *Blouvstrød* s. i *Sjælsmark* [navnet glemt] ½ pd. rug, ½ pd. byg, ½ lam, 1 gås, 2 høns, 20 æg, af en anden gd. ½ pd. rug, ½ pd. byg, ½ lam, 1 gås, 2 høns, 20 æg; i *Holbo* h. i *Blistrup* s. i *Højelt* Niels Rasmussen 19 skp. rug, 23 skp. byg, 1½ td. havre, Laurids Pedersen 19 skp. rug, 23 skp. byg, 2 td. havre, Hans Lauridsen 15 skp. rug, 18 skp. byg, i *Udsholt* Laurids Lauridsen 15 skp. byg, 12 skp. rug, Hans Jensen 15 skp. byg, 12 skp. rug, Peder Ambjørnsen 15 skp. byg, 12 skp. rug, Laurids Pedersen 10 skp. byg, 8 skp. rug, Jørgen Olufsen 8 skp. rug, 10 skp. byg; i *Vejby* s. og by Laurids Olufsen 2 td. rug, 2 td. byg, Jacob Mortensen ½ pd. byg, i *Unnerup* Anders Hansen 1 pd. rug, af Svend Olufsens øde gd. 1 pd. rug, 16 skp. byg, 1 lam, 1 gås, 4 høns, i *Mønge* Oluf Rasmussen 15 skp. rug, Jens Lauridsen 2 td. rug, i *Ørby* Oluf Mikkelsen 1 pd. rug, 1 pd. byg, af Peder Pedersens ødegd. ½ pd. rug, ½ pd. byg, 1 fjd. smør, Peder Bendtsen 22 skp. rug, 1 td. byg, Hans Nielsen 4 td. rug, 2 td. byg, Niels Nielsen ½ pd. rug, Anders Pedersen 15 skp. rug, ½ pd. byg, Jens Pedersen 3 td. rug, 2 td. byg, Laurids Lauridsen 1½ pd. rug, ½ pd. byg, Joseph Willemsen 1 td. rug, i *Holløse* Knud Jensen 1 td. rug, 1 td. byg, Oluf Jensen 8 skp. rug, 2 td. byg, Rasmus Pedersen 1 pd. rug, ½ pd. byg, Mads Olufsen 1 td. rug, Jep Nielsen 3 td. rug, ½ pd. byg, Laurids Hansen 1 td. byg, Peder Nielsen 1½ td. byg, 1 td. rug, Laurids Andersen ½ pd. rug, ½ pd. byg, Oluf Olufsen 1 td. rug, 1 td. byg, Thue Nielsens øde gd. 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg; i *Græsted* s. i *Alme* Morten Ambjørnsen 15 skp. rug, 1 td. havre, Niels Jensen 15 skp. [arten glemt], Hans Jensen 5 skp. rug, Peder Knudsen 5 skp. rug, Peder Iversen 15 skp. rug, 1 td. havre, Peder Andersen Stehn 15 skp. rug, 1 td. havre, Peder Jensen 13 skp. rug, 10 skp. byg, Anders Lauridsen 15 skp. rug, 1 td. havre, i *N. Esbønderup* [Strand-Esbønderup] Niels Andersen 11 skp. rug, 2 td. havre, 1 otting smør; i *Valby* s. og by Oluf Pedersen 15 skp. rug, 3 td. byg, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg, Laurids Ibsen 15 skp. rug, 3 td. byg, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg, Anders Mortensen 6½ skp. rug, 9 skp. byg, Anders Lauridsen 9 skp. rug, Oluf Henriksen ½ pd. rug, Rasmus Pedersen 8 skp. rug, Laurids Jensen 8 skp. rug, unge Laurids Pedersen 15 skp. rug, Hans Andersen 8 skp. rug, gl. Laurids Pedersen 15 skp. rug, Hans Lauridsen 12 skp. rug, i *Hemmingstrup* Peder Nielsen 10 skp. rug, i *Sletelte* Hans Pedersen 1 pd. rug, Niels Pedersen 1 pd. rug, Jørgen Clemmetsen 8 skp. rug,

Anders Lauridsen 8 skp. rug; i *Annisse* s. og by gl. Laurids Pedersen 1 pd. rug, 2 td. havre, Peder Rasmussen 1½ pd. byg, gl. Hans Andersen 1½ pd. byg, Morten Lauridsen ½ pd. rug, ½ pd. byg, Hans Christoffersen ½ pd. byg, i *Hasseby* [Huseby] Peder Lauridsen 3 td. byg; i *Helsing* s. og by Jørgen Jensen 7½ skp. rug, Anders Nielsen 5 skp. rug, Mikkel Hemmingsen ½ pd. rug, Peder Joensen 5 skp. rug, i *Lavø* Laurids Rasmussen 15 skp. rug, 2 td. byg, 1 td. havre, Jep Pedersen 5 skp. rug, Rasmus Mikkelsen 10 skp. rug, 3 td. byg, 1 td. havre, [1] lam, 1 gås, 2 høns, 20 æg, Oluf Ibsen 8 skp. rug, Laurids Bendtsen 8 skp. rug, i *Nejlinge* Clemend Andersen ½ pd. byg, Peder Andersen 5 skp. rug, 1 td. havre, Jens Pedersen 8 skp. rug, i *Højbjerg* Niels Ibsen 13 skp. rug, Poul Johansen 1 pd. rug, 1 pd. byg, i *Pibemøllen* Oluf Andersen 1 otting smør, i *Ammendrup* Jens Pedersen 7½ skp. rug, 9 skp. byg, Mads Lauridsen 3 td. byg, Peder Rasmussen 7½ skp. rug, Jørgen Rasmussen 1 otting smør; i *Ramløse* s. og by Laurids Andersen Skaaning 1 pd. rug, 1 pd. byg, 8 skp. havre, 1 lam, 1 gås, 6 høns, 30 æg, Laurids Olufsen 15 skp. rug, 3 td. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg, Jep Pedersen Griis 15 skp. rug, 3 td. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg, Christen Nielsen 1 td. byg, Christen Rasmussen 2 td. byg, i *Ågerup* Anders Jørgensen 1 td. rug, Poul Lauridsen 1 td. rug, Søren Lauridsen 13 skp. rug, i *Skørød* Jens Mikkelsen 5 skp. rug, 1 td. byg, Peder Borckersen 15 skp. rug, 3 td. byg, Oluf Pedersen 6 skp. rug; i *Tibirke* s. og by Niels Christensen 2 td. byg, Rasmus Olufsen 2 td. byg, Oluf Olufsen 2 td. byg, Laurids Barredsen 2 td. byg, i *Tisvilde* Oluf Pedersen 1 td. byg, Johan Pedersen 1 td. byg, Laurids Madsen 1 td. byg; i *Mårum* s. i *Biørnstrup* [Skov-Børstrup] Niels Jensen 1 fjd. smør, 1 td. havre; i *Ramløse* s. og by Hans Ibsen 2 pd. rug, Oluf Iversen 2½ skp. [arten glemt], Christen Nielsen 6 skp. rug, Jens Ibsen 13 skp. rug, Oluf Hansen 15 skp. rug, Hans Eriksen 15 skp. rug, Jens Pedersen 19 skp. 1 fjk. rug, Gabriel Jensen 2 ½ skp. rug, Christen Rasmussen 15 skp. rug, Jens Knudsen 16½ skp. ½ fjk. rug, Niels Lauridsen 16½ skp. ½ fjk. rug, Mikkel Rasmussen 16 ½ skp. ½ fjk. rug, Knud Andersen 2½ skp. rug, Laurids Andersen 2½ skp. rug, Peder Pedersen 16½ skp. ½ fjk. rug, Niels Andersen 13 skp. rug, Niels Christensen 13 skp. rug, Jørgen Willemsen 13 skp. rug, Knud Andersen 6½ skp. rug, Oluf Jensen 2½ skp. rug, Christoffer Eriksen 16½ skp. ½ fjk. rug, Oluf Willemsen 10 skp. rug, Jørgen Staffensen 5 skp. rug; i *Blistrup* s. i *Kolsbæk* Laurids Andersen 10 skp. rug, Iver Nielsen 10 skp. rug, Laurids Lauridsen 6½ skp. rug, Laurids Hansen 16 skp. rug, Peder Andersen af en øde jord 10 skp. rug, Svend

Olufsen 3 skp. rug, i *Smidstrup* Jørgen Jørgensen 1 pd. rug, 1 td. byg, Anders Hemmingsen 1 pd. rug, 1 td. byg, Jens Jensen 1 pd. rug, 1 td. byg, Christen Thuesen 1 pd. rug, 1 td. byg, Anders Nielsen 1 pd. rug, 1 td. byg, Rasmus Lauridsen 1 pd. rug, 1 td. byg, i *Højelt* Hans Olufsen 9 skp. 1½ fjk. rug, Laurids Espensen 9 skp. 1½ fjk. rug, i *Bakkebjerg* Hans Olufsen 1 pd. rug, 1 td. byg, Jørgen Jensen 5 skp. rug, 3 skp. byg, Jørgen Baldtzarsen 16 skp. rug, 4½ skp. byg, gl. Anders Nielsen 5 skp. rug, 2 skp. byg, Jacob Olufsen 1 pd. rug, 5 skp. byg, i *Hesselbjerg* Peder Hansen ½ pd. rug, ½ pd. byg, Jens Pedersen ½ pd. rug, 1 pd. byg, Laurids Olufsen 1 pd. 5 skp. rug, 1 pd. 5 skp. byg; i *Helsingø* s. og by Isell Olufsen 3 td. byg, Hans Svendsen ½ pd. byg, Hans Lauridsen ½ pd. byg, Niels Pedersen 3 td. 3 skp. byg, Oluf Pedersen 3 td. byg, Mikkel Hemmingsen 1 td. byg, Peder Jensen 3 skp. byg, Jørgen Jensen 4 skp. byg, Anders Nielsen 3 skp. byg, i *Lavø* Anders Clausen ½ pd. byg, Rasmus Pedersen 3 td. byg, Hans Thomissen ½ pd. byg, Jens Rasmussen ½ pd. byg, Peder Olufsen 15 skp. byg, Ingemehr Christoffersen 9 skp. byg, Anders Lauridsen 15 skp. byg, Laurids Rasmussen 15 skp. byg, Oluf Ibsen ½ pd. byg, Laurids Bendtsen ½ pd. byg, Jep Pedersen 3 skp. byg; i *Vejby* s. i *Unnerup* Peder Knudsen 1 pd. byg, Jep Olufsen ½ pd. byg, Anders Hansen 16 skp. byg; i *Birkerød* s. i *Usserød* Oluf Andersen 15 skp. rug, Anders Olufsen 15 skp. rug, Jørgen Andersen 8 skp. rug, Niels Pedersen 10 skp. rug, Rasmus Jensen 13 skp. rug, Jørgen Nielsen 7 skp. rug. Sjt, 29, 159-63. Orig. i Kronborg lensrgsk. Indl. 5. april.

12. april (Kbh.) Jægermester fik brev at lade Helvig, afd. dr. Niels Poulsens for betaling få 2 rådyr, når hun begærer det. Udt. i Sjt, 29, 163.

12. april (Kbh.) Borgmester og råd i Kbh. fik brev straks at istandsætte Emdruplund sø ved Fuglehuset langs kongens vej med tømmerklædning og andet tilhørende, at diget ikke i længden skal uddrives af vandet, da det vedkommer byen at lade det reparere og vedligeholde. Udt. i Sjt, 29, 163. (Tr.: KD, V, 301).

12. april (Kbh.) Bevilling at Laurids Thygesen i Middelfart må gifte sig m. en pige smst., skønt hans afd. hustru var beslægtet m. hende i 3. led. FR, 4, 434.

12. april (Kbh.) Ms. til Henning Pogwisch og Steen Bille. Fru Lene Barnekow, afd. Tønne Friis' t. Tølløse begærer til magelæg flg. gods i

Odensegårds len: i Lunde h. i Otterup 2 gde (Anders Jørgensen og Knud Olufsen), i Egense 1 gd. (Peder Hansen) – mod flg. gods: i Åsum h. i Freltofte 1 gd. (Niels Clemmensen), i Skamby 1 gd. (Jørgen Olufsen), i Sallinge h. i Gestelev 1 bolig (Knud Jørgensen) og, som hun tilbyder at ville lade følge, som billigt kan eragtes, i Ollerup 1 »partgaard« (Hans Lauridsen). De skal m. kgl. fuldmagt besigtige nævnte gods og ligne og lægge det ene mod det andet. Når det sker, skal lensmand på Odensegård Henning Valkendorf være til stede og tale på kongens vegne. [Jf. ms. af 19. febr. til Henning Valkendorf]. FT, 5, 429. (Efter hr. kanslers ordre) K. Incl. 11. febr.

12. april (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf.¹ Han skal overvære ovenn. besigtigelse af gods, der magelægges ml. fru Lene Barnekow og kronen. FT, 5, 430.

1) Her skifter skriften i brevbogen, og i margen er tilføjet m. en fntl. samtidig hånd: Welb. Hack Wind till Heckeberg hans skriff.

12. april (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. Hr. Jens Hansen Halls har begæret for sin svagheds skyld at måtte indtages i hospitalet i Ålborg. GL skal indtage ham, når der bliver plads ledig, og underholde ham som andre hospitalslemmer smst. JT, 11, 305. Orig. i Ålborg bispeark. (C1-144), LAV.

13. april (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev at lade greven af Delmenhorsts tjener Hendrik få en ridehest af dem, der findes på Antvorskov, som er ham foræret. Udt. i Sjt, 29, 163.

13. april (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev at måtte låne de bønder i Antvorskov len, som har lidt skade og misvækst på deres korn, 8 læster byg af lenenes[!] indkomst til sæd, og at have i agt, at enhver til tilbørlig tid igen erlægger så meget, som han forstrækkes med, at kongen derved ingen skade skal tage. Udt. i Sjt, 29, 163.

13. april (Kbh.) Johan Leonhard Klein fik brev på et kannikedømme i Århus, som var vakant efter Steen Willemsen. Udt. i JR, 10, 446.

13. april¹ (Kbh.) Ms. til Steen Bille. Markor Kaas t. Tidemandsholm har til magelæg begæret 2 boliger i Sejlstrup len i Børglum h.: det ene (Niels Sørensen) i Tykskov, det andet (Niels Nielsen og Niels Thomsen) i Vester Kragerup [Kragdrup] – imod 1 gd. (Laurits Christensen

og Jens Mikkelsen) i Vennebjerg h. i Ugilt s. i Linderum, og 1 gd. (Jens Lauritsen) og 1 bolig (Jens Christensen) i Saltum s. og by. De skal besigtige godset. JT, 11, 305. Incl., udat., før 13. april.

1) Indført ml. breve af 10. og 12. april.

13. april (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe. Lensmand på Antvorskov Wentzel Rothkirck har til magelæg begæret flg. gods i Riberhus len: i Skast h. i Tierre [Tjæreborg] s. og by 16 gde (1. Gierloff Hansen og Hans Sørensen, 2. Jens Karlsen og Niels Jensen Krog, 3. Peder Hansen og Hans Jespersen, nok for:ne Hans Jespersen af Peder Schrifuers eng, 4. Christen Sørensen og Knud Jensen (hvilke 2 mænd skal høre WR til) og dog nogen brug har på kongens gods, 5. Jens Sørensen, 6. Jens Jespersen, 7. Thomas Hansen og Morten Hansen, hvilken MH også yder af nogen »stug eng«, 8. Laurits Hansen, 9. Niels Olufsen, 10. Jens Thomsen, 11. Hans Christensen ibor (hvilken gd. herredsfogden i Skast h. påbor, af hvilken WR tilbyder slet intet at ville begære, enten ægt el. arbejde, mens fogden lever), 12. Maren Jens' kone, 13. Søren Jensen, 14. Niels Sørensen, 15. Jep Jensen, 16. annexpræstegden, som præsten hr. Knud tilkommer, for hvilken WR tilbyder ham med ligeså godt gods at fornøje i Opsneum el. Tømmerby i samme sogn, som præsten bor i, el. i Store Darum, så han kan blive fornøjet), desuden i Jerne s. i Uglvig 1 gd. (Enevold Nielsen, Hans Hansen og Peder Nielsen), i Nykirke s. 1 halvgd. kaldet Gummemark, hvoraf han selv har den halve part, og hans tjener dog giver årl. landgilde til Riberhus – imod flg. gods: i Skast h. i Hostrup 8 gde (1. Morten Leffrensen og Mads Pedersen, 2. Peder Villumsen, 3. Hans Lauritsen, 4. Jes Hansen, 5. Christen Staphensen, 6. Christen Nielsen og Clemens Sørensen, 7. Hans Jepsen og 8. Hans Christensen), i Aastrup [Astrup] 1 gd. (Søren Sørensen og Niels Gierloffsen), i Brøndumdam 2 gde (Christen Joensen og Hans Nielsen), og hvis dette ikke er nok, da 1 gd. (Hans Hansen) i Jerne s. og by. GK skal besigtige godset og ligne det ene mod det andet. JT, 11, 306.

14. april (Kbh.) Bevilling til Peder Gad, at hans nu havende og tilkommende sønner må være fri for deres fødested og bygge og bo i købstæderne el. landsbyerne, hvor de bedst kan nære og bjærge sig, mod at han straks efter eget tilbud giver fra sig et brev på 378 lod sølv, han har forstrakt, og et brev på 100 rd., som han har indlagt i landekisten. Sjr, 21, 635. K.

14. april (Kbh.) Instruktion for Ove Juul som hofmester for hertugerne Frandt Philip og Christian af Glücksburg på deres rejse til Nederlandene og Frankrig i et års tid for at komplettere deres sprogkundskab og andre fyrstelige eksercitier. Han skal først og fremmest flittigt holde dem til gudsfrygt. Dernæst se til, at de opdrages og informeres således i fyrstelige dyder, at kongen til sin tid kan have behagelighed og velgefal deraf, og de selv, når de kommer til år og alder, kan have berømmelse og glæde deraf og billig årsag at takke kongen for hans fætterlige omsorg. De skal respektere OJ som deres af kongen forordnede hofmester, mens han har tilsagt kongen at blive hos dem. De skal snarest begive sig på rejsen og tage vejen gennem Nederlandene til Frankrig, hvor OJ ikke alene flittig skal *incitere* dem til grundigt at observere alt, hvad der foregår af notabelt, såsom landets skikke, politi, folkets levemåde o.l., men også føre dem til de steder, hvor det franske sprog befindes renest, og hvor andre, fyrstelige personer vel sømmende, eksercitier bedst og med ringeste omkostning kan praktiseres og læres af dem, hvilket kongen henstiller til hofmesterens egen *diskretion* efter tidernes og stedernes bekvemmelighed. Siden skal de begive sig til Paris og blive der mest muligt. OJ skal tilholde dem at lade sig være højlgt angelegen, dog *incognito*, at søge fremmede folks selskab og omgang, hos hvem der er noget at se og lære, men derimod at afsky al uskikkelighed og forargelig omgang. Han må ikke lettelig absentere sig, men mest muligt være til stede hos dem. Han skal alvorligt tilholde deres tjenere til flid og troskab. Hvis nogen anstiller sig modvilligt, forsømmeligt eller forargeligt, har han fuldmagt at straffe eller ganske kassere dem, alt efter forseelsen. Han skal i det hele forholde sig, som det anstår en retsindig hofmester og siden, når året er forløbet, igen ledsage dem hjem til deres fyrstelige forældre. SjR, 21, 636. K.

14. april (Kbh.) Ove Juul fik for sin hofmesterbestilling 500 rd. i årl. pension. Udt. i SjR, 21, 638. (Efter hr. kanslers ordre) K.

14. april (Kbh.) Ms. til dr. Jesper Brochmand. Det er for nogen tid siden påbudt at indkræve 100 rd. af 2 præster i hans stift: hr. Niels i Såby for en forseelse og sognepr. t. Udby m. Frederik Jespersen for en forundt benådning, og at uddele pengene til de fattige. Da de endnu ikke er erlagt, skal JB tilholde præsterne uden videre ophold *sub suspensione ab officio* at erlægge dem. Og da skolen på Færøerne er ved ringe middel og ikke i år kan få nogen afgift af det vikarie, som af

kongen er perpetueret til dem, skal den have de 100 rd., som JB skal levere til fogden der. Sjt, 29, 164.

14. april (Kbh.) Konfirmation på mageskifte af 31. marts 1647 ml. lensmand på Landskrone Knud Ulfeldt på kongens behag og rådmand i Landskrone Mads Nielsen. MN får den gl. slotshave, som ligger langt fra slottet og var utjenlig til dettes brug formedelst mange fjenders døde kroppe, som er begravet deri, mod et nærmere, bedre og bekvemmere stykke jord, som er lidt større end den gl. slotshave. SkR, 5, 471.

14. april (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Erik Kaas t. Lehnskov har i magelæg til kronen udlagt 1 gd. (Jørgen Pedersen) i Villestofte, Pårup s., Odense h., som skylder årl. 2 pd. byg, 1 mk. erridspenge, landgildepenge 6 mk. el. 12 læs¹ ved. HV skal indtage gden under sit len og indskrive den i jordebogen. FT, 5, 431. (Efter hr. kanslers ordre) K.

1) Således K. Indførslen har – uden mening – sk.

14. april (Kbh.) Århus by fik bevill. at måtte holde torvedag der i byen om lørdagen i stedet for fredagen, for at Guds ords tjeneste ikke derved om fredagen skulle forsømmes. Udt. i JR, 10, 446. (Jf. CCD, V, 525).

14. april (Kbh.) Johan Leonhard Klein fik bevill. at måtte participere *in bonis communibus* i Århus kapitel, ligesom han der *actu* residerede, dog ikke længere end han er i kongens dagl. tjeneste. Udt. i JR, 10, 447.

14. april (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. Christoffer Hvas har andraget, at han af skibe strandet i hans len har indkøbt 6 jernstykker, 4 ankre, 4 ankertove samt noget opstrandet vant, kongen til bedste. Når CH sender ham det, skal GL ved første gode lejlighed oversende det m. skib til Holmen, men have i agt, at det sker til mindst mulig fragt. JT, 11, 307.

14. april (Kbh.) Ms. til Christoffer Hvas. Det i foregående ms. nævnte gods fra strandede skibe skal han oversende til Gunde Lange. JT, 11, 307.

14. april (Kbh.) Ms. til fru Kirstine Lützwow. Peder Jensen i Skjern mølle har foredraget, at nævnte mølle m. møllesten og andet i foregående fejde er næsten ruineret, og har begæret at måtte kommes til hjælp m. 2 gl. »forsleden« møllesten fra Dronningsborgs mølle, som ikke kan bruges

der, da møllen er øde. Kongen godkender, at han får dem, så han dermed bedre kan komme på fode og svare rigtigheden af møllen. JT, 11, 307.

14. april (Kbh.) Ms. til dr. Christen Schiøtte¹, dr. Søren Höemand² og dr. Niels Bendtzen. Hvad bartskeererne i Ålborg har andraget ang. indpas i deres håndværk af en feltskær Anthonie Mediche, kan de se af deres hosføjede supplikation. Da kongen ikke vil have de privilegier, han har givet nævnte bartskeererlav, forstået anderledes, end at de bartskeerer, som de begærer at bruge, skal være så dygtige og erfarne i deres kunst, at de tilbørligt og vel kan forrette, hvad kur, der kan falde, og kongen ikke er forsikret om, at supplikanterne kan gøre det, skal adressaterne snarest fordre de 4 supplikanter og AM for sig og overhøre dem, om de er så erfarne i bartskeererkunsten, som de billigt bør være, hvorom de snarest skal sende beretning til kancelliet, at kongen kan resolve på supplikanternes anbringende. JT, 11, 308.

1) Kaldes 4. dec. 1647 dr. Niels Schiøtte.

2) Kaldes 4. dec. 1647 dr. Søren Hoffman.

15. april (Kbh.) Bevilling for lensmand på Dalum kl. Iver Vind at han, når han bliver det til sinds, må sende sin søn Christian Vind udenlands, skønt han ikke har den i kongens forordning krævede alder, som den, der rejser ud af riget, skal have. Sjr, 21, 635.

15. april (Kbh.) Ms. til rentemestrene. Augustinus Skomager begærer at få 1.000 td. egebark fra Blekinge på samme kondition som tidligere, nemlig for 10 sk. pr. td., mod at hente det på egen risiko og bekostning, og at han må få de huder, som kan falde på provianthuset og ved hofholdningen, som videre ses af hosføjede indlæg. Til gengæld vil han levere sko til børnene i børnehuset for 4 mk. 4 sk. parret. De skal snarest kalde ham for sig og på kongens vegne akkordere med ham, så kongens fordel og gavn iagttages, hvorefter han vil lade breve på bark og huder forfærdige i kancelliet. Sjt, 29, 164. Orig. i DKanc. B 179 f.

15. april (Kbh.) Ms. til Wentzel Rothkirck. Kongen har for vigtige årsagers skyld anset for godt, at fastelavnsborgmestre i købstæderne i hans len skal afskaffes. Han skal derfor i stedet forordne 2 vederhæftige og forstandige dannemænd i hver købstad til borgmestre, som kan betjene bestillingen tilbørligt og administrere enhver lov og ret forsvarligt. Sjt, 29, 164. (Jf. CCD, V, 525).

15. april (Kbh.) Johan Leonhard Klein fik bevill. at måtte toldfrit udføre fra Danmark til Holsten 4 hopper og 4 køer. Udt. i JR, 10, 447.

15. april (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Tidl. biskop i Århus dr. Morten er blevet hospitalet en sum penge skyldig for den tid, han var dets forstander. For at hospitalet ikke skal lide skade derved, skal EG se til, at det frem for andre af dr. Mortens kreditorer får nøjagtigt udlæg i hans bo og løsøre, så vidt dets tilkrav befindes rigtige. JT, 11, 308. Incl. 4. april.

15. april (Kbh.) Ms. til dr. Johan Christopher og dr. Egidius. Det er andraget, at apoteket i Århus ikke er forsynet med så gode urter og materialer, som det burde. De skal derfor en gang årl. visiteret det og i borgmesters og nogle rådmænds nærværelse efterse, om apotekeren holder sådanne og så gode materialer, som han bør. Hvis ikke han holder så ustraffelige varer, som han burde, skal de tilkendegive det for lensmanden, som er befalet at tiltale ham derfor. JT, 11, 308. (Jf. J.R. Hübertz, II, 121).

15. april¹ (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Det er andraget, at apoteket i Århus ikke er så vel »bestillet« el. forsynet med så gode, friske og ustraffelige varer, som det burde. Kongen har derfor befalet medikus i Århus dr. Johan Christopher og medikus i Randers dr. Ægidius at informere sig om apotekerens tilstand og i borgmesters og nogle rådmænds nærværelse en gang årl. undersøge varernes beskaffenhed, og, hvis de finder nogen mangel, at tilkendegive EG det, som da på kongens vegne skal tiltale apotekeren og hænde dom over ham, hvis han er forsømmelig og medikamenterne ikke så gode, som de burde, om han ikke dermed bør have sit privilegium forbrudt og desuden give noget til de fattige. JT, 11, 316.

1) Indført efter brevene af 22. april.

16. april¹ (Kbh.) Skøde til møller Hans Olufsen og arvinger på en plads uden for Østerport, som den gl. dyrehave har været, liggende mod Ny Vartov og kongens vej, som går fra kongens lysthus Rosenborg til Ny Vartov mod landevejen til Helsingør. Målet er, først på en plads, som han vil opsætte en vejrmølle på, 12 al. lang og 12 bred, derpå en plads, han vil sætte et møllehus på, 16 al. lang og 12 bred. Han og arvinger skal årl. i grundskat erlægge 3 rigsort på skriverstuen på Kbh. slot til skt. hans. Sjr, 21, 640. K. (Tr.: KD, III, 276).

1) Skal evt. læses 18. april. K er dat. 18. april og har påtegn. 17. april.

16. april (Kbh.) Ms. til Falk Gøye, Sigvard Urne, Vincents Bille og Gunde Rosenkrantz. Der har været tvist ml. Niels Trolle t. Trolholm og Otte Brahe Steensen t. Næsbyholm om en vej ved Køge, som 12 mænd har svoret, og landsdommer i Sjæll. har dømt, at de skal forklare deres tov på åstederne. Da parterne nu er enedes om, at der må komme gode mænd på, skal adressaterne m. kgl. fuldmagt snarest forlige parterne el. skille dem ved endelig dom. Sjt, 29, 165. Incl. 15. april.

16. april (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev at lade anordne, at hertug Frederik m. følge, når han ankommer til og rejser gennem hans len, hvad enten han der selv er til stede eller ikke, bliver akkomoderet og forsørget med fornødne vogne. Udt. i Sjt, 29, 165.

Tilf.: Ligesådant brev fik Niels Trolle, hr. Jørgen Brahe, Jørgen Seefeld, hr. Mogens Kaas og Henning Valkendorf.

16. april (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev, at forrige slotspræst på Antvorskov, afd. m. Knuds enke må nyde nådsens år. Udt. i Sjt, 29, 165.

16. april (Kbh.) Ms. til Melchior Oldeland og Oluf Brockenhuus. Fru Hilleborg Aschersleben, afd. Niels Skinkels, og jomfruene Margrete og Birgitte Aschersleben andrager, at deres farbroder Hans Aschersleben for nogle år siden er død i Kbh., hvor hans efterladte løsøre og bohave findes under forsegling og registrering. Adressaterne er tidl. befalet at åbne et af hans brevskrin og deraf udtage de gældsbreve, som fandtes deri på hans tilstående gæld i Tyskland. De har endnu ikke efterkommet befalingen, da andragernes broder Anders Ascherslebens kreditorer pga. hans gældsfordring har gjort ar-rest på farbroderens gods og løsøre, hvorved andragerne opholdes i deres retmæssige arv, skønt de ikke er interesserede deri [vel i broderens gældsforhold], ligesom de også derved holdes fra deres andel deri, hvoraf dog størstedelen består i penge på fremmede steder, og adkomstbrevene derpå er forseglet i boet. Adressaterne skal derfor m. kgl. fuldmagt uden videre ophold åbne HAs bo og som kommissærer, mens skifte og deling sker, være til stede, og hvad der kan tilkomme de andre medarvinger, som ikke kan komme til stede, skal de igen, dem til bedste, hensætte under forsegling, indtil derpå æskes. Hvis der opstår tvist ml. de interesserede, skal de forlige dem el. skille dem ved endelig dom. Sjt, 29, 165.

16. april (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev at sende fornødent skibsrum til Blekinge til at indtage 96.000 enebærstager til at forbedre gærderne med om vildtbanen i Antvorskov len, når Niels Krabbe underretter ham om, hvor de ligger, og at føre dem til Korsør, hvor de skal leveres til Wentzel Rothkirck. Udt. i Sjt, 29, 166.

16. april (Kbh.) Niels Krabbe fik brev snarest i sine len, hvor det bekvemmeligst kan ske, at lade hugge 96.000 enebærstager til at forbedre gærderne med omkring vildtbanen i Antvorskov len, og lade dem henføre til de steder, hvor de bekvemmeligst kan bortføres med skibe, og underrette Christoffer Lindenov herom. Udt. i SkT, 7, 149.

16. april (Kbh.) Magelæg. Erik Kaas t. Lehnkov får for 1 gd. i Villestofte, Pårup s., Odense h., 1 gd. i Øster Skerninge s. og by, Sunds h. FR, 4, 429. (Jf. Kr.Sk., I, 551).

16. april (Kbh.) Genbrev fra Erik Kaas på ovenn. magelæg. FR, 4, 429.

16. april (Kbh.) Magelæg. Erik Kaas t. Lehnkov får for 1 gd. i Villestofte og 1 gd. i Tarup, Pårup s., Odense h., og 3 gde i Åsum h. af Odense hospitals gods 1 gd. i Øster Skerninge s. og by, Sunds h., og 2 gde og 1 øde gds jord i Ulbølle, Sallinge h. FR, 4, 430. (Jf. Kr.Sk., I, 551).

16. april (Kbh.) Genbrev fra Erik Kaas på ovenn. magelæg. FR, 4, 432.

16. april (Kbh.) Bevilling. Lensmand på Nyborg hr. Mogens Kaas' datter jfr. Ide Kaas må være sin egen værge til selv at have og nyde sit arvegods og løsøre og uden værgemålspenge at nyde og oppebære, hvad deraf kan gives og falde. Dog skal hendes rette værge have tilbørligt tilsyn, at intet deraf unyttigt afhændes. FR, 4, 433. Incl. 13. april.

Tilf.: Ligesådanne breve fik jomfruerne Mette og Else Kaas.

16. april¹ (Kbh.) Ms. til dr. Hans Mikkelsen. Sognepr. t. Næså i Odensegårds len hr. Iver Andersen har andraget, at hans præstegd. er brændt, og begæret bevill. til, at hver kirke i Fyns stift må bidrage til genopbyggelsen. HM skal lade hver kirke opskrive til en vis hjælp,

som ham synes bedst, og som hver kirke har formue til, så IA snarest kan få hjælpen. Ligeså skal han foreholde stiftets præster hver at give ham noget til hjælp. FT, 5, 430. Incl. 3. april.

1) Indført ml. breve af 12. og 14. april.

16. april (Kbh.) Ms. til Peder Brockenhuus. Der skal snarest foretages skifte i Kbh. efter afd. Hans Aschersleben t. Crustza [Krucksau]. PB skal være fru Hilleborg Ascherslebens, afd. Niels Skinkels, børns værge ved skiftet. FT, 5, 431.¹

1) Indførslen består af K, indklæbet i brevbogen.

16. april (Kbh.) Ms. til Jørgen Kruse, Peder Gersdorff, Erik Grubbe og Frands Pogwisch. Der er trætte ml. Mogens Arenfeldt på den ene side og fru Anne Lunge, afd. hr. Just Høegs, på sognepr. i Hyllested hr. Jens Pedersens vegne på den anden om noget endels »kierde« og ejendom, som JP vil tilegne sig i Hyllesteds fællesskov. Sagen har allerede været indstævnet til landstinget i Nørrejylland og er herfra henvist til gode mænds granskning efter landstingsdommens videre formelding. Da adressaterne af de interesserede er betroet dertil, skal de snarest begive sig til de omtvistede åsteder, undersøge deres forhold og forlige parterne el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 309. Incl. 10. febr.

16. april (Kbh.) Ms. til Ribe kapitel. Malte Sehested t. Røehaffue [Rydhave] har til magelæg begæret flg. af Ribe hospitals gods i Harsyssel: i Ginding h. i Sahl s. i Obitsø 1 gd. (Poul Pedersen) og i Nørre Bjert 2 gde (Poul Jensen og Anders Nielsen) – imod flg. gods: i Skast h. i Fåborg s. i Vrenderup 1 gd. (Knud Simonsen og Niels Pedersen) og i Ginding h. i Sahl s. og by 1 gd. (Christen Christensen). De skal erklære, om det begærede gods kan undværes fra kapitlet uden dets skade, og om det tilbudte kan anses for nøjagtigt vederlag. JT, 11, 307. Orig. i Ribe bispeark. (C4-252), LAV.

16. april (Kbh.) Ms. til Mogens Bille. Da kongen af hans erklæring har erfaret årsagen til, at han ikke ville løslade Niels Ibsen i Jerlev mod borgen, skal han, hvis NJ kan stille ham borgen af lovfaste mænd i sit herred, som vil forpligte sig til, hvis han undviger, på hans vegne at svare til, hvad han bliver tilkendt ved lov og ret, lade ham komme på fri fod. JT, 11, 310.

16. april (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Hvad borger i Århus Hans Storm har andraget, kan han se af hans hosføjede supplikation. Da EG har bekræftet hans angivende, skal han, så vidt lov og ret tilsteder, forhjælpe ham til sin ret, så han efter billig vurdering kan få betaling for det tømmerværk, han lovligt kan bevise at være frataget af de svenske, da de var landet mægtig, og som var »forbygget« på borger i Århus Hans Pedersens og daværende tolder smst. Niels Sørensens skib. Og da der klages hos kongen over, at der mod recessen holdes adskillige håndkværne til rug og malt, hvormed kongens accise »underslåes« og forringes, og møllerne tilføjes skade på deres told, skal EG have flittig indseende med, at der hermed forholdes efter recessen, og som andre steder er brugeligt, så kongen ingen skade tilføjes på accisen. JT, 11, 310.

16. april (Kbh.) Ms. til Peder Lange og Jørgen Rosenkrantz. Lensmand over Bakke og Reins kl. Ove Bielke t. Østråt har givet til kende, at han agter snarest at skifte med sin datter. De skal overvære skiftet og se til, at OBs datter vederfares ret. JT, 11, 311. Inkl. 16. april.

16. april (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe og bispen. Malte Sehested begærer til magelæg 2 bol (Niels Mortensen og Niels Andersen) af Ribe hospitals gods i Harsyssel i Ginding h. i Sahl s. i Sønder Bjert – imod [1 gd.] (Christen Pedersen) i samme sogn. De skal besigtige godset. JT, 11, 311.

16. april (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. Da der på det gods, fru Margrete Marsvin, afd. hr. Jørgen Urnes, vil udlægge til kronen, ikke findes så god en gd. som den, herredsfogden bor på, og som hun også begærer, vil kongen, at den skal forblive under kronen. JT, 11, 311.

17. april (Kbh.) Bestalling for hr. Laurids Jacobsen som hofprædikant. Han skal i alle måder forholde sig efter ordinansen og den ed, han har gjort, og altid, når behov gøres, efter tilsigelse følge kongen på rejser. Han skal til årl. pension og besolding af rentekammeret have 300 rd. og 16 kurantdl. mdl. i kostpenge, 2 sædvanlige hofklædninger, 30 dl. til husleje og til 2 vognheste 20 kurantdl. mdl., alt fra brevets dato, så længe han er i bestillingen. Sjr, 21, 638. K.

17. april (Kbh.) Bevilling for løjtnant t. fods Claus Sparre at ægte jfr. Barbara Dorete Akeleye, som han er beslægtet med i 3. led, mod at

erlægge 100 rd., som skal afkortes ham i den rest, kongen skylder ham. SjR, 21, 639. Indl. 22. april.

17. april (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev at give Sigvard Urne t. Rårup og de andre officerer på hans kompagni t. hest 500 rd. Udt. i SjT, 29, 166.

17. april (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Hans ridefoged Hans Christensen har klaget over, at der mod kongens ham den 16. dec. 1643 forundte privilegium gøres ham indpas af borgmester og råd i Odense. HV skal se til, at HC, så længe han forholder sig efter benådningsbrevet og ingen borgerlig næring bruger, mainteneres ved privilegiet. FT, 5, 431. K.

17. april (Kbh.) Henrik Friis t. Ørbæklunde fik kgl. konf. på et fæstebrev fra Gunde Lange på kongekorntienden af Hornum s. i Års h., som Erik Kaas Mogensen t. Aggersborggård afstod til HF. Udt. i JR, 10, 447.

Tilf.: Ligesådan konf. fik fru Elsebet Ulfeldt, afd. Jesper Friis' på fæstebrev fra Gunde Lange på kongekorntienden af Bjørnsholm s.

17. april (Kbh.) Elsebet Ulfeldt, afd. Jesper Friis' fik kgl. konf. på kirkekorntienden af Bjørnsholm s., som Gunde Lange havde givet hende fæstebrev på. Udt. i JR, 10, 447.

17. april (Kbh.) Henrik Friis t. Ørbæklunde fik kgl. konf. på kirkekorntienden af Hornum s. Udt. i JR, 10, 447.

17. april (Kbh.) Å. b. til Ørum bønder, der tilholder dem at age Ørum slots korn, når det er godt føre, til nærmest omliggende købstæder på en 8 el. 9 mils vej omtrent, hvor lensmanden smst. Christoffer Hvas bedst kan afhænde det. Udt. i JR, 10, 447.

17. april (Kbh.) Ms. til Anders Bille og hr. Oluf Parsberg. Ejler Gabrielsen har for nogle år siden erhvervet kongens livsbrev på Dybvadgård i Åkær len, og Valdemar Lykke t. Grinderslevkloster, som nu i hans sted er forordnet til major over det jyske regiment, begærer samme gd. for sin bestilling til førstkommende philippi jacob, da den er lagt dertil, og da han desuden ikke mener at kunne få en så god gd. i stedet. Kongen har derfor for nogen tid siden befalet

OP, i hvis len Dybvad ligger, at erklære, om en anden så god gd. i lenet fandtes, som kunne udlægges VL i stedet for Dybvad, for at kongens tidl. brev kunne holdes, og kronen ingen skade tilføjes, hvad OP også har efterkommet, som ses af hosføjede bilag. Da heri indfalder adskillige misligheder, især nu bonden, som besidder Hovedstrupgård, anholder om at måtte beholde den, som ses af hosføjede supplikation, skal adressaterne efter de medfulgte dokumenter overveje forholdet og snarest underrette kongen om, hvordan den nuværende major til førstkommende philippi jacobii kan forsynes m. gård for hans bestilling, uden at noget fragår kronen, hvorefter kongen vil vide at resolvere. JT, 11, 311. Indl., udat., 1647, VII.

19. april (Kbh.) Ms. til Jørgen Kruse. Tyge Kruse t. Stenalt har ved skrivelse og fuldmagt til Jørgen Seefeld t. Visborggård begæret, at JK, som efter loven har været hans værge, nu må overlevere værgemålet til hans fader JS, da han nu allerede er 18 år. JK skal derfor snarest til JS efter den givne fuldmagt overlevere TKs gods og løsøre. JT, 11, 312.

19. april (Kbh.) Ms. til lensmand på Skanderborg, hr. Oluf Parsberg, lensmand på Lund i Mors Niels Krag, landsdommer i Nørrejylland, og lensmand på Lundenæs Erik Juel og lensmand i Mariager kl. Mogens Arenfeldt. Jørgen Kruse t. Hjermelevgård og lensmand på Hald Jørgen Seefeld har givet til kende, at JK efter Tyge Kruse t. Stenalts begæring har fået kgl. befaling om at overlevere TKs værgemål til JS. De har begæret, at adressaterne må overvære overleveringen. De får befaling herom og skal, om tvist opstår, forlige parterne el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 312.

19. april (Kbh.) Ms. til Jørgen Seefeld og Caspar Gersdorff. Malte Sehested har begæret til magelæg af Ribe kapitel flg. gods i Ginding h. i Sahl s.: i Obitsø 1 gd. (Poul Pedersen) og i Nørre Bjert 2 gde (Poul Jensen og Anders Nielsen) – imod flg. gods: i Skast h. i Fåborg s. i Vrenderup 1 gd. (Knud Simonsen og Jens Pedersen), i Ginding h. i Sahl s. og by 1 gd. (Christen Christensen). De skal besigtige godset. JT, 11, 313.

19. april (Kbh.) Ms. til Ribe kapitel. Det skal selv el. ved fuldmægtig overvære Jørgen Seefelds og Caspar Gersdorffs besigtigelse af gods ml. kapitlet og Malte Sehested. JT, 11, 313. Orig. i Ribe bispeark. (C4-252), LAV.

21. april (Kbh.) Ms. til rigsråderne (i Sjæll., Loll. og Falster: hr. Christoffer Urne, Jørgen Seefeld, Hans Lindenov, hr. Frederik Reedtz og Niels Trolle). Kongen har tilforn befalet dem at forskrive ridderskabet og på kongens vegne foregive dem allehånde. Han vil, at de på samme tid på hans vegne »bevægelig« skal lade dem forstå, at eftersom disse forgangne besværlige og farlige tider ikke alene har borttaget de midler, som har været i rigerne af disses indkomst, men også forårsaget stor besværlighed og gæld, som efterhånden tiltager således, at med mindre i tide al mulig middel betænkes til dens betaling, især den som er gjort uden for riget, da er kun at formode, at stor disordre her hjemme og største spot, foragt og skade uden for rigerne vil følge derpå. Kongen har derfor været uomgængelig nødt til at lade ridderskabet som den fornemmeste stand i riget anmode om godvilligt at komme sig og det kære fædreland til undsætning med en anselig hjælp og forekomme den store fortræd og spot, kongen i sin høje alderdom, og den store fare, det ganske land i disse farlige tider skulle geråde i, hvis – hvad Gud forbyde – kredit, tro og love ikke skulle kunne opretholdes. Og for at sådant des snarere og rigtigere kan iværksættes, begærer kongen, at ridderskabet i Sjæll., Loll. og Falster vil lade sig forstå til at gøre fuldmagt, som på deres vegne i hele provinsen den 5. juli kunne møde i Odense og der forene sig med alle provinsers afsendinge og erklære, hvorvidt enhver af underdanig affektion vil komme kongen og fædrelandet til hjælp, og siden enhver rette sig efter, hvad der bliver lovet, og som ærlige riddermændsmænd, »der deres tjeneste egen tro og love i agt og ære haver«, levere det i Sjæll. til Christen Skeel t. Vallø, i Loll. og Falster til lensmand på Halstedkloster Erik Rosenkrantz, hvor kongen siden kan lade det affordre. Hvis nogen da skulle findes forsømmelig og ikke i rette tid indfinder sig med, hvad der bevilges, skal ridderskabet indbyrdes vedtage, hvorledes det kan tilvejebringes, da det bedst anstår deres fornemme stand, og da kongens og rigets fornødenhed i højeste måder kræver det. Sjt, 29, 166-67.

Tilf.: Rigsråderne i Jyll. Anders Bille, hr. Oluf Parsberg og Gregers Krabbe fik brev at forskrive adelen i Nørrejyll. tilsvarende. Den skal mødes den 14. juni, og når den er kommet der, hvorhen den forskrives, skal de på kongens vegne osv. Det udlovede skal leveres til Erik Juel. – I Fyn og Skåne begyndes ligesom det jyske, dog at de forskrives til den 10. juni, og at det lovede leveres til hhv. Falk Gøye og Gunde Rosenkrantz. Rigsråderne på Fyn, som fik brev: hr. Mogens Kaas, Iver Vind og hr. Jørgen Brahe, og i Skåne: hr. Tage Thott og hr.

Christoffer Ulfeldt.

21. april (Kbh.) Ms. til rigsråderne i Sjæll. Da det er hele riget magtpåliggende, at Kbh.s fortifikation med det allerførste bliver foretaget, skal de, når de som allerede befalet, mødes med adelen, også lade den dette forstå og begære, at den snarest muligt lader den hjælp med de nødvendige redskaber, som den har tilsagt af hver 200 td. htk., fremkomme, og enes om, hvorledes det mest bekvemt af enhver kan iværksættes, for at sommeren ikke skal forløbe, og sådant højnødvendigt arbejde blive forsømt. Sjt, 29, 167. (Tr.: KD, V, 301).

21. april (Kbh.) Hr. Tage Thott fik brev at tilholde Willum Dichman i Malmø straks at forføje sig til Kbh. medtagende nøglen til afd. Reinholt Hansens bo, som står under forsegling, da det berettes, at han har den i forvaring. Udt. i SkT, 7, 149.

21. april (Kbh.) Ms. til Århus kapitel. De har endnu ikke fremsendt kapitlets jordebogs *summarum*. De skal uden forsømmelse gøre det. Og da hverken kronens, gejstliges el. kapitlers tjenere her i riget er forskånet for det vedtagne rytterhold, har kongen, indtil det rigtigt kan vides, hvor mange ryttere det kan tilkomme kapitlets gods at holde, anordnet, at der tilsendes det 8 ryttere, som dets tjenere indtil videre skal underholde efter takst, som er gjort på kronens gods. JT, 11, 314.

22. april (Kbh.) Bevilling. På lensmand på Stjernholm Frands Pogwisch' begæring bevilges, at hans 2 stedsønner Christian Christoffer og Henrik Ditlev Holck må begive sig ud af riget til fremmede steder, skønt de ikke har nået den alder, som de, der rejser ud af riget, efter forordningen skal have. Sjr, 21, 640.

22. april (Kbh.) Ove Giedde, Niels Trolle og Christoffer Lindenov fik brev snarest at tage Knud Christensens regnskabsbøger på søfolkene, hvad navn og kondition de end er af, for sig og med stor flid deraf erfare den rette beskaffenhed af, hvad samme folk har fået af ham, eller hvad en del deraf endnu kan tilkomme. Derefter skal de mønstre søfolket, som er i tjeneste, og siden afskaffe de udygtige, så man kun beholder de tjenlige. Udt. i Sjt, 29, 168.

22. april (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev, at den omveksling med borgmestre og råd, som i Næstved nogen tid er sket hver fastelavn, for

usikkerhed i byens bestillinger må afskaffes, og at han skal forordne 2 dygtige dannemænd smst. til borgmestrene, som kan betjene det deres livstid og desto bedre forrette byens bestillinger. Udt. i Sjt, 29, 168. (Jf. CCD, V, 525).

22. april (Kbh.) Rentemestrene fik brev at meddele kongen, hvor meget hampegarn der årl. kan spindes på lenene i Sjæll., Fyn og Skåne, så at børnehuset kan blive forsynet m. så meget garn, som de »gitov«, som sejldug gøres på, behøver. Udt. i Sjt, 29, 168. Orig. i DKanc. B 179 f.

22. april (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev, at Hans Nielsen i Ørby i Holbo h. i Kronborg len for året 1643 må få afslag på 6 td. byg og 2 td. havre. Udt. i Sjt, 29, 168.

22. april (Kbh.) Iver Krabbe Jacobsen fik brev at overvære, når skifte efter Hans Aschersleben skal foretages, og da tage Johan Ascherslebens og fru Anne Ascherslebens kvota til sig og siden lade det hensætte i forvaring til videre påæskning. Udt. i Sjt, 29, 168.

22. april (Kbh.) Bispens i Sjæll. fik brev at lade opkræve af hver kirke i sit stift en vis hjælp, som ham bedst synes og efter enhver kirkes formue, til at sognepr. t. Rårup og Glim hr. Peder Hammer kan lade sin præstegd. genopbygge, da den med alt, hvad han havde, er brændt ved en uforvarende ildebrand. Ligeså skal han tilholde stiftets præster, at de hver kommer ham noget til hjælp. Udt. i Sjt, 29, 168.

22. april (Kbh.) Ms. til borgmester og råd i Kbh. Der findes stor urenlighed på gaderne i Kbh., og uagtet kongens alvorlige anordning derom, remederes det ikke. De skal derfor, under 1.000 rd. straf, have tilbørlig indseende med, at gaderne over alt holdes rene. Desuden skal de lade vejene uden for Vesterport fly, så man om høsten kan komme fort der. Det er bedst, at det fortinges med én. Da der af rendestenenes ulighed i byen forårsages stor ulejlighed, skal de over alt lade dem lægge efter ingeniørens anvisning, hvortil de, som bor derved, uden forskel skal kontribuere. Sjt, 29, 168. (Tr.: KD, V, 302).

22. april (Kbh.) Knud Gabriel[sen] fik bevill. at måtte lade sin datter jfr. Barbara Dorotea Akeleye med sin brudgom Claus Sparre vie på en sal. Udt. i SkR, 5, 471. Incl. 22. april.

22. april (Kbh.) Bevilling. Knud Gabrielsen t. Hjulerød har andraget, at halvdelen af hans gods i forleden fejde er blevet ganske ruineret og øde, og har begæret, at de ved Hjulerød nærmest liggende kanniketjenere inden for 1 til 1½ mil i høst og vår må arbejde med det øde kannikegods' reparation m. gående bud, heste og vogne en dag om ugen, og de fjernere gøre et dagsværk hver 14 dage. Det bevilges indtil videre, at kanniketjenere boende 1 til 1½ mil i høst og vår må gøre et dagsværk om ugen og de fjernere indtil 3 mil et dagsværk hver 14 dage. Og da kongen erfarer, at KG agter at genopbygge sit øde og afbrudte kannikegods og til den ende allerede har ladet fælde træer til at bygge huse på sin gd. Hjulerød, som siden skal henføres til sine steder, godkender han ligeledes, at kanniketjenerne nærmest ved gden hjælper med at opbygge og reparere den, at age tømmer og andet nødvendigt. SkR, 5, 471. Incl. 22. april.

22. april (Kbh.) Ms. til Niels Krabbe. Lensmand i Skt. Peders kl. i Lund Falk Lykke begærer at købe noget bøndergods, som ved kommissærer er udlagt til kirkerne i Sølvborg len for det, hr. Tage Thott Andersen skyldte dem. Da penge if. NKs erklæring er kirkerne til større nytte, godkender kongen, at FL må få nævnte gods, dog for den takst, som det er tilvurderet kirkerne. SkT, 7, 149.

22. april (Kbh.) Magelæg. Lensmand på Hagenskov hr. Jørgen Brahe får jus vocandi og patronatus til Gamtofte kirke og præstegd. m. kirkens rettigheder og skyld: 1 gd. i Gamtofte, 2 gde i Aborg, afgift af nogle ubebyggede jorder, der bruges til en gd. i Voldbro, 1 gd. i Grimstrup, 1 gd. i Vistoft, afgift af Kappels mark, tiende af »Hellig Kanes« jorder ved Assens og af Store Krarupgårds jord, tiende af 2 gdes jord i Krarup – for gods til kronen og Assens provsti i Vends h.: 1 gd. i Viby s. og by¹, 1 gd. i Balslev s. og by, desuden 100 rd. in specie for tienden til Gamtofte kirke, som *pro officio* var bevilget rektor ved skolen i Odense, og 100 rd. én gang for alle til skolen for stedsmål og fæste af tienden. FR, 4, 434-38. (Jf. Kr.Sk., I, 551).

1) Er fml. Viby i Udby s.

22. april (Kbh.) Genbrev fra hr. Jørgen Brahe på ovenn. magelæg. FR, 4, 438-42.

22. april (Kbh.) Ms. til hr. Jørgen Brahe. Henning Valkendorf har andraget, at der sker ham nogen ophold med hans øksnes udskibning,

fordi JB mener, at der er glemt noget i den seddel, han har givet købmanden derpå. Kongen godkender, at købmanden, som har købt øksnene, må passere med den seddel, HV derpå denne gang har givet, når han erlægger sædvanlig told. FT, 5, 431. K.

22. april (Kbh.) Ms. til Henning Pogwisch. Han har forleden år fået befaling at opkræve halvparten af kirkernes beholdning i Assens provsti, som han er forlenet med, og sende den til Kbh. til den ny kirke. Da det endnu ikke er sket, skal han sørge for, at den fremkommer snarest og allersnest inden pinse. FT, 5, 431. K.

22. april (Kbh.) Bevilling. Hans Nielsen har begæret Hauffuestrupgaard på sin, hustrus og børns livstid for fæste og sædvanlig afgift. Han tilbyder til gengæld et stykke sædeland, som er selvejergods, -arv og -ejendom, liggende i Rindelev mark næst frem ud med Hauffuestrup marks skel, kaldet Westertoffte, som med skov, eng og agerland skylder 1 td. byg. Det bevilges, dog, at når han dør, skal det barn, som ønsker at besidde gden, fæste den på ny. Den ejendom, han tilbyder, skal han straks efter kongens befaling til lensmand på Skanderborg slot hr. Oluf Parsberg indhegne til Hauffuestrup mark og siden betale den årl. afgift på 1 td. byg. JR, 10, 448.

22. april (Kbh.) Ms. til Viborg kapitel. Af dets til kancelliet indsendte erklæring har kongen erfaret dets jordebogs *summarum*, hvorefter den nu af alle bevilgede rostjeneste af kapitlets gods skal holdes efter den proportion, som observeres på krongodset. Kapitlet formener, at det gods, som er perpetueret til visse bestillinger, og som nogle personer nyder *pro officio*, skulle være undtaget fra rytterhold. Men da dette er anset og forordnet til alle og enhvers defension og bedste, er det billigt, at sådan besværing også overgår det gods, som kapitlet har lagt til visse bestillinger, især da intet derved afgår nogen i hans indkomst, men det alene tilkommer bønderne at underholde rytterne. Da det herefter tilkommer hele kapitlets gods at holde 5 ryttere, har kongen anordnet, at disse snarest tilsendes dem. De skal da lade dem underholde af kapitlets tjenere efter den takst, som er gjort på krongodset. JT, 11, 314.

22. april (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Hans Nielsen har begæret, at han i sin, hustrus og et af deres børns livstid må beholde for fæste og sædvanlig afgift Hovedstrupgård i Åkær len, som han nu besidder,

imod til kronen at give et stykke af sin jord, der har været selvejergods, -arv og -ejendom, som ligger i Randlev mark, langs med Hovedstrupgårds marks skel og kaldes Vestertoft, og som med skov, eng og agerland skylder 1 td. byg; dog på det vilkår, at det må indhegnes til Hovedstrupgårds mark. Kongen godkender, at HN må beholde gden m. rette tilliggende i sin, hustrus og et af deres børns livstid; dog at når HN dør, skal det barn, som begærer gden, være forpligtet på ny at fæste den og yde sædvanlig landgilde og rettighed. Hvad den tilbudte ejendom angår, skal OP lade den indhegne til Hovedstrups mark og indskrive landgilden deraf, 1 td. byg, i jordebogen og siden lade den oppebære. JT, 11, 314.

22. april (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Valdemar Lykke t. Grinderslevkloster begærer til philippi jacobi en af kronens gde i Åkær len, kaldet Dybvadgård, som Ejler Gabrielsen nu påbor, da den er lagt til den, som betjener majorchargen over det jyske regiment, og da han ikke mener at kunne få så bekvem en gd. til sin bestilling. OP skal til philippi jacobi lade VL få den og desuden foranledige, at EG inden da ryddeligggør den. Og da EG har kongens livsbrev på den, og for at kongens hånd og segl bedre kan holdes, skal OP skaffe ham en anden god gd. i stedet; dog at han deraf til kronen giver den årl. landgilde, som bør gives deraf, såfremt han agter at nyde den. OP skal desuden have i agt, at bonden, som bebor den gd., der udlægges ham, igen bliver forsynet med en gd., så ingen klage derover skal indkomme. JT, 11, 315.

22. april (Kbh.) Ms. til Jørgen Kruse og Valdemar Daa. Fru Kirsten Sandberg på Vedø er død, og hendes arvinger vil ikke befatte sig med begravelsen. Da hendes lig heller ikke således kan blive »bestående« ubegravet, men »billigen« til jorde bør »bestediges«, skal adressaterne snarest begive sig til Vedø, åbne hvad der, hende tilhørende, dér findes forseget, efter vurdering udtage så meget deraf, som kan eragtes at behøves til hendes begravelses nødvendige bekostning, og siden tilstille hr. Frederik Reedtz det, som har tilbudt at ville lade begravelsen forrette, hvis han af hendes efterladte formue måtte få, hvad nødvendigt behøves dertil. Hvad der i øvrigt findes af hendes formue, skal de under forsegling indsætte hos en »vis« [sikker] mand i Grenå, som er nærmeste købstad til Vedø, indtil det kan vides, hvem der er berettiget dertil. JT, 11, 315.

23. april (Kbh.) Bevilling. I henhold til kongens befaling til alle lensmænd i Sjæll. om at forhandle m. kronens bønder og bondesønner om at give en sum penge til kongen for frihed for deres fødested, bevilges brevviseren Jeppe Jeppesen¹, født i Havselille [Lille Havelse] i Frederiksborg len, som har contenteret kongen herfor, med dette åbne brev frihed til evig tid for sig, sine børn og afkom, som herefter fødes, for deres fødested og til at opholde sig, hvor dem lyster og ikke herefter at skulle deles til stavns. Sjr, 21, 641. K.

1) K har Jens Jepsen.

23. april (Kbh.) Peder Lauridsen fik bevill. at være tilsynsmand på kongens eng i Islev mark. Udt. i Sjr, 21, 641. K. Orig. i DKanc. B 165 a.

23. april (Kbh.) Rentemestrene fik brev at overse afd. Iver Prippes arvingers regnskab og gøre relation derom. Udt. i Sjt, 29, 169.

23. april (Kbh.) Ms. til Mogens Bille. Fadeburskvinde på Koldinghus Catharine Jensdatter har begæret sin løn i forbiløbne fejde, da hun dog havde ladet kongens fadebur overføre til Fyn og der m. sine piger havde tilsyn med det. Da MB bekræfter dette, skal han lade hende få sin løn, så vidt hun kan tilkomme den, mens hun havde fadeburet i forvaring på Fyn. JT, 11, 316.

23. april (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. [Oberst]løjtnant t. fods Henrik Sandberg t. Bøgested har foredraget, at kaptajnen over det vendelboske kompagni er tillagt en gd. i Jetsmark s., kaldet Bisgård, som årl. skylder 4 pd. byg, 1 svin, 1½ pd. smør, 1 lam, 1 gås »med havre«, 2 høns, 8 [art ikke nævnt] hestegæsteri, m. et gadehus, hvilken gd. er meget trælsom og brøstfældig og den ringeste kaptajnsgd. under regimentet, og har begæret, at kongen, da HS nu selv har nævnte kompagni, i stedet vil bevilge en gd. i Kær h., nemlig Østergåser (Anders Pedersen), som årl. skylder 1 td. ål, 3 dl. gæsteri, og et lille »versted«, kaldet Mølleholt (Peder Jensen) m. en ringe mølle til, som årl. skylder tilsammen til Ålborghus 3 pd. mel, ½ fjd. smør, ½ lam, ½ gås, 1 høne, ½ svin, ½ fødenød, hvilket gods ligger kompagniet belejligt og ikke skylder så højt som det, han tilbyder at afstå. Da GL bekræfter, at godset for belejligheds og herligheds skyld godt kan undværes til officersgd., skal han lade HS få det i stedet for Bisgård. JT, 11, 317. Incl. 4. april.

24. april (Kbh.) Michell Egsten fik oberstløjtnants bestall. og til årl. pension 800 rd., der skal erlægges ham af de midler, som deputeres til militiens underhold i den provins, hvor han bliver brugt. Udt. i SjrR, 21, 642. K.

Tilf.: Ligesådan bestall. fik oberstløjtnant (Poul)¹ Smid og major (t. hest)¹ Georgius Hartman, som også derfor skal have 800 rd.

1) Således if. K.

24. april (Kbh.) Skøde til møller Staffen Meyer på en plads uden for Østerport, som den gl. dyrehave har været, liggende mod Ny Vartov og vejen fra kongens lysthave Rosenborg mod landevejen til Helsingør. Den bevilges ham i stedet for den mølle, som stod ved den nye fortifikation. Målet er: først en plads, han vil opsætte en vejrmølle på, 14 al. lang og 14 bred, dernæst en plads, han vil sætte et møllehus på, 18 al. lang og 10 bred. Han og arvinger skal årl. i grundskat erlægge 2 rd. på skriverstuen på Kbh. slot til skt. hans. SjrR, 21, 642. K. (Tr.: KD, III, 277).

24. april (Kbh.) Ms. til Wentzel Rothkirck. En del af kronens bønder i Antvorskov len har tilkendegivet, at de forleden sommer 1645 har lidt stor skade på deres korn af den svære hagl, som faldt, da kornet stod i sin fulde vækst, så hvis de i år fuldt ud skulle svare deres landgilde, måtte de gå fra gdene og geråde i største elendighed, hvorfor de har begæret noget afslag. WR har bekræftet deres angivende og oplyst, at han selv har været på åstederne og ved mænd ladet syne, mens kornet stod på agrene, at sådant er sket. Kongen godkender derfor flg. afslag: i *Sønderød* Oluf Hansen 3 td. [arten er hverken her el. i det flg. nævnt], Laurids Nielsen 3 td., Mads Olufsen 3 td., Laurids Olufsen 3 td., Niels Mortensen 3 td., Hans Jensen 3 td., Jens Hansen 3 td., Knud Jensen 1½ td., i *Reerslev* Niels Christensen 1½ td., Niels Christoffersen 1½ td., Peder Hansen 1½ td., Mads Madsen 1½ td., i *Herslev* Hans Lauridsen 3 td., i *Buerup* Hans Andersen ½ pd., i *Gørlev* Jesper Sørensen 3 td., Niels Hansen 3 td., i *Bakkendrup* Peder Pedersen 3 td., Hans Nielsen 3 td., Laurids Pedersen 3 td., Søren Jensen 3 td., Rasmus Rasmussen 3 td., Jens Hansen 2 td., Jens Olufsen 2 td., i *Knudstrup* Peder Ibsen 1½ td., Laurids Boesen ½ pd., i *Drøsselbjerg* Christen Skreder 5 td., Palle Madsen 5 td., i *Dalby* Niels Pedersen 1 pd., Jens Olufsen 1 pd., i *Salberg* [Solbjerg] Jacob Nielsen 1 pd., Niels Madsen ½ pd., Jens Madsen ½ pd., Peder Hansen ½ pd., i *Helsingø* Peder Eriksen 5 td., Niels Skreder 1 pd., Hans Ibsen 1 pd.,

Jesper Marquardsen 1 pd., Jens Olufsen ½ pd., Jens Manboe ½ pd., i *Borup* Jens Simensen 2 pd., havre 3 td., i *Kvandløse* Laurids Andersen 2 pd., havre 2 td., i *Skipplinge* Jens Jensen 1 pd. Sjt, 29, 169.

24. april (Kbh.) Rentemestrene fik brev at akkordere m. Albret Smid nøjest muligt, hvad »denom« herefter skal gives for stenkul, som »de« tilbyder at grave i Skåne, da kongen vil have den stenkulgraver, som sidder på det blå tårn afskaffet. Udt. i SkT, 7, 149. Orig. i DKanc. B 179 f.

24. april (Kbh.) Hr. Christoffer Ulfeldt fik brev snarest at gøre fuldkommen afregning m. den stenkulgraver, som sidder på det blå tårn, og siden aftakke ham. Hvad man efter afregning har til gode af ham, dermed skal Albret Smid og hans medbrødre, som har tjent ham, contenteres det, som tilkommer dem efter deres tjeneste. Udt. i SkT, 7, 149.

24. april (Kbh.) Ms. til Christian Rantzau og bispen i Fyn. Det er foredraget kongen, at Fodslette kirketårn på Langeland er ganske brøstfældig og så forfaldent, at klokkerne ikke uden frygt kan ringes, og det er begæret, at alle kirker på Langeland må komme Fodslette kirke til hjælp m. en sum til reparationen, da den, som kun har et ganske ringe forråd, ikke formår på egen bekostning at opbygge tårnet. De skal erklære, hvor meget de eragter, at hver kirke efter sin nuværende tilstand kan bidrage med, når Erik Kaas t. Lehnkov efter eget tilbud vil give 100 rd. FT, 5, 432. Jf. Indl. 28. juni.

24. april (Kbh.) Christian Rantzau fik bevill. at måtte købe og udføre af Nørrejyll. til Holsten 440 får toldfrit. Udt. i JR, 10, 448.

24. april (Kbh.) Mageskifte. Rigets marsk, lensmand på Vestervig Anders Bille får i Middelsom h., Brandstrup s. og by 2 gde m. 6 gadehuse og skov til 80 svins olden – før i Hindsted h., [Vebstrup s.] i Hvarre 1 gd. m. skov til 34 svins olden, i Gandrup 1 gd. m. skov til 34 svins olden, [Store Arden s.] i Store Arden 1 gd. m. skov til 50 svins olden, hvoraf AB skal beholde de 25, og 1 gadehus. JR, 10, 448-50. (Jf. Kr.Sk., I, 551).

24. april (Kbh.) Genbrev fra Anders Bille på ovenn. mageskifte. JR, 10, 450-51.

24. april (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. Hvad borger i Ribe Peder Baggesen [anfører el. lign.] mod Anders Andersen, kan han se af hans hosføjede supplikation. Han skal efter de over AA erhvervede dommes indhold lade ske tilbørlig eksekution, så kongen kan forskånes for PBs videre overløb. JT, 11, 317.

24. april (Kbh.) Ms. til Mogens Arenfeldt. Det gods, som Anders Bille har givet kronen i magelæg i Hindsted h. [se 25. jan., JT, 11, 282], skal han indtage under sit len og indskrive det i jordebogen. JT, 11, 317.

24. april (Kbh.) Ms. til Peder Lange og Mogens Sehested. Det gods, Wentzel Rothkirck vil mageskifte m. kronen i Skast h. [se 13. april 1647, JT, 11, 306] skal de besigtige. Kongen har befalet Gregers Krabbe at overvære besigtigelsen. JT, 11, 318-20.

24. april (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe. Han skal overvære besigtigelsen af gods ml. kongen og Wentzel Rothkirck. JT, 11, 320.

26. april (Kbh.) Kaptajn Peder Steinberg fik bevill. til (fri)¹ for ægt og arbejde at nyde Søffsgaard² i Antvorskov len kvit og fri sin livstid³. Udt. i SjR, 21, 643. (Efter Otte Krags befaling) K. Incl. 24. april.

1) Således if. K.

2) K har Skoufsgaard.

3) If. K mod at genopbygge gden, som var brændt, jf. flg. indførsel.

26. april (Kbh.) Ms. til Wentzel Rothkirck. Kaptajn Peter Steenberg har andraget, at den gd. Skovsgård i Antvorskov len, han påbor, og som han selv har forbedret meget på bygningen og opbygget en del huse af nyt på, nylig er brændt ved en uheldig hændelse, og har begæret, da han agter at genopbygge den, at bønderne i lenet må hjælpe ham at age tømmer og andre materialer. Da kongen erfarer, at det kan ske uden deres skade, bevilges dette, samt at PS, når han har genopbygget gden, må besidde den sin livstid fri for ægt og arbejde. Den jærgerd., han ligeledes begærer, bevilges det ham at nedbryde og anvende den til den brændte gds reparation, hvorfor bønderne i lenet till. m. andre materialer må henføre den til stedet, dog skal WR se til, at de ikke dermed besværes mere end billigt og forsvarligt. SjT, 29, 170. Incl. 24. april.

26. april (Kbh.) Rønnow Bille og Axel Jull fik brev at overvære, når Wentzel Rothkirck t. Krogsgård til førstkommende philippi jacobi leverer Sæbygårds len fra sig og til Christoffer Gøye overleverer, hvad inventarium, breve, registre, jordebøger og alt andet, som nu findes ved lenet og skal overdrages. Deslige skal de besigtige bygningens og ladegdens samt skovens tilstand, give det fra sig beskrevet og overantvordet det til CG. Sjt, 29, 170.

26. april (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. Kongen har med forundring erfaret, at grundskatten af en del borgere i Helsingør endnu ikke er erlagt, men at ungefær 1.500 rd. reterer, skønt AK tidl. har fået befaling at tilholde restanterne til betaling. Han skal strengt tilholde dem uden videre ophold at betale deres grundskat til toldskriver Laurids Madsen smst., som har fået indvisning deri, medmindre kongen skal bruge andre midler. Sjt, 29, 170.

26. april (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Kongen har erfaret, at der i Skanderborg og Åkær len er stor uskikkelighed med sandemænds forhold, idet der nogle steder findes 2 i en by og andre steder 3, men derimod i mange kirkesogne ingen. Han skal lade det forblive, som det nu er, indtil de, der nu er sandemænd, dør, men siden have i agt, når nogen skal forordnes til sandemænd, at det da foregår efter loven, så der forordnes 2 i hver fjerding. JT, 11, 320.

26. april (Kbh.) Ms. til Jørgen Kruse og Erik Grubbe. De har, efter kongens befaling for nogen tid siden, nylig forhørt Århus hospitals regnskaber, og kongen har af deres relation erfaret, at der begæres kvittering derpå af dem, hvilket missivet ikke tilholdt dem. Kongen pålægger dem, på de interesseredes begæring, at give dem kvittering på de forhørte regnskaber, når eventuelle mangler er klareret. JT, 11, 320. Incl. 4. april.

26. april (Kbh.) Ms. til Mogens Arenfeldt og Erik Grubbe. Det gods under Asmild kl., som Anders Bille vil mageskifte mod andet gods i Middelsom h. [se 19. marts 1647, JT, 11, 298], skal de besigtige. JT, 11, 321.

26. april (Kbh.) Ms. til Mogens Høeg. Han skal overvære besigtigelsen af gods ml. kongen og Anders Bille. JT, 11, 321.

27. april (Kbh.) Grovsmed og hovslager på Frederiksborg mester Hendrik Lodwig på Frederiksborg fik brev på et stykke jord ved Frederiksborg, liggende ved sal. Henrik Hermansden, »förrige gaardenes hans hus« på bakken inden for den opkastede skanse, som strækker sig i bredden med vejen til Sparepenge på den vestre ende indtil Tudzekieret 12 roder og 3 al., bredden fra vestre til østre ende til Tudsekier 11½ rode 3 al., længden på den søndre side mod byen 17 roder og 2 al. Han skal beholde jorden, til kongen anderledes forordner. SJR, 21, 643. K.

27. april (Kbh.) Rentemestrene fik brev at lade hospitalsforstanderne i Helsingør på deres ansøgning få hospitalets regnskaber. Udt. i Sjt, 29, 171. Orig. i DKanc. B 179 f.

27. april (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Hvad Jacob Dirich af Glückstadt har andraget, kan han se af hans hosføjede supplikation. HV skal forhjælpe ham til ret, såvidt lov og ret tilsteder, så han, såvidt han er berettiget, kan komme til betaling. FT, 5, 432. K.

27. april (Kbh.) Frands Lykke fik følgebrev til Dronningborg lens tjenere, at de skal svare ham og ingen anden på kongens vegne deres landgilde, gæsteri, sagefald, ægt og arbejde og al anden rente og rettighed, som de plejer og er pligtige at gøre og give kongen. Udt. i JR, 10, 451.

27. april (Kbh.) Generalmajor Claus von Ahlefeldt fik følgebrev til Kalø slots tjenere, at de skal svare ham og ingen anden på kongens vegne og give og gøre ham deres landgilde, gæsteri, sagefald, ægt og arbejde og al anden rente og rettighed, som de plejer at give og gøre kongen. Udt. i JR, 10, 452.

27. april (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe og Christoffer Bille¹. Kongen har forlenet holstensk råd Claus von Ahlefeldt m. Kalø len. De skal m. kgl. fuldmagt, når fru Anne Lunge, afd. hr. Just Høegs, leverer det fra sig til philippi jacobi, være til stede og til CA overlevere, hvad inventarium, breve, registre, jordebøger og alt andet, som findes ved lenet, samt besigtige bygningen på slottet og ladegden smst., hvorledes de nu forefindes og er holdt ved magt. Desuden skal de undersøge lenets skove, hvorledes de er fredede og holdt ved magt. De skal give AL det beskrevet, og siden overantvorde CA lenet. JT, 11, 321.

1) Overskriften lyder: Befaling til gode mænd at levere Frands Lykke og Claus von Ahlefeldt len. Men om FL er der, som det ses, intet i indførslen.

28. april (Kbh.) Bevilling. Borger i Kbh. Johan Eттersен og Christian Alchenbrecht har andraget, at CA med kgl. bevill. for nogen tid siden har ladet bygge en hammermølle noget oven for JEs valkemølle, til hvilken hammermølle han ikke har ringe arbejde, så han må opsætte sine stibord og lade vandet bortløbe forgæves til ikke ringe skade for sig, hvorfor han nu har handlet m. JE, at han til ham vil afstå, hvad arbejde der falder til hans valkemølle, og i stedet alene bruge papirmøllen. Af lensmand på Kbh. slot Oluf Brockenhuus' erklæring erfares, at det, de indbyrdes har handlet og gjort, noksom kan ske, da JE i stedet for sin valkemølle skal have plads til flere hamre, og CA bekvemmeligt kan forrette valkningen, da han har vandet for en papirmølle. Kongen har derfor på JEs og CAs begæring bevilget, at CA må henlægge valkemøllen til sin hammermølle og nyde den, ligesom JE har haft den før ham. Dog skal han være tiltænkt, når det begæres, at arbejde for kongen for samme køb herefter, som JE hidtil har gjort, og desuden give, hvad JE hidtil har givet heraf, hvorimod JE skal være tilladt i stedet for valkemøllen til papirets («stempning»)¹ at bruge flere hammer- el. papirmøller, om han begærer det. SjR, 21, 643. K.

1) Således K.

28. april (Kbh.) Søren Jensen fik brev på en tørvemose (Kolbechlund)¹ i Nærum skov til at skære tørv i og at gøre sig den så nyttig, han kan. Dog skal han om mosen på egen bekostning lade gøre en grøft og inden på grøften sætte et gærde, at fattige folks kvæg ikke skal komme til skade i mosen for det meget hængedynd, som berettes at være i den. SjR, 21, 645. K.

1) Således K.

28. april (Kbh.) Å. b. Der er i Køge mange gde og jorder, som efter ildebranden for 14 år siden ikke er bebygget, uanset de tilhører vederhæftige folk, der noksom kan bebygge dem. Herved har både kongen og byen mistet skat, hvorved hans og dens rettighed formindskes. For at kongens og byens skade i tide kan forekommes, skal enhver, hvem nævnte øde pladser tilhører, hvad enten de bor i Køge eller ej, inden 3 år forsyne dem med købstadbygning el. afhænde dem til andre, som vil gøre det. I modsat fald skal de være forbrudt med

halvdelen til kongen og halvdelen til byen. Sjr, 21, 645. K. (Jf. CCD, V, 525). Indl. 26. april.

28. april (Kbh.) Søren Jensen fik brev på at måtte opsætte en tegllade nede ved stranden i Nærum skovbred ved nogle huse, som kaldes Skodborg, og gøre sig den så nyttig, han kan, hvortil efter det mål, Oluf Brockenhuus har ladet gøre derpå, må forundes ham [et stykke jord] 13 roder langt og 2½ rode bredt. Dog skal det under teglovnens fortabelse være ham forbudt uden særlig bevill. at hugge el. lade hugge noget i skoven. Udt. i Sjr, 21, 646. K.

28. april (Kbh.) Bevilling. Karen Jens Jensens har andraget, at hendes gd. for nylig er brændt, og at hendes husbond Jens Jensen desuden er dømt landflygtig for at skyde vildt i kongens vildtbane, og har begæret, at han må få sin fred igen. Det bevilges, at JJ må efterlades forseelsen mod straks at erlægge 50 rd. i kongens eget kammer og, efter hustruens tilbud, inden ti[!] år på egen bekostning at genopbygge gden, så den efter uvildige mænds syn, udmeldt til tinge, kan passere for ulastelig, hvorpå der straks skal stilles lensmanden nøjagtig loven og vissen. Sjr, 21, 646.

28. april (Kbh.) Jochum Jørgensen fik pas på sit skib, 60 læster drægtigt, at søge sin næring i Øster- og Vestersøen. Udt. i Sjr, 21, 647.

28. april (Kbh.) Ms. til rentemestrene. Tolder i Ålborg Hans Sørensen og borger smst. Hans Ibsen har anholdt om i forpagtning at få den told, som smst. kan falde af fremmed og dansk øl, malt, mjød, eddike og dansk brændevin etc., da de, som hidtil havde det i forpagtning, er døde. Adressaterne skal lade den af dem, som vil give mest og kan stille loven og vissen for den årl. afgift, få forpagtningen. Sjt, 29, 171. Orig. i DKanc. B 179 f.

28. april (Kbh.) Hr. Christoffer Ulfeldt og Knud Ulfeldt fik brev af de første midler at afbetale kaptajn Jens Munck og underofficerer for tjeneste i sidste fejde, efter den afregning, Malte Juul har gjort med dem. Udt. i SkT, 7, 149.

28. april (Kbh.) Ms. til Christian Rantzau. Han har begæret, at kongen vil bevilge bønderne i Tranekær len noget tømmer til deres brøstfældige gde og til hjultømmer mod betaling. Kongen godkender,

at CR for betaling lader dem få så meget, de plejer, af lenets skove, hvis disse kan tåle det. Det skal haves i agt, at det hugges, hvor det skader skovene mindst. FT, 5, 432. (Efter hr. kanslers ordre) K.

28. april (Kbh.) Bevilling. Lensmand på Rendsborg og Tranekær Christian Rantzau har anholdt om at få et frit birk til sin gd. Hi-stringholm [Herningsholm], bestående af alle hans gde og gods i Hammerum h. samt en gd. og et bol i Ginding h. ved navn Kølvrå og Affuinggaard samt 2 gde på skellet ml. Hammerum og Ginding h. ved navn Simmelkær, samt hvad mere gods han i fremtiden ved mageskifte kan tilforhandle sig af kronen i nævnte herreder. Det bevilges, og CR må herefter have magt til at indsætte en egen birkefoged i sit birk, hvor alle hans tjenere i de nævnte gde og bol skal have deres rette værneting, tiltale og forsvar, som andetsteds i riget plejer at ske, hvor der er birkerettighed. JR, 10, 451.

28. april (Kbh.) Mogens Arenfeldt og Peder Seefeld fik befaling at levere Frands Lykke Dronningborg slot m. dets inventarium, breve, registre, jordebøger og alt andet, som fandtes på slottet og bør overleveres; desuden at besigtige bygningen på slot og ladegd. og begive sig til skovene og besigtige dem og siden give det altsammen fra sig beskrevet. Udt. i JR, 10, 452.

29. april (Kbh.) Forrige kommissarieskriver Bendix Mortensen fik bevill. at være forskånet for al borgerlig bestilling og indkvartering i sit hus. Udt. i SjR, 21, 647. (Efter Otte Krags ordre) K. Incl. 28. april.

29. april (Kbh.) Christoffer Steensen fik brev straks at forføje sig til Kbh., da han af adelen ved flest stemmer er nomineret og udvalgt til at adjungeres landkommissæren i Loll. Udt. i SjT, 29, 171.

Tilf.: Ligesådant brev fik Vincents Bille og Sigvard Urne.

29. april (Kbh.) Henrik Ramel fik brev, at en af Jens Høegs sønner t. Vang må indkomme frit på Sorø akademi og dér i 2 år frit lære sine *exercitia* i en af afd. Holger Rosenkrantz' sønners sted, som nu er derinde frit, når en af dem udkommer. Udt. i SjT, 29, 171.

29. april (Kbh.) Ms. til Flemming Ulfeldt. Afd. Mogens Pax' arvinger har klaget over, at der på rentekammeret gøres dem til mangel 1.203½ rd., som MP i 1627 har givet borgerskabet i Holbæk for nogle

franske officerers fortæring, som da var indkvarteret der, if. derpå givne kvittanser, og det fordi ved MPs regnskaber ingen ordre findes til ham om at betale fortæringen. FU skal hos borgmester og råd forfare, om de har nogen besked om, at fortæringen skulle betales. Svaret fra dem skal han tilstille MPs arvinger til efterretning. Sjt, 29, 171.

29. april (Kbh.) Ms. til hr. Jørgen Brahe. Kongen har befalet lensmand på Dalum kl. Iver Vind til holstensk råd, lensmand på Trane-kær og Rendsborghus Christian Rantzau at overlevere Ulriksholm gd. og gods m. rigtig kopi af de skøder og andre adkomstbreve vedr. denne gd., som findes i de højlærdes gemme i Kbh. JB skal sa. m. IV underskrive nævnte kopier, som deraf skal overleveres til CR. FT, 5, 433. K. Indl. 29. april.

29. april (Kbh.) Niels Jensen i Kelst, Billum s. fik bevill. at ægte Maren Nielsdatter, uanset hendes forrige mand var beslægtet med ham i 3. led, dog mod at han erlægger 20 rd. i kongens eget kammer. Udt. i JR, 10, 452.

29. april (Kbh.) Ms. til Frands Lykke. Hvad tolder og indvåner i Ålborg Hans Sørensen har klaget over, kan han se af hans hosføjede supplikation. Han skal, så vidt lov og ret tilsteder, forhjælpe ham til sin ret. JT, 11, 322. Orig. i DKanc. B 167 c.

29. april (Kbh.) Ms. til Niels Krag. Kronens tjener Anders Jensen i Bronnum s. og by, Onsell h.¹ har klaget over, at hans gd. m. største delen af hans korn og anden formue er brændt ved ulykkelig ildebrand, og begæret nogen forskånsel i sin landgilde, at han des bedre kan komme på fode igen. Da det bekræftes af NK og medfølgende tingsvidne, godkender kongen, at han forskånes for et års landgilde. JT, 11, 322.

1) Kan vel kun være Onsil h., men her findes intet Brøndum s. (cl. lign.), og Niels Krags len var Lundegård på Mors.

30. april (Kbh.) Ms. til Knud Ulfeldt. Han skal give Mikkell Ecksteen 500 rd., som endnu reterer på afregningen med hans kompagni, der blev aftakket efter forleden fejde. Sjt, 29, 171.

30. april (Kbh.) Hr. Christoffer Ulfeldt og Knud Ulfeldt fik brev af

de første midler at afbetale Casper Gregersen, som har været *capitaine des armes* i Kristianopol, og hans underofficerer og knægte for deres tjeneste efter den afregning, Henrik Below har gjort med dem. Udt. i SkT, 7, 149.

30. april (Kbh.) Jfr. Margrete Lange fik kgl. konf. på kongekorn-tienden af Gunderup s., Fleskum h., som hendes fader, lensmand på Ålborghus Gunde Hansen Lange t. Kølbygård på kongens behag havde fæstet hende på livstid for sædvanlig årl. afgift 20 pd. byg og 4 ørte havre. Udt. i JR, 10, 453.

30. april (Kbh.) Sigvard Brockenhuus t. Ullerup fik kgl. konf. på kongekorn-tienden af Galtrup, Alsted, Erslev og Flade sogne, som lensmand på Hald slot Jørgen Seefeld på kongens behag havde givet ham livsbrev på for sædvanlig årl. afgift: af Galtrup s. 1 pd. rug, 8 pd. byg, 3 pd. havre, af Alsted s. 1½ td. rug, 10 td. byg, 11 td. havre, af Erslev s. 1 pd. rug, 8 pd. byg, 3 pd. havre, af Flade s. 1 pd. rug, 8 pd. byg og 2 pd. havre. Udt. i JR, 10, 453.

30. april (Kbh.) Ms. til Christoffer Hvas. Sognepr. i Nykøbing M. hr. Jacob Jacobsen har andraget, at hans brodersøn Simon Tøgersen, som boede i Hørdum s. i Thy, har været værge for en arv, som var tilfaldet nogle af hans søskende efter deres fader og broder, nu er død, og at hans pårørende derfor har villet påtvinge JJ som børnenes farbroder værgemålet uden nogen rigtighed. Han har derfor begæret, da han bor i et andet land end børnene og for sit kalds besværlighed ikke så ofte som nødvendigt kan være borte fra sit sogn, at kongen vil tilstede, at han enten må forskånes for værgemålet el. at afd. STs pårørende må tilholdes at gøre rigtighed for arven. CH skal tilholde dem at gøre JJ som børnenes farbroder og eneste værge efter loven, rede og regnskab for hele børnenes arv, både hovedstol og påløbne renter, og tilstille ham de tilhørende dokumenter vedr. arven, så børnenes gavn des bedre kan søges og han des bekvemmere forestå værgemålet. JT, 11, 322. Incl. 2. april.

1. maj (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott. Nærværende Jens Jensen lod sig, da fæstningen Rendsborg i forleden fejde var belejret af de svenske, som da var rigets fjender, under stormen, da fjenden ville føre sine folk over gravene i både, med to andre bruge til at dykke under vandet og med knive sønderskære linerne, som bådene var bundet sammen

med. Hans to kammerater har for deres tjenester fået hver sin gd. på livstid i Holsten. TT skal i sit len udvise JJ en »maadelig« gd. Hvis den befindes brøstfældig på bygning, skal han lade den opbygge, så han kan bruge den, og dertil lade hugge tømmer i kronens skove, hvor det skader mindst. JJ skal beholde gden kvit og fri sin livstid. SkT, 7, 149.

1. maj (Kbh.) Anne Sørensdatter, Peder Rauffins i Skærup fik kgl. konf. på kongekorntienden af Vinding s., som lensmand på Koldinghus, Mogens Bille på kongens behag havde fæstet hende for sædvanlig årl. afgift: 3 ørter rug, 3 ørter byg og 4 ørter havre, hvoraf de 2 ørter byg, 2 ørter havre og 3 ørter rug leveres til præsten i Vinding. Udt. i JR, 10, 453.

1. maj (Kbh.) Ms. til Mogens Bille. Niels Jensen Raffn i Brystrup i hans len har andraget, at hans gd. er ganske afbrændt, og har begæret nogen lindring i indeværende år. Da det ved tingsvidne bekræftes, at hans andragende er sandt, og at han ikke kan blive ved magt el. opbygge gden igen uden afslag, godkender kongen, for at han med tiden igen kan svare sin landgilde, at han forskånes for et års landgilde. JT, 11, 323.

2. maj (Kbh.) Gunde Rosenkrantz fik brev at underskrive til vitterlighed m. jfr. Anne Munk et skøde på noget gods, hun har solgt til Henrik Thott, da hendes egne, som efter loven skulle gøre det, ikke kan. Udt. i SkT, 7, 150.

3. maj (Kbh.) Borgmester i Kolding Morten Pax fik pas på heste, vogne og fri færge frem og tilbage til Kbh. fra Kolding, så længe han forbliver tolder i Kolding. Udt. i SjR, 21, 647.

3. maj (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev at lade kaptajn Peder von Steenberg få sin resterende aftakningsmånedssold lige med andre officerer af samme kondition, som beløber sig til 714 rd. 22 sk., efterhånden som han har midler ud over, hvad der er bestemt til garnisonernes underhold. Udt. i SjT, 29, 172.

3. maj (Kbh.) Ms. til Laurids Ulfeldt og Henning Pogwisch. Lensmand på Odensegård Henning Valkendorf har andraget, at Ludvig Rosenkrantz, som nu er 19 år, agter at rejse udenlands for at forsøge

sig i krigen og har begæret kongens bevill. til, at den arv, han kan tilkomme efter sin farmoder, må overlades ham selv i nærmeste frænders nærværelse, og at han må kvittere HV for værgemålet. Han har begæret ms. til adressaterne om at overvære overleveringen og til vitterlighed medunderskrive kvitteringen. Dette befales dem hermed. FT, 5, 433. (Efter hr. kanslers befaling) K.

3. maj (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Ludvig Rosenkrantz, som nu er 19 år, har andraget, at han snarest agter at rejse udenlands for en tid lang at forsøge sig i krigen, og har begæret kongens bevill. til, at HV i nærmeste frænders nærværelse leverer ham den arv, han kan tilkomme efter sin afd. farmoder, og kvitteres for værgemålet. Kongen godkender, at HV leverer ham hans anpart i overværelse af Laurids Ulfeldt t. Egeskov og landsdommer i Fyn Henning Pogwisch¹, som til vitterlighed skal medunderskrive kvitteringen. FT, 5, 434. (Efter hr. kanslers befaling) K.

1) Således K. Indførslen har fejlagtigt Valkendorf.

3. maj (Kbh.) Hoffourér Maturin du Pont, som tilforn havde fået brev på en kronens gd. i Dronningborg len, kaldet Wormstrup, at nyde uden fæste sin livstid kvit og fri for skyld, landgilde, ægt og arbejde, dog først at tiltræde den efter den gamle kvindes død, fik bevill. at måtte til sit underhold oppebære den årl. landgilde og afgift, som svares af gden, så længe den gamle kvinde lever, som nu besidder den, og efter hendes død at rette sig efter det ham tilforn meddelte brev. Udt. i JR, 10, 453.

3. maj (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe og Hans Juel. Fru Elsebe Juel, afd. Ove Juels t. Brusgård har til magelæg begæret en gd. (Jens Smogh?) i Vissing s. og by, Galten h. under Århus kapitel – imod en gd. (Rasmus Poulsen) i Lime s. og by, Sønderhald h. De skal besigtige gdene. JT, 11, 323.

3. maj (Kbh.) Ms. til Århus kapitel. De skal selv el. ved fuldmægtig overvære besigtigelsen af de gde, fru Elsebe Juel ønsker at mageskifte. JT, 11, 323.

4. maj (Kbh.) Å. b. Da borgere i Kbh. Mattis Hansen og Baltzer Condevin har tilbudt at gå i borgen for Kirsten Johansdatter, den forrige biskop i Århus' enke, med »luff«¹ og al formue, som det

forløftningsbrev, de tilbyder at udgive, videre skal udvise, vil kongen til deres påfølgende skades forekommelse have dem advaret og forsikret, at han, hvis hun imidlertid undviger, uden nogen undskyldning, efter den dom, som kan falde, i hendes sted vil lade ske tilbørlig eksekution over dem, som er hendes forlovere. SjR, 21, 659.

1) Ordet har tydeligt »u«, men skal vel læses »liiff« [liv].

4. maj (Kbh.) Rentemestrene fik brev at lade afd. Patrick Dumbars frue på ansøgning få oplysning om sin husbonds resterende besoldning, så vidt den kan haves hos dem. Udt. i SjT, 29, 172. Orig. i DKanc. B 179 f.

4. maj (Kbh.) Jægermester fik brev at lade Enevold Rasmussen for betaling få 2 dådyr, 4 rådyr og 10 harer til sin søns bryllup. Udt. i SjT, 29, 172.

4. maj (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Den forrige biskop dr. Mortens enke i Århus Kirsten Johansdatter har anholdt om, at kongen vil tilforordne hende en i lov og ret erfaren mand til at udføre hendes sag på tilbørlige steder, hvortil hun selv har begæret borger i Odense Henrik Terkelsen og tilbudt selv at betale ham for hans umage. HV skal tilholde ham at påtage sig sagen, hvorfor KJ selv efter eget tilbud skal betale ham. FT, 5, 434. K.

4. maj (Kbh.) Ms. til Frands Lykke. Den forrige bisps enke i Århus Kirsten Johansdatter har begæret, at kongen vil befale borger i Randers Mads Poulsen som lavværge at påtage sig og forsvare hende og hendes sag. FL skal tilholde MP dette, hvorfor KJ tilbyder at ville contentere ham for hans umage så vidt, at han skal være tilfreds med hende. JT, 11, 323.

5. maj (Kbh.) Peder Henriksen fik bestall. som foged i tugthuset m. 350 rd. i årl. løn. Udt. i SjR, 21, 647. K. (Jf. KD, III, 277).

5. maj (Kbh.) Proklama. Lensmand på Båhus Iver Krabbe Tagesen, Lave Bille t. Havlækkegård og flere af afd. Otte Marsvins arvinger har andraget, at en stor del af OMs breve i forleden fejde er forkommet, så de ikke kan vide, hvilke forløfter han kan være i, el. om han kan skyldte en stor sum penge bort. Alle arvinger har vedtaget snarest at ville indløse hans hånd og segl, hvor det kan findes. De har begæret at

forundes magt at lade forkynde, om nogen med rette kan have noget at fordre efter ham. Kongen befaler derfor alle sine undersåtter i Skåne, som har noget at fordre, inden år og dag at give OMs arvinger det til kende og fremlægge rigtige breve og dokumenter. Da arvingerne vil have indfriet OMs gæld og forløfter, opsiges disse. Hvis de pågældende ikke inden nævnte tid angiver sig for arvingerne, skal deres krav være døde og magtesløse. SjR, 21, 647. (Efter Otte Krags ordre) K. Incl. 1. maj.

5. maj (Kbh.) Forordning om gaderne og stenbroerne i Kbh. Kongen konfirmerer ordinans af borgmestre og råd i Kbh. af 30. april 1647 om gadernes vedligeholdelse og renholdelse. SjR, 21, 649-57. (Efter Otte Krags ordre) K. (Tr.: KD, III, 277, jf. CCD, V, 526).

5. maj (Kbh.) Ms. til Oluf Brockenhuus. Jørgen Olufsen i Veksø i Kbh. len har andraget, at han er kommet i så stor armod, at han ikke kan svare sin landgilde i år, og har begæret nogen forskånsel. Da OB har bekræftet andragendet, godkender kongen, at han forskånes for 1/3 af dette års landgilde. SjT, 29, 172. Orig. i Kbh. lensrgsk. Incl. 28. april.

5. maj (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev at hjælpe brødrene Markus og Jockum Raverten til rette, så vidt lov og ret tilsteder. Udt. i SjT, 29, 172.

5. maj (Kbh.) Ms. til Malte Juul. Da han har andraget, at der blandt de egeplanker, der ligger i beredskab ved Auss, er 200, som ikke er tjenlige til skibsbygning, godkender kongen, at han må bruge dem til reparationen af den lange bro ved fæstningen Kristianstad. Med de øvrige planker skal han forholde sig efter tidl. ordre. SkT, 7, 150.

5. maj (Kbh.) Ms. til Christian Eriksen og Henrik Lindenov. De har tidl. fået befalinger om at besigtige noget gods på Bornholm, som lensmand i fæstningen Kristianstad Malte Juul begærer til mageskifte. Kongen har med forundring erfaret, at det ikke er efterkommet endnu, og de skal uden længere ophold gøre det til ende, så kongen kan vide, om mageskiftet får fremgang el. ikke. SkT, 7, 150.

5. maj (Kbh.) Ms. til hr. Henrik Huitfeldt og Otte Thott. Lensmand på Båhus Iver Krabbe og Lave Bille t. Havlækkegård og flere af afd.

Otte Marsvins arvinger har andraget, at OMs lodder og tidligere takseringer på hans efterladte adelige hovedsædegde, både efter avling og bygninger, skal være forrykket i forleden fejde ved en del afgdene, og at adskillige gdes brug skal være »underlagt« [vel = nedlagt], og en del bøndergde af samme hgdes takserede ejendom er tillagt og forundt bønderne i brug, så de ingen ret vished kan have om hgdenes rette takst i deres skifte og deling. Adressaterne skal snarest og senest til skt. hans begive sig til OMs adelige hovedsædegde i Skåne: Dybæk, Bursø og Krogholm, tilkalde 8 mænd og foreholde dem ved deres ed at tilkendegive, og opnævne efter »punde land«, hvad i hver vang især kan sås; ligeledes hvor mange læs rug der kan avles til hver hgd., og hver hgds særlige herlighed, jus til kirken, fri birkeret, mølleskyld »af gaardsens grund«, fiskeri og mere fordel ved enemærke at eragtes og antegnes; ligeledes hver hgds særlige skov at beregne efter rigtigt syn. Og derefter at give arvingerne beskrevet en rigtig takst, efter sædvanlig manér og overslag, som plejer at beregnes i søskendeskifte, på, hvor mange td. htk. hver hgd. bør antages for. De skal desuden besigtige bygningen på hver hgd. og ansætte den i penge til, hvad den efter søskendeskiftemanér bør sættes til. SkT, 7, 150. Indl. 1. maj.

Tilf.: Ligesådan befaling fik Jørgen Kruse t. Hjermslevgård og Erik Grubbe t. Tjele at sætte og taksere Clausholms bygning i Jyll. Item Frederik Parsberg og Rønnow Bille at sætte og taksere Bonderupgårds ejendom og bygning i Sjælland.

5. maj (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott og Henrik Lindenov. Samtlige Otte Marsvins arvinger har givet til kende, at de snarest agter at skifte efter ham. Adressaterne skal m. kgl. fuldmagt være kommissærer på skiftet og efter arvingernes tilsigelse indfinde sig på berammet sted og tid og se til, at alt går ligeligt og ret til. Opstår tvist ml. arvingerne, skal de forlige dem el. skille dem ved endelig dom. SkT, 7, 151. Indl. 3. maj.

5. maj (Kbh.) Sognepr. hr. Niels Thomesen t. Skorup og Tvillum kirker i Silkeborg len fik kgl. konf. på kirkekorntienden af Tvillum s., som lensmand på Silkeborg Joakim Beck havde fæstet ham for sædvanlig årl. afgift. Udt. i JR, 10, 454.

5. maj (Kbh.) Ms. til Erik Juell og Jørgen Seefeld. Niels Friis t. Favrskov og Henrik Sandberg t. Bøgested samt andre af afd. fru Anne Sandbergs og jfr. Margrete Sandbergs arvinger har givet til kende, at

de agter snarest at foretage skifte efter AS og MS. Adressaterne skal m. kgl. fuldmagt indstævne arvingerne for sig, og, hvis tvist ml. dem opstår, forlige dem el. skille dem ved endelig dom. Desuden skal de sætte og taksere gdens bygning og løsøret derpå, og ligeledes skifte godset, så enhver kan få sin lod deraf. JT, 11, 324. Incl. 20. marts.

5. maj (Kbh.) Ms. til Erik Juel og Jørgen Seefeld. Henrik Sandberg og andre af jfr. Margrete Sandbergs arvinger har givet til kende, at de agter snarest at skifte efter hende. Adressaterne skal [osv., ganske enslydende m. foregående ms.]. JT, 11, 324. Incl. 20. marts.

5. maj (Kbh.) Ms. til Mogens Sehested. Niels Friis t. Favrskov og Henrik Sandberg t. Bøgested samt andre af afd. fru Anne Sandbergs og jfr. Margrete Sandbergs arvinger agter snarest at skifte efter AS og MS. Han skal være til stede og være værge for fru Sofie Sandberg, afd. Enevold Kruses t. Baggessvogn på begge skifter og tage hendes lodder og andet til sig og se til, at der vederfares hende ret. JT, 11, 325. Incl. 20. marts.

Tilf.: Ligeså fik Jens Høeg brev at være jomfruerne Birgitte og Elsebe Sandbergs værge, og Jørgen Kruse at være jfr. Helle Sandbergs værge.

5. maj (Kbh.) Ms. til Jørgen Seefeld. Kongen har af forebringende af en del møllere i hans len og af hans derpå afgivne erklæring erfaret, at Hørup mølle er ganske afbrændt af de svenske, at Krogsgård, Mønsted, Daugbjerg, Non, Dollerup og Skærbæk møller samt 3 andre små møller i Vrads h., som Iver Olufsen giver skylden af, er så brøstfældige på huse og kværnværket efter synsvidners videre indhold, at største delen af dem er ganske ubrugelige, og at ingen landgilde er til at få af dem, før de bliver repareret. For at kongen igen kan få den sædvanlige landgilde, når de bliver hjulpet, godkender han, at JS, så vidt det er uforbigængeligt nødvendigt, og med mindst mulig bekostning, lader dem reparere. JT, 11, 325.

5. maj (Kbh.) Ms. til flg. lensmænd i Jyll.: Erik Juel, Mogens Sehested, Christoffer Hvas, Gunde Lange, Ebbe Ulfeldt, Jørgen Seefeld og Niels Krag. Kongen tilsender dem sit åbne brev om ulovligt fiskeri, som sker med pulsvåd i Limfjorden, hvilket de på tilbørlige steder i lenene skal lade forkynde og siden holde vedbørligt derover. JT, 11, 326.

5. maj (Kbh.) Å. b. Da adskillige i Nørrejyll. understår sig mod Frederik 2.s reces at bruge pulsvåd i Limfjorden, hvormed de tilføjer alt andet fiskeri stor skade, ødelægger fiskens leg og leje og forhindrer krat-, krog- og stangfiskeriet, forbydes det alle, hvem det end kan være, herefter at bruge pulsvådsfiskeri i Limfjorden. Fordrister nogen sig til at handle herimod, står det enhver frit at tage våd og »boeder« fra dem, hvadenten det findes på land el. vand, på hvis [grund] det end kan være (dog jordrotten, på hvis grund sligt ulovligt fiskeri befindes, hans retlighed og tiltale til dem, som forser sig med sligt ulovligt fiskeri, forbeholden), og nyde det som sit eget, og om nogen siden vil kendes ved det, da skal han straffes tilbørligt efter recessen. JT, 11, 326. (Tr.: CCD, V, 526). Incl. 21. april.

5. maj (Kbh.) Ms. til Peder Gersdorff. Niels Friis og Henrik Sandberg og andre af afd. fru Anne Sandbergs og jfr. Margrete Sandbergs arvinger agter snarest at skifte efter AS og MS. Han skal være til stede og være værge for Anders Sandberg t. Kvelstrup, som nu er udenlands, på begge skifter og tage hans lodder og andet til sig og se til, at der vederfares ham ret. Og efter skiftet skal han overlevere det til hans rette lavværge. JT, 11, 327. Incl. 20. marts.

Tilf.: Ligeså fik Manderup Due brev at være værge for Tyge Sandberg t. Kærholm.

6. maj (Kbh.) Bevilling. Kaptajn Peter Steenberg har andraget, at den gd., Skovsgård, under Antvorskov len, han påbor, for nylig er afbrændt, og at han på egen bekostning har ladet den opbygge og agter at færdiggøre den. Da lensmand på Antvorskov Wentzel Rothkirck erklærer, at PS alene har anvendt stor bekostning, og at genopbygningen endnu vil koste mere, har kongen bevilget, at PS, hans hustru og, efter hendes død, et af hans børn frem for nogen anden mod tilbørlig fæste må nyde gden. SjR, 21, 657. K. Incl. 24. april.

6. maj (Kbh.) Bevilling. Fru Ide Pogwisch, afd. Henrik Rantzaus t. Schmoel må uhindret fra sin gd. på Loll. til sin gd. i Holsten udføre 7 unge hestefoler og 15 unge stude. SjR, 21, 658. Incl. 3. maj.

[**6. maj (Kbh.)**]¹ Pas. Da fiskemester Niels Olufsen skal fremskaffe store krebs til hofholdningen og »forsette« [nogle] på Kronborg len, og da han skal hente nogle hundrede krebs fra Herlufsholm, som på skolens grund er forundt kongen, skal lensmænd, fogder og andre,

som har befaling på kongens vegne, og som han besøger, skaffe ham fornødne heste og vogne til transport og folk til at fange dem. Sjr, 21, 659.

1) Udat., men indf. ml. breve af 6. maj.

6. maj (Kbh.) Bevilling. Forrige tolder i Glückstadt Søren Terkelsen agter at nedsætte sig i en købstad i Danmark og bevilges pga. sin lange tjeneste frihed for al borgerlig bestilling og indkvartering i sit hus, uanset hvilken købstad han nedsætter sig i. Sjr, 21, 660. (Efter Otte Krags befaling) K.

6. maj (Kbh.) Ms. til rentemestrene. Afd. Nickel Kocks enke har begæret arrest på nogle penge, som borgmester og råd i Kbh. har tilkendt Karen, Christen Rasmussens og hendes medarvinger snarest muligt, når de kan få penge på rentekammeret, at betale NK, eller, hvis han snarere end de kan erlange penge, da at gøre ham overvisning og lade sig korte, i henhold til dommen. Kongen godkender, at adressaterne til bedste for NKs enke beholder pengene på rentekammeret, så længe dommen står ved sin fulde magt. Sjt, 29, 172.

6. maj (Kbh.) Ms. til Knud Ulfeldt. Da afd. oberst Spangs enke for sin husbonds tjeneste hos kongen tilkommer 2.776 rd. if. hans restseddel, skal han snarest lade hende få 776 rd. og resten til førstkommande jul. Sjt, 29, 172.

6. maj (Kbh.) Ms. til Roskilde kapitel. De har til kancelliet indsendt kapitlets jordebogs *summarum*, som beløber sig til 9.201 td. 2½ skp. 1¼ ottingkar htk., og tilkendegivet, at der findes adskilligt øde gods iblandt, og begæret at de 201 td. 2½ skp. 1¼ ottingkar ikke beregnes. Dette godkender kongen, og da der af de øvrige 9.000 td. htk. tilkommer kapitlet, efter den takst der er sat på kronens gods, at underholde 22½ rytter, skal de, når disse tilsendes dem, indtil videre lade kapitlets tjenere give hver af dem 4½ rd. mdl. Sjt, 29, 173.

6. maj (Kbh.) Ms. til hr. Jørgen Brahe og Henning Valkendorf. Kongen har forlenet rigens kansler, lensmand på Dragsholm hr. Christoffer Urne med provstiet i Odense. De skal være til stede, når afd. hr. Just Høegs arvinger afleverer provstigden i Odense til CU, besigtige bygningen smst. og under deres hånd og segl give en beskrivelse af, hvorledes den er befundet. FT, 5, 434. K.

6. maj (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Laurids Madsen i Ring har andraget, at den halve gd., han smst. påbor og for kort tid siden har fæstet, har stået øde, så han ikke kan blive ved magt uden nogen forskånsel på landgilden. Da det bekræftes af OP, godkender kongen, at han forskånes for et års landgilde, at han desto bedre kan komme på fode igen. JT, 11, 326. Incl. 4. maj.

6. maj (Kbh.) Ms. til Henrik Ramel. Fru Birgitte Lindenov, afd. hr. Otte Skeels t. Bangsbo har til magelæg begæret flg. gods i Børglum kl. len: i Øster Brønderslev s. og by 1 gd. (Jens Christensen og Las(?) S.), 1 gd. (Peder Olufsen og Anders J.), 1 gd. (Søren Madsen og Erik Nielsen), Damsgård (Niels Baggesen), 1 gd. (Anders Jensen), 1 bol (Niels Baggesen), 2 gadehuse, Kraghede (Las Nielsen), Holmsted hede (Christen Nielsen og Niels Jensen) – imod flg. gods: i Hvetbo h. i Vester Hjermslev 1 gd. (Poul Simonsen) og 1 gadehus, i Saltum s. i Østrup 1 gd. (Søren Madsen), Huorup (Poul Andersen), Hunderup (Laurids Christensen), Hauffuen (Anne Andersdatter), i Lundum s. og by 1 gd. (Hans Væver), i Thømerbye 1 gd. (Jens Christensen), 1 gd. (Christen Jensen). Hvis dette gods ikke slår til, tilbyder hun ydermere lige så godt gods. HR skal erklære, om det begærede gods kan undværes mod det tilbudte. JT, 11, 327.

6. maj (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. Fru Birgitte Lindenov, afd. hr. Otte Skeels t. Bangsbo har til magelæg begæret flg. gods i Ålborghus len: i Jerslev h. i Øster Brønderslev s. og by 1 gd. (Søren Poulsen), 1 gd. (Anders Nielsen), 1 gd. (Laurits Jensen og Anders J.) og 2 gadehuse, i Linderup 1 gd. (Jens Sørensen), 1 gd. (Jens Lauritsen), Lille Kraghede (Jens Madsen), Kraghedslund (Knud Mikkelsen) – imod flg. gods: i Hellevad s. og by 1 gd. (Niels Jacobsen), i Blesberg 1 gd. (Bertel Andersen), i Gøl, Vilspring (Peder Jensen), Hielmsted (Las Nielsen, Las Christensen og Peder Sech), Gjölltruphede (Morten Jensen), i Jerslev by 1 gd. (Peder Jensen), Houffsagger (Hans Jensen). Hvis dette gods ikke slår til, tilbyder hun ydermere lige så godt gods. GL skal erklære, om det begærede gods kan undværes mod det tilbudte. JT, 11, 328.

6. maj (Kbh.) Ms. til Jørgen Seefeld. Præst t. Lørslev og Ørding s. på Mors hr. Peder Justsen har anholdt om forskånselse på landgilde og skatter af noget krongods i Ørding s. og by, som for nogen tid siden er forundt ham for kaldets ringheds skyld. I skatterne kan der for

eksemplets skyld slet ingen forskånsel forundes, men hvis JS selv vil forunde ham noget afslag på landgilden uden derfor at tilskrives nogen afkortning på sin afgift, lader kongen det gerne ske. JT, 11, 328.

7. maj (Kbh.) Ms. til borgmester og råd i Kbh. Kongen har med stor forundring erfaret, at de tilsteder borgerskabet at kaste deres brønde til igen, hvad han eragter at være et uhørt stykke af øvrighedspersoner, som mere skulle holde »borgeriet« til at gøre brønde end tilstede det at kaste dem til igen, som allerede er gjort, hvorfor de straks skal sørge for, at slikt ikke blot indstilles, men at de brønde, som allerede er helt el. halvt fyldt, inden skt. hans igen kommer i deres forrige stand, under 500 rd. straf til kongen for hver brønd, som forsømmes. Sjt, 29, 173. (Tr.: KD, V, 302).

7. maj (Kbh.) Byfoged i Kbh. Claus Raffin fik brev at have flittig indseende med, at det forberørte om brøndene efterkommes af borgerskabet. Hvis nogen findes forsømmelig, skal han på kongens vegne hænde dom over dem. Udt. i Sjt, 29, 173.

7. maj (Kbh.) Bevilling til Thomas Rasmussen i Engelholm i Skåne på, at det stykke sædeparts jord m. tilliggende fiskeri, som i hans formands tid har ligget til den gd., han ibor, og som han nu har i fæste af hr. Christoffer Ulfeldt, herefter må følge ham, hans hustru, børn og efterkommere, som herefter besidder gden, så den ikke nu mere som hidtil skal bortfæstes fra gden, da den ikke uden dennes største skade kan undværes. Det bevilges, mod at TR og efterkommere efter TRs eget tilbud skal fæste gden og sædeparten på tilbørlige steder og give sædvanlig skyld, skat og tyng. SkR, 5, 472.

7. maj (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. Fru Helvig Marsvin, afd. Gude Galdes t. Nørlund har til magelæg begæret flg. gods i GLs len: i Kær h. i Vadum s. i Østerhalle [Øster Halne] 1 gd. (Niels Mortensen og Ove Laursen) og i Torpet 1 gd. (Las Terkelsen og Jens Sørensen) – imod 2 gde i Hammersyssel [Himmersyssel] i Hornum h. GL skal erklære, om det begærede gods kan undværes fra lenet mod det tilbudte. JT, 11, 329.

7. maj (Kbh.) Ms. til Otte Krag. Han har givet til kende, at Odby, Ørum og Vigsø kirker i Thyholms provsti er brøstfældige, og at afd. Iver Prip, som før OK var forlenet m. provstiet, havde fået bevill. til at

fordre hjælp til deres reparation af provstiets andre kirker, som havde noget forråd, og har anholdt om tilsvarende bevill. Kongen godkender, at han pålægger de kirker i provstiet, som har forråd, noget til de brøstfældiges reparation. JT, 11, 329.

8. maj (Kbh.) Jærgermester fik brev at lade Ove Giedde t. Tommerup for betaling til sine døtres bryllup få 4 store dyr, 10 rådyr og 30 harer og at lade dem skyde i Malmøhus len på steder, hvor det skader vildtbanen mindst. Udt. i Sjt, 29, 173.

8. maj (Kbh.) Fiskemesteren fik brev at lade Ove Giedde for betaling få 50 karper til sine døtres bryllup. Udt. i Sjt, 29, 173.

9.¹ maj (Kbh.) Skøde til indvåner² i børnehuset Peder Jørgensen og arvinger på en våning på den gamle mønt i Kbh. ml. Baye³ van Wandtmager på den ene og Jens Bødicker på den anden side. Bredden ud til Adelgaden er 70 al. og 5 tommer, længden fra gaden til den nederste ende i gden 40½ al. og 1½ kvarter, bredden bag over gden er 5 al. og 1 kvarter. Sjr, 21, 661. K. (Tr.: KD, III, 282).

1) KD har fejlagtigt 7. maj.

2) K har vandtmager.

3) K har Bayr.

9. maj (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev at betale generaladjutant Jørgen Thomas Haffenreffer 5 måneder af hans resterende besolding, når der er midler dertil. Udt. i Sjt, 29, 173.

9. maj (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev at måtte lade bønderne i Frederiksborg len få 12 læster byg til sædekorn, dog at han har vel i agt, at det snarest muligt tilbagebetales. Udt. i Sjt, 29, 173. Orig. i Frederiksborg lens ark., LAK.

9. maj (Kbh.) Hans Boyesen fik brev at lade give Jens Davidsen Pantsvend sin sædvanlige årl. besolding fra den tid, freden blev sluttet. Udt. i Sjt, 29, 174.

9. maj (Kbh.) Bevilling. Borgmester Klaus Madsen i Middelfart og borger smst. Peder Lauridsen har i Kolding købt et nyt, dér bygget skib, hvorpå borgmester og råd i Kolding har gjort arrest, da de mener, at if. deres bys privilegier må intet skib sælges fra byen, før det

har været brugt dér 8 år. KM og PL har derfor til borgmester og råd måttet give deres obligation på 1.000 rd., som skulle gives til byen, hvis de ikke forskaffede skibet dertil igen el. tilvejebragte kongens bevill. at måtte bruge det andetsteds. Deres anmodning herom bevilges, mod at de stiller lensmanden på Hindsgavl kaution for, at de ikke afhænder skibet til fremmede inden den tid, forordningen herom melder. FR, 4, 442. Orig. i Kolding rådstueark. (D14-217), LAV.

9. maj (Kbh.) Ms. til Claus Sehested. Han har begæret at måtte sætte en anden vederhæftig tolder i Hans Hoffdieners sted, da han erkender ham uvederhæftig i betragtning af, at han i denne herredag af konge og rigsråd er tilkendt at betale dem en stor sum penge og desuden i år har lidt stor skade i sin handel. Kongen godkender, at CS i hans sted forordner en anden dygtig og vederhæftig mand til tolder i Middelfart. FT, 5, 435. K.

9. maj (Kbh.) Ms. til Claus Sehested. Han har tilkendegivet den store brøstfældighed, der er på kongens stald i Middelfart, og kongen har befalet ham at vurdere den højest muligt, hvad også er sket, hvorved bygningen er takseret til 650 sldl. For den sum må han sælge den til hvem, der vil købe den. FT, 5, 435.

9. maj (Kbh.) Ms. til Iver Vind. Han skal indtil videre have tilsyn med, at byggeriet, som er befalet på Ulriksholm, udføres. Den foged smst., som er forordnet af fru Vibeke Kruse, skal selv stå til regnskab, da han har »sat loven og vissen for sig«, og IV skal ikke befatte sig dermed. FT, 5, 435. K.

9. maj (Kbh.) Hans Christensen i Koldinghus len, som i forleden fejde havde ladet sig finde ufortrøden og villig i kongens og fædrelandets tjeneste, fik bevill., til *recompens*, efter faderens død at få den gd., denne nu påbor, på livstid uden fæste, fri for ægt og arbejde. Desuden, mens faderen lever, af den landgilde, denne giver til kronen efter jordebogen, årl. at oppebære og gøre sig så nyttig, han kan, 20 læs ved, 1 td. byg og malt og 2 td. havre, mens faderen skal erlægge resten på behørigt steder. Men når faderen dør, skal HC sin livstid nyde de nævnte 20 læs ved, 1 td. byg og malt og 2 td. havre. Efter HC's død skal hele landgilden igen komme til kronen, og der skal tages fæste af den, som får gden. Udt. i JR, 10, 454.

9. maj (Kbh.) Ms. til Henrik Lange. Han skal sidde ret i stedet for landsdommer Henning Pogwisch i de sager, han er interesseret i, så han ikke selv kan dømme deri. JT, 11, 329.

9. maj (Kbh.) Ms. til Axel Urne og Manderup Due. Fru Dorte Juul, afd. Iver Krabbes t. Albæk agter den 16. juni at skifte m. sine børn. De skal snarest begive sig til hendes gde Albæk, Kongstedlund og Randerup og taksere deres bygninger og overlevere takseringen til de interesserede til den 16. juni, så DJ kan komme til ende m. skiftet. JT, 11, 329.

10. maj (Kbh.) Ms. til Knud Ulfeldt. Sognepr. i Wbner og Karssberg [Udbyneder og Kastbjerg] hr. Villads N[ielsen] har andraget, at han 1643 til en rytter Anders Lorber under daværende ritmester Henrik Rantzaus kompagni har solgt en hest for 36 rd., hvorfor HR har lovet, han skulle blive betalt af de første penge, der faldt, som kan ses af hosføjede obligation. Da kompagniet flere gange har fået penge, og dette ikke er sket, skal KU, når der er midler dertil, betale VN de 36 rd. og siden se til, at de kortes i deres afregning, som bør kvitte dem. Sjt, 29, 174.

10. maj (Kbh.) Hans Sørensen i Ålborg fik kgl. konf. på den kontrakt, rentemestrene Steen Beck og Melchior Oldeland efter kongens befaling havde sluttet med ham ved det forpagtningsbrev, de på kongens behag gav ham på toldens oppebørsel i Ålborg af fremmed og dansk øl, malt, mjød, dansk eddike og brændevin, såvel som den nye forhøjede accise efter forordningen af 1. juni 1646, og at nyde samme tolds oppebørsel fra philippi jacobi 1647 til årsdagen 1650 for 420 enkende rd. in specie i årl. afgift, og deri at afkorte adelens og andre privilegeredes accisesedler, således som hans formand har nydt den. Udt. i JR, 10, 454.

10. maj (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg, Erik Juel, Mogens Høeg og Axel Juul. Fru Dorte Juul har andraget, at hun den 16. juni agter at skifte m. sine børn, og har anholdt om flg. befaling til adressaterne. De skal m. kgl. fuldmagt møde på det sted, hvortil skiftet berammes og som kommissærer forlige de interesserede el. skille dem ved endelig dom, om tvist skulle opstå. JT, 11, 330.

11. maj (Kbh.) Rentemestrene fik brev at lade erlægge til hofmester

på Sorø Henrik Ramel 1.000 rd. for de 2 unge herrers kost der smst. Udt. i Sjt, 29, 174.

11. maj (Kbh.) Ms. til Frederik Parsberg og Jørgen Kaas. Generalmajor til fods Achim von Bredow har til magelæg af Roskilde kapitel begæret 7 gde i Tudse h.: 4 i Kundby og 3 i Torslunde – mod 5 gde, nemlig 2 i Kastrup, 2 gde og 1 hus i Kisserup og 1 gd. i Bognæs. De skal besigtige godset og siden ligne og lægge det mod hinanden, så både kronen på kapitlets vegne og AB sker skel og fyldest. Kongen har befalet kapitularenne i Roskilde domkirke, når de af adressaterne advares derom, selv el. ved fuldmægtig at overvære besigtigelsen. [Jf. 9. april og 31. okt. 1647]. Sjt, 29, 174.

11. maj (Kbh.) Roskilde kapitel fik brev at møde selv el. ved fuldmægtig ved besigtigelsen af gods ml. kapitlet og Achim von Bredow. Udt. i Sjt, 29, 175.

11. maj (Kbh.) Ms. til bispens og de 2 ældste borgmestres i Kbh. Byfogden i Kbh. beklager, at det pga. hans bestillings vidtløftighed er ham umuligt at have indseende med dem, som til deres bryllupper her i byen skænker [vin], og at indsamle de derfor i recessen [II – 8 – 3.3.] påbudte penge til hospitalet. Kongen bestemmer, at underfogden herefter skal have tilsyn hermed og indkræve pengene, som gives derfor, de fattige til bedste. Da det også næsten falder ham vidtløftigere at gøre det her i byen end i de andre små købstæder, hvor kun få bryllupper sker, skal adressaterne være betænkt på midler til at forunde ham løn for denne umage til hospitalets bedste. Sjt, 29, 175. (Tr.: KD, V, 303).

12. maj (Kbh.) Johan Kruse fik bevill. at bygge ved stranden uden for muren på sin egen grund i Helsingør. Udt. i SjR, 21, 664. K. Incl. 12. maj.

12. maj (Kbh.) Frederik Parsberg fik brev at påtage sig jfr. Anne Ruds værgemål på skiftet efter Borkvard Rud og se til, at hende vederfares ret. Når skiftet er overstået, skal han overlevere værgemålet til hende selv. Udt. i Sjt, 29, 175.

12. maj (Kbh.) Rentemestrene fik brev at lade kongens gartner af sin resterende løn få 700 rd. Udt. i Sjt, 29, 175. Orig. i DKanc. B 179 f.

12. maj (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at indtage i Sorø skole, når han hermed besøges, og plads bliver ledig, professor på det kgl. adelige akademi i Sorø, m. Biørn Sørensens 2 brodersønner Christen og Niels Lauridsen. Udt. i Sjt, 29, 176.

12. maj (Kbh.) Ms. til Flemming Ulfeldt. Tønne Juul t. Søgård har til magelæg begæret flg. krongods i Merløse h.: 1 gd. i Holløse, 1 gd. i Nørre Jernløse, 1 gd. i Store Merløse og 3 gde i Alkestrup – mod flg. gods: i Ods h.¹ i Brømming [Bregninge] s. 2 gde i Eskebjerg og i Merløse h., Undløse s. 3 gde i Ulkestrup, og i Soderup s. 1 gd. i Estrup [Eskildstrup]. FU skal erklære, om de begærede gde kan undværes. Sjt, 29, 176.

1) De nævnte lokaliteter ligger i Skippinge h.

12. maj (Kbh.) Jfr. Helvig Marsvin fik forlov at være sin egen værge og selv at oppebære indkomsten af sit gods, dog ikke deraf at sælge uden sin værges råd og samtykke. Udt. i SkR, 5, 472.

12. maj (Kbh.) Niels Krabbe fik brev at være fru Margrete Marsvin, afd. hr. Jørgen Urne t. Alslevs værge på skiftet efter Otte Marsvin, som skal foretages 1. juli på Bursø. SkT, 7, 151.

Tilf.: I lige måde fik Joakim Gersdorff befaling at være jfr. Helvig Marsvins værge.

12. maj (Kbh.) Ms. til hr. Christoffer Ulfeldt og Knud Ulfeldt. Lensmand på Malmøhus hr. Tage Thott begærer til magelæg af kronen en hestehave i sit len, kaldet Kongens Hestehave, hvorimod han tilbyder vederlag i så meget hartkorn, som den i det højeste kan sættes til. De skal bese hestehaven, om den kan afstås, og hvor mange td. htk. den bør takseres til. SkT, 7, 151.

12. maj (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott. Hofmester på det kgl. adelige akademi i Sorø og lensmand i Børglumkloster Henrik Ramel har til magelæg af kronen begæret 3 fæster i Giedinge i Torne h. i TTs len – mod så meget af hans efterskrevne gods, som de 3 fæster kan løbe op i: 1 gd. i Psallerup s. og by, 1 gd. (Niels Andersen) imellem Greffuie s. og by samt 1 gd. (Anders Bentsen) i Giessie. TT skal erklære, om de nævnte fæster kan undværes mod det, HR vil erlægge. SkT, 7, 152.

12. maj (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas og Henning Valkendorf.

Landsdommer i Fyn Henning Pogwisch har andraget, at Lyø efter forleningsbrevet til landsdommeriet skal følge ham, men at han af hver gd. kun skal nyde 3 skp. havre, skønt øen nu helt tilsås m. korn, og der avles godt korn. Da landgilden blev pålagt, var øen besat m. skov, som nu er helt afhugget. Han begærer befaling til adressaterne at taksere hver gd. på øen til landgilde efter dens brug og ejendom. De skal derfor gøre dette, men have i agt, at så længe de bønder, som nu besidder gdene, er i live og bliver ved dem, skal de ikke give mere end hidtil, men når de dør el. kommer fra gdene, må HP pålægge efterfølgerne den landgilde, de nu sættes til. FT, 5, 436. (Efter Otte Krags ordre) K. Indl. 4. maj.

12. maj (Kbh.) Ms. til hr. Jørgen Brahe og Claus Sehested. Landsdommer i Fyn Henning Pogwisch har andraget, at de kirkeboliger, som med rette hører til Assens provstis kirker, endnu som altid før følger og svarer under Hagenskov og Hindsgavl len, og har begæret, at de m. al herlighed måtte følge kirkerne, da kongens reces formelder, at kirkerne selv skal nyde stedsmål, sagesfald, ægt og arbejde af deres jorder, boliger og huse. De skal snarest undersøge forholdet og erklære, hvordan det er beskaffent, og om HPs begæring kan opfyldes uden skade for kronen. FT, 5, 436. (Efter Otte Krags ordre) K. Indl. 4. maj.

12. maj (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Landsdommer i Fyn Henning Pogwisch har andraget, at en anpart i en gd. i Sallinge by i Sallinge h. i hans formands tid er bortskiftet fra landsdommeriet til afd. fru Birgitte Rosensparre mod en gd. i Vantinge, hvilken gd. nu følger Skt. Hans kl., uden at landsdommeriet har fået vederlag, og har begæret, at gden må følge landsdommeriet. HV skal snarest erklære, hvordan det forholder sig m. nævnte mageskifte, og om [gden i] Vantinge er udlagt til landsdommeriet, og hvorfor den ikke er forblevet derunder. FT, 5, 437. (Efter Otte Krags ordre) K. Indl. 4. maj.

12. maj (Kbh.) Ms. til Niels Krag. Fru Sofie Staverskov, afd. Laurids Ebbesens t. Donnerup [Donneruplund] har andraget, at hendes søn Mogens Kruse nu er kommet til den alder, at han må være sin egen værge, og at hun af ham har fået fuldmagt til at overtage hans og hans søsters værgemål. Da hun derhos beretter, at NK, som har forestået værgemålet, gerne vil løses fra det, skal han snarest levere det fra sig til deres moder i nærværelse af lensmand på Ørum slot Christoffer Hvas

og Jørgen Høeg t. Hammergård. JT, 11, 330.

12. maj (Kbh.) Ms. til Christoffer Hvas og Jørgen Høeg. Kongen har befalet Niels Krag at levere Mogens Kruses og hans søsters værgemål til MKs moder fru Sofie Staverskov, afd. Laurids Ebbesens. De skal m. kgl. fuldmagt på hendes børns vegne være til stede, når værgemålet overleveres. JT, 11, 330.

12. maj (Kbh.) Ms. til Erik Lunov og Ove Blik. Hr. Frederik Reedtz har andraget, at de har gjort Joakim Beck indførsel i en del af afd. jfr. Abel Bryskes gods, af hvilken indførsel han endnu ikke af dem har kunnet få genpart. De skal på hans ansøgning lade ham få den. JT, 11, 331.

13. maj (Kbh.) Konfirmation på anordning af 8. april 1647, som lensmand på Vordingborg hr. Frederik Reedtz, lensmand på Roskildegård Niels Trolle og biskop Jesper Brochmand på kongens behag har truffet om Skibinge og Beldringe sognes annektering. Der er opkommet nogen *disordre* og *inconveniens* om de to sognes annektering, og FR, NT og JB var befalet at undersøge sagen og lempe det således, at både præsterne og bønderne på begge sider kan blive ved magt, og at uskikkelighed forekommes. Skibinge kirke befindes at ligge nær ved Præstø og langt fra Bårse og har af arilds tid været anneks til Præstø, før omveksling skete. Når præsten i Bårse skal til Skibinge kirke, som nu er annekteret til Bårse, skal han forbi Beldringe kirke. Derimod ligger en del af bønderne i Skibinge s. så langt nede mod Præstø, at de, når de skal hente præsten i Bårse til syge, skal forbi både Skibinge og Beldringe kirke. Derfor er flere personer i Skibinge s. døde uden sakramentets meddelelse, som kan bevises med tingsvidne. Men til Præstø havde de kun stakket vej at hente præsten. Det findes derfor bedst, at Beldringe annekteres til Bårse igen og Skibinge til Præstø, som det har været af arilds tid. Men da præsten i Præstøs indkomst er så ringe, at han ikke kan holde kapellan, kunne man deputerer ham 10 pd. korn årl. af de 28 pd., som gives for tiende af Beldringegård, og dertil forundes den sædvanlige afgift, som præsten i Bårse hidtil har haft af kongens 25 jorder på Præstø mark, som borgerskabet bruger. Desuden kunne kapellanen i Præstø årl. nyde de 6 pd. korn, som allerede er tillagt ham af Beldringegård, af nævnte 28 pd. De andre 12 pd. bør altid følge præsten i Bårse. Så kunne begge præster være ved magt, og al uskikkelighed, som ellers er forårsaget af den sidste

omveksling, forekommes, og bønderne i begge sogne lettere hente præsterne til de syge og fremføre tienderne. Sjr, 21, 661-64. K.

13. maj (Kbh.) Sognepr. i Slangerup mester Søren Poulsen fik konf. på brev af 4. marts 1642 på kongetienden af Jørlunde s. for sig og hustru på livstid for sædvanlig afgift: 8 pd. rug og 8 pd. byg. Dog forbeholder kongen sig, om han bliver til sinds at gøre det, selv at bruge tienden. Udt. i Sjr, 21, 664. K (hvorefter gengivet her). Orig. i DKanc. B 165 b.

13. maj (Kbh.) Rentemestrene fik brev at contentere m. Biørn på Sorø for det, han resterer for Ulrik Christian Gyldenløves kost, og at betale Hieronymus Vognmester for noget havre, som er forbrugt til rustvognshestene. Udt. i Sjt, 29, 176.

13. maj (Kbh.) Niels Olufsen, som for hor var skilt fra sin hustru og tilfundet ikke at måtte gifte sig uden kongens særlige bevill., fik tilladelse igen at indgå ægteskab. Udt. i SkR, 5, 473.

13. maj (Kbh.) Hr. Dominicus Jacobsen, som i sin ægtestand havde besøvet et kvindfolk, fik bevill. at komme til kald igen, hvor han lovligt efter ordinansen kan kaldes. Udt. i SkR, 5, 473.

13. maj (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott. Skomagerne i Malmø har klaget over, at der sker dem stort indpas i deres håndværk af adskillige, som nedsætter sig der og, skønt ikke lovligt udlærte, dog betager skomagerne deres næring. Han skal tilholde borgmestre og råd at se til, at alle skomagere, som vil nedsætte sig der for at bruge deres håndværk, først beviser at have udlært. SkT, 7, 152.

13. maj (Kbh.) Ms. til Peder Lange, Erik Juel, Mogens Høeg og Manderup Due. Fru Sofie Rantzau, afd. Mogens Gyldenstiernes har på egne og Niels Parsberg til Eskærs vegne, og Jørgen Marsvin t. Aunsbjerg og Mogens Gyldenstjerne t. Fultofte har på egne vegne anholdt om flg. befaling til adressaterne. De skal m. kgl. fuldmagt snarest ml. nævnte interessenter likvidere, ligne og lægge en anpart af Restrup hgd., dens bygning og tilliggende gods, og hvis der indfalder tvist ml. interessenterne, forlige dem el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 331.

13. maj (Kbh.) Ms. til Århus kapitel. Jørgen Marsvin t. Aunsbjerg har anholdt om bevill. på et udskud og en hvælving i Århus domkirke, som tidl. har været brugt til »liberie«, da han er til sinds der at bygge en begravelse og et lejersted for sig og sine arvinger. Han tilbyder at erlægge en billig kendelse derfor til kirken. De skal erkyndige sig om udskuddets og hvælvingens beskaffenhed og erklære, om det kan forundes ham til begravelse, og hvad bør gives kirken derfor. JT, 11, 332.

14. maj (Kbh.) Å. b. Da dr. Niels Bentsen til denne herredag af konge og rigsråd er tilkendt at give kongen 1.000 rd., vil kongen have beløbet assigneret til Kort Hendrik Marker i betaling på hans tilgodehavende hos kongen, at modtage til martini¹ førstkommande i Viborg af NB, hvorfor han selv har at fordrø kautio af denne. SJR, 21, 664. K.
1) K har mauritii.

14. maj (Kbh.) Rentemestrene fik brev at tilholde den forrige skriver i børnehuset uden forhaling at gøre sit regnskab klart. Udt. i Sjt, 29, 176. Orig. i DKanc. B 179 f.

14. maj (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla og Oluf Brockenhuus. Fiskemestrene klager over, at der omkring søerne i deres len opholder sig en del løsgængere, som ernærer sig deraf til ikke ringe skade for kongens fiskeri, og at også bønderne der omkring driver adskilligt fiskeri m. eger og både, hvormed de optager fisk ikke alene til eget behov, men endog til salg, hvorved især de små fisk tages, før de kan blive spisefærdige. Adressaterne skal have flittigt tilsyn med, at sligt herefter indstilles, og at de, som overtræder forbudet, ikke blot fratages eger, både og fiskeredskaber, men også forfølges til straf. Sjt, 29, 176.

14. maj (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev at lade undersøge det, hvorover Birkerøds sognemænd har klaget over fiskemester Niels Olufsen, og at tiltale og siden straffe bønderne for det, de i så måde befindes falskeligt at have angivet. Udt. i Sjt, 29, 177.

14. maj (Kbh.) Ms. til Ebbe Ulfeldt. Markus Tidemand har andraget, at han formedelst proces, han er gerådet i på Bornholm m. borgmester og råd i Rønne, er anholdt ved arrest til ikke ringe skade på hans handel og næring, og begæret, at han frit må søge sin handel

og næring, hvis han kan sætte nøjagtig loven og vissen. EU skal anordne, at han kommer på fri fod til at søge sin næring, hvor han bedst kan, når han har stillet nøjagtig loven og vissen til sagens ende og da vil lide og undgælde, hvad lov og ret kan medføre. SkT, 7, 152.

14. maj (Kbh.) Ms. til Erik Juel. Lensmand på Dalum kl. Iver Vind har andraget, at hans tjener, som betjente skriverstuen på Lundenæs, da svensken indehavde Nørrejyll., og IV var forlenet m. Lundenæs, for nylig er død. EJ skal alvorligt tilholde defefogderne, når de advares derom, at give IVs fuldmægtig rigtig besked om, hvad bønderne har svaret af landgilden i de åringer, »såvelsom hvorvidt af fjenderne er leveret«, hvad de også skal forklare med nøjagtigt bevis, for at IV på rentekammeret kan komme til ende med sine regnskaber for de år. JT, 11, 332.

14. maj (Kbh.) Ms. til Frands Lykke. Alle afd. Otte Marsvins arvinger har andraget, at tidl. hospitalsforstander i Randers Peder Nielsen i Østrup er blevet hospitalet 1.300 sldl. skyldig efter hans sidste regnskab, sluttet 1642. For at de fattige ikke i længden skal tage skade hos PN, om dette længere skulle henstå ubetalt, skal FL tiltale ham og alvorligt tilholde ham at betale sin restance. Hvis hans midler da ikke strækker til, tilbyder samtlige OMs arvinger at betale resten. JT, 11, 333. Indl. 11. maj.

14. maj (Kbh.) Ms. til Gunde Lange, Steen Bille og mag. Anders Andersen. Kapellan i Saltum hr. Hans Pedersen har andraget, at han søndag efter påske af 5 kaldsmænd lovligt er kaldet til Vrå og dets annekssogn, hvorimod en anden af nogle få sognemænd uden de andres fuldmagt og samtykke ligeledes er kaldet til disse sogne. Adressaterne skal snarest dømme om disse kald og hjælpe den til ret, som først søger og har ret dertil, dog skal de have vel i agt, at alt sker efter ordinansen og andre om kald udgangne forordninger. JT, 11, 333.

15. maj (Kbh.) Bestalling for Albret Helved¹ som kongens kobberstikker. Han skal anvende den største flid i sin kunst, og hvad han af kongen befales at gøre, skal han forfærdige renligt, fint, net og »konsteligen«. Han skal uden kongens bekostning levere 50 eksemplarer af hvert stykke og værk, som ham således påbydes, men pladerne skal tilhøre ham selv. Alle omkostninger og materialer skal han selv betale.

Han skal have 100 rd. årl. af rentemestrene samt det vikarie i Roskilde, som hans formand havde, og hans kobberstykker skal være så vidt privilegerede, at de kopier efter originalen, som gøres andetsteds, ikke i kongens riger *sub poena confiscationis*, halvparten til kongen og halvparten til ham, må sælges og *distraheres*. Bestallingen begynder med brevets dato og fortsætter år for år, så længe AH er i kongens tjeneste. Sjr, 21, 665. K.

1) K har Haelwegh.

15. maj (Kbh.) Diskantist Georgius Sidaus løn blev forbedret m. 50 rd. årl. Udt. i Sjr, 21, 666. K.

15. maj (Kbh.) Rentemestrene fik brev at lade Mogens Bille t. Tirsbæk på ansøgning få efterretning om, hvad bønderne i Koldinghus len i 1641 og 42 har bødet for ulovlig skovhugst, såvidt noget derom vides hos dem, for at han derefter kan rette sig. Udt. i Sjt, 29, 177. Orig. i DKanc. B 179 f.

15. maj (Kbh.) Rentemestrene fik brev at »lade give Gert Piper farveren såvelsom snedkeren på Holmen« hver 100 rd. af det, dem tilkommer. Udt. i Sjt, 29, 177. Orig. i DKanc. B 179 f.

15. maj¹ (Kbh.) Rentemestrene fik brev at betale drabanterne ½ års løn og at lade rebslageren på Holmen få noget af sin rest, efter som de midler, de nu har dertil, kan strække til. Udt. i Sjt, 29, 177. Orig. i DKanc. B 179 f.

1) Orig. er dat. 14. maj.

15. maj (Kbh.) Jægermesteren fik brev at lade Peter Apoteker for betaling få 4 dådyr, og at lade dem skyde, hvor det skader vildtbanen mindst. Udt. i Sjt, 29, 177.

15. maj (Kbh.) Ms. til Vincents Bille og Oluf Brockenhuus. De skal begive sig til Vallø og Lellinge og optage de 2 gdes ejendomsbreve, som står forseglet i Vallø kirke, og efter registrering overlevere dem til Ebbe Ulfeldt t. Ovesholm, da de endnu ikke af Sigvard Urne t. Rårup, som tidl. havde godset i forvaltning, er overleveret ham. De skal også besigtige gdenes bygning og forefundne mobilier og registrere, hvorledes det nu findes, og hvad derpå kan være forbedret eller kommet til skade i dette første år, EU har haft det i forpagtning. Da det berettes,

at skovene er forhugget til upligt, skal de desuden besigtige dem og lade granske, hvad deri i dette sidste år, siden EU fik gdenes i forpagtning, såvel som i de forrige år kan være hugget. For at det bedre kan efterkommes af dem, skal de tilholde ridefogden Henrik Jacobsen, som er forordnet dertil af afd. Tyge Brahe og hidtil har forvaltet godset, for dem at fremlægge, hvad fuldmagt han har til at lade hugge til upligt i gdenes skove. Hvad de forretter, skal de give de interesserede beskrevet, og indlevere en kopi af i kancelliet. Da kongen har befalet SU, som før har forvaltet godset, at møde efter adressaternes tilsigelse, når de forretter det befalede, for at alt kan gå desto rigtigere til, skal de advare ham derom. Sjt, 29, 177.

15. maj (Kbh.) Sigvard Urne fik brev at overvære, når ovenn. gde m. tilhørende breve, mobilier og andet overleveres, da han har haft det i forvaltning før Ebbe Ulfeldt, at alt kan gå desto rigtigere til. Udt. i Sjt, 29, 178.

15. maj (Kbh.) Forordning. Der tilføjes borgerskabet på Bornholm stor skade, ved at fremmede dertil fører sko, støvler og andet sligt, hvorfor dette forbydes. Det skal herefter fremstilles i købstæderne på Bornholm efter deres privilegiers indhold. Den, der handler herimod, skal tiltales og straffes som denne forordnings overtræder. SkT, 7, 153. (Tr.: CCD, V, 527).

15. maj (Kbh.) Ebbe Ulfeldt fik brev at lade forordningen om støvler og sko forkynde på tilbørlige steder og siden holde vedbørligt over den. Udt. i SkT, 7, 153.

15. maj (Kbh.) Ms. til Palle Urne. Kongen har befalet Niels Parsberg t. Eskildstrup at overtage jfr. Karen Urnes værgemål, som PU en tid lang efter kgl. befaling har forestået. Han skal derfor til NP levere, hvad penge, løsøre og andet, hendes afd. moster fru Anne Hansdatter, Eustachius v. Tynens t. Sandbygård har foræret hende. SkT, 7, 153.

15. maj (Kbh.) Ms. til Niels Parsberg. Jfr. Karen Urne har givet til kende, at Palle Urne t. Gyllebo efter kgl. befaling som hendes rette lavværge har modtaget nogle hundrede daler og noget løsøre, som hendes moster, afd. fru Anne Hansdatter, Eustachis v. Tynens t. Sandbygård har foræret hende, og haft det i forvaltning nogle år. NP skal, når PU efter kgl. befaling overleverer pengene og løsøret til ham,

påtage sig værgemålet og forvalte det til hendes bedste. SkT, 7, 153.

16. maj (Kbh.) Diderich Blume fik bevill. at købe adelsgods i Danmark og nyde det m. adelige privilegier. Udt. i SjR, 21, 666. (Efter hr. kanslers befaling) K. Indl. 28. april.

16. maj (Kbh.) Ms. til dr. Jesper Brochmand. Sognepr. t. Benløse og Kværkeby i Ringsted len hr. Jens Hansen har andraget, at hans præstegd. m. alt, han havde, er brændt ved en uforvarende ildebrand, og begæret, at alle kirker i Sjæll. stift må bidrage til genopbyggelsen. JB skal af hver kirke i stiftet lade opkræve en vis hjælp, som ham bedst synes efter hvers formue. Desuden skal han foreholde stiftets præster at komme ham til hjælp, da det er kristeligt, at den ene i sådant fald undsætter den anden. SjT, 29, 178.

16. maj (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev at erfare beskaffenheden af det, Anne Jacobsdatter har andraget, og tilholde borgmestre og råd i Slagelse at hjælpe hende til rette, så vidt ret og billigt er. Udt. i SjT, 29, 178.

16. maj (Kbh.) Ms. til borgmester og råd i Kbh. Den højeste nød kræver, at Kbh.s fortifikation med det første bliver forfærdiget. Da dette er hele riget og især de her i byen boende højligt magtpåliggende, har kongen m. rigsrådets samtykke fundet fornødent, at besøge alle, som har grund og ejendom i byen, om en hjælp, som eragtes ligeligt og uden stor besværing at kunne iværksættes således, at efter den takst, som blev sat i 1645, svares 1 rd. af hver 100 dalers værdi, som grund og ejendom da blev sat til. Adressaterne skal uden forhaling lade dette forkynde og derefter straks lade indsamle pengene hos alle under deres jurisdiktion, så de inden 14 dage kan affordres adressaterne m. rigtig designation. Og da rigsrådet har bevilget at give det samme af deres gde og ejendom i Kbh., tvivler kongen ikke på, at de øvrige adelige såvel som gejstligheden, der har gde i byen, vil samtykke i det samme. Kongen vil også, at hans egne tjenere skal kontribuere lige med andre, så ingen, der er interesseret i byens defension og konservation, skal forskånes. Hvis nogen af dem, som adressaterne ikke har at befale, skulle vægre sig ved at betale, skal de vedlægge specifikation over dem. SjT, 29, 178. (TR.: KD, V, 303).

16. maj (Kbh.) Forordning om adskilligt, som i denne herredag er

påbudt. 1. Der findes blandt studenterne dem, som forser sig med løbsagtighed og ikke én gang, men oftere overbevises om lejermaal. For at sådan skadelig forargelse ikke skal tage for meget overhånd, og for at de, der agter at lade sig bruge i det hellige præsteembede, des bedre kan betragte deres egen stand og velfærd og ikke forspilde den med deres egen uskikkelighed, har kongen m. rigsrådets betænkende anset for godt at påbyde, at ingen student, som forser sig med lejermaal, må efter første forseelse bevilges at betjene skole el. præstekald, før 2 år er gået, og siden skal være pligtig at føre med sig til superintendenten vidnesbyrd om sit liv og levnedforhold og forbedring samt kongens bevill., at ham er tilladt at betjene kald. Men hvis sådan forseelse begås 2. gang, bør sådan person aldrig mere betjene nogen prædikestol. – 2. Da der forekommer tvist i købstæderne om, hvad en udenbys bosiddende, som ikke er borger i byen, årl. med andre borgere bør give af sin købstadgd. og -ejendom, har kongen m. rigsrådet anset for godt at påbyde, at alle, gejstlige el. verdslige, som i købstaden har gd. og ejendom og hverken er borger el. bosiddende der, i fredstid skal give 1/5 af deres husleje til hjælp for borgerskabet i dets skatter, og i fejdetid give ligesom andre i byen af deres huse og ejendom. Samme femtedel skal tages af den husleje, som falder af gden, for at det ikke med lang proces og trætte skal indkræves udenbys. – 3. Da der bruges stor og unyttig overflødighed med kniplinger, som fra udenrigs steder indføres, og derfor udføres ikke få penge af riget, vil kongen have det alvorligt forbudt, at kniplinger indføres til Danmark og Norge. Handler nogen herimod og betrædes med sådanne kniplinger, som ikke kan bevises at være fremstillet inden for rigerne, skal de være forbrudt, halvparten til kongen og halvparten til angiveren. – 4. Kongen har anset det for nødvendigt til en særlig brug at påbyde, at hvert ladet skib, kreyer el. skude, indenlandsk og udenlandsk, i Danmark til havnepenge, foruden hvad de før har givet, skal give af hver 10 læster indtil 60 l mk., såvel når de løber ind i en havn, som når de løber ud, og at et skib, kreyer el. skude, som er ballastet, skal give det halve, men er et skib større end 60 læster, skal det give 1 rd. af skibet og ikke mere, hvilket skal gives i alle havne, så tit nogen ind- el. udløber. Ligeledes skal på alle færgesteder, som er Korsør, Nyborg, Kalundborg, Århus, Assens, Kbh., Malmø og Landskrone, gives af hver smakke 1 slet mk. for hver gang, de ind- el. udløber, og af en færge det halve, af Vordingborg, Helsingør, Helsingborg og Middelfart færge gives for hver rejse ½ mk. Tolderne skal se til, at sådant bliver oppebåret. Sjt, 29, 179-80. Orig. i DKanc. B 165 a. (Tr.: CCD, V,

527).

16. maj (Kbh.) Konfirmation på bryggerlavet i Malmøs artikler af 1. maj 1642, oprettet af borgmestre og råd smst. iht. kgl. befaling af 21. okt. 1641 om oprettelse af et bryggerlav i Malmø, så man kan vide, hvem der skal agtes for ret brygger, hvad de skal rette sig efter med ølsalg efter årenes indkøb[spris] på korn og humle, eftersom det takseres af borgmestre og råd og andre dannemænd, og hvem der skal være pligtig at brygge til kongens fornødenhed om nødvendigt, når det tilsiges, og så den fattige som den rige kan få »skel« for deres penge, »dobbelt øl, en dobbelt øl, 2 lb. øl og syslingsøl, hver efter sin begæring og som de har råd til at købe til dem selv eller deres folk, tyende og gæster og at falholde«. [Herfra gengivet ord-, men ikke bogstavret]:

1. Først og fremmest skal bryggerne til en god begyndelse i Herrens navn vælge dem efter gl. vis 2 oldermænd m. 2 stolsbrødre og en skriver, eftersom de kunne eragte lavet gavnligt at være. Hvilke 2 oldermænd m. stolsbrødrene skal i det ringeste i 2 år betjene lavet og med bisiddernes hjælp forhjælpe, at alting kan gå i lavet skikkeligt og ret til.

2. Item om nogen lavsbroder ved døden afgår, da nyde hans hustru lavet, al den stund hun holder sig ærligt og gør lavet fyldest og er bisidderen med oldermændene lydig, men får hun sig en mand, da skal han vinde lavet og gøre lavsret, om han ikke er tilforn i lavet.

3. Item hvo som dette lav vil indgå, skal give efter recessen en ungarsk gylden til indgang el. dens værd, førend han indskrives. Men vil han vinde lavet, da gøre sin ed at være bisidderen og oldermændene hørig og lydig, og give siden til lavet 8 rd. til 3 skifte, som er til borgmestrene og rådet, lavet og til de fattige, som forarmes i lavet.

4. Item hvem som dette lav begærer og sig der vil indgive, skal beflitte sig på gode velforvarede ildsteder, fuldkommen kedel og kar, så han kan med sin lavsbroder bekvemmeligt, når tilsiges, gøre K.M.s udredsel med skibsbrygning og anden stadens tyngte efter den evne, som malt og humle kan give, uden nogen ophold og tøven. Findes nogen forsømmelig med modvillighed, han bøde 1. gang til kongen, byen og lavet 6 dl., 2. gang lige så meget, 3. gang forvises lavet med alle [herefter synes at mangle noget].

5. Item må ingen være el. komme i lavet, som andre embeder kunne bruge, som lav har, el. holder øl fal, uden de tager det af bryggerne, med mindre de det forrige embede forlade vil.

6. Item skal ingen have magt at brygge og sælge uden døren uden bryggerne alene, men dog må hver brygge så meget, som han til sit eget hus' behov og ophold behøver.

7. Item skal ingen holde nogen daglig åbenbar øltapperi i sit hus for hver, som indtræder, uden han er enten brygger og broder af lavet el. og køber øllet af bryggerne. Fordrister sig nogen herimod, og det ham lovligt overbevises kan, enten den, som tapper øllet, el. den, der sælger det ud el. drager i huset, bøde 20 mk. til kongen, byen og lavet.

8. Endog er det således samtykket, at hvor nogen brygger bor og har nabo og genbo, som brygger og ikke er i lavet, og bryggeren formener, at samme hans genbo el. nabo udsælger øl, enten i tønner el. pottetal, af det øl, som han selv har brygget, el. holder daglig drik i sit hus, og giver ikke bisidderen og oldermændene det til kende, da skal han bøde efter menige lavsbrødrers sigelse. Skal hvert år i bryggernes lavshus holdes 2 alstævne-formiddage: den ene tirsdag efter philippi jacobi dag, den anden tirsdagen efter allehelgens dag, på hvilke 2 årstider af allehånde omstændigheder kan eragtes og forfares, hvad køb formodes er på korn, malt, humle, ved og andet, som til bryggernes ophold behov gøres. Da skal alle lavsbrødrerne møde til stævne og med nogen af rådet overveje menighedens gavn og sætte køb på alle slags øl, hvad tønden af hver slags bør at gælde, og for hvad værd det i kander og pottetal kan og må udsælges i kroer og kældre over al byen med rette byes mål. Og således hver tid, når øl købes, sættes, at gøre facit efter korn, humle, ved, told og accise og anden bekostning, derpå kan falde, at den fattige gemene almue så vel som og bryggerne må ske skel og ved magt blive. Og hvad som i sådant almindeligt møde bliver berådslaget og samtykket, skal i bryggernes lavsbog ved skriveren indtegnes og efterkommes, indtil alstævne igen holdes. Såfremt da nogen forandring sker, skal det og antegnes, altid til god efterretning. Og hvad der sluttes og gives beskrevet, skal genparten indlægges på rådhuset og af oldermændene underskrives.

10. Item hvilken øltapperske, som tapper for en brygger og siden findes at begive sig til nogen anden brygger at vil tappe for ham el. sende nogen drager til ham om øl at hente, da skal samme brygger det ingenlunde tilstede, førend hun har betalt den, som hun tilforn har tappet for og hos ham alting klargjort. Befindes nogen brygger herimod at gøre, straffes derfor som vedbør. Befindes han 2. gang fortrædelig herimod, vinde lavet på ny igen. Og skal ingen drager sig understå at drage øl til nogen tapperske, før den er betalt, som den før har handlet med. Gør dragerne herimod, skal [de] miste lavet.

11. Item skal ingen dragere være mægtige el. fordriste sig til at forsige noget øl til nogen tapper el. andre, men brygger skal selv sælge og forsige sit øl. Og den, som vil købe det, skal han det gøre af bryggeren selv el. i hans hus.

12. Item skal ingen lavsbroder el. lavssøster, fast mindre nogen drager på nogen lavsbroders el. lavssøsters vegne forlokke el. forføre nogen andens øltapperske. Hvem herimod gør, bøde 18 mk. til kongen, byen og lavet.

13. Item skal og ingen gøre malt for andre uden de, som i lavet er. Og skal forbudt være, at ingen forbund skal gøres indbyrdes i lavet, at hver skal gøre malt for en skellig pending efter tidens lejlighed. Dog skal ikke en købmand være forment at gøre malt el. brygge i sit eget hus og holde dertil sin egen bryggersvend, som skal tjene for kost og løn.

14. Hvilken brygger som vorder tilsagt at møde for bisidderen og oldermændene for nogen sag el. tilbørlig ærindes skyld, hvad heller det er kongens, byens, lavets el. nogen lavsbroder pågældende, og han ikke møder til det klokkeslet, ham vorder tilsagt, bøde 4 sk. Bliver han $\frac{1}{2}$ time borte over tiden, bøde 1 mk., men kommer han ikke inden en hel time, el. bliver han slet borte, bøde 3-dobbelt, uden han har lovlig og bevislig forfald.

15. Kaldes nogen lavsbroder for bisidderen og oldermændene for vitterlig gæld, ham skal laugdag forelægges at betale. Gør han det ikke, og bisidderen og oldermændene dem ikke om gælden kan forene, da skal det indvises til borgmester og råd og da derom at gå, så vidt ret er.

16. Dersom nogen lavsbroder overløber bisidderen el. oldermændene, når de er i lavets ærinde forsamlede, med ukvemsord, bøde 4 mk. lavet, kongen og byen lige så meget.

17. Understår sig nogen brygger at fæste el. tage sin lavsbroders svend i sin tjeneste, som med uminde er skilt fra sin husbond førend rette stævnedag, bøde 3 rd. og miste samme svend, og svendens straf skal og være 3 rd. til de fattige og lavet.

18. Desligeste skal og bryggerne holde en billig og skellig ordning med deres svende og tjenere, at en ikke udlover større løn end en anden, dem selv til fordærvelse. Så og hver at holde sine folk under skellig ave og fra drukkenskab og letfærdighed, som ikke bør at lides og tilstedes, men fast mere til kirkegang og Guds ords hørelse, som det sig bør. Ej tilstede dem nogen samfund at holde el. hemmelig forbindelse mod deres husbond, som dem kost og løn giver, at anrette el.

gøre i nogen måde under alvorlig »peen« og straf, som vedbør. Og dersom nogen svend el. underknægt sig modvillig anstiller og forløber sin husbond, førend de bliver lovligt adskilt, han må pågribes og straffes efter K.M.s nådigste udgangne mandat el. efter oldermændens og bisidderens billig kendelse, som ret er. Men dersom ellers i anden måde kan indfalde tvistighed ml. bryggerne indbyrdes eller og, om de og deres tjenere hverandre uforretter, da skal deres sager forrettes ved bisidderne af rådet, oldermænden og hans to hossidder, hvori kongen og byen ingen rettighed har.

19. Hvilken lavsbroder, der falder for nogen bøder og ikke vil rette for sig til den tid, ham forelagt vorder af oldermændene, hans bøder skal være til kongen, byen og lavet 6 mk., hver lige meget, og den brødige sit faldsmål alligevel at udgive, såfremt han ikke vil forvises lavet.

20. Afsiger sig nogen brygger fra lavet, og siden er det igen begæren- des, da vinde sig det på ny igen. Men når kongens og byens tyngte påkommer, skal ingen opsige el. træde fra lavet, førend han har udrettet, hvad ham var pålagt og bør at gøre.

21. Skal det være brygger frit for at indkøbe så meget korn, som han til sit bryggeri mest kan fornøden have. Dog skal ingen brygger må købe noget korn at udsælge inden- el. udenbys eller udprange, ud- borge enten i korn el. malt, ej heller noget korn el. malt at må udskibe el. udskibe lade el. til nogen at sælge at udføre, uden han vil, straks det findes, entvige lavet. Men den ret at følge købmændene, så de og kan af slig næring K.M.s og byens tyngte opholde.

22. Kunne sig og tildrage, at nogen lavsbroder tilsloges skade el. vanlykke, at han lavet ikke kunne opholde, men måtte det en tid lang afstå, og han siden kommer for sig og trøster sig igen til med bryggeri at underholde, da skal han sig for borgmestre og råd angive, og da at hjælpe ham hos bryggerne til lavet igen.

23. Hvilken broder el. lavssøster, som Gud kalder af denne verden, da må oldermændene lade tilsige lavsbrødrene at følge ham el. hende til deres lejersted efter gl. sædvane, medmindre det sker i pestid, da dermed at forholdes efter den forordning, som gøres og holdes over af byen.

24. Item skal oldermændene ved lavets tjenere tilsige dem af lavet, som skal bære liget til jorden, efter ordentlig omgang. Er da nogen, som for alder el. svaghed ikke bære kunne, han skal en anden bekvem person i sit sted forskaffe. Hvo derimod gør og sidder overhørig, han bøde 10 mk. til de fattige i lavet og bære dog alligevel næst efter.

25. Item hvilken sidst i lavet indtages, skal tjene lavet efter oldermændenes befaling og tilsige brødrene at møde, om kongens, byens og lavets ærinde, item indstævne lig at følge og andet, hvis forrettes skal, indtil en anden kommer i hans sted. Mens indtages 2 el. flere bryggere på én tid, da skal den, som yngst og sidst bliver indskrevet, forskrevne bestillinger betjene. Findes han uvillig el. forsømmelig, som tilsige skal, bøde hver gang hans brøst findes, 4 mk. til de fattige i lavet. De andre, som i så måde fri bliver, give hver til lavet og de fattige 4 daler.

26. Og på det alting i lavet des rigtigere må tilgå, da skal bisidderne og oldermændene ved lavets skriver lade holde rigtig regnskab på pengeindtægt og -udgift, hvilket en oldermænd efter anden skal lade indlægge i lavets gemme, at deraf kan erfares, hvad lavet kan have til bedste, og hvad gamle el. skrøbelige lavsbrødre el. -søstre tilgode kommer.

27. Dersom nogen, være sig hvem det være kan, uden lavet befindes enten at brygge imod lavet eller øl at udsælge i tøndetal, og det lovligt bevises kan, da at tiltales for borgmestre og råd, og der at lide og undgælde, hvad han af øvrigheden tilkendes, og samme bøder til 3 skifter at udgives, som er kongen, rådet og lavet. Befindes det tiere at ske, da straffes dobbelt el. efter gl. sædvane at miste sin kedel, og øllet at være forfalden til de fattige. Befindes og nogen drager, siden de er lovligt påmindede, at afholde sig sådanne, som uden lavet er, at fordrage dem deres øl, skal de og i lige måde efter øvrighedens sigelse straffes, så ofte som deres forseelse befindes.

28. Item er tilladt og bevilget, at i dette lav må være 24 bryggere, bryggerenkerne deri medberegnet. Dog vil borgmestre og råd have sig forbeholdt samme tal at formindske og formere efter tidens lejlighed, og som byen kan være tjenligt.

29. Endelig og for det sidste skal alle bøder, som i dette lav forbrydes og udgives, beskikkes til alle parterne, eftersom K.M.s nådigste forordning i det 2. kapitel indeholder, og som forskrevet står. Og intet deraf til øl el. gæstebud udgives skal. Dog K.M.s og byens sager og rettighed foruden disse forskrevne artikler uforkortet, og derhos, på K.M.s nådigste behag, os forbeholdt dem efter tidens lejlighed at forandre og forbedre, eftersom menigheden og lavet gavnligt kan være. SkR, 5, 473-77.

17. maj (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at lade Tøger Jacobsen indkomme i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sjt, 29, 180.

17. maj (Kbh.) Konfirmation på tiendefæste af 1. jan. 1644 fra daværende lensmand over Kristianstad len, nu over Bornholm, Ebbe Ulfeldt til Johan Nielsen i Melby og hustru Kirsten Bertelsdatter på konge- og kirkekorntienden i Melby og Hvideby s. på deres livstid. De skal årl. give til kongen og kirken: af Melby s. til kongen 1½ pd. rug og 1½ pd. byg, til kirken 4 pd. byg og 2 pd. rug; af Hvideby s. til kongen 1½ pd. rug og 1 pd. byg, til kirken 2 pd. 4 skp. rug, 2 pd. 5 skp. byg. Kongens part skal leveres på Kristianstad el. hvor det tilsiges, kirkerens til kirkeværgerne, inden fastelavn. De skal til stedsmaal give efter den gl. sædvanlige afgift, som tienderne tilforn har været bortfæstet for. Sognemændene skal yde tienden efter recessen i godt, rent, ustraffeligt korn til JN og hustru. SkR, 5, 477.

17. maj (Kbh.) Ms. til Mogens Arenfeldt. Hvad Peder Pallesen¹ og Sidsel Pedersdatter i hans len har andraget imod ham, kan han se af deres hosføjede supplikation. Han skal snarest erklære sig udførligt derom. JT, 11, 333.

1) I overskriften: Palle Pedersen.

17. maj (Kbh.) Ms. til Frands Lykke. Hvad nogle undersætter i Ålborg og Randers har andraget, kan han se af deres hosføjede supplikation. Han skal alvorligt tilholde borgmester og råd i Randers, hvor afd. Rasmus Bensens bo og formue findes, at beramme en tid til skifte efter ham og at være til stede, når det foretages. Hvis nogen af arvingerne udebliver el. forsømmer at sende andre m. fuldmagt, skal borgmester og råd tilforordne andre vederhæftige dannemænd, som i de udeblevnes sted kan overvære skiftet, mens alt med indgæld og udgæld og andet bliver skiftet, og alt klareres ml. arvingerne. Hvis der indfalder tvist ml. disse, skal borgmester og råd forlige dem el. dømme dem imellem. JT, 11, 334.

17. maj (Kbh.) Ms. til Frands Lykke. Borgmester og råd i Randers har klaget over, at dr. Søren Hoffman smst. tilegner sig adskillige privilegier pga. et kgl. ms. af 31. okt. 1643 til afd. Otte Marsvin og derover undslår sig for at gøre ægter, som påbydes af øvrigheden, og at svare jordskyld af sine ejendomme i byen, uanset ingen, af hvad stand de kan være, er befriet derfor, og at han har de bedste og fornemste ejendomme der i byen. FL skal se til, at SH ikke tilegner sig frihed for nævnte jordskyld og ægter, men gør og svarer, hvad med rette kan tilkomme ham efter de ejendomme, han har i byen, og som

andre gør, da kongen eragter det for ubilligt, at han skal nyde større frihed end andre doktorer i byen, og at andre skal pålægges den tyngde, som tilkommer ham. JT, 11, 344.

18. maj (Kbh.) Jørgen Seefeld fik brev at lade enhver af de 19 afbrændte gde i Benløse og Vettterslev få 4 fornede ege af Ringsted klostres skove til bygningstømmer. Udt. i Sjt, 29, 180.

18. maj (Kbh.) Ms. til Jørgen Seefeld. 15 [ved navn nævnte bønder] i Benløse har andraget, at deres gde er ganske afbrændte og begæret afslag på deres landgilde. Da JS har bekræftet deres andragende, og at de ikke ellers kan blive ved magt, godkender kongen, for at de igen kan komme på fode og svare deres landgilde til kronen, at de må forskånes for dette års landgilde. Sjt, 29, 181.

18. maj (Kbh.) Kvittansiarum. Hr. Tage Thott t. Eriksholm og hr. Christoffer Ulfeldt har i årene 1631-47 som kommissærer gjort regnskab for årene 1628/29 til 1645/46 for småtolden af adskillige varer samt kongens told og accise af vin [kommissarietolden], som de her af riget har oppebåret til at besolde officererne og soldaterne i garnisonerne på fæstningerne i Skåne, Halland og Blekinge. [Det oplyses år for år, for hvem de har aflagt regnskab, og hvilken saldo der er overført fra det ene år til det flg.]. TT og CU får for sig og arvinger kvittansiarum for nævnte regnskaber. SkR, 5, 478-81. K.

18. maj (Kbh.) Kvittansiarum. Hr. Tage Thott t. Eriksholm og hr. Henrik Huitfeldt t. Lillø har i 1630 som kommissærer gjort regnskab for småtolden af adskillige varer samt kongens told og accise af vin [kommissarietolden], som de for årene 1627/28 og 1628/29 har oppebåret til at besolde officererne og soldaterne på fæstningerne i Skåne, Halland og Blekinge. [Det oplyses, for hvem de har aflagt regnskab, og hvilken saldo der er overført fra det ene år til det flg.]. TT og HH får for sig og arvinger kvittansiarum for nævnte regnskaber. SkR, 5, 481.

18. maj (Kbh.) Ms. til Rudbek Pors og Lave Beck. De skal snarest forhøre landekistens regnskaber i Loll. ang. de 3 kontributioner, som oberst i Sjæll. Christoffer Steensen t. Grimstedgård havde modtaget, mens han var tilforordnet landkommissærererne, og, når de befinder dem rigtige, kvittere på kongens vegne. De skal siden til kancelliet

indsende underretning om regnskaberne og landekistens beskaffenhed. SmT, 6, 587.

18. maj (Kbh.) Ms. til Erik Rosenkrantz. Kongen har befalet Rudbek Pors t. Øllingsøgård og landsdommer i Loll. Lave Beck at forhøre landekistens regnskaber ang. de 3 kontributioner, som oberst Christoffer Steensen havde modtaget, mens han var tilforordnet landkommisærerne. ER skal tage landekisten til sig med det, der resterer i den, når regnskaberne er forhørt. SmT, 6, 588.

18. maj (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Han har givet til kende, at der til Århus og Esles møllers fornødenhed absolut behøves 6 møllesten, da de forrige, som dog var gamle og længe brugt, er blevet ødelagt i forleden fejde. Kongen godkender, at han indkøber 4 møllesten til Århus og 2 til Esles møller. JT, 11, 335.

19. maj (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev at se til, at ingen bådsfolk i kongens tjeneste passerer over fra Helsingør til Skåne el. til fremmede skibe der på reden uden først at vise ham Holmens admirals passeddel. Udt. i Sjt, 29, 181.

19. maj (Kbh.) Jægermester fik brev at lade Anders Bille t. Damsbo på begæring uden betaling få 3 hjorte, 3 dådyr og 4 råbukke, og at dette vildt skydes, hvor det skader vildtbanen mindst. Sjt, 29, 181.

19. maj (Kbh.) Hans Boyesen fik brev, at da m. Salomon Gudfelt Balberer nu er aftakket, skal hans tjener indtil videre forblive i tjeneste, hvilken HB mdl. skal give 4 kurantdl. Udt. i Sjt, 29, 181.

19. maj¹ (Kbh.) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim og bispen i Fyn. Sognepr. t. Ørslev på Falster hr. Jacob Nielsen har nogle gange begæret, at der for hans kalds ringheds skyld må forundes ham nogen indkomstforbedring, hvorfor de også har fået befaling at erklære sig herom. Kongen erfarer heraf, at de intet andet middel ved, hvorved han kan hjælpes, end at ham måtte forundes nogle få pd. korn af Falster Sønder herreds kirker, som er mest formuende og bedst ved magt, dog kun til mag. Marcus Christensen efter sit benådningbrev bliver kaldet til den ny kirke uden for Kbh., og hans ene sogn da kunne annekeres til JNs kirke, og det andet betjenes af en anden præst efter kongens tidl. bevill. Kongen godkender, at JN af de nævnte kirker årl.

forundes 3 pd. korn, hvilket adressaterne skal anordne kirkerne imellem, som de eragter bedst, men kun til MC kaldes til den ny kirke, og det af hans sogne annekteres til JNs sogne. SmT, 6, 585.

1) Indført før brevene af 18. maj.

19. maj (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Superintendent over Århus stift dr. Jacob Matthiesen har andraget, at en bonde, som han nyder *pro officio*, i hans formands tid for adskillige grove forseelser er dømt i jern på Holmen efter kongens befaling, og har begæret, at da dommen ikke er eksekveret pga. det svenske indfald og formandens svaghed, hvorfor bonden endnu besidder sin gd., retten til foragt og andre modvillige folk til stor forargelse, [her mangler fmtl. noget, fx: den nu må blive eksekveret, el. lign.]. EG skal snarest sende bonden m. dommen til Holmen, at dommen kan blive tilbørligt eksekveret. JT, 11, 335.

20. maj (Kbh.) Ms. til lensmændene på Sjæll. De skal, hver i sit len, tilholde kronens bønder efter jordebøgernes *summarum* af hver 200 td. htk. til den 9. juni at sende en karl m. skovl og spade til at arbejde på fæstningen ved Kbh., og at forsyne dem m. 3 måneders underhold el. i stedet for hver karl at sende 1 rd. om ugen. For det overskydende af jordebogen, hvoraf ikke kan holdes en hel karl, skal bønderne ugl. give [de i nedenstående tabel anførte beløb], som skal sendes til samme tid. De, som sender karle el. penge, skal angive sig for guvernør i fæstningen Christianpris, oberst t. fods Axel Urup og lade sig indskrive el. levere penge. Begiver nogen sig derfra, inden de 3 måneder er ude, uden pas fra AU, skal han straks, når han påtræffes, sættes til arbejde i jern på Holmen.

Fortegnelse på jordebøgernes *summarum*:

Len	Td. htk.	Karle	Betaling for overskydende htk.
Holbæk	773	3	5 mk. 4 sk.
Abrahamstrup	1.138½	5	4 mk. 2 sk.
Roskilde	4.241	21	1 mk. 4 sk.
København	8.804	44	0 mk. 2 sk.
Dragsholm	6.597½	32	5 mk. 15 sk.
Svenstrup	627	3	0 mk. 13 sk.
Antvorskov/Sæbygård	12.149	60	4 mk. 8 sk.
Korsør	1.446½	7	1 mk. 6 sk.

Tryggevælde	2.169	10	5 mk. 3 sk.
Kronborg	5.290½	26	2 mk. 11 sk.
Kalundborg	8.130	40	3 mk. 14 sk.
Vordingborg	6.209½	31	0 mk. 4 sk.
Frederiksborg	5.953	29	4 mk. 4 sk.
Ringsted	3.824	19	0 mk. 16 sk.
Møn	3.482½	17	2 mk. 8 sk.

SjT, 29, 181. (Jf. KD, V, 305).

Tilf.: Ligesådannt brev fik kapitlet i Roskilde i lige måde at tilholde kapitlets bønder, hvem som helst de tjener el. tilhører, at de ligesom kronens bønder efter sidst indleverede jordebogs *summarum*, som udgør 9.201 td. 2½ skp. 1¼ ottingkar, til 9. juni sender 46 karle.

20. maj (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev at lade biskop t. Bremen, hertug Frederik få 3 rødskimlede foler, 2 brune »polacker« og en pasgænger, når han ansøger derom. Udt. i SjT, 29, 182.

Tilf.: Ligeså fik WR brev at lade Nicolas Merle på ansøgning få en ung fole af dem, som findes på Antvorskov slot.

20. maj (Kbh.) Konfirmation på fæstebrev, dat. Viborg den 20. sept. 1646, fra lensmand på Nyborg hr. Mogens Kaas til Thomas Pedersen på kronens gd. Aallegaard, som han skal beholde, så længe MK derfor råder og for sædvanlig landgilde. Han skal være fri for ægt og arbejde, undtagen når MKs el. hans børns rejser falder der frem. FR, 4, 445. Orig. i DKanc. B 165 a.

20. maj (Kbh.) Ms. til Eiler Evert Banner. Det er berettet for kongen, at hans broder Erik Banner, som nu 3 år har været arresteret i Frankrig for gæld, ikke kan entlediges af sit fængsel, med mindre han sælger sit jordegods. Da han er over 25 år og har sendt EEB skriftlig fuldmagt til at sælge det, godkender kongen, at han, hvis fuldmagten ellers er nøjagtig, må sælge godset til hans bedste, så han kan blive entlediget af fængslet. FT, 5, 437. K.

20. maj (Kbh.) Ms. til Preben Banner og Niels Friis. Henrik Lange t. Rygård har andraget, at der på Rygård findes adskillige breve under forsegling om Rygård og dens gods, som han behøver til gdens forsvar. De skal snarest begive sig dertil, åbne brevene og give HL dem, der vedkommer Rygård, efter rigtig registrering, idet de tager hans revers derpå og lægger den m. en kopi af registreringen og de

breve, der ikke vedkommer ham, under forsegling igen. FT, 5, 438. K.

20. maj (Kbh.) Ms. til Henrik Lange. Preben, Eiler Evert og Niels Banner har andraget, at der snarest skal skiftes efter deres afd. søster Dorte Banner. HL skal overvære skiftet og påtage sig Erik Banners værgemål. Da HL begærer at fritages for EBs værgemål, som han længe har forestået, og da EB er over 25 år, godkender kongen, at han overleverer værgemålet og det, der kan tilfalde EB efter søsteren, til hans broder EEB, som EB selv har tilskrevet derom. JT, 11, 335.

20. maj (Kbh.) Ms. til biskoppen i Århus. Tidl. sognepr. t. domkirken i Århus mag. Christen Nielsen er for nogen tid siden af kongen og rigsrådet dømt fra sit kald, og Ulrik Christian Gyldenløves præceptor mag. Jens Dolmer har fået kongens ms. til kapitlet af 1643 på at måtte befordres til kaldet frem for andre, hvis CN kom fra det. Da JD nu rejser over for at lade sig høre til kaldet, skal biskoppen, hvis han lovligt bliver *voceret* til kaldet, i hans sted forordne en anden af byens præster til at betjene det, til JD kommer derover og kan blive forløvet fra UCG og selv residere på stedet. JT, 11, 336. (Jf. J.R. Hübertz, II, 122).

21. maj (Kbh.) og 2. april (Nykøbing) Prinsens memorial af 2. april til rigsrådet og kongens var af 21. maj på rigsrådets andragende i den anl.

Prinsens memorial. Han formoder, at rigsrådet husker, hvad han forleden år har ansøgt kongen om i 2 memorialer. Da nogle punkter er blevet »udstillet« [udsat] til den nu forestående rigsrådssamling, har han kort villet omtale og rekommendere dem. – 1. Han har overgivet kongens kansler hr. Christian Thomesen fortegnelse på den gæld, han er kommet i, fordi hans indkomst i mange år ikke halvt har kunnet dække hans nødvendige udgifter, og da summen vokser dag for dag, og rente ikke har kunnet betales på næst forleden omslag, så begynder derpå nu at løbe rentes rente. Han beder rigsrådet være betænkt på, at der på næst forestående omslag må kommes ham til hjælp m. 50.000 rd. til nogenlunde at fri ham for sådan tyngde, der har hensat ham i mangfoldig melankoli, som er årsag til den sygdom, han efter Guds vilje nu er i. Han formoder, at rigsrådet vil findes villigt heri, da han al den tid, han har været udvalgt prins ikke har fået noget af riget, uden hvad kongen har deputeret til hans ophold, hvilket dog som nævnt ikke slår til. I øvrigt har han for en del af sin gæld pantsat sine kosteligste klenodier, som står for at blive solgt og *distraheret* til hans

store skade og spot, hvis betalingen ej til bemeldte tid er til rede. – 2. For at årsagen til gælden måtte fjernes og prinsen forordnes sådant underhold, som blot nødtørftigt kunne forslå, begærer han også, at rigsrådet vil forhandle med kongen om tillæg af Skanderborg og Kolding lens indkomster og derud over anvisning på 20.000 rd. »visse penge« årl., som hans sidste memorial af 28. nov. 1646 omtaler. – 3. Rigsrådet bedes ligeledes erindre, at han i forleden fejde har ladet mønte nogle tusinde rd. af sit og sin gemalindes eget sølv og forstrakt dem til rigets nødtørft, og da de vel kan eragte, at han højligt behøver dem til gældens betaling og opretholdelse af sin fyrstelige reputation og kredit, bør rigsrådet hos kongen formidle vederlag derfor med det første. – 4. Da kongen har bevilget, at han nogle år må opholde sig på Skanderborg slot, bør de hos kongen formidle al nødtørftig forordning, at alt dér må være beredt til prinsens ophold. – 5. Desuden bør de gøre »god anstilling«, at den obligation på 30.000 rd., som hertugen af Holsten og Gottorp har »opbragt« til prinsens rejses behov, på den første herredag måtte forfærdiges, underskrives og besegles efter den plan, som en gang er gjort og »forvilliget«, og siden »stilles i hånd« af Joakim Gersdorff t. Tunbyholm, som han har givet fuldmagt herom som om de andre punkter på prinsens vegne at »søge fordrag«, handle og deri søge hans gavn og bedste. Han tvivler heller ikke på, at rigsrådet skal træffe vis forordning til, at de 30.000 rd. med sikkerhed erlægges igen på førstkommende Kieler omslag, da både hans fyrstelige »lempe« og de udsatte klenodier ellers står i fare. Han håber, rigsrådet gerne vil hjælpe ham og lade ham få skriftligt svar på alle punkter.

Kongens svar. 1. Ang. de 50.000 rd., som begæres til næstfølgende omslag, er det rigsrådet noksom bekendt, hvor mange tønder guld der til samme omslag kræves af kongen selv, og hvor ringe midler der er til at opretholde hans egen kredit, hvorfor han, som aldrig før er sket, har været nødt til at henvende sig til sine undersætter af adel om godvillig hjælp til gældens afbetaling, hvoraf resultatet endnu er uvist, så det er kongen ganske umuligt, hvor gerne han ville, at gøre sin søn nogen fortrøstning på de 50.000 rd. I øvrigt vil prinsen erindre, at kongen for nogle år siden på hans vegne har påtaget sig at betale en temmelig stor sum på omslaget, så kongen ikke skulle have formodet, at gælden nu igen var vokset så meget, især da det noksom er bekendt, hvor anselig en hofholdning kongens fru moder i så mange år har holdt af den samme indkomst, som nu berettes ikke at kunne forslå til den halve årl. udgift. – 2. Ang. tillæg af 20.000 rd. årl. og indkomsten af

Skanderborg og Kolding len, som prinsen begærer til sin hofstats forbedring, ved ingen bedre end rigsrådet, hvorledes rigets indkomster ikke kan forslå til de nødvendige udgifter, og det kan derfor let indse, at kongen umuligt kan undvære indkomsten af 2 af de største len i Jyll. Kongen erindrer vel, at der før seneste krig var bevilget en sum penge til prinsens hofstats forbedring, som det dog pga. krigen var umuligt at komme ham til hjælp med. Og kongen er ikke utilbøjelig til at gratificere prinsen en forhøjelse på 16.000 rd. årl., som næsten er mere, end han i rigets nuværende tilstand kan tåle at love. – 3. Det, som prinsen af sin gemal[inde]s eget sølv har ladet mønte og i forrige fejde forstrakt, er det billigt, at riget igen betaler, så snart dertil og til andet mere kan findes middel. – 4. Kongen er tilfreds, at prinsen nogen tid vil holde hof på Skanderborg, og vil anordne, at slottet dertil bedst muligt kan blive repareret og forbedret. – 5. Ang. at de 30.000 rd., som er optaget til kongens søns rejse, skal betales til næstkommende omslag, må endelig gøres anordning, at de betales, og prinsens pantsatte klenodier indløses. Sjt, 29, 182-85.

21. maj (Kbh.) Rentemestrene fik brev, efterhånden som de har midler dertil, at betale Margrete Rosenmeyers noget af det, hun kan tilkomme hos kronen. Udt. i Sjt, 29, 185. Orig. i DKanc. B 179 f.

21. maj (Kbh.) Rentemestrene fik brev at betale skibspræsterne noget for deres resterende løn og besolding, når de har midler dertil. Udt. i Sjt, 29, 185. Orig. i DKanc. B 179 f.

21. maj (Kbh.) Rentemestrene fik brev at betale Johan Dobbelseen noget af det, han kan tilkomme, efterhånden som de har midler dertil. Udt. i Sjt, 29, 185. Orig. i DKanc. B 179 f.

21. maj (Kbh.) Ms. til Erik Rosenkrantz. Han har anholdt om bevill. til, at Stokkemærke og Ravnsborg birker i Halstedkloster len forenes til ét birk, da bønderne i begge tilhører kronen, og for at de herefter kunne besværes des mindre med nævningers tog, sandemænds tog, syn og granskning på kronens gods' årl. brøstfældighed, »item med skouffhoug paa broer och veye«, på olden og andre flere syn, som påfalder dem dobbelt, for at overflødig drikkeri og uskikkelighed dermed kan forekommes, og for at der kan ske kronen des ringere afkortning på landgilde og hoveri. Af disse årsager godkender kongen, at birkerne forenes og at retten til ét ting administreres af én foged og

én skriver, hvilket ER i begge birkerne skal tilsige bønderne, at de herefter retter sig efter at søge det tinghus, som ER på kongens vegne forordner. SmT, 6, 588.

21. maj (Kbh.) Ms. til kapitlet i Ribe. Der er tvist ml. kapitlet og superintendent dr. Erik Monrad om skolens administration og inspektion, hvorved skolen ikke lidet forsømmes og skades. De må ikke hindre EM i den tilbørlige inspektion efter ordinansen, at skolen ikke derved skal blive forsømt. JT, 11, 336. Orig. i Ribe bispeark. (C4-252), LAV.

22. maj (Kbh.) Å. b.¹ Landkommissærerne af alle provinser i Danmark har begæret, at hvad der i begge rigerne Danmark og Norge forordnes af skatter og kommissarietold til militien i Danmark, må indlægges i hver provins' landekiste og siden efter kongens el. rigsrådets ordre udgives til militien. Kongen er tilfreds, at hvad skatter og kommissarietold der til militiens underhold påbydes i Danmark og nedkommer hertil fra Norge, må indlægges i landekisterne og siden udgives i hver provins efter den ordre og designation, som rigens marsk skal give til landkommissærerne efter kongens ordre om, hvilke folk der, efter fornødenhed, skal betales af hver provins' landekiste, og efter den rigtighed, som kan gøres ml. dem og generalkommissæren om udgifter og regnskab. SjR, 21, 666. K. (Tr.: Kr. Erslev: Aktst. og Opl. t. Rigsraadets og Stændermødernes Hist., III, 348).

1) Slutningen af indførslen er forskrevet og uden mening. Indholdet er her søgt gengivet efter det stærkt rettede og vanskeligt læselige koncept.

22. maj (Kbh.) Rigsrådet fik brev samtlige at møde i Odense den 5. juli. Udt. i SjT, 29, 185.

22. maj (Kbh.) Ms. til rigsrådet i hver provins. Da kongen har befalet dem på sine vegne at forskrive ridderskabet og enkefruene i Nørrejylland. og proponere dem adskilligt til kongens og fædrelandets bedste, og nu erfarer, at en del ikke er til sinds efter kongens befaling at udnævne fuldmægtige og til den 5. juli sende dem til Odense forsynet med sådan fuldmagt, at de på deres vegne kan beslutte om det, kongen lader dem proponere, skal adressaterne lade ridderskabet og enkefruene forstå, at hvis nogen ikke er til sinds at forsyne deres fuldmægtige med sådan fuldmagt, at de på deres vegne kan træffe endelig beslutning om, hvad der proponeres, skal de møde i egen person, såfremt de ikke vil tiltales for ikke at have villet agte kongens befaling. SjT, 29, 185.

Tilf.: Sådan et brev fik Anders Bille, hr. Oluf Parsberg og Gregers Krabbe i Jyll., hr. Tage Thott og hr. Christoffer Ulfeldt i Skåne samt hr. Mogens Kaas, Iver Vind og hr. Jørgen Brahe i Fyn.

22. maj (Kbh.) Ms. til Axel Urup. Han skal have direktionen over den nye fortifikation, som nu gøres foran Kbh., og forblive derved, så længe der i dette år arbejdes på den. Der skal forordnes 3 kaptajner til at have opsyn med folkene. Herom skal han modtage videre ordre fra rigens marsk. En skriver til at modtage de penge, der er deputeret af landet og byen, og efter AUs ordre aflægge regnskab på tilbørlige steder, må han selv antage. For sin umage skal AU have 150 rd. mdl. af de midler, som leveres ham. Hver af de 3 kaptajner og skriveren skal have 20 rd. mdl. Der medsendes ham kopi af de breve, som er udgivet til lensmændene i Sjæll. og kapitlet i Roskilde om de folk, der skal sendes. Han skal lade holde mandtal over dem, som sendes fra lenene, og for penge, som modtages i stedet for folk, skal han leje andre. Han skal ligeledes modtage af borgmester og råd i Kbh. de penge, de er befalede at oppebære af byens grundskatter, og straks i tide bestille fornødne materialer, som kan være i beredskab, så folkene ikke skal opholdes. SjT, 29, 186. (Tr.: KD, V, 305).

22. maj (Kbh.) Å. b. Gunde Rosenkrantz t. Skaføgård har tilbudt til rigets fornødenhed på Holmen og tøjhuset at levere en del tømmer fra sine egne skove for den pris, det kan blive takseret til af kongens betjente smst., og at vente på betalingen 3 år efter leveringen. Kongen lover for sig og sine efterkommere GR og hans arvinger at ville betale, hvad tømmeret således takseres til, 3 år efter at leverancen m. hans betjentes kvittering bevises at være sket. I mellemtiden gives ingen rente, men hvis pengene bliver stående længere, skal der gives sædvanlig rente. Der er allerede på fornævnte kontrakt og videre afregning på rentekammeret leveret GR 1.000 rd., som siden skal kortes ham i betalingen for tømmeret. SjT, 29, 186.

22. maj (Kbh.) Rentemestrene fik brev snarest at erlægge til Gunde Rosenkrantz 1.000 rd. på regnskab, hvilket siden skal kortes ham i hans tilkommende tilkrav for tømmer. Udt. i SjT, 29, 187.

22. maj (Kbh.) Ms. til Christoffer Lindenov. Han skal af det tømmer, Gunde Rosenkrantz t. Skaføgård ønsker at afhænde til kronen, hvorom CL har givet erklæring, snarest ved erfarne folk lade udse og

udtegne [det ønskede], at GR i rette tid ved vejenes commoditet kan lade det føre til stranden, og hvad GR lader levere på Holmen el. ved søkanten, efter at det er takseret af CL selv og kongens betjente, som har forstand derpå, skal CL for denne takst modtage og kvittere GR for, efter hvilken kvittering og vurdering han til den bestemte tid skal kunne fordrø sin betaling. Sjt, 29, 187.

22. maj (Kbh.) Ms. til tøjhusofficererne. Da Gunde Rosenkrantz t. Skaføgård tilbyder at levere en del tømmer til tøjhuset, skal de takserø det, som billigt og ret er, og kvittere tilbørligt for det, der enten er el. bliver leveret, hvorefter han til sin tid skal kunne fordrø sin betaling. Sjt, 29, 187.

22. maj (Kbh.) Borgmester og råd i Kbh. fik brev snarest at gøø anfordring om grundskatten, nemlig 1 rd. af hver 100 rd. værd hos alle, som har gde og ejendom her i staden. Hvad de indsamler, skal de efterhånden mod kvittering overlevere Axel Urup, som er befalet betids at anvende det til materialer og anden fortifikationens fornødenhed, så værket kan begyndes og fortsættes uden videre forhaling. Udt. i Sjt, 29, 187. (Tr.: KD, V, 306).

22. maj (Kbh.) Ebbe Ulfeldt fik brev, at eftersom han af Christian Eriksens og Henrik Lindenovs hosføjede indlæg kunne erfare, hvorledes de havde erklæret sig om det mageskifte, K.M. havde begæret at gøø m. Malte Juul, skulle han snarest udførligt erklære, om han eragtede, at mageskiftet kunne ske el. ikke. Udt. i SkT, 7, 153.

22. maj (Kbh.) Hr. Tage Thott fik brev at lade sognepr. t. Dalby og Hellested s. hr. Morten Jørgensen, hvis gd. i forleden svenske fejde var afbrændt, og hvis formue ganske var frataget ham, til igen at opbygge sin gd. med få 8 topfornede ege, hvor det skader skoven mindst. Udt. i SkT, 7, 154.

22. maj (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas og Iver Vind. De skal snarest forhøø lensmand på Hagenskov, hr. Jøøgen Brahes regnskaber for kommissariatolden på Fyn efter den tid, de sidst blev gennemset af dem og afd. Hans Lindenov. FT, 5, 438. K.

22. maj (Kbh.) Ms. til hr. Jøøgen Brahe. Han har andraget, at han har anholdt et kvindfolk på Hagenskov slot, der har lagt sit barn, som

hun beretter at have avlet ved sin nu afdøde ægtemand, fra sig uden for en landsby, hvor det også siden ved Guds forsyn er fundet i live. Da der endnu ingen lov findes publiceret, hvorefter sådanne letfærdige kvindfolk skal straffes, skal han, andre til eksempel, lade hende kagstryge og siden forvise for sådan hendes ublu gerning. FT, 5, 438. (Efter Otte Krags ordre) K. Incl. 18. maj.

22. maj (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe og Christoffer Bille. De har tidl. fået befaling at levere lensmand på Kalø, holstensk råd Claus von Ahlefeldt Kalø slot. Når overleveringen skal ske, skal de medtage erfarne tømmermænd og muremestre til at se, hvad brøstfældighed der findes derpå, som nødvendigt behøver reparation, hvorom de snarest skal sende beretning til kancelliet m. specifikation, underskrevet af tømmermændene og muremestrene, på, hvad den nødvendige reparation i det ringeste kan koste. JT, 11, 337.

22. maj (Kbh.) Ms. til Anders Bille. Kongen har anset for godt, at der skal tilforordnes guvernør i fæstningen Christianpris Axel Urup 3 kaptajner, der under hans direktion skal have opsyn med folket, som skal arbejde på det nye værk foran Kbh. AB skal dertil forordne Nicolaus Straus, Hans Holst og Peder Mørche, som, så længe værket fortsætter, i alle måder skal forholde sig efter AUs ordre og kommando. JT, 11, 337.

23. maj (Kbh.) Ms. til enhver af ridderskabet og enkefruerne i Sjælland. Kongen har erfaret, at en del af adelen ikke er til sinds efter hans befaling at udnævne fuldmægtige og sende dem til Odense til den 5. juli, forsynet m. sådan fuldmagt, at de på deres vegne kan beslutte noget endeligt på det, som kongen allerede har el. til samme tid vil lade proponere til sit og fædrelandets bedste. Hvis adressaten er blandt dem, som ikke vil give nogen fuldmagt, skal han/hun selv i egen person møde i Odense, såfremt han/hun ikke vil tiltales som den, der ikke har kongens befaling i agt. SjT, 29, 187.

Tilf.: *Herremændene* var: Arent von der Kuhla, Wentzel Rothkirck, Sigvard Urne, Oluf Brockenhuus, Flemming Ulfeldt, Frederik Parsberg, Otte Brahe Steensen, Holger Rosenkrantz, Knud Paslick, Christoffer Steensen, Lave Beck, Erik Steensen, Jobst Frederik von Papenheim, Achim von Bredow, hr. Axel Arenfeldt, Vilhelm Parsberg, Tønne Juul, Køn Jochum Grabow, Rønnow Bille, Vincents Bille, Peder Grubbe, Rudbek Pors, Claus Pors, Lave Bille, Henrik Linde-

nov, Steen Beck, Niels Parsberg, Verner Parsberg, Christoffer Pax. – *Fruerne*: Barbara Wittorp, s. Christian Friis', Dorete Rud, s. Christian Gyldenstiernes, Lene Rud, s. Jørgen Grubbes, Elisabet Lunge, s. hr. Palle Rosenkrantz', Øllegaard Pentz, s. Hartvig Passows, Sofie Rantzau, s. Mogens Gyldenstiernes, Anne Lunge, s. hr. Just Høegs, Ingeborg Ulfstand, s. Jørgen Vinds, Berte Vind, s. Otte Thermos, Regitze Grubbe, s. Alexander v. Papenheims, Regitze Grubbe, s. Hans Ulriks, Ide Daa, s. Christian Holcks, Birgitte Thott, s. Otte Gøyes, Pernille Banner, s. Eske Krafses, Dorete Banner, s. [Christoffer] Krafses, Margrete Krabbe, s. Detlev Holcks, Elisabet Bille, s. Sigvard Becks, jomfruerne Maren, Elisabet og Karen Godske (i ét brev), Edel Urne, s. Pros Munds, Karen Gyldenstjerne, s. Godske Lindenovs, Merthe Grubbe, s. Knud Urnes, Lene Barnekow, s. Tønne Friis', og Ingeborg Arenfeldt, s. Ernst Normanns.

23. maj (Kbh.) Ms. til Oluf Brockenhuus og m. Hans Ahnemøller. Peder Svendske, som har forpagtet kongens ladegd. ved Kbh., begærer i sin afgift godtgjort det flikkeri, han har ladet gøre på ladegden. Da kongen ikke vil godtgøre mere end det, som absolut behøvede reparation, og som det tilkommer ham at underholde, skal de bese flikkeriet og erklære, om det har været fornødent, og om noget af det tilkommer PS selv at vedligeholde, så kongen siden kan resolve videre derpå. Sjt, 29, 188. (Tr.: KD, V, 306).

23. maj (Kbh.) Bevilling. Badskærerne i Malmø har andraget, at der ikke kan ernære sig mere end 3 badskærer i Malmø, hvis de skal blive ved magt, hvilket lensmand på Malmøhus hr. Tage Thott bekræfter. Kongen bevilger, at indtil videre alene 3 badskærer må bruge deres badskærkunst i Malmø. Den, som agter at nedsætte sig der, skal lade sig eksaminere af den bestaltede medicus i Skåne og fremvise hans bevis for lensmanden smst., at han kan passere for en dygtig badskær, før han må bruge sit håndværk. SkR, 5, 482. Incl. 4. maj.

23. maj (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott. Præst t. Bunkeflod og Hylling [Hyllie] sogne hr. Hans Allesen i TTs len har andraget, at der i forleden fejde i Malmø er nedbrudt 6 ham tilhørende bol på 26 bindinger, hvoraf han mener, at stenene og tømmeret er anvendt andre steder til byens bedste. TT skal forhjælpe ham til ret hos borgmestre og råd, så han på en el. anden måde bliver contenteret. SkT, 7, 154.

23. maj (Kbh.) Ms. til Erik Rosenkrantz. Kongen har til magelæg af fru Øllegaard Pentz, afd. Hartvig Passows t. Rudbjerggård begæret flg. gods, som hun tidl. har fået i vederlag fra kronen, »nemlig Ferøe som kaldes Fergeland nemlig 2 pund landgilde, som er udi bygt gaarde, udi ejendom 100 læs hø, udi saaland 14 pund land, for herligheden, for ferge kornet har hun givet udi bygtt gaarde de $2\frac{1}{2}$ pund hartkorn, med eng og ejendom som dertil var, her foruden har hun givet til Akademiet for 10 tønder hartkorn 384 rigsdaler«, – hvorimod hun til vederlag begærer flg. 3 kronens gde og gods: i Savnsø i Vester Schouffbye [vel = Vestenskov s.] Mads Kiøring, i Tillitze tredieparten i en gd., som kronen har part i, 2 gde i Næsby (Jens Rasmussen Rød og Laurids Rasmussen). Hvis kronens gods beløber sig til mere, tilbyder hun godt bøndergods i Gloslunde og Dannemare. ER skal besigtige godset og erklære, om det begærede kan undværes mod det tilbudte. SmT, 6, 589. Indl. 7. maj.

23. maj (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe. Han skal alvorligt befale borgmester og råd i Ribe, at de uden videre ophold tilholder borger smst. Jørgen Struch at forklare sine værgemålsregnskaber på sin moders, Anne, afd. Berthel Struchs, vegne, som han nu mange år imod hans egen forpligt, uden rigtig regnskab, uanset der ofte er påasket, har forvaltet, så det kan være hans svoger og deres arvinger uden skade. JT, 11, 337.

24. maj (Kbh.) Ms. til Stalder Kaas. Steen Beck t. Vandås agter med det første at gøre sine søskende regnskab for sin afd. broder Johan Becks værgemål, som han nogen tid har forvaltet, at skifte og dele med sine søskende det gods, deres broder har efterladt, og at gøre sin søster, jfr. Anne Beck regnskab for oppebørslen af hendes gods, mens han har forvaltet det. SK skal derved være ABs væрге og m. hende underskrive og forsegle alle de lodder, skifteregister, afkald og kvitteringer, som kan falde på dette skifte, ang. det nævnte regnskabs forhør. Sjt, 29, 189.

24. maj (Kbh.) Ms. til Christen Skeel og Oluf Daa. Da adelen i Sjæll. har lovet af hver 200 td. htk. at stille en karl til arbejde på fæstningen for Kbh. el. at give 1 rd. ugl. til at leje en dygtig karl, skal de tilskrive adelen i Sjæll. om til den 12. juni at sende karlene m. nødvendige spader og nødtørfigt underhold til Kbh. el. at sende 1 rd. ugl. til at leje en anden karl til voldarbejdet. Sjt, 29, 189. (Jf. KD, V, 306).

24. maj (Kbh.) Ms. til Melchior Oldeland. Steen Beck t. Vandås agter med det første at gøre sine søskende regnskab for sin afd. broder Johan Becks værgemål, som han nogen tid har forvaltet, at skifte og dele med sine søskende det gods, deres broder har efterladt, og at gøre sine søstre fru Elisabet Beck, afd. hr. Tage Thotts, og jfr. Margrete Beck regnskab for deres eget værgemål. MO skal, når det foretages, være EBs og MBs værge, mens det står på. Da de to søstre er til sinds at afhandle deres brødre SB og Lave Beck deres anparter, som kan tilfalde dem som arv i Næsbyholms hovedgd. og tilliggende bøndergods, og MB derimod er til sinds at sælge sin broder SB sit gods, som hun har ved hans gd. Vandås, skal MO se til, at der heri som i alt andet sker hende ret og billighed. Han skal med dem underskrive og forsegle alle lodder, skifteregistre, skøder, afkald og kvitteringer, som kan falde på dette skifte ang. nævnte regnskab og godshandel. Sjt, 29, 189.

24. maj (Kbh.) Kvittansiarum. Lensmand på Helsingborg hr. Christoffer Ulfeldt har gjort rigens marsk, lensmand på Vestervig Anders Bille og lensmand på Skanderborg hr. Oluf Parsberg regnskab for, hvad han som kommissær i Skåne har oppebåret og udgivet, da han i forleden krigs tid lå i fæstningen Kristianstad, beregnet fra 3. april 1644 til 8. febr. 1646. Indtægterne har oversteget udgifterne m. 8 rd. og 12 sk. danske i god gangbar mønt, hver daler beregnet til 96 sk. danske, som han fremdeles skal stå kongen til regnskab for efter ABS og OPs afregning dat. Kbh. 3. maj 1647. SkR, 5, 482.

24. maj (Kbh.) Ms. til Niels Krabbe. Han har tidl. fået befaling at lade fæstningen Kristianopol forandre efter et ham tilsendt afriids. Da kongen nu erfarer, at der ingen penge er for hånden, skal NK snarest muligt lade bestille de materialer og andet, som behøves dertil, hvorfor han siden har at søge sin betaling i først indkommende skat i dette år, for at fæstningen kan sættes i defension og man derved endelig kan komme til ende dermed. SkT, 7, 154.

24. maj (Kbh.) Bevilling til borgmester og råd i Odense, at ingen andre end odenseborgere må handle m. fremmede på Skt. Michels marked i Odense el. have ret til [overhovedet] at handle på samme marked el. torvedag, da det af både lensmandens erklæring og de derom førte tingsvidner erfares, at de alene fra gammel tid har haft samme frihed. FR, 4, 443. (Jf. CCD, V, 530).

24. maj (Kbh.) Ms. til Erik og Christoffer Steensen. Fru Lene Rud, afd. Jørgen Grubbes t. Tåstrup har andraget, at hun for stor umage og besværing skyld til sin søn, landsdommer i Loll. Lave Beck agter at forpagte sine sønners gd. Tåstrup, som de har arvet efter deres fader JG, og som hun hidtil har holdt foged på. For at hendes børn heri ikke skal tilføjes skade, har hun begæret ms. til adressaterne om snarest at foretage Tåstrup gds regnskaber for de sidste 4 år og deraf erfare og gøre overslag over, hvad der kan gives af den i årl. forpagtning. Herom får de befaling. Hvis det falder dem mere bekvemt, kan de dog på grundlag af sæden, avlingen og jorden gøre et overslag over, hvad der kan gives uden skade for hendes børn på begge sider. SmT, 6, 591.

24. maj (Kbh.) Bevilling til lensmand på Dalum kl. Iver Vind på et frit birk til hans gd. Nørholm, omfattende: i *Øster [Horne] h.* Nørholm m. tilliggende Nørholms mølle, i *Hodde s.* Hulvig (Knud Jensen, Jørgen Jacobsen, Christen Strangesen, Christen Smed, Peder Hansen), Hodde by (Bertel Eskildsen, Thomas Sørensen og hans gårdmand, Jens Kutsch, Anne Christensdatter), Nørretorp by¹, i *Tistrup s.* Agerkrog, Assenbæk mølle, Tistrup by (Peder Bertelsen, Christen Jensen, Thomas Lauridsen, Niels Jensen, Anders Sørensen, Christen Jensen, Christen Pedersen, Maren Pedersdatter, Barbara Peder Madsen[s], Peder Jensen Graver, Dorete Peders, Knud Christen[sen], Sidsel Pedersdatter, Hans Pedersen, Anders Madsen, Hans Smed, Christen Lauridsen, Søren Nielsen, Niels Christensen, Jens Skrædder, Peder Clausen, Jens Hansen og Hans Smed), Kragssborg (Laurids Hansen), Store Tønding (Niels Pedersen), Lille Tønding (Poul Christensen), Hetoft (Christen Lassen), Weifeld (Mads Skomager), Laubierg (Thomas Andersen), Snorup (Christen Pedersen, Peder Bentsen og hans gårdmand), i *Tistrup s.* Lindinggård (Anders Pedersen), i *Varde s.* Gellerup by (Thomas Nielsen og hans gårdmand), i *Torstrup s.* Lindinggård (Christen Olufsen), Warboe (Jesper Lauridsen), S[t]okbæk (Mikkel Jensen), Foldager (Christen Jensen, Laurits Litenbeek), Skintoft (Niels Olufsen), Lindemølle (Jørgen Pedersen), Olling (Jens Hansen, Mikkel Nielsen, Hans Marquartsen, Niels Villadsen), Tastrup (Christen Christensen, Christen Hansen), Sig (Eske Olufsen, Christen Lauritsen); i *Skast h.*, i *Øse s.* Haltrup (Iver Nielsen og hans gårdmand, Christen Olufsen), Nordenskov (Willum Knudsen og hans gårdmand, Thoste Knudsen og hans gårdmand), Hostrup (Hans Hansen, Niels Clausen og hans gårdmand, Niels Pedersen og hans gårdmand, Niels Pedersen[!] og

hans gårdmand, Christen Madsen og hans gårdmand, Niels Clausen og hans gårdmand, Niels Lauritsen), Abildhede (Oluf Murermeister), Oved (Thomas Lauritsen og hans gårdmand, Lauge Nissen og hans gårdmand), Vesterbæk (Mads Hansen og hans gårdmand, Morten Nielsen og hans gårdmand, Christen Nielsen og hans gårdmand, Knud Christensen og hans gårdmand), Skamstrup (Peder Hansen og hans gårdmand, Christen Christensen, Christen Lauritsen), i Gravlund Kaalsgaard (Søren Nielsen), Agervig (Bertel Christensen), i *Ansager s. Lund* (Bertel Sørensen og hans gårdmand), Åling (Niels Hansen og hans gårdmand). IV må herefter indsætte en egen birkefoged i birket, hvor alle hans tjenere i nævnte herreder og sogne skal søge deres værning, tiltale og forsvar som andetsteds i riget plejer at ske, hvor birkeret er, når justitien ellers, under birkets fortabelse, administreres vel. JR, 10, 455-56. (Jf. CCD, V, 530 og Kr. Sk., I, 552).

1) Det er uklart, hvortil denne by skal henføres.

24. maj (Kbh.) Ms. til rigens marsk. Han skal anordne, at kaptajn Spies m. sit underhavende kompagni snarest forfølger sig til Kbh. Det er desuden kongens mening, at major t. fods Laurids Pogwisch t. Skrumsager herefter skal ligge i fæstningen Christianpris, så længe Axel Urup bruges i andre kongens og rigets tjenester, hvorfor han, så længe han bliver liggende der, af skatterne i Nørrejylland skal gives 60 rd. mdl. Garnisonen i Christianpris skal herefter besættes m. jyske kompagnier, idet hvert kompagni, som indkommer af jyske regiment, skal blive der et fjerdingår og derefter afløses af et andet, som skal blive der lige så længe. JT, 11, 337.

25. maj (Rådstuen) Betænkning af rådet¹. Eftersom kongen har begæret rådets mening om forsikringer, som af en og anden begæres på, hvad der i forleden fejde er forstrakt til kongens og rigets tjeneste, er rådets betænkning, at alle, som beviser at have forstrakt proviant, ammunition, tømmer el. andet, derfor af kongen skal forsikres om betaling til sin tid og om renter, til betalingen sker. SJR, 21, 667. K.
1) Betænkningen er indført under overskriften: Kongens svar givet rådet på forsikringer. Samme påtegning har K.

25. maj (Kbh.) Ms. til rektor og alle professorer ved Kbh. universitet. Der er af såvel kronens som adelens og gejstlighedens gods i Sjælland bevilget en karl af hver 200 td. htk. til arbejde på fæstningen for Kbh. Da dette også er samtykket af universitetet, skal de tilholde alle dets

bønder efter dets jordebogs *summarum*, som er 3.077 td. 1 skp., til den 12. juni at sende 15 karle, som er en af hver 200 td. htk., til, forsynet m. skovl og spade og nødtørfvig underhold for 3 måneder, at arbejde på fæstningen, el. i stedet for hver karl at sende 1 rd. ugl. »Det andet [om overskydende htk.] lyder ord for ord ligesom det til lensmændene i Sjælland«, hvorom henvises til pag. 181. SjT, 29, 190. (Jf. KD, V, 307).

25. maj (Kbh.) Ms. til Roskilde kapitel. De har tilforn fået ms. om at sende karle m. skovl og spade til den 9. juni til at arbejde på fæstningen for Kbh., så vidt kapitelsgodset kunne beløbe sig til, hver karl beregnet af 200 td. htk., el. 1 rd. for hver karl ugl. Nu erfarer kongen, at kapitlets tjenere er spredt over næsten hele Sjæll., så de ikke uden største besvær for hver 200 td. htk. kan samles i læg og karlene af dem tilvejebringes, og at desuden de residerende ikke har »den gehør« over de ikke-residerendes tjenere, at de kan få penge og karleløn af dem. For at kongens befaling ufejlbarligt kan efterkommes, bestemmer han derfor, at alle *canonici* og *vicarii*, både *residentes* og *absentes* samt *tutores* for Roskilde domkirke og forstanderen for Duebrødre hospital selv skal fremskaffe pengene el. karlelønnen, 1 rd. for hver 200 td. htk. for hver karl ugl. i rette tid til nævnte termin, enhver på de bønders vegne, der har gde el. jorder i brug, som tilhører de prælater, kannikedømmer, vikariater, portioner el. prokuratorier, de er forlenet med samt de tilliggende kirkens, præsters og hospitals tjenere. SjT, 29, 190. (Tr.: KD, V, 307).

25. maj (Kbh.) Bevilling at indbyggerne i fæstningen Kristianopol herefter indtil videre må være toldfri for de varer, de selv kan ind- el. udføre. Dog skal de m. rigtig certification bevise, at varerne tilhører dem selv. Desuden må de have fri handel i Baakuld m. de varer, de fører did, at oplægge og falholde og frem for nogen andre at handle m. bønderne. SkR, 5, 483. K. Indl. 1. april.

25. maj (Kbh.) Ms. til Niels Krabbe. Borgmestre og råd i fæstningen Kristianopol har på menige borgeres vegne andraget, at der ved de 2 tilforordnede markeder tilvokser dem stor skade, idet mange fremmede købmænd både fra Tyskland og Sverige til de tider indfinder sig med klæde og andre kramvarer, hvorefter både bønder og andre bier og da køber, hvad de behøver, så Kristianopels borgeres varer til stor skade for dem bliver liggende usolgt, og har begæret, at nævnte markeder må

afskaffes. NK skal straks lade dem afskaffe og i stedet tilholde borgerne at forsyne sig med alle slags varer, som behøves, og sælge dem for billig pris, hvis de vil nyde denne benådning. SkT, 7, 154.

25. maj (Kbh.) Ms. til Claus Sehested. Lensmand på Rugård Steen Bille har til magelæg begæret flg. gods under Hindsgavl len: i Kåberbølle i Fjelsted s. 2 gde (Søren Olufsen og Niels Hansen) og 1 bolig (Anders Rasmussen) – mod i Svenstrup i Kavslunde s. 1 gd. (Godske Jensen) og i Røjle [i Vejlbys s.] 1 gd. (Jens Andersen). Hvis disse 2 gde ikke er nok, tilbyder han desuden vederlag i en gd. i Roslev s. og by. CS skal snarest erklære, om det gods, SB ønsker, kan undværes fra lenet imod det tilbudte. FT, 5, 439. (Efter hr. kanslers befaling) K. Indl. 16. april.

25. maj (Kbh.) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim og Erik Rosenkrantz. Kongen har erfaret, at oberst t. fods Christoffer Steensen t. Grimsted, efter deres mandtallers og regnskabers indhold, hos dem har optaget en anselig sum penge til sit og sine officerers underhold af de påbudte skatter i deres len og af landekisten, men at der endnu ikke er afregnet med ham. De skal derfor snarest gøre endelig afregning med ham om, hvordan pengene er udgivet, og hvad han deraf har leveret sine officerer og soldater, og siden efter rigtig klarering kvittere ham på kongens vegne. Hvad de foretager sig med ham, skal de under deres og CSs hænder snarest indsende til renteriet. SmT, 6, 593.

25. maj (Kbh.) Ms. til Peder Lange, Henrik Rantzau, Jens Høeg og Jørgen Seefeld. Niels Krag og Erik Juel har andraget, at de ikke kan komme til ende med landekistens regnskaber samt dens indtægt og udgift, som de har haft under hænder i Nørrejyll., dels pga. krigen, dels fordi en del af adelen der i landet endnu resterer med deres udlovede kontribution, hvorfor de ikke kan blive endeligt kvitterede, før samme restance afklareres. Han¹ skal uden ophold i Ribe stift indkræve resten af den bevilgede kontribution hos de efterladende, efter den »i vor købstad [navnet ikke anført]« derom gjorde afsked og vedtægt, hvilket beløb han, når det er indkrævet, skal tilstille NK og EJ, at de kan komme til ende og blive kvitterede. JT, 11, 338. Indl. 25. maj.

1) Skønt der er 4 adressater, er brevet holdt i ental og er vel kun ét af 4 udgåede breve vedr. forskellige stifter.

25. maj (Kbh.) Ms. til Niels Krag. Lensmand i Dalum kl. Iver Vind

har andraget, at han af NK har fæstet Torstrup kirkeenge, som afd. Hans Lange tidl. havde i fæste på livstid, og at en del af dem nu formenes at være »forvildet«, fordi de af HL i lang tid har været brugt først til Nørholm, så længe han besad den, og siden til Lunderup, hvor han siden holdt hus. NK skal efter de dokumenter, han på kirkens vegne har, skaffe IV designation på engene, og hvis noget deraf er forvildet el. frakommet, indtale det igen ved lov og ret, så kirken ikke derover skal lide nogen skade på ejendom og herlighed. JT, 11, 338. Indl. 23. maj.

26. maj (Kbh.) Christoffer Lindenov fik bestalling at være oberstløjtnant t. fods og til årl. pension at nyde 600 rd. in specie, som skal erlægges ham af generalkrigskommissæren fra sidste påske. Udt. i SjR, 21, 667. (Efter hr. kanslers befaling. L. Below) K.

26. maj (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas, hr. Frederik Reedtz, Niels Trolle og Vincents Bille. Der er trætte ml. Anders Bille t. Damsbo på Manderup Brahe t. Torbenfelds vegne og Frederik Parsberg t. Vognserup om et herreds- og markskel ml. Knabstrup og Torbenfeld. Oldinge har for nogen tid siden svoret og gjort markskel på de omtvistede steder, hvilket ikke menes at være svoret og gjort så lovligt og retfærdigt, som det burde. Da parterne har betroet adressaterne at mægle forlig om nævnte herreds- og markskel el. afsige endelig dom, skal de m. kgl. fuldmagt begive sig til åstederne, stævne begge parter for sig og ved mægling el. dom afgøre, om oldingegangen er svoret og gjort så retfærdigt og kristeligt, at den bør blive ved magt. Og hvis der ikke findes at være gjort ret skel, skal de ride, gøre og udvise et kristeligt og retfærdigt skel ml. åstederne og sætte sten og stabel, som det sig bør. Hvad de heri gransker, erfarer, kender, dømmer og for et skel rider, gør og udviser, skal de under deres hænder og signeter give interessenterne beskrevet. [Samme missives slutning henvender sig til de stridende parter og oldingene]: De skal møde i rette for adressaterne efter disses tilsigelse, medtagende de breve og beviser, de kan have mod hinanden, og da lide og undgælde, hvad lov og ret er. SJT, 29, 191. Indl. 21. maj.

26. maj (Kbh.) Hr. Christoffer Ulfeldt og Knud Ulfeldt fik brev at lade give officererne over hver af de 4 kompagnier under oberst Christoffer Steensens regiment, som Jobst Frederik von Papenheim t. Søholt og Erik Rosenkrantz t. Rosenholm er befalet at gøre afregning

med, 200 rd. på deres resterende besolding, så snart de har midler dertil. Udt. i Sjt, 29, 192.

26. maj (Frederiksborg) De højlærde i Kbh. fik brev snarest igen at levere fra sig til fru Vibeke Kruse de breve tilhørende Ulrik Christian Gyldenløve, som for nogen tid siden er tilstillet dem. Udt. i Sjt, 29, 192.

26. maj (Frederiksborg) Ms. til Henning Valkendorf, Steen Bille og bispen. Falk Gøye t. Hvidkilde har andraget, at hans præst hr. Niels Hansen, boende i Skt. Jørgens gård, hvortil han ingen avl, grund el. ejendom har uden en lille kålhøve, for kaldets ringheds skyld har begæret, at FG af ham ville modtage 3 små boliger i Sørup og i stedet af sin egen ejendom nærmest ved Skt. Jørgens gård fundere en præstegd., da de 3 boliger ligger hr. Niels for langt fra hånden. Da boligerne, som FG har købt af kronen, og som han nu igen skal modtage af præsten, og den grund, han derfor skal udlægge, tilhører FG selv, og mageskiftet ikke kan fuldbringes ved skøde, skal adressaterne være til stede, når FG til hr. Niels og efterkommere udlægger den grund, som herefter i stedet for de 3 boliger i Sørup altid herefter skal følge deres residens i Skt. Jørgens gård. Hvad de forretter, skal de give beskrevet til FG, hr. Niels og superintendenten til efterretning, at det herefter altid kan vides, hvad præstegdens rette ejendom og rettighed bære være, og at hermed er handlet kristeligt og tilbørligt. FT, 5, 439. K.

26. maj (Frederiksborg) Ms. til Henning Pogwisch. Kongen har forundt lensmand på Hagenskov hr. Jørgen Brahe jus patronatus til Gamtofte kirke, og HP skal derfor snarest til ham overlevere alle breve og bøger vedr. nævnte jus samt kirkens beholdning i rede penge, så vidt deraf ikke allerede er ordineret til den nye kirkes opførelse i Kbh. FT, 5, 440. K.

26. maj (Kbh.) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim og Erik Rosenkrantz. Oberst Christoffer Steensen t. Grimsted har andraget, at der ikke er afregnet m. hans 4 underhavende kompagnier og ej heller tilforordnet officererne gde. De skal snarest afregne m. officererne under de 4 kompagnier, for at det kan erfares, hvad der tilkommer dem. SmT, 6, 594. Jf. Indl., udat., 1647(?).

26. maj (Frederiksborg) Ms. til Erik Rosenkrantz og Jobst Frederik von Papenheim. En del købstæder i Loll. og Falster har klaget over, at der pålægges dem adskillig besværing, og at der ingen lighed ml. dem er, når noget bliver pålagt. De skal straks forføje sig til disse købstæder, undersøge deres forhold og siden træffe en lighed ml. dem, hvad enhver efter sin sådan nu befundne tilstand bør give og gøre, når der skal ske indkvartering el. påbydes anden udgift. Om denne forretning skal de til kancelliet indsende udførlig relation. SmT, 6, 595.

26. maj (Kbh.) Mageskifte. Jørgen Rosenkrantz t. Kjeldgård får i Salling jus patronatus til Selde kirke, herligheden af præstegden og kronens og kirkens tiende og kornskyld – mod 1 gd. i Møgeltorum, Torum s., Harre h. [nu i Nørre h.], 1 gd. i Grove by, 1 gd. i Hem by og 100 enkende rd. in specie, der skulle blive stående i Kjeldgård og årl. forrentes m. 6 enkende rd., til fattige disciple i Viborg skole i stedet for stedsmålet af bygtienden, som (oprindelig 12, nu forhøjet til 14 td.) Frederik 2. havde tilstået dem. JR, 10, 457-59. (Jf. Kr.Sk., I, 552).

26. maj (Kbh.) Jørgen Rosenkrantz' genbrev på ovenn. mageskifte. JR, 10, 459-62.

26. maj (Kbh.) Ms. til Ebbe Ulfeldt. Jørgen Rosenkrantz t. Kjeldgård har i magelæg til kronen udlagt gods i Salling h. i Skivehus len [se 26. maj 1647, JR, 10, 457]. EU skal indtage det under lenet og indskrive det i jordebogen. JT, 11, 339.

27. maj (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev at lade hertug Frederik få en sortbrun hest af dem, der findes på Antvorskov, som kan bruges for hans gemal[inde]s kusk med de andre af lige håår, som allerede bruges der for. Udt. i Sjt, 29, 192.

27. maj (Frederiksborg) Bevilling at præst i Loll. Nørre herred hr. Knud Eriksen til sin datters bryllup med en anden præst der i landet, som snarest er berammet, må invitere flere, end recessen tilsteder ham og andre præster i sådant tilfælde. Dog at han i andre måder forholder sig efter recessen. SmR, 5, 245.¹

1) I margin tilføjet: Hack Winds skrift.

27. maj (Kbh.) Ms. til Erik Rosenkrantz. Adelen i Loll. og Sjæll. har godvilligt af hver 200 td. htk. bevilget en karl m. skovl og spade til at

arbejde på fæstningen for Kbh. For at fæstningen for Nakskov også kan forfærdiges, skal han på kongens vegne tilskrive den loll. adel, at den snarest og til den visse tid fremsender de af hver 200 td. htk. bevilgede karle m. skovl og spade til Nakskov for at arbejde på fæstningen dér, og at de forsyner dem for 3 måneder m. nødvendigt underhold, el. at de i stedet for hver karl sender en rd. ugl., hvilket kongen ikke tvivler på, at de som gode patrioter gerne efterkommer. De, som nu sender karle el. penge, skal lade sig angive hos ER og lade sig indskrive el. levere penge. Begiver nogen, inden de 3 måneder er ude, sig derfra uden pas fra ER, skal de straks, hvor og når de træffes, sættes på Holmen at arbejde i jern, hvilket ER skal lade dem forstå, at de siden kan vide at rette sig herefter. SmT, 6, 596.

28. maj (Frederiksborg) Hertugen af Holsten fik bevill. at udføre 12 kastaniebrune hopper, som han har købt i Danmark. Udt. i SjR, 21, 667.

28. maj (Kbh.) Wentzel Rothkirck fik brev at lade hertug Frederiks marskal og kammerjunker Jaspar von Ørsel og Detleff Rumor på ansøgning hver få en fole af dem, som findes på Antvorskov, dog ikke af de bedste. Udt. i SjT, 29, 192.

Tilf.: I samme mening fik WR brev også at lade Jørgen Kaas få en fole.

28. maj (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev straks at lade indkøbe og til Frederiksborg sende 3.000 waterklincker og 2 lispd. bly, som skal bruges der. Udt. i SjT, 29, 192. Orig. i DKanc. B 179 f.

28. maj (Frederiksborg¹) Jægermesteren fik brev at lade Otte Krag på ansøgning få 2 rådyr og at lade Arent von der Kuhla mdl. indtil videre få 1 rådyr og 2 harer. Udt. i SjT, 29, 192.

1) Kbh. udstreget og rettet til Frederiksborg.

28. maj (Kbh.) Ms. til Lund kapitel. Adelen såvel som gejstligheden her i riget har bevilget, at af så mange bønder, som skylder 400 td. htk., skal underholdes en rytter. Når der bliver sendt kapitlet 4 ryttere, skal det give dem hver 4½ rd. mdl. indtil videre, og indtil det kan vides, hvor mange ryttere dets tjenere skal underholde, da det endnu ikke har fremsendt kapitlets jordebogs *summarum*, hvad det dog med det allersnarest skal gøre. SkT, 7, 154.

28. maj (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas. Han skal tilholde toldereren i Bæltet, at han af alle fremmede m. gods ladede skibe, som går gennem Bæltet og MK ikke før har fået ordre om, de svenske undtaget, for fyringen skal oppebære 4 rd. in specie, og 2 rd. af hvert ballastet skib. Ang. andre skibe og skuder, som løber gennem Bæltet, skal MK forholde sig efter kongens tidl. derom udgangne ms. FT, 5, 441. (Efter hr. kanslers ordre) K.

28. maj (Frederiksborg) Bevilling at Peder Hansen i Nakskov indtil videre må være fri for alle byens bestillinger. SmR, 5, 246.

28. maj (Frederiksborg) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim. Peder Hansen i Nakskov har klaget over, at han er sat alt for højt i skat og højere end sin formand, uanset byen nu ikke er nær så god som i dennes tid. JFP har derhos erklæret, at forhøjelsen skyldes, at hans bo er vurderet »udi« det højeste og yderste, og at deriblandt er regnet hans hustrus daglige gamle klæder, brændeved, tomme tønder og deslige mere ubrugeligt og unyttigt gods, som ellers ikke plejer at regnes. JFP skal have indseende med, at intet nyt el. usædvanligt begyndes, og at der ikke pålægges ham mere skat og tyngde, end han efter sin nuværende tilstand og formue med rette kan tilkomme at give. SmT, 6, 600.

28. maj (Kbh.) Ms. til Erik Juel. Hertvig Sass har if. EJs erklæring ikke, fra freden blev sluttet, svaret den fulde afgift af Lønborg Bisgård. Kongen godkender, at han for 1645 afkortes $\frac{1}{2}$ års afgift og for 1646 $\frac{1}{3}$ års. Siden skal han igen svare fuld afgift. JT, 11, 339.

29. maj (Kbh.) Lensmændene og kapitlerne i hele Danmark fik brev hver i sit len at erkyndige sig om, hvor meget hver kirke har i behold, og snarest og senest til skt. knuds dag til kancelliet indsende en fortegnelse derpå. Udt. i SjtT, 29, 192.

Tilf.: Ligesådant brev fik Melchior Oldeland, Otte Krag og Henning Pogwisch at erklære sig om kirkernes beholdning i deres provstier.

29. maj (Frederiksborg) Ms. til Henrik Ramel. Sognepr. t. Maribo hr. Hans Dynesen beklager sig over, at hans besolding og løn er forringet ved Sorø akademis og Maribo klostres forandring. HR har erklæret, at det er sandt, og at det lideligste middel til at hjælpe

præsten er, om han til residens må nyde den våning i klosteret, som endnu er ved magt, m. tilliggende frugt- og humlehave, hvilket kongen godkender indtil videre. Sjt, 29, 193.

29. maj (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at være fru Eline Gøye, afd. Mourids Ascherslebens t. Jerstrup hendes fuldmægtig behjælpelig, når han besøger ham m. kongens og rigsrådets dom og antvorder og i jern overleverer ham Niels Lauridsen i Suserup og Hans Lauridsen i Lyngø, at de efter dommen kan blive sendt til Bremerholm og blive der 2 år. Udt. i Sjt, 29, 193. Incl. 6. maj.

29. maj (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Han har begæret at vide, om Gunde Rosenkrantz t. Skaføgård endnu på rente må beholde de 19.229 rd. in specie og 15 sk., han har stående hos sig af Frederiksborg skoles penge, for hvilke han har sat sine hgte Vindinge og Skaføgård til underpant. Kongen godkender, at han beholder dem, da det er ham lige godt, hos hvem de står, blot de står hos sikre folk. Dog skal AK se til, at renten til skolens bedste svares rettidigt, og at pantebrevet er så lovligt forfattet, læst og forkyndt, at skolen dermed kan være forsikret. Sjt, 29, 193.

29. maj (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at måtte lade ved uvildige dannemænd vurdere så meget af det gl. tømmer, der ligger ved Dageløkke slot[! vel fejl for Slette], som behøves til et hus på 30 bindinger, og siden lade ridefoged på Frederiksborg slot Niels Sørensen få det for den pris, de sætter på det, og at han på NSs ansøgning for betaling må lade ham få 2.000 tagsten og 4.000 mursten af dem, som brændes i tegloven her ved Frederiksborg slot. Udt. i Sjt, 29, 193.

29. maj (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev snarest at sende et skib til Kronborg, som der kan indtage et parti høg og bringe det til Kbh. Udt. i Sjt, 29, 193.

29. maj (Kbh.) Ms. til Niels Krabbe. Kongen har tidl. befalet, at han skulle lade fæstningen Kristianopol afskære efter det afrids, som da blev sendt ham, og begynde derpå snarest. Han har nu anholdt om først at måtte lade fæstningens mure rundt om opføre til den højde, som de bulværker har, der ligger for til ved »advenuen«, indtil bedre middel og forråd kan findes, hvorved hele værket på én tid kunne sættes i defension og fuldføres. Kongen godkender, at han straks lader

arbejdet på murenes forhøjelse begynde, og lader det andet værk bero, til bedre middel på penge haves. SkT, 7, 155. Indl. 28. maj.

29. maj (Frederiksborg) Ms. til Niels Krabbe. Han har begæret, at ladegden ved Sølvborg slot må genopbygges. Der er før hans tid henført et parti tømmer, som kan bruges dertil, så det kan ske uden bekostning for kongen, da bønderne i lenet tilbyder at opsætte det. Det godkendes, når der ikke tilskrives kongen nogen bekostning. SkT, 7, 155. Indl. 28. maj.

29. maj (Frederiksborg) Ms. til Jørgen Schultt og Steen Bille. Der er tvist ml. fru Lene Barnekow, afd. Tønne Friis' t. Tølløse og hendes tidl. foged Mads Mortensen om nogle års regnskaber. De skal snarest indstævne LB og hendes skriver for sig og selv medtage 2 erfarne skrivere, som kan efterregne og overlægge de tvistigheder i regnskaberne, som findes ml. dem. De skal derefter forlige parterne el. skille dem ved endelig dom. FT, 5, 441. K.

29. maj¹ (Kbh.) Ms. til borgmestre og råd i Odense. Proviandmester Hans Vilhelm har andraget, at der efter hans afd. moder er tilfaldet ham bl.a. en urtehave og en humlehave ved Odense, som er bevilget hende og et af hendes børn efter hende i fæste for 3½ rigsort årl., hvilke 2 haver han pga. den store bekostning, han har gjort derpå, begærer til evindelig ejendom for sig og sine arvinger mod til byen og borgmestre og råd at give 60 rd. kapital, hvoraf de kan have 4 gange så høj indkomst i årl. rente, som hidtil er gået af jorderne. Da Henning Valkendorf t. Glorup har erklæret, at de til større profit end skade for byen og borgmestrene kan afhændes, skal adressaterne tilskøde Hans Vilhelm og arvinger haverne for 60 rd., hvoraf byen, borgmestrene og rådet skal nyde renterne. FT, 5, 441. (Efter min broders ordre) K. Indl. 6. april.

1) Indførsel og K er dat. 29. april. Udskriften på K har dog 29. maj, og brevet står ml. breve af 29. og 31. maj.

29. maj (Kbh.) Ms. til Christoffer Hvas. Han har tidl. fået kongens ms. om de norske skuder, som plejer at indkomme på vesterstranden i hans len m. bygningstømmer, som de sælger til bønderne for korn og landets varer, at det ikke må være dem forment. Kongen godkender fortsat, at de norske skuder og flere andre, som indkommer m. rede penge og tømmerladninger til CHs len, i betaling må modtage korn og hvad andet, der kan falde der i landet, dog at der svares tilbørlig told

af det, som udføres. CH skal forordne nogle strandfogder til at påse, at der ingen toldsvig sker. JT, 11, 339.

31. maj (Kbh.) Hr. Hans Mogensen fik bevill. at måtte få det første vakante kald, hvortil han efter ordinansen og andre forordninger om kald lovligt kan kaldes. Udt. i SjR, 21, 667. Incl. 30. maj.

31. maj (Kbh.) Ms. til lensmændene over hele Danmark. Formedelst den sidste krig påhviler der riget en stor gæld, og desuden behøver kongen til dets fortsatte defension og folkets underhold i denne besværlige og vidt udseende tid en anselig sum penge. Han er derfor nødt til at lade undersåtterne besøge om almindelig skat og landehjælp, hvorom erfares nærmere af medfølgende åbne brev. Dette skal straks forkyndes for bønder og menige almue i hvert len. Derefter skal lensmanden snarest i egen person, og ikke ved sin skriver, sine fogder el. andre tjenere, lade dem lægge og skrive for disse skatter og flittigt se til, at det dermed går ligeligt til, så den rige hjælper den fattige. Hvis der i noget læg findes forarmede, skal de forskånes derfor og deres anpart ikke pålægges nogen anden, medmindre der i samme læg findes dem, der er så formuende, at de uden trang og stort afbræk kan lægge ud for andre, hvilket skal bero på nøjagtige tingsvidner, som lensmanden egenhændigt skal påskrive og derefter godtgøres hos landkommissærerne og i rentekammeret. Han skal desuden se til, at ingen, der bør give disse skatter, forskånes, hverken fogder, herredsfogder, delefogder, skrivere el. andre. Dog har kongen bevilget adelen selv at måtte lægge sine egne tjenere. Men forsømmes det, skal lensmanden have det i agt, som det har været tilforn og kan være billigt og forsvarligt. Der skal især haves flittigt indseende med, hvor der findes ågerkarle og dem, der bruger stort køb, forprang og handel med korn, øksne el. i andre måder, at de lægges i denne skat og giver efter deres formue. Lensmanden skal indfordre skatterne m. halvparten til michaelis og halvparten til martini førstkommende allersenest og levere 6/7 til landkommissærerne i hans landsdel og 1/7 i renteriet. Han skal gøre sig største flid for at tilvejebringe skatterne i rd. in specie, men de, som ikke har hele dalere, må dog i stedet give 6 slette mk. for hver daler. SjT, 29, 194.

31. maj (Kbh.) Å. b. til bønderne i hele Danmark om pengeskat. [Indledn. som i ms. til lensmændene]. Kongen har derfor m. rigsrådets råd fundet rådeomt at påbyde bønderne som andre undersåtter i

begge riger en alm. skat og landehjælp, som følger: Hver 10 jordegne bøndergde, hvad enten de besiddes af dem, de tilhører, el. er fæstede til andre, skal lægges i læg og give $3\frac{1}{2}$ gang så meget, som de plejer i enfagt skat, nemlig 70 rd. in specie el. deres værd, daleren beregnet til 6 slette mk., den rige hjælper den fattige. Ligeledes skal hver 10 bønder, som ikke har frit jordegods, men har fæstet deres gde og bruger avl, også lægges i læg og give 35 rd. el. deres værd som nævnt, den rige hjælper den fattige. Ligeledes skal hver smed, skrædder, skomager, muremester og møller i landsbyerne, som bruger avl, give $1\frac{1}{2}$ rd. 1 rigsart, og de, som ikke bruger avl, $3\frac{1}{2}$ rigsart. Hver pebersvend skal give $3\frac{1}{2}$ enkende daler. Hver tjenestedreng, som tjener for fuld løn, hvad enten han har kornsæd el. ej, skal give $1\frac{1}{2}$ rd. 1 rigsart, og de, som ikke tjener for fuld løn, $3\frac{1}{2}$ rigsart. Hvor flere bønder bor på én gd., hvad enten det er jordegods el. fæstegods, såfremt de ellers bruger avl, der skal hovedmanden, den bedste som bor i gden, skrives for helt og de andre for inderster og halvt. Ligeledes skal hver ugedagsmand, som bor for kongens egne slotte, klostre el. gde, hver give $1\frac{1}{2}$ rd. 1 rigsart. Og ingen skal være fri for disse skatter, hverken fogder, skrivere el. andre, uden alene adelens ugedagsbønder, som bor for deres sædegde, som de holder avl på og ligger i samme sogn som sædegdene, og de, som af arilds tid har været fri. Lensmændene skal se nøje til, at ingen med urette regnes for ugedagsmænd. Kongen har bevilget adelen selv at måtte lægge deres egne tjenere, men hvis de forsømmer det, skal lensmændene have det i agt. Skatterne skal svares med halvparten til michaelis og halvparten til martini førstkommande i rigsdaler til 6 slette mk. dansk. Kongen har befalet lensmændene i egen person at skrive skatten og lægge bønderne i læg, så den rige hjælper den fattige, og se til, at det går ligeligt og ret til. Lensmændene skal siden opkræve skatterne og sende dem til de steder, kongen har befalet dem. Skriveren skal ingen penge have for at skrive disse skatter. Bønderne skal møde de steder, lensmændene tilsiger dem for at lade sig skrive for skatterne. Siden skal de betids give lensmanden el. hans fuldmægtig dem, så han inden de bestemte tider kan levere dem fra sig. Sjt, 29, 194-96. (Jf. CCD, V, 531).

31. maj (Kbh.) Å. b. til Roskilde kapitel om pengeskat. [Indledn. som i ms. til lensmændene]. Kongen har derfor m. rigsrådets råd anset det for rådsomt at besøge prælater, kanniker og menige kapitel i Roskilde domkirke om en mulig hjælp. De skal svare 1.750 rd. in specie m. halvparten til michaelis og halvparten til martini førstkommande og

selv ligne og ordinere det således, at enhver svarer af sit præbende i forhold til sin indkomst. De 1.500 rd. skal sendes til landkommissærerne i Sjæll. og de 250 rd. til rentekammeret og det i rigsdaler in specie. Sjt, 29, 196. (Jf. CCD, V, 532).

Tilf.: Ribe kapitel skal give 1.050 rd. og levere 900 rd. deraf til landkommissærerne i Jyll. og 150 til rentekammeret. Århus skal give 1.225 rd. og deraf levere til landkommissærerne i Jyll. 1.050 rd. og 172 [fejl for 175] til rentekammeret. Viborg skal give 700 rd. og deraf til kommissærerne [i Jyll.] 600 rd. og 100 til renteriet. Lund skal give 1.575 rd. og levere de 1.350 til landkommissærerne i Skåne og de 225 til rentekammeret. Orig. i Ribe bispeark. (C4-252), LAV.

31. maj (Kbh.) Å. b. til præsterne i Danmark om pengeskat. [Indledn. som i ms. til lensmændene]. Kongen har derfor m. rigsrådets råd anset det for rådsomt at besøge dem som sine andre undersåtter om en mulig hjælp. Enhver provst el. sognepr. i købstæderne som i landsbyerne skal give 14 rd. in specie el. dets værd, 6 slette mk. for hver daler. Provsten i hvert herred skal ligne og jævne hjælpen præsterne imellem, så det går rigeligt og ret til, at den rige hjælper den fattige. Hjælpen skal uden al undskyldning fremkomme m. halvparten til michaelis og halvparten til martini førstkommende til superintendent NN over N stift, at han inden de nævnte tider kan levere den på de ham befalede steder. Sjt, 29, 197. (Jf. CCD, V, 532).

31. maj (Kbh.) Ms. til bisperne i hele Danmark. [Indledn. som i ms. til lensmændene]. Kongen har derfor m. rigsrådets råd anset det for rådsomt at lade alle provster og sognepræster i købstæderne og i landsbyerne besøge om en alm. skat og landehjælp, som de videre kan erfare af medfølgende åbne brev, som de skal tilstille hver provst i deres stift en kopi af, som de, når kalente holdes el. på anden belejlig tid skal forkynde for de menige præster i hvert herred. De skal befale provsterne at ligne skatten præsterne imellem, så den rige hjælper den fattige, og alt går skikkeligt og vel til. # Dog er kongen tilfreds, at de præster, som i forleden krigstid affjenden er helt ruinerede el. kommet i stor armød, så de ikke kan svare den fulde påbudne skat, af bisperne og lensmændene må sættes for, hvad de uden deres store skade og trang kan svare. # Bisperne skal siden indfordre skatten og m. klart register og mandtal sende de 12 rd. til landkommissærerne i N og de 2 rd. til renteriet. Sjt, 29, 197. Orig. i Ribe bispeark. (C4-252), LAV.

Tilf.: # Det ml. disse to tegn skal alene indføres i de jyske og skånske

breve.

31. maj (Kbh.) Ms. til Axel Urup. Kongen har erfaret, at han i forleden fejde har lidt så stor skade og gjort riget så stor forstrækning, at han derover skulle incommoderes, om han ikke blev betalt. Da generalkrigskommissæren ikke nu er til stede, godkender kongen, at AU efterhånden må gøre sig 3.000 rd. betalt af grundskatten, som er påbudt i Kbh., og af knægtepengene, som gives til samme arbejde, dog at arbejdet ikke derfor må efterlades. Kongen godkender ligeledes, at generalkrigskommissæren af de første midler, som bliver ham leveret, igen må tilstille AU så meget, som han oppebærer af grundskatten og knægtepengene til at anvende på fortifikationen, at værket ikke skal standse pga. de 3.000 rd. Sjt, 29, 198. Orig. i DKanc. B 167 f.

31. maj (Kbh.) Ms. til Knud Ulfeldt. Kongen har bevilget Axel Urup, at han for forstrækning under krigen efterhånden må oppebære 3.000 rd. af grundskat og knægtepenge, som er påbudt i Kbh. KU skal af de første midler, som bliver ham leveret, tilstille AU 3.000 rd., som han igen kan anvende til fæstningens fornødenhed. Sjt, 29, 198.

31. maj (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott. Da der af både kongens og adelens tjenere i hans len er bevilget noget til reparation og vedligeholdelse af fæstningerne i Skåne, skal han i sit og derunder liggende len indkræve det bevilgede og bruge det til Malmø fæstnings fornødenhed. SkT, 7, 155.

Tilf.: Ligesådant brev fik Knud Ulfeldt om Landskrone og Hørie len, Niels Krabbe om Kristianopol, Malte Juul om Kristianstad og hr. Christoffer Ulfeldt at indsamle i Helsingborg len og beholde det til videre ordre.

31. maj (Kbh.) Ms. til hr. Tage Thott. En kvinde ved navn Karen Hans Reiners, boende hos byskriveren Rasmus Andersen på Vestergade i Malmø, er i rygte for trolddom og skal have hjulpet adskillige fortryllede og forgjorte mennesker, bl.a. Catrine Johan Murmesters smst. Han skal ved byfogden og andre Malmø bys betjente lade udforske, om hun hidtil har været »fortengt« el. berygtet for nogen trolddomssag, og om hun berettes at have hjulpet CJM fra sin fortryllelse til sit forrige helbred, og snarest skriftligt underrette kongen om alt. SkT, 7, 155.

31. maj (Kbh.) Bestalling. Der begås stort underslæb på Fyn og Langeland og strømmene der omkring, idet adskillig slags kvæg og bæster og andre varer udføres fra ulovlige havne mod kongens forordninger til ikke ringe skade for kongens toldrettighed. For at forekomme sådant har kongen antaget Knud Boiom i nærværende år til at have flittigt tilsyn med alle varer, der udskibes fra Fyn, Langeland og andre øer. Dem, som ikke m. toldsedler beviser at have fortoldet deres varer el. udfører dem fra ulovlige havne, skal han have fuldmagt at pågribe og med deres varer føre i land på Helnæs, hvor de aflensmanden el. hans fuldmægtig skal forhøres, om det er lovligt, og han må aldeles ingen se gennem fingre med, som fra sådanne ulovlige havne udfører kvæg el. andre varer. Herfor skal han på 2 måneders tid have til sig selv mdl. 10 sldl. og til 4 folk og tjenere hver 4 sldl. og til reparation af en jagt 20 sldl., som skal gives ham af lensmand på Hagenskov hr. Jørgen Brahe. Efter de 2 måneder skal han have halvparten af de priser, der tages. Dog skal han først løbe i land med dem ved Helnæs, hvor der rigtigt ved lensmandens fuldmægtig skal skiftes. Men hvad han tager på krongodset på land, skal han føre til ethvert lens foged, hvor der skiftes. Befindes KB ikke at omgås rigtigt, skal han efter 6 ugers varsel svare til sine gerninger til Båg herreds ting. Efter et års forløb skal han på tilbørlige steder gøre regnskab, at deraf kan erfares, om det herefter er til kronens fordel at holde en visitør der. Kongens fogder, embedsmænd og alle andre på Fyn og Langeland og hosliggende øer, som har befaling på kongens vegne, og som KB besøger, skal være ham behjælpelig, at kongens intention des bedre kan efterkommes. FR, 4, 444.

31. maj (Kbh.) Ms. til hr. Jørgen Brahe. Der begås stort underslæb på Fyn og Langeland og strømmene der omkring, idet adskillige slags kvæg og bæster og andre varer mod den udgangne forordning udføres fra ulovlige havne, hvorved der tilføjes kongen ikke ringe skade. For at forekomme sådant, har kongen på et års tid antaget Knud Boium til at have indseende med alt, hvad der udskibes fra ulovlige havne på Fyn, Langeland og andre øer der omkring, hvorfor kongen på 2 måneders tid har bevilget til ham selv 10 sldl. mdl. og til 4 folk hver 4 sldl. mdl. samt til en jagts reparation 20 sldl. JB skal af lenets indkomst betale nævnte beløb, som skal blive godtgjort i hans afgift. Dog skal han [KB] efter et års forløb indlægge rigtigt regnskab på, hvad han, kongen til bedste, antræffer udskibet på ulovlige havne, at kongen deraf kan erfare, om det er fornødent herefter, kongen og riget til

bedste, at holde nogen visitør. FT, 5, 442. K.

31. maj (Kbh.) Kongen bevilgede Ålborg by til vedligeholdelse af færgebroen i Ålborg og træbroen i Sundby at måtte oppebære af hver hest, som købes i Vendsyssel og derfra føres over fjorden ved Ålborg, 6 sk. dansk, og af hver okse 3[?] sk. Udt. i JR, 10, 462. Orig. i Ålborg rådstueark. (D1-118), LAV. (Jf. CCD, V, 531).

31. maj (Kbh.) Ms. til Anders Bille. Kongen godkender, at han indtil videre til kaptajner, løjtnanter, fænrikker og andre krigsbetjente t. hest og t. fods fra kaptajners charge og nedad må antage dem, han finder dygtigst og mest kapable til kongens og hans kære fædrelands tjeneste. Hvad angår de øvrige charger fra kaptajns charge og opad som oberst, oberstløjtnant, øverste vagtmester og ritmester, skal han, når nogen bliver ledig, underrette kongen derom, at han kan resolve, hvem han vil have forfremmet. JT, 11, 340.

31. maj (Kbh.) Ms. til Anders Bille. Kongen erfarer, at det vil falde rytterne, der er i tjeneste, alt for tungt at underholde sig med det, som er bevilget dem til besolding, især da det falder dem helt dyrt at underholde sig i købstæderne. AB skal derfor lade forhandle m. borgerskabet i købstæderne og om muligt bevæge dem til at bevilge rytterne, som opholder sig hos dem, noget til service. JT, 11, 340.

31. maj (Kbh.) Ms. til Frands Lykke. Han har tidligere fået kgl. befaling at tilholde rådmand i Randers Mads Poulsen som lavværge at påtage sig den forrige biskops enke Kirstine Johansdatters sag. Da han har undskyldt sig med ikke altid at kunne være til stede, skal FL tilholde rådmand Mikkell Thygesen smst. sammen med MP som lavværge at påtage sig hendes sag, så den ene i den andens fravær kan forrette hendes sag. For deres umage skal KJ selv contentere dem, så de kan være tilfreds med hende. JT, 11, 340.

1. juni (Kbh.) Rentemestrene fik brev, når de har midler dertil, at lade Maria, afd. Stephan Rhodes få noget på regnskab af 58.300 rd., som hun har i rest hos kronen. Udt. i Sjt, 29, 199. Orig. i DKanc. B 179 f. (Tr.: KD, V, 307).

1. juni (Kbh.) Rentemestrene fik brev at lade betale bødkersvendene deres resterende løn, efter[hånden] som de har midler dertil. Udt. i

SjT, 29, 199. Orig. i DKanc. B 179 f.

1. juni (Kbh.) Oluf Brockenhuus fik brev, når skifte og afkald efter afd. Johan Becks arvinger skal ske, at være fru Lissabet Bille, afd. Sigvard Becks, hendes værge. Udt. i SjT, 29, 199.

1. juni (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev at anordne, at Torsten Joensen indtages i hospitalet i Helsingør, når der bliver plads ledig. Udt. i SjT, 29, 199.

1. juni (Kbh.) Erik Rosenkrantz fik brev snarest at afregne m. oberst Christoffer Steensens eget kompagni på Loll. for det, der kan restere dem af deres besolding fra 24. sept. 1645 til philippi jacobi 1647 og deri afkorte dem, hvad de i kvartererne el. andetsteds har modtaget. Hvad der siden kan tilkomme dem, derom har de på tilbørlige steder efterhånden at gøre anfordring. Udt. i SjT, 29, 199.

Tilf.: I lige måde fik Falk [efternavn (?) mgl.] og Laurids Ulfeldt brev at afregne m. kaptajn Peder Byessers kompagni i Fyn for samme periode. – Item Christen Skeel og Oluf Daa at afregne m. major Jørgen Urups og kaptajn Johan Steensens kompagnier i Sjæll. under Christoffer Steensens regiment for samme periode.

1. juni (Kbh.) Dr. Jesper Brochmand fik brev at lade det bero med at indkræve de penge af hr. Niels i Såby, da det befindes, at de er indkrævet af lensmanden. Udt. i SjT, 29, 199. Incl. 12. april.

1. juni (Kbh.) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev nu igen at lade gøre en anden billig takst på husene og gdene her i byen, hvori over alt en lighed kan holdes og observeres, efter hvilken de også skal lade den nu nylig påbudne grundskat oppebære. Udt. i SjT, 29, 199. (Tr.: KD, V, 308).

1. juni (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Jesper Madsen har klaget over, at Lydum kirkes værge tiltaler ham for kirkekorntienden, som han havde i fæste af Lydum sogn for 1643, skønt de svenske fratog ham både dette og hans eget korn, hvilket OP bekræfter. Kongen godkender, at OP på kongens vegne for 1643 giver JM et sådant afslag, som han skønner, han kan blive ved magt med. JT, 11, 341.

2. juni (Kbh.) Bestalling for Christian Rosenkrantz t. Egholm som ritmester over et kompagni ryttere m. 500 rd. i årl. pension, som skal erlæg-

ges af de til militien deputerede midler fra sidste påske. Sjr, 21, 668.

Tilf.: Ligesådan bestall. fik Jacob Grubbe, Iver Krabbe, Vincents Bille, Bjørn Ulfeldt, Jørgen Kaas, Katt, Jens Høg.

2. juni¹ (Frederiksborg) (Resident hos Generalstaterne)² Martin Tanke fik ved åbent brev sin løn forbedret til 1.500 rd. årl. Udt. i Sjr, 21, 668. K.

1) K har 2. juli.

2) Således if. K.

2. juni (Kbh.) Ms. til rentemestrene. Afd. Mogens Pax' arvinger er bl.a. blevet gjort til mangel og antegnelse nogle penge, som MP 1628 har givet Holbæks borgere for indkvartering, fordi der ingen ordre fandtes. De mener nu at have fundet ordren, som kongen sender rentemestrene. Disse skal undersøge dens beskaffenhed og erklære, om udgiften for indkvarteringen kan godtgøres efter den vedlagte ordre, hvorefter kongen vil resolve videre. Sjt, 29, 199.

2. juni (Kbh.) Ms. til Jørgen Seefeld. Maren Pedersdatter har begæret, at Anders Ibsen Møller, som har ihjelskudt hendes mand, må fritages for den straf, han efter kongens og rigsrådets dom skulle udstå med arbejde på Holmen, da han nu har stillet hende tilfreds. Kongen godkender, at han må fritages og sættes på fri fod, »når han for kongesagen så vel som for bondesagen har afsonet«. Sjt, 29, 200.

2. juni (Kbh.) Flemming Ulfeldt fik brev indtil videre at være major over den sjæll. eskadron t. hest. Udt. i Sjt, 29, 200.

Tilf.: Ligesådant brev fik Steen Bille Eriksen i Fyn.

2. juni (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev straks at afregne m. Abel Spies' kompagni i Loll. og aftakke det med ringest mulig bekostning. Og med de penge, som nu er forhånden, skal han anordne, at deraf bliver sendt et par måneders besolding til Christianpris' garnison, før pengene anvendes til anden udgift. Udt. i Sjt, 29, 200.

2. juni (Kbh.) Mads Jensen i Ringkøbing, som på sin rejse til Holland 1644, da Riberhus blev erobret fra de svenske, af ritmester Deberen skal være overfaldet og frataget 100 øksne, nogle heste og adskillige kramvarer til over 2.500 rd.s værdi, fik bevill., uagtet kongens mandat om slige sagers forhold, at måtte gøre sig sagen anhängig og at søge

ritmester Deberen med landsloven på tilbørlige steder. Udt. i JR, 10, 462.

2. juni (Kbh.) Skriver på Åkær Peder Pedersen og hustru Maren Nielsdatter, som lensmand på Skanderborg og Åkær hr. Oluf Parsberg havde fæstet en have ved Skanderborg slot ved dyrehaven, som Søren Jensen i Skanderup havde opladt til ham, dog på den betingelse, at PP skulle give OP et staldfærdigt par øksne og siden årl. 1 rd. inden juleaften, og så nyde haven i begges livstid, fik kgl. konf. på OPs brev. Udt. i JR, 10, 462.

2. juni (Kbh.) Ms. til Ribe kapitel. Kongen har befalet lensmand på Lundenæs, landsdommer i Nørrejylland. Erik Juel og lensmand på Lønborg Bispegård Hertvig Sass at besigtige gods ml. kongen på Ribe kapitels vegne og Thomas Kaas t. Ørndrup på hans afd. broders børns vegne. Kapitlet skal selv el. ved fuldmægtig overvære besigtigelsen. JT, 11, 341.

2. juni (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe. Kongen har befalet Erik Juel og Hertvig Sass at besigtige gods ml. sig og Thomas Kaas på hans afd. broders børns vegne. GK skal overvære besigtigelsen. JT, 11, 341.

2. juni (Kbh.) Ms. til Erik Juel og Hertvig Sass. Thomas Kaas har på sin afd. broder Mogens Kaas' børns vegne til magelæg begæret flg. gods i Riberhus len: [Se 24. okt. 1647, JR, 10, 486 og 490]. De skal besigtige godset. Gregers Krabbe skal på kongens vegne og Ribe kapitel el. dets fuldmægtig på kapitlets vegne overvære besigtigelsen. JT, 11, 342.

3. juni (Kbh.) Bevilling. Mester Jens Pedersen har berettet, at han har forset sig i lejemål m. sin trolovede hustru, og begæret efterladelse og at måtte få kald. Det bevilges, at han må komme til kald, hvor han efter ordinansen og andre om kald udgangne forordninger lovligt kan kaldes. SJR, 21, 669.

3. juni (Kbh.) Ms. til hver lensmand i Danmark. Til flådens udredning og underhold er bevilget en kornskat af bønderne i hele Danmark, som lensmanden kan se af hosføjede åbne brev til bønderne i hans len. Han skal lade det forkynde og med det allerførste lade bønderne lægge og skrive for kornskatten, at alt går ligeligt og ret til,

så den rige hjælper den fattige. Han skal siden indfordre skatten, så han til den bestemte tid kan sende den til provianthuset ved Kbh. slot. Hvis nogen er så forarmet og betrængt, at han ikke kan svare skatten, skal han forskånes, hvilket mod tingsvidne underskrevet af lensmanden skal godtgøres ham i renteriet. Sjt, 29, 200.

Tilf.: [En fortegnelse over lensmændene i Sjæll., Loll., Falster, Fyn, Skåne og Jyll.].

3. juni (Kbh.) Å. b. til bønderne i hele Danmark om kornskatten. Kongen har anset det nødvendigt i denne sælsomme tids tilstand at have flåden i beredskab til des større sikkerhed for sine riger og farvande. Da det falder ham og kronen for tungt til rigernes og landenes yderligere defension i denne farlige og vidt udseende tid at holde flåden ved magt, medmindre ham kommer til hjælp med en del korn, især rug og byg, har han m. rigsrådets samtykke anset for godt, at enhver, selvejer el. fæstebonde, som sidder for helgd., skal svare ¼ td. byg og 1/6 td. rug, og hver halvgd. det halve, og ingen bonde, som har hel- el. halvgd., skal forskånes, undtagen adelens ugedagsbønder og tjenere, som bor i sognene, og de, som af arilds tid har været fri. Og alle de, som med rigtige tingsvidner bevises at være ganske forarmede, så de ikke kan svare kornskatten, være sig kronens el. adelens tjenere, må forskånes, når deres lensmand har påskrevet tingsvidnerne. Lensmændene skal have nøje indseende med, at ingen uberettiget regnes for ugedagsbønder. Skatten skal være leveret inden 3 uger efter michaelis. Kongen har befalet lensmændene at lade bønderne skrive for skatten således, at den rige hjælper den fattige, og se til, at alt går ligeligt og ret til, og siden at indkræve skatten og fremsende den til provianthuset for Kbh. slot inden nævnte tid. Bønderne skal møde på de steder, lensmændene el. deres fuldmægtige tilsiger dem og lade sig lægge og skrive for kornskatten og siden levere den betids på de steder, der anvises dem. Sjt, 29, 201. (Jf. CCD, V, 533).

3. juni (Kbh.) Rentemestrene fik brev at betale møllerne her uden for byen samt natmanden, når de har midler dertil, hvad de kan have at forde. Udt. i Sjt, 29, 202. (Tr.: KD, V, 308).

3. juni (Kbh.) Ms. til Knud Ulfeldt. Oberstløjtnant [Hans] Petersens enke har andraget, at hendes husbond er død den 25. marts, »så at de andre officerer 5 el. 6 dage dernæst efter nemlig den 1. april skal have bekommet deres kvartal«. KU skal lade hende få sin afd. hus-

bonds kvartal til nævnte tid. Af de 200 rd., som ellers var tilsagt ham årl., må han også lade hende få halvdelen, når han har midler dertil. SjT, 29, 202. Indl., udat., efter 25. marts.

3. juni (Kbh.) De fattiges forstandere i Vartov hospital fik brev at modtage Bodell, afd. Lambert Kemmers, hendes søn i Kalundborg, som er forstyrret, i Vartov hospital, dersom en af Kalundborg bys senge, som hun beretter, er ledig. Udt. i SjT, 29, 202. (Tr.: KD, V, 308).

3. juni (Kbh.) Ms. til Erik Rosenkrantz. Cort Madsen i Nakskov har andraget, at han efter skriftlig ordre af kommissærerne i Loll. og Falster har lægt og kureret en del af de soldater, som ved fæstningen Christianpris i forleden fejde blev kvæstet og ilde medfarne. ER skal derfor lade ham contentere, som ret og billigt er, og som andre steder er sket. SmT, 6, 601.

3. juni (Kbh.) Rudbek Pors fik brev at sidde i landsdommers sted for Lave Beck en måneds tid. Udt. i SmT, 6, 601.

3. juni (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Han skal komme Laurits Pedersen af Manilstrup[?] til hjælp ved genopbygningen af hans afbrændte gd. m. noget tømmer, hvor det kan ske uden skovskade. JT, 11, 343.

6. juni (Frederiksborg) Borger i Roskilde Niels Rasmussen fik bevill. årl. indtil videre at måtte få 100 læs ved af de under Roskilde liggende skove, så længe han holder herberge i Roskilde. Udt. i SJR, 21, 669. K.

6. juni (Kbh.) Rentemestrene fik brev straks at lade betale skibskaptajn Jørgen Biørnsen 1.000 rd. for båds mænd, han i forleden fejde har hvervet til kongens og rigets tjeneste, og siden resten af første indkommende midler, at han ikke for den tjeneste, han har gjort riget, ganske skal miste sin kredit og velfærd. Udt. i SjT, 29, 202. Orig. i DKanc. B 179 f.

7. juni (Frederiksborg) Slotsfogderne på Kbh. og Frederiksborg slotte fik brev, at de ingen postvogne må tilstede at rejse her imellem, så længe hofholdningen holdes der, førend de, når de begiver sig fra Kbh., først angiver sig hos kansler hr. Christian Thomesen, og, når de

begiver sig fra Frederiksborg, hos hofmarskal Adam Henrik Pendtz og øverste sekretær Otte Krag, og spørger, om de fra det ene til det andet sted vil have noget bud med. Udt. i Sjt, 29, 202.

8. juni (Kbh.) Borgmester og råd i Helsingør fik bevill. på at måtte bruge en tørvemose uden for Helsingør, kaldet Ørom mose, til ildebrændsel. Udt. i SjR, 21, 669. K.

8. juni (Kbh.) Ms. til hr. Frederik Reedtz og dr. Jesper Brochmand. Otte Brahe Steensen t. Næsbyholm har begæret jus patronatus til Glumsø kirke m. dens herlighed og tilliggende. De skal undersøge dens beskaffenhed og erklære for kongen, især om der ikke findes andre adelspersoner i hovedsognet el. annekset, for hvem det kunne være til præjudice, om kirken har jordegods, og hvilken beholdning og forråd den har. Og da sognets kongetiende er tillagt universitetet, skal de undersøge, om nævnte jus uden nogens præjudice kan forundes ham, når han, hans arvinger og efterkommere efter hans eget tilbud yder den årl. afgift til universitetet og svarer sædvanligt stedsmål, så ofte den bliver ledig, el. om nogen anden consideration kunne være til hinder for hans begæring. Sjt, 29, 203.

8. juni (Kbh.) Ms. til dr. Jesper Brochmand. Ove Giedde t. Tommerup har begæret jus patronatus til sine sognekirker Kvidinge og Sønderlev i Skåne. Da en del af kongetienden af sognene, nogle skæpper rug og byg, årl. svares til hospitalet i Helsingør, skal JB erklære, om begæringen kan efterkommes, når hans arvinger og efterkommere efter OGs eget tilbud årl. leverer kornet til hospitalet og svarer sædvanligt stedsmål dertil, så ofte tienden bliver ledig. Sjt, 29, 203.

8. juni (Kbh.) Ms. til hr. Christoffer Ulfeldt og dr. Peder Vinstrup. Rigens admiral, lensmand over Bratsberg len Ove Giedde har begæret jus patronatus til sine sognekirker Kvidinge og Sønderlev. De skal undersøge og erklære sig om alt, især om ikke andre adelspersoner findes i hovedsognet el. annekset, som det kunne være til præjudice, og om kirkerne har jordegods, hvilken beholdning og forråd der findes ved dem, el. om nogen anden consideration kunne være til hinder for hans begæring. SkT, 7, 156.

8. juni (Kbh.) Ms. til Mogens Kaas og dr. Hans Mikkelsen. Falk Gøye t. Hvidkilde har begæret jus patronatus til Sørup, Kirkeby,

Vester Skerninge og Øster Skerninge kirker. De skal undersøge de 4 »jussers« beskaffenhed og erklære for kongen, især om der ikke findes andre adelspersoner i hovedsognene el. annekserne, som det kunne være til *præjudicium*, om FG blev bevilget nævnte jura patronatus, om kirkerne har jordegods, og hvad beholdning og forråd der findes ved dem. Da desuden en del af kongetienden i sognene er tillagt præster og skolepersoner, om da nævnte jura patronatus kan forundes ham uden nogen *præjudicio*, når han, hans arvinger og efterkommere, efter hans eget tilbud, giver den årl. afgift og det sædvanlige stedsmål, så ofte tienderne bliver ledige, til dem, som er berettigede dertil, som hidtil har været sædvanligt, el. om nogen anden consideration kunne være hans begæring til hinder. FT, 5, 443. (Efter hr. kanslers befaling) K.

8. juni (Kbh.) Ms. til Claus Sehested og dr. Hans Mikkelsen. Lensmand på Rugård Steen Bille har begæret jus patronatus til Brenderup og Fjelsted kirker i Vends h. De skal [osv. som i ms. 8. juni til Mogens Kaas og dr. Hans Mikkelsen]. FT, 5, 444. (Efter hr. kanslers befaling) K.

9. juni (Kbh.) Bevilling for Hans Bachmand, at hans hustru, hvis hun overlever ham, for billigt fæste og årl. afgift må beholde det bundgarnsstade ved Udesundby og den del af Jørlunde, Strø og Lyndby [Lille Lyngby] kirketiender, som HB nu har i fæste. Sjr, 21, 669. K.

9. juni (Frederiksborg) Jonas¹ Robbing fik bestall. som underskibsbygger og til årl. pension 300 rd. Udt. i Sjr, 21, 670. (Efter hr. statholder Hannibal Sehesteds ordre) K.

1) K har James.

9. juni (Frederiksborg) Ms. til Christian Rantzau. Kongen har befalet sin hofmønsterskriver Hans Boyesen, efter kongens brev derom til statholderen, af generalkommissærerne i Norge at modtage rentepengene af den kapital, kongen if. gældsbrevet skylder Ulrik Christian Gyldenløve t. Ulriksholm, og at advisere CR derom, når han årl. modtager pengene. CR skal som UCGs værge anordne, at pengene bliver anvendt til UCGs bedste. Sjt, 29, 203.

9. juni (Frederiksborg) Ms. til Oluf Brockenhuus. Kongen har bevilget Claus Andersen i Kbh. fra philippi jacobi 1647 af hans gd.

Borup i Kbh. len i stedet for ægt og arbejde og landgilde at svare penge, anslået efter billig takst. OB skal erklære, hvad landgilde og arbejde kan beløbe sig til og siden føre sig det til regnskab på renteriet. CA begærer desuden tilladelse til i en af kongens fiskedamme vest for hans gd. Borup, som er næsten tilgroet og ubrugelig for kongen, til sin egen gds fornødenhed at sætte en fiskeruse. OB skal også erklære, om det kan bevilges uden kongens skade. Sjt, 29, 204.

9. juni (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev, at Hans Lauridsen indkommer i hospitalet i Helsingør, når der er plads ledig. Udt. i Sjt, 29, 204.

9. juni (Frederiksborg) Ms. til Hans Boyesen. Kongen har bevilget Ulrik Christian t. Ulriksholm, at den årl. rente, som efter kongens gælds-brev kan tilkomme ham, skal erlægges ham årl. af generalkommissærerne i Norge af Båhus lens afgift efter den ordre, som er givet Hannibal Sehested. HB skal på UCs vegne indtil videre modtage nævnte rentepenge i Kbh. og give kvittans derpå til generalkommissærerne, hvem de igen skal godtgøres i deres regnskab på renteriet. Og når pengene bliver HB tilstillede, skal han advisere Christian Rantzau t. Breitenburg, som skal meddele ham videre ordre om, hvortil pengene skal anvendes. Sjt, 29, 204.

9. juni (Frederiksborg) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Kongen har af renteriet erfaret, at der endnu ikke er gjort rigtighed for kobberværket i Østerdalen, mens OP var forlenet m. Trondhjems len og havde inspektion dermed. Han skal med det allerførste forskaffe rigtighed derfor. JT, 11, 343.

9. juni (Frederiksborg) Ms. til Ebbe Ulfeldt Jacobsen. Sognepr. t. Lihme s. i Skivehus len hr. Jens Lauridsen Holst er af kongen bevilget en kronens gd. i Vadum by, som Jens Lauritsen nu påbor, og årl. skylder 2 ørter rug, 2 ørter byg, 2 ørter havre, 1 ask smør, 1 svin, 1 fødenød, 4 snese ål, 1 mk. 10 sk. 2 alb. gæsteri og 1 læs lyng, på det vilkår, at han og efterkommende sognepræster erlægger skyld og landgilde i god tid på Skivehus. Og da JLH yderligere anholder om, fordi der intet krongods findes i den by, han bor i, og den nævnte gds jorder i Vadum by ligger ham noget langt borte, at han i EUJs nærværelse må mageskifte den med en Niels Krags gd. tæt ved præstens residens i Ålbæk by, som Søren Søndergaard ibor, og som

skylder årl. 1½ ørte rug, 1½ ørte byg, 2 td. havre, 2 pd. smør, 1 skovvogn, 1 svin, 1 fødenød, 1 får, 1 gås, 2 høns, 4 snese ål, 2 mk. gæsteri, og da EUJ bekræfter, at mageskiftet kan ske uden kronens skade, når præsten og hans efterkommere til Skivehus gør og giver al den tyngde, skyld og stedsmål, ægt og arbejde undtaget, som plejer at gøres og gives af gden i Ålbæk, skal EUJ overvære mageskiftet, at det kan komme til ende, og præsten siden på nævnte vilkår ubehindret få den gd., som han mod den anden skal have til vederlag af NK. JT, 11, 343.

10. juni (Frederiksborg) Oluf Brockenhuus fik brev at hidskikke en del af arbejdsvognene m. kalk af det, som findes i forråd. Udt. i Sjt, 29, 205.

10. juni (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev tilkommende mandag at hidskikke 20 bådsmænd m. en officer, og at han skal akkordere med dem om enhvers dagløn, som skal gives dem, hvorom han straks skal underrette kongen. Udt. i Sjt, 29, 205.

10. juni (Frederiksborg) Menige Borrebygårds tjenere i Jerrested h. fik befaling, når de derom tilsiges, at lade sig finde villige til at arbejde på Borrebygårds reparation, som i forleden fejde var ruineret. Udt. i SkR, 5, 483.

10. juni (Frederiksborg) Bevilling. Skibskaptajn Køn Jochum Grabow t. Sørup har andraget, at der på Borrebygård behøves stor reparation, da dens bygning i forleden fejde er ganske ruineret, og begæret, at den bekostning, han selv gør herpå, efter taksering må vederlægges hans enke el. arvinger. Det bevilges, at den, som får gden efter KJG skal være forpligtet efter billig taksering til hans enke el. arvinger at erstatte den nødvendige bekostning, KJG bevisligt har gjort. SkR, 5, 483.

10. juni (Frederiksborg) Bevilling indtil videre for borgmestre og råd i Landskrone til deres strandbros reparation og vedligeholdelse at måtte oppebære ½ sk. af hver dalers værd af de varer, ingen undtaget, som forhandles hos dem af inden- el. udenlandske, uden- el. indenbys mænd. Dog skal de årl. til hver philippi jacobi, så længe benådningen varer, til lensmanden smst. gøre rigtigt regnskab for, hvor meget det årl. beløber sig til, og bevise, at det er anvendt til strandbroens

reparation og vedligeholdelse. SkR, 5, 483.

10. juni (Frederiksborg) Hr. Henrik Huitfeldt fik brev at lade gøre rigtighed med en del af Landskrones borgere for det, de i forleden fejde har forstrakt, så de så vel som andre kan blive forsikret derfor. Udt. i SkT, 7, 156.

11. juni (Frederiksborg) Ms. til hr. Christoffer Urne. Han har for nogen tid siden fået befaling inden næstafvigte pinsedag til dr. Laurids Mortensen at lade levere halvdelen af kirkernes beholdning i sit stift forleden år, som er deputeret til fuldførelse af regenskirken. Da det endnu ikke er fremkommet, og penge nødvendigt behøves til kirkebygningens fortsættelse, skal han anordne, at nævnte halvdel af kirkernes beholdning, som er til overs udover deres brøstfældighed, snarest fremkommer og bliver LM tilstillet. Sjt, 29, 205.

Tilf.: Ligesådannt brev fik Sigvard Urne om kirkerne i Tryggevælde len og Henning Pogwisch om kirkerne i Assens provsti.

11. juni (Frederiksborg) Ms. til Jørgen Seefeld. Kronens tjenere Frederik Pedersen, Henrik Andersen, Mads Haagensen, Hans Lauridsen, Rasmus Madsen, Wogen Wogensen og Jens Olufsen i Benløse har begæret, at 2 af de ringeste dér nylig afbrændte gde, som af dem, der tidl. havde dem i brug, for armods skyld ikke kan besiddes, og som heller ikke andre endnu har begæret i fæste, må forundes dem, for at de kan blive lige i marken med de største gde, idet de tilbyder at svare den årl. og sædvanlige landgilde deraf. Da kongen af JSs erklæring erfarer, at det kan ske uden kronens skade, godkender han, at de 2 gdes skyld »samt den bols jorder i Benløse« må forundes de 7 mænd mod, at de i rette tid betaler den sædvanlige landgilde og påbudne skat. Men ægt og arbejde, som hidtil er gjort af de gde, må de indtil videre forskånes for. JS skal på de 3 byggesteder¹ og deres haverum lade sætte husmænd, som kan blive Benløse by og klostret til gavn med arbejde. Sjt, 29, 205.

1) Om læsningen »tuende« de 2 første steder og »trende« dette sted er der ingen tvivl.

11. juni (Frederiksborg) Ms. til Niels Trolle. Kongen har for nogen tid siden af Frederik Parsberg t. Vognserup i mageskifte begæret noget gods i Ortved by i Ringsted len, som ligger i kongens vildtbane. FP begærer derimod flg. kronens gde i NTs len: 1 gd. (Jep Jepsen) i Hamerup [Hannerup], 1 øde gd. i Sasserup, som Rasmus Lauridsen

bruger, og 1 gd. (Laurids Nielsen) smst., 1 gd. i Søndersted (Anders Jørgensen) samt Konnerups [Kornerups] mølle m. den mølledam, den har sit tilløb af. NT skal erklære, om dette gods kan undværes som vederlag. Sjt, 29, 206.

11. juni (Frederiksborg) Ms. til Malte Juul og Niels Krabbe. Rente-mester Melchior Oldeland har på afd. Frederik Markdanners børns vegne, som han er værge for, begæret 2 kommissærer til at undersøge, hvad skade der er sket på deres gods i Skåne i forleden krigstid, hvorfor de ikke nu kan gøre og give deres fulde landgilde og tyngte fra philippi jacobi 1646 til årsdagen 1647. De skal snarest lade godsets tilstand nøje undersøge og derpå gøre afslag, som synes dem billigt, for at de forarmede bønder igen kan komme på fode, og give MO deres forretning beskrevet, hvorefter samme afkortning kan godtgøres ham i hans regnskab på de umyndige børns vegne. SkT, 7, 156.

11. juni (Frederiksborg) Ms. til hr. Christoffer Ulfeldt. 3 af kronens tjenere, boende på 3 »ensted« gde i Helsingborg len, nemlig Smedalt, Langalt og Bualt, som berettes altid at have ydet og gjort deres landgilde og anden tyngte til Helsingborg slot, oplyser, at de altid hidtil har søgt Hiesholt kirke i Halland, og begærer at måtte søge annekset i Farholt i Skåne, da den ligger dem nærmere. Kongen godkender, at de må søge hvilken af de to kirker, de vil, da det er ham lige kært, når de fortsat giver deres tiende og anden rettighed til Hiesholt kirke og til præsten, som betjener den. Den gd. Purckenholt i Farholt s., hvoraf kongen for nogen tid siden havde forundt afd. hr. Jonas Olufsen afgiften hans livstid, skal herefter som tidl. svare til Helsingborg slot m. al den rettighed, som deraf bør svares, da kongens benådningsbrev kun gjaldt hr. Jonas på livstid, ikke nogen af hans efterkommere. SkT, 7, 157.

11. juni (Kbh.) Ms. til Niels Krag. Sognepr. t. Lihme s. i Skivehus len hr. Jens Lauridsen Holst har anholdt om tilladelse til at mageskifte en ham tillagt gd. i Vadum med en NK tilhørende gd. i Ålbæk by [som beskrevet i ms. 9. juni 1647 til Ebbe Ulfeldt, JT, 11, 343]. NK og hans arvinger skal efter mageskiftet nyde gden i Vadum upåtalte til evindeligt ejendom. JT, 11, 344.

12. juni (Kbh.) Sognepræsterne hr. Laurits Pedersen t. Veterslev, hr. Hans t. Benløse og Kværkeby i Ringsted len og hr. Peder Hammer

t. Rorup og Glim i Roskilde len fik åbent brev om 2 rd. af hver kirke i Sjæll. til hjælp, da de havde lidt skade af ildebrand. Udt. i SjR, 21, 670.

12. juni (Frederiksborg) Ms. til alle lensmændene i Danmark. De forgangne besværlige og farlige tider har efterladt kongen og riget i stor gæld, hvorfor kongen m. rigsrådets råd og betænkende har anset for godt, at alle, som har konge- el. kirketiender i fæste, skal komme til hjælp m. 4 rd. af hver tiende. Lensmændene skal lade alle tiendefæstere, gejstlige som verdslige, forstå, at de senest til martini skal levere de 4 rd. til ham, som inden jul skal levere dem m. klar register og fortegnelse på rentekammeret mod kvittering. Hvis nogen i lenet har jus patronatus til nogen kirke, skal de ligeledes komme til undsætning m. 4 rd. af hver tiende, de har. SjT, 29, 206. (Jf. CCD, V, 533).

12. juni (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Kongen har for rum tid siden bevilget borgmestre og råd i Bergen accisefri rostockerøl til egne huses fornødenhed. De har nu givet til kende, at rentemestrene har antegnet dem denne frihed til mangel og anmodet om, at beløbet godtgøres dem. Kongen godkender, at accisen af tysk øl efter nævnte bevill. må godtgøres, men de skal herefter svare accise som andre. SjT, 29, 206. Orig. i DKanc. B 179 f.

12. juni¹ (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Det er andraget for kongen, at residenten i Spanien Henrik Willumsen i forleden fejde efter foregående advis på Gabriel Marselis' og Albret Baldtzar Berns vegne af nogle borgere i Bergen har oppebåret en del saltpenge, for hvilke de nu igen af GM og ABB anmanes til betaling. Da pengene er betalt af bergensborgerne og på GMs og ABBs vegne modtaget af residenten, men er anvendt af denne til hans underhold i Spanien, da han efter den tids tilstand ikke kunne få sin gage, godkender kongen, at hvad residenten har oppebåret, godtgøres GM og ABB og dekorteres i hans resterende gage, og at bergensborgerne kvitteres derfor af Selio Marselis i Kristiania på hans broders og svogers vegne efter rigtig likvidation, som under deres hånd og segl snarest skal sendes rentemestrene til rigtighed ml. kongen og GM og konsorter samt underretning i residentens fordring. SjT, 29, 207. Orig. i DKanc. B 179 f.

1) Orig. er dat. 11. juni.

12. juni (Frederiksborg) Axel Urup fik brev at have i god agt, når fæstningen ved Kbh. begyndes, at det vand, som går på Bremerholm, Gråbrødre, børnehuset og flere uden for den store grav, af det ny værk [ind]fattes og med render indlægges i dammene i haven, så det siden derfra kan løbe på de steder, det plejer, og da denne bekostning sker for fortifikationens skyld, skal han også lade den betale af de penge, som oppebæres dertil. Udt. i Sjt, 29, 207. (Tr.: KD, V, 308).

12. juni (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev enten selv el. ved sin fuldmægtig at modtage vægten, så ofte »rodtgiteren« i Helsingør har udført noget arbejde til kongens og kronens fornødenhed, og selv underskrive regnskabet, som derefter skal betales af renteriet. Udt. i Sjt, 29, 207.

12. juni (Frederiksborg) Peder Juel fik brev at holde god korrespondance såvel med Hannibal Sehested som med »andre de fornemmeste ministris« her i riget, når han kommer op til Sverige, og med posten el. anden lejlighed flittigt advisere dem om, hvad der er nødvendigt el. magtpåliggende, efter den aftale statholderen, så vidt ham vedkommer, dermed videre gør med ham. Udt. i Sjt, 29, 207.

12. juni (Frederiksborg) Ms. til Henrik Willumsen. De saltpenge, han har oppebåret af bergensborgerne på Gabriel Marselis' og Albert Baldtzar Berns vegne, vil blive dekorteret ham i resterende gage, hvorom rentemestrene er notificerede. Sjt, 29, 208.

12. juni (Frederiksborg) Tolderne i Sundet fik brev at lade hertug Ernst Bugislaff t. Croill og Arskott etc. hans fuldmægtig og faktor Jockum Wulfradt passere toldfri m. 12 foder rhinskvin. Udt. i Sjt, 29, 208.

12. juni (Frederiksborg) Ms. til Ebbe Ulfeldt. På det, han har forebragt kongen om Bornholms tilstand, milits og andet, har kongen ladet udgå befaling til rigens marsk, lensmand i Vestervig kl. Anders Bille, hvoraf en kopi herved tilstilles EU, at han kan rette sig derefter og tage videre ordre hos AB. SkT, 7, 157. Incl. 21. maj.

13. juni (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Statholderen i Norge har for rum tid siden begæret befaling til alle lensmænd i Norge om betimeligt at levere alle resterende kontributioner fra begyndelsen

af seneste fejde til forleden philippi jacobi til generalkomm. i Norge Niels Lange t. Fritsø, for at NL derefter kunne klarere sine regnskabers indtægt og udgift til fuldkommen kvittansiarum og efter kongens videre instruks ham og de andre medkommissærer, hvad nu videre er befalet ang. at modtage Norges riges indtrader [og] gøre rigtighed [her]for, desto snarere måtte ekspederes. Denne befaling har kongen også straks ladet udgå til alle lensmænd i Norge, såvel som til NL og statholderen om sådant at befordre og andrive. Da kongen har erfaret, at NL er kommet til Kbh. m. sine regnskaber, skal rentemestrene, for at han des snarere kan ekspederes og igen forfølge sig til Norge at forrette, hvad ham og de andre kommissærer er befalet, straks foretage hans regnskaber og til hurtigere ekspedition tilforordne ham så mange af de flittigste renteskrivere, som behøves, der intet andet skal varetage. De udgifter, som findes at være foretaget efter statholderens ordre på kongens vegne, skal på ingen måde difficulteres NL, men godtgøres ham. Og hvis nogen af lensmændene endnu resterer m. noget efter kongens skattebreve el. andet påbud, hvorom generalkommissærerne bedst kan gøre underretning, skal rentemestrene straks tilskrive statholderen, at han kan gøre anfordring derpå. De må ikke lade nogen udgift på samme påbudne skatter passere til afskorting i lensmændenes regnskaber uden kongens udtrykkelige ordre el. statholderens skriftlige befaling på kongens vegne. Men de skal efter statholderens ordre og rigtige bevis af dem, som samme ordre monne påbyde, uden al ophold og difficultet som før nævnt lade generalkommissærernes indtægt og udgift konferere til endelig kvittansiarum og ekspedition. Sjt, 29, 208. Orig. i DKanc. B 179 f.

13. juni (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at lade Christen Andersen få kopi under 2 renteskriveres hænder af de begærede beviser og sedler, som hans tjener Jacob Boyesen siden philippi jacobi 1643 har udgivet til tolderne i Kristiansand og Fleckerø på den last, han har afhændet, og nu findes indlagt ved toldernes regnskab i rentekammeret. Udt. i Sjt, 29, 209.

13. juni (Frederiksborg) Ms. til Århus kapitel. Professor i Sorø akademi dr. Henrik Ernst har andraget, at de formener ham i kapitlet at nyde de privilegier og beneficier, som de residerende kanniker nyder, uanset at Sorø akademis fundats bestemmer, at professorer smst., som er forlenet m. *beneficium* i noget kapitel, skal nyde alle privilegier og friheder i kapitlet som residerende prælater og kanniker.

De må derfor ikke hindre HE at participere lige med de residerende i de *bonis* og *beneficiis*, som falder ved kapitlet. JT, 11, 345.

14. juni (Kbh.) Bevilling at alle, som til denne dag har været i kongens tjeneste på Bremerholm og nu er aftakkede, må forblive under Bremerholms jurisdiktion, til de bliver fuldkomment afbetalt. SjR, 21, 670. (Jf. CCD, V, 669).

14. juni (Frederiksborg) Hans Beriders enke i Slagelse fik bevill. at være fri for skat og al anden borgerlig tyngde. Udt. i SjR, 21, 670.

14. juni (Kbh.) Ms. til rigens marsk og Knud Ulfeldt. Ebbe Ulfeldt t. Ovesholm har i seneste krigstid, da han var generalmajor i Skåne, gjort en anselig forstrækning på 30.000 speciedl. if. den afregning, kongens kommissærer hr. Corfitz Ulfeldt og hr. Christian Thomesen har gjort med ham. Da EU hidtil heraf kun har fået 5.000 rd. og beklager ikke uden sin største *incommoditet* og skade at kunne vente efter sine forstrakte penge, skal de enten af allerede forhåndenværende midler el. af de allerførste, som indkommer og er deputerede til militiens el. soldateskens afbetaling, straks lade ham 5.000 rd. erlægge og siden til første Kieler omslag 1648 lade ham contentere 10.000 rd. De sidste 10.000 speciedl. skal de siden, efterhånden som de har midler, fuldkommen afbetale ham, alt mod kvittering hver gang. For hans krav ang. Øsel skal de snarest afregne med ham og siden erklære sig derom for kongen. Sjt, 29, 209.

14. juni (Frederiksborg) Ebbe Ulfeldt fik brev m. kopi af den ordre, der er givet Anders Bille og Knud Ulfeldt om at contentere ham den forstrækning, han i sidste fejde har gjort. Udt. i Sjt, 29, 210. Orig. i Hammershus lensrgsk.

14. juni (Kbh.) Ms. til Erik Krag og Gabriel Akeleye. De skal snarest tage Knud Christensens regnskabsbøger for sig og revidere dem flittigst muligt og i forleden års bog 1646 ekstrahere, det bedste og rigtigste ske kan, og indføre under hver mands navn, hvad de har fået, og hvor meget enhver, som lever el. har efterladt arvinger, med billighed kan have at fordre hos kronen, hvilket de siden skal antegne i en sum, hvor meget kronen befindes søfolket skyldig, og indlevere det i kancelliet. Sjt, 29, 210.

14. juni (Frederiksborg) Teologisk lektor i Lund m. Niels Sørensen fik brev på et præbende i Lund domkirke efter afd. Willichius Westhovia, »hvilket lyder aldeles efter den ordinære stil«. Udt. i SkR, 5, 484.

14. juni¹ (Frederiksborg) Ms. til Henning Valkendorf. Afd. oberstløjtnant Petersens enke har andraget, at hendes husbond er død den 25. marts, og at de andre officerer 5 el. 6 dage derefter, nemlig den 1. april har fået deres kvartal. HV skal lade hende, lige m. de andre officerer, få sin afd. husbonds andet kvartal af de 200 rd., som ellers var tilsagt ham årl. Kongen godkender desuden, at han lader hende få halvparten, når han har midler dertil. FT, 5, 443. K.²

1) Indført ml. breve af 31. maj og 8. juni.

2) I K tilføjet: NB. Herom er tilføjet brev til Knud Ulfeldt udgangen, som skal kasseres, eftersom originalet ikke er fremkommet.

15. juni (Kbh.) Ms. til lensmændene i Sjæll. Da kongen erfarer, at adelen i Sjæll. godvilligt har bevilget af hver 200 td. htk. at lade en karl m. skovl og spade arbejde på fæstningen for Kbh. og forsyne dem i 4 mdr. m. nødvendigt underhold el. i stedet for hver karl at give 1 rd. ugl., skal adressaterne tilholde kronens bønder ligesom adelen at underholde deres tidligere påbudne karle el. i stedet svare penge i 4, i stedet for som tidl. påbudt 3 måneder. Sjt, 29, 210.

15. juni (Frederiksborg) Ms. til hr. Tage Thott. Han skal på kongens vegne forhandle m. borgerskabet i Malmø om at lade voldene der omkring mest muligt reparere og vedligeholde. Da murene langs ud ved stranden, hvis forfærdigelse og opfyldning i forleden fejde blev skiftet ml. borgerskabet, ikke endnu er opfyldt, skal han desuden forhandle med dem om snarest at opfylde dem og ml. sig selv skifte, hvor meget enhver efter proportion kan tilkomme af arbejdet, da et sådant værk tjener alle indvånere til konservation og bedste. SkT, 7, 157.

15. juni (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Han har nogle gange tilkendegivet Århus mølles brøstfældighed og anholdt om bevill. at måtte lade den reparere. Kongen godkender, at det sker efter det overslag, kongens bygmester Hans Ahnemøller har gjort og derhos tilsendes ham. Hvis der ikke kan fås tømmer nok i hans len, må han få det manglende af Skanderborg len. Han skal dog se til, at alt forrettes m. ringest mulige bekostning. JT, 11, 346.

15. juni (Kbh.) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Kongen har befalet lensmand i Århus Erik Grubbe at lade møllen ved Århus reparere. Da der ikke i lenet findes tømmer nok, skal OP af Skanderborg skove lade EG få så meget, som han behøver til reparationen. JT, 11, 346.

16. juni (Kbh.) Bestalling for Bagge Wandell til at informere ungdommen ved Bremerholm i navigation. Han skal have kost, løn og fri bolig lige m. en af kongens skippere og må sejle som skipper, når behov gøres. SjR, 21, 670. K. Incl. 14. juni.

16. juni (Kbh.) Ms. til alle lensmænd i Danmark og Norge, hvormed til forkyndelse i lenene fremsendes 2 åbne breve om den udvalgte prins Christians død. SjT, 29, 210.

16. juni (Kbh.) Å. b. til ridderskabet i Danmark og Norge m. anmodning om, at ridderskab og adel i et år vil klæde sig selv og deres folk og tjenere i sorte sørgeklæder og kapper i anl. af den udvalgte prins Christians død. SjT, 29, 211. (Jf. CCD, V, 534).

16. juni (Kbh.) Å. b. m. forbud, i anl. af den udvalgte prins Christians død, at kongens undersåtter i Danmark og Norge i et år fra brevets dato bruger noget spil ved bryllupper, barsler og værtskaber, hvormed kongens fogder, embedsmænd, borgmestre og rådmænd skal have indseende. SjT, 29, 211. (Jf. CCD, V, 534).

16. juni (Kbh.) Rentemestrene fik brev mod kvittering at lade levere 900 rd. til englænderen Hendrick Theiler af de penge, som er kommet fra Norge. SjT, 29, 212.

16. juni (Kbh.) Steen Beck og Christoffer Lindenov fik brev i morgen at fordrø en tysk kopist, som holdes i det blå tårn, for sig og med flid udspørge ham og erkyndige sig om hans angivender mod den tyske kansler Ditlev Reventlow, og siden afgive udførlig skriftlig relation herom. SjT, 29, 212.

16. juni (Kbh.) Ms. til bisperne i Danmark og Norge om den udvalgte prins Christians død. De skal anordne, at der i alle kirker i købstæder og landsbyer ringes m. alle klokkerne daglig fra kl. 12 til »halffgaaen et« [halvet], indtil begravelsen er overstået, og på begravelsesdagen fra kl. 10 til 12. SjT, 29, 212. Orig. i Ribe bispeark. (C4-

252), LAV. (Jf. DKL, III, 340).

16. juni (Kbh.) Malte Juul fik brev ufortøvet at begive sig til Kbh., hvor han skal erfare kongens videre ordre. Udt. i SkT, 7, 158.

16. juni (Kbh.) Å. b. til Århus kapitel, at de, som er forlenet m. gejstligt gods i kapitlet og ikke residerer der, skulle være betænkt på, under deres beneficiers fortabelse, hver der i kapitlet efter kapitelsstatutten at holde sin prokurator, som på deres vegne kunne svare til, hvad der billigt kunne vedkomme dem. Udt. i JR, 10, 463.

17. juni (Kbh.) Rektor og Kbh.s professorer fik brev at levere fra sig alle breve, dokumenter og skrin på konsistorium, tilhørende Ulrik Christian, til den, som det er befalet at modtage dem. Den reversal på adskillige breve, som de den 3. sept. 1638 har udgivet til kongen, skal enten i original blive universitetet tilstillet, el. den skal hermed være død og magtesløs og ikke komme dem el. successorer til skade. Sjt, 29, 212.

18. juni (Kbh.) Ms. til rentemestrene. Kobbersmed i Kbh. mester Hans Ohm [Ehm] har en temmelig stor sum penge at fordre hos kongen for kobberarbejde, han til forskellig tid har udført. Han har anholdt om, at han i sin betaling af lensmand på Bergenhus Henrik Thott må modtage 30 skippd. kobber à 60 rd., i alt 1.800 rd., efter den kontrakt HT og kobbersmeden selv indbyrdes har gjort. Kongen godkender, at HT på egen regning og risiko erlægger 30 skippd. kobber, hvorfor 1.800 rd. må godtgøres ham af adressaterne i den afgift, han skal erlægge førstkommande philippi jacobi, og at de samme 1.800 rd. afkortes i HOs fordring. Sjt, 29, 212. Orig. i DKanc. B 179 f.

18. juni (Kbh.) Ms. til Oluf Brockenhuus og Otte Pogwisch. Falk Lykke t. Gersnæs har andraget, at han har tilstillet afd. Jacob Dreyer et sin søstersøn Henning Quitzows brev på 2.000 rd., hvad han, når det behøves, formener at kunne bevise. Og da samme brev af JD er udsat til andre end rette ejermand, formener FL, at arvingerne er pligtige igen at levere pengene m. efterstående rente fra sig og desuden stå vedbørligt til rette. For hurtigere at komme til ende hermed, har han anholdt om denne befaling. Adressaterne skal snarest tage sagen for sig og forlige parterne el. skille dem ved endelig dom. Sjt, 29, 213.

18. juni (Kbh.) Niels Krabbe fik brev, at da det tilforn var besluttet, at der skulle forordnes 3 landkommissærer i Skåne, men der dog hidtil kun har været 2, og da ridderskabet med flest vota har indstemt ham, skal han komme til det møde i Odense, som er berammet til 5. juli, og der aflægge ed for kongen. Udt. i SkT, 7, 158.

18. juni (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. Lensmand på Åstrup slot Manderup Due har til magelæg begæret flg. gods i GLs len i Slet h. i Næsborg by: Jens Lauridsen, Niels Andersen og Morten Christensen, Jens Jensen og Morten Jensen, Niels Jespersen, Jens Jensen Pallesen.¹ GL skal erklære, om godset kan undværes fra lenet imod det tilbudte i GLs og i Stjernholm len. JT, 11, 346.

1) Det er ikke anført, om der er tale om gde el. huse. Ej heller er anført det gods, MD vil give til vederlag.

18. juni (Kbh.) Ms. til Jens Høeg og Steen Bille. De har for nogen tid siden fået befaling om at likvidere og ligne nogle kronens gde i Ålborg len, nemlig i Slet h. i Vilsted s. i Grinnen [Grønning] 1 gd. (Joen Villumsen), i Gårdsted 1 gd. (Thomas Pedersen), i Haldrup 1 gd. (Christen Lauridsen og Anders Selgensen), i Hyllested 1 gd. (gl. Christen Nielsen Vinter og unge Christen Nielsen), hvilke gde Palle Rosenkrantz t. Vesløsgård begærer til magelæg, mod det, han vil udlægge til kronen, og som Manderup Due bl.a. har anholdt om, og som Gunde Lange har fået befaling til at erklære sig om. Adressaterne skal snarest begive sig til de steder, hvor begges gods ligger, og besigtige det. JT, 11, 346.

18. juni (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe, Niels Krag, Erik Juel og Mogens Høeg. Kongens faktorer i Hamborg Albrett Balsar Berntt og Lenart Marselius har allerede opnået en del missiver til adressaterne om betaling for det gewehr, de i sidste fejde har forstrakt til Jyll.s defension. De anfører nu, at adressaterne besværer sig ved bl.a. at contentere dem for 4.000 musketter, da disse skal være bestilt efter kongens ordre, skønt adressaterne selv har kvitteret for dem. De skal til mødet i Odense beslutte sig for midler, hvorved faktorerne én gang for alle kan blive contenterede, og til samme tid i særdeleshed erklære, hvorledes det forholder sig med de omtvistede 4.000 musketter, da kongen ikke kan vide, hvad billig årsag de kan have til at undslå sig for betalingen. JT, 11, 347. Incl. 15. juni.

19. juni (Kbh.) Ms. til rigens hofmester. Kongen befinder på sit renteri ikke den rigtighed på sin og rigets indkomst, som burde findes. Det skyldes mest, at en del lensmænd ikke i rette tid indkommer med det, der årl. burde være klareret i renteriet. Kongen har derfor besluttet alvorligt at befale enhver lensmand, under lenets fortabelse, herefter at holde bedre rigtighed dermed. Rigens hofmester skal derfor i tide til videre eksekution advare kongen om, hos hvem sådan ubillig forsømmelse findes, og han skal selv i lige måde lade klarere alt, hvad han efter sit forleningsbrev har at gøre rigtighed for og kan restere med, til philippi jacobi, ligesom han også skal tilholde gejstlige, købstæder, toldere og andre i sit len til samme tid på befalede steder at gøre rigtighed for alle slags skatter og tolde, da kongen har befalet rentemestrene ikke at kvittere nogen for noget nyt, før det gamle bliver klareret. Sjt, 29, 213.

19. juni (Kbh.) Ms. til nogle lensmænd i Danmark. Kongen befinder på sit renteri ikke den rigtighed på sin og rigets indkomst, som burde findes. Det skyldes mest, at en del lensmænd ikke i rette tid indkommer m. det, der årl. burde være klareret i renteriet. Kongen har derfor besluttet alvorligt at befale enhver lensmand, under lenets fortabelse, at holde bedre rigtighed dermed. Han har befalet rigens hofmester hr. Corfitz Ulfeldt i tide til videre eksekution at advare ham om, hos hvem sådan ubillig forsømmelse findes. Adressaterne skal inden førstkommande jul # under deres lens fortabelse # med rede penge betale og gøre rigtig forklaring på alt, hvad de philippi jacobi 1647 NB efter deres forleningsbreve el. på anden måde kan restere at gøre rigtighed for. De skal også tilholde gejstlige, købstæderne, toldere og andre til samme tid på befalede steder at gøre rigtighed for alle slags skatter og tolde. De skal desuden tage kvittansiarum for deres len til philippi jacobi 1647 inden årsdagen 1648. Kongen har befalet rentemestrene ikke at kvittere nogen for noget nyt, før det gamle bliver klareret. Sjt, 29, 213.

Tilf.: Lensmændene, som fik brev, var: Oluf Brockenhuus, Kbh. – Arent von der Kuhla, Kronborg og Frederiksborg. – Niels Trolle, Roskilde. – Hans Lindenov, Kalundborg. – Wentzel Rothkirck, Antvorskov og Korsør. – Flemming Ulfeldt, Holbæk. – Jørgen Seefeld, Ringsted. – Hr. Frederik Reedtz, Vordingborg. – Hr. Mogens Kaas, Nyborg. – Henning Valkendorf, Odense. – Steen Bille, Rugård. – Hr. Jørgen Brahe, Hagenskov. – Jobst Frederik von Papenheim, Nykøbing og Ålholm. – Erik Rosenkrantz, Halstedkloster. – Christian

Rantzau, Tranekær. – Erik Grubbe, Århus. – Mogens Bille, Koldinghus. – Christoffer Hvas, Ørum. – Jørgen Seefeld, Hald. – Steen Bille, Sejlstrup. – Anders Bille, Vestervig. – Mogens Arenfeldt, Mariager. – Hans Juel, Dueholm. – Hr. Tage Thott, Malmø. – Hr. Christoffer Ulfeldt, Helsingborg. – Steen Beck, Herrisvad kl. – Falk Lykke, Skt. Peders kl. – Gunde Rosenkrantz, Froste herred og Helne Kirke. – I brevet til rigens råd skal det ml. disse 2 tegn # udelades. Efterfølgende lensmænd fik ligesådant lydende breve, undtagen at hvor NB findes, blev dette tilsat: For de len, som de nu har el. dem, som de tidligere har været forlenet med, »item infra, for dine forrige len såvel som for dette, du nu er forlenet med etc.« Ellers var de ord fra ord ligelydende med det forrige brev. – Lensmændene var: Sigvard Urne, Gunde Lange, Jockum Beck, Erik Juel, Henrik Ramel, Malte Juul, Ebbe Ulfeldt Christoffersen, Gregers Krabbe, Mogens Sehested, Iver Vind.

19. juni (Kbh.) Ms. til nogle andre lensmænd. Da kongen erfarer, at de endnu ikke har gjort rigtighed på renteriet for deres len, mens de har været forlenet dermed, skal de inden jul på rentekammeret m. rede penge betale og klart gøre for alt, hvad de efter forleningsbrevene el. på andre måder kan restere med, og siden tage endelig kvittansiarum på deres len. Sjt, 29, 214.

Tilf.: Otte Thott, Sølvborg. – Henrik Below, Kristianopol. – Erik Krabbe, Kristianopol og Stjernholm. – Hr. Axel Arenfeldt, Stjernholm. – Hr. Henrik Huitfeldt, Landskrone. – Holger Rosenkrantz, Bornholm. – Holger Rosenkrantz t. Frølinge, Gulland. – NB. Steen Bille Eriksen på grev Valdemar Christians vegne, mens han var forlenet m. Dalum kl. len og SBE havde indseende dermed.

19. juni (Kbh.) Ms. til nogle lensmænds arvinger. Da kongen erfarer, at der endnu ikke er gjort rigtighed på renteriet for N len, mens afd. NN var forlenet dermed, skal de inden jul på rentekammeret m. rede penge betale og klart gøre for alt, hvad afd. NN efter sit lensbrev el. på andre måder kan restere med, og siden tage endelig kvittansiarum på nævnte len. Sjt, 29, 215.

Tilf.: Deres arvinger, som fik brev, var: Sal. Niels Vinds, Kbh. – Sal. Hans Ulrik Gyldenløves, Kronborg og Frederiksborg. – Sal. Tyge Brahes, Tryggevælde. – Sal. Mogens Pax', Holbæk. – Sal. Jacob Ulfeldt Corfitzens, Ringsted kl. – Sal. Jørgen Vinds, Dragsholm. – Sal. hr. Just Høegs, Svenstrup og Kalø. – Sal. Eiler Quitzows, Ru-

gård. – Sal. Ernst Normands, Koldinghus. – Sal. Laurids Ebbesens, Skanderborg såvel som noget gods mageskiftet under Saltø. – Sal. Christian Holcks, Silkeborg. – Sal. hr. Tage Thott Andersens, Silkeborg og Sølvborg. – Sal. Otte Marsvins, Ålborg og Dronningborg. – Sal. Jørgen Ornings, Åstrup. – Sal. hr. Jørgen Urnes, Vestervig. – Sal. Jørgen Krag, Dueholm. – Sal. hr. Anders Billes, Herrisvad. – Sal. fru Vibeke Friis' [fejl for Griis], Hørje len. – Sal. Christian Sinklars arvinger, Hørje len. – Sal. Mogens Gyldenstiernes, Varberg. – Sal. Pros Munds, Island. – Sal. Anders Friis', Sejlstrup. – Sal. Niels Friis', Sejlstrup.

19. juni (Kbh.) Ms. til rentemestrene. Kongens befinder ikke den tilbørlige rigtighed i renteriet på sin og rigets indkomst, hvilket mest skyldes, at en del lensmænd ikke i rette tid indkommer med, hvad der årl. burde være klareret i renteriet. Han har derfor alvorligt befalet enhver lensmand, under lenets fortabelse, herefter at holde bedre rigtighed hermed og inden jul m. rede penge klarere, hvad enhver kan blive skyldig, og at tage kvittansiarum til philippi jacobi 1647 inden årsdagen 1648. For at enhver kan lade sig være des mere angelegen at klarere i rette tid, må adressaterne herefter ikke kvittere for noget nyt, før det gamle klareres. Sjt, 29, 215. Orig. i DKanc. B 179 f.

19. juni (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev at være folket på det franske skib, som er grundstødt i Øresund, behjælpelig m. tømmermandsarbejde og på andre måder, når de begærer det, så de snarest kan få repareret og siden des bedre fortsætte rejsen. Udt. i Sjt, 29, 215.

19. juni (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. En del af kronens tjenere i Lild, Tømmerby, Vester Torup og Klim sogne har i 1643 anholdt om årl. afslag i deres landgilde, og kongen har da befalet, at GL til tinge lovligt opkrævede 8 mænd, som skulle ansætte deres gde til, hvad enhver efter sin avl kunne svare i landgilden, så de kunne blive ved magt, og kronen ikke mistede for meget. Da kongen af de mænds afsigt og af GLs erklæring erfarer, at nedennævnte tjenere i nævnte sogne ikke kan blive ved magt uden forskånsel, godkender han flg. årl. afslag i deres landgilde, som skal indføres i jordebogen og i rentekammeret godtgøres GL og efterkommende lensmænd på Ålborghus: i Lild s. i Bulbjerg Klit Christen Ibsen før ½ fjd. smør, nu 1 pd. smør, i Hole Jens Bordtzen før 1 pd. smør, 2 td. byg, nu 1 pd. smør, 1 td. byg, i Smerup Poul Lauridsen og Mikkel Poulsen før 5 pd. smør, nu 4 pd.

smør, i Thouhaue Niels Mouridsen før 2 pd. smør, »skal herefter give de to parter«, i Bjerget Niels Christensen før 3 td. byg til Lild kirke, 1 skovsvin, 1 td. havre gæsteri, nu 2 td. byg, 1 td. havre gæsteri, Mads Eriksen og Christen Lauridsen før 6 td. byg, 1 svin, 6 hestegæsteri, er 6 mk., nu 5 td. byg, 6 hestegæsteri, i Lund Jost Jensen før 6 td. byg til Kettrup kirke, 1 skovsvin, 3 td. havre gæsteri, nu 6 td. byg, 1 td. havre, Else Lauridsdatter før 4 td. rug til Lild kirke, 1 svin, 2 td. havre gæsteri, nu 1½ td. byg; i *Tømmerby* s. i Store Skadhavne Christen Christensen før ½ td. smør, 1 fødenød, 1 svin, 6 hestegæsteri, nu 6 pd. smør, 1 svin, i Lille Skadhavne Niels Eskellsen før 1 fj. smør, 3 td. havre, nu 1 fj. smør, i Frøstrup Morten Nielsen før 5 td. byg til Tømmerby kirke, 1 pd. smør, 1 skovsvin, 2½ td. havre gæsteri, nu 5 td. byg, 1 pd. smør, Jens Jensen og Mads Nielsen før 3 td. byg til Tømmerby kirke, 1 pd. smør, 1 skovsvin, 1½ td. havre gæsteri, nu 3 td. byg, 1 pd. smør, 1 td. havre, Jens Poulsen før 4 td. byg, 1 svin, 4 td. havre, 1 fødenød, nu 2 td. byg, 2 td. havre, 1 svin, 1 fødenød, Christen Marquorsen før 2 td. byg, nu 1½ td. byg, i Langvad Søren Andersen og Niels Mortensen før 2 sk. leding, 1 pd. byg, 2 pd. smør, 1 får, 1 lam, 1 gås m. havre, 6 hestegæsteri, 1/3 af en ko, nu 2 sk. leding, 2 td. byg, 1 får, 1 lam, 1 gås m. havre og gæsteri, Christen Poulsen før 6 td. byg, 2 pd. smør, 6 hestegæsteri, nu 4 td. byg, 2 pd. smør, 6 hestegæsteri, Peder Christensen før 1 fj. smør, 1 fødenød, 1 hestegæsteri og af et hus 1 pd. smør, nu 5 pd. smør af begge dele, i Tømmerby Niels Poulsen før 3 td. byg, 1 pd. smør, 1 skovsvin, 3 hestegæsteri, 2 td. havre, nu 3 td. byg, 1 skovsvin, hestegæsteri 1 td. havre, Bundgaard Thomas Thøgersen før 4 sk. leding, 4 td. byg, 2 pd. smør, 1 får, 1 lam, 1 gås m. havre, 2 høns, 1 skovsvin, 8 hestegæsteri, 1/3 af en ko, nu 4 sk. leding, 4 td. byg, 2 pd. smør, 1 gås m. havre, 2 høns, Niels Jostsen før 2 sk. leding, 2 td. byg, 2 pd. smør, 1 får, 1 lam, 1 gås m. havre, 2 høns, 1 skovsvin, 6 hestegæsteri, 1/3 af en ko, nu 2 sk. leding, 1 pd. smør, 2 td. byg, 1 får, 1 lam, 1 gås m. havre, 2 høns, 6 hestegæsteri, Peder Christensen Sønder før 8 td. byg, 2 pd. smør, 1 svin, 8 hestegæsteri, 4 rd. arbejdspenge, nu 6 td. byg, 1 pd. smør, 8 hestegæsteri, 4 rd., Knud Mortensen før 2 td. byg, 1 pd. smør, 1 skovsvin, 2 hestegæsteri, nu 2 td. byg, 1 pd. smør, 1½ hestegæsteri, Laurids Lauridsen før 2 sk. leding, 2 td. byg, 2 pd. smør, 1 får, 1 lam, 1 gås m. havre, 2 høns, 1 skovsvin, 6 hestegæsteri, 1/3 af en ko, nu 2 sk. leding, 2 td. byg, 1 pd. smør, 1 får, 1 lam, 1 gås m. havre, 2 høns, 6 hestegæsteri, Niels Christensen før 1 sk. 1 alb. leding, 1 td. byg, 2 pd. smør, 1 skovsvin, 4 hestegæsteri, 1/3 af en ko, 2 td. havre, nu 1 sk. 1 alb. leding, 1 td. byg,

1 pd. smør, 4 hestegæsteri, 1 td. havre, Laurids Christensen før 3 td. byg, 1 pd. smør, 1 skovsvin, 4 hestegæsteri, nu 2 td. byg, 1 pd. smør, 4 hestegæsteri, Christen Christensen før 4 td. byg, 1 svin, 1 fødenød, 4 td. havre, nu 2 td. byg, 1 fødenød, 2 td. havre, Christen Nielsen før 2 td. byg, 1 pd. smør, 1 td. havre, nu 1 td. byg, 1 pd. smør, 1 td. havre, Anders Christensen Sørensen og Christen Christensen før 4 td. byg, 1 svin, 2 td. havre, nu 4 td. byg, 2 td. havre, Anders Andersen før 6 td. byg, 1 pd. smør, 1 svin, 3 td. havre gæsteri, nu 4 td. byg, 2 td. havre gæsteri, 1 pd. smør, Morten Andersen før 6 td. byg, 1 pd. smør, 1 skovsvin, 3 td. havre gæsteri, nu 4 td. byg, 1 pd. smør, 2 td. havre gæsteri, Laurids Lauridsen ved Leed før 2 td. byg, 1 skovsvin, 1 td. havre gæsteri, nu 2 td. byg, Axel Jensen før 4 td. byg til kirken, 1 skovsvin, 1 pd. smør, 2 td. havre gæsteri, nu 4 td. byg, 1 skovsvin, 2 td. havre gæsteri, Christen Poulsen før 2 td. byg til kirken, 1 svin, 1 td. havre gæsteri, nu 2 td. byg, 1 td. havre gæsteri, NB Niels Pedersen kan intet skatte højere end med en gadehusmand, som han har gjort af arilds tid, i Houstrup [Højstrup] Søren Christensen før 16 vendelboskæpper byg til kirken, 4 sk. leding, 2 td. byg, 2 pd. smør, 1 får, 1 lam, 1 gås m. havre, 2 høns, 1 skovsvin, 6 hestegæsteri, 1/3 af en ko, nu 16 vendelboskæpper byg, 4 sk. leding, 2 td. byg, 1 pd. smør, 1 får, 1 lam, 1 gås m. havre, 6 hestegæsteri; i *Vester Torup* s. og by Niels Mikkelsen og Laurids Christensen før 10 td. byg, nu 6 td. byg; i *Klim* s. og by Jens Ingvorsen før 6 td. byg, 1 svin, 1 fødenød, nu 4 td. byg, 1 fødenød, bolet i Odde i Klim s. Jens Nielsen Skræder før 1 fjd. smør, 1 svin, 3 mk. gæsteripenge, nu 3 pd. smør, 3 mk. gæsteripenge; gden i Homb i *Vester Torup* s. Mads Jensen før ½ td. smør, 1 svin, 1 rd. gæsteripenge, nu 4 pd. smør, 1 rd. gæsteripenge. JT, 11, 347-50.

20. juni (Kbh.¹) Bevilling. Hans Sørensen Malmø har for nogle år siden betroet en hamborger Jacob Hambroch et parti gods og rede penge, som denne hidtil har forholdt ham, skønt han er dømt til at betale, hvorefter HSM har erhvervet kgl. arrestbrev på JHs gods, hvor det kan findes. Da HSM mener, at JH har nogen tilstående gæld i Danmark, har han begæret ved retten at måtte lade sig indføre heri indtil 600 speciedl. Dette bevilges, og hvis de, gælden står hos, vil benægte² det, skal det ske for øvrigheden med deres ed. Sjr, 21, 671. (Jf. 26. sept. 1647, Sjr, 21, 712).

1) K har Frederiksborg.

2) Således if. K. Indførslen har det fntl. meningsløse ord »berøcte«.

20. juni (Frederiksborg) Kansler hr. Christian Thomesen fik brev

på kongens vegne at handle m. borgmestere og råd i Kbh., at de nu, mens sommeren varer, lader omlægge den stenbro, som kommer fra byen og går ind til det ny Vartov, og at han skal tilsige forstanderen i Vartov, at han ligeledes lader lægge og forfærdige den bro, som tilkommer ham. Udt. i Sjt, 29, 216. (Tr.: KD, V, 308).

20. juni (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla, Oluf Brockenhuus, hr. Christoffer Ulfeldt og hr. Tage Thott. De skal [hver for sig] på kongens vegne »tale« med borgmester og råd i »vor købstad N«, at de forhandler med menige borgerskab og bryggerlavet og af dem fornemmer, hvad de årl. # vil give kongen og kronen, dersom kongen ville forbyde indførsel af rostockerøl og andet fremmed øl, som indføres i mængde. Herom skal adressaterne snarest erklære sig. Sjt, 29, 216.

Tilf.: I hr. Tage Thotts brev blev ved dette tegn # indført: når deres frihedsår er forløbne.

20. juni (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at handle med Bartholomæus Mickelsen, for den pris de kan enes om, om straks at levere en skudelfuld skånsk kalk ved Sundby færge, og at de, om de har midler dertil, straks forstrækker ham nogle penge derpå. Udt. i Sjt, 29, 216. Orig. i DKanc. B 179 f.

20. juni (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at lade rømme af kongens vej fra Kbh. til Frederiksborg og derfra til Kronborg, så vidt hans len vedkommer, alle de løse sten, som findes derpå, ligeledes de sten, som ligger i jorden, og man kørende kan støde sig på. Og hvor vejen er noget udkørt, så sporet er smallere, end det bør være, skal den gøres bredere. De bakker, som man skal op og ned ad, og ligger fulde med løse sten og ikke kan slettes med sand, fordi vandet, når stor regn er, bortskyller sandet, så stenene siden ligger bare, skal belægges med soder så gode, som de er at få i skoven, hvilket alt sammen skal skiftes ml. bønderne, så man kan vide, hvem man har at tiltale, når vejen ikke findes som befalet. Desuden skal han straks lade rømme en plads til husrum og en kålhav lige op til den nye dam på hin side »dømmingen« [dæmningen?]. Udt. i Sjt, 29, 216. (Tr.: KD, V, 309).

Tilf.: Ligesådan fik Oluf Brockenhuus at lade reparere kongevejen fra Kbh. til Frederiksborg og Kronborg, så vidt hans len vedkommer, men om den plads til husrum blev til ham intet ommeldt.

20. juni (Frederiksborg) Oluf Brockenhuus fik brev at lade forfærdige den vej med gode brede grøfter på begge sider, som går fra den store dam ved Vartov og ned til det nye værk, som Axel Urup er befalet at lade arbejde på. Udt. i Sjt, 29, 216.

20. juni (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev at udlede 3 af de gamle tjenere, som for deres lange tjeneste bør have kost og løn, der kunne bo i de huse, som bliver opsat ved kongens vej, og såfremt han deriblandt kan få nogen, der har kvinder el. børn, som kan væve el. spinde for penge, skal han tage dem dertil. Udt. i Sjt, 29, 217.

20. juni (Frederiksborg) Hans Ahnemøller fik brev snarest at forstændige kongen, hvor mange af de huse, som skal opsættes ved kongens vej til dem, som skal have opsigt med den, der er færdige. Begyndelsen på samme huse at opsætte skal gøres ved den ny dam på Kronborg len, og skal samme hus opsættes på hin side »dømmingen« [dæmningen?] her fra at regne. Udt. i Sjt, 29, 217.

20. juni (u. st.) Tjener til Ålborg hospital Hans Pedersen i Løgsted i Slet h. fik kgl. konf. på et fæstebrev på livstid, dat. Ålborghus 1625, fra daværende lensmand Tønne Friis, på kirkekorntienden af Løgsted på det vilkår, at han deraf til Løgsted kirkes værger årl. skulle levere 6 pd. rug og 6 pd. byg og, efter eget tilbud og forpligt, med menige sogne-mænd årl. skulle give til kirkens bygning, hvis tårn er nedfaldet, 3 td. rug og 3 td. byg i 6 år. Udt. i JR, 10, 463.

21. juni (Kbh.) Christen Jensen fik bevill. igen at indgå ægteskab, da han var blevet skilt fra sin egen hustru formedelst lejermål med et andet kvindfolk. Udt. i Sjr, 21, 672.

21. juni (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at tilsige kobber-smed, mester Hans Ehm, at han til Kronborg straks fremsender 8 kobberplader til at tække med, hver plade 1 al. bred og 5 kvarter lang, såfremt han har nogen i forråd. Men hvis ingen er færdige, at han da begynder derpå og erklærer, hvor snart de kan blive slået, og hvad de kan veje. Udt. i Sjt, 29, 217. Orig. i DKanc. B 179 f.

21. juni (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at lade den nye kusk, som nylig er gjort til hofjunckerne, samt det tilhørende hestetøj straks overdrage m. sort klæde, hvor behov gøres, og at lade bestille

sorte klæder, nemlig trøje, bukser, kapper, hatte og flor, til 2 kuske og en biløber, som opvarter hofjunkernes kusk. Udt. i Sjt, 29, 217. Orig. i DKanc. B 179 f.

21. juni (Frederiksborg) Bevilling for Niels Gudmandsen, som for nogle år siden af Lund kapitel er skilt fra sin ægtehustru pga. lejemål m. en anden kvinde, til at indgå ægteskab m. denne, da han har stillet sit herskab tilfreds, udstået kirkens disciplin og siden forholdt sig skikkelig. SkR, 5, 484. Indl. 12. juni.

22. juni (Kbh.) Skøde til tysk kancelliforvant Christian Weymar og arvinger til vederlag for den blegedam og plads ved kongens ladegd., som tilhørte hans hustru og hendes forrige husbond, afd. Thomes Lorck, på en grund uden for Nørreport uden for Kbh. Pladsen er, fra det hus, som kaldes Emaus, til Peblingsøen ved landevejen, i længden fra syd til nord 206 al. På den anden side ved pesthuset på bemeldte Emaus' plankeværk indtil Peblingsøen fra syd til nord er pladsen 194 al. Bredden fra landevejen til pesthuset ved siden af nævnte plankeværk fra øst mod vest er 127 al. 9 tommer. Bredden ved den anden ende ved Peblingsøen fra landevejen mod pesthuset fra øst til vest er 164 al. Sjr, 21, 672. K. (Tr.: KD, III, 282).

22. juni (Frederiksborg) Ms. til hr. Frederik Reedtz. Da 2 af kronens tjenere i Skuderup (Gregers Pedersen og Bent Rasmussen) har anholdt om årl. afslag i deres landgilde, og FR har bekræftet, at de ikke kan blive ved magt uden afslag på 2 td. byg årl. hver, godkender kongen dette. Mht. Hans Nielsen og Jørgen Jensen i Lundby, hvis gde er brændt, vil kongen, at FR forskåner dem for et års landgilde og lader dem få bygningstømmer af Vordingborg lens skove. Hvad Peder Møller i Sageby mølle angår, skal FR erklære, hvilken forlindring han behøver på sin landgilde, hvormed han nogenlunde kan hjælpes og kronen ikke for meget afgår. Sjt, 29, 217.

22. juni (Frederiksborg) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim. Han skal straks afregne m. resten af det kompagni t. fods på Falster, hvoraf de 30 dragoner blev taget, som udkom med prinsen, og på bekvemmest mulige måde aftakke og *licentere* dem, hvis nogenlunde så meget kan tilvejebringes til deres aftakning, for at borgerskabet og bønderne, hos hvem de måtte være indkvarteret, kan blive dem kvit. SmT, 6, 602.

24. juni (Kbh.) Mageskifte. Rigens marsk, lensmand på Vestervig kl. Anders Bille får i Harre h. 2 gde og 3 gadehuse i Hinnerup, 1 gd. og 1 gadehus i Volling; i Middelsom h. 4 gde m. skov, både endels og skovsparter, til 100 svins olden i Vindum by; i Lysgård h. 1 gd. i Tange m. skov til 3 svins olden – imod Vingegård hgd., 5 gde i Vinge, hvoraf en kaldes Damsgård, 1 halvgd., 4 bol og 3 gadehuse, Torsager 1 gd. m. skov til 181 svins olden. JR, 10, 463-66. (Jf. Kr.Sk., I, 553).

24. juni (Kbh.) Genbrev fra Anders Bille på ovenn. mageskifte. JR, 10, 466-69.

24. juni (Kbh.) Ms. til Mogens Høeg. Det gods, som kronen har fået i mageskifte af Anders Bille [se 24. juni 1647, JR, 10, 463] skal han indtage under sit len og indskrive det i jordebogen. JT, 11, 350.

25. juni (Kbh.) Konfirmation på lavsskrå for possementmagerne i Kbh. af 8. febr. 1634. Med forbehold om at ændre, hvad han finder det bedst for sig og nyttigst for lavet, konfirmerer kongen på begæring af possementmagerne deres lavsartikler, som på kongens behag er udfærdiget af borgmester og råd i Kbh. Sjr, 21, 673-81. K. (Tr.: KD, III, 283).

25. juni (Frederiksborg) Malte Juul fik brev ufejlbar at møde til [plads åben til dato] juli i Lübeck, hvor tysk kansler Ditlev Reventlow er befalet at indstille sig til samme tid, for at de derfra sammen snarest kan forrette den dem befalede ambassade efter den dem derpå givne instruks. Udt. i Sjt, 29, 217.

25. juni (Frederiksborg) Christoffer Lindenov og Hans Ahnemøller fik brev snarest at lade besigtige og vurdere det parti tømmer, Rasmus Andersen Brod for en begået forseelse har leveret til kongens fornødenhed, og snarest forstændige kongen om dets beskaffenhed og takst. Udt. i Sjt, 29, 218.

26. juni (Frederiksborg) Alle lensmænd i Danmark fik brev på tilbørlige steder i lenene at lade læse og forkynde et åbent trykt mandat om adskilligt og siden holde vedbørligt derover. Udt. i Sjt, 29, 218.

26. juni (Frederiksborg) Niels Trolle fik brev, at den anvendte

bekostning på flikkeriet på Roskildegård, 60 rd. 23 sk., må godtgøres ham i hans regnskab og afgift 1646/47. Udt. i Sjt, 29, 218.

26. juni (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at lade Christian Diderik von Zernikow få sin resterende gage og løn, når de har midler dertil. Udt. i Sjt, 29, 218. Orig. i DKanc. B 179 f.

26. juni (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev snarest at lade betale borger i Kbh. Willem Horensbals 200 rd. af hans tilkommende rest, at han desto bedre kan forfærdige det ham befalede arbejde. Udt. i Sjt, 29, 218. Orig. i DKanc. B 179 f.

26. juni (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at gøre til ende m. Wentzel Rothkirck om Lystager ladegds forpagtning efter den dem tilsendte 8 mænds afsigt derom og WRs hosføjede erklæring derpå. Udt. i Sjt, 29, 218. Orig. i DKanc. B 179 f.

26. juni (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Kronens tjenere i Tibirke by har andraget, at flyvesandet tager så stor overhånd, at de ikke kan blive ved magt uden noget afslag på deres årl. landgilde. Det bekræftes med tingsvidner og af AK. Kongen godkender derfor, at de må få flg. årl. afslag i deres landgilde: Laurids Lauridsen 1 td. rug, 1 td. byg, Hans Nielsen 1 td. rug, 1 td. byg, Laurids Barildsen 1 td. rug, 1 td. byg, Oluf Olufsen 1 td. rug, 1 td. byg, Laurids Sørensen 1 td. rug, 1 td. byg, Rasmus Andersen 1 td. rug, 1 td. byg, Niels Christensen 1 td. rug, 1 td. byg, Anders Nielsen 1 td. rug, 1 td. byg, Niels Olufsen 1 td. rug, 2 skp. byg. De nævnte må ligeledes afslås de lam, de giver i landgilde, da deres eng er øde, og de ingen hø har at føde fårene med. Sjt, 29, 218.

26. juni¹ (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at afbetale Iver Kier noget af det, han tilkommer, når de har middel dertil, for at han for det, han skylder andre, ikke ganske skal geråde i elendighed. Udt. i Sjt, 29, 230. Orig. i DKanc. B 179 f. (Tr.: KD, V, 309).

1) Indført ml. breve af 25. og 27. juli.

26. juni (Frederiksborg) Konfirmation på fæstebrev, som Henning Valkendorf på kongens behag den 6. maj 1642 har givet jfr. Anne Friis t. Tølløsegård, sal. Tønne Friis' datter, for hendes livstid på kongekorntienden af Uggerslev s., som borgmester i Bogense Hans Bang

havde i fæste, men har opladt til AF. Hun skal oppebære den i kærven og derfor give årl. 2½ pd. 5 skp. rug, 4½ pd. byg, hvoraf skal leveres til præsten i Uggerslev 2 pd. byg og 1 pd. havre[!], eftersom samme korntiende er takseret for, og [i øvrigt] årl. lade det yde og levere på Odensegård, el. hvor derom tilsiges, i godt, rent og ustraffeligt korn inden fastelavn. Hun må ikke uden lensmanden på Odensegårds minde oplade den til nogen anden. Menige sognemænd i Uggerslev s. skal levere tienden i kærven til AF i rette tid. FR, 4, 446.

26. juni (Frederiksborg) Ms. til Iver Vind. Da det er for sent i år at opføre det nye hus, som endnu er forordnet på Ulriksholm, da ingen materialer dertil er i forråd, godkender kongen, at det beror til foråret. Dog skal de fornødne materialer nu i tide tilvejebringes, så der kan begyndes uden forhindring. Imidlertid skal IV inden vinter lade de huse fuldføre, som allerede er påbegyndt. FT, 5, 444. K.

26. juni (Kbh.) Ms. til Jens Høeg og Peder Seefeld. Lensmand på Lund på Mors Niels Krag begærer til magelæg et bol (Peder Bay) i Kastbjerg s. imod et bol (Christen Thuesen) ved Ådum kirke i Ådum s., Nørre Horne h. De skal besigtige bolene, og Mogens Arenfeldt skal på kongens vegne overvære besigtigelsen. JT, 11, 351.

26. juni (Kbh.) Ms. til Frands Lykke. Niels Krag har til magelæg begæret 3 gde og 2 huse i Dalbyneder s. og 1 gd. i Dalbyover s. i FLs len, hvoraf den visse landgilde årl. ydes til fornævnte kirke¹ – imod 1 gd. i Dalbyover s. i Vinstrup by m. al dens ejendom og herlighed, kirkens årl. landgilde af fornævnte gods uforkrænket. FL skal erklære, om det begærede kan undværes af kronen mod den ene tilbudte gd. JT, 11, 351.

1) Det kan ikke ses, hvilken af de 2 sognes kirke talen er om. Der skulle muligvis have stået »kirker«.

26. juni (Kbh.) Ms. til Frands Lykke og dr. Jacob Matthiesen. Niels Krag har til magelæg begæret 2 gde (Jens Mikkelsen og Christen Poulsen) i Kastbjerg s. af Randers hospitals gods imod 2 gde (1. Rasmus Christensen og Poul Jensen og 2. Jens Lassen) i Thodtzløff [Tørslev] s. og by. De skal erklære, om det begærede gods kan undværes mod det tilbudte. JT, 11, 352.

26. juni (Frederiksborg) Ms. til Mogens Bille. Han har efter erhver-

vede tingsvidner tilkendegivet, hvad der behøves af sten, jern og tømmer til reparation af Erritsø, Skibdræt, Stenvad og Koldinghus møller. Kongen godkender, at han lader dem reparere med de sten, det jern og andet, som absolut behøves, så den sædvanlige årl. landgilde igen kan svares af dem, dog skal han iagttage, at alt sker m. mindst mulige bekostning, at alt, hvad der endnu findes af tjenligt, genbruges, og at intet nyt købes uden absolut nødvendighed. JT, 11, 352.

27. juni (Frederiksborg) Malte Juul fik brev ang. Frands Rantzau t. Estvadgård på den ambassade til Dresden at må medfølge og opvarte. Udt. i Sjt, 29, 218.

27. juni (Frederiksborg) Flemming Ulfeldt fik brev at tilholde Nicolaus Gaub, som har haft rådmand i Holbæk Peder Rasmussens amme under kur, at han uden undskyldning med det allerforderligste indfinder sig hos *medicis* og badskærer i Kbh. for at forsvare den kur, han har brugt på hende. Når han kommer, skal han angive sig hos professor, dr. Thomas Fincke. Udt. i Sjt, 29, 218.

27. juni (Frederiksborg) Dr. Thomas Fincke, dr. Oluf Worm, dr. Simon Pauli og samtlige badskærer i Kbh. fik brev at eksaminere en badskær Nicodemus Gaut Kandi om en hans kur, når han indfinder sig hos dem, og tilstille kongen deres betænkning derom, at, hvis hans uerfarenhed heri befindes, derefter kan anordnes, hvad ret og billigt er. Udt. i Sjt, 29, 219. (Tr.: KD, V, 310).

27. juni (Frederiksborg) Ms. til Henrik Podebusk. Han skal snarest erklære, om der hos ham kan fås nogle beder el. gilde væddere, hvor mange og hvad han i det ringeste begærer for stykket. FT, 5, 445.

27. juni (Frederiksborg) Ms. til Erik Steensen. Jfr. Anne Grubbe har andraget, at hun mener at have nogen arveret efter sin morbroders søn, afd. Borkvard Rud, og har begæret, at lensmand på Havreballegård Erik Grubbe må befales som hendes nærmeste værge efter loven på hendes vegne at have inspektion dermed. Da han er forhindret af andre magtpåliggende sager, skal ES i hans sted som AGs værge se til, at der sker hende ret. SmT, 6, 602.

Tilf.: At det er en rigtig kopi efter originalen, erkender jeg Erik Grubbe. MMP.

27. juni (Frederiksborg) Ms. til [Ditlev] Reventlow. Han skal forfare, om der på Vojens schæferi kan fås gildevæddere og beder til købs, hvor mange og den nøjagtige pris derpå, hvorom han snarest skal sende kongen beretning. JT, 11, 352.

27. juni (Frederiksborg) Ms. til Mogens Bille. Han skal hos Thomas Juel [t. Sønderkov] og andetsteds i sit len forfare, om der kan fås gildevæddere el. beder til købs, hvor mange og den nøjeste pris pr. stk., hvorom han snarest skal underrette kongen. JT, 11, 352.

28. juni¹ (Kbh.) Å. b. Da det er befalet Islandsk Kompagnis forvaltere at opskibe alle varer og alt gods, som bringes fra Island til Elben, i pakhuset i fæstningen Glückstadt, førend de må sælge det til fremmede, og da de nu begærer at få nomineret en vis tid, i hvilken de skal forbeholde det for kongens undersåtter i Holsten, er det kongens vilje, at kompagniet, når det ankommer med sine varer til Glückstadt, skal være forpligtet ved ed for guvernøren smst. at *certificere* kompagniets varer og gods, og at det ikke endnu er solgt til fremmede. Siden skal det i pakhuset opskibe alle varer og fisk fra Island. Efter at det da på tilbørlige steder i Glückstadt, Krempe, Wilster og Itzehoe har tilbudt kongens undersåtter at forbeholde dem varerne i pakhuset 14 dage, skal det være kompagniet uforment efter nævnte 14 dage at bortføre varerne og sælge dem til hvem, det kan. Sjr, 21, 682. K.

1) Indførslen har juli, men K juni, og brevet er indført ml. breve fra slutn. af juni.

28. juni (Kbh.) Bevilling. Rentemestrene og øverste sekretærerne må til eget behov på begæring få fersk fisk efter den takst, kongen har ladet sætte derpå, hvorefter fiskemesteren skal rette sig. Sjr, 21, 683. K.

28. juni (Kbh.) Rentemestrene fik brev at indkøbe 100 ammer rhinsk og 30 oksehoveder fransk vin. Udt. i Sjr, 21, 683. Orig. i DKanc. B 165 a.

28. juni (Frederiksborg) Hr. Frederik Reedtz fik brev for nøjeste køb til stodheste på Vordingborg at måtte købe så meget havre, som er nødvendigt. Udt. i Sjt, 29, 219.

28. juni (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev straks at lade åbne toldkisten i Kbh. og deraf udtage 1.000 rd., som de siden skal anvende

til den brug, dem er befalet. Hvad angår de sørgeklæder, som nu skal bestilles, skal de med prisen forholde sig, som det skete til dronning Sofies begravelse. Udt. i Sjt, 29, 219. Orig. i DKanc. B 179 f.

28. juni (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev at lade fiskemesteren Johan Funck på hans ansøgning til fiskeriet og dammenes fornødenhed få 3 tylter 3 tommer-planker og 8 tylter 2 tommer-egeplanker. Udt. i Sjt, 29, 219.

28. juni (Frederiksborg) Fiskemesteren fik brev at lade rentemestrene, øverste sekretærer og hofprædikanten, når de begærer det, til deres egen fornødenhed få fisk for betaling efter den takst, kongen selv har ladet sætte derpå. Udt. i Sjt, 29, 219.

28. juni (Frederiksborg) Ms. til Jens Høeg og Manderup Due. Lensmand på Sejlstrup Steen Bille har andraget, at det falder ham helt besværligt at få nogen, som er dygtig, til at betjene borgmestres, byfogeds og anden byøvrigheds bestilling i Sæby under hans len, mest fordi de intet har for deres umage. Adressaterne skal m. kgl. fuldmagt snarest sammen med SB begive sig til Sæby og undersøge, hvorledes borgmestre og byfoged uden kongens og kronens skade og afgang kan tillægges noget for deres bestilling, så man herefter kan få dygtige personer dertil. – SB har desuden berettet, at bønderne til Sejlstrup len, som bør arbejde til ladegden, hidtil har anstillet sig modvilligt, især har han beklaget sig over dem i Han h. og Nestbo [Hvetbo] h., så han har været forårsaget til at tiltale dem og hænde dom på deres fæste for sådan modvillighed med arbejde og for landgilderestance, og uanset at de derefter nogle gange har tilsagt ham bedring, fortæller de dog i deres modvillighed, idet de mener ikke at kunne straffes el. sættes fra deres gde, da de er så mange. Adressaterne skal ligeledes m. kgl. fuldmagt fordrø nævnte bønder, som lovligt for deres modvillighed er dømt fra deres gde, og som SB skal navngive, for sig og af dem erfare, hvad årsag de har til sådan deres modvillighed, og hvem af dem der har gjort begyndelsen til den og siden opvækket de andre dertil, så de til eksempel og afsky for andre kan blive straffet tilbørligt efter dommens indhold. Siden skal adressaterne gøre en rigtig arbejdsbog på det arbejde, som enhver af bønderne, der altid har arbejdet dertil, billigt bør udføre efter godsets beskaffenhed, da det berettes at ligge vidt adspredt i 16 herreder [sic!, skal vel være sogne, el. tallet må være forskrevet], så en del skal ligge så langt derfra, at

intet arbejde deraf kan gøres. De skal også specificere, hvilke af Sejlstrups bønder, der bør regnes for ugedagsbønder dertil, da SB angiver, at en del, der hidtil har været brugt som ugedagstjenere, ligger længere fra Sejlstrup end de, som ikke bruges dertil. De skal om alt gøre sådan anordning, som de agter mest tjenligt, og indsende beretning herom til kancelliet. JT, 11, 353.

u.d. juni (u. st.) Ms. til rentemestrene. Kongen har formedelst kongedelers og andre privilegiers afskaffelse ved kronens save i Aggershus len ladet moderere afgiften af samme save og for en vis årl. afgift forundt dem til flg.: Karen Luets i Kristiania skal give af de 2 save i Aggershus elv, som hun hidtil har haft, årl. 100 rd., Morten Lauridsen på Sand af 2 kongens »flumbsauger« på Herumb 50 rd., Lissabet Sophia af 2 »vore sauger« på Moss 50 rd., at regne fra den tid, nævnte kongedeler og friheder blev afskaffet, hvilken afgift de i rette tid skal klarere på Aggershus slot. Sjt, 29, 219.

1. juli (Kbh.) Bevilling. Lorentz Laughorst har berettet, at afd. mester Jacob Hogenwolds søn, som var privilegeret at holde apotek i Helsingør, er til sinds at afstå apotek og privilegier til ham, og har begæret nogle privilegier derpå, for at han desto bedre kan ernære sig. Han får bevill. på dér alene at holde og præparere medikamenter og alle *materialia medicinalia* og at forskånes for indkvartering. Desuden må han lige med andre, som begærer det, falholde fransk og spansk vin, speceri og urter, dog kongens told uforkrænket. Hermed er ingen anden forment at søge deres næring dér med spansk og fransk vin, speceri og urter. Han skal holde et med friske og gode medikamenter velforsynet apotek og sælge disse samt vinen og urterne for billig pris, at ingen med rette kan besvære sig. SjR, 21, 683. K.

1. juli (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at afbetale Jens Olufsen på Gulland noget af det, han har til gode hos kronen for tømmerleverancer, når de har midler dertil. Udt. i Sjt, 29, 220. Orig. i DKanc. B 179 f.

1. juli (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev, at Peder Suendske i den afgift, han skal give af ladegden, må godtgøres 184½ rd. 28 sk. for det, han har anvendt på dens nødvendige reparation og flikkeri. Udt. i Sjt, 29, 220. Orig. i DKanc. B 179 f.

1. juli (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Peder Hansen i Hesselbjerg, Anders Hansen, Peder Knudsen og Svend Olufsen i Unnerup har andraget, at de ikke kan blive ved magt uden forskånsel for den byglandgilde, de resterer med for 1644 i afd. Hans Ulriks tid pga. stor misvækst, de da havde. Da det bekræftes af tingsvidner og AKs erklæring, godkender kongen den ansøgte forskånsel. Sjt, 29, 220.

2. juli (Frederiksborg) Jørgen Seefeld fik brev snarest at sende kongen sin betænkning om det, borgmester og råd i Haderslev lader andrage. Udt. i Sjt, 29, 220.

2. juli (Frederiksborg) Niels Trolle fik brev at måtte lade kongens lange stald på Roskildegård reparere efter vedlagte overslag. Hvad han bekoster herpå, skal godtgøres i hans afgift på rentekammeret i år. Udt. i Sjt, 29, 220.

2. juli (Frederiksborg) Niels Trolle fik brev at sælge så meget af det i hans len strandede vognskud, knapholt og andet, som behøves til at betale bjærgeløn derfor. Resten af det strandede tømmer skal han snarest sende til Bremerholm. Udt. i Sjt, 29, 220.

2. juli (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at lade underrette borger i Kbh. Christen Andersen, »dersom de i deres i hans supplika-tion specificeret sag nogen efterretning har til sagens bedre oplysning«. Udt. i Sjt, 29, 220.

2. juli (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at handle med Peder Suenske og en anden, som har forpagtet kørerne på Selsø, om Frederiksborg ladedgs forpagtning, da kongen vil forunde den den, som vil give mest og kan stille nøjagtig loven og vissen for afgiften. Kongen mener også, at af hver ko, der er, vel kan gives 9 dl. årl. Udt. i Sjt, 29, 220. Orig. i DKanc. B 179 f.

2. juli (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at lade indkøbe til børnehuset så meget ved, som de eragter nødvendigt efter dets nuværende beskaffenhed. Udt. i Sjt, 29, 221. Orig. i DKanc. B 179 f. (Tr.: KD, V, 310).

2. juli (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev snarest at

sende et af skibene, som er tjenlige dertil, til Norge til at hente erts, som Palle Rosenkrantz er befalet at sende herved. Udt. i Sjt, 29, 221.

2. juli (Frederiksborg) Slotsfogden på Kbh. slot fik brev at lade fogden i børnehuset Peder Henriksen på hans ansøgning til børnehusests fornødenhed få 2 af de bedste arbejdsheste, han har. Udt. i Sjt, 29, 221. (Tr.: KD, V, 310).

3. juli (Frederiksborg) Ms. til hr. Christian Thomesen, Anders Bille, Ove Giedde, hr. Christoffer Urne og Hannibal Sehested. Der må i tide tænkes på middel til penge, som kongens søn, hertug Frederik vil behøve til at følge prinsens lig gennem Holsten til Helliggen Haven og siden ind i riget, og desuden vil fetalje kræves til skibsfolkene, som til skibs skal føre liget fra Helliggen Haven til Kbh., herefter behøves også penge til budene til at rejse med gennem landene, når bønderne giver eckepenge. Adressaterne skal derfor proponere de andre rigsråder det og siden med dem være betænkt på midler, hvorved nævnte penge og fetalje kan tilvejebringes. Sjt, 29, 221. Orig. i DKanc. B 173.

3. juli (Frederiksborg) Hr. Frederik Reedtz fik brev at forhjælpe Jacob Peitersen Honning, boende i Amsterdam, til ret, så vidt det kan ske med lov og ret. Udt. i Sjt, 29, 221.

3. juli (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at afbetale rådmand i Helsingør Laurids Christensen, når de har midler dertil, for det, han har leveret til Kronborgs fornødenhed. Udt. i Sjt, 29, 221. Orig. i DKanc. B 179 f.

4. juli (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev med flid at efterforske, om forrige proviantmester Jørgen Skrøder i sine regnskaber har ført sig til udgift alt, hvad han i forleden fejdetid befindes at have oppebåret hos borgerskabet i Malmø og ellers her i landet. Herom skal de snarest sende kongen udførlig beretning. Udt. i Sjt, 29, 221. Orig. i DKanc. B 179 f.

4. juli (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. De har efter kongens befaling handlet med borger i Kbh. Jørgen Mathiissen om 100 ammer rhinskvin, hvorfor han skal have 26 rd. ammen og fri zisedler på ligeså meget vin. Da kongen nu af mundskænken erfarer, at vinen ikke

overalt er lige god, skal JM alene have 26 rd. ammen, men ingen fri zisesedler uden på 2 stykker, som er bedst af bemeldte vin. De kan herefter lade de 100 ammer vin modtage, men skal have i agt, at ham herefter ingen zisefri passerer uden for de nævnte 2 stykker af det bedste vin. Sjt, 29, 221. Orig. i DKanc. B 179 f.

4. juli (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at lade udse en af de adskillige gamle kuske, som findes på Frederiksborg slot, omtrent så stor, at der kan sidde 8 personer i den, og siden forhandle med en sadelmager, hvor det kan haves for bedst køb, om at reparere den. Udt. i Sjt, 29, 222.

5. juli (Kbh.) Bevilling for borgmester i Christianshavn Jacob Madsen at måtte købe et gravsted for sig og sin hustru i Holmens kirke. Dog skal sognepræsten og skolen på Christianshavn gives deres rettighed til begravelsen, som var den sket i Christianshavn, foruden at de til begravelsen skal give til Holmens kirke, hvad ret og billigt kan være. Sjr, 21, 684. K. (Tr.: KD, III, 288).

6. juli (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at sende den mester til Frederiksborg, som gør sangværk, og at erfare, om det er sandt, at orgelmesteren i Kbh. stemmer sangværket smst., samt at give mester Isack Murmester besked om, at han uden ophold skal sende flere murermestersvende til Frederiksborg, da kongen endelig vil have grundvolden, de arbejder på der, færdig i denne måned. Der hosføjes også et overslag på, hvad der kræves til »boden«, derfor skal de fordre mester Hans Ahnemøller for sig og enten med ham selv el. en anden, som straks vil og kan gøre det, tinge det nøjeste muligt om arbejdet, at det snarest kan blive fortinget. Udt. Sjt, 29, 222. Orig. i DKanc. B 179 f.

6. juli (Frederiksborg) Ms. til Wentzel Rothkirck. Karen Olufsdatter, født i Slagelse har andraget, at der til forskellige tider er tilfaldet hende arv efter hendes afd. forældre, fader, søster og søskende, som hidtil er blevet stående hos dem, som øvrigheden har forordnet hende til formyndere. Da hun er kommet til skelsalder, har hun af overformynderne begæret rigtighed om kapital m. renter, da hun har fået lidt el. intet deraf. Hun beklager sig nu over ingen rigtighed herom at have kunnet få om, enten hvor stor hendes arvelod var, el. hvor længe den har stået på rente. WR skal, så vidt lov og ret tilsteder, forhjælpe

hende til ret, at hun kan få rigtighed. Sjt, 29, 222. K.

6. juli (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Slotspræsten klager over, at en del af hans tilhørere, såvel på slottet som i byen, forsømmer at betale ham, hvad hans formand og kapellanen tidl. har nydt af dem for deres tjeneste, da såvel sognepræstens som kapellannens løn, tilsammen 250 rd., er tillagt ham. AK skal snarest tilforordne 8 dannemænd, deriblandt nogle af slottets folk, som kan ansætte, hvad hver af slottets tjenere og indvånerne i byen bør give til slotspræsten af nævnte 250 rd. Han skal desuden forordne to, som årl. til 2 terminer kan indkræve pengene og tilstille præsten dem. Sjt, 29, 222. K.

6. juli (Frederiksborg) Bispen, de to ældste borgmestre i Kbh. og præsten i Helliggejst fik brev at indtage maler Peder Mikkelsen i Vartov hospital, når en af de pladser og senge, det tilkommer kongen at bortgive, bliver ledig. Udt. i Sjt, 29, 223. (Tr.: KD, V, 310).

6. juli (Frederiksborg) Ms. til kommissærerne i Fyn. Fru Anne Brahe, afd. Ejler¹ Qvitzows har begæret, at hendes søn [svigersøn] ritmester [Levin]² Bülow måtte afbetales, hvad der kan tilkomme ham for gjort tjeneste. De skal erklære, om de har midler dertil, og, hvis de har råd, gøre det, efterhånden som det er muligt. FT, 5, 445. K.

1) Indførslen har Erich, K – rigtigt – Elert.

2) K har plads åben til fornavnet.

9. juli (Kbh.) Bestalling. Hans Hollaker den unge fik bestall. som skovrider i Svenstrup len og Roskilde h. Han skal se til, at intet dyr, stort el. lidet, el. noget fjedervildt, gæs, ænder el. andet, skydes el. ødelægges. Kommer han over nogen, som skyder el. ødelægger dyr el. fjedervildt, el. befindes nogen gående med lange rør [bøsser], skal han gøre sig yderste flid for at blive dem mægtig og føre dem til Svenstrupgård. Kan han ikke blive deres overmand, skal han efterfølge dem og udforske, hvem de er el. tilhører, og siden tilkendegive lensmanden det og ikke se gennem fingre med nogen. Findes nogen krybskytter af almuen, som fordrister sig til at ødelægge dyr el. at gå med lange rør uden for alfare veje, og han ikke kan blive dem mægtig, og de heller ikke vil følge med ham og give besked om, hvem de er el. tilhører, skal han have fuldmagt at skyde et lod i dem og ingen tiltale el. skade lide

derfor. Det skal også under højeste straf være ham selv forment at skyde noget dyr el. fjedervildt, lidet el. stort. Han skal se til, at ingen geder holdes, som kan løbe ind på kronens skove og gøre skade på underskoven. Kommer han over geder i skovene, efter at de tilforn er »aflyste« og forbudt, må han enten skyde dem el. lade dem drive til Svenstrupgård. Finder han hunde i skovene, skal han skyde dem, hvem de end tilhører. Han skal se til, at intet hugges uden lensmandens bevill., og han skal selv have skovmærket hos sig og dermed mærke, hvad der efter lensmandens seddel udvises. Han skal være lensmanden, jægermesteren og, i hans fravær, overjægeren Hans Christoffer hørig og lydig. Han skal i årl. besolding have 16 rd., en sædvanlig hofklædning, foder og mål til en hest og til kostpenge 4 dl. mdl. fra brevets dato. Lensmanden på Svenstrup skal fornøje ham dermed og lade sig det føre til regnskab. Sjr, 21, 685. K.

9. juli (Antvorskov) Henrik Ramel fik brev at indtage skibskaptajn Laurids Niensens 2 sønner Peder og Niels Lauridsen i Sorø skole, når der bliver plads ledig. Udt. i Sjt, 29, 223.

9. juli (Antvorskov) Ms. til kansleren. Lensmand over Froste h. og Helne Kirke, landsdommer i Skåne Gunde Rosenkrantz og Jørgen Rosenkrantz t. Kjeldgård har måttet lade sig indføre i Elvedgård og gods efter et strengt pantebrev, de har haft af fru Anne Brahe, afd. Ejler Qvitzows for nogle penge, hun skylder dem. De beklager sig nu over, at de ikke kan gøre sig indførslen så nyttig, som de burde, pga. et skøde, hun har givet på gden og godset. Kongen godkender, at tvisten nu straks må indstævnes for og påkendes af rigsrådet, som er samlet i Odense, hvorfor kansleren på deres ansøgning skal give stævning heri. FT, 5, 445. K.

10. juli (Antvorskov) Ms. til hr. Christoffer Urne. De forgangne besværlige og farlige tider har efterladt kongen og riget i stor gæld, hvorfor kongen m. rigsrådets råd og betænkende har anset for godt, at alle, som har konge- el. kirketiende i fæste, skal komme til hjælp med 4 rd. af hver tiende. Han skal lade alle tiendefæstere i hans provsti, gejstlige som verdslige, forstå, at de senest til martini skal levere de 4 rd. til ham, som inden jul skal levere dem m. klar register og fortegnelse på rentekammeret mod kvittering. Hvis nogen i provstiet har jus patronatus til nogen kirke, skal de ligeledes komme til undsætning med 4 rd. af hver tiende, de har. Sjt, 29, 223. (Jf. CCD, V, 535).

Tilf.: Ligesådanne breve fik Niels Krag, Henrik Lange, Melchior Oldeland, Henning Pogwisch, Otte Krag og Philip Bornemann.

10. juli (Antvorskov) Niels Trolle fik brev at anordne, at bønderne i hans len skal lade bortkaste alle de små sten, som findes på kongens vej i lenet, samt optage og bortkaste af denne vej alle de sten, som ligger fast i jorden, så man ved kørsel kan støde sig derpå; og når bønderne herefter ager sand til vejen, skal de lese [samle] stenene af sandet, før de lægger det på vejen. Udt. i SjT, 29, 224.

Tilf.: Ligesådant brev fik Jørgen Seefeld, Wentzel Rothkirck og Henrik Ramel.

10. juli (Antvorskov) Tolder i Ålborg Hans Sørensen fik bevill. at måtte lade arrestere en hollænder Jacob Petersen, hvor han kan træffes i kongens *dominier* og lande, indtil han kan sætte HS loven og vissen for at ville blive til stede og svare til sagens uddrag og siden undgælde, hvad lov og ret kan medføre, eftersom han ingen vis bopæl har, hvor han med retten kunne søges. Dog skal HS efter eget tilbud stå JP vedbørligt til rette, dersom han frikendes for HSs beskyldninger, og HS skal uden ophold udføre de sager, han har imod JP. Udt. i JR, 10, 469.

11. juli (Antvorskov) Christoffer Lindenov fik brev at anordne, at der snarest sendes et skib til Haderslevhus len, der kan indtage 400 favne ved, som det er befalet at hugges på Stenderup skove, og bringe det til Kbh. Udt. i SjT, 29, 224.

11. juli (Antvorskov) Ms. til hr. Tage Thott. Borgerskabet i Lund tilholder sig både konge- og kirketienden og giver alene præsten, hvad der lyster dem selv, imod ordinansen og Ribe artikels klare bogstav. Han skal af borgerskabet forfare, af hvad myndighed de har understået sig i at betage præsten sin rettighed og imod ordinansen tilegne sig tienden. Herom skal han snarest sende erklæring til kancelliet, at kongen kan vide at resolve på sognepræstens ansøgning. SkT, 7, 158.

11. juli¹ (Antvorskov) Ms. til Ejler Høeg og Erik Kaas. Holger Rosenkrantz t. Glimminge har andraget, at Falk Gøye t. Hvidkilde på sin gd. under forsegling har en del breve og dokumenter tilhørende og angående Vemmetofte gd. og gods, og har anmodet om denne befa-

ling til adressaterne. De skal snarest m. kgl. fuldmagt begive sig til Hvidkilde og i nærværelse af FG, som de skal underrette på forhånd, åbne, udtage og inden 6 uger m. rigtig fortegnelse tilstille HR de breve ang. Vemmetofte, som der findes under forsegling. FT, 5, 447. K.

1) Indført efter de øvrige breve fra juli.

11. juli¹ (Antvorskov) Ms. til Falk Gøye. Holger Rosenkrantz t. Glimminge har fået befaling til Ejler² Høeg t. Dallund og Erik Kaas t. Lehnskov om nogle breve og dokumenter vedkommende Vemmetofte gd. og gods, som findes under forsegling på Hvidkilde. De skal i FGs nærværelse åbne dem og med rigtig fortegnelse overlevere dem til HR. FG skal efter tilsigelse møde på Hvidkilde og lade dem få brevene om Vemmetofte, så de inden 6 uger kan tilstilles HR. FT, 5, 448. K.

1) Indført efter de øvrige breve fra juli.

2) Indførslen har Erik.

11. juli (Antvorskov) Christoffer Steensen, Sigvard Urne, Jobst Frederik von Papenheim og Lave Bille fik brev at være kommissærer på fru Helvig Rosenkrantz' skifte efter afd. Borkvard Rud, som skal foretages 24. juli på Sæbygård, og at de siden skal give det fra sig beskrevet under deres hænder og signeter. Udt. i SmT, 6, 604.

11. juli (Antvorskov) Tolder i Ålborg Hans Sørensen fik kgl. konf. på sin adkomst til den teglgd., som ligger uden for Ålborg og i forrige tider har været brugt af lensmændene på Ålborghus på egen bekostning til bedste for landet og kirkerne der omkring, indtil den blev ganske afbrændt i den kejserlige krig og ikke kunne bruges, før den 1633 af daværende lensmand, afd. Otte Skeel og hans efterladte frue fru Birgitte Lindenov og HS igen blev færdiggjort, eftersom ingen af borgerskabet i Ålborg, uanset den blev tilbudt dem af OS til ejendom, om de ville genopbygge den, ville påtage sig det. I de svenskes tid blev teglgden igen meget ruineret, og til dens reparation behøves en stor sum penge. HS har købt den af BL og tilbudt på egen bekostning at opbygge den, og kongen har konfirmeret hans adkomst, så han, hans hustru og børn må nyde den som ejendom, og bevilget, at leret dertil må tages på kronens og byens ejendom, dog på steder, hvor det ikke skader nogen, og på den betingelse, at der brændes gode sten, som sælges for billig pris til kirkerne og andre, som behøver dem. Udt. i JR, 10, 469.

12. juli¹ (Antvorskov) Ms. til samtlige rigens råd i Odense. Kongen agter i dag at begive sig fra Antvorskov. Han erindrer om, at der må tænkes på midler, som kan være »bastant« til at sætte flåden i sådan stand, som den bør være i, især da det er rigsrådet noksom bekendt, at rigets indkomst ikke kan strække til, om kongens egen hofstat ellers skal føres og holdes og anden uomgængelig bekostning, som påhænger kongens regering, ske, som det sig bør. De tør ikke gøre sig nogen tanke om, at kongen til sin skade skal påtage sig den, som hidtil er sket. At ordinere størrelsen og mængden af skibene, vil kongen have hjemstillet rigsrådet, efter som det kan eragte fornødent og agter at forsvare hos *posteriteten*. Sjt, 29, 227. K. (Tr.: Kr. Erslev: Aktst. og Opl. t. Rigsraadets og Stændermødernes Hist., III, 394).

1) Orig. if. Kr. Erslev dat. 13. juli.

13. juli (Haraldsted) Jørgen Seefeld fik brev, at de folk, som bor i huset ved kongens vej ved Haraldsted, igen skal afskaffes og flytte derfra, og at han siden skal lade huset således forfærdige, at en, som kongen selv vil forordne, vel kan bo deri. Udt. i Sjt, 29, 224. K.

13. juli (Haraldsted) Henrik Ramel fik brev at lade gøre et overslag over, hvad de huse kan koste, som kongen selv mundtlig har givet hans ridefoged besked om og vist ham stedet, hvor han vil have dem hensat på sin vej. Så vil kongen deri give videre ordre, eftersom han selv vil gøre den fornødne bekostning derpå. Udt. i Sjt, 29, 224.

13. juli (Haraldsted) Wentzel Rothkirck og Henrik Ramel fik brev, at det hus, som står ved »strappen« [trappen?], man går ned af i haven på Antvorskov, skal nedbrydes efter den ordre, der allerede er givet, og igen opsættes ved den store mose, hvor deres len støder sammen ved slagbommen smst. Siden skal de, enhver i sit len, hvor lenene støder sammen, lade grave så dybe grøfter på begge sider af kongens vej, at ingen med vogne kan komme af el. på den. Udt. i Sjt, 29, 225.

13. juli (Haraldsted) Steen Beck fik brev at måtte forløves på en 14 dages tid til sit gods. Udt. i Sjt, 29, 225.

13. juli (Antvorskov!) Achim von Bredow fik brev at tilstede, retten til bestyrkelse, at Mads Kempe boende i Marcke, som for et drab »aaraad er offuer soren, kand fronteris och komme till ords« med Oluf

Henriksen, som for samme begåede drab er dømt fra sit liv, uanset han højt benægter drabet »aff sig at were skeet«, og derhos beretter, at MK er ret manddraber. Udt. i Sjt, 29, 225.

14. juli (Kbh.) Ms. til Oluf Brockenhuus. Kongen har i dag med forundring set reparationen, som gøres på vejen ml. Roskilde kær og Kbh., især at den ikke gøres så bred, at 2 vogne kan komme forbi hinanden på den, og at grøfterne på begge sider ikke gøres, som de burde. OB skal derfor have flittigt indseende med, at både vejen og broerne, hvor de repareres og forbedres, gøres så brede, at 2 vogne kan komme forbi hinanden, og at grøfterne gøres efter en snor lige ud, så vidt ske kan, ikke i krinkelkroge, som nu sker. Kongen vil desuden, at OB straks skal lade stenbroen ml. Valby og Peblingsøen reparere og tilkaste alle de huller, som findes derpå. Dertil kan bedst bruges den jord, som tages af grøfterne på begge sider af broen, da de dog må renses og på ny opkastes, hvor det behøves. Det samme skal iagttages med de andre stenbroer på lenet. Under nævnte stenbro skal også gøres en rende af egefjæle, ikke vidt fra Peblingsøen, at det vand, som der »staar hart hos«, kan have løb der igennem. Hvor der også andetsteds findes vand, som behøver udløb, skal gøres lignende render. Desuden skal vejen fra Valby og hid lægges lige frem ud med gærdet og ikke så vidt ud mod stranden i krinkelkroge, som den nu går. Sjt, 29, 225. (Tr.: KD, V, 310).

15. juli (Kbh.) Bestalling. Kongens berider Eyler Pedersen får bestall. til at drage omkring på alle kronens huse og gde i Sjæll., hvor kongens stod holdes, for at have tilsyn med dem og med folerne, så stodhestene i bekvem tid bliver »slagen« til stoden og i rette tid igen optaget, og at folerne årl., hvor det sig bør, i rette tid bliver brændt og opstaldet. Han skal fra 1. dec. 1646 i årl. pension og besolding af rentemestrene have 150 rd., 30 dl. til en hofklædning, 8 dl. mdl. i kostpenge til sig selv, 4 dl. til sin dreng og 20 dl. mdl. til 2 heste for en kusk. Desuden må han årl. af skoven få 50 gode læs ved og 20 læs hø så gode, som han med egne heste og vogne kan lade dem føre af engene. Endvidere græsgang for 10 fæhøveder på byens mark, ligesom han må blive boende i Slagelse og der være kvit og fri for skat, vagt og al anden kongens og byens tyng. SjR, 21, 687. K.

15. juli (Kbh.) Ms. til rigens råd. Da der findes adskillige af dem, der er forvist retten, som af kongen selv og rigens råd besiddes¹, der siden

lader sig bruge på landet ved hjemtingene til at plage fattige folk med unyttige processer, skal rigens råd være betænkt på, hvordan det herefter kan forekommes. Sjt, 29, 225.

1) Der menes vel rettertinget.

15. juli (Kbh.) Henrik Ramel fik brev snarest at sende det tøj, de unge herrer brugte, mens de var på Sorø, derfra til Antvorskov slot. Udt. i Sjt, 29, 226. K.

15. juli (Kbh.) Hr. Christoffer Ulfeldt fik brev at erklære, hvorfor stenkulsgravningen ikke blev fortsat, og om der ikke kan fås fornødne folk dertil. Udt. i SkT, 7, 158.

15. juli (Kbh.) Bevilling. Erik Kaas t. Lehnkov har begæret bevill. på begravelssted og stolestader i Øster Skerninge kirke til sig, hustru, børn, arvinger og folk, da der ingen herregde el. adelsfolk er i sognet, der ligger ham næsten lige så nær som Egense kirke, som han hidtil m. hustru, børn og folk har søgt og holdt for sin sognekirke, uanset han intet begravelsessted har og ej heller så belejlige stolestader, at han kan være fornøjet dermed. Da lensmand på Nyborg hr. Mogens Kaas og superintendent dr. Hans Mikkelsen erklærer, at begæringen kan efterkommes uden afgang i skatterne, siden EK ikke begærer sine tjenere i Øster Skerninge befriet herfor, og uden skade for Egense præst, når han herefter giver denne sit offer og andet som hidtil, har kongen bevilget EK både en begravelse under koret og fornødne stolestader øverst i Øster Skerninge kirke. Dog skal han efter eget tilbud forfærdige alt på egen bekostning og desuden perpetuere til kirken 100 rd. in specie og ikke søge at befri sine nuværende el. tilkommende bønder og tjenere i Øster Skerninge s. for skat. Egense præst skal han give sit offer og anden rettighed som hidtil. FR, 4, 448. Incl. 9. juli.

15. juli (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas og bispem i Fyn. Kongen har bevilget Erik Kaas begravelsessted og stolestader i Øster Skerninge kirke. De skal snarest lade ham udvise et bekvemt begravelsessted under koret og de nævnte stolestader. Dog skal han lade det hele forfærdige på egen bekostning [og opfylde alle de øvrige til bevillingen knyttede vilkår, se ovenf.]. FT, 5, 445. K. Incl. 9. juli.

15. juli (Kbh.) Salomon Gerber fik bevill. at måtte sælge sin kram i

huse i alle markeder her i Danmark, hvor han kommer, og ikke være nødt til at stå i boder på gaden, dog at han erlægger til kronen på forordnede steder den tilbørlige rettighed og i alle måder retter sig efter hver købstads privilegier. Udt. i JR, 10, 470.

16. juli (Kbh.) Ms. til lensmændene i Fyn. Da kongen har befalet 2 hofjunkere snarest at rejse til Fyn for dér at gøre en rigtig jordebog på hvert len *a part*, skal adressaterne, når de kommer til deres len, sammen med dem forfærdige en sådan og tilstille kongen den. Sjt, 29, 226.

Tilf.: Ligesådanne breve fik lensmændene i Sjæll. at hjælpe 2 sekretærer.

16. juli (Kbh.) Ms. til Otte Pogwisch og Steen Reedtz. De skal snarest rejse til Fyn og drage fra len til len og sammen med lensmændene hvert sted gøre en rigtig jordebog på hvert len *a part* og forsynet m. deres egne og lensmændenes underskrifter sende kongen dem. Sjt, 29, 226. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik Iver Krabbe og Laurids Below om at rejse om i Sjæll. fra len til len.

16. juli (Kbh.) Bevilling at Augustinus Ebels hustru, om hun overlever ham, må beholde Næsbyhoved mølle i Odensegård len if. Christian 3.s reces og Frederik 2.s forordning om enker af 23. okt. 1565, så længe hun erlægger årl. og sædvanlig landgilde på tilbørlige steder og ellers forholder sig efter nævnte reces og forordning. FR, 4, 449.

16. juli (Kbh.) Ms. til Claus Dyre og Ove Blik. Maren, afd. Jost Boemans i Viborg har andraget, at Erik Krabbe t. Strandbjerggård er blevet hendes husbond 210 sldl. 2 mk. skyldig if. EKs derpå udgivne håndskrift og skadesløsbrev, men at hun ikke kan få nogen betaling af ham, da han tilforn har opbudt sit gods til sine kreditorer. Hun har derfor begæret befaling til adressaterne om at gøre hende udlæg, så vidt det kan strække, i det gods, der er blevet til overs af det, som rådmand i Århus Hans Jostsen efter kongens tidligere befaling er indført i, og som før har været pantsat til Christen Skeel Jørgensen. De skal m. kgl. fuldmagt snarest fordre hende for sig med de beviser, hun har, og hvis noget af det til CSJ pantsatte gods findes at være til overs, efter at HJ har gjort sig betalt for sit tilbørlige krav, og som ingen anden tilforn lovligt har ladet sig indføre i, skal de indføre hende

deri, så vidt hun har lovlig fordring på EK. JT, 11, 354. Indl. 12. juni.

17. juli (Kbh.) Skøde til overskipper på Bremerholm Rasmus Samsing og arvinger på en plads ved Holmens port ml. kapellan t. Holmens kirke hr. Mads og tømmerskriver og kirkeværge t. Bremerholms kirke Niels Olufsen deres pladser. Pladsen er ud til gaden fra nord til syd 30 al. bred, ml. de 2 nævntes pladser bag ved »rivieren« ligeledes 30 al. bred. Fra gaden og til »rivieren« på siden ved hr. Mads' plads er fra vest til øst 50 al. På den anden side ved NOs plads fra gaden til »rivieren« fra vest til øst er 62 al. RS skal på grunden bygge en god købstadbygning. Sjr, 21, 688. K. (Tr.: KD, III, 289).

17. juli (Kbh.) Niels Olsen fik skøde på en plads ved Holmens port ml. Rasmus Samsings og kapellan t. Holmens kirke hr. Axels pladser. Den er ud til gaden fra nord til syd 25 al. bred, ml. RSs og hr. Axels plads bag ud ved »rivieren« ligeledes 25 al., fra gaden til »rivieren« på den side op til RSs plads er fra vest til øst 62 al., på den anden side ved hr. Axels plads fra gaden til »rivieren« fra vest til øst 59 al. Udt. i Sjr, 21, 690. K. (Tr.: KD, III, 288).

17. juli (Kbh.) Hr. Christoffer Urne og Niels Trolle fik brev snarest at forhøre hofmønsterskriver Hans Boyesens sidste omslagsregnskaber og efter befundne rigtighed og beskaffenhed kvittere ham derfor. Udt. i Sjt, 29, 226. K.

17. juli (Kbh.) Hr. Christoffer Urne fik brev at anordne, at de 14 lispd. 3 skålpd. hør og 11 lispd. 4 skålpd. blå, som resterer at spindes i hans len af det, som var sendt til at spindes af bønderne, snarest efter forrige kgl. ordre, fremkommer spundet til børnehuset. Udt. i Sjt, 29, 226. K. Indl. 15. juni.

Tilf.: Ligesådant brev blev sendt til Holbæk om 2 lispd. 4 skålpd. hør og 4 lispd. 2 skålpd. blå; til Tryggevælde om 3 lispd. 5 skålpd. hør og 6½ lispd. 1 skålpd. blå; til Kalundborg om 4 lispd. hør og 5 lispd. blå, som resterer hos dem.

17. juli (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at indtage herredsfoged i Løve h. Jacob Christensens søn Albret Jacobsen i Sorø skole, når han besøges hermed, og plads bliver ledig. Udt. i Sjt, 29, 226.

17. juli (Kbh.) Ms. til rentemestrene. Gerdt Gerdtzen af Westphalen

har anholdt om straks til sin hjemrejses fortsættelse at få 90 rd. for sin halve anpart, som tilkommer ham, af 330 rd. 21 sk. lybsk, som kongen if. restseddel blev han broder, afd. bottelier på Den forgyldte Soel Johan Gerdtsens arvinger skyldig, idet han tilbyder deraf at ville kvittere den halve part, 165 rd. 10½ sk. lybsk, på det vilkår, at han straks må få nævnte 90 rd. De skal straks betale ham disse og på restsedlen skrive, at den halve part af de 330 rd. 21 sk. lybsk dermed er betalt. Sjt, 29, 226. Orig. i DKanc. B 179 f. Incl. 26. marts.

17. juli (Kbh.) Ms. til Falk Gøye og Laurids Ulfeldt. Antoni Johansen har andraget, at der tilkommer ham penge for svenske fanger, som han i forleden fejde efter øvrighedens befaling havde i sit hus, som de kan se af hans hosføjede supplik og den afregning, derom er gjort med ham. De skal, efterhånden som de har midler dertil, afbetale ham. FT, 5, 446. K.

17. juli (Kbh.) Å. b. at lensmændene i Århus stift, når *doctores medici* i stiftet beklager sig hos dem over nogen *empiria*, ulovlige forhold el. apotekernes forseelser i deres kald og bestilling, skal være betænkt at håndhæve, hvad loven og retten kan medføre og er i overensstemmelse m. kongens derom udgangne forordninger. Udt. i JR, 10, 470.

19. juli (Frederiksborg) Ms. til byfoged i Kbh. Claus Raffin. Han har tidligere anholdt om, at underfogden i Kbh. måtte indkræve de penge, som efter recessen skal svares til hospitalet af dem, som til bryllupper skænker vin, da det var ham selv næsten umuligt at have indseende dermed for andre kongens og byens bestillinger. Kongen godkender, at underfogden må indfordre pengene; dog skal han ingen løn herfor have af hospitalet, da de fattige nok selv behøver, hvad der er forundt dem; men den fornødne bekostning skal betales af dem, som lader sig befinde »fortraadne« og forsømmelige på hans ansøgning om at erlægge, hvad recessen tilholder dem for vinskænkning til bryllupper. CR skal dog selv have tilbørligt indseende med, at underfogden med flid indkræver, hvad der kan tilkomme hospitalet, og på tilbørlige steder tiltaler og ved lov og ret søger det hos de forsømmelige og »fortraadne«, som recessen tilholder dem at betale. Sjt, 29, 227. K. (Tr.: KD, V, 311).

19. juli (Frederiksborg) Malte Juul fik brev med det første at møde i Kbh. og den 26. juli at gå til sejls derfra på den ambassade til Dresden,

som er befalet ham. Udt. i SkT, 7, 158.

20. juli (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Da det er befalet borgmestre og råd i Kbh. at lade flytte portnerens hus fra den gamle til nye Østerport, skal de se til, at det sker. De skal desuden forhjælpe Hans Ahnemøller til at forfærdige den *corps de garde*, som skal gøres ved nævnte port. Sjt, 29, 227. K. Orig. i DKanc. B 179 f. (Tr.: KD, V, 312).

20. juli (Frederiksborg) Mogens Arenfeldt fik brev endnu udførligt at erklære sig om den mands børns supplikation, som sidst besad Udstrupgaard [Ulstrupgård?] i hans len, og den af dem, som har været udskrevet til soldat, og berettes, når behov gjordes, ikke at have indfundet sig, skal han på tilbørlige steder med lov og ret søge derfor. Udt. i Sjt, 29, 227.

20. juli (Frederiksborg) Knud Ulfeldt fik brev snarest at afregne m. afd. oberstløjtnant Petersens enke for hendes husbonds tjeneste. Udt. i Sjt, 29, 227.

20. juli (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla og hofprædikanten. Landsdommer i Skåne Gunde Rosenkrantz t. Vindinge har andraget, at han agter at sælge en gd. i Nørrejyll., og at han har købere til den. Han begærer, da den er pantsat for gæld til Frederiksborg skole, i stedet for nævnte pant i Jyll. at måtte pantsætte til skolen så mange tønder hartkorn i Skåne, som det i Jyll. beløber sig til, foruden hans gd. Vindinge, som er pantsat til skolen for samme gæld. Kongen godkender, at GRs pantebrev forandres som begæret, og at hans gd. Allerup må tages med i pant på skolens vegne, så denne med Vindinge gd. og gods og Allerup gd. samt¹ dens tilliggende gods i Skåne beholder over 600 td. htk. i pant for sin fordring hos GR. Dog skal adressaterne have vel i agt, at pantebrevet lovligt skrives og forkyndes på tilbørlige steder, så skolen dermed kan være forsikret. Sjt, 29, 228. K.

1) Således if. K. Indførslen har »saa wiit«, hvilket ikke giver mening.

20. juli (Frederiksborg) Borgmester og råd i Kbh. fik brev at lade forfare, hvem det er, som i Kbh. gør vrang på den ny mønt, da der klages derover, og da dog intet mandat derom er udgået; og at de efter tidligere befaling overalt skal lade gaderne holde vel rene, om der ikke

dertil skal bruges andre midler. Udt. i Sjt, 29, 229. K.

20. juli (Frederiksborg) Palle Urne fik brev at sidde landsting i Gunde Rosenkrantz' fravær i en måneds tid, da han var forhindret i andre bestillinger. Udt. i SkT, 7, 158.

20. juli (Frederiksborg) Sognepr. t. Ho og Oksby s. hr. Mikkel Hansen fik bevill. på kongekorntienden af Ho og Oksby s. kvit og frit *ad gratiam* til sit underhold. Udt. i JR, 10, 470.

21. juli (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev snarest at lade indkøbe klæde og andet, som behøves til den ligvogn, hvormed prinsens lig skal hjemføres, og hvad til folkene og hestene, som medfølger, skal bruges, ligesom det skete til dronning Sofies begravelse. De skal desuden straks sørge for alt, hvad der behøves til gesandternes rejse, som det allerede er befaleet dem, da den med det allersnarest skal gå for sig. Udt. i Sjt, 29, 228. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

21. juli (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at lade skriveren på Nyborg slot på sin ansøgning få den begærede efterretning, så vidt den kan have hos dem af regnskaberne på renteriet. Udt. i Sjt, 29, 228. K.

21. juli (Frederiksborg) Mandat om zisesedler. Kongen har erfaret, at der sker stort underslæb m. zisesedler, og at der tilføjes ham og kronen ikke ringe skade på hans toldrettighed. Han har derfor til at forekomme sådant anset for godt, at alle, af hvad stand og condition de er, som befindes at tage nogen ulovlig acciseseddel, skal tiltales og straffes derfor efter yderste formue. Og kan nogen, som er berettiget til accisefrihed, af lensmanden, tolderne el. anden øvrighed, som bør have indseende dermed, betrædes med slig falskhed, skal de tiltales og til straf give for hver amme vin el. td. øl, han giver acciseseddel på over det, han behøver til eget brug, 400 rd. in specie til den, som bevisligt angiver det, og desuden skal hans accisefrihed være forbrudt og hans seddel efter den dag ikke mere gælde el. agtes. Sjt, 29, 228. K. Orig. i Dkanc. B 165 b. (Tr.: CCD, V, 535).

22. juli (Frederiksborg) Lensmændene i hele Danmark fik brev at lade det dem tilsendte åbne trykte mandat om accisesedler læse og forkynde på tilbørlige steder i lenene og siden holde derover. Udt. i

SjT, 29, 229. K.

22. juli (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at overhøre slots- og ridefogderne på Frederiksborg ladegds forpagtning og gøre over- slag over, hvad deraf kan gives, og siden på kongens ratifikation slutte enten med dem el. hvem, der vil give mest; dog skal de underrette kongen om alt, før de gør til ende dermed. Udt. i SjT, 29, 229. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

22. juli (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev snarest at handle med Knud Pedersen i Tennerup [Tømmerup] på Amager om 2 heste til hampe- og valkemøllen i tugthuset el. med andre, hvor der kan fås tjenlige heste, og lade dem betale, og siden tilstille Peder Henriksen dem. De skal desuden handle med Augustinus Petersen el. andre skomagere i Kbh., som giver bedst køb, om sko til børnene i børnehu- set, og hvis nogen vil begære bark i betaling, skal de deri søge kongens bedste. Til vinter¹ skal der bestilles træsko. Endvidere skal de tilholde mester Hans Ahnemøller at besigtige og lade forfærdige, hvad der er nødvendigt til børnehushets behov, med opfyldning og stenbrolæg- ning, førend de rendestenkister uden for porten i strædet bliver nedsat henad Amagertorv, så vandet kan have sit udfald af gaden, hvortil skal tages af de kampesten, som opbrydes ved Holmens kirke, og dertil bruges, så vidt fornøden gøres. Udt. i SjT, 29, 229. K. Orig. i DKanc. B 179 f. (Tr.: KD, V, 312).

1) Vinter er oversprunget i indførslen, men findes i K.

22. juli (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at erklære, om de hopper fra Esrum og de 20 foler fra stodemesteren, som årl. plejer at hidsendes til Frederiksborg ladegd., kan afskaffes, så de herefter ikke hidsendes, el. om de kan overføres andetsteds om vinteren. Udt. i SjT, 29, 229.

22. juli (Frederiksborg) Slotsfogden på Kbh. slot fik brev at lade ørerne, næse og hår skære af Claus von Ahlefeldts tjener, som har bestjålet ham, og siden levere ham på Holmen, at han der kan gå i jern. Udt. i SjT, 29, 230. K.

22. juli (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev på Holmen at lade indtage Claus von Ahlefeldts tjener, som har bestjålet ham og derfor er dømt til galge og gren, når hans ører, næse og hår er afskåret,

og lade ham slutte i jern til den anden, som går på Holmen og er ligesådan faren som han. Siden skal han tilholde den, som har opsigt med fangerne, at håret på nævnte fange altid bliver holdt smukt stakket. Udt. i Sjt, 29, 230. K.

23. juli (Frederiksborg) Ms. til hr. Christian Thomesen, Ove Giedde, hr. Christoffer Urne, Hannibal Sehested og Niels Trolle. Da resident i Holland Martin Tancke har adskilligt at proponere til trafikens forbedring og andet, som synes at kunne geråde til rigernes bedste, skal de høre ham derover. Hvad de eragter tjenligt og at kunne iværksættes til bedste for kongen og riget, skal de med flid iagttage og tænke på midler, hvorved det kan praktiseres, og snarest forstændige kongen deres betænkende derom. Udt. i Sjt, 29, 230. K.

24. juli (Frederiksborg) Nicolaus Merle fik bevill. og pas på toldfri at måtte udføre 5 par øksne. Udt. i Sjr, 21, 690.

24. juli (Kbh.¹) Kontrakt m. stenkulgraver Albret Smed. Han skal på egen bekostning årl. til kongens fornødenhed lade grave og levere mindst 100 store læster stenkul à 18 store tønder, så at hver uge skal leveres mindst 2 store læster. Han skal for hver tønde have 1 sletmk. dansk og desuden i årsløn 96 rd., hvorimod han skal levere, hvor de graves, 100 store læster el. hver måned mindst 8 store læster gode stenkul uden jord og anden utjenlig² materie. Sjr, 21, 690. K.

1) K har Frederiksborg.

2) Indførslen har: tjenlig, K: utjenlig.

24. juli (Frederiksborg) Ms. til hr. Christoffer Ulfeldt. Kongen har ladet akkordere m. stenkulgraveren i hans len, at han årl. til kongens fornødenhed skal levere 100 læster stenkul, hver uge mindst 2 læster. Han sender CU 150 rd., som denne efter kontrakten skal levere ham, efterhånden som arbejdet går for sig. Dog må der ikke gives ham mere af den tilsagte årsløn, end han efter kontrakten fortjener deraf. SkT, 7, 158.

24. juli (Frederiksborg) Ms. til Christoffer Ulfeldt og Steen Beck. Kongen vil herefter m. alvor fortsætte stenkulsværket i Helsingborg len, og det vil falde bønderne i lenet alt for tungt daglig at føre kullene til Helsingborg, da der hver måned skal leveres nogle læster if. den oprettede kontrakt. Kongen har derfor anset det for godt og gavnlige

gere for bønderne at holde 2 arbejdsvogne dertil ved Helsingborg slot, som han selv vil skaffe m. heste og folk, men skal underholdes af bønderne. Adressaterne skal ligne ml. bønderne, hvad enhver skal kontribuere hertil i høn, havre, kost og løn, el. i penge, hvis de hellere vil give dem efter tåleligste pris, det kan fås for. Til gengæld skal de være fri for at age stenkul, som de ellers skulle. SkT, 7, 159.

24. juli (Frederiksborg) Doktor van der Lippe fik bevill. at måtte toldfrit udføre et par øksne, han havde fået af Jørgen Schulte t. Finstrup. JR, 10, 470.

25. juli (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Da en halv skat er påbudt overalt i Danmark, hvormed kongen agter at betale købmænd, som han har gæld til, hvilken skat skal erlægges i renteriet, skal de, når pengene indkommer, deraf betale købmændene, så vidt de strækker. Dog skal de, som har ældste fordringer, betales først, og så vidt muligt haves i agt, at den største del får noget. Udt. i Sjt, 29, 230.

26. juli (Frederiksborg) Ms. til Laurids Ulfeldt og Henning Pogwisch. Anne, afd. dr. Christoffer Schultes har andraget, at en del af adelen på Fyn har antaget hendes afd. husbond som medicus, men endnu resterer med den årl. løn, de har tilsagt ham. Hun har derfor anholdt om denne befaling til adressaterne. De skal m. kgl. fuldmagt forlige parterne el. indstævne dem for sig og likvidere ml. dem, hvad der med rette befindes at restere, eller, hvis tvist indfalder, adskille dem ved endelig dom. FT, 5, 446. K.

26. juli (Frederiksborg) Ms. til Claus von Ahlefeldt. Borgmestre og råd i Ebeltoft har andraget, at deres privilegier er frakommet dem i forleden ufredstid, og anholdt om ny konfirmation og renovation derpå. CA skal forfare, hvilke privilegier de kan bevise at have mistet, hvormed de kan bevise at have haft dem, og hvilke deraf de begærer igen. Herom skal han erklære sig for kongen, som derpå efter sagens beskaffenhed vil vide at resolve. Da de desuden har »ladet indbringe«, hvor langt byens fædrift og græsgang tilforn har strakt sig, har kongen befalet gode mænd snarest at besigtige stedet og indberette derom. – CA har desuden berettet, at der er brøstfældighed på Kalø slot, som absolut kræver reparation. Han skal snarest forordne erfarne arbejdsfolk, muremestre og tømmermænd fra Århus til at bese brøstfældigheden og taksere, hvad den absolut nødvendige repa-

ration »i det ringeste« vil koste, og stykvis specificere reparationen, så vil kongen siden resolve derpå. JT, 11, 355. Orig. i DKanc. B 167 a.

26. juli (Frederiksborg) Ms. til Mogens Bille. Søren Andersen i Vester Vamdrup har andraget, at hans påboende gd. er ganske afbrændt, så han ikke kan blive ved magt uden afslag i sin landgilde, hvilket MB bekræfter. Kongen godkender, at han forskånes for et års landgilde. JT, 11, 355.

Tilf.: Ligesådannt brev fik Gunde Lange at forunde Vd[!] Lauridsen i Fjellerad i Fleskum h. et års frihed for landgilde.

26. juli (Frederiksborg) Ms. til Mogens Arenfeldt og Erik Grubbe. Hvad borgmestre og råd i Ebeltoft har andraget om byens græsgang og fædrift med anden frihed, kan de se af deres hosføjede indlæg og medfølgende dokumenter. De skal m. kgl. fuldmagt snarest begive sig dertil, fordre borgmestre og råd samt andre interesserede for sig, forhøre dem på begge sider, selv besigtige åstederne og efter den befundne beskaffenhed og de breve, vidner og dokumenter, som af begge parter fremlægges herom, indsende deres beretning til kanceliet, at kongen kan resolve derpå. JT, 11, 355.

26. juli (Frederiksborg) Ms. til Claus von Ahlefeldt. Rasmus Rasmussen i Albøge s. og by i Sønderhald h. har andraget at være kommet til en ødegd., som er sat så højt i landgilde, at han ikke kan blive ved magt uden afslag, hvorpå han allerede til tinge har erhvervet tingsvidne, som herhos sendes CA, der skal undersøge sagen og erklære, hvor stort afslag han behøver og hvor længe, så kongen kan vide at resolve derpå. JT, 11, 356.

27. juli (Kbh.¹) Mester Hendrik Lodwig Smed fik skøde på 2 stykker jord ved Frederiksborg slot, det ene i Grønholt, som strækker sig i nord fra Jørgen Bewers vang op i skoven ud med Jens Pedersens Perkeners[?] jord 104 roder, derfra mod nordøst mod vejen til Stenholtens vang 16 roder, midt på vangen 21 roder, og bredden ved Jørgen Bewers vang 26½ rode. Det andet stykke liggende ved vejen ud med hans hus på bækken, som går til Sparepenge og inden for de opkastede skanser til landevejen til Helsingør, og strækker sig i bredden med vejen til Sparepenge på den vestre ende indtil Tuffekieret 13 roder, bredden fra vest til den østre ende af Tuffekier 12 roder, længden på den søndre side mod byen 17 roder 2 alen midt på jorden, i

længden 17 roder. Hvilken jord han med grøft har indkastet. Dog skal han ikke befatte sig med skoven, som står der inden for. Udt. i SJR, 21, 691. K. (Jf. Kr. Sk., I, 553). Jf. Indl. 16. nov.

1) K har Frederiksborg.

27. juli (Frederiksborg) Bevilling. Bryggerlavet i Helsingør har berettet, at de fra philippi jacobi 1646 til årsdagen 1649 har forpagtet told og accise af fremmed og dansk øl samt malt smst., og at kongen derefter 1. juli 1646 har påbudt 1/6 forhøjelse på fremmed øl. De begærer forskånelse for forhøjelsen, da den blev pålagt, efter at forpagtningskontrakten var oprettet. Det bevilges. Sjr, 21, 692. K.

27. juli (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Tilsynsmand på Frederiksborg slot Adam Berg har anholdt om en plads, næst ved Hans Pedersens nye hus, ml. søen og landevejen imod den gamle kro 8 roder lang og bred, til at bygge et hus på. Kongen godkender, at AK udviser og afmåler ham denne plads, dog forbeholder kongen sig stenene, såvel huggede som andre, der findes derpå, til eget behov, og det skal haves i agt, at landevejen ikke hindres ved husets bygning. (Jf. 24. aug., fol. 245). Sjt, 29, 230. K. Indl. 22. maj.

27. juli (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Peder Wil-lumsen i Dronningens Mølle på Kronborg len har andraget, at der smst. står et stort brøstfældigt møllehus, som nu ikke bruges, og at han heller ikke har brug for 3 kværne, som der nu er, da han med nød kan få at male med 2. Desuden er møllen sat så højt i landgilde, at han ikke kan blive ved magt uden noget afslag, hvilket bekræftes af AK. Kongen godkender derfor, at AK må lade nævnte møllehus, som er forfaldent, forandre, så PW kan vedligeholde det, og at AK må lade optage uvildige dannemænd til at taksere, hvad landgilde der efter møllens nuværende tilstand kan gives, så de, der bor på den, kan blive ved magt. De uvildige mænds afsigt skal han sende til kancelliet. Sjt, 29, 231. K. Indl. 6. april.

27. juli (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev alvorligt at tilholde borgmester og råd i Helsingør at have flittig indseende med bryggerne smst., at deres bryghuse, køller, esser og skorstene gøres og forvares således, at deraf, næst Guds nådige bistand, ingen ildebrand kan formodes. Udt. i Sjt, 29, 231.

28. juli (Frederiksborg) Henrik Ramel fik brev, at Adolph Friderick Oldenburg i et år må underholdes frit på Sorø akademi og lære sine *exercitia*. Udt. i Sjt, 29, 231. K.

28. juli (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev til ret og billig pris at afbetale borger i Helsingør Jørgen Andersen, når de har middel til penge, så meget havre, som han beviser at have leveret til kongens tjeneste på Kronborg slot i afd. Hans Ulriks tid. Udt. i Sjt, 29, 231. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

28. juli (Frederiksborg) Ms. til Malte Juul. Menige Lundomme bymænd har klaget over, at de i forleden svenske fejde har lidt så stor skade, at de ikke kan blive ved magt, hvis de til Ønnested kirke skal yde den smørlandgilde, de resterer med for 1645 og 46. Da MJ bekræfter, at de behøver forskånsel, godkender kongen, at de for 1645 og 46 må forskånes for 3/4 af smørlandgilden, så de for de 2 år alene skal give 1/2 års smørlandgilde til kirken. Også Nicolaus Andersen i Vester [...]jensloff i MJs len beklager ikke at kunne blive ved magt for den store skade, han har lidt i samme fejde, uden forskånsel på landgilden til kirken. For at han desto bedre kan komme på fode igen og så betale sin landgilde, må han forskånes for 1/2 års landgilde. SkT, 7, 159. Indl. 16. maj.

1) Bynavnet, der er føjet til i margin, er beskåret ved indbindingen.

29. juli (Frederiksborg) Ms. til Falk Gøye og Laurids Ulfeldt. Landkommissærerne i Nørrejyll. oplyser, at de i sidste krig på landets vegne har udtaget en del gewehr hos Albret Baldtzer Berndts i Hamborg, til hvis betaling de nu ingen midler har i landekisten, og begærer derfor, at adressaterne af den fynske landekiste forstrækker dem 2.000 rd., som skal betales igen, når der kan samles forråd i den jyske. De skal, hvis midler dertil kan tilvejebringes, yde den nævnte forstrækning. Sjt, 29, 231. (Efter hr. kanslers ordre) K. Indl. 19. juli.

Tilf.: Ligesådant brev fik Christen Skeel og Oluf Daa i Sjæll. at forstrække de jyske 1.000 rd. af den sjæll. landekiste.

29. juli (Frederiksborg) Henrik Ramel fik brev at installere Memmius Burinus hos Ulrik Christian Gyldenløve, og at han i 2 professors overværelse straks skal lade forfære UCGs nuværende *profect in studiis* og siden med dem gøre relation til kongen derom. Udt. i Sjt, 29, 232. K.

29. juli (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at lade forfære af forrige lensmænd på Kronborgs regnskaber, som findes på renteriet, om de med brevet sendte specificerede genanter, årsløn og kostpenge tilforn er betalt af toldkisten i Helsingør el. af lensmændene på Kronborg af lenets indkomst, hvilket de også skal lade fortegne ved enhver deri navngiven person. De skal siden tilbagesende kongen specifikationen. Udt. i Sjt, 29, 232. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

29. juli¹ (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev at skaffe Hieronymus Vognmester på dennes ansøgning så mange tylter fyrre-deler, som 4 rustvogne og arbejdsvogne kan føre, og desuden at indsende designation i kancelliet på, hvor mange tylter deler, han har tilstillet ham, hvilke han til kongens fornødenhed skal hidføre ham. Udt. i Sjt, 29, 232. K.

1) Datoen er i indførslen rettet fra juni til juli, K har juni.

29. juli (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at lade tømmermanden på dennes ansøgning få fornødne bønder af dem, der bor nærmest, som kan henvføre tømmer og andre materialer, hvor det skal hen, dersom [K har eftersom] det hus, som står på hin side af Blasing [K har Blessing] ved Fulefang [K har Fulsang], skal flyttes bedre hid af mosen. Udt. i Sjt, 29, 232. K.

30. juli (Frederiksborg) Claus von Ahlefeldt fik bevill. at lade købe 700 svin og 500 får i Danmark og udføre dem til Holsten, dog ikke toldfrit. Udt. i Sjr, 21, 692.

31. juli (Frederiksborg) Bevilling for Hans Hansen at få den øde gd. i Ugelsø på Frederiksborg len og indtil videre beholde den fri for ægt og arbejde, dog skal han i rette tid og på tilbørlige steder betale den årl. og sædvanlige landgilde. Sjr, 21, 692. K.

31. juli (Frederiksborg) Ms. til rigens hofmester hr. Corfitz Ulfeldt. Ridderskabet i Danmark har lovet at komme kongen til hjælp i afbetalingen af hans og rigets gæld med 2 rd. af hver 100, som nogen af dem har udestående på rente, og kongen har ladet udgå breve derom til alle stænder i riget, at de lige så vel som adelen vil komme ham til hjælp. CU skal tilholde borgerskabet i Kbh. ligeledes at give 2 rd. af hver 100, de har udestående på rente, uanset om det er børnepenge el. deres egne. Ligeså skal han tilholde kongens tjenere, som dependerer

af renteriet, Holmen, arsenalet el. deslige, som ikke ressorterer under borgerskabet, at give 2 rd. af hver 100, de h ar udestående på rente. CU skal indsamle det altsammen betids og senest 1. dec. levere det på rentekammeret. Sjt, 29, 232. (Efter hr. kanslers befaling. L. Below) K.

31. juli (Frederiksborg) Ms. til lensmændene i hele Danmark. Ridderskabet i Danmark har lovet at komme kongen til hjælp i afbetalingen af hans og rigets gæld med 2 rd. af hver 100, nogen af dem har på rente, og kongen har også ladet befaling derom udgå til menige borgere og bønder, som de videre kan se af medfølgende åbne brev. De skal lade det forkynde i købstæderne og landsbyerne og siden se til, at ingen, der har børnepenge el. egne penge på rente, forskånes for hjælpen. Siden skal de betids indsamle pengene og allersenest 1. dec. levere dem på rentekammeret og sende kancelliet en designation. Da adelen ligeledes har lovet til samme tid at give 1 rigsart af hver td. htk., de besidder, skal adressaterne, hvis ufri folk i deres len besidder frit jordegods enten ved indførsel el. på anden måde, foreholde dem, at de skal give lige med adelen. Også disse penge skal de indkræve snarest og inden 1. dec. indlevere på rentekammeret tillige med, hvad de af andre i lenene kan indsamle. De skal stræbe mest muligt efter at tilvejebringe pengene i rigsdaler in specie. Sjt, 29, 233.

31. juli (Frederiksborg)  . b. til borgmestre, r d, menige borgerkab samt bønder og menige almue om rentepenge. Adelen har lovet til afbetaling af kongens og rigets af seneste besværlige krig forårsagede gæld at komme til hjælp med 2 rd. af hver 100, nogen af dem har udestående på rente. Kongen har, da han ikke tvivler om adressaternes affektion mod ham og deres fædreland, anset for godt, at de, så mange som har penge på rente, hvad enten det er børnepenge el. deres egne, ligeledes skal komme til hjælp med 2 rd. af hver 100, som de snarest skal levere til lensmændene, der er befalet at indsamle dem og senest 1. dec. at levere dem på rentekammeret. Sjt, 29, 233. (Tr.: CCD, V, 536).

Tilf.: NB. I de breve, hvor ingen købstæder er, skal *simpliciter* indføres [i indledningsformularen]: vores k re, tro unders tter bønder og menige almue etc.

31. juli (Frederiksborg) Ms. til kapitlerne i Danmark. Adelen har på kongens anmodning til betaling af hans og kronens i seneste

besværlige tid forårsagede gæld lovet at komme til hjælp med 2 dl. af hver 100, nogen har på rente. Kongen tvivler ikke om kapitlernes affektion mod sig og fædrelandet og begærer derfor, at også de godviligt vil komme til undsætning og foreholde alle under deres jurisdiktion at give 2 dl. af hver 100, hvad enten det er børnepenge el. deres egne. De skal indsamle hjælpen og til 1. dec. levere den på rentekammeret. Sjt, 29, 234. (Efter hr. kanslers befaling) K. (Jf. CCD, V, 536).

Tilf.: Ligelydende brev fik rektor og menige professorer ved Kbh. universitet samt bispnen i Fyn og professorerne i gymnasiet i Odense. (Konciperet efter hr. kanslers befaling) K. (Jf. CCD, V, 537).

31. juli (Frederiksborg) Ms. til bisperne i hele Danmark. Ridder-skabet i Danmark har til betaling af kongens og kronens gæld lovet at komme til hjælp med 2 dl. af hver 100, nogen har på rente. Kongen har derfor også ladet udgå åbent brev til provster og præster, at de vil komme til hjælp, som det nærmere erfares af det hosføjede åbne brev. Bisperne skal snarest forkynde det for provster og præster og se til, at ingen med penge på rente, hvad enten det er børnepenge el. deres egne, forskånes for hjælpen, som bisperne skal indsamle og allersenest 1. dec. indlevere på rentekammeret samt sende en designation til kancelliet. De skal anvende deres største flid på, at mest muligt tilvejebringes i rigsdaler in specie. Sjt, 29, 234. Orig. i Ribe bispeark. (C 4 – 252), LAV. (Jf. CCD, V, 537 og DKL, III, 340).

Tilf.: Det åbne brev til præster og provster lyder som det til almuen pag. 233 *mutatis mutandis*, og at levere pengene til stiftets superintendent. Orig. i Ribe bispeark. (C 4 – 252), LAV. (Jf. CCD, V, 537 og DKL, III, 340).

31. juli (Frederiksborg) Ms. til Christen Skeel og Oluf Daa. De skal tilskrive ridderskabet i Sjæll. om inden sidste august under deres hænder at tilsende dem *summarum* på deres jordebøger, hvorefter de skal lægge den bevilgede soldateske ligeligt ml. dem. Desuden skal de tilskrive dem om inden 1. dec. at levere til dem den bevilgede penge-hjælp under det vilkår, som 1638 af adelen selv blev sat og sluttet, og nu igen er bevilget og samtykket. Sjt, 29, 235. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik Peder Lange, Erik Juel, Henrik Rantzau og Manderup Due om adelen i Jyll. Item Falk Gøye og Laurids Ulfeldt i Fyn og Langeland. Gunde Rosenkrantz, Niels Krabbe og Joakim Gersdorff om adelen i Skåne. Erik Rosenkrantz i Loll. og Falster.

31. juli (Frederiksborg) Henrik Ramel fik brev at indtage borgmester i Odense Hans Nielsens søn Christen Hansen i Sorø skole, når der bliver plads ledig. Udt. i Sjt, 29, 235.

31. juli (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev at lade takser sejl, redskaber, takkel og tov med alt andet, som fra Holmen allerede er sendt el. herefter sendes til det nye skib Hannibal, der er bygget i Norge, og at kaptajn Gillius m. en norsk løjtnant Hans Pedersen, som han selv har begæret, straks må forløves til at begive sig med Den sorte Hund el. andet belejligt skib til Norge med Hannibal Sehested til at forrette, hvad ham der bliver befalet af statholderen. Udt. i Sjt, 29, 235. K.

31. juli (Frederiksborg) Forordning om øksenhandelen. Kongen erfarer, at stor misbrug i øksenhandelen daglig tiltager og optænkes. For at forekomme dette har han m. rigsrådets råd og betænkende anset for godt, at alle ikke adelige, som forpagter enten nogen af kronens ladegde el. adelens gde, i rette tid skal tage seddel af den, som gden tilhører, el. hans fuldmægtig m. 2 dannemænds underskrift på, hvor mange græsøksne han køber, og til martini tage seddel på, hvor mange han opstalter, og siden skal tages bevis på, hvor mange deraf sælges, underskrevet af herremanden el. hans fuldmægtig m. 2 dannemænds bekræftelse. Sedlerne skal leveres køberen til at levere til lensmanden på toldstederne, og uden sådan bevis må ingen øksne fra sådanne forpagtede steder passere. Og findes nogen forpagter at drive forprang og købe flere græsøksne, end på foderet kan staldes, el. i et år flere øksne at sælge, end han ved martini havde opstaldet, skal han have dem forbrudt til den, han har forpagtet gden af.

Ingen borger, som ikke selv driver el. udskiber øksne, må købe el. sælge flere, end i rette tid er opstaldet på hans eget indavlede foder.

Eftersom en del køber foder, foregivende at behøve det til sine heste el. køer, og bruger al sit eget indavlede foder til sine øksne for dermed at *eludere* forordningen, skal sådant ikke tilstedes, men derfor skal, til at forekomme sådant misbrug, den, som i købstæder vil indkøbe øksne til eget foder, være pligtig at give sin lensmand til kende, hvad han sår og avler af foder, og det skal stå lensmanden frit, om han ikke vil nøjes med sådan angivelse, at tilholde borgmester og råd under deres hænder at give fra sig beskrevet, hvor mange øksne hver borger, køer og heste medregnet, på sit eget indavlede foder kan overstalde fra martini til driften.

Da præster, fogder og bønder undertiden sælger øksne af stalden til udenlandske og undertiden til indvånere til at udføres, som er mod recessen, da ingen andre øksne må udføres end dem, som er overstaldet på kronens, adelens og borgernes eget indavlede foder, skal den, som bevises at købe sådanne øksne, have forbrudt øksnene, og de, som sælger dem, værdien deraf til herskabet.

Den, som giver seddel på flere øksne end på det sted fra martini til drivetid befindes at være staldet, og den, som tager sådan seddel, skal give 100 rd. for hvert par, 1/3 til kongen, 1/3 til landekisten og 1/3 til angiveren. Og for at bedre herom kan erfares, skal lensmanden på toldstederne årl. sende hver lensmand kopi af de sedler, som i hans len er udgivet, og derefter skal lensmanden være pligtig at inkvirere, og hvis nogen urigtighed kan opspørges, straks tiltale den skyldige og hænde dom over ham. Sjt, 29, 235. Orig. i DKanc. B 165 b. (Tr.: CCD, V, 537).

31. juli (Frederiksborg) Ms. til Henning Valkendorf. Afd. oberstløjtnant Petersens enke har anholdt om at få noget af hendes husbonds rest, da hun højligt behøver det til bekostning ved hans begravelse. Kongen godkender, at HV, hvis han har midler dertil, lader hende få 600 rd., som han tilbørligt skal afskrive på hendes afregning, at det igen kan kortes i hendes rest. FT, 5, 447. K.

1. aug. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at betale til postmesteren i Norge Henrik Morian de penge, som hidtil er blevet erlagt til de norske postbude. Udt. i Sjt, 29, 237. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

1. aug. (Frederiksborg) Ms. til fru Ide Skeel, Niels Parsberg, Holger Rosenkrantz Axelsen og Holger Rosenkrantz Børgesen. Kongen vil gerne bringe postværket ml. Danmark og Norge i god stand; men siden Halland blev overleveret til de svenske, kan dette ikke forrettes ved kronens tjenere alene. Han beder derfor adressaterne tilstede, at nogle af deres bønder, boende i Halland ved landevejen, må hjælpe til at befordre brevene, fra den ene til den anden. Dog skal der ikke pålægges hver bonde, som bruges dertil, større tyngde, end at han én gang hver uge lader føre et brev 2 mil, hvorfor han af postmesteren i Norge årl. skal blive betalt 10 speciedl. Da dette vel kan ske uden bondens skade, tvivler kongen ikke på, at adressaterne godvilligt vil samtykke heri. SkT, 7, 160.

1. aug. (Frederiksborg) Åben befaling til kronens bønder i Kolding-

hus len. Mogens Bille har andraget, at de fordrister sig til at vægre ham, hvad ret og billigt er, for de små beder, der efter jordebogen skal gives ham på kongens vegne, idet de påberåber sig et kongebrev, forundt dem for nogen tid siden, hvori prisen er specificeret på, hvad der skal gives for de små beder, når de betales med penge. Da lenet nu er forundt MB på afgift, og da kongens nævnte brev siger, at der skulle forholdes således, indtil kongen tilsiger andet, skal bønderne uden nogen undskyldning yde lensmanden de små beder, enhver er takset til i jordebogen, eller, hvis det forundes dem, give penge derfor, som ret og billigt kan være, og som andetsteds er brugeligt, såfremt de ikke, om nogen modvillighed befindes og bevises, vil tiltales og straffes vedbørligt. JT, 11, 356. Indl. 12. juli.

2. aug. (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev at lade opsende fornødne folk og skibsrum til Norge til at hente de bjælker, deler, »letter« og kalk, som Hannibal Sehested er befalet at lade bestille i Norge, nemlig 26 bjælker à 17 al., 60 tylder deler, 24 tylder træ til stolper og hanebjælker, 40 læster kalk, 2.400 »letter«, endnu 8 tylder bjælker à 20 al., som skal bruges til Sibylle og Galenthins reparation. Udt. i Sjt, 29, 237. K.

2. aug. (Kbh.) Wilhelm Mecklenborg fik brev at måtte begive sig hen, hvor han vil, og ikke længere for kongens tjenestes skyld opholde sig i Dynkiercken, da kongen ikke længere behøver ham dér til den ham hidtil betroede konsulbestilling. Udt. i Sjt, 29, 237. (Efter hr. kanslers befaling) K.

2. aug. (Frederiksborg) Ms. til Erik Grubbe og bispem i Århus. De skal indtage Thomas Jensen Remsnider i hospitalet i Århus, når der bliver plads ledig, at han kan blive underholdt lige med de andre arme dér. JT, 11, 357.

2. aug. (Frederiksborg) Ms. til Erik Juell og Jørgen Seefeld. Jørgen Munk t. Haraldskær har på egne, moders og søskendes vegne anholdt om befaling til dem om at gøre rigtig likvidation ml. dem, som er interesserede i Stubbergård. De skal m. kgl. fuldmagt snarest fordre de interesserede for sig og likvidere dem imellem, hvad der kan tilfalde enhver, når den efter fru Christence Juells død bliver ledig, eftersom hun er forlenet dermed på livstid, for at enhver kan vide sin anpart deri. JT, 11, 357.

3. aug. (Frederiksborg) Bestalling for Ditmar Bølke som berider på Antvorskov. Han skal have tilsyn med, at hestene og folerne får den tilbørlige varetægt, og at de i rette tid bliver optrænede og tilredne, og i alle måder forholde sig tjenligt og nyttigt dermed. Han skal, med virkning fra 16. marts 1647, af lensmanden på Antvorskov i årl. pension og besolding have 100 dl., 30 dl. til en hofklædning, 8 sldl. mdl. til kost for sig selv og 4 dl. til en dreng samt 20 dl. årl. til drengens løn, foder og mål til en hest samt nødtørftig brændsel. SjR, 21, 693. K.

3. aug. (Frederiksborg) Claus Andersen i Kbh. fik brev at måtte give årl. penge for sin landgilde, nemlig for 1 td. rug 10 mk., 1 td. byg 9 mk., 1 td. smør 16 rd., 1 td. havre 1 rd. og for ægt og arbejde 8 rd. Udt. i SjR, 21, 694. K. (Jf. 9. aug.).

3. aug. (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev at lade Hannibal Sehested, el. hvem der på hans vegne besøger ham, få 4 hopper og en hest til stod af dem, der nu findes hos ham enten på stalden el. græsset. Udt. i SjT, 29, 237. K.

3. aug. (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Kongen behøver årl. til Holmens fornødenhed 2.000 skippd. jern af forskellig slags, som de kan se af den designation, smeden på Holmen har gjort derpå, og som kongen har tilstillet statholderen i Norge. Det skal leveres af Celius Marselius. Kongen godkender, at han skal have 9 rd. for hvert skippd. stangjern. De skal straks undersøge og erklære, hvorledes de andre slags hidtil efter kongens ordre er godtgjort i renteriet. SjT, 29, 237. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

3. aug. (Frederiksborg) Afd. Holger Rosenkrantz' enke, børn og arvinger fik bevill. for billig fæste og sædvanlig afgift at måtte beholde de tiender, han nu sidst har haft i fæste til sine gde i Sjæll., Fyn, Skåne og Jyll., efter som disse efter hans død kan tilfalde hver af dem. Udt. i SkR, 5, 484.

3. aug. (Frederiksborg) Ms. til hr. Tage Thott. Afd. Holger Rosenkrantz' arvinger har begæret, at den, som hans gd. Glimminge tilfalder ved arv, for billig fæste og afgift må forundes de kongekorntiender, deres fader har haft i fæste. Kongen godkender, at TT på deres ansøgning må lade dem, frem for nogen anden, få nævnte tiender for billig fæste og afgift. SkT, 7, 160.

3. aug. (Frederiksborg) Malte Juul fik brev at tilholde Zacharias Sivertsen i Kristianstad straks i kancelliet at tilbagelevere kongens åbne brev, som han for nogen tid siden har erhvervet på et stykke jord sønden for Kristianstad ml. begge strømmene, som tidl. har været indelukket, da menige borgerskab hos kongen klager over, at deres privilegier herover tilføjes største skade. Udt. i SkT, 7, 160.

3. aug. (Frederiksborg) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Kongen har bevilget sin søn grev Valdemar Christian 10.000 rd. årl. For at han kan vide, hvor han skal søge dem, skal OP af Skanderborg slots afgift erlægge dem til kongens faktor Albert Baltser Bernts, som er befalet at overføre dem til VC på veksel. JT, 11, 357.

3. aug. (Frederiksborg) Ms. til Erik Grubbe. Jens Madsen i Grundfør, [Vester] Lisbjerg h. har andraget, at hans hustru for 14 dage siden har ligget et barn ihjel og nu i indeværende år også et andet, og foregivet, at det er sket af våde, da han og hans hustru var så forarmede, at de ikke kunne holde folk til at tage vare på deres børn, hvilket de også m. tingsvidne bevisliggør. Kongen godkender derfor, at hustruen for denne gang må skånes på sit liv for den begåede forseelse, dog mod at JM derfor aftinges til kongen og kronen efter yderste formue. JT, 11, 358.

4. aug. (Kbh.) Renteskriver Tomes Andersen fik skøde på en plads ved Holmens port ml. kapellan til Holmens kirke hr. Axel og skolen. Pladsen er ud til gaden fra nord til syd 25 al. bred, ml. hr. Axels og skolens plads bag ved »rivieren« fra nord til syd 25 al. bred, fra gaden til »rivieren« så vidt, som er opfyldt, er den fra vest til øst 20½ al. på begge sider ved hr. Axels og skolens plads. Han skal på pladsen bygge en god købstadbygning. Udt. i SjR, 21, 694. K. (Tr.: KD, III, 289).

4. aug. (Kbh.) Resident i Holland Martinus Tanch fik bevill. at udføre 3 kuskheste toldfri fra Danmark til Holland. Udt. i SjR, 21, 694.

4. aug. (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at indtage Frederik Rostorffs 2 stedsønner Herkules og Mikkell Madsen i Sorø skole, når der bliver plads ledig. Udt. i SjT, 29, 237.

5. aug. (Ibstrup) Niels Krabbe fik forlov at begive sig herved til sin

svoger Holger Rosenkrantz' begravelse. Udt. i SkT, 7, 161.

Tilf.: Ligesådant brev fik Iver Krabbe.

5. aug. (Frederiksborg) Ms. til Falk Gøye og Laurids Ulfeldt. En del af ridderskabet på Fyn resterer med den 1645 udlovede dalers kontribution. De skal alvorligt tilskrive restanterne om at indstille sig dermed, og, hvis det ikke sker, fremsende en fortegnelse over, hvad enhver resterer med til kancelliet. FT, 5, 449. (Efter hr. kanslers ordre) K.

5. aug.¹ (Frederiksborg) Ms. til Henning Valkendorf. Han skal tilholde borgmestre og råd i Odense, at de, når Cathrine v. der Hamsfort, boende smst., afgår ved døden, efter lovlig medfart lader hendes bo lovligt registrere. FT, 5, 452. (Efter hr. kanslers ordre) K.
1) Indført efter ms. af 6. aug. til Henning Valkendorf.

5. aug. (Kbh.) Ms. til Frands Lykke. Skriver på det store bryggers ved Kbh. slot Niels Jørgensen har berettet, at han har købt noget tømmer i Randers, som borgmestrene smst. har hindret ham i at bortføre, som FL kan se af NJs hosføjede supplikation. Han skal tilholde borgmestrene, at de lader NJ få sit tømmer, hvis de ikke med billighed kan have noget at prætere derpå. Han skal desuden snarest erklære, af hvad årsag og myndighed og med hvad billighed borgmestrene hidtil har forholdt NJ sit tømmer, så kongen kan resolvere på hans andragende. JT, 11, 358. Jf. Incl. 10. sept.

6. aug. (Kbh.) Ms. til Christen Skeel og Oluf Daa. I Roskilde er indkvarteret 26 ryttere, som Roskilde kapitel underholder. Da byen har lidt stor skade af ildebrand, så rytterne ikke vel kan logere der, skal de anordne, at de bliver henlagt andetsteds i landet, hvor de for betaling kan akkommoderes. Sjt, 29, 238. (Efter Otte Krags ordre) K.

6. aug. (Kbh.) Knud Gabriel[sen Akeleye] og Christen Eriksen fik brev at besigtige noget gods, som Henrik Ramel t. Bækkeskov begærer til mageskifte, nemlig 3 fæster i Malmøhus len i Giedinge by, Torne h., hvorimod han tilbyder at udlægge, så vidt nævnte fæster kan opløbe, 1 gd. i Sallerup s. og by, 1 gd. i Mellom Greffuie[?] og 1 gd. i Giesie. Udt. i SkT, 7, 161.

6. aug. (Kbh.) Hr. Tage Thott fik brev på kongens vegne at overvære ovenn. besigtigelse. Udt. i SkT, 7, 161.

6. aug. (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas og bispen. Lensmand på Bøvling slot Mogens Sehested har begæret jus patronatus til Gudbjerg kirke. De skal [osv. som i ms. 8. juni til Mogens Kaas og dr. Hans Mikkelsen]. FT, 5, 449. (Efter hr. kanslers ordre) K. Incl. 14. juli.

6. aug. (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas. Lensmand i Skt. Hans kl. Henning Valkendorf begærer i magelæg de boliger i MKs len, som Dynis Sørensen, Peder Hansen, Hans Nielsen, Niels Hansen og Bendt Knudsen påbor – imod 1 gd. i Oure (Oluf Madsen), og, hvis denne gds landgilde og ejendom ikke forslår, andet jordegods i lenet. MK skal erklære, om det begærede kan undværes mod det tilbudte. FT, 5, 449. (Efter hr. kanslers ordre) K.

6. aug.¹ (Kbh.) Ms. til Steen Bille og Henning Pogwisch. Fru Ingeborg Gyldenstjerne, afd. Hans Oldelands t. Uggerslevgård har til magelæg begæret flg. gods under Odensegård: i Uggerslev s. og by [her mangler oplysning om gde og deres antal. K har indføjjet »sex gaarde«, men dette er igen streget], som Anders Hansen, Oluf Eggertsen, Niels Knudsen, Joen Rasmussen, Niels Madsen og Jep Pedersen påbor og 4 gadehuse (Hans Pedersen, Niels Pedersen, Christen Nielsen og Hans Madsen) – imod flg. gods: i Munkebo s. i Dræby 5 gde (Poul Andersen, Anders Olsen, Niels Tommissen, Joen Hansen og Anders Christensen) og et langt gadehus m. 5 våninger (Anders Christensen, Hans Lauridsen, Laurids Mikkelsen, Peder Bertelsen Skytte og Mads Bertelsen), i Munkebo 2 huse (Peder Lund og Niels Jørgensen Smed), 1 jordløst hus (Laurids Olufsen) og et langt jordløst hus m. 9 våninger. De skal besigtige godset. Lensmand i Odense Henning Valkendorf skal på kongens vegne overvære besigtigelsen. FT, 5, 451. (Efter hr. kanslers befaling. L. Below) K.

1) Indført efter ms. af 12. aug. til Falk Gøye.

6. aug. (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Kongen har befalet lensmand på Rugård Steen Bille og landsdommer i Fyn Henning Pogwisch at besigtige noget gods ml. kronen og fru Ingeborg Gyldenstjerne, afd. Hans Oldelands t. Uggerslevgård. HV skal på kongens vegne overvære besigtigelsen. FT, 5, 452. K.

6. aug. (Kbh.) Sognepr. t. Gansted [Gesten] og Anst sogne i Riberhus len mester Niels Mortensen, som i seneste fejde havde lidt stor skade af ildebrand på sin gd. og boskab og nu siden på sit korn ved stor storm og uvejr, fik bevill. at oppebære 2 rd. af hver kirke i Riberhus len, som nogenlunde kunne undvære dem. Udt. i JR, 10, 470. Incl. 1. april.

7. aug. (Kbh.) Ms. til Kjeld Krag og Gabriel Akeleye. Tolder i Kbh. Henrik Møller og borger smst. Rasmus Jensen har andraget, at afd. Otte Brockenhuus skylder dem en sum penge, hvorom der også i Viborg landsting er gået i rette. Landsdommerne har tilkendt HM og RJ gældens betaling og tilforordnet dem gode mænd til efter dommen at gøre dem udlæg i OBs efterladte jordegods og løsøre. De tilforordnede mænd har begivet sig til Sebberklosters port og på HMs og RJs vegne begæret, at dem måtte forevises løsøre el. jordegods, hvorved de kunne fyldestgøres. Men der er intet fundet, som ikke allerede var udlagt til OBs andre kreditorer. Da kongen erfarer, at noget af OBs gods findes under forsegling i indvåner i Kbh. Laurids Hammers hus, skal adressaterne snarest gøre HM og RJ udlæg heri, så vidt det kan strække. Sjt, 29, 238. Incl. 4. aug.

7. aug. (Kbh.) Niels Krabbe fik brev snarest at hidsende en skude fuld af »neffuer«[?] og levere det til slotsfogden smst., hvilket skal forbruges til kongens fornødenhed. Fragten skal blive ham godtgjort. Udt. i SkT, 7, 161.

7. aug. (Kbh.) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim. Kongen havde forleden år anordnet, at de 2 markeder i Halsted og Saltvig skulle afskaffes, og i stedet et årl. marked holdes i Nakskov. Men borgerskabet her har nu besværet sig herover og mener at have nogle gamle privilegier, hvorved deres by har været forskånet for almindelige markeder, og har begæret, at kongen igen ville afskaffe dette. JFP skal snarest erklære, om det ikke kan henlægges til nogen af de andre små købstæder i Loll., og om de såvel som landet kunne have nogen fordel deraf. SmT, 6, 604.

7. aug. (Kbh.) Mageskifte. Malte Sehested t. Rydhavne får af kongen på Ribe kapitels vegne i Harsyssel, Ginding h., Sahl s. 1 gd. i Obitsø og 2 gde i Nørre Bjert – for 1 gd. og 1 bols jord i Vrenderup, Fåborg s., Skast h. og 1 gd. i Sahl s. og by, Ginding h. JR, 10, 471. (Jf. Kr. Sk., I,

553).

7. aug. (Kbh.) Genbrev fra Malte Sehested på ovenn. mageskifte. JR, 10, 471-72.

8. aug. (Kbh.) Bestalling for indvåner i Kbh. Arent Sundtum som vejer, vrager, tæller og måler på Bremerholm, provianthuset og tøjhuset fra 1. aug. 1647. [Bestallingen er i alt væsentligt enslydende m. bestall. af 9. maj 1634 for Laurits Nielsen og 9. febr. 1624 for Frants Mogensen. Sidstn. er trykt i CCD, IV, 140 og KD, II, 760]. SjR, 21, 694-98. Orig. i DKanc. B 223 e.

8. aug. (Frederiksborg) Ms. til rådet i Jyll. Kongen har bevilget, at af kronens tjenere, som skylder 200 td. htk. skal ligesom på adelens gods stilles en karl til arbejde på fæstninger i Jyll. el. gives 1 rd. ugl. De skal straks på lenene i Jyll. gøre et overslag over, hvor mange karle der efter nævnte takst skal stilles af hvert len, og med det første sende fortegnelsen til kancelliet. JT, 11, 358.

Tilf.: Ligesådannt brev fik hr. Mogens Kaas, Iver Vind og hr. Jørgen Brahe at gøre overslag på lenene i Fyn.

9. aug. (Kbh.) Claus Andersen i Borupgård i Kbh. len fik bevill. at måtte give i stedet for ægt, arbejde og landgilde af sin gd. for hver td. rug 10 mk., byg 9 mk., smør 16 rd. og havre 1 rd. og for ægt og arbejde 8 rd., som tilsammen beløber sig til 53 rd. 1 mk. Udt. i SjR, 21, 698. K. (Jf. 3. aug.).

9. aug. (Frederiksborg) Ms. til Niels Trolle. Roskilde har lidt stor skade af ildebrand, mest fordi de havde tækket deres huse m. stråtag og »skielnet« m. ler. Han skal derfor tilholde borgmester og råd at se til, at borgerne, som herefter bygger, tækker m. tagsten og »skelner« m. kalk, og at de, som allerede har tækket m. tag [stråtag], aftager det og i stedet tækker m. sten, for at forekomme videre ulykke, som derved kan forårsages. SjT, 29, 238. K. (Tr.: CCD, V, 539).

9. aug. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev snarest at gøre til ende med Frederiksborg ladedgs forpagtning el. erklære, hvorfor det ikke sker. Udt. i SjT, 29, 239. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

9. aug. (Frederiksborg) Tolderne i Sundet fik brev at lade til kon-

gens fornødenhed for nøjest mulige pris indkøbe og til vinskænken på Kbh. slot Morten Sorg levere 2 piber god *allectant*, 2 »boeder« *malvasier*, 4 piber *petersenum* og 20 oksehoveder vineddike. Udt. i Sjt, 29, 239. K.

9. aug. (Frederiksborg) Guvernør i Christian[pris] Axel Urup fik bevill. at købe i Danmark 50 heste og 500 svin og udføre dem til Holsten, dog mod at erlægge tolden derfor. Udt. i JR, 10, 472.

9. aug. (Frederiksborg) Ms. til Erik Juel. Der er tvist om Sønder og Nørre Bork kald i hans len, idet en Knud Poulsen, som af en del af sognemændene er kaldet dertil, har leveret sit kaldsbrev fra sig igen, og en anden ved navn Svend Pedersen er kaldet af major t. fods Laurids Pogwisch og nogle af sognemændene, men hvis kald siden er underkendt af EJ og bispen. Da de, som burde kalde, ved sådan uenighed har forbrudt deres kaldsret denne gang, skal EJ på kongens vegne forordne en anden til kaldet. Kongen ser gerne, at Søren Christensen, tidl. hører, nu skolemester i Ribe skole, kaldes frem for andre. JT, 11, 359.

10. aug. (Frederiksborg) Bevilling for borger i Kbh. Claus Andersen, at han i Knarendrup¹ sø, liggende ved den gd. han har i brug i Kbh. len, indtil videre må sætte og fiske m. 4 ruser, da det if. fiskemesteren kan ske uden skade for kongen. Sjr, 21, 698. K.

1) Således if. K. Indførslen har Korendrup.

10. aug. (Kbh.) Bevilling. Borgmester og råd i Helsingør har andraget, at byens skibsbro er meget brøstfældig, og begæret hjælp til dens reparation af de varer, der går ud og ind af byen. Det bevilges, at de indtil videre til reparation og vedligeholdelse af alle varer, der »for byen opskibes eller sælges«, for hver rd. må oppebære ½ sk., som kun må anvendes til skibsbroen. Sjr, 21, 699. K.

10. aug. (Frederiksborg) Knud Ulfeldt fik brev at lade Bjørn Ulfeldt først muligt af de midler, som er deputeret til soldatesken, betale 1.000 rd. og afkorte dem på hans hele fordring. Udt. i Sjt, 29, 239. (Efter hr. statholder Hannibal Sehesteds ordre) K.

10. aug. (Frederiksborg) Oluf Brockenhuus fik brev at tilforordne en dygtig og vederhæftig tolder i Båsted i Skåne, som kan oppebære kongens og kronens told af de varer, der herefter forhandles af borger-

skabet i Helsingborg, efter den frihed der er forundt dem. Udt. i Sjt, 29, 239. (Efter hr. kanslers ordre) K.

10. aug. (Frederiksborg) Ove Juul fik brev, at der er akkorderet med Gabriel Marselius, at der på veksel i år udbetales ham 2.700 kroner, hver til 3 franske gylden, til de unge herrer af Glyksborgs fornødenhed. Han skal, når de fremkommer, modtage dem og anvende dem til de unge herrers fornødenheder. Udt. i Sjt, 29, 239. K.

10. aug. (Frederiksborg) Å. b. Borgmestre og råd i Helsingborg har på menige borgerskabs vegne andraget, at der sker dem stor skade i deres næring og brug pga. håndtering og købmandsskab m. adskillige varer, som i Båsted ind- og udskibes af inden- og udenlandske og forhandles til omliggende egne. De har begæret, at sådan handel, som ikke plejer at ske i landbyerne, enten ganske afskaffes, el. at sådant købmandsskab alene bevilges borgerskabet i Helsingborg. Kongen har anset for godt, at i Båsted ingen sådan håndtering m. ind- og udskibning og anden købmandsbrug skal være tilladt nogen fremmed el. indenlandsk herefter, men at købmandshandel ved Båsted alene skal være forundt borgerskabet i Helsingborg, dog at de, af det, de håndterer, skal svare told og anden rettighed som andetsteds gives. SkR, 5, 484. Indl. 3. juli.

10. aug. (Frederiksborg) Hr. Tage Thott fik brev straks at sende et kvindfolk i Sjøleboderne i Malmø ved navn Ellen Stump herover. Udt. i SkT, 7, 161.

10. aug. (Frederiksborg) Ms. til Mogens Sehested. Sognepr. t. Engbjerg kirke hr. Jørgen Andersen har berettet, at præsterne smst. af Christian 3. er bevilget 2 td. korn af sognets kongetiende, som hans formænd også altid har fået, men som nu nogen tid har været forholdt ham. Da MS bekræfter beretningen, skal han alvorligt tilholde dem, som det tilkommer at yde kornet, at gøre det uden al undskyldning, da kongen ikke vil, at noget sker mod den til formændene givne bevilling. JT, 11, 359. Indl. 22. juni.

10. aug. (Frederiksborg) Ms. til Mogens Bille. Han har andraget, at en Niels Ibsen i Jerlev if. derom erhvervede vidnesbyrd i 1644 i kronens skove har ladet rodhugge en stor eg, kaldet Kongens Eg. For denne forseelse er han dømt ved herredstinget, hvilken dom han

formener at ville gøre magtesløs ved landstinget, da den ikke er forfulgt inden år og dag, efter at freden var sluttet. Da NI ikke var tilskyndet af rigets fjender til at fælde træet, men har hugget det til egen nytte, bør kongens udgangne mandat, som handler om trætter forårsaget af fjendernes indfald, ikke komme ham til befrielse, men det skal stå MB frit for endnu at tale på sagen og på tilbørlige steder ved lov og ret procedere mod NI. JT, 11, 350. Incl. 3. juli.

10. aug. (Frederiksborg) Åben befaling til Peder Lange, Falk Gøye, Laurids Ulfeldt og Erik Qvitzow. Der har nogle år været trætte ml. Gregers Krabbe på den ene side og Steen Bille og fru Anne Friis, afd. Laurids Lindenovs t. Oregård på den anden om Broefelled, som GK formener bør være og blive en fællesmark og »græsbed« herefter som tilforn, hvilken sag var indstævnet for seneste herredag, hvor den blev henvist til granskning [af gode mænd], som på åstederne kunne granske sagen m. alle dens omstændigheder og forfare, om efter det gamle rebebrev af 3. nov. 1590 skovene alene i Brofelleth skal være rebet el. også den ganske Brofelledtz mark med skov og mark deri skal være beregnet og adskilt i 2 parter ved reb, med sten og stabel og andet sædvanligt mærke, den ene til Steen Billes arvinger og den anden til Jørgen Skram, med hvad beskaffenhed på åstederne til sagens oplysning kan granskes og forfares. Da begge parter har betroet adressaterne granskningen, skal de m. kgl. fuldmagt snarest begive sig til de omtvistede åsteder og efter foranførte omstændigheder og de dokumenter, der forelægges dem, granske dem og enten forlige parterne el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 360.

11. aug. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at befale mester Hans Snecker at begive sig til Hørsholm og der tage mål af vinduerne på stenhuset. Siden skal han begive sig til Kbh. og bese vindueskarmene, som findes på reberbanen, om de kan bruges på stenhuset. Hvis de kan, skal vognmesteren lade føre så mange af dem derhen. Han skal også være HS behjælpelig med, at karmene bliver indsat og forsynet m. glas, så stuen kan være tør. Udt. i Sjt, 29, 239. K. (Tr.: KD, V, 313).

12. aug. (Frederiksborg) Ms. til Jørgen Seefeld. Til at fortsætte bygningen af den nye regenskirke behøves endnu en sum penge. Han skal anvende sin muligste flid til at opbringe 500 rd. af kirkernes beholdning i sit len og straks sende dem til dr. Laurids Mortensen, så

bygningen ikke skal forsømmes af mangel på penge. Sjt, 29, 239. (Efter hr. kanslers befaling) K.

Tilf.: Ligesådan brev fik kapitlet i Roskilde om deres kirker.

12. aug. (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Kongen har befaleet rentemestrene af forrige lensmænds regnskaber for Kronborg, som findes i rentekammeret, at undersøge, om de i vedføjede specifikation anførte genanter, årsløn og kostpenge er blevet betalt af toldkisten i Helsingør el. af lensmændene på Kronborg af lenets indkomst. Da kongen af rentemestrenes erklæring erfarer, at Kronborg slots daglige folk og tjenere, som er indført i specifikationen, i de forrige lensmænds tider er betalt deres genanter, løn og kostpenge af Kronborg lens visse og uvisse rente og indkomst, skal AK herefter ligeledes betale dem heraf, hvilket skal godtgøres ham på rentekammeret. Sjt, 29, 239. K.

12. aug. (Kbh.) Melchior Oldeland fik brev at måtte rejse til Jyll. i nogen tid for at forrette sine egne ærinder. Udt. i Sjt, 29, 240. K.

12. aug. (Frederiksborg) Hr. Tage Thott fik brev, at Hans Christoffer Jæger var befaleet i Malmøhus len at skyde og fange en del vildt, som skal saltet og forbruges til kongens fornødenhed. TT skal, når han besøges hermed, efter sædvane være ham behjælpelig på jagten m. folk og anden fornødenhed. Udt. i SkT, 7, 161.

12. aug.¹ (Frederiksborg) Ms. til Falk Gøye. Lensmand på Tryggevælde Sigvard Urne har andraget, at Magleby kirke i Stevns h., der skulle have haft nogle hundrede rd. i beholdning, da han overtog lenet, efter den beretning, som er gjort ham af FG, der på de tider var afd. Tyge Brahes børns formynder og forhørte og sluttede kirkens regnskab, men hvorom SU dog ikke hidtil har kunnet få nogen rigtighed el. specifikation af FG. FG skal med det første klarere el. forskaffe SU anden tilbørlig rigtighed på kirkens beholdning, for så vidt der på de tider var urigtighed, da FG som TBs børns værge overhørte kirkens regnskab. FT, 5, 450. K. Indl. 10. aug.

1) Indført efter brev af 19. aug.

12. aug. (Frederiksborg) Ms. til Hans Krabbe og Erik Lunov. Kapitlet i Viborg domkirke har andraget, at Erik Krabbe t. Strandbjerggård for nogle år siden efter sit udgivne brevs indhold af Viborg

domkirkes penge har lånt 150 rd., for hvilke han til sikkerhed for hovedstol og rente til domkirken har pantsat noget af sit jordegods, som han tidligere havde forskrevet til underpant for Christen Skeel Jørgensen, sognepr. t. Gråbrødre [kirke] i Viborg mag. Oluf Christensen og Margrete, afd. dr. Hans Wandals, smst., så vidt dette jordegods var bedre end hans gæld til CSJ, OC og Margrete, dr. Wandals. Kapitlet har begæret befaling til adressaterne om, at de skal indføre dem på domkirkens vegne i nævnte jordegods. De skal derfor m. kgl. fuldmagt snarest stævne kapitularerne og de andre interesserede for sig og indføre dem på domkirkens vegne i EKs pantegods og deri, så vidt »der« endnu kan findes, og det kan strække til, efter at OC og Margrete, dr. Hans Wandals har fået deres udlæg, udvise det til kirkens betaling. JT, 11, 360. Incl., udat., efter 14. maj.

12. aug. (Frederiksborg) Ms. til Hans Krabbe og Erik Lunov. Sognepr. t. Gråbrødre kirke i Viborg, mag. Oluf Christensen har på sine børns vegne og Oluf Johansen på afd. dr. Hans Wandals børns vegne andraget, at Erik Krabbe i nogle år har skyldt dem 708 rd. børnepenge, for hvilke han til underpant og sikkerhed har forskrevet dem det pantegods, som Christen Skeel Jørgensen tilforn havde i pant af EK for 2.000 rd., så vidt det kunne findes bedre end den gæld, han var CSJ skyldig. De har begæret, at adressaterne måtte indføre dem i nævnte gods. Disse skal derfor m. kgl. fuldmagt stævne de interesserede for sig og gøre OCs og HWs børn udlæg i det pantsatte gods, så vidt der endnu findes noget til overs, for at de kan få deres betaling deri, så vidt det kan strække til det, de har at fordre hos EK. JT, 11, 361. Incl., udat., efter 14. maj.

13. aug. (Frederiksborg) Ms. til hr. Tage Thott. Peder Nielsen i Nørre Rørum i TTs len har for nogle år siden begået lejermål med sin tidl. hustrus søstersøns datter, som er beslægtet i 3. led m. hans tidl. hustru. Han har allerede if. sin sognepræsts bevis stået åbenbar skrifte, men endnu ikke aftinget derfor hos TT på kongens vegne. Han begærer, at sådant må ske og ham derefter tilstedes »frihed og frelsning« og fri ægteskabsindgåelse i kongens riger. TT skal på kongens vegne aftinge for lejermålet efter hans yderste formue og derefter tilstede ham uhindret at bo og søge næring i kongens lande og riger og at begive sig i ægteskab med hvem, Gud og lykken vil tilføje ham. SkT, 7, 161.

13. aug.¹ (Frederiksborg) Bevilling. Henning Valkendorf t. Glorup agter den 12. sept. at gøre sin søn Christoffer Valkendorf t. Glorups bryllup i Odense og har begæret, at han i denne sørgelige tid må vies med sin brud på salen, hvilket bevilges. FT, 5, 454.

1) Indført efter ms. af 27. aug. til Henning Valkendorf.

13. aug. (Frederiksborg) Ms. til Frands Lykke. Kronens tjener Clemend Pedersen i Dingsø i hans len har andraget, at han i seneste ufredstid er ganske udplyndret og gerådet i højeste armod, og at han siden har anvendt størstedelen af sin formue på at kurere sin blinde og bedagede hustru, og har begæret nogen forskånsel på sin landgilde, så han igen nogenlunde kan komme på fode. Da hans andragende bekræftes af tingsvidne og erklæring af Peder Gersdorff t. Sæbygård og af FL, godkender kongen, at FL forskåner ham for et års landgilde. JT, 11, 362.

14. aug. (Frederiksborg) Ms. til Jørgen Kruse. Just Høeg t. Bjørnholm har andraget, at han snarest vil skifte m. sine børn. JK skal være til stede, når Mogens Høeg og Henrik Rantzau foretager skiftet, og se til, at JHs hustru fru Anne Rosenkrantz ikke vederfares andet herved, end ret og billigt er. JT, 11, 362.

15. aug.¹ (Kbh.) Forpagtningsbrev på Frederiksborg ladegd. Peder Svenske, som hidtil har forpagtet kongens store ladegd. ved Kbh., får på 6 år fra philippi jacobi 1647 til årsdagen 1653 forpagtningsbrev på al kornavl, høbjærgning, staldøksnes, køers og andet kvægs fodring, tilfødning og anden nytte og fordel, som kan fåes, af den lille ladegd. ved Frederiksborg m. tilliggende 2 ladegdsvange samt Strødam og Thuekiøb og kalvehaven ved ladegden samt de 7 kovange, Gadevang og Rønnevang. Bønderne skal, som sædvanligt, forrette ladegdens avl m. pløjning, sæd, kørsel af ladegdens avl og andet til Kbh., Helsingør el. Sundby færge, og hvad andet arbejde der kan falde vedk. avlen. Kongen vil lade bygningen, broer, porte og planker omkr. gden og i marken vedligeholde og har intet deraf forbeholdt sig undtagen hønsehøuset. PS må efter uvildige dannemænds skøn modtage, hvad kør og kvæg der nu findes, og, når forpagtningen er ude, levere det fra sig igen og da m. penge betale, hvad der efter vurderingen resterer. Er der ved forpagtningens udløb sået mere i markerne end nu, skal det efter vurdering kortes i afgiften. Han må beholde de tiender, som hidtil har ligget til ladegden. For hver td. smør, PS siden sidste philippi jacobi

leverer til hofholdningen, betales ham 20 rd., som godtgøres i den årl. afgift. Vangene, som nu ligger til ladegden, skal forblive der, og når der er olden, skal han nyde den olden, der kan falde deri. Desuden skal han nyde græsgangen til kvæg i dyrehaven om sommeren og i de andre vange, når der er indhøstet. Da ladegdsvangene er næsten uddrevne, fordi de årl. har været i brug og ikke udlagt til hvile, må han omveksle kovangene og lade bønderne, som hidtil sædvanligt, deri pløje og så, lukke og vedligeholde gærderne og i andre måder være ham hørige og lydige med at bringe korn, smør, ost og andet til de førnævnte steder, drive avlingen, lukke gærderne og forrette, hvad andet der falder til ladegdens behov. Alsønderup sognemænd, som altid har været ugedagstjenere til ladegden, skal fremdeles forblive det. Der er bevilget ham 200 læs ved til brændsel, som lensmanden på Frederiksborg skal udvise af kronens skove tillige m. nødtørftige staver og ris til at lukke og vedligeholde gærder med, som ladegdens bønder skal afhente. Han må til inventar modtage alt boskab og husgeråd, som nu findes på ladegden, og skal levere det fra sig lige så godt. Kørerne og deres opfødning skal takseres af uvildige mænd og indføres i inventariet, og han skal levere dem fra sig så gode, som han modtager dem. For forpagtningen skal PS og arvinger årl. til philippi jacobii levere på rentekammeret 1.400 gode enkende rd. in specie og desuden selv m. hø og rugfoder underholde 12 af kongens unge hopper og 20 foler. Desuden skal han, hvis kongen behøver det, på provianthuset i Kbh. efter kapitelskøb levere, hvad korn og anden afgrøde der kan falde på ladegden. PS må ikke afhænde el. på anden måde bortføre noget af dens hø el. rugfoder, men skal lade det altsammen opfodre og fortære på stedet, så gdens mark ikke for gødningens skyld forsømmes el. fordærves. Og da kongen selv vil lade bygningen vedligeholde, skal PS ingen flikkeri el. udgift tilskrive ham. Sjr, 21, 699-703. K.

1) Indførslen har april, men K aug.

15. aug. (Frederiksborg) Generalkrigskomm. Knud Ulfeldt fik brev »at foretage den forrige afregning gjort med hopffmand« Hendrick Hølnick, da på samme afregning neden for kommissærens hånd og segl findes antegnet nogle poster, at »hopmanden« desuden prætenderer og fordrer nogen rest for gammel gjort tjeneste. KU skal erfare, hvad videre prætention han kan have, sammendrage alt i én sum og tilstille ham det under sin hånd og segl, da det er betænkeligt at udgive nogen restseddell, medmindre afregningen tilforn er gjort og sluttet

uden al *limitation*. Udt. i Sjt, 29, 240. K.

15. aug. (Frederiksborg) Ms. til Kaj Lykke, Kjeld Krag, Jens Kaas, hofprædikant hr. Laurids Jacobsen og slotspr. t. Frederiksborg mag. Hans Mathisen Huusvig. De skal kalde Karen Reinholdts for sig i den blå stue og af hende erfare, hvem den er, som har villet lade kongen forgøre. Skønt hun mere end én gang i kongens egen nærværelse har sagt, at hun ved, hvem det er, som har haft sligt for mod kongen, har hun, når man ville vide, hvem der har sligt i sinde, altid svaret, at hun havde lovet ingen at sige det. De skal derfor formane hende at gå til sandheds bekendelse om sligt, som sagt er; thi hvis hun ikke vil sige det med det gode, »da kommer den vist over hende, som intet vil have nej«. Og for at samme *examen* ikke skal komme hende alt for ufornødet for, skal hofprædikanten og slotspræsten kalde hende for sig i aften i nævnte stue og formane hende, at hun i nat betænker sig vel, hvad hun vil sige i morgen. Sjt, 29, 240. (Efter kongens egen ordre) K.

15. aug. (Frederiksborg) Konfirmation på mageskifte. Lensmand på Båhus Iver Krabbe og jfr. Helvig Marsvin har andraget, at IK på sin hustrus vegne har arvet Clausholm hgd. m. tilliggende gods i Nørrejylland og HM Krogholm hgd. i Skåne m. tilliggende gods i Skåne, Sjæll. og Vendsyssel efter deres fader afd. Otte Marsvin t. Dybæk efter loddernes formelding. De ønsker at bytte lodder, såfremt deres kontrakt herom af 15. aug. 1647 må blive ratificeret af kongen, hvilket hermed sker. SkR, 5, 485.

15. aug. (Frederiksborg) Ms. til Erik Grubbe. Peder Gersdorff har for nogen tid siden fået befaling at være værge for Anders Sandberg t. Kvelstrup, som nu er udenlands, på skifterne efter hans afd. søstre fru Anne og jfr. Margrete Sandberg. Da PG nu af andre nødvendige forretninger er forhindret i at efterkomme befalingen, skal EG m. kgl. fuldmagt overvære skifterne som ASs værge og tage hans lod og andet til sig og se til, at ham vederfares ret. JT, 11, 362.

17. aug. (Frederiksborg) Hans Lindenov fik brev at tilstede hr. Rasmus Hansen, der nogle år har tjent som skibspræst og i den bestilling har forholdt sig skikkelig og vel, at lade sig høre for menigheden til det kald i hans len, som er ledigt, og hvis ingen dertil endnu er kaldet, og det ellers efter kirkeordinansen og i sig selv er forsvarligt, være ham behjælpelig heri. Udt. i Sjt, 29, 241. K. Incl. 17. aug.

17. aug. (Frederiksborg) Oluf Brockenhuus fik brev straks at begive sig lige hen imod Slagslunde, smst. af fogden erfare, hvor vejen, som er henlagt herfra mod Roskilde, skal gå over en sø på en holm og af holmen igen over søen, og for det første lade samme vej gøre fra det sted, som Frederiksborg len slipper, til samme sø, siden skal vejen gå *rectâ lineâ* fra den anden side af søen til åen, som går på Værebro mølle. Udt. i SjT, 29, 241. K.

17. aug. (Frederiksborg) Ms. til Mogens Høeg og Henrik Rantzau. Just Høeg har andraget, at han snarest vil skifte m. sine børn og begærer derfor denne befaling til adressaterne. De skal m. kgl. fuldmagt overvære skiftet, og, hvis tvist ml. parterne opstår, forlige dem el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 363.

18. aug. (Kbh.) Palle Urne og Joakim Gersdorff fik befaling at besigtige noget gods i Skåne ml. Corfitz Gabriel Akeleye og Lund kapitel. Kapitlets gods er: 1 gd. (Orme Aagesen) i Hassle, 1 gd. (Anders Nielsen) i Ormenes, 1 gd. (Per Aagesen) i Egerød og 1 gd. (Jens Olufsen) i Setoffte. Hvorimod CGA tilbyder: 1 gd. (Jens Peder-sen) i Tierup, 1 gd. (Bent og Bjørn Bentsen) i Muserød og 1 gd. (Per Gissel) i Kylie. Udt. i SkT, 7, 162.

18. aug. (Kbh.) Lund kapitel fik brev at lade sin fuldmægtig møde, når ovenn. besigtigelse skal foretages. Udt. i SkT, 7, 162.

18. aug. (Frederiksborg) Ms. til hr. Tage Thott. Kongen sender ham 2 for trolddom og signen berygtede kvindfolk, hvoraf den ene, Karen Reinholts, boende i Malmø, af fri vilje og ufordret er kommet hid over, og den anden, Anne Knudsdatter, Esbjørn Nielsens enke, boende i TTs len, er blevet fordret hid over, efter at hun er udlagt af KR. De er begge efter kongens ordre eksamineret og har utvungen gjort sådan bekendelse, som herhos sendes TT under de til samme eksamen forordnede gode mænds hænder. Da KR bl.a. bekendte, at hun har nedgravet et stykke af en særk i Vestergaden i Malmø, til hvilket formål kan TT se af akterne, skal han befale 2 el. 3 oprigtige personer, som kan følge hende til stedet, hvor hun selv i deres påsyn skal opgrave og tilstille dem det. De skal derpå overdrage det til TT, som straks med lovlig proces skal procedere mod de 2 kvindfolk ved deres hjemting, og for dommeren fremlægge deres frivilligt gjorte bekendelse, forfattet i nævnte akter, samt det nævnte stykke særk og

andet, som muligt kunne have til sagens oplysning. Dommeren skal efter alle omstændigheder og sagens flittige forhør dømme, som lovligt og forsvarligt kan være. TT skal underrette kongen om alt, hvad der passerer i sagen. SkT, 7, 162.

19. aug. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev snarest ved sin skriver el. andre vederhæftige uvildige mænd at lade ladegden ved Frederiksborg slot m. det inventarium, kvæg og andet, der findes, efter rigtig vurdering overlevere til Peder Svenske, som på nogle år har forpagtet den. Udt. i SjT, 29, 241. K.

19. aug. (Frederiksborg) Ms. til nogle lensmænd i Fyn¹. I 1644 er i Odense blevet bevilget, at af kronens og adelens tjenere, undtagen ugedagsbønder, til soldateskens underhold i provianthuset skal leveres af 2 hele, 4 halve gde og 8 bol 1 td. øl, 1 td. mel, 1 god side flæsk, 6 skålpd. ost, og i 1645 af hver 2 hele, 4 halve gde og 8 bol gives 1 td. øl, 4 skp. mel, 2 skp. havre. Da en del heraf endnu ikke er fremkommet, skal de lade det manglende indsamle efter den takst, som 1644 den 16. febr. blev gjort derom i Gamborg, og levere det til lensmand på Stjærholm Frands Pogwisch, som da siden skal forklare det i sit regnskab. FT, 5, 450. K.²

- 1) Lensmændene er if. K: hr. Mogens Kaas, Iver Vind, hr. Jørgen Brahe og Steen Bille.
2) Gengivet efter K, da indførslen er ufuldstændig.

20. aug. (Frederiksborg) Ms. til Wentzel Rothkirck. Kongens søn, hertug Frederik har ved sin staldmester begæret til sig selv 2 sortbrune heste og på hans fru moder [svigermoder], hertuginde t. Brunsvig og Lyneborg, landgrevinde t. Hessen Anna Eleonoras vegne 2 lysebrune heste, som hun vil lade bruge til sin kusk. WR skal, hvis der på Antvorskov blandt de unge heste findes 4 af det hår, som begæres, straks lade staldmesteren få dem. SjT, 29, 241. K.

20. aug. (Frederiksborg) Ms. til Laurids Ulfeldt. Frands Pogwisch t. Ravnholt har andraget, at der endnu ikke er afregnet m. ham ang. hans kommissariatsbestilling i seneste krigstid. Da han af sin gage har oppebåret en del penge af LU, skal denne snarest afregne med ham til den dag, folkene blev aftakket. FT, 5, 453. K.

20. aug. (Frederiksborg) Ms. til Niels Lykke. Niels Pedersen har i 16 år tjent i kongens ridestald og i seneste krigstid ladet sig bruge som

enspænder m. 2 heste i ritmester Christian Friis' kompagni if. hans pas' udvisende. Da han for sin lange tjeneste anholder om indtil videre promotion at måtte ride som enspænder under NLs kompagni og nyde traktement som de andre ryttere i kompagniet, idet han tilbyder selv at skaffe hest m. tilbehør, skal NL antage ham som sådan og akkomodere ham lige med andre, når han henvender sig herom. JT, 11, 363. Indl. 9. aug.

21. aug. (Frederiksborg) Konfirmation. Arent von der Kuhla har på kongens behag bevilget toldskriver i Helsingør Jørgen Beyer en lille tørvemose vest for Teglstrup fra Teglstrup gærde og ned til mosevandet i samme tørvemose, og tilladt ham at opstevne mosevandet til et fiskevand og gøre sig det så nyttigt, han kan. Kongen konfirmerer bevillingen. SjrR, 21, 703.

21. aug. (Frederiksborg) Elias Jørgensen fik brev at være møller ved Frederiksborg slot og at have tilsyn m. renderne smst. for 138½ kurantdl. 16 sk. i årl. løn. Udt. i SjrR, 21, 703. K.

21. aug. (Frederiksborg) Ms. til rigsråderne i Sjæll., Fyn og Skåne. Da øksenhandelen daglig aftager til undersåtternes mærkbare skade, skal de snarest forskrive de fornemmeste købmænd i hvert af de 3 lande og erfare deres mening om årsagen og om, hvordan øksenhandelen igen kunne komme på fode til kongens og undersåtternes gavn, og snarest indsende deres relation herom til kancelliet. Sjt, 29, 241. (Efter hr. kanslers befaling) K.

21. aug. (Frederiksborg) Ove Giedde fik brev at måtte rejse til Norge, da Bratsberg len og bjergværket i Norge nu og da behøver godt tilsyn, og blive der så ofte og så længe, han agter fornødent, indtil andet tilsigs. Udt. i Sjt, 29, 242. K. Indl. 14. juni.

21. aug. (Frederiksborg) Ove Giedde fik brev, at skibshøvedsmand Enevold Akeleye må forblive udenlands endnu et års tid, for at han desto bedre kan lade sig informere i navigationen og arkelikunsten. Udt. i Sjt, 29, 242. K. Indl. 14. juni.

21. aug. (Frederiksborg) Henrik Ramel fik brev at indtage i Sorø skole en af toldskriver i Helsingør Jørgen Beyers sønner, når plads bliver ledig. Udt. i Sjt, 29, 242. Indl. 20. aug.

21. aug. (Frederiksborg) Ms. til Axel Urup. Ove Giedde har begæret den plads af graven og volden ved Østerport i Kbh., som ligger næst op til det nye torv og langs gaden til den nye vej, der er lagt fra den gamle mønt over graven, og mod øst over graven til vognmesterens nye hus, som nu er opsat, så han mod torvet og gaderne kan bygge sine huse, og, som gravene nu er, anlægge damme og haver, som han bedst synes. AU skal bese og afmåle pladsen og erklære, hvor lang, vid og bred den bliver efter hans begæring, så vidt det ikke kan blive til hindring i værkets og gadernes anlæggelse. Og da OG tilbyder selv at bortføre den urenlighed, som ligger ml. afd. Albret Skeels gd. ved Grønnegaden (som han nu bor i) og op til den gade, som skal gå fra Østerport og forbi »Giøhuset« til Pilestrædet, for at han til gaden må udflytte sit plankeværk foran nævnte gd., da skal AU ligeledes lade det bese og afmåle og erklære, om kongen kan have nogen skade deraf, el. om det kan være gaden til forhindring, så kongen kan vide siden at resolve sig derom. SjT, 29, 242. K. (Tr.: KD, V, 313).

21. aug. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev af foged på Island Jens Sørensen straks at lade modtage det parti vadmel og strømper, han har bragt med sig derfra, og anvende det til kongens fornødenhed. Udt. i SjT, 29, 243. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

21. aug. (Frederiksborg) Ms. til foged på Island Jens Sørensen. Han har andraget, at Det islandske Kompagni bliver skyldig at betale kongen 2.000 rd. til michaelis, og vil vide, hvor pengene skal leveres. Når de er forfaldne, skal JS modtage dem af kompagniet og mod kvittering levere dem i kongens eget kammer. Han har desuden oplyst, at han på sin seneste rejse på kongens behag har tilbetroet en person ved navn Gregers Knudsen Bang Armestopens ombud og Sorefieldens syssel, hvoraf tilforn årl. er givet kongen 700 rd., og deraf for 2 års indkomst fået fisk og varer for 3.000 rd., hvilket på den manér skal kunne give kongen langt større profit, end han hidtil har haft deraf. Da dette giver kongen profit og ikke kommer undersåtterne til skade, godkender kongen, at GKB må forvalte de nævnte steder, så længe han forholder sig flittig og tro til kongens tjeneste. Han må for bestillingen få 100 rd. årl. og islandske tjeneres kost og løn, som JS skal føre sig til regnskab. SjT, 29, 243. K.

21. aug. (Frederiksborg) Ms. til Frands Pogwisch. Ritmester Levin

Büløw beklager sig højlgt over ikke at have fået samme månedssold på sit kompagni som andre ritmestre og begærer, at det snarest må ske. Da Knud Ulfeldt ikke har penge i forråd, skal FP straks, når LB henvender sig til ham, af de penge, han kan have hos sig, uden videre ophold lade ham få 300 rd. på sin gamle fordring mod hans bevis, som FP snarest skal sende KU til underretning. JT, 11, 364.

22. aug. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev, at de må lade alle musikanterne i kapellet til de sørgeklæder, der er bevilget dem, få lige godt klæde, nemlig til 11 rigsort alen. Udt. i Sjt, 29, 243. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

22. aug. (Frederiksborg) Ms. til Falk Gøye og Laurids Ulfeldt. Proviantmester i Fyn Hans Vilhelm har andraget, at han for rum tid siden efter kongens ordre til dem har indleveret sine proviantmesteregnskaber til 1. febr. 1645 til forhør, men endnu ikke er kommet til endelighed, og har begæret at måtte forhjælpes til endelig rigtighed. De skal uden videre *dilation* efter kongens tidligere ordre herom forhøre HVs proviantregnskaber over, hvad han i forgangne ufredstid har modtaget og igen leveret fra sig. FT, 5, 453. K. Indl. 11. aug.

22. aug. (Frederiksborg) Ms. til Jacob Lindenov. Fru Anne Brahe, afd. Ejler Qvitzows t. Elvedgård har anholdt om den befaling til JL, at han, da han er hendes næste søskendebarn og har hendes broderdatter »i senge«, så hun, undtagen sine egne søskendebørn, ml. hvilke og hende der er nogen irring, ingen nærmere værge og slægt efter loven har end ham, snarest begiver sig til Fyn og på hendes vegne overværer og har tilsyn med, at der med Elvedgård og gods sker hende fyldest, som det i sig selv er billigt og kristeligt, og som det stemmer med den af kongen og rigsrådet i Odense afsagte dom. Kongen befaler ham som begæret af AB. Sjt, 29, 244. K. Indl. 22. aug.

22. aug. (Frederiksborg) Mageskifte. Hans Bille t. Jungetgård får i Hald len, Nørre h. 2 gde i Grættrup, Junget s. og i Harre h. 1 gd. og 1 [bol] i Møgeltorum, Torum s. – for i Hindborg h. 1 gd. og 2 gadehuse i Grove, Brøndum s. og 1 gd. i Otting s. og by, i Harre h. 1 gd. og 1 gadehus i Snabe, Vile s., og i Nørre h. 1 gd. i Hestbæk, Rybjerg s. JR, 10, 473. (Jf. Kr. Sk., I, 553).

22. aug. (Frederiksborg) Genbrev fra Hans Bille på ovenn. mage-

skifte. JR, 10, 474-75.

22. aug. (Frederiksborg) Ms. til Jørgen Seefeld. Det gods i Salling, som Hans Bille ved mageskifte [22. aug. 1647, JR, 10, 473] har overdraget kronen, skal han indtage under sit len og indskrive det i jordebogen. JT, 11, 364.

22. aug. (Frederiksborg) Ms. til Frands Lykke. Han skal straks i Randers til hofholdningens fornødenhed bestille og betinge 80 spegelaks og uden ophold sende dem til kongens køkkenskriver, som straks vil betale dem med rede penge. JT, 11, 364.

23. aug.¹ (Frederiksborg) Ms. til Christoffer Lindenov. Brandskibet Håbet, som var tillavet til at følge med til Helligen Haffn for at indtage heste, skal han nu straks, så snart det kan blive sejlklart, sende til Island for at indlosse og til provianthuset i Kbh. føre kongens der liggende fisk. Om havnen, hvor de ligger, kan han få underretning af foged på Island Jens Sørensen, der nu er i Kbh. Den hvide Løve, Mariæ Boyert og Fortunæ Boyert skal han, så snart de kan blive klar, sende til Tønsberg efter brændeved, som de, efter den ordre der derhos sendes lensmanden smst., skal føre til Glückstadt. Sjt, 29, 243. K.

1) Indført ml. breve af 22. aug.

23. aug. (Frederiksborg) Ms. til Sigvard Urne og Christen Skeel. Fru Karen Krabbe, afd. Holger Rosenkrantz' t. Glimminge, Corfitz Rosenkrantz t. Demmestrup, viceadmiral Niels Trolle, øverstesekretær Otte Krag og fru Mette Rosenkrantz, afd. Niels Vinds t. Grundet har begæret denne befaling. Da deres afd. husbonds og faders [og svigerfaders] afd. HRs bo og løsøre, som er efterladt på Vemmetofte efter begæring er registreret og forseglet af gode mænd, og de (hans efterladte enke og børn) behøver et og andet under forseglingen, skal adressaterne begive sig dertil og i de tilstedeværende arvingers nærværelse åbne boet og tilstille dem, hvad de begærer deraf, og henlægge en rigtig specifikation herpå under forseglingen. Sjt, 29, 244. Indl. 29. aug.

23. aug. (Frederiksborg) Ms. til Axel Urne og Christoffer Bille. Ove Blik har andraget, at hans søster Maren Christoffersdatter, hvis værgemål han hidtil har forestået, for kort tid siden mod hans vilje og

samtykke har indladt sig i ægteskab med en ufri mand, og han har derfor begæret at måtte blive fri for værgemålet. Adressaterne skal være til stede, når OB leverer sin søsters værgemål til hende, og, hvis tvist opstår, forlige parterne el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 365. Indl. 12. aug.

23. aug. (Frederiksborg) Ms. til Mogens Sehested og dr. Erik Monrad. Maren Olufsdatter, afd. Mads Hansens, som nogle år har boet og virket som jordemoder i Ringkøbing, har andraget, at hun ikke alene af sognepræsten smst. uden nogen billig årsag, som hun mener, i 5 år er forholdt sakramentet, men endog af hans svoger, borgmesteren, først er blevet fængslet og siden forvist fra byen, hvilken sin nød hun har notificeret både den afgangne og den nuværende biskop i Ribe uden dog at have fået sin ret efter sin angivne videre forklaring. Adressaterne skal undersøge denne sags beskaffenhed og dens egentlige grund og mage det til hobe således, at hvis enten præsten el. borgmesteren uden lovlig årsag har gjort hende sådan uret, som hun angiver, de da tiltaler dem tilbørligt derfor og sørger for, at hun herefter admitteres til sakramentet og uhindret forbliver i byen. JT, 11, 365.

24. aug. (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Tilsynsmand på Frederiksborg slot Adam Berg har begæret en plads ml. den gamle kro og Hans Pedersens nye hus i hjørnet ml. søen og landevejen imod nævnte gamle kro, 48 sjæll. al. bred og 60 lang, at bygge et hus på. Kongen godkender, at AK udviser og afmåler ham pladsen som ansøgt; dog skal de sten, hugne som andre, der findes på stedet, forbeholdes til kongens eget behov, og det skal haves vel i agt, at landevejen ikke hindres af bygningen. Det forrige ms. [af 27. juli] til AK om denne plads kasseres. Sjt, 29, 245. K.

25. aug. (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Peter Kummerau og Didrik Liberin af Danzig andrager på egne og andre danzigborgeres vegne, at en hollænder Albret Gerdsen Kiipper v. Enkhiusen for købmandsgods, han har fået af dem og sendt fra Danzig til Holland, skylder dem og medparticipanter ca. 53.000 gylden efter den kontrakt, han har givet dem på at ville betale dette beløb i Danzig til visse terminer, og efter den bekendelse, han selv har gjort om samme gæld for borgmester og råd i Helsingør. PK og DL beklager sig over, at AGK ikke alene ikke har efterkommet sin forpligtelse til at

betale pengene til visse terminer i Danzig, men endog hemmeligt har begivet sig fra Danzig, hvorfor de med stor bekostning har måttet opsøge ham og endelig antruffet ham i Helsingør. De begærer, at han dér enten ved den holl. resident el. andre vederhæftige mænd må stille nøjagtig kaution, ikke at undvige fra byen, før han havde gjort endelig akkord m. sine kreditorer i Danzig, eller, hvis han ikke kunne skaffe sådan kaution, at sagen da måtte forhøres og endelig påkendes af borgmester og råd i Helsingør. Da AGK ikke alene for borgmester og råd i Helsingør har vedstået gælden, men også lovet at blive til stede, til han får akkord m. kreditorerne, som AK kan se af danzigernes fuldmægtigs egen relation og derpå funderede akter, skal AK herom gøre den holl. resident relation og hos ham erfare, om han vil sige god for AGK til danzigerne, at de snarest og inden en vis tid skal få deres penge. Hvis residenten vægrer sig, og AGK ikke kan stille anden borgen, skal AK tilholde borgmester og råd snarest at fordre parterne for sig på rådstuen og efter begges dokumenter om sagen afsige endelig dom. Sjt, 29, 245. K. Indl. 24. aug.

25. aug. (Frederiksborg) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev straks at lade staldene til avlsgden forfærdige, at der heri kan stå nogle heste, da det befrygtes, at der til prinsens begravelse ikke er plads nok i kongens egne stalde. Udt. i Sjt, 29, 246. K. (Tr.: KD, V, 314).

26. aug. (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Kongen har i 1636 ved åbent brev lovet Stalder Kaas t. Rosendal for billig fæste og sædvanlig afgift at måtte få kongekorntienden af Krop s., som er sognekirke til Rosendal, når den dør, som sidst har den i fæste. Da Claus Bille, som sidst har haft den, nu er død, og kongen erfarer, at hospitalsforstanderne i Helsingør, som på hospitalets vegne oppebærer fæstet og afgiften, difficulterer sig at give SK fæstebrev efter kongens benådning, men vil forhøje afgiften over sædvane, skal AK tilholde dem, at de straks lader SK få tienden for billig fæste og den sædvanlige afgift, som hidtil er givet, da de fleste bønder, som skal tiende, er SKs egne tjenere. Sjt, 29, 246. K. Indl. 26. aug.

27. aug. (Frederiksborg) Ms. til hr. Hans Mikkelsen. Han skal snarest begive sig til Als med de folk, Henning Valkendorf t. Glorup efter kongens ordre medgiver ham, og der indsætte den person i kaldet, som hertug Frederik af Nordborg hidtil ikke efter bøndernes kaldsbrev har villet stede til kaldet. Kongen har sendt HV kopi af sit

brev til hertugen, for at han og biskoppen kan vide at rette sig derefter. FT, 5, 453. K.

27. aug. (Frederiksborg) Ms. til Henning Valkendorf. Han skal holde en dygtig officer og 40 soldater parat, som snarest kan gå med superintendenten dr. Hans Mikkelsen til Als, når han efter kongens ordre skal indsætte den person i kaldet, som hertug Frederik af Nordborg hidtil ikke efter bøndernes kaldsbrev har villet stede dertil. Bekostningen på officeren og soldaterne skal hertugen betale, før de begiver sig derfra. Kongen tilsender HV en kopi af sit brev til hertugen, som HV skal vise bispem, for at de begge des bedre kan vide at rette sig derefter. FT, 5, 453. K.

28. aug. (Frederiksborg) Bestalling for Abraham Weigell¹ som fuglefænger ved Frederiksborg slot. Han skal i årl. løn have 30 rd. og en hofklædning, daleren til 6 slette mk., desuden 4 rd. mdl. i kostpenge, om vinteren et læs ved og 7 svendelys om ugen, desuden hvad han behøver til tråd og strikker til fuglegarnet og frø til fuglene, som skal forskaffes ham af fiskemesteren. Desuden er bevilget ham årl. 2 td. malt og 1 td. hvedekliid til at fodre drosler og kramsfugle med. Hans besolding begynder 12. aug. 1647 og udbetales af lensmanden på Frederiksborg. Sjr, 21, 703. K.

1) Således if. K.

28. aug. (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Kongens skibskaptajn Iver Hansen Kolding har andraget, at han på sidste herredage er tildømt på afd. Axel Moutts vegne at betale borger i Kbh. Jost Stidemand 184 rd. for adskillige kramvarer, som AM har fået, og hvorfor IHK har godsagt, og at han søger sin betaling igen hos AMs arvinger. Han begærer, da han som forlover har måttet betale JS gælden, og da afd. Erik Ottesen over AMs grav ikke alene har ladet anmelde, at de, som har rigtige beviser el. håndskrifter fra AM, skulle komme til ham, og at han ville forhjælpe dem til deres betaling, men også taget til sig de penge, Lucas Hendricksen har været AM skyldig efter derpå udgivet kvittering, at da EO's søn Berndt Ornings (som har vedstået faderens gæld) fordring, som han kunne have på renteriet, måtte indeholdes, til han selv kom hid ned. Adressaterne skal derfor anordne, at det, som BO kan have at fordre på kongens klædekammer, bliver indeholdt der, til han erklærer, hvorledes det er beskaffent med de penge, hans afd. fader EO på AMs vegne har

optaget hos LH. Sjt, 29, 246. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

28. aug. (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Kongen har bestilt et parti kalk, som skal ankomme til Dageløkke Slette og siden derfra føres til Frederiksborg. AK skal, når han får ordre herom, anordne, at kronens bønder uforsømt kører det herop. Sjt, 29, 247. K.

U.d. aug. (Frederiksborg) Ms. til nogle lensmænd i Sjæll. (Wentzel Rothkirck, Sigvard Urne, hr. Frederik Reedtz, hr. Christoffer Urne, Hans Lindenov, Christoffer Gøye og Roskilde kapitel). Da der endnu resterer en del af de penge i deres len, som er deputeret til Kbh.s fortifikation, skal de straks indkræve og sende dem. Sjt, 29, 247. K.

1. sept. (Kbh.) Bevilling. Lensmand på Nyborg hr. Mogens Kaas agter den [dato mangler] sept. at gøre sin datters bryllup i Odense og begærer, at hun i denne sørgelige tid må vies til sin brudgom på salen, hvilket bevilges. FR, 4, 449.

2. sept. (Frederiksborg) Kvittering. I afd. Otte Marsvin t. Dybæks bo er ved skiftet fundet 2 morgengavebreve, som hr. Corfitz Ulfeldt og Hans Lindenov har givet frøknerne, på de tider deres fæstemøer. Kongen har nu selv taget brevene i forvaring og kvitterer Iver Krabbe Tagesen og OMs andre arvinger herfor. Sjr, 21, 704.

2. sept. (Frederiksborg) Gabriel Akeleye og Herman Kaas fik befaling straks at begive sig til Holger Rosenkrantz' gd. i Pilestrædet i Kbh. og dér udtage og tilstille alle arvinger, hvad de begærer, og siden igen forsegle boet og deri nedlægge rigtig registrering på det udtagne. Udt. i Sjt, 29, 248. (Tr.: KD, V, 314).

2. sept. (Frederiksborg) Byfoged Claus Raffin fik brev at erklære, hvor de huller på det nye værk findes, hvor man kan komme igennem m. vogne. De gamle volde bør således af »borgeriet« haves i agt, at man hverken til vogns el. fods kan komme ud, som nu kan ske mange steder. Udt. i Sjt, 29, 248. K. (Tr.: KD, V, 314).

2. sept. (Frederiksborg) Ms. til Erik Juel og Jørgen Seefeld. Borger i Viborg Claus Christensen har andraget, at hans hustrus fader, afd. sogneptr. t. Sortebrødre kirke smst. mag. Peder Pedersen er død for 2½ år siden, men at hans formue endnu står uskiftet i boet, og har derfor

begæret, da han foruden sin hustrus arvelod har en ret stor sum til gode i boet, at adressaterne må befales at fastsætte en bestemt tid for alle PPs arvinger til at foretage skifte efter deres afd. fader og da først af boet gøre udlæg for al vitterlig gæld, først til fremmede og siden til CC, og derpå skifte det øvrige ml. arvingerne. Adressaterne får befaling til m. kgl. fuldmagt at udføre det begærede. Opstår der tvist, skal de forlige parterne el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 366. Incl. 4. aug.

3. sept. (Frederiksborg¹) Christoffer Lindenov fik brev straks at lade afhente et parti hjultømmer, som er betinget hos Gunde Rosenkrantz, fra hans gd. i Skåne til Kbh. Udt. i Sjt, 29, 248. K.

1) U. st., men K har Frederiksborg.

4. sept. (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. Den holl. resident begærer på Albret Gerdt Knippers vegne, at han må hensættes i et lideligere fængsel, nemlig i byfogdens hus i Helsingør. Dette godkendes. Dog skal AK alvorligt forstående byfogden at forvare ham, som han vil forsvare og stå i rette for modparten, om han bortkommer. Kongen godkender tilmed, at hvis residenten vil tale med AGK, må det tilstedes ham, dog at AGK, når det sker, forvares vel på rejsen og igen bringes tilbage i byfogdens hus. Sjt, 29, 248. K.

4. sept. (Frederiksborg) Ms. til Claus Sehested. Han skal straks sende så mange lunter fra Hindsgavl til Kbh., som 2 bøndervogne kan føre, og for at det des snarere kan ske, sendes ham derhos et pas, som den, der fremfører lunterne fra len til len, skal tage med sig. FT, 5, 454.

4. sept. (Kbh.) Ms. til Steen Rodsteen t. Lerbæk, Axel Urne, Christen Lange og Henrik Sandberg. Jfr. Johanne Lykke Iversdatter har på egne vegne og Iver Dyre t. Sørup på egne og sine døtre jomfruene Mette, Elle og Ingeborg Dyres vegne berettet, at JLI har afkøbt ID hans hgd. Hvidstedgård m. tilliggende gods if. det derpå udstedte købebrev og skøde. Pga. dette køb er der ml. JLI og ID og hans datter [døtre] opstået adskillig tvist. Da de alle har betroet adressaterne at adskille sig om denne tvist, skal de m. kgl. fuldmagt stævne parterne for sig på de omtvistede åsteder m. de breve og dokumenter vedr. tvisten, de hver især har, at forlige dem el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 366. Incl. 30. juli.

5. sept. (Kbh.) Hans Andersen i Søsrum i Stenløse s. fik bevill. indtil videre at måtte give penge af Søsrumgård i stedet for landgilde, ægt og arbejde, nemlig for hver pd. rug og byg, som hidtil er svaret i landgilde, 6 rd., for hver td. havre 1 rd., for hvert lam 1 rd., for hver gås 2 mk., for hvert par høns 2 mk. og for ægt og arbejde årl. 8 rd., i alt efter den takst, Oluf Brockenhuus t. Hjuleberg har gjort derpå, 43 rd. 32 sk. årl. Udt. i Sjr, 21, 705. K.

5. sept. (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at indtage sognepr. t. Munke Bjergby hr. Jens Muncks 2 sønner Alexander og Jens Jensen i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sjt, 29, 248.

5. sept. (Kbh.) De højlærde i Kbh. fik brev ved nogen af deres middel at lade åbne Simon de Passis bo, som findes under forsegling, registrere det, tilstille den holl. resident en kopi af registreringen og siden lade boet forsegle igen. Udt. i Sjt, 29, 248. (Efter Otte Krags ordre) K.

5. sept. (Frederiksborg) Ms. til hr. Tage Thott. Af Knud Ulfeldt t. Svenstrups relation erfares, at der ingen penge er for hånden, hvormed garnisonerne kan betales. TT skal derfor forhandle m. borger-skabet i Malmø om at forstrække garnisonen dér, til der indkommer penge, hvilket han må erlægge dem igen af de dertil deputerede skatter og skal blive ham godtgjort. SkT, 7, 163.

6. sept. (Kbh.) Bevilling. Studenten Christen Laugesen har for nogle år siden begået lejemål og kan derfor efter den sidste derom udgæede forordning ikke så snart tilstedes noget kald uden særlig benådning. Da han siden, både på universitetet og i øvrigt, har forholdt sig skikkeligt og lagt flid på sin bog, har kongen bevilget, at han herefter må betjene hvilken skole- el. kirketjeneste, han lovligt kan kaldes til. Udt. i Sjr, 21, 705.

Tilf.: Ligesådant brev fik studenten Jens Poulsen.

6. sept. (Kbh.) Ms. til de råder, som var til stede (hr. Corfitz Ulfeldt, hr. Christian Thomesen, Ove Giedde, hr. Christoffer Urne, hr. Christoffer Ulfeldt, Hans Lindenov, Jørgen Seefeld, hr. Frederik Reedtz og Niels Trolle). Da kongen formoder, at prinsens lig nu snart ankommer, skal de den 20. sept. møde i Kbh. og følge det, når det opføres. Sjt, 29, 249.

Tilf.: Ligesådannt brev fik adelen i Sjæll., Skåne og Loll. om at opvarte liget, nemlig i Sjæll. og Loll.: Henrik Ramel, Sigvard Urne, Otte Brahe St., Vincents Bille K., Rønnow Bille, Oluf Daa, Steen Beck, Melchior Oldeland, Køn Jochum Grabow, Christen Skeel Albrechtsen, Lave Beck, Flemming Ulfeldt, Peder Grubbe, Henrik Lindenov, Oluf Brockenhuus, Wentzel Rothkirck, Jørgen Kaas, Herman Kaas F., Arent von der Kuhla, Christoffer Lindenov, Christoffer Gøye, Jørgen Friis, Jobst Frederik von Papenheim, Erik Rosenkrantz, Christoffer Steensen, Gabriel Reensberg, Rubek Pors, Levin Bülow, Lave Bille, oberstløjtnant Eckstein, oberstløjtnant Krampe, Johan Phirx. – I Skåne: hr. Henrik Huitfeldt, Gunde Rosenkrantz, Falk Lykke, Niels Krabbe, Palle Urne, Henrik Lindenov Ottesen, Knud Gabrielsen, Jørgen Urup, Eiler Holck, Christen Eriksen, Claus Gagge, Jacob Grubbe, Iver Krabbe Mogensen, Wolff Hieronymus v. Krantz, Christoffer Mormand, Stalder Kaas, Bjørn Ulfeldt, Ebbe Ulfeldt Christoffersen, Knud Ulfeldt Christoffersen, Otte Thott, Joakim Gersdorff, Frederik Skade, Steen Brahe, Erik Hardenberg Gyldestjerne, Frederik Below. K.

6. sept. (Kbh.) Henrik Ramel fik brev snarest at aftakke Ulrik Christian Gyldenløves folk. Hans ride- og vognheste skal HR straks sende til Antvorskov. Hvis der blandt ridehestene findes en, der er tjenlig til stod, skal den sendes til Ulriksholm tillige med hans bøger, ubrugelige klæder og andet. Til den ende sendes ham et pas til den, som skal overføre det. Han skal også anordne, at UCG med Memmius Burinus og drengen Willum, som en tid har tjent ham, straks begiver sig til Frederiksborg. De penge, der behøves til aftakningen, skal HR selv forstrække og siden meddele kongen, hvem der på hans vegne skal modtage dem i Kbh. Han skal desuden sende kongen en designation på, hvad UCG skylder i logementet i Sorø, hvor han har ligget, og en fortegnelse over de heste, bøger og andet, som sendes fra Sorø til Antvorskov og Ulriksholm. Udt. i SjT, 29, 249. K.

6. sept. (Kbh.) Jobst Frederik von Papenheim fik brev at sørge for færger og skuder til at overføre 100 heste såvel som rustvogne, som skal indtages ved Heiligenhafen, og at akkordere med dem om billig fragt. Udt. i SmT, 6, 605.

7. sept. (Frederiksborg) Ms. til alle lensmænd i Danmark¹. Kongen har anset for godt, at der i lenene her i riget ingen rostjeneste skal

holdes længere end til philippi førstkommende.

Postscriptum. Der sendes dem herhos en forordning om korn og fremmed [for]arbejdet jern, messing og knipling, som de skal lade forkynde og siden holde over. Sjt, 29, 250. (Efter min broders ordre) K.

1) K har navnene på de enkelte adressater i Sjæll., Fyn, Jyll. og Skåne.

7. sept. (Frederiksborg) Forordning om korn, mel, kniplinger, jern- og messingarbejde, som fra fremmede steder indføres i riget. Da Danmark er velsignet med ønskelig vækst og korn, forordnes m. rigsrådets samtykke, at af alt fremmed korn skal svares pr. td. byg, malt og hvede 16 sk., af en td. gement fremmed mel 24 sk., af en td. sigtet mel 3 mk. og af en td. havre ½ mk. Og da der for kniplinger af guld, sølv og silke udføres mange penge af riget ligesom for jern- og messingarbejde, der gøres udenlands og indføres, og for at håndværkere, som kan gøre sådant, kan have større årsag til at nedsætte sig her i riget, og man således her kan få gjort, hvad man udfører penge for, påbydes, at der af sådanne kniplinger samt jern- og messingarbejder, foruden hvad der allerede gives til kronen, i kommissarietold skal gives 1/3 af det, varerne af dem selv billigt takseres at være værd. Tolderne skal, hvad enten sådanne varer indkommer land- el. søværts, se til, at det rigtigt fortoldes. Overtrædere skal efter toldordnansen have varerne forbrudt og desuden stå til rette. Heri skal lensmændene være tolderne behjælpelige. Sjt, 29, 250. (Efter hr. kanslers befaling) K. Orig. i DKanc. B 165 b. (Tr.: CCD, V, 540).

7. sept. (Frederiksborg) Ms. til Gregers Krabbe. Hvad Kirstine, afd. Mads Lassens har andraget, kan han se af hendes hosføjede supplikation. Han skal efter hendes ansøgning forhjælpe hende til ret, så vidt lov og ret tilsteder. JT, 11, 367.

8. sept. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at anordne, at de 4 leggere, som er bestilt til at følge med og tage vare på [her synes at mangle et ord, men det findes heller ikke i K] i skibene, som skal sendes til Heeligen Haffn efter prinsens lig, også får sørgeklæder, før de rejser. Udt. i Sjt, 29, 250. K.

8. sept. (Frederiksborg) Niels Trolle fik brev med flid at forfare, hvorledes kongens vej her ml. Frederiksborg og Roskilde bedst og ligest kan oplægges, og hvor mange broer og dæmninger derpå behø-

ves, og snarest erklære sig derom. Udt. i Sjt, 29, 251. K.

8. sept. (Frederiksborg) Tolderne i Sundet fik brev indtil videre af Embder borgeres skibe og gods, som ankommer i Sundet, ikke at oppebære videre told, end som hollænderne nu giver. Udt. i Sjt, 29, 251. (Efter hr. kanslers ordre) K. (Jf. CCD, V, 669).

8. sept. (Frederiksborg) Mageskifte. Jfr. Margrete Rosenkrantz t. Gundestrup får gods i Skåne i Helsingborg len i Allerum s. i Slusås og Larød og i Malmøhus len i Allerum s. i Ry – mod gods i Helsingborg len i Filborne s. og i Refs s. i Lyssekøbing, og i Landskrone len i Sakstrup s. i Kværlev. SkR, 5, 486. (Jf. Kr. Sk., I, 554).

8. sept. (Frederiksborg) Genbrev fra jfr. Margrete Rosenkrantz på ovenn. mageskifte. SkR, 5, 487. K.

8. sept. (Frederiksborg) Hr. Tage Thott, som ønskede at vide, hvordan han skulle procedere mod de ham tilsendte troldkinder, fik befaling at fortfare mod dem efter lands lov og ret, og som det plejer at ske i slige tilfælde, efter deres bekendelse, som var tilsendt ham herfra. Udt. i SkT, 7, 163.

8. sept. (Frederiksborg) Ms. til Claus von Ahlefeldt. Hr. Frederik Reedtz har til magelæg begæret en kirkegd. (Mads Andersen) ved Vedø i Koed s. og by i CAs len, hvoraf herligheden ligger til Kalø slot, og som skylder årl. til kronen 12 skp. malt og 1 brændsvin. Det andet, som præsten nyder, begærer FR ikke. Herimod vil han udlægge en gd. (Rasmus Pedersen) nærmere ved Kalø i Kolind by, som årl. skylder 1 ørte rug, 1 ørte byg og 1 brændsvin. CA skal erklære, om det begærede kan undværes mod det tilbudte. JT, 11, 367.

8. sept. (Frederiksborg) Ms. til Jørgen Seefeld. Christen Skeel har på sin fætter Christen Skeel Jørgensens vegne til mageskifte begæret 2 små enge, som ligger til præstens gd. i Langå ved Ulstrup, imod anden ligeså god engbund. JS skal erklære, om det begærede kan undværes. CS har desuden begæret befaling til JS om, at Mellerup fæрге, som i seneste krigstid er ødelagt, må vedligeholdes. Hvis dette kan ske uden kronens skade, skal han lade færgen reparere og vedligeholde og ellers forklare, hvorfor det ikke kan ske, og hvorledes det dermed er beskaffent. JT, 11, 367.

9. sept. (Kbh.) Mageskifte ml. kongen og Wentzel Rothkirck t. Krogsgård. WR får gods i Skast h. i Tjæreborg s. og by, i Uglvig i Nykirke s. og halvparten af Gummesmark – mod gods i Skast h. i Hostrup s. og by, i Store Darum, i Tjæreborg og i Brømdumdam i Brøndum s. Sjr, 21, 705-11. K. (Jf. Kr. Sk., I, 554).

Tilf.: WRs genpart på ovenn. mageskifte lyder ord fra ord som dette, undtagen at det gods, han har skødet kongen, er først indført, og siden det, kongen skøder ham. K.

9. sept. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at anordne, at de ryttere, som skal underholdes af Kbh. len, henlægges i Kbh., da det kan ske uden borgerskabets skade, idet de skal underholde sig selv for det, der gives dem af bønderne efter den allerede gjorte anordning. Udt. i Sjt, 29, 251. K. (Tr.: KD, V, 315).

9. sept. (Frederiksborg) Oluf Brockenhuus fik brev at anordne, at de ryttere, det tilkommer Roskilde kapitel at underholde, henlægges til Køge, da de for den store skade, Roskilde nylig har lidt ved ulykkelig ildebrand, ikke kan blive der, og det kan ske uden afbræk for Køge, idet de skal underholde sig selv for det, der gives dertil. Udt. i Sjt, 29, 251. K.

9. sept. (Frederiksborg) Dr. Jesper Brochmand fik brev at tilholde de præster i hans stift, som har formue, at komme hr. Niels Christensen i Milløse [Nidløse] og andre lige så nødtørftige præster til hjælp i skattens udlæg, som han eragter, enhver bedst kan tåle det, da de, som har formue, synes at kunne anvende den bedre og berømmeligere til deres nødtørftige medbrødres hjælp end til bryllupper, barsler, klæde- dragt og anden unødigt bekostning, hvorved den tarvelighed, som anstår deres stand i disse tider, lidet agtes. Udt. i Sjt, 29, 251. K.

9. sept. (Frederiksborg) Hertug Frederik t. Slesvig og Holsten fik bevill. at måtte købe 400 får i Nørrejyll. og mod sædvanlig told udføre dem til Holsten. Udt. i JR, 10, 475.

9. sept. (Frederiksborg) 3 hamborgere, Hans Erlingkap, Jacob Hamburg og Daniel Wildeshausen, fik bevill. at lade arrestere en Christen Madsen, der efter sin udgivne obligation skylder dem en anselig sum penge og ikke har erlagt den til rette termin, men er flygtet fra én by til en anden, og anholde ham, til han rigtigt contenterer dem.

Udt. i JR, 10, 475. Incl. 2. sept.

9. sept. (Kbh.) Ms. til Frands Lykke. Han har for nogen tid siden fået befaling at købe et parti spegelaks til hofholdningen, men af hans erklæring har kongen erfaret, at der ikke kan skaffes så mange som befalet, fordi FL ikke blev underrettet i rette tid. Han skal billigst muligt købe dem, der kan fås, og sende dem i rette tid. JT, 11, 368.

9. sept. (Frederiksborg) Ms. til Gregers Krabbe. Det gods, Wentzel Rothkirck ved mageskifte har overdraget kronen [9. sept. 1647, SJR, 21, 705] skal han indtage under sit len og indskrive det i jordebogen. Da der blandt det gods, WR har fået, er noget, som herredsfoged Hans Christensen nu besidder og selv nyder hele landgilden af, skal GK og flg. lensmænd på Riberhus derimod til WR årl. af det gods, han udlægger til kronen, svare så megen landgilde, som HC, mens han er herredsfoged, årl. oppebærer af det gods, han har for sin bestilling, og have i agt, at han, så længe han ustraffet betjener sin bestilling, nyder det gods, han besidder, på samme vilkår, som han hidtil har haft. Men hvis han for nogen grov forseelse skulle tilfindes at svare bøder, da skal de komme kongen og ikke WR til bedste. Og når han ikke længere kan betjene sin bestilling el. dør, skal det gods, han besidder, følge WR og hans arvinger i henhold til skødet. JT, 11, 368.

10. sept. (Frederiksborg) Konfirmation på borgmestres og råds på kongens behag forfattede artikler, dat. Viborg rådhus den 28. marts 1631, for håndværkerne i Viborg. Kongen forbeholder sig at forandre dem efter tidernes beskaffenhed og betinger sig, at kapitlet i Viborgs privilegier og friheder, som det er benådet med af ham og hans forgængere, ingen præjudice tilføjes.

Artiklerne er forfattede i henhold til kongens »nye forordning«. Da denne kræver, at der i hvert håndværk skal være en oldermand, og da der i Viborg kun findes få »embedsfolk« af samme håndværk, har man for bekvemmeligheds skyld delt alle håndværkere under 6 oldermænd: 1. Skræddernes lav m. Christen Winter som oldermand, 2. skomagerlavet m. Søren Andersen Skomager som oldermand, 3. alle slags smede (guldsmede, kedelsmede, grovsmede, knivsmede, bøsse-magere, sejermagere, sværdfege, sadelmagere, »reimer« [remmesnidere], hattemager[!], tinstøbere, klejnsmede) m. Claus Bøse-magere som oldermand, 4. felberedere, malere, buntmagere og handskemagere m. Clemend Lauritsen som oldermand, 5. snedkere,

murermestre, »suarrer« [drejere], tømmermænd, hjulmænd og bødkere m. Søren Rasmussen som oldermand og 6. væverne m. Oluf Væver som oldermand. [Artiklerne er ord- og bogstavret aftrykt i Samlinger til Jydsk Historie og Topografi, 3. rk., III, s. 469-74]. JR, 10, 475-80. Orig. i LAV, Lav. 33, Skomagerlaugets ark. Indl. 21. april.

11. sept. (Frederiksborg) Ms. til Henrik Ramel. Med kongens fodermarskal sendes ham 400 rd. til aftakning af Ulrik Christian Gyldenløves folk, når der fra rentekammeret sendes ham afregning på, hvad hver tilkommer, hvorom rentemestrene har fået befaling. Alle UCGs heste skal han sende til Antvorskov, både dem, han har foræret bort, og de andre undtagen den, som tilkommer generalmajor Claus von Ahlefeldt, da den på hans ansøgning skal følge ham. Da en hob af UCGs klæder findes i kufferter og pakker under mester Jens Dolmers lås, så ingen ret forskel kan gøres på, hvad der tilhører UCG og hvad JD, skal HR i JDs nærværelse udtage UCGs tøj, lade det registrere og efter tidl. befaling sende det til Ulriksholm og tilstille kongen en designation derover. Når det er forrettet og UCGs folk aftakket, skal HR give ham og Memmius Burinus ordre at forføje sig til Frederiksborg. Sjt, 29, 251. K.

11. sept. (Frederiksborg) Henrik Ramel fik brev, at hr. Niels Aagaard må forfremmes til den vakante *eloquentiæ profession* på Sorø, da han både i offentlig disputation og læsning af dekanus og samtlige professorer på Sorø er befundet dygtig dertil. Udt. i Sjt, 29, 252. K. Indl. 4 sept.

11. sept. (Frederiksborg) Ms. til Henrik Ramel. Mester Jens Dolmer har begået adskillige grove ekscesser og brugt ganske uhorlige »procedere« mod Ulrik Christian Gyldenløve. HR skal derfor straks tiltale ham derfor for dekanen og samtlige professorer på Sorø akademi og hænde dom over ham, hvorledes han derfor bør straffes. Til den ende sendes HR de vidnesbyrd, som er tilskikket kongen, og JDs svar derpå, da han efter kongens befaling blev forhørt. Når dommen er afsagt, skal HR indtil videre ordre sikre sig hans person. Sjt, 29, 252. K.

11. sept. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev uden ophold at gøre afregning med Ulrik Christian Gyldenløves folk og tilsende

Henrik Ramel afregningen, at han straks kan fortfare med aftakningen, hvortil de nødvendige penge allerede er sendt ham herfra. Udt. i Sjt, 29, 252. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

Postscriptum: De skal tilkommende mandag hidsende 500 syvtommersøm.

11. sept. (Frederiksborg) Ms. til Christoffer Lindenov. Han skal snarest begive sig »til sejls« til Helligen Haffn m. de 2 skibe, som er forordnede til at hente prinsens lig. Når kongens gesandter kommer dertil med det, skal han straks indtage det i skibet efter den ordre, gesandterne giver ham og snarest forføje sig hid med skibene. Sjt, 29, 252. K.

Postscriptum: Han skal hidsende 10 tylter norske deler og 30 tylter vragdeler, som skal hidføres m. rustvognene. Kan de føre mere, skal bjælker hidsendes, som skal bruges til slottet her.

11. sept. (Frederiksborg) Ms. til hr. Mogens Kaas. Da han har erklæret, at nogle poster, som bønder i hans len havde angivet ham for, er ubeviselige og usandfærdige, skal han tiltale de bønder, som har været årsag til sådan falsk beretning, og hænde dom over dem, at de, andre til afsky, kan blive straffet for sådant usandfærdigt angivende. FT, 5, 454.

12. sept. (Frederiksborg) Hr. Tage Thott fik brev, at jfr. Margrete Rosenkrantz t. Gundestrup i magelæg til kronen har udlagt sin gd. (Aage Jensen) Querløff, Sakstrup s., Landskrone len, som årl. skylder 40 skp. byg, 2 td. havre, 1 dl. gæsteri, 1 »teye«, 2 sk. grot. Han skal modtage den under lenet og indskrive den i jordebogen. Udt. i SkT, 7, 163.

12. sept. (Frederiksborg) Hr. Christoffer Ulfeldt fik brev, at jfr. Margrete Rosenkrantz t. Gundestrup i magelæg til kronen har udlagt flg. gods i Helsingborg len: i Følbaarne s. 3 gde, den første (Oluf Pedersen) skylder årl. 6 td. byg, 1 td. havre, 1 dl. fodernød, 1 dl. gæsteri, 1 gås, 1 lam, 1 par høns, den anden (Hans Eriksen) skylder 6 td. byg, 1 td. havre, 1 dl. fodernød, 1 dl. gæsteri, 1 lam, 1 gås, 1 par høns, den tredie (Anders Bentsen) skylder 3 pd. smør, 1 lam, 1 gås, 1 par høns, 1 dl. fodernød, 1 dl. gæsteri, 14 sk. arbejdspenge; 1 gd. (Peder Bentsen) i Liusekiøbing, Refs s. skylder 4 td. landgildebyg, 21 sk. 1 alb. fogedgæsteri, 1 bolgalt, 3 mk. 2 sk. herregæsteri, 1 mk.

dagsværkspenge, samt 3 gadehuse i Følbaarne, som hver giver 1 rd. Dette gods skal hr. Tage Thott[!]¹ modtage under lenet og indskrive i jordebogen. SkT, 7, 163.

1) Må være fejl for hr. Christoffer Ulfeldt.

12. sept. (Frederiksborg) Ms. til Steen Bille og Henning Pogwisch. Lensmand på Odensegård Henning Valkendorf har til magelæg begæret flg. gods i Nyborg slots len: i Gudme h. i Vejstrup s. og by [de boliger, antal ikke nævnt], som Dines Sørensen, Peder Hansen, Hans Nielsen, Niels Hansen, Niels Hansen[!] og Bernt Knudsen påbor – imod [den gd.] i Oure, som Oluf Madsen påbor, og, om fornødent, andet gods. De skal besigtige og lignede de boliger, HV begærer, og den gd., han vil udlægge, mod hinanden. Lensmand på Nyborg slot hr. Mogens Kaas skal på kongens vegne overvære besigtigelsen. FT, 5, 455.

12. sept. (Frederiksborg) Ms. til Gregers Krabbe. Der tilsendes ham herhos en kopi af Wentzel Rothkircks genbrev på det gods i Skast h., han har tilskiftet sig af kronen, pga. den vragts herlighed liggende til kronens gods, som kongen i mageskiftet har forbeholdt sig. Kopien skal forblive på Riberhus til efterretning for GK og kommende lensmænd. JT, 11, 370.

13. sept. (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Daniel von Buchwaldt har begæret, at ingen anvisning el. besked af renteriet måtte meddeles nogen, som kunne anholde derom, ang. det regnskab, han på sine afd. brøders vegne har gjort og fået kvittansiarum på, før han er blevet hørt og advaret derom, så han sin nødtørft derimod kunne berette og have i agt. Hvis nogen angiver at have noget at præterdere ang. dette regnskab, må de derfor intet udstede, som kan præjudicere DB, før han er hørt. Sjt, 29, 253. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

14. sept. (Frederiksborg) Niels Trolle og dr. Jesper Brochmand fik brev at dømme efter ordinansen og andre om kald udgangne forordninger i den sag om et kald i Ringsted len, når den lovligt indstævnes af Jørgen Seefeld. Udt. i Sjt, 29, 253. K.

15. sept. (Frederiksborg) Niels Trolle fik brev snarest at begive sig til Kbh. »til at lade ligge Albret Baldtzers skib ind for byen og siden lade det bese og vurdere af dem, som forstår sig derpå«, hvad det kan være værd, som det nu ligger under sit takkel og tov. Derefter skal det

aftakles og lægges ind i flåden, dog skal taklet ikke bringes i land, men blive i skibet, hvorfor overdelen derpå skal »digtes« vel, at redskabet i vinter ingen skade tager. Udt. i Sjt, 29, 253. K.

15. sept. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at tilholde bønderne i Kronborg og Frederiksborg len at give Hans Holst noget årl. til at vedligeholde deres gewehr med, der henlægges i kirkerne, som det kan eragtes ret og billigt og andetsteds plejer at ske. Udt. i Sjt, 29, 253. K. Incl. 10. sept.

15. sept. (Frederiksborg) Jægermester Hans Dibolt fik brev, at skovriderne på Bornholm og Langeland må bytte tjeneste. Udt. i Sjt, 29, 254. K.

15. sept. (Frederiksborg) Berent Henriksen fik skovriders bestall. på Bornholm, »hvilken bestalling lyder aldeles som hans formands, hvilken findes indført pagina 357« [24. okt. 1641]. Udt. i SkR, 5, 486.

15. sept. (Frederiksborg) Morten Kallas fik bestall. at være skovri-der på Langeland. »Samme bestall. lyder ord fra ord lige med andre bestallinger«. Udt. i FR, 4, 450.

16. sept. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at måtte lade udvise et byggested til Christen Madsen, boende i »Krogen« [vel: kroen] foran Frederiksborg slot ved siden af det, som er forundt (opsynsmand her ved slottet)¹ Johan Adam Berg, 60 al. lang imod den gamle kro og 60 al. bred mod søen. CM må dog ikke bygge så nær ved JAB, at denne hindres fra indkørsel, og han skal efter eget tilbud bygge en god, sirlig købstadbygning. AK må ligeledes udvise klokkestiller her smst. Rasmus Pedersen en byggeplads, imod den gamle kro 30 al. bred og 48 al. lang mod søen, mod derpå at sætte en god købstadbygning. Han må dog ikke bygge så langt ud, at gaden og vejen hindres el. fordærves. Og kongen forbeholder sig de hugne og andre sten, som findes i stenbroen og på pladserne. Udt. i Sjt, 29, 254. K. Incl. 9. sept.

1) Således if. K.

17. sept. (Frederiksborg) Ms. til Iver Vind og hr. Jørgen Brahe. Borgmestre og råd i Odense har andraget, at de der smst. foruden 2 alm. markeder fra arilds tid har haft et marked til skt. mikkels dag for

borgerskabet alene, hvor der da aldeles ingen fremmede kræmmere el. håndværkere har været tilladt at stå med deres varer, el. omliggende købstæder at indkøbe varer, som det videre ses af deres hosføjede supplikation og tingsvidne af Odense byting, hvorefter de også har erhvervet sådan frihed ved kongens åbne brev. Borgmester og råd i Nyborg beklager sig nu over, at der hermed imod gammel brug sker dem forkort, da de hidtil uforment har besøgt nævnte marked, som hosføjede kopi af Nyborg borgeres i kancelliet indleverede supplikation udviser. Adressaterne skal snarest fordre borgmestre og råd i de to byer for sig, høre begge parter og siden sende deres beretning herom til kancelliet, så kongen kan vide at resolve derpå. FT, 5, 455. Indl. 24. aug.

17. sept. (Frederiksborg) Ms. til Mogens Bille. Frederik Snedicher i Kolding har andraget, at han i slotskirken på Koldinghus efter kongens skriftlige befaling har forfærdiget kongens stol, som MB kan se af hans hosføjede supplikation og medfølgende bilag. MB skal af uvildige mestre, som har forstand derpå, nøjest muligt lade det på stolen gjorte arbejde vurdere og derpå betale FS så vidt, som det eragtes med rette at være værd. Dog skal han bevise for MB, at der ikke allerede er betalt ham noget. JT, 11, 370.

19. sept. (Frederiksborg) Hr. Frederik Reedtz fik brev indtil videre som tilforn at levere 12 læster bøgetræ aske til børnehuset i Kbh. Udt. i Sjt, 29, 254. K. (Tr.: KD, V, 315).

19. sept. (Frederiksborg) Henrik Ramel fik brev, at N von Orsel, som en tid har opvartet Ulrik Christian Gyldenløve på Sorø akademi, må underholdes frit smst. et års tid og uden betaling lære *exercitia*. Udt. i Sjt, 29, 254.

19. sept. (Frederiksborg) Henrik Ramel fik brev til husfogden på Kbh. slot at lade levere mester Jens Dolmer, som han skal beholde hos sig indtil videre, hvis JD ikke kan stille nøjagtig borgen. Udt. i Sjt, 29, 254.

19. sept. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev snarest ved dem, som har forstand derpå, at lade besigtige brokarrenes brøstfældighed ved toldbodens havn i Helsingør og forfare, hvad der med nøjest mulige bekostning synes at kunne medgå til reparationen, og

snarest sende sin erklæring derom. Sjt, 29, 254. K.

19. sept. (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Hvad fiskemester Johan Funck har andraget om den fiskedam, han har lejet ved Gresøgaard [Græsegård] i AKs len, kan han se af hans hosføjede indlæg. Da han tilbyder efter uvildige mænds »tykke og sigelse« at fornøje bonden for den skade, hans engbund kan lide ved dammens henlæggelse og desuden skaffe kongen nytte deraf, skal AK lade tage uvildige mænd derpå, som kan »syne og sige«, hvad der for skaden skal gengives bonden; dog skal der haves vel i agt, at der ingen klage forekommer kongen. Sjt, 29, 255. K.

19. sept. (Frederiksborg) Fogden over børnehuset fik brev, at ikke flere kvinder, som for deres forseelse findes indsat i børnehuset, skal underholdes smst. end 10 til at forrette, hvad der kan forefalde til husets fornødenhed. Udt. i Sjt, 29, 255. K. (Tr.: KD, V, 315).

20. sept. (Frederiksborg) Rigets hofmester fik brev at tilholde borgmester og råd i Kbh., at de »flier« [flyer] stendammen [dæmningen] ml. Vartov og Rosenborg, »så den af godt folk kan køres«, når vejen bliver besværlig at køre. Udt. i Sjt, 29, 255. K. (Tr.: KD, V, 315).

20. sept. (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev at lade berideren og fægteren på Sorø på deres ansøgning få de to klepper, som Ulrik Christian Gyldenløve har givet dem. Udt. i Sjt, 29, 255. K.

20. sept. (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev snarest at hidsende 2 foler af ét hår af de smukkeste, som findes på Antvorskov, enten af dem, som i år blev opstaldet, el. andre, som er yngre. De skal bruges for kongens egen vogn. Udt. i Sjt, 29, 255. K.

20. sept. (Frederiksborg) Axel Urup og Oluf Brockenhus fik brev snarest at se vejen ud fra stenbroen ved Vartov hen af lønporten imod smelthuset [her synes både i indførsel og K at mangle et ord, fx udført el. lign.]. Fra lønporten hen ad smelthuset skal AU med sine folk lade vejen gøre lige fra lønporten hen ad smelthuset; ellers skal OB m. sine folk lade nævnte vej gøre færdig med den vej, som går fra samme stenbro hen ad Rosenborg, så snart lenets bønder har pløjet, og vejen, som skal gøres fra nævnte stendæmning hen til Rosenborg, skal han lade kaste op med dybe grave og så brede, at ingen kan komme derover

uden til fods, hvortil skal lægges tømmer, som man kan gå over. Slagbommene på begge veje skal også »gøres i forråd«, den ene på vejen hen ad smelthuset, den anden på vejen hen ad Rosenborg. Udt. i Sjt, 29, 255. K. (Tr.: KD, V, 315).

20. sept. (Frederiksborg) Ms. til Laurids Below og Johan Vilhelm Eding. Hvad Jacob Hambrock i Hamborg andrager mod Hans Sørensen, kan de se af hans hosføjede supplikation. Da der i sagen hidtil er passeret adskilligt på den ene og den anden side, skal de snarest fordre HS for sig og med flid gennemse, hvad der i sagen er passeret på begge sider, og derefter gøre kongen relation, at han kan vide at resolve på den »interessereendis« ansøgning efter sagens beskaffenhed. Sjt, 29, 256.

20. sept. (Frederiksborg) Å. b. Kongen har for nogen tid siden bevilget sognepr. t. Købinge og Lyngsøe hr. Jonas Knudsen nogen hjælp af præsterne og kirkerne i Skåne for den store skade, han havde lidt af ildebrand. Da han har klaget over endnu ikke at have fået hjælpen, skal lensmændene og superintendenten i Skåne stift på hans ansøgning hjælpe ham hertil. FR, 4, 450.¹ Indl. 23. juni.

1) Fejlagtigt indført i FR, skønt sagen er skånsk.

21. sept. (Frederiksborg) Ms. til Niels Trolle. Kongen har for nylig befalet den anordning i Roskilde, at borgerskabet på den søndre side i byen, hvis huse og gde for nogen tid siden var brændt, og alle andre, som herefter agter at bygge, skal tække deres huse m. tegl og »skielne« dem m. kalk for at forebygge videre skade ved ildebrand. Nu anholdes der på borgerskabets vegne om 10 års respit hermed. NT skal tilholde borgerskabet, som vil genopbygge deres huse og gde, og alle andre, som agter at bygge el. nu har bygget, inden 3 år fra dette brev at bygge og tække på den foreskrevne måde el. fraslytte byen. Sjt, 29, 256. (Efter hr. kanslers befaling) K.

21. sept. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at lade Adam Berg for betaling efter hans ansøgning få 4.000 tagsten og 4.000 mursten, hvis de er i forråd, og så mange kan undværes fra kongens egen bygning. Pengene skal erlægges i kongens eget kammer. Udt. i Sjt, 29, 256. K.

21. sept. (Frederiksborg) Jægermesteren fik brev efter ansøgning at

lade fru Sofie Rantzau, afd. Mogens Gyldenstiernes t. Søholm for betaling få 2 dådyr til sin søns begravelse. Udt. i Sjt, 29, 256.

21. sept. (Frederiksborg) Tolderne i Sundet fik brev ikke at tage højere told af de skibe, som under kurfyrsten af Brandenburgs flag sejler m. købmandsvarer gennem Sundet, end af hollænderne efter den med dem oprettede akkord. Udt. i Sjt, 29, 256. K. (Jf. CCD, V, 670).

21. sept. (Frederiksborg) Bevilling. Else, afd. Christen Docters, har berettet, at hun har købt afd. Poul Møllers gd., og begærer at måtte flytte plankeværket noget længere ud på gaden¹, så den derved kan jævnes. Det bevilges, da lensmand på Kronborg og Frederiksborg Arent von der Kuhla erklærer, at det kan ske uden nogens hinder og skade. Sjr, 21, 711. K. Indl. 21. sept.

1) Således K. Indførslen har gården.

21. sept. (Frederiksborg) Birkefoged i Rye birk Christen Pedersen i Wiim [Veng el. forskrivning for Siim?] får konf. på konge- og kirkekorntienden af Dover s., som menige sognemænd efter kongens befaling afstod til ham, dog mod at de tilbagegives deres fæste. Der skal i årl. afgift gives: af kongetienden 20 td. rug, 6 td. byg og ligeså efter sædvane til kirken i godt, rent, ustraffeligt hartkorn. Han må nyde tienderne på livstid, medmindre kongen vil henlægge dem til noget af sine slotte el. len. Udt. i JR, 10, 481.

21. sept. (Frederiksborg) Ms. til Gunde Lange og bispen i Ålborg. Da Ålborg hospitals tjenere vægrer sig ved at drive hospitalets avl, skal de tilholde dem, der bor så nær, at de kan gøre det, at de herefter lader sig befinde uforsømmelige heri, hvis de ikke vil tiltales og straffes vedbørligt, da det jo er billigt, at de ligesom kronens og adelens tjenere er deres herskab hørige heri. JT, 11, 370.

21. sept. (Frederiksborg) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Han har for nogen tid siden fået befaling til at lade Eiler Gabrielsen få en anden god gd. i sit len i stedet for den, han har haft, mens han var major, da han havde livsbrev på den. Da det berettes kongen, at der findes en gd. i Hads h., kaldet Porsborg, som en gammel enke besidder, skal OP så vidt muligt hjælpe EG til at få den. Dog skal enken enten af EG derfra »afmindes« el. på anden måde tilfredsstilles, og han skal, når

han har fået gden, efter kongens tidl. brevs indhold, svare skyld og landgilde deraf efter jordebogen. JT, 11, 370. Indl., udat., 1647 VII.

21. sept. (Frederiksborg) Ms. til Gregers Krabbe. Hvad hertugen af Holsten har skrevet om Man Lauridsen, kan han se af hosføjede indlæg. Han skal, så vidt lov og ret kan tilstede, forhjælpe ML til ret. JT, 11, 371.

22. sept. (Frederiksborg) Ms. til Lund kapitel. Det har for nogen tid siden fået bevill. til at afhænde sine residenser i Lund, hvoraf også en del allerede er afhændet og deriblandt den, der tilhørte m. Salomon Gutfelt som *canonicus* smst., da han endnu var i kongens daglige tjeneste. SG har andraget, at han i stedet begærer at købe en anden af kapitlets residenser, som tilhører Ejler Holck, for billig takst og vurdering til sig og sine arvinger, hvori der af kapitlet sker ham nogen forhindring, skønt EH er tilfreds dermed, og han også selv, som en af *senioribus* i kapitlet, desuden begærer at betale efter billig takst og vurdering. Kapitlet skal overfor kongen erklære, hvordan det forholder sig hermed, og om det har nogen rimelig årsag til at hindre, at han får den. SkT, 7, 164.

23. sept. (Kbh.) Skøde til tilsynsmand på Frederiksborg slot Adam Berck og arvinger på en plads ved Hillerød ml. den gamle kro og Hans Pedersens ny hus, foran i »Hiørum« ml. søen og landevejen. Pladsen er 48 sjæll. al. bred og 60 lang. Han skal snarest lade bygge en god, tjenlig bygning på grunden. SjR, 21, 711. K. Indl. 22. maj.

23. sept. (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev at lade fodermarskallen efter ansøgning få en af de klepper, som er foræret ham af Ulrik Christian, og nylig med hans andre heste sendt fra Sorø til Antvorskov. Udt. i Sjt, 29, 257. K.

23. sept. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at tilholde borgmester og råd i Kbh., at de straks lader fly kompagniet, så folket nu til forestående begravelse kan bespises deri, hvortil de desuden skal skaffe tin og duge m. nødvendige opvartere. Udt. i Sjt, 29, 257. K. (Tr.: KD, V, 316).

23. sept. (Frederiksborg) Dr. Laurids Mortensen fik brev at lade kongen til sin egen fornødenhed få 24 ris skifersten af dem, som han

har i forråd til regenskirken, og derhos at oplyse kongen, hvad de kommer til at koste, så skal der straks sørges for, at han bliver betalt. Udt. i Sjt, 29, 257. K.

23. sept. (Frederiksborg) Rasmus Samsing fik brev straks at lade en liden jagt gøre færdig, som kan løbe under Norge og derfra hente østerling til kongens egen fornødenhed. Udt. i Sjt, 29, 257. K.

24. sept. (Kbh.) Begravelsesbrev til rigsrådet i Danmark (hr. Corfitz Ulfeldt, hr. Christian Thomesen, Anders Bille, Ove Giedde, hr. Christoffer Urne, Hannibal Sehested, hr. Mogens Kaas, hr. Tage Thott, hr. Christoffer Ulfeldt, hr. Oluf Parsberg, Jørgen Seefeld, Gregers Krabbe, Hans Lindenov, Iver Vind, hr. Jørgen Brahe, hr. Frederik Reedtz, Niels Trolle og Malte Juul). Kongen agter at lade sin salige søn, den udvalgte prins Christians lig nedsætte i Vor Frue kirke den 8. nov. Rigsråderne skal møde lørdag den 6. nov., og om mandagen med deres nærværelse ære Hans Kærligheds nedsættelse. # De skal medtage deres hustruer og disses jomfruer, at de også kan være til stede og følge Hans Kærligheds lig til dets nedsættelse. Sjt, 29, 257. (Efter hr. kanslers befaling) K.

Tilf.: # I hr. kanslers og Jørgen Seefelds breve skal dette udelades, eftersom de er ugifte.

24. sept. (Kbh.) Ms. til adelen i Danmark. Ligelydende m. brevet til rigsråderne. Tilføjelse om, at afsnittet om hustruerne skal udelades i brevene til enkemænd og ugifte, og om, at brevene til enkefruerne blot skal befale dem at medtage deres jomfruer. Sjt, 29, 258. (Efter hr. kanslers befaling. L. Below) K.

24. sept. (Kbh.) Ms. til rektor og professorer i Kbh. De skal med studenterne i Kommunitetet komme til stede og ved deres nærværelse ære prinsens ligs nedsættelse. Sjt, 29, 258. K.

Tilf.: Ligesådan fik professorerne i Sorø, dog med udeladelse af afsnittet om studenterne.

24. sept. (Kbh.) Ms. til Roskilde og Lund kapitler. De skal møde lørdag den 6. nov. og om mandagen med deres nærværelse ære prinsens nedsættelse. Sjt, 29, 258. (Efter hr. kanslers befaling. L. Below) K.

Tilf.: Ligesådan fik alle bisperne. NB. I brevet til bispem i

Sjæll. stift tilføjet, at han skal underrette en god del af de nærmeste provster og præster om prinsens ligbegængelse, at de også vil være til stede. – I brevet til bispnen i Fyn tilføjet tilsvarende befaling, hvad angår provster og præster på Loll. og Falster. Orig. i Ribe bispeark, (C 4 – 252), LAV. (Jf. DKL, III, 341).

24. sept. (Kbh.) Ms. til Jørgen Seefeld og Henrik Ramel. Der er tvist ml. lensmand på Sæbygård Christoffer Gøye og lensmand på Antvorskov og Korsør Wentzel Rothkirck om adskilligt vedr., hvad de 2 lens tjenere efter kongens befaling skal forrette, hvormed CG mener, at han og hans lens tjenere forurettes, samt anden tvist ml. dem. Adressaterne skal m. kgl. fuldmagt kalde parterne for sig med de breve, de måtte have, især kongens egne, gennemse dem og derefter stifte sådan retfærdig forening ml. parterne, at de ved, hvad de har at rette sig efter. Skulle noget være tvistigt, som ikke kan forstås ud fra kongens breve, skal de på kongens ratifikation lempe det bedst muligt. Sjt, 29, 259. (Efter hr. kanslers befaling) K.

24. sept. (Frederiksborg) Henrik Ramel fik brev at hidsende en af Ulrik Christians heste kaldet Wolgemutt og et æsel med fodermarsken og at undersøge, hvor m. Jens Dolmer har fået de 2 vognheste, han berettes at have, samt hvem der har givet ham lov at holde dem på foder hos UCs heste. Udt. i Sjt, 29, 259. K.

24. sept. (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev snarest at hidsende Ulrik Christian Gyldenløves heste, som er kommet fra Sorø til Antvorskov, undtagen de 3 kleppere, som han har foræret fodermarskallen, berideren og fægteren på Sorø. Dem skal han if. kongens forrige befaling lade dem beholde. Udt. i Sjt, 29, 259. K.

24. sept. (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev snarest at hidsende en hest kaldet Wolgemut, som han har fået af den afd. prins. Han må i stedet tage hvilken anden, han vil, af dem, som findes på Antvorskov. Hvis der blandt Ulrik Christians heste, som blev sendt fra Sorø til Antvorskov, findes en tilhørende Claus von Ahlefeldt, kaldet Wolgemut, skal han sammen med CUs andre heste hidsende den med fodermarskallen. Udt. i Sjt, 29, 260. K.

24. sept. (Frederiksborg) Oluf Brockenhuus fik brev at lade skovri-derens hus i Valby forfærdige, således at han straks kan bo deri. Udt. i

SjT, 29, 260. K.

24. sept. (Frederiksborg) Jægermesteren fik brev, at Lutt Skovrider må forblive i tjenesten. Dog skal han uden nogen undskyldning flytte fra møllen, han nu bor i, til Valby, hvor hans formænd har boet. Udt. i SjT, 29, 260.

24. sept. (Frederiksborg) Ms. til Mogens Arenfeldt. Kongen har befaleet Manderup Due og Jørgen Seefeld t. Visborggård at besigtige noget gods ml. sig og fru Margrete Marsvin, afd. hr. Jørgen Urnes. MA skal overvære besigtigelsen. JT, 11, 371.

24. sept. (Frederiksborg) Ms. til Manderup Due og Jørgen Seefeld. De har tidl. fået befaling om noget gods, som fru Margrete Marsvin, afd. hr. Jørgen Urnes har begæret til mageskifte, nemlig kronens højhed og jus patronatus til Blenstrup kirke i Hellum h., Ålborghus len, samt flg. gods i lenet: i Horsens 1 gd., som herredsfoged Niels Jensen påbor, og 1 gd. (Poul Ibsen), i Blenstrup 3 boliger (Mikkel Knudsen, Niels Jensen og Hannibal Nielsen), 1 gadehus smst., 1 gd. (Peder Sørensen) m. 1 gadehus smst. liggende under Mariager klostrets len, i Horsens 2 gde (Jens Mikkelsen og Knud Jensen) liggende under Ålborg hospital – imod flg. gods: til kronen: i Ellidshøj, Hornum h. 1 gd. (Peder Christensen og Laurids Christensen), 1 gd. (Jens Madsen og Mikkel Sørensen), 2 bol (Niels Mikkelsen og Mikkel Sørensen), i Svenstrup 1 gd. (Helle Christensen), i Hersom 1 gd. (Peder Knudsen), i Nibe 2 bol (Thue Pedersen og Christen Gelstrup) samt 4 bundgarnsstader smst., i Hellum h. i St. Brøndum 3 gde (Søren Nielsen, Jens Andersen og Christen Lauridsen); til Mariager kl.: 1 gd. (Peder Ravn) smst.; og til Ålborg hospital: 1 gd. (Thomas Mikkelsen) i Uttrup, i Vårst 1 gd. (Poul Christensen), i Volsted 1 gd. (Niels Christensen). Hvis nævnte gods ikke strækker til, tilbyder hun mere gods i St. Brøndum, så kronen og hospitalet får fuldt vederlag. Desuden tilbyder hun for højhed og jus til Blenstrup kirke 1 gd. (Christen Mouridsen) i Volsted. Da mageskiftet hidtil ikke har kunnet bevilges pga. herredsfogden i Horsens, som hun ikke havde kunnet contentere, og da hun derfor nu ikke begærer den gd., han besidder, skal adressaterne nu m. kgl. fuldmagt på ny besigtige godset. Da Gunde Lange og Mogens Arenfeldt samt hospitalsforstanderen i Ålborg skal lade deres fuldmægtige møde, skal de advare dem, når besigtigelsen foretages. JT, 11, 371-73.

24. sept. (Frederiksborg) Ms. til Gunde Lange og hospitalsforstanderen i Ålborg. De skal, selv el. ved deres fuldmægtige, overvære Manderup Dues og Jørgen Seefelds besigtigelse af gods ml. kronen og Ålborg hospital på den ene side og fru Margrete Marsvin på den anden. JT, 11, 373.

25. sept. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at erkyndige sig om og for kongen erklære, om der til dennes egen fornødenhed kan skaffes 2.500 td. havre og for hvilken pris. Kongen vil siden erklære sig om betalingen. Udt. i SjT, 29, 260. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

25. sept. (Frederiksborg) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim. Da kongen erfarer, at en stor del af prinsens heste og folk er ankommet til Loll. og Falster, skal de heste og folk, som tilhører prinsen og hans hofstat, forblive der. Resten, som til rejsen i Tyskland enten her i landet el. der var antaget og købt, skal han snarest sende til Kbh. SmT, 6, 605.

26. sept. (Frederiksborg) Å. b. Borger i Hamborg Jacob Hambrochs fuldmægtig har på sin principals vegne andraget, at Hans Sørensen Malmø formedelst en arrest, han har erhvervet, har bemægtiget sig nogle hundrede rigsdaler tilhørende hans principal, og har begæret, at HSM ikke måtte bevilges flere penge, som kan tilkomme JH, før denne bliver hørt derover, da HSM ikke er så vederhæftig, at JH kan vente nogen skadeserstatning hos ham. Da kongen på ansøgning af borgmestre og råd i Hamborg har befaleet 2 sekretærer at gennemse akterne i sagen ml. JH og HSM og gøre kongen relation herom, forbyder han alle vedkommende at overlade HSM flere af de penge, som kan tilkomme JH, før akterne er gennemset, og kongen har erklæret sig anderledes herom. (Jf. 20. juni 1647, SjR, 21, 671). SjR, 21, 712. K.

26. sept. (Frederiksborg) Ms. til hr. Frederik Reedtz. Jes Henriksen og Erik Pedersen i Røstoft og Morten Nielsen, Mads Hansen, Hans Clausen, Hans Kiøbmand og Oluf Jensen i Øster Egesborg har andraget, at de ikke kan forblive ved magt uden at få noget afslag på deres landgilde, hvilket FR har bekræftet, da egnen, de bor i, er skarp, og de er sat for så stor landgilde, at man ikke årl. kan få den uden »ved vurdering og dom«. De må indtil videre i deres landgilde afslås i bolsvin. SjT, 29, 260. K.

26. sept. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at lade inkvirere yderligere og at fortføre i sagen mod den, som er fundet i dyrehaven med en nøgle, som kunne åbne den så vel som nogle gemakker på slottet, hvorfor også personen nu her er anholdt og forhørt, som hosføjede bekendelse udviser. Udt. i Sjt, 29, 260. K.

27. sept. (Frederiksborg) Frands Lykke fik brev, at Peder Skouff i Randers må forløves fra sin rådmandsbestilling, og at forordne en anden dygtig mand i stedet. Udt. i Sjt, 29, 261. K. Incl. 30. juli.

27. sept. (Frederiksborg) Henrik Ramel fik brev med flid at lade forfære af m. Jens Dolmer, om han endnu har flere bøger af Ulrik Christians, end [K har som] på den ham herhos tilsendte fortegnelse »ikke findes«. Han skal i så fald aflevere dem. Udt. i Sjt, 29, 261. K.

27. sept. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev, at slotsfogden på Frederiksborg Peder Ibsen må forundes oldenen i den store dyrehave, Præstevangen, Steenholt's vang og Ebelholt's vangen, så han selv må lade brænde sine svin deri efter den takst, derpå er gjort, nemlig for 500 svins olden, da de berettes ikke at være forpagtet til Peder Svenske. Dog skal han derfor være tiltænkt på provianthuset som billigt og sædvanligt at levere hvert 10. svin, gode og ydefærdige. Udt. i Sjt, 29, 261. K.

27. sept. (Frederiksborg) Dr. Jesper Brochmand fik brev at holde den latinske ligprædiken, som efter kristelig vedtagen skik skal holdes over den afd. prins i Vor Frue kirke i Kbh. den 8. nov. Udt. i Sjt, 29, 261.

27. sept. (Frederiksborg) Ms. til Cornelius Lerche. M. Jens Dolmer på Sorø akademi har begået nogle grove ekscesser, som hosføjede dom af dekanen og professorer forklarer. Da førnævnte *universitetis* privilegier medfører, at ingen, som er relegeret derfra, må betjene noget *officium*, uden at han ved hofmesters *intercession* opnår kgl. benådning, og da JD desuden for nævnte forseelser synes udygtig til at betjene det kald, han er kaldet til i Århus, skal CL snarest indstævne og tiltale JD for lensmand på Havreballegård Erik Grubbe og superintendent over Århus stift Jacob Matthiesen og hænde dom over ham, om han ikke for nævnte ekscesser bør have sit kald forbrudt, og desuden efter nævnte Sorø's privilegiers indhold vedbørlig lide og undgælde. Sjt,

29, 261. K.

27. sept. (Frederiksborg) Ms. til Erik Grubbe og bispen i Århus. Kongen har befalet sin tyske kancelliforvanter Cornelius Lerche for adressaterne at indstævne og tiltale mag. Jens Dolmer for nogle grove ekscesser, han har begået, hvorved kongen mener, at han har forbrudt sit kald i Århus, hvilket kongens fuldmægtig videre skal »udføre« for dem. De skal, når sagen indkommer for dem, dømme i den. JT, 11, 373.

28. sept. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at være betænkt på, hvorledes proviant, el. penge dertil, til tømmermændenes kost, der beløber sig til ungefær 8.592 rd. 5 sk., kan skaffes, for at arbejdet på Holmen ikke derover skal forsømmes. Udt. i Sjt, 29, 261. K.

28. sept. (Frederiksborg) Ms. til Henning Valkendorf. Oberstløjtnant Petersens enke har andraget, at hun ikke kan komme til ende med sin afd. husbonds kreditorer, underofficerer og soldater, før der bliver gjort separation i den afregning, som er gjort med ham og hans officerer og kompagni, ml. det, der tilkommer hende af resten, og det, der tilkommer underofficerer og soldater. HV skal snarest fordre hende, underofficererne og soldaterne for sig med afregningen og gøre en rigtig skilsmisse ml. dem om, hvad der tilkommer hver part af resten. FT, 5, 456.

28. sept. (Frederiksborg) Sognepr. t. Øster Tørslev og Dalby sogne hr. Jens fik bevill., at hver kirke og præst i Århus stift, hver efter sin evne, må komme ham til hjælp med noget til at opbygge hans afbrændte gd. med. Lensmanden og bispen skal ligne og lægge det ml. dem. Udt. i JR, 10, 481.

29. sept. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at erklære, hvortil de 3.000 rd. er udgivet, som for nogen tid siden er tilsendt dem til hofholdningens fornødenhed, og hvor mange deraf er anvendt til bryggeriet, da hofmarskallen beretter, at bryggeriet ligger ganske stille af mangel på malt, humle og brændeved, og at der kun er 2 brygninger øl i kongens egen kælder og i spisekælderen. Udt. i Sjt, 29, 262. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

30. sept. (Kbh.) Skøde til sognepr. t. Holmens kirke mester Niels

Christensen Spend og arvinger på en plads ved Holmens port ml. kapellan ved Holmens kirke hr. Mads Hansen Mariagers og proviant-skriver Morten Mikkelsens pladser. Pladsen er ud til gaden fra nord til syd 22 al. bred, bag ved »rivieren« ml. hr. Mads' og MMs pladser fra nord til syd 22 al., fra gaden og til »rivieren« er fra vest til øst op til hr. Mads' plads 65 al., ved den anden side op til MMs plads fra gaden til »rivieren« er den fra vest til øst 60 al. Han skal lade opsætte en god købstadbygning på grunden. Sjr, 21, 713. K. (Tr.: KD, III, 289).

30. sept. (Kbh.) Kapellan til Holmens kirke hr. Mads Hansen Mariager og arvinger fik skøde på en plads ved Holmens port ml. øverste skipper Rasmus Samsings og sognepr. t. Holmens kirke mester Niels Christensen Spends pladser. Den er ud til gaden fra nord til syd 22 al., bag ved »rivieren« ml. ovennævntes pladser fra nord til syd 22 al., fra gaden til »rivieren« op til RSs plads er fra vest til øst 70 al., ved den anden side op til NCSs plads fra gaden til »rivieren« er fra vest til øst 65 al. Med klausul som foregående skøde. Udt. i Sjr, 21, 714. K. (Tr.: KD, III, 290).

30. sept. (Kbh.) Kapellan ved Holmens kirke hr. Axel (Jensen Biørn)¹ fik skøde på en plads ved Holmens port ml. renteskriver Tomis Andersens og Niels Olufsens pladser. Den er ud til gaden fra nord til syd 25 al., ml. TAs og NOs pladser bag ved »rivieren« er 25 al., fra gaden til »rivieren« på den side ved TAs plads er fra vest til øst, så vidt som nu er opfyldt, 20½ al., fra gaden til den anden side til NOs plads er fra vest til øst, så vidt som nu er opfyldt, 20½ al. Med klausul som foregående. Udt. i Sjr, 21, 714. K. (Tr.: KD, III, 290).

1) Således if. K.

30. sept. (Kbh.) Proviantskriver Morten Mikkelsen fik skøde på en plads ved Holmens port næst op til mester Niels Christensen Spends plads. Den er ud til gaden fra nord til syd 30 al., bag ved »rivieren« fra NCSs plads hen til enden, så vidt den nu er opfyldt, fra nord til syd 30 al., fra gaden til »rivieren« næst op til NCSs plads er fra vest til øst 60 al. Med klausul som foregående. Udt. i Sjr, 21, 715. K. (Tr.: KD, III, 291).

30. sept. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev alvorligt at tilholde portneren på Christianshavn at have flittigt tilsyn med, at kun de dertil berettigede af dem, som begiver sig ud på Amager,

skyder harer der. Hvis nogen formodes at bringe harer med sig i vogne el. andet, skal det være ham tilladt at søge derefter og angive de skyldige. Udt. i SjT, 29, 262. K.

30. sept. (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev at tilholde borgmester og råd i Slagelse, at de lader Desiderii Jørgensens hustru og hendes medarvinger, som efter loven er nærmeste arvinger dertil, få den arvepart, som er tilfaldet hendes broder, der er bortkommet for 30 år siden og endnu ikke fundet, efter hans forældre. Udt. i SjT, 29, 262. Indl., udat., før 13. juli.

30. sept. (Frederiksborg) Jægermester fik brev at gøre sit bedste for, til jagtens fortsættelse, snarest at skaffe 4 el. 5 kobler gode støvere og 3 »strick« mynder. Når det er sket, skal han få godtgørelse for en hundedreng. Udt. i SjT, 29, 262.

30. sept.¹ (Kbh.) Ms. til hr. Christoffer Urne. Nogle af kronens bønder i Ordrup og Kårup i Dragsholm len har andraget, at de i år næsten intet korn har avlet pga. den langvarige tørke, så de ikke kan blive ved magt uden afslag i deres landgilde. Da det bekræftes af CUs erklæring og tingsvidner, godkender kongen, at de i år må forskånes for halvparten af deres byg- og ruglandgilde, som beløber sig til 3 pd. byg og 9 pd. rug, så de bedre igen kan komme til rette. SjT, 29, 276. K. Indl. 30. aug.

1) Indført ml. breve af 27. og 31. okt.

30. sept. (Frederiksborg) Ms. til dr. Jacob Matthiesen i Århus. Hvis mag. Jens Dolmer fradømmes sit kald, skal JM sende 3 af de skikkeligeste og lærdeste landsbypræster i sit stift til at lade sig høre af kongen, da det er denne magtpåliggende, at en skikkelig mand befordres til kaldet. JT, 11, 374.

U.d. sept. (Frederiksborg) Ms. til jægermester, at han for betaling skal lade lensmand i Odense Henning Valkendorf til sin søns bryllup få 3 »aldyr«, og lade dem skyde i Koldinghus len. SjT, 29, 262.

U.d. sept. (Frederiksborg) Ms. til Jørgen Seefeld. Da der er tvist ml. kaldsmændene, som efter hr. Oluf Madsens død igen har kaldet en person til Gødstrup [Jystrup] og Valsøllille sogne, og der er hastet for meget med kaldelsen, skal han tale derpå, så vidt det med lov og ret

kan ske, om den bør stå ved magt el. ej. SjT, 29, 262. K.

1. okt. (Frederiksborg) Bevilling for kongens tyske kancelliforvalter Memmius Burinius på, så længe han forbliver hos Ulrik Christian Gyldenløve at nyde sin besolding, som han havde, mens han opvartede i det tyske kancelli. SjR, 21, 715. K.

1. okt. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at tilholde guldsmedene i Kbh., at de, hvis nogen bringer sølv til salg hos dem, giver det til kende, for at man om muligt kan få kundskab om den, som nylig har bestjålet alteret i Frederiksborg slotskirke og der borttaget et stykke sølv. Udt. i SjT, 29, 263. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik Arent von der Kuhla.

2. okt. (Frederiksborg) Bevilling. Kongens livmedicus dr. Jacobus Fabricius har begæret efter sin død at måtte begraves og nedsættes i Rostock i den kirke, hans afd. hustru ligger i. Det bevilges, at hans legeme, hvis han dør i kongens riger og lande, på hans efterladte venners begæring, efter at hans begravelse er sket her, må føres ud af kongens riger og lande til Rostock til den begravelse, han der har ladet gøre for sig, sin hustru og sine arvinger. SjR, 21, 715.

2. okt.¹ (Frederiksborg) Ms. til Knud Ulfeldt. Tidl. kaptajn t. fods Baldtzar Lyderwalt har anholdt om sin restseddel. Da kongen af den ml. BL og KU gjorde afregning ikke kan se, hvor meget der tilkommer ham på sin person alene, idet KUs afregning omfatter hele kompagniet, hvoraf en del endnu er i tjeneste, skal han snarest i afregningen separere, hvad BL tilkommer på sin egen person, så han kan ansøge videre om sin restseddel. SjT, 29, 277. K.

1) Indført efter brev af 31. okt.

2. okt. (Frederiksborg) Ms. til Erik Juel. Der er for nogen tid siden for gæld udlagt kongen noget gods i Snejbjerg by, Lundenæs len efter afd. Ejler Qvitzow, hvorpå der tilsendes ham fortegnelse. Da kongen har forundt Ulrik Christian Gyldenløve dette gods, skal EJ undersøge, om nogen vil købe det, og hvad de vil give pr. td. htk., og underrette kongen, som derpå vil erklære sig. JT, 11, 374.

2. okt. (Frederiksborg) Ms. til Jacob Lindenov. Han har tilkendegivet, at fru Anne Brahe, afd. Erik [Ejler] Qvitzows for nogen tid siden

har udvirket kgl. befaling til ham om at begive sig til Fyn og der se til, at der vederfares hende ret og billighed for Elvedgård. Han har begæret at forskånes derfor, da hun har venner, der står hende nærmere, og han desuden har andre magtpåliggende ærinder og rejser at forrette. Kongen godkender, hvis han ikke godvillig vil påtage sig det, at han må forskånes, dog at han underretter AB, så hun kan være om sig efter en anden værge. JT, 11, 374. Jf. Indl. 22. aug.

3. okt. (Frederiksborg) Axel Urup fik brev snarest at forføje sig hid, hvor han skal blive gjort bekendt med kongens vilje. Udt. i Sjt, 29, 263. K.

4. okt. (Frederiksborg) Ms. til Jørgen Seefeld. Hans Pedersen Waldsø har afleveret sit kaldsbrev på Jystrup og Valsøllille sogne, og JS begærer at vide, hvordan der nu skal forholdes. Da de 6 uger er forløbet, inden hvilke sognemændene efter ordinansen skal kalde, skal JS på kongens vegne i kaldet indsætte hører i Køge skole Mads Jørgensen, som har ladet sig høre for kongen. Sjt, 29, 263. K.

4. okt. (Frederiksborg) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim. Folrat von Brudense har andraget, at han og hans svoger er afd. Folrat Lampes rette arvinger, og har begæret, at hans efterladte gods og formue, så vidt de er berettiget dertil, måtte overlades dem og åbnes af JFP, da det er under forsegling. Hvis de beviser at være FLs nærmeste arvinger, skal han lade dem få, hvad de er berettiget til. SmT, 6, 606.

4. okt. (Frederiksborg) Ms. til Frands Lykke. Christen Kjeldsen, Niels Rasmussen og Peder Jensen, boende på Torp ladegd. i hans len, har andraget, at da de i 1624 »stede« [fæstede] Torup ladegd., blev den sat dem højt i landgilde, fordi de skulle være fri for tiende til kirken, siden ladegden var fri derfor, da den blev brugt under Dronningborg slot, og at de siden fra år 1635, efter daværende lensmand afd. Otte Marsvins anordning, for deres korntiende har givet årl. 6 sldl. til et par lys, men da denne anordning i forleden fejdetid er frakommet dem, kræves de nu for videre tiende til kirken. Da det af Ørum kirkebog, if. FLs beretning, bekræftes, at supplikanterne ikke har svaret andet end 6 sldl. til et par lys, mens der af Torup ladegd. blev givet tiende til kirken, skal FL se til, at mændene på ladegden ikke herefter giver mere tiende til kirken end hidtil. JT, 11, 375. Indl.

15. sept.

4. okt. (Frederiksborg) Ms. til hr. Oluf Parsberg. Kronens tjenere på Endelave har andraget, at det nu er tilsagt dem at holde soldater, skønt de hidtil har været forskånet herfor, da de, ligesom i købstæderne og ved søkanten, når fornødenhed kræver det, plejer at udskrive båds mænd til flåden. Da dette bekræftes af OP, godkender kongen, at der med bønderne på Endelave herefter forholdes som hidtil. JT, 11, 375. Incl. 6. sept.

5. okt. (Frederiksborg) Mester Hans Suidtzer fik brev at sætte de hængsler, lås og tilbehør, som var for den gamle Østerport for den ny Østerport. Udt. i SjT, 29, 263. K.

6. okt. (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at anordne, at de unge herremænd på Sorø akademi hidkommer for at opvarte til prinsens begravelse. Udt. i SjT, 29, 263. (Efter hr. kanslers ordre) K.

6. okt. (Frederiksborg) Hr. Christoffer Ulfeldt fik brev at forhandle m. borgerskabet i Helsingborg, og Knud Ulfeldt med dem i Landskrone, om at forstrække noget til garnisonerne smst., »og lyder samme breve *mutatis mutandis* lige som det til hr. Tage Thott pag. 163«. Udt. i SkT, 7, 164. Orig. i Landskrone lensrgsk.

7. okt. (Frederiksborg) Ms. til rigens hofmester. Han skal tilholde borgmester og rådmænd i Kbh. og forstanderen i Vartov snarest at istandsætte stenbroen ved Vartov, som kongens vej altid falder [forbi] både til og fra Kbh. Da nævnte borgmester og råd har tilladt en slagter at bygge og bo uden for det ny værk, som i år er anlagt, hvortil de dog ingen magt har, skal rigshofmester lade ham jage derfra igen. De moskovitiske gesandter, som nylig er ankommet, skal han *more solito* lade traktere. Bådsmændene skal han lade undsætte med fetalje, da rigens råd, som er til stede i Kbh., mener, at han ved råd dertil. Da der for nogen tid siden hos rentemestrene er bestilt et parti havre til kongens fornødenhed, skal han lade det befordre, så det snarest hidkommer. SjT, 29, 263. K. (Tr.: KD, V, 316).

7. okt. (Frederiksborg)¹ Bestalling for lensmand på Holbæk Flemming Ulfeldt som major t. hest i Sjæll. Han skal til årl. pension og besolding have 800 rd., fra han antog majorbestalling. SjR, 21, 763.

1) Indført efter brevene for jan. og febr. 1648, umiddelbart foran registret.

7. okt. (Kbh.) Ms. til lensmændene. Kongen har bevilget de herrer generalstater i de forenede nederlandske provinser, at der herefter ikke skal tages mere told i begge rigerne af deres undersætter end af kongens egne. De skal derfor hver især anordne på alle toldsteder i deres len, at der ikke af de herrer staters undersætter oppebæres mere end af kongens egne undersætter. Sjt, 29, 264. (Efter hr. kanslers befaling) K.

Tilf.: Lensmændene som fik brev var [her følger alle de danske og norske lensmænds navne].

7. okt. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev snarest på rentekammeret at lade opsøge alle de inventarier, som de, der har haft inspektion på tøjhuset, siden kongens kroning et efter andet har afleveret, og derefter snarest sende dem til kongen. Udt. i Sjt, 29, 264. K.

7. okt. (Frederiksborg) Jægermester fik brev på ansøgning mod betaling at lade Melchior Oldeland få 2 rådyr, etc.¹. Udt. i Sjt, 29, 264.

1) Det er uklart, om etc. betyder flere andre dyr el. blot, at missivet har den sædvanlige tilføjelse om, at de skal skydes, hvor det skader vildtbanen mindst.

8. okt. (Kbh.) Skøde til rådmand i Christianshavn Hans Knip og arvinger på en plads i Christianshavn, som strækker sig op fra Prinsensgade fra sydøst til nordvest 47 sjæll. al., langs i Prinsensgade fra nordøst til sydvest 48 sjæll. al., nordøst op til Hans Johansens plads og sydøst op til byskriver Hans Pedersens plads. Han skal snarest lade opføre en god købstadbygning på grunden. SjR, 21, 718. K. (Tr.: KD, III, 291). Indl. 21. marts.

Tilf.: Ligesådan skøde fik borger i Malmø Knud Rasmussen på en plads i Christianshavn, som ligger ved torvet nordøst op for byskriver Hans Pedersens plads og er 24 sjæll. al. bred og i længden fra torvet, nordvest til sydøst, til Prinsensgade 95 sjæll. al. (Tr.: KD, III, 291).

8. okt. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at måtte lade Jacob Adolph i Hillerød udvise en byggeplads næst op til den gamle kro, liggende imod Hillerød, som strækker sig i længden langs ud med gaden 48 al. og i bredden fra gaden til søen 56 al. Og at måtte lade

udvise vægttere på Frederiksborg Søren Pedersen og Henrik Hansen hver en plads fra den plads, »klockstilleren« smst. allerede er bevilget, imod den gamle kro 30 al. brede og langs ud med alvejen 30 al. lange ned mod søen. Dog vil kongen have sig forbeholdt de hugne og andre sten, som findes på pladserne. Og det skal vel i agt have, at deres bygninger ikke hindrer el. fordærver alvejen og gaden. Udt. i Sjt, 29, 264. K. Indl., udat., før 7. okt.

8. okt. (Frederiksborg) Ms. til Niels Harbou. Anders Aschersleben har begæret, at NH i hans fravær må være hans søstre, jomfruerne Margrete og Birgitte Ascherslebens værge, da han selv som deres rette værge efter loven pga. adskillige ham selv magtpåliggende hverv må rejse ud af riget. NH skal som begæret være deres værge. FT, 5, 457.

8. okt. (Frederiksborg) Ms. til Henrik Podebusk og Laurids Skinkel. Anders Aschersleben har berettet, at der er adskillig tvist om værgeomål, afkald, skiftebreve og andet efter Mourids Aschersleben ml. ham selv, hans brodersøn Jørgen Aschersleben, hvis formynder han er, og hans søstre, jomfruerne Margrete og Birgitte Aschersleben på den ene side og MAs enke Ellen Gøye på den anden. Han har derfor begæret denne befaling til adressaterne, som også er tilbudt EG. De skal m. kgl. fuldmagt snarest fordre parterne for sig og forlige dem el. skille dem ved endelig dom. FT, 5, 457. Indl. 4. okt.

8. okt. (Frederiksborg) Biskop i Århus dr. Jacob Matthiesen fik brev på et kannikedomme i Århus efter tyske kancellis forvante Johan Leonhard Klein. Udt. i JR, 10, 481.

9. okt. (Frederiksborg) Ms. til rigens hofmester. Borgmestre og råd i Maribo og Stubbekøbing har andraget, at de i forleden fejde ikke alene har udstået stor indkvartering og »durchtog« og forstrakt proviant til soldaterne på kongens flåde, men også siden, efter at de andre købstæder var befriet for indkvartering, underholdt den afd. prins' livkompagni dragoner og siden forstrakt penge til deres aftakning. De har derfor begæret, at det må godtgøres dem i deres resterende skatter. Da det af lensmandens erklæring ses, at de er kommet noget til agters, må begge købstæder kvitteres den restance af skatterne, de til dato befindes i, mod den proviant og de penge til soldaters aftakning, de i fejdetiden og siden beviser at have forstrakt. Dog skal de herefter desto godvilligere betale, hvad der til kongens og rigets bedste

bliver påbudt. Sjt, 29, 265. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik Jobst Frederik von Papenheim.

9. okt. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at lade den klokke, som hænger i »gafflet aff segelhuset« hænge op i vejret af nævnte »segelhus« hen imod stranden, så man der i »smelthuset« kan høre den. Over klokken skal intet andet gøres, uden så vidt at den kan hænge tørt. Udt. i Sjt, 29, 265. K. (Tr.: KD, V, 317).

9. okt. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at anordne, at materialerne efter en ham tilsendt designation, til et brøstfældigt brokars reparation ved toldboden i Helsingør snarest bliver sendt dertil og overleveret lensmanden på Kronborg. Udt. i Sjt, 29, 265. K.

9. okt. (Frederiksborg) Ms. til Christoffer Gøye. Wentzel Rothkirck t. Krogsgård har andraget, at CGs folk af Sæbygårds enemærke har uddrevet de svin, som han havde ladet indbrænde med kongens brænde[mærke] og i stedet inddrevet CGs egne svin brændt med hans eget mærke, og også ladet en del af dem, som var brændt med kongens brænde[mærke], brænde med CGs, skønt WR af CGs fuldmægtig har begæret, at han ville lade de svin mærke, som med kongens brænde-mærke skal indbrændes på nævnte enemærke, så ingen urigtighed deraf skulle forårsages. Da inspektion over skovene ikke er betroet CG, men det i hans forleningsbrev udtrykkeligt er forbudt, at han lader hugge i dem, mens det er lensmanden på Antvorskov befalet at udvise CG det fornødne ildebrændsel, og da CG bør svare til, hvad hans tjenere gør, forundrer det kongen ikke lidet, af hvad myndighed CG understår sig at gøre sådant. Han skal rette sig efter sit forleningsbrev og holde inde med sådant »fortfaren«, hvis kongen ikke skal forårsages at bruge andre midler. Sjt, 29, 265. K.

9. okt. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev, at Peder Svendske på egen bekostning må opsætte en bagerovn i det lille hus på ladegden ved Frederiksborg. Dog må han mod betaling for ordinær pris lade ham få de sten, han behøver dertil. Udt. i Sjt, 29, 266. K.

9. okt. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev straks at lade reparere det brøstfældige brokar i Helsingør, når de materialer, som behøves, tilsendes ham af rigens hofmester. Udt. i Sjt, 29, 266.

9. okt.¹ (Frederiksborg) Oluf Brockenhuus fik brev snarest ved sin ridefoged at lade herredsfogdens dom over en Christen Nielsen, som beskyldes for at have skudt i vildtbanen, indstævne for landsdommer i Sjæll. til påkendelse af, om den bør blive ved magt eller ej. Udt. i Sjt, 29, 272.

1) Indført ml. breve af 19. okt.

9. okt. (Frederiksborg) Ms. til bispem i Århus. Han har tidl. fået befaling at sende 3 af de skikkeligste præster i sit stift til kongen for at lade sig høre. Da kongen erfarer, at skolemesteren i Århus er en skikkelig mand og længe har betjent skolen, vil han også have ham sendt over for at høre ham. JT, 11, 375.

10. okt. (Frederiksborg) Oluf Brockenhuus fik brev snarest at lade hugge 150 læs elle og anden ris ved Slagslunde og Ganløse og lade dem henføre til Stenløse mark hen ved åen, som kongens vej er anlagt imellem Frederiksborg og Roskilde. Udt. i Sjt, 29, 266. K.

10. okt. (Frederiksborg) M. Jørgen Fromb fik brev på et kannikedømme i Lunds domkirke efter afd. m. Christen Longberg. Udt. i SkR, 5, 488.

10. okt. (Frederiksborg) Philip Bornemann fik brev på et vikariat i Lunds domkirke efter m. Christen Longberg. Udt. i SkR, 5, 488.

11. okt. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at lade »af ny« bestille og straks forfærdige så mange faner, som behøves til at føres foran prinsens lig, efter den *maniere*, som de fra Dresden hidsendte er gjort. Og at lade forfærdige de våben, som behøves til hestene, som skal føres foran liget. Og at bestille en ny hvid atlaskes »tecke« til at ligge over ligkisten, da den, som de har dertil, er så fordærvet, at den ikke kan bruges. Den store blodfane og sørgefane, som skal bæres foran liget, skal gøres af taft. Udt. i Sjt, 29, 266. K.

11. okt. (Frederiksborg) Henrik Ramel fik brev at indtage fiskemester Niels Olufsens 2 sønner Iver og Peder Nielsen Munck i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sjt, 29, 266.

11. okt. (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev at lade m. Jens Dolmer på hans ansøgning få sine 2 brune heste. Udt. i Sjt, 29, 266.

11. okt. (Frederiksborg) Ms. til Wentzel Rothkirck. En mand ved navn Jens Nielsen Skreder er hidkommet og har berettet, at borgmester og råd i Skælskør uden lov og ret har frataget ham hans gods og desuden tiltalt ham, skønt uskyldig, for lejermål med hans afd. kvindes broderdatter, hvorfor han lang tid har været anholdt, skønt han af landsdommer i Sjæll. er frikendt derfor, indtil han omsider selv løs og ledig er gået af fængslet, som de lod ham stå åbent. WR skal ufortøvet undersøge sagen og uden ophold sende sin erklæring direkte til kongen. Sjt, 29, 266.

11. okt.¹ (Kbh.) Ms. til samtlige kapitularer i Lund. Meget af Lund kapitels gods i Skåne er i forleden fejde ruineret, og medmindre nogen flid til dets restauration anvendes, må det befrygtes, at det ikke let kommer på fode igen. Da kapitlet ikke hidtil har taget sig dets og efterkommernes gavn så alvorligt, som det burde, el. måske derom [ikke] kan forenes, har kongen eragtet for rådsomt at befale samtlige kapitularer, at de øde grunde af deres gods ikke bortstedes til andre end dem, som efterhånden vil reparere og opbygge husene derpå og dyrke jorden tilbørligt og ikke fordærve den med havresæd el. på anden måde. Desuden skal kapitlet anordne, at den, som har dets skove, skal komme de andre til hjælp med noget tømmer efter kapitlets anvisning til de øde gdes reparation, og at ellers den ene skal assistere den anden m. tilbørlig hjælp og tilførsel. SkT, 7, 165.

1) Indført efter brev af 13. okt.

11. okt. (Frederiksborg) Peder Jensen Biering fik kgl. konf. på brev fra borgmestre og råd i Viborg, dat. Viborg rådhus den 24. marts 1645, hvori de havde bevilget ham at holde den vinkælder under rådhuset smst., som hans afd. fader, forrige rådmand Jens Madsen Biering havde haft før ham, mod at give årl. 20 sldl. og selv at holde kælderen ved magt med hvad fornødenhed, der kunne behøves, og mod, efter eget tilbud, at reparere det, som nu findes brøstfældigt, hvorefter han må beholde den, så længe han erlægger den nævnte sædvanlige sum årl. til byen. Udt. i JR, 10, 481. Indl. 2. maj.

12. okt. (Frederiksborg) Ms. til Niels Trolle om hertug Frederik og hertugen af Holsten.¹ Kongens fætter og søn hertug Frederik t. Slesvig og Holsten og hertug Frederik, ærkebiskop t. Bremen og Verden er begge indbudt til den afd. prins' begravelse. NT skal, når de på rejsen ankommer til ham, anordne, at de med deres følge underholdes og

trakteres vel og forsynes m. fornødne heste og vogne. SjT, 29, 267. K.

Tilf.: Postscriptum. Eftersom også er indbudt kurfyrsten af Sachsen, hans sønner og greven af Oldenburg, skal han, om de selv el. deres gesandter kommer til begravelsen, ligeledes anordne, at de forsynes m. heste og vogne og god traktement på hid- og tilbagerejsen. – Ligesådant brev fik Jørgen Seefeld, Wentzel Rothkirck, hr. Mogens Kaas, Henning Valkendorf, Jobst Frederik von Papenheim, hr. Frederik Reedtz og Sigvard Urne.

1) I overskriften er tilføjet: Så og om hertug Hans af Oitin.

12. okt. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev straks at efterkomme kongens forrige befaling og derhos underrette ham om, hvad der af Abrahamstrup lens skove årl. kan gives i oldengæld i rede penge, enten der bliver olden eller ej. Udt. i SjT, 29, 267. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

12. okt. (Frederiksborg) Oluf Brockenhuus fik brev straks at betinge 12 kurvesenge for nøjeste køb hos dem på Amager, der kan lave dem. Hvad de skal koste stykket, skal han siden straks underrette kongen om. Sengene skal bestilles således, at de kan stå på en knap el. fod af træ i hvert hjørne, at de kan vare desto længere. Udt. i SjT, 29, 267. K.

12. okt. (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev straks at lade losse og i smeltehuset hensætte den jernplade, som er ankommet til smelteovnen fra Norge, og at tilholde smeden på Holmen, at han straks skal forfærdige døren, som skal bruges for smelteovnen, der skal være sådan, at det ikke er fornødent at omgøre den hver 8. el. 14. dag. Desuden skal smeden straks forfærdige de ankre, som skal bruges til at holde ovnen sammen. Da der også behøves hævetøj til at sætte nævnte jernplade ind i ovnen, at den ikke derved beskadiges, skal han straks lade nævnte hævetøj bestille. Han skal straks berette til kongen, om noget af det tømmer, som er købt af Gunde Rosenkrantz til Holmen, er ankommet. I så fald skal han snarest lade hente en del deraf. Udt. i SjT, 29, 267. K.

12. okt. (Frederiksborg) Ms. til Jørgen Seefeld og hr. Frederik Reedtz om prinsessens livgeding.¹ Kurfyrsten af Sachsens hidsendte gesandt Christian von Loss har efter den ham medgivne fuldmagt og instruks anholdt kongen om, at de prinsessen »i steden for vore len til livgeding Lolland og Falster med dets tilbehør ham på hendes vegne,

efter livgedingvis forskrivelses videre indhold, af vores fuldmægtige måtte antvordes, og derom ske og gøres al underretning, som hosføjede hans indlæg videre udviser«. Adressaterne skal som kommissærer m. kgl. fuldmagt på kongens vegne forrette dette med ham, hvorfor de snarest og inden den forestående begravelse skal begive sig med gesandten til Loll. og Falster og der på kongens vegne med ham forrette og fyldestgøre, hvad der efter livgedingets forskrivelse tilkommer kongen at gøre, hvorfor rigtig kopi deraf til desto bedre efterretning tilstilles dem, hvorefter de i alle måder skal rette sig. Hvis mod forhåbning noget videre skulle begæres, som ikke deri findes berørt, skal de antage det *ad referendum* og siden om alting gøre kongen udførlig relation. Sjt, 29, 268. K.

1) K har som adressater hr. Christoffer Urne og Niels Trolle, men har, m. anden hånd, påskriften: Siden fik Niels Trolle og Jørgen Seefeld denne befaling for hr. Christoffer Urnes svagheds skyld. K er dat. 12. okt., men har på udskriften 13. okt. 1647.

12. okt. (Frederiksborg) Ms. til Steen Bille. Kongens søn ærkebispe og biskop t. Bremen og Verden er indbudt til prinsens begravelse. SB skal møde ham i Assens og ledsage ham til Kbh. og iagttagelse, at alt på rejsen med vogne og traktement for ham og hans følge bliver vel bestilt og anordnet. FT, 5, 458.

Tilf.: Ligesådannt brev fik Jobst Frederik von Papenheim.

12. okt. (Frederiksborg) Ms. til Henning Valkendorf. Hertugen af Holsten er indbudt til prinsens begravelse. HV skal, hvis han tager over Fyn, møde ham i Assens og ledsage ham til Kbh. og iagttagelse, at alt på rejsen med vogne og traktement bliver vel bestilt og anordnet. FT, 5, 458.

12. okt. (Frederiksborg) Ms. til hr. Mogens Kaas. Han skal snarest til kongens fornødenhed for nøjeste pris lade indkøbe og til vands til Kbh. sende 12 td. fynsk mjød og underrette kongen om, hvad det koster. Så vil han anordne, at det straks bliver betalt. FT, 5, 458.

Tilf.: Ligesådannt brev fik Henning Valkendorf.

12. okt. (Frederiksborg) Ms. til Erik Rosenkrantz og Jobst Frederik von Papenheim. Loll. og Falster, som er forskrevet prinsessen til livgeding, er nu [overdraget?] til kurfyrsten af Sachsens dertil forordnede gesandt Christian von Loss af kongens dertil forordnede kommissærer hr. Christoffer Urne t. Årsmarke og Niels Trolle t. Trol-

holm. Adressaterne skal til disse levere rigtige jordebøger på Loll. og Falster m. tilbehør og siden på deres ansøgning give dem og gesandten alle underretninger om disse landes visse og uvisse indkomst, og, om det begæres, tilstille dem nogle foregående års regnskaber. SmT, 6, 607.

1) Indførslen mangler et el. flere ord for at give mening.

12. okt. (Frederiksborg) Albrecht Spormand fik brev at måtte forfremmes til ingeniørtjeneste, når han har anvendt nogle år på fortifikationen og dens tilbehør og siden i praksis beviser sig så erfaren og dygtig, at han kan gøre kongen og sit fædreland tilbørlig tjeneste. Udt. i JR, 10, 481.

13. okt. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at tilholde borgerskabet i Kbh. at betale voldmesteren for den dam, han har gjort gennem volden over graven næst op til Nørreport, og at tilholde teltmageren straks at forfærdige et telt til at opslå foran køkkenet på slottet til at rette an i. Hvis den slags tøj og andet, som behøves dertil, ikke kan fås på tøjhuset, må det i tide indkøbes. Udt. i SjT, 29, 268. K. (Tr.: KD, V, 317).

13. okt. (Frederiksborg) Henrik Ramel fik brev alvorligt at tilholde m. Jens Dolmer straks, efter forrige befaling, at begive sig til Århus for der for lensmanden og bispen at svare til, hvad kongen ved sin fuldmægtig kan have at beskyldt ham for ang. hans kald. Dog, hvis det sker, skal han først tage den begærede kaution af ham. Og hvis han mod forhåbning ved ugrundede *prætexter* af sygdom og andet endnu vedbliver at undskylde sig, skal HR på kongens vegne lade ham forstå, at han enten selv straks skal *comparere* der, el. sende en fuldmægtig, som på hans vegne kan gøre det. Hvis han uden dom vil aflevere sit kaldsbrev, kan det tilstedes ham siden i Århus at tiltræde et andet kald efter ordinansen, i betragtning af, at det agtes uforsvarligt at lade kaldet stå uforsørget længere. Da det af JDs erklæring om Ulrik Christian Gyldenløves bøger erfares, at han ikke har villet udlade sig anderledes, end at det er ham uvitterligt, at han har flere end dem, han har afleveret, uden så var, at nogle i registreringen kunne være glemt el. bortlånt, vil kongen, at HR skal tilholde JD, at han uden nogen *prætext* af uviden[hed] el. påskud af, at de er bortlånt el. glemt på registreringen, afleverer dem, i særdeleshed et manuskript af afd. Tyge Brahe, som han vedgår at have bortlånt »eftersom

kongen af ham, som for:ne Ulrik Christian med hans bøger og tøj da var anbetret, ingen sådan undskyldning vil anse eller gælde lade«. Udt. i Sjt, 29, 268.

13. okt. (Frederiksborg) Oluf Brockenhuus fik brev endnu at tilholde de højlærdes, kannikers og hospitalets bønder, at de straks forfærdiger deres andel af kongens vej ved Vartov, som det med rette tilkommer dem at forfærdige. Hvis de mod forhåbning ikke vil gøre det, som de af arilds tid har gjort det, skal han straffe dem med tårn og spansk kappe. Udt. i Sjt, 29, 269. (Tr.: KD, V, 317).

13. okt. (Frederiksborg) Hr. Tage Thott og Knud Ulfeldt fik breve at gøre deres bedste, hver i sit len, for at tilvejebringe 150 fede gilde væddere el. får, som skal bruges til prinsens begravelse. Hvad betaling angår, skal hofmarskallen contentere dem, når de underretter ham derom. Udt. i SkT, 7, 164.

13. okt. (u. st.) Ms. til Gregers Høeg, Ejler Høeg, Steen Bille og Erik Qvitzow. Claus Ucken t. Lammehave har andraget, at der er trætte ml. ham og fru Hilleborg Aschersleben om fiskeri, hun tilholder sig i mølledammen til CUs gd., hvorfor han har anholdt om denne befaling til gode mænd. Adressaterne skal m. kgl. fuldmagt indstævne parterne for sig og efter sagens beskaffenhed og de dokumenter, der fremlægges, forlige dem el. skille dem ved endelig dom. FT, 5, 458.

13. okt. (Frederiksborg) Rigets marsk Anders Bille fik konf. på et stykke eng ved Sahl kirke i Houlbjerg h., som Joakim Kammertjeners fuldmægtig over hans gejstlige gods Jens Andersen i Århus havde bortfæstet AB for 5 rd. og for ½ rd. årl. afgift, uanset der ikke før er svaret mere end 14 sk. i årl. afgift. Udt. i JR, 10, 482.

14. okt. (Frederiksborg) Rigens hofmester og kansleren fik brev at gøre deres bedste til at skaffe 40 officerer, som den dag, begravelsen skal ske, med drabanterne kan »opvarte« og ledsage liget, hvilke officerer til den ende også selv har at klæde sig sort. Udt. i Sjt, 29, 269. K. Orig. i DKanc. B 173.

14. okt. (Frederiksborg) Hofmarskal Pentz fik brev at anordne over alt, hvor hofholdningen er, at ben og andet, som levnes på bordene på hvert sted, opsamles i en balje af dem, der tager vare på bordene. Det,

som er tjenligt deraf, kan uddeles til de fattige, resten skal de henkaste på steder, hvor det ikke kan komme nogen til hinder el. forårsage nogen stank el. urenlighed. Udt. i Sjt, 29, 269. K.

15. okt. (Frederiksborg) Ms. til rigens hofmester. Kongen vil gerne inden vinteren være de russiske gesandter kvit og agter derfor kommende fredag¹ at give dem audiens på Ibstrup. Han skal derfor anordne, at Den grå Ulv straks bliver udprovianteret, så den snarest og inden vinter kan føre dem bort, efter at de har bekommet deres ekspedition her. I anledning af audiensen skal han straks sende en mester til Ibstrup, så kongens gemak, hvor audiensen skal gives, og gangen, de skal føres igennem, kan blive malet sort, hvor den ikke allerede er behængt med klæde, undtagen loftet, der må forblive, som det er. Også trapperne, som de skal føres op ad, skal males sorte, og der skal bestilles, hidføres og ophænges et sort tapet over det sted, hvor kongen giver audiensen. Og gulvet smst. skal belægges med sort klæde, der siden kan fjernes igen og føres til Kbh. og dér bruges, hvor det behøves. De heste, som findes afmalet på gangen, skal tages af vejen og stilles på salen. Sjt, 29, 269. K.

1) Den 22. okt.

15. okt. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev snarest at lade bestille så meget nyt sølvstykke, som behøves til ligfløjelet, så det snarest kan blive påsyet dette i stedet for det, som nogle steder er fordærvet. Han skal desuden gøre sit bedste til på en el. anden måde at skaffe så mange forgyldte pokaler, som behøves både til begravelsen og til at traktere de russiske gesandter. Udt. i Sjt, 29, 270. K.

15. okt. (Frederiksborg) Hans Lindenov fik brev inden førstkomende fredag og allersenest den 21. hujus at møde i Kbh. for at være til stede, når de russiske gesandter gives audiens. Udt. i Sjt, 29, 270. K.

Tilf.: Ligesådanne breve fik Jørgen Seefeld, hr. Frederik Reedtz, Ove Giedde, hr. Christoffer Urne og hr. Tage Thott.

15. okt. (Frederiksborg) Hofmarskallen fik brev at have de heste, som han skal holde, i beredskab til på fredag, da de russiske gesandter skal have audiens på Ibstrup, og at give kammerjunkeren, hofjunkerne og enspænderne, som har mdl. besolding på rideheste, besked om at have dem i beredskab til nævnte tid, så de russiske gesandters

opvartere kan ride til Ibstrup på dem og føres med gesandterne til audiens. Han skal desuden gøre sit bedste for at skaffe så mange karosser i Kbh. af kongens egne og andres, som behøves til at køre gesandterne til Ibstrup. Udt. i Sjt, 29, 270. K.

15. okt. (Frederiksborg) Ms. til Claus Sehested og Laurids Skinkel. Kurfyrsten af Sachsen og hans sønner er indbudt til prinsens begravelse. Adressaterne skal, hvis de selv el. deres gesandter kommer, møde dem i Assens og ledsage dem til Kbh. og iagttage, at alt på rejsen med vogne og traktement for dem og deres følge bliver vel bestilt og anordnet. FT, 5, 459.

Tilf.: Ligesådan brev fik Laurids Skinkel om greven af Oldenburg og Christoffer Steensen om biskoppen af Eutin.

15. okt. (Frederiksborg) Ms. til Joakim von Buchwald. Claus Ucken t. Lammehave har andraget, at JB for nogen tid siden er forordnet til væрге for hans børn efter hans afd. hustru og deres moder, hvilket værgemål og deres tilfaldne gods JB endnu ikke har leveret fra sig, uanset at 2 gode mænd har fået kongens befaling til at overvære, at han efter loven leverede værgemålet fra sig til deres rette væрге. Han skal snarest gøre det, og, når det skal ske, advare Ejler Høeg t. Dallund og lensmand på Rugård Steen Bille, da de af kongen er befalet at have indseende med, at alt går ret til. Hvis JB mener at have lovlig årsag til, at det ikke skal ske, skal han snarest sende sin erklæring herom til kancelliet. FT, 5, 460. Indl. 14. okt.

15. okt. (Frederiksborg) Ms. til Ejler Høeg og Steen Bille. Claus Ucken t. Lammehave har begæret, at Joakim von Buchwald t. Langesø må tilholdes snarest at levere hans børns værgemål, som han en tid lang har forestået efter CUs afd. hustru, fra sig til deres rette væрге efter loven. De skal, når de advares derom, overvære overleveringen. FT, 5, 460. Indl. 14. okt.

15. okt. (Frederiksborg) Kongens sekretær Gabriel Akeleye Knudsen fik brev på Hualbye præbende i Århus domkirke, som blev ledigt efter afd. hr. Axel Arenfeldt. Udt. i JR, 10, 482.

16. okt. (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev at forordne større skibsrum end de skærbåde, som hidtil er sendt til Helsingborg efter stenkul, så de kan afhente dem, efterhånden som de opgraves.

Udt. i Sjt, 29, 271. K.

16. okt. (Frederiksborg) Slotsfogden på Kbh. slot fik brev snarest at oversende de heste og vogne m. tilhørende folk, som efter kongens befaling skal bruges til at køre stenkul fra gruberne til stranden i Helsingborg len, til hr. Christoffer Ulfeldt. Udt. i Sjt, 29, 271. K.

Tilf.: Postscriptum.¹ Da han har givet til kende, at vinduet ved alteret i slotskirken ikke så godt kan udbrydes til at bære prinsens lig ud ad, som det, der er ml. døren og kælderhalsen, godkender kongen, at det bedst egnede udbrydes.

1) Gengivet efter K.

16. okt. (Frederiksborg) Hr. Christoffer Ulfeldt fik brev, at da det af hans beretning erfares, at det falder bønderne i hans len meget lideligere at underholde vogne m. heste og folk til at age stenkul til stranden, end at de selv skal gøre det, sendes ham samtidig hermed heste og vogne m. tilhørende folk hertil. Bønderne skal herefter, if. tidl. ordre, ligeligt og ret pålægges, hvad de skal gives til hestes og folks underhold. Udt. i SkT, 7, 165.

16. okt. (Frederiksborg) Ms. til hr. Christoffer Ulfeldt. Hvad mag. Christen Melchiorson på sin afd. søsters børns vegne har andraget om rigtighed og registrering for deres fædrene og mødrene arv, kan CU se af hans hosføjede supplikation. Han skal, så vidt lov og ret tilsteder, forhjælpe ham til rette, at han uden ophold kan komme til ende dermed. Da CM desuden har begæret forordnet en anden vederhæftig mand i sit sted til hans søsterbørns formynder, som ved lov og ret kunne udføre de umyndige børns sager og iagttage deres gavn, da han for sit kalds skyld ikke kan varetage det så flittigt, han gerne ville, skal CU også heri, så vidt muligt, hjælpe ham til rette og undersøge, om der i hans len kan fås nogen vederhæftig, som godvilligt vil påtage sig værgemålet, og siden indberette til kancelliet, om det har været muligt eller ej. SkT, 7, 165.

16. okt. (Kbh.) Mageskifte. Lensmand på Lund i Mors Niels Krag får af Lihme sognepræsteembede 1 gd. i Vadum i Lihme s., Skivehus len – for 1 gd., der udlægges til præsteembedet, i Ålbæk i samme sogn. JR, 10, 428-83. (Jf. Kr. Sk., I, 554).

16. okt. (Kbh.) Genbrev fra Niels Krag på ovenn. mageskifte. JR, 10,

483-84.

17. okt. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev, at da det vil falde de 40 officerer, som er bestilt til at ledsage prinsens lig med drabanterne ved begravelsen, alt for tungt selv at anskaffe sørgeklæder, må han anskaffe dem sort klæde til kappe og klæder, som siden kan afkortes i deres besolding. Udt. i Sjt, 29, 271. K.

17. okt. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at meddele den tyske præst i Helsingør, at prinsessen har begæret ham til sin hofprædikant, hvilket også er bevilget hende, så han kan indrette sig derefter. Når han »bliver vejfærdig« til at begive sig fra Helsingør, skal det meddeles kongen, så en anden kan sendes dertil. Udt. i Sjt, 29, 271. K.

17. okt. (Frederiksborg) Jægermesteren fik brev at måtte hensætte Eiler Skytte i Helsingborg len i den afd. Tule Skyttes sted, og der skal gives ham samme bestalling som Tule har haft. Udt. i Sjt, 29, 271. K.

18. okt. (Frederiksborg) Bestalling for Nicolaus Rasmussen som skovrider på kronens skove i Antvorskov len. Han skal se til, at intet dyr, lidet el. stort, skydes el. ødelægges. Kan han komme over nogen, som gør det, el. går med lange rør [bøsser] uden for alfarveje, skal han søge at blive dem mægtig og føre dem til Antvorskov. Hvis han ikke kan overmande dem, skal han følge efter dem og udspørge, hvem de er el. tilhører, og siden give lensmanden det til kende. Findes krybskytter af almuen, som vil ødelægge dyr el. går med lange rør uden for alfarveje, og kan han ikke blive dem mægtig, og de heller ikke vil følge med ham og oplyse, hvem de tilhører, skal han have fuldmagt at skyde et lod i dem uden derfor at tiltales el. lide skade. Det skal også under højeste straf være ham selv forment uden befaling at skyde noget dyr, men hvis det befales ham at skyde noget dyr, ænder el. andet, skal han gøre det med største flid og sende det til anbefalede steder. Han skal se til, at ingen geder holdes, som kan løbe ind i skovene og gøre skade på underskoven, og hvis han finder nogen, og de tilforn er aflyste og forbudne, må han enten skyde dem el. lade dem drive til Antvorskov. Hvis han kommer over hunde i skovene, skal han skyde dem, hvem de end tilhører. Han skal se til, at intet hugges i skovene uden lensmandens befaling. Hvad der bevilges af denne, skal han mærke med kronen påslagen og lade vurdere af skovfogden selvfjerde, hvor mange

læs hvert træ kan agtes for, og optegne det, og i skriverstuen lade antegne, hver gang han udmærker hos skovfogderne. Han skal se til, at gærderne i lenet er lovlige, så dyrene ikke får skade derpå. Han skal være lensmanden hørig og lydig. Denne skal på kongens vegne til pension og besolding give ham 16 gammeldaler, en sædvanlig hofklædning, foder og mål til en hest og i kostpenge hver måned 4 dl. Sjr, 21, 716-18. K.

18. okt. (Frederiksborg) Ms. til Axel Urup. En del af adelen i Skåne og Lund kapitel har tilbudt, at deres tjenere i Landskrone len skulle arbejde hver 6 dage på Landskrone fæstnings reparation. AU skal derfor selv el. ved en af kongens ingeniører snarest lade afstikke og udvise, hvilket sted der nødvendigst behøver reparation, så det næste år, når tiden tilsteder det, kan sættes i værk. Sjt, 29, 271. K.

18. okt. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev, at Inger Hans'es i Smidstrup hendes afd. husbonds døde legeme, som ved en ulykkelig hændelse i skoven er faldet ned af en bøg og fundet død, må begraves på kirkegården. Udt. i Sjt, 29, 272. K. Indl. 20. okt.

18. okt. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at tilholde bønderne i sit len, at de, som det plejer at ske, når tid er, til kongens fornødenhed skal indsamle slåen til slåenvin, som de skal levere her til vinskænken i tønder el. kurve, men ikke i sække, for at slåene bedre kan holde sig. Udt. i Sjt, 29, 271.

18. okt. (Frederiksborg) Jægermesteren fik brev straks efter hendes tilsigelse at lade prinsessen få fornødne hjortegarn til at lade fange nogle levende dådyr på Falster, og at tilholde jægeren Hans Christoffer straks at begive sig dertil for at fange dem på de steder, hun befaler. Udt. i Sjt, 29, 272. K.

18. okt. (Frederiksborg) Slotsfogden på Kbh. slot fik brev snarest at lade tilhugge og forfærdige 9 nye rustvogne, da de gamle af vognmesteren berettes at være brøstfældige. Udt. i Sjt, 29, 272. K.

18. okt. (Frederiksborg) Bevilling for Knud Ulfeldt t. Svenstrup, at den, som efter ham får Landskrone slot og len, må erstatte ham den bekostning, han har anvendt på at bygge en ny ladegd. ved slottet. SkR, 5, 488.

18. okt. (Kbh.) Nicolaus Ravenstein fik skovriderbestall. i Skanderborg len og fik til årl. pension 16 gl. dl., en sædvanlig hofklædning samt foder og mål på en hest, og til kostpenge mdl. 4 dl. *ad gratiam*. Med alt dette skal lensmændene på Skanderborg årl. fornøje ham. Udt. i JR, 10, 484.

19. okt. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev, at der må tages så mange penge af de midler, som er forordnet til Skt. Annæ broes og Besmøl broes opbyggelse og vedligeholdelse, som behøves til at betale de sten med, der skal bruges til den gd. ved Kbh., som efter kongens anordning skal bygges til Christoffer Lindenov og efterfølgende admiraler på Holmen. Udt. i Sjt, 29, 272. K. (Tr.: KD, V, 317).

19. okt. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev tilkommende fredag at føre de russiske gesandter, der er i Kbh., til den audiens, kongen samme dag agter at give på Ibstrup, og siden på kongens vegne traktere dem. Udt. i Sjt, 29, 272. K.

19. okt. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev at indfinde sig i Kbh. den 27. okt. til som marskal at opvarte hos en af de fremmede fyrstelige personer el. gesandter, som til samme tid er indbudt til prinsens begravelse og formodes at komme. Udt. i Sjt, 29, 272. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik Frands Pogwisch, Sigvard Urne, Niels Krabbe og Jørgen Skult.

20. okt. (Frederiksborg) Ms. til hr. Frederik Reedtz. Peder Nielsen i Sageby mølle begærer afslag på sin landgilde, da han pga. møllesøens eftergroelse ikke kan tåle at give den landgilde, han er sat for i jordebogen. Da det af FRs erklæring og 8 mænds afsigt erfares, at han ikke kan fortjene den landgilde, jordebogen tilholder ham at betale, må han indtil videre få et årl. afslag på 2 pd. mel. Sjt, 29, 272. K. Indl. 18. sept.

20. okt. (Frederiksborg) Niels Trolle fik brev at lade ved bønderne i sit len til kongens fornødenhed som forleden år indsamle et parti slåen og levere dem til vinskænken på Kbh. slot Morten Sorg, som er befalet at lave slåenvin deraf. Udt. i Sjt, 29, 272. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik Oluf Brockenhuus.

20. okt. (Frederiksborg) Ms. til nogle af adelen i Sjæll. og Skåne. De

har tidl. fået ms. om at møde i Kbh. til prinsens begravelse den 6. nov. Da en del af de fyrstelige personer formodes at ankomme den 27. okt., skal de tilskrevne indfinde sig senest til denne dato til opvarning. Sjt, 29, 273. K.

Tilf.: *Sjæll.*: Frederik Parsberg, Vincents Bille, Achim von Bredow, Oluf Daa, Lave Beck, Flemming Ulfeldt, Christoffer Pax, Peder Grubbe, Henrik Lindenov, Arent von der Kuhla, Niels Parsberg, Knud Parsberg, Jørgen Kaas, Rønnow Bille, Vilhelm Parsberg, Verner Parsberg, Jørgen Friis, Christen Skeel, Erik Steensen, Erik Kaas Jørgensen, Lave Bille; *Skåne*: Gunde Rosenkrantz, Palle Urne, Henrik Lindenov, Jørgen Urup, Claus Gagge, Jacob Grubbe, Iver Krabbe, Jørgen Svave, Stalder Kaas, Bjørn Ulfeldt, Otte Thott, Jockum Gersdorff, Steen Brahe, Christoffer Valkendorf, Jens Gagge, Claus Sparre, Claus Urne, Johan Urne, Erik Kruse, Erik Hardenberg Gyldenstjerne.

20. okt. (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Skibskapt. og lensmand over Herrested [fej for Jerrested] h. Køn Jochum Grabow har for nogen tid siden berettet, at en del bøndergde i nævnte herred i Stiby og Gisle, som han havde i forsvar i forleden fejde, er ruineret og øde, og begæret, at der derfor må forundes ham nogle bønder[gde], der ligger til Malmøhus i Grøsterup, Tommerup, Øster Glimminge og Brommerup 10 mil fra Malmøhus, men belejligt til Borreby, som Peder Nielsen, Niels Mogensen, Jens Gudmandsen, Niels Eriksen og Mogens Carlsen nu påbor. Da det af lensmand på Malmøhus hr. Tage Thotts erklæring erfares, at nævnte gde kan undværes, godkender kongen, at de indtil videre må følge og svare KJG under Borreby. Dog skal han gøre kongen regnskab for det visse og uvisse, som hidtil er gået og givet til kronen af de nævnte gde. Sjt, 29, 273. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

20. okt. (Frederiksborg) Hofmarskallen fik brev at lade betale skriveren på Frederiksborg det parti svin, han har indkøbt til hofholdningens behov, af de penge, som leveres ham til hofholdningen. Udt. i Sjt, 29, 274. K.

20. okt. (Frederiksborg) Ms. til Køn Jochum Grabow. Han har for nogen tid siden berettet, at en del bøndergde i Jerrested h. i Stibye og Gisle, som han havde i forsvar, er blevet ruineret og øde i forleden fejde, og begæret til gengæld at forundes nogle bønder (Peder Nielsen, Niels Mogensen, Jens Gudmandsen, Niels Eriksen og Mogens Karl-

sen) liggende til Malmøhus slot i Grastrup, Tomerup, Øster Glimminge og Brammerup, 10 mil fra Malmøhus, men belejligt til Borreby. Da hr. Tage Thott t. Eriksholm har erklæret, at gdene kan undværes fra Malmøhus, godkender kongen, at de indtil videre må følge og svare KJG til Borreby med landgilde, ægt og arbejde. Dog skal han herefter på rentekammeret årl. gøre rede og regnskab for det visse og uvisse heraf, som hidtil går og gives til kronen. Herom er rentemestrene underrettet. SkT, 7, 166.

20. okt. (Frederiksborg) Hr. Tage Thott fik brev »udi samme mening«, at da af hans erklæring erfares, at nævnte gde kan undværes, godkender kongen, at de indtil videre må følge og svare Køn Jochum Grabow under Borreby, hvilket TT også skal meddele bønderne. Udt. i SkT, 7, 166.

20. okt. (Kbh.) Mageskifte. Lensmand på Lund i Mors Niels Krag får 1 bol i Kastbjerg s. og by, Gjerlev h. for 1 bol ved Ødom [Oddum] kirke i Lundenæs len. JR, 10, 484. (Jf. Kr. Sk., I, 554).

20. okt. (Kbh.) Genbrev fra Niels Krag på ovenn. mageskifte. JR, 10, 485.

20. okt. (Kbh.) Sognepr. t. Tolstrup i Ålborghus len hr. Jens Olufsen Bruen fik bevill. på, at et bol i Øster Hjermslev by, Tolstrup s. skal følge ham og efterkommende præster, som det har fulgt hans formænd, da han m. rigtige dokumenter beviste, at bolet af adelsfolk for mere end 100 år siden var foræret, og for nogen tid siden ved underøvrighedens angivende, da kaldet stod ledigt, er kommet derfra og lagt under Ålborg slot. Udt. i JR, 10, 485. (Jf. Kr. Sk., I, 554).

20. okt. (Frederiksborg) Laurids Pedersen og Johanne Lassesdatter, afd. Mads Nielsens i Klindstrup [Klingstrup] fik bevill. at måtte ægte hinanden, uanset LP var beslægtet m. hendes forrige mand i 3. led. Dog skal han på tilbørlige steder bevise, at de ikke er hinanden nærmere beslægtet, og for denne bevill. erlægge 80 rd. i kongens eget kammer. Udt. i JR, 10, 486.

24. okt. (Kbh.) Bevilling. I henhold til kongens befaling til alle lensmænd i Sjæll. om at forhandle m. kronens bønder og bondesønner om at give en sum penge til kongen for deres fødested, bevilges

brevviseren Peder Rasmussen, født i Skævinge i Frederiksborg len, som har contenteret kongen herfor, m. dette åbne brev frihed til evig tid for sig, sine børn og afkom, som herefter fødes, for deres fødested og til at opholde sig, hvor dem lyster og ikke herefter at skulle deles til stavns. Sjr, 21, 719. K.

24. okt. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at måtte på kongens ratifikation akkordere m. Christen Bollesen, dog at de derved har kongens gavn i agt, så deraf gives mere, end det af dem hidsendte overslag udviser, da der i de 3 deri specificerede år erfares alene ét år at have været olden, og da en stor del grise og unge svin ses at være fedet på skovene, hvoraf dog kun gives ringe penge. Udt. i Sjt, 29, 274. K.

24. okt. (Frederiksborg) Arent von der Kuhla fik brev snarest at begive sig til Nykøbing og Vordingborg slotte, og når prinsessen først ved sine tjenere har udtaget de heste, foler og hopper, hun ønsker, da at anordne, hvorledes der til kongens bedste skal forholdes med resten, som han beholder. Udt. i Sjt, 29, 274. K.

24. okt. (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev at lade de 3 huse på kongens vej fra Frederiksborg til Kbh., som på nær vinduerne er færdige, besætte m. 3 af de gamle bådsmand, som har skikket sig vel i deres tjeneste. De skal have kost og løn som dem, der er i tjeneste. Udt. i Sjt, 29, 274. K.

24. okt. (Frederiksborg) Byfoged Claus Raffn fik brev snarest med alle de bosatte buntmagere, som findes i Kbh., samt kongens egen at begive sig til Ibstrup, og der af dem lade vurdere de »sabel« [vel = zobelskind], som kongen der er foræret af storfyrstens gesandter og nu findes under kongens forsegling. Til den ende skal han også advare slotsfogden på Kbh. slot om at følge med ham derud og åbne gemakkerne, hvor de er forseglede. Når vurderingen er sket, skal han sende kongen den og igen lade »sablerne« indlægge i det gemak, hvor de nu er, og igen med slotsfogden forsegle døren. Udt. i Sjt, 29, 274. K.

Tilf.: Ligesådan brev fik slotsfoged på Kbh. slot Jockum Waldspurger. K.

24. okt. (Frederiksborg) Ms. til Claus Raffn. Poul Anckersen er af borgmester og råd i Kbh. frikendt for den tiltale, CR på kongens

vegne havde rejst i en sag ang. Hans Dalmand. CR skal snarest hos borger i Kbh. Hans Jensen Faaborg lade affordre de dokumenter i sagen, som findes hos ham, og siden efter den befundne beskaffenhed fortføre med lov og ret og heri søge kongens bedste. Sjt, 29, 274.

24. okt. (Frederiksborg) Mester Hans Ahnemøller fik brev snarest at begive sig til Dragsholm len, besigtige pladsen, hvor den begærede mølle skal bygges, og siden gøre overslag over, hvad bygningen kan koste. Udt. i Sjt, 29, 275. K.

24. okt. (Frederiksborg) Ms. til Christen Eriksen. Lensmand på Bornholm Ebbe Ulfeldt har andraget, at der på Bornholm verserer nogle sager, hvori landsdommeren smst. ikke kan dømme, da han er interesseret deri, nemlig ml. ham selv og en Peder Jensen og ml. samme PJ¹ og borgmestre og råd i Rønne samt byfogden smst. Da sagerne »noget høyt omgielde«, skal CE snarest begive sig til Bornholm og dømme i dem. SkT, 7, 166.

1) Her kaldes han Jepsen.

24. okt. (Frederiksborg) Ms. til Claus Sehested. Hvad der er andraget ang. Niels Munk, kan han videre se af hosføjede supplikation. Da NM er dømt til at rømme riget, og dog ikke retter sig herefter, men forbliver her i landet, skal CS bemægtige sig hans person, sende ham til Kbh. og levere slotsfogden ham i forvaring. FT, 5, 461.

24. okt. (Kbh.) Mageskifte. Thomas Kaas t. Ørndrup får på sin afd. broder Mogens Kaas' børns vegne i Vester [Horne] h. i Lunde s. 1 gd. og 2 bol m. tilhørende gadehuse i Lunde, 1 gd., 1 stykke jord og 2 bol i Skedsbøl og 1 gd. og 2 bol i Sønder Tarp, og i Ovtrup s. 1 gd. i Rottarp – for i Skast h. i Hostrup s. 1 gd. i Myrtue, 2 gde og 2 gadehuse i Kravense og 2 gde, 1 halvgd. og 2 bol i Kokspang. JR, 10, 486-88. (Jf. Kr. Sk., I, 555).

24. okt. (Kbh.) Genbrev fra Thomas Kaas på ovenn. mageskifte. JR, 10, 488-90.

24. okt. (Kbh.) Mageskifte. Thomas Kaas t. Ørndrup får på sin afd. broder Mogens Kaas' børns vegne af kongen (på Ribe kapitels vegne) i Vester [Horne] h. i Lunde s. 1 gd. i Vester Kastkær og 1 gd., kaldet Refsgård, i Ovtrup s. – for i Jerne s. i Strandby 1 gd. m. 1 »rockelgarn

stade« uden for Strandby i dybet, 2 ålegde til midtstrømmen i den lille å ml. Fovrfeld mark og Strandby mark, 1 bol i Jerne by, 1 bol i Kokspang og 1 gd. i Astrup i Brøndum s. JR, 10, 490-91. (Jf. Kr. Sk., I, 555).

24. okt. (Kbh.) Genbrev fra Thomas Kaas på ovenn. mageskifte. JR, 10, 491-92.

24. okt. (Frederiksborg) Ms. til Gunde Lange. Kongen har befalet Peder Seefeld og Valdemar Daa at besigtige noget gods ml. sig og fru Helvig Marsvin t. Nørlund. Han skal overvære besigtigelsen. JT, 11, 375.

24. okt. (Frederiksborg) Ms. til Mogens Arenfeldt og Peder Seefeld. Niels Krag har til magelæg begæret 2 gde (Jens Mikkelsen og Christen Poulsen) i Kastbjerg s. og by, Dronningborg len, tilhørende Randers hospital – imod 2 gde (1. Rasmus Christensen og Poul Christensen og 2. Jens Lassen) i Tørslev s. og by. De skal besigtige godset. JT, 11, 376.

24. okt. (Frederiksborg) Ms. til Frands Lykke og bispen. De skal overvære, at Mogens Arenfeldt og Peder Seefeld besigtiger gods ml. kongen og Randers hospital. JT, 11, 376.

24. okt. (u. st.) Ms. til Peder Seefeld og Valdemar Daa. Fru Helvig Marsvin t. Nørlund har til magelæg begæret flg. gods i Vendsyssel: i Kær. h. i Vadum s. i Øster Halne 1 gd. (Niels Mortensen og Oluf Lauridsen), i Torpet 1 gd. (Las Therkelsen og Jens Sørensen) – imod flg. gods i Himmersyssel: i Hornum h. i Gravlev s. og by 1 gd. (Christen Simonsen) og 6 gadehuse, i Borup 1 gd. (Laurids Nielsen). De skal besigtige godset, og Gunde Lange er befalet at overvære besigtigelsen. JT, 11, 377.

25. okt.¹ (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at lade skaffe så meget sort klæde, som 3 pager, 3 lakajer og 5 trompetere af prinsens, som skal gå med i processionen, behøver til sørgeklæder, så de kan blive færdige til begravelsen. Udt. i Sjt, 29, 274. K.

1) Ml. breve af 20. og 24. okt. 5-tallet synes at være en rettelser, måske fra et 1-tal. K har 25. okt.

25. okt. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at anordne, at snedkeren på Holmen gives noget af det, der tilkommer ham, så han desto bedre kan fortsætte og udføre det befalede arbejde. Udt. i Sjt, 29, 275.

25. okt. (Frederiksborg) Ms. til hofmarskallen. Da kongen nylig har ladet gøre nyt køkkentøj, skal han lade forfærdige et inventarium derpå og tilstille køgemester og køkkenskriver det, hvorpå de skal give ham bevis. Derefter skal disse overlevere køkkentøjet til kongens mesterkok og tage hans *recognition* derpå. Kongen vil, at hofmarskallen alvorligt skal tilholde kokkene at have tilbørlig inspektion med deres folk og drenge, at de vel forvarer køkkentøjet og alt andet, de har under hænder, og, om noget bliver borte, selv betaler det. Tilsvarende inventarium vil kongen snarest lade forfærdige over alt andet køkkentøj af messing og jernformer og andet, som bruges i kongens køkken, så det siden efter dette inventarium kan leveres til dem, som skal forvare det, at det kan vides, hos hvem man, om det bortkommer, skal søge betaling, og ikke som hidtil daglig skal forårsages at lade det gøre af nyt. Hvad tin og messing yderligere behøves til begravelsen, skal, som det altid plejer at ske i sådanne tilfælde, lånes i Kbh. hos borgerskabet. Kongen godkender, at hofmarskallen hos sig beholder de 2 »hermendenes kuske«, som allerede er overtrukket m. klæde, m. tilhørende heste og folk til at bruge til gesandter og andet, hvortil de kan behøves. Sjt, 29, 275. K.

25. okt. (Frederiksborg) Kapitlet i Roskilde fik brev at tilholde deres bønder der i lenet at hjælpe kongens og kronens tjenere med at frem- og tilbageføre de fyrstelige personers gesandter m. deres følge og andre, som det mest ligeligt kan lignede ml. dem og er sket i andre lignende tilfælde. Udt. i Sjt, 29, 275. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik de højtlærde i Kbh.

25. okt. (Frederiksborg) Bygmester Steenwinkel fik brev snarest under sin hånd i kancelliet at indlevere en specifikation på, hvor meget kalk han i forleden fejde har fået af Bartholomæus Mikkelsen til Malmøs fæstnings fornødenhed og derhos stykkevis specificere, hvortil kalken er brugt. Udt. i Sjt, 29, 275. K.

25. okt. (Kbh.) Lund kapitel fik brev, at Henrik Ramel t. Bækkeskov til magelæg begærer kapitlets gde og gods i Gedinge i Skåne, hvor-

imod han vil udlægge flg. gods i Skåne: i Sallerup s. og by 1 gd., i Skreblinge[?] 2 gde (Siune Bentsen og N.N.), i Fultofte s., Hegnis 1 gd. (Niels Pedersen) og i Høis[?] s., Foederøed[?] 1 gd. (Trøst Axel-sen). Kapitlet skal snarest erklære, om det begærede gods kan undværes mod det tilbudte. Udt. i SkT, 7, 167.

26. okt. (Slagslunde) Rigens hofmester fik brev at gøre sit bedste til at skaffe så meget klæde og så mange penge, som behøves til et fjerdingårs løn til skibsfølket på Den grå Ulv, så de snarest kan fortsætte rejsen, og de russiske gesandter ikke derover opholdes. Udt. i Sjt, 29, 276. K.

26. okt. (Slagslunde) Ms. til Henrik Ramel. M. Jens Dolmer har endnu ikke villet indfinde sig hos lensmand og biskop i Århus for at svare til kongens beskyldninger og heller ikke villet aflevere sit kaldsbrev el. sende en fuldmægtig til Århus. Desuden har han vægret sig ved at modtage el. skrive på lensmandens og biskoppens stævning. HR skal derfor på kongens vegne meddele ham, at hvis han forfarer i sådanne *contumacia*, og ikke enten selv kommer el. sender en fuldmægtig til Århus el. afleverer kaldsbrevet, skal ikke desto mindre lensmand og biskop foretage sagen og kende og dømme deri i medfør af lov og ret. Sjt, 29, 276.

26. okt. (Slagslunde) Ms. til de højlerde i Kbh. Kongen har befalet sin bygmester m. Hans Ahnemøller at lade belægge gulvet med bjælker og deler i Vor Frue kirke overalt lige fra døren helt igennem og forhøje det, så de, som skal bære liget ved begravelsen, desto bedre kan komme til rette dermed. Adressaterne skal på hans ansøgning skaffe ham de fornødne materialer dertil og betale arbejdslønnen, så han straks kan forfærdige det, som det er ham befalet af kongen. Sjt, 29, 276. K. (Tr.: KD, V, 318).

26. okt. (Slagslunde) Hr. Christoffer Ulfeldt fik brev, at da han har tilkendegivet, at en del »pipholt« er indkommet under Bjerger h. fra skibe, strandet i forleden storm, skal han bjærge mest muligt deraf og sende det til Holmen til kongens fornødenhed. Udt. i SkT, 7, 167.

26. okt. (Slagslunde) Ms. til lensmanden og bispen i Århus. Mag. Jens Dolmer undslår sig ved adskillige udflugter fra at møde dem for at svare til kongens beskyldninger, så deri endelig kunne blive dømt

efter lov og ret, og har ej heller villet modtage el. skrive på deres stævning. Hvis han fortfarer i sådan *contumacia*, skal de, enten han møder el. ej, på kongens fuldmægtigs ansøgning dømme i sagen. Hvis det ikke kan nås før begravelsen¹, godkender kongen, at det beror til efter denne. For at kaldet ikke skal stå ubesat længere, skal skoleme-steren i Århus og de 3 præster, som allerede er befalet at komme over til kongen for at lade sig høre, snarest indfinde sig hos ham. JT, 11, 377.

1) Af den udvalgte prins.

26. okt. (Slagslunde) Ms. til Cornelius Lerche. Mag. Jens Dolmer har ikke villet modtage el. skrive på lensmandens og bispens stævning og undslår sig desuden for at møde for dem i Århus. Kongen har derfor befalet dem, hvis han fortfarer i sådan *contumacia*, dog på CLs ansøgning at dømme ham, enten han møder eller ej. Hvis det ikke kan nås før begravelsen, hvorom CL skal erkyndige sig hos dem, må det bero til efter denne, hvilket meddeles CL til efterretning. JT, 11, 377.

27. okt. (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev at lade Ulrik Christian Gyldenløve på hans ansøgning få en fuks, som står på Antvorskov slot. Udt. i Sjt, 29, 276.

30. okt. (Frederiksborg) Ms. til Joakim Beck. Det gods, Corfitz Ulfeldt t. Matstrup har givet kronen i mageskifte i Silkeborg len [se 6. nov. 1647, JR, 10, 492], skal han indtage i sit len og indskrive det i jordebogen. JT, 11, 378.

Tilf.: Ligesådant brev fik Erik Juel at indtage Niels Krags bol i Lundenæs len i Nørre h., Oddum s. [se 20. okt. 1647, JR, 10, 484].

31. okt. (Kbh.) Skøde til kongens vognmester Hieronymus Phaell og arvinger på en plads foran Østerport. Den er i længden langs ud mod vest ved landevejen og mod øst langs med rigens admirals plads 102 al., mod syd ved torvet og mod nord langs med Grønnegade er den 32 al. Han skal bygge en god købstadbygning på grunden. Sjr, 21, 720. (Tr.: KD, III, 292).

31. okt. (Kbh.) Mageskifte ml. kongen på Roskilde kapitels vegne og Achim von Bredow t. Aggersvold. AB får gods i Tuse h., i Kundby s. i Kundby og Torslunde – mod gods i Tuse h. i Kastrup [i Hørby s.], i Kisserup og Bognæs [i Udby s.]. Sjr, 21, 720-23. K.

31. okt. (Kbh.) Achim von Bredows genbrev på samme mageskifte. SjR, 21, 723-25. (Efter hr. kanslers befaling) K.

31. okt. (Frederiksborg) Byfoged i Kbh. Claus Raffn fik brev at være slotsfogden beforderlig med hos borgerskabet at få til låns det tin og messing, som behøves til begravelsen, som det i deslige tilfælde plejer at ske. Udt. i SjT, 29, 277. K. (Tr.: KD, V, 318).

31. okt. (u. st.) Ms. til Gregers Krabbe. Det gods, Thomas Kaas på sin afd. broder Mogens Kaas' børns vegne har givet kronen i magelæg i Riberhus len [se 24. okt. 1647, JR, 10, 488], skal han indtage under sit len og indskrive det i jordebogen. JT, 11, 378.

2. nov. (Kbh.) Bevilling. Christen Lauridsen i Rønne på Bornholm har andraget, at hans bo er registreret og forseglet og han selv af landsdommeren smst. tildømt at rømme kongens riger og lande, »ligesom« han havde været med i Bornholms overgivelse til de svenske i sidste krig. Han mener ikke, dommen er funderet på så nøjagtige vidnesbyrd og beviser, som det sig burde, og begærer frit lejde til at komme ind i riget for ved lovlig proces at demonstrere sin uskyld og føre sin sag ved retten på tilbørlige steder. Lensmand på Bornholm Ebbe Ulfeldt har erklæret, at CL alene har været fænrik over borgerskabet i Rønne, da landet blev overgivet til de svenske, og derfor måske af sine overofficerer kan være tvunget til at gøre, hvad de befalede ham, og at han ellers tilforn har forholdt sig som en tro undersåt. Kongen har derfor bevilget ham i sikkerhed at komme til riget for at udføre sin sag ved lovlig og ordinær proces. SjR, 21, 726. Indl., udat., før 14. aug.

2. nov. (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. Hvad Meinert Hendricksen i Helsingør som fuldmægtig for den dér anholdte Albret Gierresen Knippers andrager, kan AK se af hosføjede supplikation og medfølgende dokumenter. Hvis han finder hans angivende sandt, nemlig at han den 20. sept. har fuldkomment akkorderet m. sin modpart og stillet dem tilfreds for den sag, han her er anholdt for, med en vis sum penge til dem i Holland efter den derom oprettede kontrakt, godkender kongen, at AGK igen må komme på fri fod. SjT, 29, 278.

3. nov. (Kbh.) Bevilling. Christen Bollesen, som har forpagtet Abrahamstrup, har begæret, at oldenen smst., så vidt den tilkommer

kongen, må forundes ham for en årl. afgift, enten der bliver olden el. ej. Det bevilges, at han fra philippi jacobi 1647 må nyde den olden, som falder på Abrahamstrup, mod årl. i rentekammeret, enten der falder olden el. ej, at betale 300 rd. in specie. Sjr, 21, 726. K. Orig. i Abrahamstrup lensrgsk.

3. nov. (Kbh.) Skøde til øverste renteskriver Peder Hansen Holst på en plads uden for Østerport. Den er i syd mod Grønnegade 84 al. lang og i vest ud mod landevejen 80 sjæll. al. bred, mod nord er den 50 sjæll. al. og i vest 52 bred. Han skal bygge en god købstadbygning på grunden. Sjr, 21, 727. K. (Tr.: KD, III, 292).

3. nov. (Kbh.) Ms. til [hospitalsforstanderen i Ålborg]. Han skal, når han besøges herom, og plads bliver ledig, i Ålborg hospital indtage Jens Sørensen og Maren Jensdatter, hvis de ellers befindes at være »vedtørfuge« hospitalslemmer. JT, 11, 379. Indl. 14. okt.

4. nov. (Kbh.) Rigens hofmester fik brev at anordne, at de skibsfolk, som er tilforordnede til i den kommende vinter at ligge i Bæltet ved Nyborg, får ¼ års løn. Udt. i Sjt, 29, 278. K.

4. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev af prinsessens hofmarskal Hans Christoffer von Körbitz at afkræve nogle års regnskaber over den indkomst, prinsen har haft af Loll. og Falster, og siden af 3 års regnskaber ekstrahere ét års indkomst og tilstille den kursachsiske gesandt det. Udt. i Sjt, 29, 278.

4. nov. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev at måtte lade Albret Gierresen Knipper sætte på fri fod, hvis han kan stille ham nøjagtig loven og vissen for at blive til stede, til kontrakten og foreningen med hans modpart, så vidt ham angår, efterkommes. Udt. i Sjt, 29, 278.

4. nov. (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Steen Bille t. Kærsgård har andraget, at en Herman Horn[?] i Odense for nogen tid siden har ladet sig indføre i noget af Gert Bryskes gods, hvori SB og hans søskende er interesserede, så de derfor behøver at vide godsets beskaffenhed. HV skal tilholde HH, at han på SBs anmodning lader ham få rigtig kopi af den indførsel, som på hans vegne er sket i GBs gods. FT, 5, 461. K.

5. nov. (Kbh.) M. Hans Ahnemøller fik skøde på en plads uden for Østerport. Den er i bredden mod øst ved landevejen 42 al. og i længden mod syd langs ud med Melchior Odderlands [Oldelands?] plads 144 al., i bredden mod vest langs den gl. bys grøft 40 al. og i længden mod nord langs ved kongens nybegyndte boder 154 al. Udt. i SjR, 21, 728. K. (Tr.: KD, III, 292).

5. nov. (Kbh.) (Kongens tømmermand)¹ Helle Hansen fik skøde på en plads på Christianshavn ml. forrige admiral på Holmen Erik Ottesens hus og kaptajn Jørgen Biørnsens plads. Den er fra EO's og JB's pladser på begge sider fra vest til øst 48 al., fra Strandgaden ved »rivieren« på begge sider langs hen ved EO's og JB's pladser fra nord til syd 40 al. Udt. i SjR, 21, 728. K. (Tr.: KD, III, 293). Indl. 27. okt.
1) Således if. K.

6. nov. (Kbh.) Kromand Christen Madsen fik skøde på en plads ved Frederiksborg kro ved Hillerød, næst op til Johan Adam Berik's plads, hvorfra den strækker sig 60 al. mod den gl. kro. Udt. i SjR, 21, 729. K.

6. nov. (Kbh.) Vægter på Frederiksborg slot Henrik Hansen fik brev på en plads ved Hillerød, næst op til den plads, som er forundt klokstilleren. Den strækker sig derfra 30 al. langs ud med vejen. Udt. i SjR, 21, 729. K. Indl. 21. sept.

6. nov. (Kbh.) Vægter på Frederiksborg Søren Pedersen fik skøde på en plads ved Hillerød næst op til den plads, som er forundt Jacob Adolf Maler. Den strækker sig derfra 30 al. mod den gl. kro og 30 al. langs med vejen. Udt. i SjR, 21, 729. K. Indl. 21. sept.

6. nov. (Kbh.) Jacob Adolf Maler fik skøde på en plads ved Hillerød næst op til den gl. kro på den side mod Hillerød. Den strækker sig derfra 48 al. ud mod alvejen mod de pladser, som slottets vægtere har fået, og er i bredden 56 al. Udt. i SjR, 21, 729. K. Indl., udat., før 7. okt.

6. nov. (Kbh.) Klokstiller på Frederiksborg Rasmus Pedersen fik brev på en plads ved Hillerød næst op til den plads, som Christen Madsen i den gl. kro har fået. Den strækker sig derfra mod den gl. kro 30 al. og er 48 al. bred. Udt. i SjR, 21, 729. K. Indl. 9. sept.

6. nov. (Kbh.) Bevilling for Christoffer Finke t. Nymhoff til i 1648 i Danmark at købe 8 par øksne og udføre dem, hvorhen ham lyster, dog mod sædvanlig told. SjR, 21, 730.

Udat. [6. nov.?] (u.st.) Antegnelse hvorledes hans fyrstl. durchlauchtigheds ligprocession den 8. nov. 1647 kl. 7 om morgenen kan begyndes og således, næst Guds nådige bistand, fuldendes, som herefter følger:

Først sættes det gevorbne soldateske til fods fra slotsporten på begge sider ned til Højbro's port. Siden ordinerer rigens hofmester vel, at borgerskabet tager ved den nederste ende ved Højbro over Amagerortov også på begge sider ned til kirken, NB. stiller det til rigens hofmesters anordning, om kæderne skal slages her i byen over de gader, hvor processionen skal føres igennem, aftenen tilforn, på det for:ne gader ved kørsel ikke så meget igen skal forurenes.

1. Processionen begyndes ved 2 efterfølgende marskaller, nemlig Knud Gabrielsen t. Hjulerød og Jochum Bløcher, kgl. maj:ts køgemester. – 2. Derpå lader hans kgl. maj:ts kansler vel ordinere, at skolen, studenter, præster, professorer og doktorer derefter ordentlig følger. – 3. Kgl. maj:ts og hans prinsel. durchl.s hofkapelmester og musikanter, som sættes på dette sted, for de er daglige hofstjenere. – 4. En person, sort beklædt, som bærer 2 kedeltrommer, derpå følger pochenslager med stokkene krydsvis i hænderne. – 5. Hans kgl. maj:ts og hans prinsel. durchl.s trompeter, 3 tilsammen, og 15 i tallet. – 6. Derpå følger hofmarskallen Pentz, som fører hans kgl. maj:ts, hans prinsel. durchl.s og hans ærkebiskopl. durchl.s officerer og betjente af adel. – 7. Hr. kansler lader sig vel befalde at gøre anordning om 30 stipendiater af studenter med sorte kapper, fører 30 fakler. – 8. Følger blodfanen, som føres af oberst Axel Urup t. Belteberg, guvernør i Christianpris, hesten derefter føres af oberstløjtnant Henrik Sandberg t. Bøgsted og Henrik Lindenov t. Gavnø. – 9. Den delmenhorstske fane fører Claus Sehested t. Ørslevkloster, befalingsmand på Hinds-gavl, hesten fører Steen Bille t. Hedegård og Lave Beck t. Førsløv. – 10. Den oldenborgske fane fører Joakim Gersdorff t. Tunbyholm, hesten fører Stalder Kaas t. Rosendal og Iver Krabbe t. Vegholm. – 11. Den femerske fane fører oberstvagtmester Flemming Ulfeldt t. Ørebygård, befalingsmand på Holbæk, hesten fører ritmester Vincents Bille t. Valbygård og ritmester Bjørn Ulfeldt t. Møllerød. – 12. Den ditmarske fane fører oberstvagtmester Henrik Lindenov t. Øvidskloster, hesten fører Peder Lange t. Kærgård og Erik Rosen-

krantz t. Rosenholm. – 13. Den stormarske fane fører oberstvagtmester Steen Bille t. Kærsgård, befalingsmand på Rugård, hesten fører Herman Kaas t. Gerdrup og Jørgen Kaas t. Østergård, ritmester. – 14. Den holstenske fane fører Gunde Rosenkrantz t. Allerup, landsdommer i Skåne, hesten fører Erik Grubbe t. Tjele, befalingsmand på Århusgård og Jørgen Rosenkrantz t. Kjeldgård. – 15. Den slesvigske fane fører oberst Ebbe Ulfeldt t. Egeskov, befalingsmand på Skivehus, hesten fører ritmester Christoffer Hvas t. Hennegård, befalingsmand på Ørum slot og Jørgen Seefeld, befalingsmand på Hald slot. – 16. Den islandske fane fører Laurids Ulfeldt t. Harritslevgård, hesten fører ritmester Erik Kaas t. Lindskov og kaptajnløjtnant Corfitz Ulfeldt t. Matstrup. – 17. Den vendiske fane fører Manderup Due t. Halkær, befalingsmand på Åstrup, hesten fører Mogens Arenfeldt t. Rugård, befalingsmand på Mariager kloster og Peder Gersdorff t. Sæbygård. – 18. Den gotten fane fører oberstløjtnant Henrik Rantzau t. Møgelkær, hesten fører ritmester Jens Høeg t. Vang og kaptajnløjtnant Hans Juel t. Skovgård, befalingsmand i Dueholms kloster. – 19. Den fane med de 3 kroner fører oberst Frederik von Buchwald t. Nedergård, hesten fører Henrik von Podebusk t. Kørupgård og Hans Bille t. Jugergaard [Jungetgård]. – 20. Den norske fane fører oberst Wulff Hieronimus v. Kratz t. Duege, hesten fører Otte Thott t. Næs og Henrik Below t. Spøttrup. – 21. Den danske fane fører oberst Christoffer Steensen, hesten fører Jørgen Kruse t. Hjermitslevgård og Valdemar Daa t. Bonderup. – 22. Den regael fane fører generalkommisarius Knud Ulfeldt, hesten fører Christoffer Lindenov og Mogens Bille. – 23. Jobst Frederik von Papenheim fører hans fyrstl. durchl.s kyrads og degen. – 24. Tværfanen fører hr. Henrik Huitfeldt, ridder af Lillø. – 25. En hest med sort fløj bedækt og et hvidt kryds derover føres af hans prinsel. durchl.s staldmester og kammerjunker, nemlig [plads åben til fornavn] Harsdal og Abraham Platte. – 26. 3 marskaller, nemlig Jørgen Skult og oberstløjtnant Sigvard Urne, tagende imellem sig hans prinsel. durchl.s hofmarskal Hans Christoffer von Korbitz. – 27. Derefter føres den kgl. udgivne danske ridderorden, som bæres af Jacob Grubbe. – 28. Derpå følger det prinselige lig, som bæres af efterskrevne herremænd, nemlig: 1. Malte Sehested, 2. Frederik Parsberg, 3. Christoffer Gøye, 4. Falk Gøye, 5. Jørgen Marsvin, 6. Oluf Daa, 7. Sigvard Brockenhuus, 8. Jørgen Høeg, 9. Christoffer Pax, 10. Axel Juel, 11. Axel Juel Nielsen, 12. Frederik Below, 13. Tyge Kruse, 14. Erik Høeg, 15. Valdemar Lykke, 16. Laurids Skinkel, 17. Erik Qvitzow, 18. Peder Brockenhuus, 19. Markor Rodsteen, 20.

Niels Parsberg, 21. Tønne Bille, 22. Palle Urne, 23. Steen Brahe, 24. Jørgen Urup, 25. Lave Bille, 26. Jørgen Svab, 27. Niels Parsberg, 28. Jørgen Arenfeldt, 29. Caspar Gersdorff, 30. Steen Rodsteen, 31. Caspar Due, 32. Henrik Lange, 33. Eiler Bille Henriksen, 34. Christen Eriksen, 35. Niels Kaas, 36. Corfitz Rosenkrantz, 37. Corfitz Trolle t. Tharholt [Trolholm²], 38. Maximilianus Rosenkrantz, 39. Eiler Evert Banner, 40. Erik Steensen, 41. Niels Lange, 42. Johan Urne, 43. oberstløjtnant Michael Eriksen, 44. oberstløjtnant Krampe, 45. major Hartman, 46. oberst Zernekow, 47. ritmester Levin Bülow, 48. oberstløjtnant Firx, 49. oberstløjtnant Walter, 50. oberst Knebelstorff, 51. Rudbek Pors, 52. Claus Pors, 53. Jens Gagge, 54. Claus Sparre, 55. Claus Gagge, 56. Jørgen Munk, 57. Erik Kaas, 58. Eiler Gabrielsen, 59. Knud Paslick, 60. Peder Bille, 61. Køn Jockum Grabow, 62. Moritz Brun, 63. Christoffer Morman, 64. Jockum Norman, 65. Christoffer Valkendorff, 66. Erik Hardenberg Gyldenstiern, 67. Frands Rantzau, 68. Axel Budde, 69. Reinholt von Hauen, 70. Otte Qvitzow, 71. Otte Skade, 72. Hans Caspar Kørbitz, 73. Ebbe Rosenkrantz, 74. Hans Oldeland, 75. Henrik Marchaden [Markdanner], 76. Poul Brockdorff, 77. Ruben Mønchhausen, 78. Jørgen Qvitzow, 79. Vitinghoff, 80. Vinleff, 81. Manderup Parsberg, 82. Jørgen Friis, 83. Erik Gyldenstjerne, 84. Axel Juel. – NB. Herved vil observeres, at enhver herremand, som bærer det fyrstelige lig, har en af sine tjenere hos sig, som kan bære og undersøtte støtter, så ofte det fornøden gøres. – 29. Himlen over det fyrstel. lig bæres af fornemme rigens mænd af adel, nemlig: 1. Falk Lykke t. Bollerup, 2. Henrik Ramel t. Bækkeskov, 3. Henning Valkendorf t. Glorup, 4. Erik Juel t. Hundsbæk, 5. Mogens Høeg t. Kærgårdsholm, 6. Mogens Sehested t. Holmgård, 7. Steen Beck t. Vandås, 8. Otte Krag t. Trudsholm, 9. Melchior Oldeland t. Trællerup, 10. Oluf Brockenhuus t. Hjuleberg, 11. Vincents Steensen t. Steensgård, 12. Frands Lykke t. Overgård, 13. Wentzel Rothkirck t. Krogsgård, 14. Henning Pogwisch t. Hollufgård, 15. Christen Skeel t. Vallø, 16. Arent von der Kuhla. – 30. Følger næst ved på siden 24 herremænd fra Sorø akademi, som bærer lys med våben og sort slør behængt, nemlig [plads åben til navne]. – 31. Næst dem på begge sider går 16 drabanter med hellebarder forkert mod jorden. – 32. Derpå og næst det fyrstl. lig går hans kgl. majt. selv. Derhos ordineres 6 drabanter, 3 ved hver side. – 33. Hans ærkebiskopl. durchl. i person og den kursachsiske gesandt Christian van Loos. På hver side 2 drabanter. – 34. Den kurprinsel. af Sachsen gesandt Ditlev Reventlow og hertug Christian af Mecklen-

borg imellem 2 drabanter, en på hver side. – 35. Claus von Qualen, holstensk gesandt og råd og den oldenborgske gesandt. En drabant på hver side. – 36. Danmarks riges råd, nemlig: Ove Giedde, rigens admiral, Hannibal Sehested, statholder i Norge, hr. Mogens Kaas, hr. Tage Thott, hr. Christoffer Ulfeldt og hr. Oluf Parsberg, Jørgen Seefeld og Gregers Krabbe, Hans Lindenov og Iver Vind, hr. Jørgen Brahe og hr. Frederik Reedtz, Niels Trolle og Malte Juul. – 37. Efter dem de ankommende holstenske råd, nemlig Casper von Buchwald, grev Pentz, Christian Rantzau og generalmajor Claus von Ahlefeldt. – 38. Følger hans ærkebiskopl. durchl.s hofmarskal Jasper Oertzen, hos ham Otte Brahe Steensen t. Næsbyholm. – 39. 2 marskaller, nemlig: Niels Krabbe t. Skellinge og Frands Pogwisch t. Ravnholt, tagende mellem dem ihr. dl. prinsessens hofmester Daube. – 40. Ihr. dl. prinsessen i person, som ledes af hr. Corfitz Ulfeldt t. Saltø, ridder, og hr. Christian Thomesen t. Stovgård, ridder. På hver side 2 drabanter. – 41. Hans ærkebiskopl. dl.s gemalinde. Føres af Anders Bille, rigens marsk og hr. Christoffer Urne t. Årsmark, ridder, rigens kansler. På hver side 2 drabanter. – 42. Den holstenske frøken, som bliver ført af generalmajor Ebbe Ulfeldt og generalmajor Achim von Bredow. På hver side 1 drabant. – 43. Derefter følger frøkenerne, rigens hofmesters og Hans Lindenovs, Hannibal Sehesteds og Ebbe Ulfeldts. – 44. Næst dem prinsessen og hertug Frederiks gemal[inde]s fruentimmer. – 45. 2 forordnede marskaller for rigens råds og det adelige fruentimmer, nemlig Kjeld Krag t. Trudsholm og Otte Pogwisch. – 46. Derefter følger forn:tes fruentimmer i deres orden med drabanter på hver side. – 47. Næst dem følger hans maj:ts, hans prinsel. dl.s og hans ærkebiskopl. dl.s livmedici, tyske sekretærer, hof-, kancelli- og renteribetjente, som ikke er af adel. – 48. Efter dem følger borgmestre, rådmænd og det fornemste borgerskab i København. – 49. Skolerne og studenterne, formedelst rum vil gøres fornøden, de dem uden kirkedøren synger og forbigår, dog de, som bærer fakler, at følge i koret efter hr. kanslers egen velgefald og anordning. – 50. At rigens hofmester ville lade sig befalde at gøre den anordning her i byen, med 3 salver af stykker og musketter, efter prædiken, når ceremonien har ende. – Himlen sættes derefter til videre anordning i koret, fanerne, som forbæres, sættes ved siden [af] det fyrstel. lig, hestene kvitteres, lysene slukkes, og herremændene går med marskal-len for hans kgl. kgl. majt. og de andre fyrstl. personer i lige proces til slottet igen, der at ervente hans kgl. maj:ts nådigste videre ordre. SJR, 21, 730-36. K.¹

1) K, hvorefter gengivelsen er foretaget, er næppe et egentligt koncept, men snarere en afskrift. Antegnelsen er udat., men indført ml. 6. og 9. nov. Den er her gengivet ordret, men ikke bogstavret. – I Sjr, 21 er bagest (fol. 788 ff.) efter registret indført afskrift af »Relation som Jens Lauridsen Wulf, boghandler har paa trykken ladet udgaa anlangende sal. og højlovlig ihukommelse hertug Christian, udvalgt prins til Danmark og Norge etc. ligs hensættelses ceremonier i Vor Frue kirke i København den 8. november anno 1647«. Den findes trykt under titlen »En kort Beskriffvelse om hvorledis det er tilgaaet udi den S. Herris og Høyborne Førstis Hertug Christian den 5 Danmarckis, Norgis, Vendis oc Gottis udvalde Printz etc. Ligs Indsættelse udi Vor Frue Kircke i Kiøbenhaffn, og hvad Proces oc Orden, der bleff holden, der samme Høyb. Printzis Lig bleff baaret fra Slottet ind i Vor Frue Kircke til sin Hvilested, hvilket som skeede den 8 Novembr. 1647. – Tilsammenskreffvet ved J.L.W. Bogh. – Tryckt udi Kiøbenhaffn Aar 1648«. – Beskrivelsen findes i Det kgl. Bibl. og har her signaturen 35, – 277 4°.

6. nov. (Kbh.) Hans Dibolt fik brev at lade Jens Jacobsen Ramdrup for betaling få et dådyr. Udt. i Sjt, 29, 278.

6. nov. (Kbh.) Hr. Tage Thott fik brev, at han, som han af Karen Svend Jensens i Malmøs hosføjede supplikation kan erfare, skal forhjælpe hende til rette, så vidt lov og ret tilsteder. Udt. i SkT, 7, 167.

6. nov. (Kbh.) Mageskifte. Corfitz Ulfeldt t. Mattrup får i Vrads h. i Klovborg s. 1 gd. i Gribstrup, 1 gd. i Nørskov og 1 gd. i Malund – mod 2 gde i Gludsted by, Ejstrup s., Vrads h. JR, 10, 492-93. (Jf. Kr. Sk., I, 555).

6. nov. (Kbh.) Genbrev fra Corfitz Ulfeldt på ovenn. mageskifte. JR, 10, 493-94.

8. nov. (Kbh.) Ms. til Claus Sehested. Han skal ledsage kongens søn, ærkebiskop og biskop t. Bremen og Verden, hertug Frederik fra Kbh. til Assens, når han igen begiver sig til Holsten, og se til, at han bliver trakteret og forsynet m. fornødne vogne. FT, 5, 461. K.

8. nov. (Kbh.) Ms. til bispens i Ålborg. Fru Anne Høeg, afd. Axel Rosenkrantz' har berettet, at en Peder Koch er kaldet til hendes sognekirke Ellidshøj i den afdøde præsts sted. Hun mener, der ikke er omgået lovligt med kaldelsen, og at den kaldede ikke er så skikkelig, som han burde være. Hun er derfor til sinds på tilbørlige steder ved lov og ret at påtale kaldelsen. Da hun beretter, at hans tidligere liv og levned er bispens bekendt, idet han har været i skoletjeneste i hans stift, behøver hun bispens vidnesbyrd herom. Dette skal han meddele

hende el. hendes fuldmægtig og tillige oplyse om grunden til, at han er kommet fra skoletjenesten. JT, 11, 378.

8. nov. (Kbh.) Ms. til Frands Lykke. Herreds-, birke- og delefogderne i hans len har anholdt om, at de må beholde den frihed, som de hidtil har nydt på deres gde og landgilde for deres tjeneste. Det er kongens vilje og mening, at der, så vidt de for deres bestilling har nydt benådning og frihed på deres gde, indtil videre skal forholdes, som det er sket i FLs formands, afd. Knud Ulfeldts tid. JT, 11, 379.

9. nov. (Kbh.) Bevilling. Lensmand i Skt. Peders kl. i Lund Falk Lykke har andraget, at en del af de soldater, der i forleden fejde har været under hans kompagni, er bortrømt m. deres gewehr og ikke kommet igen trods efterlysning til tinge, og begæret, at han må anholde dem, hvor han kan træffe dem. Det bevilges m. tilføjelse, at de efter dom på behørigt steder skal stå tilbørligt til rette, til dommen er fyldestgjort. SjR, 21, 736. K.

9. nov. (Kbh.) Jørgen Seefeld og hr. Frederik Reedtz fik brev at lade Falk Lykke på hans ansøgning få 4 små stykker, som han andrager, at han i forleden krigstid har lånt prinsen på dennes begæring. Udt. i Sjt, 29, 278. (Efter Otte Krags ordre) K.

9. nov. (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at modtage sognepr. t. Øster og Vester Hassing i Vendsyssel Anders Hansens 2 sønner i Sorø skole, når der bliver plads ledig. Udt. i Sjt, 29, 278. Incl. 25. okt.

Tilf.: Ligesådan fik HR samme dag at modtage apoteker i Kbh. Esaias Fleiskers 2 sønner Hans og Esaias Fleisker.

9. nov. (Kbh.) Bevilling. Lensmand på Rugård Steen Bille har begæret at måtte med 4 el. 5 af hans bønder mageskifte nogle jorder, som ligger langt fra ham. Det bevilges, når bønderne selv vil samtykke deri, og dem sker nøjagtig fyldest og vederlag. FR, 4, 451. Incl. 24. okt.

9. nov. (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Peder Hansen Møller i Langsted mølle i HVs len har andraget, at møllen er så brøstfældig, at det må frygtes, at den bliver øde, og at han kommer i største armod, medmindre den i tide repareres, og har begæret hjælp dertil. Hvis der ikke er gjort ham afslag lige med andre møllere efter kongens forrige

bevill., skal der afkortes ham 6 skp. mel af hvert pd. mel, han giver i landgilde årl., hvorimod han selv skal vedligeholde møllen. FT, 5, 461. K.

9. nov. (Kbh.) Ms. til Claus Sehested. Han har ladet stalden i Middelfart vurdere og siden fået ms. om, at den skulle sælges for de 650 sldl., den er vurderet til. Borgmester i Middelfart Claus Madsen har begæret, at den må forundes ham i betaling for, hvad han har til gode hos kronen, så vidt det kan strække til. Kongen godkender, at den må forundes ham i betaling for, hvad han har til gode, så langt det kan strække til, for den vurdering, der allerede er gjort af uvildige mænd. FT, 5, 462. K (hvorefter gengivet her, da indførslen er ufuldstændig).

9. nov. (Kbh.) Ms. til Laurids Skinkel. Han skal ledsage greven af Oldenborgs gesandt herfra til Assens, når han begiver sig på hjemreisen til sin herre, og se til, at han bliver trakteret og forsynet m. fornødne vogne. FT, 5, 462. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik Henning Valkendorf at ledsage og opvarte hertugen af Holstens gesandt til Assens.

9. nov. (Kbh.) Kær herreds mænd fik renoveret Frederik 2.s mandat af 18. maj 1569, at ingen, under straf, måtte grave tørv på græsning el. grønjord dér i herredet, da originalen var forkommet i forleden svenske fejde, og en del derfor fordristede sig til, de andre lodsejere til største skade, mod forrige forbud at opgrave engen og grønjorden. Kongen føjede desuden den straf til, at lensmændene på Ålborghus uden nogen undskyldning og persons anseelse skal oppebære 4 sldl. for hvert læs grønt tørv, som nogen mod mandatet opgraver, og føre kongen det til regnskab. Udt. i JR, 10, 494. (Jf. CCD, V, 541).

9. nov. (Kbh.) Ms. til Frands Lykke. Jens Jensen Gieding i Værum s., Galten h. har for kort tid siden anholdt om afslag i indeværende års landgilde, da hans gd. m. bo og boskab er ganske afbrændt. Han fik til svar, at FL skulle erklære, hvad afslag han behøvede for at være hjulpet. Da det af FLs erklæring ses, at han kan komme på fode igen, hvis kongen i indeværende års landgilde eftergiver ham 1½ ørte rug, 1 ½ ørte byg og 1 ørte havre, godkender kongen denne forskånsel, for at han herefter bedre kan svare sin landgilde og anden retlighed. JT, 11, 380. Indl. 26. sept.

9. nov. (Kbh.) Ms. til Erik Grubbe. Jens Jørgensen i Svogdrup [Snovdrup] i Ning h. i EGs len har andraget, at han har fæstet en kronens øde gd. i Svogstrup, som han beretter at være så ganske »forskyldet«, at ingen før ham har kunnet besidde den uden at blive forarmet og har måttet drage derfra igen. Ej heller kan nogen mindes, at der i 30 år har været svaret stedsmål el. fæste af gden pga. den høje skyld og forfaldenhed, hvilket han beviser m. hosfølgende tingsvidne. Han begærer derfor årl. afslag på landgilden. Da EG bekræfter andragendet, godkender kongen, at JJ årl. indtil videre i sin landgilde må afkortes 6 skp. rug, 8 skp. byg og 4 td. havre. JT, 11, 380. Indl. 29. okt.

9. nov. (Kbh.) Ms. til Frands Lykke. Tolder i Ålborg Hans Sørensen har andraget, at han er kommet i trætte med afd. Rasmus Bendtzen i Randers om en fælles skibspart og udredning, som FL kan se af hans hosføjede supplikation og af kongens ham tidl. meddelte ms. til afd. Otte Marsvin. FL skal, så vidt billigt er, og så vidt det er ham muligt, forhjælpe HS til rette, at han uden videre proces kan komme til ende dermed og kongen forskånes for videre overløb herom. JT, 11, 381.

9. nov. (Kbh.) Ms. til Ebbe Ulfeldt. Om den gd., som Niels Krag har givet kronen på præsten i Lihme sogns vegne i magelæg i Ålbæk i Skivehus len [se 9. juni 1647, JT, 11, 343, og 16. okt. 1647, JR, 10, 482] skal han indskrive i jordebogen, at den annammes af Lihme præst, og lade den følge ham ubehindret, så længe afgiften deraf svares. JT, 11, 381.

9. nov. (Kbh.) Ms. til Erik Juel. Sognepr. i Haderup hr. Jens Christensen har anholdt om, for sit kalds ringheds skyld, at måtte få for årl. afgift et stykke eng ved Gindeskov bæk, liggende under Holstebro Bispegård, som Holstebro borgere bortlejer til hvem, der vil give dem mest, og ikke bruges af dem selv, fordi den ligger så langt fra byen. Da EJ bekræfter andragendet, godkender kongen, at JC må få den for, hvad den billigt kan sættes for i årl. afgift, hvorimod Holstebros borgere skal afkortes så meget i deres afgift, som det kan beløbe sig til. JT, 11, 381. Indl. 16. okt.

9. nov. (Kbh.) Ms. til Erik Juel. Sognepr. i Mejrup hr. Jacob Hansen Dufrich har anholdt om, for sit kalds ringheds skyld, uden fæste og afgift at få 2 små stykker eng i Mejrup s., kaldet Bramskov og Kalvehave. Da EJ bekræfter kaldets ringhed, men engene er fæstede

til en bonde, godkender kongen, at JHD må få dem for fæste og billig afgift, hvis bonden kan mindes derfra og gives hans fæste igen. JT, 11, 382. Indl. 20. okt.

10. nov. (Kbh.) Jægermester fik brev at lade borgmester i Ribe Hans Friis for betaling få et stort og 2 små dyr. Udt. i Sjt, 29, 279.

10. nov. (Kbh.) Kongens og kronens tjenere i Hals s. fik bevill. at måtte sende til kongens gieshauss [gjethus] i Kbh. en klokke, som i forleden fejde blev ringet i sønder, til omstøbning på kongens bekostning, da kirken ikke selv har midler dertil, og da den desuden til kongens fornødenhed har givet den største klokke, de havde, som kunne høres ungefær en stærk mil. Udt. i JR, 10, 495.

10. nov. (Kbh.) Ms. til Mogens Sehested. Han har givet til kende, at der er stor brøst og bygfældighed på Bøvling slot, og at 2 møller under hans afgift er øde, og at der er strandet en del fyrre- og grantømmer i hans len. Han har begæret, at nævnte vrage og tømmer og deler må anvendes til slottets og møllernes reparation, så vidt det kan strække. Kongen godkender, at det iværksættes, når det mest bekvemt kan ske, og pålægger MS at gøre regnskab for brugen af det strandede tømmer. JT, 11, 382.

11. nov. (Kbh.) Anders Bille og Niels Krabbe fik brev som kommissærer at overvære skifte i Kbh. ml. Holger Rosenkrantz' efterladte hustru og børn, og, om nogen tvist skulle indfalde ml. de interesserede, at forlige dem el. skille dem ved endelig dom. Udt. i Sjt, 29, 279.

11. nov. (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at modtage sognepr. t. Hyllinge hr. Hans Mortensens 2 sønner Christian og Manderup Hansen i Sorø skole, når der bliver plads ledig. Udt. i Sjt, 29, 279.

11. nov. (Kbh.) Peder Gersdorff og Kjeld Krag fik brev på Holger Rosenkrantz' efterladte hustru og børns ansøgning at begive sig til Vemmetofte og lade udtage og hidføre det løsøre, de begærer derfra, og som nu er under forsejling. Udt. i Sjt, 29, 279. K. Indl. 29. aug.

11. nov. (Kbh.) Melchior Oldeland fik brev at være Christian Rosenkrantz' værge på skiftet efter hans fader og se til, at ham derved vederfares ret, og, når skiftet er overstået, at lade det løsøre, som

tilfalder CR, hensætte under forsegling på de steder, som MO og de andre interesserede agter bedst, og hvor de andres hensættes, da dette skifte alene sker ml. moder og børn, ml. hvilke der siden skal foretages nyt skifte. Udt. i Sjt, 29, 279.

Tilf.: Ligesådan brev fik hr. Henrik Huitfeldt at være Oluf Rosenkrantz' værge, Joakim Gersdorff at være Mogens Rosenkrantz' værge, Oluf Brockenhuus at være Ebbe Rosenkrantz' værge og Erik Juul at være fru Mette Rosenkrantz', sal. Niels Vinds værge.

11. nov. (Kbh.) Jægermester fik brev at lade Henrik Ramel t. Bækkeskov på hans ansøgning få 8 levende dådyr og 2 dåhjorte af Abrahamstrup vildtbane. Udt. i Sjt, 29, 279.

11. nov. (Kbh.) Niels Jensen fik skovriderbestall. i Malmøhus len, »lyder aldeles efter den stil, som sædvanligt er og med lige pension, som andre skovridere bekommer, hvilken skal angå fra dette brevts dato«. Udt. i SkR, 5, 488. K.

11. nov. (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf og bispen. Ejler Høeg t. Dallund har anholdt om til begravelsessted at måtte nyde og på egen bekostning indrette det søndre kapel i Sønder sø kirke i Skovby h. De skal snarest erklære, om det kan ske uden skade for kirken og sognefolkenene, hvorpå kongen siden vil resolve sig. FT, 5, 462. (Efter min broders ordre) K.

11. nov. (Kbh.) Ms. til Christoffer Steensen. Der er trætte ml. Rydeby mænd og Toreby mænd i Loll. Sønder h. Da Rudbek Pors t. Øllingsø, der er tilforordnet at dømme i landsdommers sted i de sager, som angår landsdommeren, selv, så vel som landsdommer Lave Beck begge er interesserede i denne sag, skal CS sidde retten og dømme endeligt deri. SmT, 6, 608.

11. nov. (Kbh.) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim. Rådmand i Nakskov Hans Jørgensen har nu i 15 år forestået rådmands bestilling og beklager sig nu, at han ikke uden sin største skade kan betjene den længere. Kongen godkender, at JFP entlediger ham fra bestillingen og fordrer en anden dygtig mand i hans sted. SmT, 6, 609.

11. nov. (Kbh.) Jacob Bille t. Damsbo fik kgl. konf. på 3 stykker eng på Kuorning mark, nemlig Gaasmadt, Oghemper[?] og Remipell-

kiær[?], som ligger til Kuorning kirke og skylder årl. 2 pd. smør, hvilke stykker eng skriver på Dronningborg Iver Jensen på fru Christine Lützwow, afd. Knud Ulfeldts vegne på kongens behag havde fæstet JB mod 4 rd. i fæste og 2 pd. smør i årl. afgift til kirkeværgerne. Udt. i JR, 10, 495.

12. nov. (Kbh.) Ove Giedde og Niels Trolle fik brev snarest at forhøre mag. Christen Clemendensens regnskaber for den tid, han har forestået Herlufsholms skole, så vidt nogen deraf endnu er uforhørte. Udt. i Sjt, 29, 279. K.

12. nov. (Kbh.) Ms. til lensmændene i Fyn. De har tidl. fået kongens befaling til at lade oppebære, hver i sit len, 2 rd. af hver hundrede af det, nogen, over deres bortskyldige gæld, har på rente, samt den rigsart af hver td. htk., som den forrige befaling omtaler, efter den bevill., som senest er sket derpå i Odense, og siden sende pengene til rentekammeret. De skal nu lade pengene indkræve, men den 26. dec. i Odense mod kvittering overdrage dem til hofmønsterskriver Hans Boyesen el. hvem, der efter kongens befaling skal forrette kongens omslag, og som siden skal udgive dem efter kongens anordning. Sjt, 29, 279. (Efter hr. kanslers befaling) K.

Tilf.: Ligesådan brev fik lensmændene i Jyll. om at levere pengene i Kolding den 28. dec.

12. nov. (Kbh.) Ms. til Falk Gøye og Ejler Høeg. De skal snarest på hans ansøgning give Frederik v. Buchwald genpart af det udlæg, som af dem efter kongens befaling skal gøres i Claus Brockenhuus' jordegods og løsøre til hans kreditorer, da han beretter, at han højligt behøver den. FT, 5, 463. K.

12. nov. (Kbh.) Konfirmation på forening, dat. Ålholm 23. sept. 1637, som sognepræsterne hr. Hans Hansen t. Tågerup og Torslunde og hr. Mads Andersen t. Fuglse og Krønge i afd. lensmand på Nykøbing og Ålholm hr. Palle Rosenkrantz' og provst og sognepr. t. Hillested hr. Christen Bruns overværelse har truffet om en præstebondegd. i Torslunde (Rasmus Lauridsen). Da HH er forsynet m. Torslunde anneks og MA m. et ringere, har HH for sin person og sin livstid frivilligt afstået den rettighed, han kan have til nævnte gd., til MA at nyde som tilforn, tienden undtaget. Hvad bonden under tvisten ikke har ydet, skal tilstilles MA i samme varer til førstkommende jul, dog

ikke havren. Når en af dem dør, forbeholdes den længstlevende og hans efterkommere rettigheden til gden. SmR, 5, 246. K. Indl. 22. sept.

12. nov. (Kbh.) Ms. til Erik Steensen. Der er trætte ml. lensmand på Halstedkloster Erik Rosenkrantz og fru Barbara Vittrup, afd. hr. Christen Friis' t. Kragerup på nogle hendes tjeneres vegne ang. skovhugst i Ryde og Toreby skove, hvori landsdommer Lave Beck og Rudbek Pors t. Øllingsø, som er forordnet til at dømme i de sager, der angår landsdommeren selv, begge har haft betænkelighed ved at dømme, da de begge er interesserede. ES skal derfor sidde retten og dømme endeligt deri. SmT, 6, 610. Indl. 3. juni.

12. nov. (Kbh.) Mageskifte. Fru Elsebe Juel, afd. Ove Juels t. Brusgård får af kongen (på Århus kapitels vegne) 1 gd. i Vissing s. og by, Galten h. – mod 1 gd. i Lime s. og by, [Sønder] Hald h. JR, 10, 496. (Jf. Kr. Sk., I, 556).

12. nov. (Kbh.) Genbrev fra Elsebe Juel på ovenn. mageskifte. JR, 10, 496.

12. nov. (Kbh.) Thomas Jensen i Siørup i Liungehaar[?] s. og h., Morten Jørgensen i Riberhus len, Jørgen Jessen i Gammelby i Malt h. og Morten Jørgensen af Wilsløff fik hver især bevill. at måtte ægte hver sin kvindesperson, som var hver af dem beslægtet i 3. led. Dog skal de bevise på tilbørlige steder, at de ikke er nærmere beslægtede, og TJ skal i kongens eget kammer levere 20 sldl., MJ i Riberhus len 10 sldl., JJ 10 rd. og MJ af Wilsløff 20 sldl. Udt. i JR, 10, 497.

12. nov. (Kbh.) Ms. til Peder Gersdorff og Jørgen Seefeld. Malte Sehested t. Rydhave har til mageskifte begæret en hospitalsgd. (Niels Mortensen og Niels Andersen) i Bjert i Sahl s., Riberhus len, imod til hospitalet [i Ribe] at udlægge en gd. (Niels Pedersen og Karen Jensdatter) i Ål by, Sahl s. De skal besigtige gdene, og Gregers Krabbe og hospitalsforstanderen i Ribe skal overvære besigtigelsen. JT, 11, 382.

12. nov. (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe og hospitalsforstanderen i Ribe. De skal overvære Peder Gersdorffs og Jørgen Seefelds besigtigelse af gods ml. kronen (på Ribe hospitals vegne) og Malte Sehested. JT, 11, 383.

12. nov. (Kbh.) Ms. til Århus kapitel. Efter at kongen selv har hørt skolemesteren i Århus, godkender han, at han må kaldes og forfremmes til det ledige kald ved domkirken. FT, 11, 383.

13. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Frederik Reedtz. Kronens tjenere i Hammer h. i Sværdborg s., Skaverup (Hans Eriksen, Hans Olufsen, Henning Rasmussen, Oluf Pedersen, Laurids Pedersen, Jørgen Pedersen, Jep Madsen, Christoffer Gregersen); i Kastrup s., Stuby (Peder Holdst, Niels Lauridsen, Rasmus Frandsen, Peder Olufsen, Hans Andersen, Espen Jensen, Jep Pedersen, Søren Olufsen, Jens Hansen, Bendt Lauridsen, kirketjener, Peder Henningsen, kirketjener) og i Næs (Peder Mortensen, Stephan Jepsen, Jørgen Hansen, Oluf Pedersen, Rasmus Jepsen) har andraget, at de i næst forgangne sommer i deres bygmark har lidt stor skade på deres korn, og begærer lindring i deres landgilde. Da FR bekræfter, at de ikke kan blive ved magt uden afslag, må de forskånes for 1/3 af indeværende års landgilde. Sjt, 29, 280. (Efter Otte Krags ordre) K.

13. nov. (Kbh.) Bevilling for sognepr. t. Åsum og Skiberslev sogne i Kristianstad len hr. Mogens Hansen, hvis præstegd. er brændt, at hver kirke i Skåne, som har formue og råd dertil, må komme ham til hjælp m. 2 rd. Desuden skal superintendenten i Skåne tilholde præsterne smst., at enhver af dem også kommer ham noget til hjælp. SkR, 5, 488. K.

13. nov. (Kbh.) Konfirmation på akkord af 27. aug. 1647 ml. fru Karen Lykke, afd. Gabriel Kruses t. Engeltofte og hendes stedbørn Erik og Niels Kruse og jomfruerne Anne og Margrete Kruse, at KLs gd. Snellerød, når GK døde, fri og ubehindret m. alt indbo skulle følge hende og hendes arvinger. Hun har ingen livsarvinger m. GK, men hun har bevist deres fader stor kærlighed i hans store svaghed og skrøbelighed. Hun skal foruden Snellerød m. tilliggende gods beholde alt, hvad der findes i stuen, alle kamre og fadeburet, være sig sengeklæder, duge, lagner, kobber, tin og messing, en lysekroner, hendes brudeseng, hvortil er en rød taftes dundyne, 2 olmerdugs dundyner, 2 bolsterdyner, 2 hoveddyner, 2 taftes puder og 2 røde fløjlsputer. Desuden skal hun beholde en lille guldhalskæde, hun går med, hvori der hænger et lam, hendes guldhattébånd, en safirring m. nogle andre små ringe, som hun nu har, et lille guldsejerværk. Af sølvet den gl. foryldte kande, som sal. hr. Claus Daa og fru Ingeborg Parsbergs

navn og våben er på, og sal. Kirsten Ulfeldts kande, som hun gav hende til hendes bryllup, en lille sølvkande, som Ane Sitwitzes våben er på, 12 sølvskeer, alle hendes gangklæder, være sig silke, ulden og linnet. Og dersom sæden står på marken og gror el. er indhøstet i laden, skal den følge hende. Hvis ikke, skal af stedbørnene leveres hende på Snellerødgård 40 td. rug, 50 td. byg og 40 td. havre. Af levende kvæg 4 heste m. sin lukkede vogn og tilbehør, 6 store hopper, 12 køer, 100 får, 40 voksne svin, 20 store øksne. Herimod har K.L. afstået al rettighed i boet efter loven, som er hendes morgengavebrev på 2.000 rdl., halvdelen i Engeltofte gds bygning, hendes kæde og hendes vierung, som deres fader gav hende om søndagen og igen til sig annammede om tirsdagen »i brylluppet«, hendes armbånd, hendes »første« ring, som er solgt for nogen tid siden i boet, og alt løsøre, så vidt hendes part kan være, undtagen det som er navngivet, og som stedbørnene heri allerede har tilsagt hende. Akkorden er medbeseglet af Jacob Grubbe t. Kappel og Mogens Sehested t. Holmegård og dat. Engeltofte. Den konfirmeres i alle ord, klausuler og punkter. SkR, 5, 489. K.

13. nov. (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Kronens tjener Laurids Jørgensen i Verninge har andraget, at den grund, han smst. har fæstet, er alt for højt skyldsæt i jordebogen og tilmed har stået øde længe, så han derfor ikke kan blive ved magt uden et årl. afslag. Da HV bekræfter dette, godkender kongen, at LJ årl. må få 1 fjd. smørs afslag i sin landgilde. FT, 5, 463. (Efter Otte Krags ordre) K.

13. nov. (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Kronens tjenere i Søndersø i Skovby h. har andraget, at deres gde og boliger er alt for højt sat i jordebogen, så de derfor ikke kan blive ved magt uden et årl. afslag. Da HV har bekræftet dette, godkender kongen, at de årl. må forskånes således: Oluf Rasmussen og Mads Lauridsen hver for 1 pd. byg, Christen Hansen, Niels Lauridsen og Niels Ovesen hver for 1 fjd. smør, Laurids Pedersen for 1 otting smør. FT, 5, 463. (Efter Otte Krags ordre) K.

13. nov. (Kbh.) Ms. til Rudbek Pors og Lave Beck. De skal fra oberst t. fods Christoffer Steensen t. Grimstedgård overtage Lollands landekiste, forhøre dens regnskaber, kvittere ham derfor og mod kvittering igen levere den til lensmand på Halstedkloster Erik Rosenkrantz. SmT, 6, 611. Incl. 13. nov.

13. nov. (Kbh.) Ms. til Mogens Bille. Hans Jensen Boell i Vejby i Elbo h. har givet til kende, at hans gd. er helt afbrændt ved den skadelige ildebrand den 12. juli, så han derfor ikke formår at svare sin skat og landgilde, og har begæret at forskånes for dette års landgilde og skat. Da det bekræftes af MB og medfølgende tingsvidne, skal han forskånes for dette års landgilde. JT, 11, 383. Incl. 20. okt.

14. nov. (Kbh.) Bevilling. Kongen har bevilget fru Regitze Grubbe, afd. Hans Ulrik Gyldenløve t. Vindinges enke, fri våning og værelse på Esrum og fornødent staldrum, foder og mål til 4 heste og køer om vinteren samt fri græsgang om sommeren. Lensmanden skal lade hende få hø, strøelse, staldrum og græsning, og provianskriveren i Kbh. skal om vinteren, så længe hestene står inde, hver uge levere hende 3 td. havre af provianthuset. Sjr, 21, 737.

14. nov. (Kbh.) Bevilling. Skrædder i Kbh. Mogens Hansen har andraget, at han ved Helsingør byting har fået dom over skipper Morten Pantzel af Danzig, med hvem han havde akkorderet, at han skulle føre ham og hans medhavende tøj til Rouen i Frankrig. På rejsen blev de under Norge angrebet af en holl. fribytter Nicolaus Huil[?], men da skipperen og fribytteren var gamle bekendte, blev de forligte, så skipperen ingen skade led på skib el. gods, men fuldendte sin rejse og svigagtigt forvendte MH nogle klæder, penge og andet, som han havde leveret ham til troer hende, som det videre fremgår af Helsingør bytings dom. MH har derfor af byfogden i Helsingør erhvervet 2 arrester på skipperen, som denne ikke har agtet, men undveget. MH får derfor bevill. til at lade MP arrestere, hvor i Danmark han kan antræffe ham, og lade ham anholde, til han får tilfredselse efter dommens indhold. Sjr, 21, 738. Incl. 10. nov.

14. nov. (Kbh.) Ms. til rigens råd. Da salpetersyderiet i Danmark ikke alene giver ringe profit, men også tilføjer kronens bønder og skovene ikke ringe ulejlighed og skade, skal rådet snarest meddele kongen, hvordan det skønner, at dermed skal forholdes. Sjt, 29, 280. K.

14. nov. (Kbh.) Ms. til Arent von der Kuhla. Kongen har forundt fru Regitze Grubbe, afd. Hans Ulrik Gyldenløves enke, så længe hun sidder i enkesæde, fri og fornøden bolig på Esrum. AK skal snarest lade istandsætte de værelser, hun skal have, samt bryggers og bagers,

så hun kan bruge det. I øvrigt skal han, efter det åbne brev, kongen for nogen tid siden har givet hende, skaffe fornøden hø, strøelse og stalddrum om vinteren til 4 heste og 6 køer, samt om sommeren fri græsgang i nærmeste vange til dem. Hvad hendes brændsel angår, skal han undersøge og siden meddele kongen, hvor mange læs ved af fornede træer der årl. behøves, så vil kongen give ham ordre derom. Sjt, 29, 281. K.

14. nov. (Kbh.) Bevilling. Præsterne hr. Peder Christensen i Torkildstrup og hr. Laurids Olufsen i Ønslev har lidt stor skade på deres korn af det store haglvejr, som 3. pinsedag 1647 afslog deres vintersæd og ærter. Det bevilges, at alle præster i Fyns stift, efter enhvers vilkår, må komme dem til hjælp, hvilket superintendenten skal tilholde dem. SmR, 5, 247.

14. nov. (Kbh.) Ingeborg Steensdatter fik oprejsning i en sag mod Christen Pedersen Hestbeck om et udskud i et hus, hun iboede, som han har forfulgt hende for og på Nykøbing byting ladet sværge hende 40 mark voldsbøder[?] over. Da hun mener sig at være sket uret, og at sagen har været forsømt og ikke i rette tid indstævnet, fik hun bevill. at indstævne og påtale den til landsting. Udt. i JR, 10, 498.

14. nov. (Kbh.) Jørgen Jørgensen i Borring fik bevill. at ægte Anne Hansdatter, skønt hun er ham beslægtet i 3. led. Dog skal han bevise, at hun ikke er ham nærmere beslægtet, og i kongens eget kammer levere 50 rd. Udt. i JR, 10, 498.

15. nov. (Kbh.) Bevilling. Rasmus Christensen af Nykøbing i Ods h. har for nogen tid siden fået kongens oprejsning i en sag, som ham »er gangen under øjne«, hvori også er blevet eftergivet ham hans bøder, så vidt kongens part angår. Nu erfares, at hans bøder til byen derfor i forleden fejdetid ikke er indfordret, så borgmester og råd frygter at skulle svare dertil. De begærer derfor oprejsning på byens vegne til »at tale på« bøderne, så vidt byens part angår. Det bevilges, når dermed i alle måder omgås lovligt og RCs af kongen forundte oprejsning, så vidt hans hustru og børns ære angår, i denne sag haves tilbørligt i agt. Sjr, 21, 738.

15. nov. (Kbh.) Kaptajn Jørgen Biørnsen og hans arvinger fik skøde på en plads i Christianshavn, som han har tilforhandlet sig af forrige

admiral på Bremerholm Erik Ottesen. Den ligger ved Lille Torvegade på denne side kanalen, på den ene side imod kanalen og på den anden side ved Helle Hansens plads. Den er fra nord til syd på begge sider 40 al. bred og fra Lille Torvegade langs kanalen til HHs plads på begge sider fra øst til vest 48 al.¹ Udt. i Sjr, 21, 739. K. Indl. 14. okt.

1) Dette skøde synes oversprunget i KD.

15. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Christoffer Urne. Borgmester og råd i Nykøbing S. har andraget, at et af rådets medlemmer, Rasmus Christensen, er et meget uroligt hoved og meget ivrig efter at stifte klameri og trætte ml. andre, hvortil han lader sig bruge som prokurator, så der ikke let kan tilvejebringes enighed og samdrægtighed i denne bys menighed, så længe han må fortsætte således efter sin egen vilje. Da CU bekræfter andragendet og har måttet forbyde RC rådmands-sædet, godkender kongen, at han ikke længere må beklæde det, men at CU må forordne en anden from, oprigtig og fredsommelig danne- mand til rådmand i hans sted, og at han alvorligt forbyder RC, så længe han ikke er kendt og antaget som prokurator, at indvikle sig el. lade sig bruge hemmeligt el. åbenbart i nogen fremmed sag, som ikke egentlig vedkommer el. angår ham selv, om han ikke derfor vil stå til rette og straffes vedbørligt. Sjt, 29, 281.

15. nov. (Kbh.) Jørgen Seefeld og hr. Frederik Reedtz fik brev at tage det løsøre til sig, som kan tilkomme kongen efter prinsen, kvittere derfor og siden levere det til kongen. Udt. i Sjt, 29, 281. K.

15. nov. (Kbh.) Ms. til rentemestrene. De skal til efterretning tilstille kongens tilforordnede kommissærer til at overlevere prinsessen livge- ding Jørgen Seefeld og hr. Frederik Reedtz kopier af de forpagtnings- breve, som i kongens moders tid er udstedt i Loll. og Falster. Med de 2.000 rd., som kongen straks vil lade dem tilstille, skal de, så langt de strækker, afbetale prinsens »tjenere og folk af de gemene folk«, som skal aftakkes. Til desto bedre rigtighed skal de af enhver, som søger betaling hos dem, kræve deres bestallingsbrev og restseddel på det, som derefter endnu kan tilkomme dem; men andre, som ingen bestal- lingsbreve har, skal de give så meget, som andre i lignende tjeneste efter gamle bestallingsbreve plejer at gives. De skal desuden afkorte tjenerne deres kostpenge for den tid, de her og på rejsen har haft frit underhold. Sjt, 29, 281. K. Orig. i DKanc. B 179 f.

15. nov. (Kbh.) Bevilling. Jomfruerne Karen og Anne Henriksdatter har andraget, at deres broder Peder Henriksen over 20 år har været udenlands, og at der i den tid ikke er indkommet nogen efterretning, om han er i live, og at hans arvegods og løvsøre daglig »forarges«, i længden til stor skade for hans arvinger. Da de intet håb har om hans tilbagekomst, begærer de at måtte skifte efter ham. Det bevilges, dog at de sætter lensmanden på Tranekær loven og vissen, at hvis broderen mod forhåbning[!] kommer hjem, de da leverer den ham tilfaldende kvota fra sig, så skiftet ikke er ham til skade i nogen måde, men at de gør regnskab for, hvad de har oppebåret af hans gods. FR, 4, 451.

15. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas. Han har andraget, at der på hans len findes en jordeggen bondegd. i Gudme by, som en tid lang har stået slet øde, da den bonde (Niels Bertelsen), som sidst påboede den, har måttet forlade den pga. armod, og ingen af samfrønderne, som har ejet den, og meget mindre nogen fremmed, siden har villet antage og besidde den, da den tilliggende grund skal være så højt sat til årl. redsel og landgilde, at den ene bonde efter den anden, som har påboet gden, med stor armod straks igen har måttet slippe den. Da kongen erfarer, at MK har ladet hænde dom ved Gudme herredsting, at den øde gds ejendom herefter skal følge kronen som fæstegods, og derefter ladet udmelde 8 uvildige dannemænd, som har synet og set gden og al dens tilliggende grund og derhos sat og takseret, hvad den kan give i årl. skyld og landgilde, nemlig 4 ørte byg, 2 ørte havre, 1 bolgalt, 1 fjd. smør, 2 lam, 2 gæs og 4 høns, hvorpå MK har begæret kongens ratifikation, godkender han, at gden må forblive ved den årl. landgilde, som den efter de 8 mænds afsigelse er sat til, for at kronen des bedre kan få sin rettighed af den. FT, 5, 464. (Efter Otte Krags ordre) K.

15. nov. (Kbh.) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim. Han skal aftakke prinsens hofthjenere og folk, som skal aftakkes, og henvise dem til rentekammeret om resterende årsløn og besolding. SmT, 6, 612.

15. nov. (Kbh.) Niels Parsberg t. Eskær fik kgl. konf. på kirkekorntienden af Låstrup, Ulbjerg og Lynderup sogne, som lensmand på Hald Jørgen Seefeld Enevoldsen på kongens behag havde givet ham livsbrev på, mod at NP årl. giver til Låstrup kirke 10 td. rug, 6 td. byg og 25 skp. havre, til Ulbjerg kirke 19 td. rug, 12 td. byg og til Lynderup kirke 11 td. 1 ½ skp. rug, 6 td. 2 skp. byg og 4 td. havre. Desuden skal han i stedsmål

give kirkeværgerne i Låstrup 16 rd., i Ulbjerg 31 rd. og i Lynderup 19½ rd. 2½ sk. dansk. Udt. i JR, 10, 495.

15. nov. (Kbh.) Henrik Rantzau t. Møgelkær fik bestall. som oberstløjtnant over det nyanstillede rytteri i Jyll. Han skal i årl. pension have 800 rd., som skal erlægges ham af de midler, der er og bliver deputeret til militien. Udt. i JR, 10, 498.

16. nov. (Kbh.) Konfirmation på akkord af 16. nov. 1647 ml. forrige skriver på kongens gd. Roskilde Bisgård Søren Rasmussen og Peder Gad i Årløse. SR skylder på sin bestillings vegne kongen en stor sum, som ikke »egentlig« kendes, før regnskaberne kommer til endelighed, men som han ikke har andre midler til at betale med end sin gd. i Kbh., som Morten Mikkelsen ibor, og anden formue, så vidt den kan strække til. Derfor overlader han nu til PG, som har lovet for ham, ved vurdering af byfogderne i Kbh. og Roskilde, herredsfogder på landet og 4 dannemænd straks at annamme det, hvor det findes, uden nogen undtagelse og videre proces, dom el. rettergang og at gøre sig det så nyttigt, han kan, til gældens erlæggelse. Til yderligere stadfæstelse må PG søge kgl. konf. på afståelsen. Til vitterlighed har renteskriverne Sivert Friis og Anders Sørensen medunderskrevet akkorden. Sjr, 21, 740. K. Incl. 15. nov.

16. nov. (Kbh.) Bevilling til arrest. Herredsfoged i Bjæverskov h. Peder Gad har andraget, at han har lovet til lensmand på kongens gd. i Roskilde, rigens viceadmiral Niels Trolle for Søren Rasmussen, som i 3 år fra philippi jacobi 1642 til 45 har betjent skriverbestillingen på Roskildegård, så vidt SRs bestilling på kongens og lensmandens vegne angår. Derimod har SR forpligtet sig til årl. at gøre PG regnskab og holde ham skadesløs og pantsat ham en gd. i Kbh., som proviantskriver Morten Mikkelsen ibor, m. bo og boskab deri, som pantebrevet og tingsvidner, forkyndt på Kbh. byting, udviser. Dog har SR flyttet samme gods og boskab til Roskilde, hvor han har nedsat sig, og forhæler tiden år efter år uden at klarere de 3 års regnskab. Da PG tilbørligt kender sig skyldig at efterkomme sit forløfts-brev uden skade for kongen el. lensmanden, har han begæret arrest over SR, da han nu findes i Kbh. Denne bevilges, og PG må arrestere og anholde SR, at han ikke begiver sig fra byen, før han endeligt klarer sit regnskab, eller PG får at vide, hvad han skylder, at han ikke skal komme i videre vidtløftighed. Desuden må PG lade SRs gods i

Roskilde og andetsteds registrere og vurdere og lade det blive i arrest såvel som den restance på lenet, han kan have at fordrø, så han kan blive frigjort fra sit forløfte og ikke lide skade derover. SjtR, 21, 741. (Efter Otte Krags ordre. L. Below) K. Indl. 15. nov.

16. nov. (Kbh.) Ms. til Jørgen Ulfeldt og hr. Frederik Reedtz. Da der i lenene i Loll. og Falster findes adskillige restancer, som efter prinsens død tilkommer kongen, skal de om disse restancer »gøre ansøgning og en rigtig fortegnelse derpå under lensmændenes hænder« og snarest sende den til renteriet, for at kongen kan anvisse nogle af betjentene til at søge deres betaling deri. SjtT, 29, 282. K.

16. nov. (Kbh.) Ms. til Niels Trolle. Herredsfoged i Bjæverskov h. Peder Gad i Ørløse [Årløse] har andraget, at hans søsters mand hr. Jens Grønbeck i Højelse for nogen tid siden er død og har efterladt sig 2 umyndige børn af første kuld, hvis værgemål nogle har undslået sig for at påtage sig, hvorfor også skiftet efter JG hidtil er udsat til ikke ringe skade for enken og børnene. NT skal derfor forordne de umyndige børn vederhæftige værger. SjtT, 29, 282. Indl. 13. nov.

16. nov. (Kbh.) Ms. til rentemestrene. Kongen har bevilget, at prinsessens hidtidige betjente og tjenere på rentekammeret skal have deres afregning og betaling el. anvisninger for, hvad de efter deres bestall. har krav på. Adressaterne skal, når de henvender sig, gennemse enhvers bestall. og gøre overslag over deres fordringer, at de siden kan søge dem enten i de kongen tilkommende restancer hos lenene i Loll. og Falster, i de penge, som prinsessen herefter skal give af det forpagtede gods, som kongen har bevilget hende, el. søge kgl. forsikring. Hvad angår de tjenere, som egentlig hører til lenene på Loll., nemlig husfogden Christopher Chrahmer, forvalter på Corse-litze Hans Michel Kemnitz, altfruen m. hendes piger, bager, brygger, urtegårdsmand, skovrider Melckior Feldtsagn, fisker, vildtskytter, »fiskevogn« og svinesnider, må de ervarte og fordrø deres løn og besolding af lenene, hvor de tjener. Men de andre af prinsens officerer og tjenere skal henvende sig til adressaterne og af rentekammeret vente ordre om deres besolding og betaling. De, som ingen à parte bestall. har fået, skal forholde sig efter den forordning med deres løn, som en gang er gjort derom og påtegnet m. prinsens egne hænder »i bredden«, som skal forevises for adressaterne. SjtT, 29, 282. (Efter hr. kanslers ordre) K. Orig. i DKanc. B 179 f.

17. nov. (Kbh.) Ms. til rentemestrene. Lensmand på Bøvling Mogens Sehested har andraget, at han af dem anmodes om kvittans for den kornskat, der var påbudt til fastelavn 1644, og bådsmandsskatten for 1644 og 45, da svensken var i landet og dets indbyggere mægtig. Kongen godkender, at han må forskånes for disse skatter. Sjt, 29, 282. Indl. 17. nov.

17. nov. (Kbh.) Ms. til landkommissærerne i Jyll. De har tidl. fået befaling om at indsamle den ny bevilgede pengehjælp, nemlig en rigsort af hver td. htk. af adelen i Nørrejyll. De skal uden forsømmelse indkræve pengene og mod kvittering den 28. dec. i Kolding levere dem til hofmønsterskriver Hans Boyesen el. hvem, der efter kongens befaling skal forrette hans omslag, og som skal udgive dem efter hans anordning. Sjt, 29, 283. (Efter hr. kanslers befaling) K.

Tilf.: Ligesådant brev fik Falk Gøye og Laurids Ulfeldt at levere nævnte penge i Odense den 26. dec.

17. nov. (Kbh.) Ms. til Christoffer Hvas. Borgmester i Thisted Thomas Madsen har anholdt om i mageskifte at få et lille stykke kronens agerjord, som ligger uden for hans gd. til en gd. kaldet Bispgård i Thisted by, imod et lige så godt og velbejligt stykke agerjord, som kan være Bispgård til større nytte. Da CH bekræfter, at det begærede jord ligger TM til trængsel, og det tilbudte er lige så godt og Bispgård bedre bejligt, skal han på kongens ratifikation tilende-gøre mageskiftet. JT, 11, 384.

18. nov. (Kbh.) Ove Giedde og Niels Trolle fik brev at forhøre forrige forstander på Herlufsholm m. Niels Andersens regnskaber, så vidt der endnu findes nogle, der ikke er forhørt. Udt. i Sjt, 29, 283. (Efter hr. kanslers ordre) K.

18. nov. (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at modtage Anders Olufsen Lundt og Oluf Nielsen Lundt i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sjt, 29, 283.

18. nov. (Kbh.) Ms. til Vincents Bille og Sigvard Urne. Der er trætte ml. fru Sofie Rantzau, afd. Mogens Gyldenstiernes t. Fultofte og hendes foged Thomas Falcke om nogle mangler og regnskaber og andre poster. Hun har begæret denne befaling til adressaterne. De skal m. kgl. fuldmagt snarest fordre parterne for sig og enten forlige

dem el. skille dem ved endelig dom. Sjt, 29, 284.

18. nov. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev at skaffe Peder Svendske fornødent loftsrum til forvaring af hans korn og malt på Frederiksborg slot enten over hans egne værelser el. andetsteds, hvor det bekvemt kan ske. Udt. i Sjt, 29, 284.

18. nov.¹ (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf og Henning Pogwisch. De skal snarest foretage og forhøre skriveren på Dalum kl. hans regnskab for de til Dalum kirkes reparation anvendte penge, hvoraf kongen selv har bevilget en del af hver kirke i Fyns stift, og en del er betalt af lensmand i Dalum kl. Iver Vind for et begravelsessted i kirken til sig og arvinger og anvendt til dens reparation. Når rigtighed er gjort, skal de kvittere derfor. FT, 5, 465. (Efter Otte Krags ordre) K.

1) Indført ml. breve af 19. nov.

18. nov. (Kbh.) Ms. til Jobst Frederik von Papenheim. Borgmester og råd i Nakskov har på egne og borgerskabets vegne andraget, at de kræves for de skatter, de kunne restere med af deres by til philippi jacobi dag sidst forleden, og har begæret, at kongen, da de i forleden krigstid og siden er blevet besværet med stor kontribution og indkvartering, hvorved de er kommet i stor vidtløftighed, og desuden har en stor sum penge at fordre hos kronen, vil bevilge, at hvad de måtte restere med i nævnte skatter, må godtgøres i deres fordring hos kronen. Kongen godkender, at Nakskov må kvitteres og godtgøres, hvad de resterer med af skatterne til denne dag, i det, de har at fordre hos kronen, dog at de herefter skal lade sig befinde desto godvilligere til at betale, hvad de til kongens og rigets bedste bliver påbudt. SmT, 6, 612.

Tilf.: Desuden fik JFP brev, at hvad Sakskebøing og Nysted resterer med af skatter, må dem i lige måde godtgøres i deres fordring hos kongen.

18. nov. (Kbh.) Mogens Sehested fik kvittansiarum på Skivehus len fra philippi jacobi 1632 til årsdagen 1646. Udt. i JR, 10, 498. Orig. i Skivehus lensrgsk.

18. nov. (Kbh.) Ms. til Mogens Bille. Han har givet til kende, at en Niels Ibsen Fynboe i Jerlev h. for nogen tid siden har skudt nogle dyr i

kongens vildtbane i hans len, og siden, da han blev forfulgt af MB for det ulovlige skytteri, er blevet frikendt, fordi imod ham kun blev ført 2 vidner, den ene som har set ham skyde dyret, den anden at han havde dyret på vognen. MB begærer derfor, at han, hvis han kan få andre vidner i sagen enten af dem, som havde været med, el. andre, som godvilligt ville vidne deres sandhed, at de da ikke skal lide el. tiltales. Kongen godkender, at hvis nogen af dem, som havde været med i skytteriet, godvilligt vil gå til bekendelse om, hvad der er passeret, skal de være fri for al tiltale og ikke lide i nogen måde, for så vidt denne sag angår, hvilket MB skal give bønderne der i egnen til kende på kongens vegne. JT, 11, 384. Indl. 16. nov.

18. nov. (Kbh.) Ms. til Mogens Bille. Kongen erfarer, at Snoghøjs færgemænd undlader efter forordningen af 16. maj 1647 at betale ½ mk. af deres færger for hver rejse, de gør. Han skal alvorligt tilholde dem derefter at svare ½ mk. for hver rejse ligesom Middelfarts færgemænd. JT, 11, 385.

18. nov. (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe. Han skal, når han får henvendelse derom, lade tyske kansler, lensmand over Haderslev len Ditlev Reventlow få 10 soldater, som kan gøre eksekution over de påbudte skatter og andet, som bønderne i lenet resterer med. JT, 11, 385.

19. nov. (Kbh.) Ms. til Christen Skeel og Oluf Daa. De 2 rd., som er bevilget at gives af hver hundrede af dem af adelen i Sjæll., som har penge på rente, skal de indkræve og inden jul mod kvittering levere i Kbh. til Hofmønsterskriver Hans Boyesen el. hvem, der efter kongens befaling skal forrette hans omslag, og siden skal udgive dem efter hans anordning. Sjt, 29, 284. (Efter Otte Krags ordre) K.

Tilf.: Ligesådant brev fik Gunde Rosenkrantz, Niels Krabbe og Joakim Gersdorff at indkræve af adelen i Skåne; Peder Lange, Erik Juel, Henrik Rantzau og Manderup Due at indkræve af adelen i Jyll. og levere pengene i Kolding den 28. dec.; Falk Gøye og Laurids Ulfeldt af adelen i Fyn og levere pengene i Odense den 26. dec.

19. nov. (Kbh.) Ms. til rentemestrene. De har tidl. fået befaling om at afregne m. prinsens betjente og tjenere, og deri var specificeret nogle, som kongen har villet henvise til at fordre deres løn i lenene, hvor de tjente. Kongen har nu bevilget, at adressaterne i prinsens kammer-

skrivners nærværelse skal afregne med alle uden undtagelse. De ringeste og mest »vedtørrffuende« skal de lade få så meget af deres resterende besolding som muligt af 4.000 rd., som snarest skal blive tilstillet dem ud over de 2.000, de allerede har fået. De andre, som vil være fornøjet med kongens forsikring, skal de forsikre m. kgl. restsedler på visse terminer. Sjt, 29, 284. (Efter hr. kanslers ordre) K. Orig. i DKanc. B 179 f.

19. nov. (Kbh.) Tolderne i Sundet fik brev at lade kongen af Polens fuldmægtig Hans Klöcker el. hvem, der på hans vegne herefter besøger dem hermed, passere Sundet todfri den ene gang m. 24 fade rhinskvin, når det i 1648 ankommer. Udt. i Sjt, 29, 285. K.

19. nov. (Kbh.) Konfirmation på akkord ml. fru Karen Lykke, afd. Gabriel Kruses t. Engeltofte og Enevold Kruse Gabrielsen af 5. nov. 1647. EKG har for nogen tid siden i Kbh. i fjendernes tid nogle gange tilbudt KL akkord om deres forhold efter GKs død, hvilken KL ikke ville indgå, fordi EKGs brødre da ikke var til stede. Nu erfarer han, at der af hans brødre og søstre er sluttet skriftlig akkord i hans fravær, skønt han var den første til at tilbyde akkord. Han vedstår den fuldkomment pga. den store kærlighed KL har bevist hans fader. »(NB Resten af denne kontrakt indtil enden lyder *mutatis mutandis* lige som den anden forskrevne)«. Dat. Engeltofte og medunderskrevet af Mogens Sehested. SkR, 5, 491. K (m. orig. akkord vedlagt).

19. nov. (Kbh.) Bevilling på lensmand på Dalum kl. Iver Vinds begæring, at hver kirke i Fyns stift, som har formue, må foruden det forrige endnu give 1 rd. in specie til Dalum kirkes reparation. FR, 4, 452. Indl. 17. nov.

19. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas. Kronens tjener Søren Pedersen i Årslev har andraget, at den gd., han nu har fæstet, er sat for højt i landgilde, så han ikke kan blive ved magt uden et årl. afslag i sin afgift. Da MK bekræfter dette, godkender kongen, at han årl. må forskånes for 1 fjd. smør og 18 sk. arbejdspenge. FT, 5, 464. (Efter Otte Krag's ordre) K.

19. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas. Kronens tjener Ove Madsen har andraget, at han har antaget 2 jordegne bøndergde i Hagendrup by, og at han pga. deres ringe tilliggende og højt forskyl-

dede landgilde og især pga. noget ved og »ydekuld«, som skal gives af gden i landgilde, uanset ingen skov findes til dem, hvoraf ved og kul kunne ydes, er så forarmet, at han ikke kan blive ved magt uden noget årl. afslag. Da MK bekræfter dette, godkender kongen, at han forska- nes for nævnte ved og »kuldyden«. FT, 5, 465. (Efter Otte Krag's ordre) K. Indl. 12. nov.

19. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas. Han har andraget, at han på prinsens begæring har sendt Engelbrecht Adriansen til Nykøbing i Lolland[!] med hans smakke til at overføre prinsen fra Loll. til Warnemünde, hvilken rejse han har været på i 7 hele uger, og for hvilken han slet ingen færgeløn har fået. Kongen godkender, at MK af lenets indkomst giver EA 40 rd. i færgeløn. FT, 5, 465. (Efter Otte Krag's ordre) K.

19. nov. (Kbh.) Ms. til Hans Juel. Han har andraget, at Dueholm klostres bygning er ganske brøstfældig, så det må befrygtes, at der i fremtiden skal anvendes for stor bekostning til dets reparation, hvis det ikke forekommes i tide, og har begæret til reparation af brøstfæl- digheden at måtte nedbryde en gammel kirkemur på klostret, hvoraf de 3 sider er faldet ned, og alene den fjerde står tilbage og ikke kan bruges til noget. Kongen godkender begæringen. Og da der til kirken findes et kapel, hvori er begravet en adelig, som har givet en del bøndergods til klostret, skal han også anvende nogle sten fra kirkemu- ren til kapellets reparation, så det kan blive ved magt. JT, 11, 385. Indl. 28. okt.

19. nov. (Kbh.) Ms. til Peder Lange, Erik Juel, Mogens Sehested og Mogens Bille. Der er tvist ml. borgerne i Ribe på den ene side og Kærbøls, Farups og Nygårds bønder på den anden pga. en grøft, ribeborgerne har ladet grave øst for Nygård, sønden for Femhøje op til Ørnshøj sø og sønden frem for Ørnshøj, som graven på åstederne videre skal udvise, hvilket bønderne mener at være dem for nær gravet. Adressaterne skal m. kgl. fuldmagt snarest begive sig til åstederne, undersøge parternes dokumenter og anbringender og for- lige dem el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 385. Indl. 14. nov. 1646.

20. nov. (Kbh.) Jægermester fik brev at lade Erik Kruse t. Engeltofte få 3 store dyr og 2 rådyr for betaling til sin fader, Gabriel Kruses

begravelse. Udt. i Sjt, 29, 285.

20. nov. (Kbh.) Oprejsning. Borger i Nakskov Hans Pedersen Roese har som tilforordnet fuldmægtig på afd. Peder Ibsen af Maribos arvingers vegne berettet, at skønt han har bevist, at hans nævnte principaler er PIs rette arvinger, og at de og ingen anden er berettiget til arven efter ham, har dog en mand i Maribo ved navn Christoffer Pedersen trængt sig imellem, angivende at være PIs ægte søn, hvorfor han vil tilholde sig arven, uanset HPR beretter, at han skal være født i åbenbar ægteskabshor, som han mener lovligt skal kunne bevises. Landsdommer i Loll. og Falster Lave Beck har kun givet HPR et fjerdingårs dilation til at bevise, at samme Christoffer Skrædder er avlet i åbenbar ægteskabshor, hvilket han ikke har kunnet gøre så hastigt, da der herom skal forhverves og føres vidnesbyrd i Malmø, Holsten og Loll. Da han formener at kunne have i penen forfattet et fuldkomment vidnesbyrd, som udførligt tilstår, at Christoffer Skrædder er avlet i åbenbar ægteskabshor, mens PIs ægtehustru levede, hvilket vidnesbyrd ikke uden kongens oprejsning kan stedes bag på landsdommerens dom og det fjerdingårs forløb til forhør, har kongen bevilget HPR oprejsning i sagen, så han må føre sine lovlige vidner for ting og dom. SmR, 5, 247.

20. nov. (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe. Hvad sognepr. t. Nedell [mul.: Vester Nebel] hr. Peder Pedersen har andraget mod en Peder Ibsen, kan han se af hans hosføjede supplikation og medfølgende dokumenter.¹ Han skal heri, så vidt det kan ske med lov og ret, forhjælpe ham til rette. JT, 11, 386.

1) Overskriften lyder: Gregers Krabbe, hr. Peder Pedersens datter anlangende.

21. nov. (Kbh.) Ms. til Erik Krag og Gabriel Akeleye. Nogle gamle dokumenter og breve i 2 kister vedk. Dronningborg slot og underliggende gods og ejendom er under Kejserkrigen for sikkerhedens skyld ført fra Dronningborg til Sjæll. og hensat i danske kancelli, hvor de endnu findes. Adressaterne skal snarest registrere dem og derefter overlevere dem til lensmand på Dronningborg Frands Lykke el. hans fuldmægtig. Sjt, 29, 285. (Efter hr. kanslers ordre) K. Indl. 20. nov. og 6. dec.

22. nov. (Kbh.) Å. b. 5 reverser til adelen¹. Kongen har for nogen tid siden ladet adelen i Danmark forskrive til Odense og ladet den

proponere og foreholde adskilligt angående fædrelandets konservation og velstand i denne farlige og vidt udseende tid, især at den ville komme til undsætning med at aflægge kongens og kronens gæld, hvilket den også godvilligt er indgået på og af hver td. htk. har lovet 1 rigsfort samt bevilget udskrivning på deres gods og til landets defensions forhøjelse bevilget, foruden den gamle rostjeneste, at holde endnu en hest af hver 400 td. htk. efter deres derom afgivne erklærings videre formelding. Da de heri har ladet sig befinde godvillige og frivilligt og uden nogen pligt og skyldighed har bevilget og samtykt heri for dermed at bete deres affektion mod kongen og deres fædreland, lover og tilsiger han hermed, at denne ridderskabets undsætning, soldaters udskrivning og rostjeneste ikke på nogen måde skal være dem til præjudice på deres adelige privilegier, men alene regnes for en velvillig affektion, de i denne besværlige tid som tro undersætter har bevist kongen. Sjr, 21, 742. (Efter hr. kanslers befaling) K. (Jf. CCD, V, 541).

1) Således if. overskriften.

22. nov. (Kbh.) Rentemestrene fik brev på renteriet at afregne med borger i Kbh. Rasmus Andersen Braad om det tømmer, han for en del penge er blevet bevilget at afsone for hans begåede forseelse. Udt. i Sjt, 29, 285. Orig. i DKanc. B 179 f.

22. nov. (Kbh.) Ms. til Henning Pogwisch. Lensmand på Hagenskov hr. Jørgen Brahe har til mageskifte begæret noget jord med nogle af kronens tjenere i Melby mod anden jord på kongens egen mark. HP skal besigtige det, og hvis han finder, at mageskiftet kan ske uden skade for kronens tjenere, skal han afslutte det på kongens behag. FT, 5, 466. (Efter hr. kanslers befaling. L. Below) K.

22. nov. (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Lensmand på Hagenskov hr. Jørgen Brahe har til magelæg begæret flg. gods i Hagenskov len: i Aborg Mads Bilau, Anders Hjerrigsen, Laurids Jensen, Peder Belau, Jens Sørensen og Tommas Eriksen, selvejergods, nok Jens Lauridsen, Jens Kongensgaard og Hans Nielsen, et bol fæstegods, nok Anders Hansen, kirketjener, nok i Naarbye Peder Andersen, Jens Madsen, selvejergods, nok et jordsmon kaldet Vistrupdam, som fra gammel tid har været¹ en dam og nu gror »stergres« i – imod så meget gods i Hagenskov len, som kan behøves til at opveje det nævnte gods' landgilde, ejendom og skov, nemlig i Skårup Hans Iversen, i Mulle-

rød Hans Pedersen, i Hjørup Laurids Brenholt, Jørgen Madsen, Hans Nielsen og Laurids Hansen, i Kerte Niels Bertelsen, i Ebberup Peder Lauridsen, i Saltofte Jørgen Eriksen, i Kirke Søby Simon Andersen og i Ørsbjerg Niels Ibsen. Da nævnte gods ligger i JB's len, skal HV besigtige det og erklære, om det begærede gods kan undværes fra lenet mod det tilbudte. FT, 5, 466. (Efter hr. kanslers befaling. L. Below) K.

1) K har: skal have været.

22. nov. (Kbh.) Ms. til Henning Pogwisch og bispem. Lensmand på Hagenskov hr. Jørgen Brahe har begæret til magelæg 1 gd. (Jørgen Bødecker), som er tillagt præsten i Assens mag. Niels Sax, og 1 gd. (Niels Lauridsen), som kapellanen i Assens hr. Jørgen nyder – mod 1 gd. (Peder Lauridsen) i Saltofte og 1 gd. (Christoffer Ibsen) i Mulle-rød. Desuden begærer han 1 gd. (Hans Mogensen) i Aborg, som ligger til Assens provsti, og som HP er forlenet med, mod 1 gd. (Rasmus Andersen) i Saltofte. Adressaterne skal erklære, om de begærede gde kan undværes fra præsterne og provstiet mod de tilbudte. FT, 5, 467. (Efter hr. kanslers befaling. L. Below) K.

22. nov. (Kbh.) Søren Nielsen Schrøder af Darum fik bevill. at måtte ægte Birgitte Hansdatter, som var beslægtet med hans første hustru i 3. led. Dog skal han bevise, at de ikke var nærmere beslægtet, og erlægge 10 rd. i kongens eget kammer. Udt. i JR, 10, 498.

22. nov. (Kbh.) Valdemar Lykke fik bevill. på konge- og kirkekorntienden af Grinderslev s., som daværende lensmand på Skivehus Tyge Brahe havde fæstet ham. Den må følge ham, arvinger og kommende besiddere af Grinderslevkloster for årl. afgift og fæste, når de forfalder. Dog skal den sædvanlige og ordinære afgift årl. erlægges i ustraffeligt korn, og efter VLs eget tilbud skal af kongetienden, foruden den ordinære afgift, til kongen gives 1 ørte rug, 1 ørte byg og 1 ørte havre, og af kirketienden ligeså meget til Grinderslev kirke. Og når tienderne forfalder, skal der af hver ørte htk. gives i fæste, som sædvanligt og brugeligt er. Udt. i JR, 10, 498. Indl. 12. nov.

22. nov. (Kbh.) Manderup Due fik bevill. på ny at måtte lade tale og procedere i en sag ang. en ung dreng ved navn Peder Poulsen, barnefødt i Fjelsø, som er fundet død neden for Tulstrup agre, da sagen af adskillige årsager og indfaldende omstændigheder ikke er

udført, som den burde, at sandemænd kunne gjort deres tov. Udt. i JR, 10, 499.

22. nov. (Kbh.) Mageskifte. Fru Margrete Marsvin, afd. hr. Jørgen Urnes t. Alslev får jus patronatus til Blenstrup kirke, hvis kvægtiende dog som perpetueret til Ålborg hospital fortsat skal følge dette, samt i Hellum h. 1 gd. i Horsens by, i Blenstrup 3 bol, hvoraf det ene svarer sin kornskyld til Blenstrup kirke, og 1 gadehus, af Mariager klostrens len i Blenstrup 1 gd. og 1 gadehus, samt af Ålborg hospitals gods 2 gde i Horsens by – imod 1 gd. i Valsted [Slet h.], 1 gd. og 1 gadehus i Ellidshøj, Hornum h., 3 gde i Store Brøndum, Hellum h.; og til Ålborg hospital 1 gd. i [Øster] Uttrup, Fleskum h., i Hornum h. 1 gd. og 1 gadehus i Ellidshøj og 1 gd. i Svenstrup. JR, 10, 499-501. (Jf. Kr. Sk., I, 556).

22. nov. (Kbh.) Genbreve fra fru Margrete Marsvin på ovenn. mageskifte, for så vidt kronen angår: JR, 10, 502-03, og for så vidt Ålborg hospital angår: JR, 10, 504.

22. nov. (Kbh.) Ms. til Anders Bille, Erik Juel, Mogens Hæg og Joakim Gersdorff. Der er tvist ml. Frands Lykke t. Overgård og Falk Gøye t. Hvidkilde om en afregning ml. dem på et gælds-brev fra afd. fru Sofie Vestenie og kommissariedom om en sum penge, som afd. Tyge Brahe har taget til sig, hvori alle afd. Eske Brahes arvinger er interesserede. På dette gælds-brev har afd. TB og FG modtaget en del penge, som findes afskrevet på hovedbrevet, og efter dets indhold mener FL, at der med hovedstol og rente deraf tilkommer ham 3.101 rd. Han tilbyder i den sum at kvittere tilbørligt, hvis det m. dokumenter og kvittanser bevises, at noget deraf er betalt ham, men hvis ikke er FG pligtig at contentere ham derfor el. stille nøjagtig forsikring derfor. Adressaterne skal m. kgl. fuldmagt til førstkommende herredag i Kbh. stævne parterne for sig og forlige dem el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 386. Incl. 18. nov.

22. nov. (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. Viffert Seefeld t. Refs har til mageskifte begæret flg. gods: 6 gde og 1 kirkebol (Jens Smid, Søren Christensen, Rasmus Smed, Jens Schreder, Jens Rasmussen, Laurids Sørensen, Mads Jensen, Peder Rasmussen og Peder Pedersen) i Fræer, Hellum h. – imod flg. gods: 2 gde (gl. og unge Christen Christensen) i Volsted, Fleskum h., i Havbro i Års h. 1 gd. (Jens

Simonsen og Gunde Sørensen), i Veffstrup Hellming[?] (Christen Christensen), i Farsø s., Gislum h. Holmgård (Jacob Christensen), i Asferg Nørhald h. [1 gd.] (Rasmus Christensen), i Thisted s. 1 gd. kaldet Lilltorpe (Christen Poulsen). Hvis dette ikke slår til, tilbyder han andet gods i Vårst i Underup [Gunderup] s., Fleskum h. GL skal erklære, om det begærede gods kan afstås mod det tilbudte. JT, 11, 387.

22. nov. (Kbh.) Ms. til Århus kapitel. Hr. Oluf Parsberg har til mageskifte begæret flg. kapitlets gods: i Galten h. i Erslev 1 gd. (Peder Madsen), i Lerbjerg by 1 bol, i Ulten [Voldum?] 2 gde (Jørgen Poulsen og Niels Jensen); i Houbjerg h. i Vellev 1 gd., i Vetten 4 gde (Niels Lassen, Niels Nielsen, Niels Fuolbye, Jørgen Poulsen), i Bøgeskov 3 gde (Søren Jensen, Poul Andersen, Christen Christensen) – imod flg. gods: i Sønderlyng h., Sønderbæk s. og by 1 gd. (Anne Jensdatter), i Vorning s. og by [2 gde?] (Jens Mouridsen og Søren Madsen), i Ørum s. i Velds [2 gde?] (Christen Sørensen og Peder Nielsen), i Øster Lisballe [Lisbjerg] h. i Skødstrup s. og by [1 gd.?] (Jens Rasmussen), i Pederstrup [1 gd.?] (Hans Mikkelsen), i Tirstrup [1 gd.?] (Laurids Villumsen), i Albøge [1 gd.?] (Søren Pedersen). Kapitlet skal erklære, om det begærede gods kan undværes mod det tilbudte. JT, 11, 388.

22. nov. (Kbh.) Ms. til Mogens Arenfeldt. Det gods, fru Margrete Marsvin, afd. hr. Jørgen Urnes t. Alslev har givet i magelæg [se 22. nov. 1647, JR, 10, 499], skal han indtage under Mariager kl. len og indskrive det i jordebogen. JT, 11, 388.

22. nov. (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. Det gods, fru Margrete Marsvin, afd. hr. Jørgen Urnes t. Alslev har givet i magelæg [se 22. nov. 1647, JR, 10, 499] skal han indtage under Ålborghus len og indskrive det i jordebogen. JT, 11, 388.

23. nov. (Kbh.) Gældsbrev. Kongen erkender at skyldte prinsesse Magdalena Sibylla 9.414 rd. 7 sk. 3 alb., hvoraf hans afd. søns betjente, som ikke har fået deres resterende besolding, skal fornøjes. Beløbet skal betales til philippi jacobi 1648. Sjr, 21, 743. K.

Tilf.: Desuden fik prinsessen en ligelydende obligation på samme sum, som skal betales til michaelis 1648.

23. nov. (Kbh.) Ms. til m. Hans Ahnemøller. Han har berettet, at plankeværket om svinehaven ved ladegden igen med stor bekostning skal repareres, og at størstedelen af plankerne intet duer. Kongen godkender, at han bruger »slaaerne«, som er tjenlige, til at lægge over broerne på ladegdens marker, hvor det er nødvendigt. De bedste deler og stolper skal bruges til at forbedre øksenbåsene med. Resten, som kun duer til at brænde, vil kongen have anvendt i tugthuset til børnenes fornødenhed. SjT, 29, 285. K. (Tr.: KD, V, 318).

23. nov.¹ (Kbh.) Lund kapitel fik brev, at oberst over det skånske regiment Wulf Hieronymus Kratz t. Duege til mageskifte har begæret en kapitlet tilhørende gd. (Niels Hansen) i Klesnigt[?] i Sierkiøbing s., Rønnebergs h., imod en gd. (Peder Kjeldsen) i Borrebye i Sirested [vel forskrivning for Jerrested] h. Kapitlet skal snarest erklære, om den begærede gd. kan undværes, og om den tilbudte kan agtes for nøjagtigt vederlag. Udt. i SkT, 7, 168. Indl. 14. nov.

1) Følger efter brev af 24. nov.

23. nov. (Kbh.) Jfr. Birgitte Krabbe fik oprejsning og bevill. på ny at lade tale i en sag ang. hendes bonde Søren Rasmussen i Floustrup [Fløjstrup], da eftermålmændene, som skulle have forfulgt sagen, tilforn skal være vold oversvoren for en »qvarelle«, han skal have været i i Viby birk. Udt. i JR, 10, 505. Indl. 10. nov.

23. nov. (Kbh.) Ms. til Ebbe Ulfeldt. Kongen har på anmodning bevilget Valdemar Lykke t. Grinderslevkloster og efterkommere, en efter anden, el. hvem der efter ham bliver besidder af Grinderslevkloster, at måtte for årl. afgift og fæste, når de bliver fæsteledige, nyde Grinderslev sogns konge- og kirketiende, dog m. de vilkår, som benådningbrevet udviser. EU skal, når de bliver ledige, lade de nævnte tiender følge VL og efterkommere for årl. afgift og sædvanlig fæste og de forhøjelser, som han selv har tilbudt. JT, 11, 389. Indl. 12. nov.

23. nov. (Kbh.) Ms. til Mogens Bille og Kjeld Krag. Fru Anne Lunge, afd. Just Høegs t. Gjorslev har andraget, at nogen restance af en del øde og forarmet gods i Kalø len er gjort hende til mangel i hendes regnskab, fordi bønderne ikke i tide er mødt for adressaterne m. tingsvidner og andre dokumenter, da de efter kongens befaling gjorde afslag på nævnte lens bønders landgilde, men siden m. nyerhvervede tingsvidner har besøgt dem på Skanderborg slot om noget

afslag. Adressaterne skal snarest erklære, hvorfor disse bønder ikke efter deres vilkår har fået afslag lige med deres naboer. JT, 11, 389. Jf. Indl. 28. nov.

24. nov. (Kbh.) Ms. til alle lensmændene i Danmark. De har tidligere fået befaling om, at ingen rostjeneste skal holdes af lenene her i riget længere end til førstkommende philippi jacobi. Men nu vil kongen, at de indtil videre skal holde rostjeneste som hidtil. Sjt, 29, 286. (Efter hr. kanslers ordre) K.

24. nov. (Kbh.) Ms. til rentemestrene. Afd. Niels Friis' arvinger har for nogen tid siden fået kongens befaling om inden jul at fordre kvittansiarum på Sejlstrup slot og len, som NF var forlenet med, hvilket også nu skal være efterkommet ligesom alt, hvad der resterede, skal være erlagt i rentekammeret. Og da hr. Mogens Kaas t. Støvringgård på egne og medarvingers vegne har andraget, at alle kvittanser, som var nedsat i Viborg under forsegling, er forkommet, da den svenske armé indfaldt i Jyll., skal adressaterne efterse i bøgerne, om NFs arvinger er bogført for kvittanser, og i bekræftende fald kvittere dem tilbørligt. Sjt, 29, 286. (Efter Otte Krags ordre) K.

24. nov. (Kbh.) Ms. til Gunde Rosenkrantz. Lensmand i Roskilde, viceadmiral Niels Trolle har andraget, at hans foged Søren Pedersen på hans gd. Skarholt i forleden fejde har begivet sig fra gden og siden ikke villet indfinde sig til at gøre regnskab, og begæret befaling til GR om ved herredsfogden, herredsskriveren og 2 andre dannemænd at lade åbne et skrin, som NT beretter, at fogden har stående hos præsten i Strø s., og hvori han mener, der findes domme og andre restancer hos bønderne, hvorpå der ligger stor magt for NT til underretning. GR skal, hvis skrinet findes hos præsten i Strø s., ved herredsfogden, herredsskriveren og 2 andre dannemænd lade det åbne og udtage domme og andet restancerne vedr., hvoraf de skal levere en underskrevet og forseglet genpart til NT og nedlægge en kopi heraf, ligeledes underskrevet og forseglet af dem, i skrinet, og levere dette forseglet tilbage til den, som før havde det i forvaring. SkT, 7, 167. Indl. 23. nov.

24. nov. (Kbh.) Bevilling. Kongens søn, den afd. prins' berider Morten Kreyds har nedsat sig i Nykøbing og har begæret frihed for byens og borgerlig tyngde og besværing, så længe han ingen borgerlig

næring bruger, hvilket bevilges. SmR, 5, 248.

25. nov. (Kbh.): Bevilling. Kongen har for nogle år siden bevilget menige borgerskab i Malmø frihed for al told, skat og accise i 10 år. Nu har borgmestre og råd på egne og menige borgerskabs vegne andraget, at deres by i forleden krigstid er kommet i nogen gæld, som byen siden har forrentet, og som nu er opsagt til betaling, og har begæret, at de imidlertid må oppebære den fremmede told, som kan falde »der for byen«, og at borgerne må give $\frac{1}{4}$ af tolden, og at borgmestre og råd må oppebære den og efter årl. regnskab anvende den til gældens betaling, til reparation af den af storm ganske ruinede færgebro og til fæstningens vedligeholdelse el. anden fornødenhed. Det bevilges for resten af frihedsårene, mod at der gøres regnskab for lensmanden på Malmøhus, som på kongens vegne skal have inspektion, at der årl. bliver forordnet noget vist til fæstningens reparation. SkR, 5, 492. (Efter hr. kanslers befaling) K. (Tr.: CCD, V, 543). Indl. 9. nov.

25. nov. (Kbh.) Bevilling. Borgmestre og råd i Malmø har på egne og menige borgerskabs vegne andraget, at deres færgebro nylig for størstedelen er ruineret af storm, og begæret, da den ingen indkomst har, at de må gives tålelige bropenge af, hvad der for byen ind- og udskibes, at den herefter kan vedligeholdes af sin egen indkomst. Det bevilges, at der herefter skal svares flg. bropenge: Af alle skuder og skibe, som ankommer, af hver læst 1 sk., af færger, pramme og både 2 sk. En person, som overrejser, 1 sk., en hest, som udskibes, 4 sk., 1 okse 4 sk. Dog skal der af øksne og heste, som føres ud af riget, kun gives, hvad hidtil har været brugeligt. En læst korn 6 sk., en læst salt 6 sk., et skippd. gods 6 sk., en td. gods $\frac{1}{2}$ sk., et svin $\frac{1}{2}$ sk., 2 tylt deler $\frac{1}{2}$ sk., en tylt tømmer under 12 al. $\frac{1}{2}$ sk., en tylt over 12 al. 1 sk., 100 lægter 1 sk., en favn brænde 1 hvid, en skude brænde 6 sk., af andre varer og kramvarer af hver 20 dl.s værd 4 sk. Pengene må kun bruges til færgebroens vedligeholdelse, og der skal årl. gøres regnskab for lensmanden på Malmøhus. SkR, 5, 492. (Efter hr. kanslers ordre) K. (Tr.: CCD, V, 542). Indl. 9. nov.

25. nov. (Kbh.) Ms. til Anders Bille og hr. Oluf Parsberg. Menige borgerskab i Thisted har andraget, at der mod deres bys frihed af norske og danske sker stor udskibning m. tømmer, korn og anden landets frugt og fedme på vesterhavsstranden, hvor ingen havne

findes, men, som de formener, på ulovlige havne, og at der også mod deres bys frihed bedrives en del i Limfjorden, hvilket de formener sker imod de dem af tidligere konger og den nuværende givne og konfirmerede privilegier og til stor skade og afbræk på deres næring, hvilket adressaterne videre kan se af deres hosføjede supplikation. Borgerne har begæret befaling til adressaterne, at de gennemser deres privilegier og andre dokumenter og giver kongen relation om deres beskaffenhed. De skal derfor på belejlig tid og sted fordrø nogle af Thisted borgeres middel for sig m. deres bys friheder, privilegier, domme, dokumenter og breve, som de skal gennemse. De skal desuden undersøge den udskibning og det landekøb, borgerne beretter at begæres mod deres bys frihed. De skal derpå erklære sig udførligt om alting for kongen, som siden vil vide videre at reflektere derpå. JT, 11, 390.

26. nov. (Kbh.) Ms. til rigens hofmester. Malte Juul t. Gjessinggård har andraget, at han til sidste philippi jacobi på kongens vegne har udgivet mere, end han har modtaget i følge hans i rentekammeret indleverede regnskaber, og begæret, at det skyldige godtgøres ham i regnskabet til philippi jacobi 1648. Dette godkender kongen. Sjt, 29, 286. Indl. 28. okt.

26. nov. (Kbh.) Ove Giedde og Niels Trolle fik brev snarest sammen med dem, som har forstand derpå, at vurdere og taksere skibet Hannibal, som er bygget i Norge og nylig kommet derfra. Udt. i Sjt, 29, 286. K.

26. nov. (Kbh.) Knud Ulfeldt fik brev snarest at afregne med alt det gevorbne folk t. hest og fods i hele Danmark til 1. okt. sidstforleden, så det kan vides, hvor meget der til det tidspunkt tilkommer dem. Udt. i Sjt, 29, 287. (Efter hr. kanslers ordre) K.

26. nov. (Kbh.) Jens Jensen i Kallund, som havde besøvet en kvinde, han var beslægtet med i 3. led, og derfor var dømt til at rømme landet, fik pardon mod i kongens eget kammer at erlægge 40 rd. Udt. i JR, 10, 505.

26. nov. (Kbh.) Ms. til Steen Bille Holgersen. Han har andraget, at en Peder Nielsen i Ørslev i Børglum h. lader sig bruge som prokurator og med adskillige vidtløftige trætter »sammensætter« fattige, simple og enfoldige folk i købstæderne og på landet til stor vidtløftighed og

bekostning for dem, og har begæret, at det (efter mange godtfolks anmodning) må befales ham at »afskaffe« PN. Han skal på kongens vegne påminde og alvorligt forbyde PN mere at lade sig bruge som prokurator i SBHs len, såfremt han ikke vil tiltales og straffes vedbørligt. JT, 11, 390. Indl. 16. nov.

26. nov. (Kbh.) Ms. til Anders Bille. Hr. Christoffer Ulfeldt t. Svenstrup og Knud Ulfeldt t. Svenstrup har for nogen tid siden fået ms. om årl. at betale Achim von Bredow t. Aggersvold af kommissarietolden, hvad han efter sit bestallingsbrev kan tilkomme. Da det nu ikke kan ske ved dem, skal Anders Bille af de til militien deputerede midler, så vidt de kan strække, gøre Achim von Bredow anvisning på, hvor han, så længe han har sin bestall. og nyder vartpenge, kan fordre bestallingspengene. JT, 11, 390.

26. nov. (Kbh.) Ms. til Gregers Krabbe. Han har andraget, at en del bønder på Vesterlands Føhr i hans len handler der på landet m. adskillige ringe varer, hvoraf kongen hidtil ikke har fået told, og begæret at vide, hvorledes der herefter skal forholdes dermed. Han skal herefter af de bønder, som driver sådan handel, lade kræve og oppebære den sædvanlige told og levere den til tolderen i Ribe, der skal gøre rigtighed for den. JT, 11, 391. (Jf. CCD, V, 544). Indl. 17. okt.

26. nov. (Kbh.) Ms. til Anders Bille. Johan Brockenhuus t. Sebberkloster har til magelæg begæret 1 gd. (Mette Andersdatter og Knud Jensen) i Handbjerg s. og by, Hjerm h., imod flg. gods: i Vestervig s. og birk i Villerup 1 gd. (Mads Sørensen), i Hurup s. i Etrup 1 gd. (Mads Nielsen) og 2 gadehuse på samme gds ejendom. AB skal erklære, om det begærede kan undværes mod det tilbudte. JT, 11, 391.

26. nov. (Kbh.) Ms. til Anders Bille. En del lensmænd i Danmark resterer med ikke lidet af de sidste forleden år påbudte skatter, hvilket forårsager, at soldatesken af mangel på penge ikke kan blive betalt, og at kongen derfor daglig overløbes. Han skal derfor hos alle lensmænd, som resterer med skatterne, erkyndige sig om, hvor meget enhver resterer med, og snarest indsende udførlig relation herom til kancelliet. JT, 11, 391.

27. nov. (Kbh.) Ms. til rigsråderne i alle provinser.¹ Kongen har i sit

åbne brev [af 28. nov. 1647] ladet forkynde, at alt ridderskabet, så mange som kender sig frie og frelse, skal gøre et fuldmægtigt udskud [udvalg] her til Kbh. førstkommende 17. april, som efter nøjagtig fuldmagt kan handle, slutte og traktere om valg af kongens søn, hertug Frederik t. Slesvig og Holsten til disse riger og lande. De skal beramme en vis tid og et vist sted i Jyll., hvor adelen bekvemst kan samles og deputerer sine fuldmægtige, så den højnødige handling desto bedre og vissere kan foretages i rette tid. Sjt, 29, 287. K.

1) Det indførte brev må være til råderne i Jyll.

27. nov. (Kbh.) Ms. til lensmændene i hele Danmark. Kongen agter, næst Guds hjælp, at lade forhandle med menige rigens stænder om sin søn Frederiks udvælgelse til dette kongeriges regering med dets underliggende lande og provinser efter sin død, hvorom han har ladet udgå åbent brev til menige rigens stænder og sine undersåtter over hele riget, som de kan se af medfølgende åbne brev. De skal lade dette læse og forkynde ved alle herredsting og i alle købstæder. Sjt, 29, 288. (Efter hr. kanslers befaling) K.

27. nov.¹ (Kbh.) Ms. til landsdommerne. Kongen sender dem sit åbne brev om sin søn, hr. Frederik, arving til Norge², hertug til Slesvig og Holsten hans udvælgelse til dette riges regering og dets underliggende lande og provinser efter sin død. De skal straks på landstingene lade det læse og forkynde og siden opbevare det ved landstinget. Sjt, 29, 288. (Efter hr. kanslers ordre) K.

1) K er dat. 29. nov. (rettet fra 27.). Udskriften på K har 28. nov. (rettet fra 27.).

2) Denne betegnelse findes kun i missiverne til landsdommerne og kapitlerne, ikke i det åbne brev el. i missiverne til rigsråderne og lensmændene.

27. nov.¹ (Kbh.) Ms. til kapitlerne i Danmark. Kongen agter, næst Guds hjælp, til den 17. april at lade forhandle med menige rigens stænder om sin søn, hr. Frederik, arving til Norge, hertug til Slesvig og Holsten hans udvælgelse til dette kongeriges og dets underliggende landes og provinseres regering efter sin død. De skal som deres fuldmægtige sende nogle personer til Kbh., som kan overvære nævnte aktion om kongens søn. Sjt, 29, 289. (Efter hr. kanslers ordre) K.

Tilf.: Kapitlerne som fik brev var: 1. Roskilde, 2. Lund, 3. Viborg, 4. Ribe og 5. Århus. – Ligesådant brev og i samme mening fik borgmestre og rådmænd i Kbh., Malmø og Ribe.

1) K er dat. 29. nov., men udskriften på K har 28. nov.

27. nov. (Kbh.) Forordning om letfærdige kvinder, som lægger deres børn ud på marken el. i byen. Kongen har erfaret, hvor syndigt og uforsvarligt en del kvinder omgås med deres børn, idet nogle dem (på vilde mark forlader og henlægger og således)¹ forholder sig umenneskeligt og næsten værre end dyr mod dem, så hvis et sådant barn holdes i live, er det alene at tilskrive Guds faderlige forsorg. Sådant gerning bør straffes, og m. rigsrådets samtykke befales, at hvis en kvinde forlader sit eget el. andres barn på en vild mark, hvor folk ikke lettelig formodes at komme, skal hun agtes som manddraber og have sit liv forbrudt, selv om barnet findes i live. Ligger det i marken ved alfar vej el. så nær byen, at det let findes, straffes kvinden til kagen og brændes på kinden. Men lægges barnet i huse el. byer, hvor det straks kan findes, straffes hun til kagen. Sjt, 29, 289. (Efter hr. kanslers ordre) K. (Tr.: CCD, V, 544).

1) Det i parentes anførte udgør en linie i K, som er oversprunget i indførslen.

27. nov. (Kbh.) Hr. Tage Thott, hr. Christoffer Ulfeldt og Malte Juul fik brev, at da Gunde Rosenkrantz nogle år før sidste fejde og i freden har haft den skånske landekiste i forvaltning, skal de snarest gennemse hans regnskaber over udgivelse af landekistens penge og efter tilbørlig rigtighed kvittere ham. Udt. i SkT, 7, 168.

27. nov. (Kbh.) Jobst Frederik von Papenheim, Christoffer Steensen, Lave Beck og Johan Christoffer von Kørbitz fik befaling at være kommissærer på skiftet efter afd. Folrat Lampe, da fru Amalie von Rotschitz agter snarest at holde skifte m. hans arvinger. De skal indstævne arvingerne for sig, og, hvis nogen tvist forefalder på skiftet, forlige dem el. skille dem ved endelig dom. Udt. i SmT, 6, 614.

27. nov. (Kbh.) Erik Rosenkrantz fik brev at være afd. Folrat Lampes frues lavværge på skifte efter hendes husbond. Udt. i SmT, 6, 615.

27. nov. (Kbh.) Ms. til Mogens Sehested. Malte Juul t. Gjessinggård har andraget, at der refter ham restance af nogle tiender og andet fra 1645 til 46 hos en del præster, borgere og bønder i MSs len. MS skal, så vidt muligt, hjælpe ham el. hans fuldmægtig og tilholde nævnte restanter, under vedbørlig straf, at betale MJ restancerne. JT, 11, 392. Indl. 24. nov.

28. nov. (Kbh.) Skøde til rentemester og lensmand over Giske len Melchior Oldeland og hans arvinger på en plads uden for Kbh. til byggeplads el. have. Den ligger øst for landevejen foran Østerport og strækker sig i bredden 88 al. mod nord langs ved Hans Ahnemøllers plads 145 al. langt og mod syd 120 al. langt, mod vest langs ud i den gl. stadsgrav 84 sjæll. al. bred. MO skal på grunden bygge en god købstadbygning. Sjr, 21, 744. K. (Tr.: KD, III, 293).

28. nov. (Kbh.) Å. b. Da det har behaget Gud at bortkalde den udvalgte prins Christian, og der i rigerne derfor ingen udvalgt er, som, når Gud behager at gøre nogen forandring med kongen, skal være rigernes hoved og herre, har kongen for rigets sikkerhed og rolighed og for at forekomme al uenighed, misforstand og uro i disse vanskelige og bekymmerlige tider m. rigsrådets råd og samtykke eragtet nødvendigt at lade stænderne her i riget forskrive og at deliberere med dem. Eftersom kongen da agter at lade handle og traktere med stænderne om udvælgelse af sin søn, hertug Frederik t. Slesvig og Holsten til disse riger og lande, og da menige indbyggere, som sådan handling vedkommer, for landets storhed ikke bekvemt kan forskrives dertil, skal af rigens stænder i hver provins fuldmægtigt udskud [udvalg] m. nøjagtig fuldmagt møde i Kbh., således at sligt kan foretages den 17. april, og ydermere erfares kongens proposition og derom til ende sluttes og forhandles, eftersom kongens »tilforsict« er til sine kære undersåtter, og som det kan være riget mest til gavn og sikker rolighed. Kongens forsæt og mening er aldeles ikke på nogen måde at forhindre, formindske el. forkrænke nogen stand sine lovlige privilegier og friheder, men tværtimod at forbeholde, konservere og bekræfte enhver dem ubeskåret og uforringet i alle måder, så hvad da bliver lovet og tilsagt af kongen og hans efterkommere skal over for enhver blive ubrydeligt holdt og efterkommet. Kongen tvivler ikke på, at Gud, som ene har alle riger i sin magt og vold og efter sit faderlige velbehag forsyner dem med regenter, selv skal velsigne en sådan kristelig forhandling og lade det i en salig tid begyndes og fuldendes, Hans hellige navn til ære, kongen i hans høje alderdom til ro og glæde og hans søn og disse riger og lande til bestandig velstand, fremgang og gode. Sjt, 29, 287. (Efter hr. kanslers koncept) K.¹ Orig. i DKanc. B 165 b, i Viborg (C 2 – 41) og Ribe (C 4 – 252) bispeark. samt Ribe rådstueark. (D 22 – 197), LAV.

1) Som K findes en ikke anvendt renskrift.

28. nov. (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at modtage Jesper Pedersen i Hauffgaards søn Ove Jespersen i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sjt, 29, 289.

Tilf.: Ligesådant brev fik han om Thomas Poulsen Kaueltveds 2 sønner Jens og Niels Thomissen.

28. nov. (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev at lade tidl. kopist i tyske kancelli Claus Mortensen modtage på Holmen i jern og dér arbejde lige med de andre fanger, da han ikke vil sig bekvemme efter det dekret, som er gået over ham. Sjt, 29, 290.

28. nov. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev, at da den tyske præst i Helsingør mag. Meyland har antaget hofprædikanttjeneste hos prinsessen, vil kongen i hans sted til tysk præst dér bruge hr. Mathias Welhaffer, hvis gaver han selv har hørt. Udt. i Sjt, 29, 290. K.

29. nov. (Kbh.) Oprejsning. Kongen har for nogen tid siden ladet borger i Kbh. Rasmus Andersen Brod[?] tiltale for en forseelse, han var angivet for at have begået i sin skriverbestilling på Kronborg, efter kongens og rigsrådets doms formelding. Da RAB har afbetalt og afsonet sagen med tømmer for 300 rd., som han har leveret på Bremerholm, har kongen »optaget« sagen, så alle dokumenter, breve og alt andet, som er »ganget« og passeret i sagen, herefter skal være dødt og magtesløst og ikke komme ham, hans hustru el. børn til skade på deres ærlige navn og rygte. Sjr, 21, 745.

29. nov. (Kbh.) Ms. til hr. Christoffer Ulfeldt. Iver Krabbe t. Jordberg begærer til mageskifte en Herlufsholms skoles gd. i Rejnstrup i Gunderslevholm s. mod en af flg. 3 gde: den første i Estrup by (Christen Ibsen og Oluf Lauridsen), den anden i Nørre Vallerød (Peder Christensen) og den tredie i Mogenstrup (Niels Rasmussen). CU skal erklære, hvilken af dem der er skolen bedst belejlig. Sjt, 29, 290. (Efter hr. kanslers befaling) K. Indl. 26. nov.

29. nov. (Kbh.) Ms. til Niels Krabbe og Peder Vinstrup. Guvernør i fæstningen Kristianstad Malte Juul begærer til magelæg en annekspræstegd. i Effuerød, tilhørende præsten smst. hr. Steen Pedersen, mod en gd. i samme by. De skal erklære, om den kan afstås uden skade for præsten, og om den gd., MJ vil give i vederlag, i ejendom og landgilde kan gå lige op med den. SkT, 7, 168.

29. nov. (Kbh.) Skøde til Falk Gøye t. Hvidkilde på jus patronatus til Sørup kirke [Sunds h.] i Fyn, m. kirkens anpart korntiende: 2½ pd. rug, 2 pd. byg, 1 ørte havre. Kongens anpart skal som hidtil forblive perpetueret til sognepræsten i Sørup s. *pro officio*. FG skal efter ordnansen, uforkrænket i alle måder, udgive det årl. bispens og provstens gæsteri, som af arilds tid er svaret af kirken, og give 1 rigsort årl. hver philippi jacobi af hver td. korn i landekisten, som årl. beløber sig til 15 rigsort el. 4½ rd. 4 sk. Og ingen præst må kaldes uden den, som først er overhørt af bispen og fundet dygtig til et sådant embede. FG må, om han vil, selv udnævne kirkeværger, forhøre kirkens regnskaber og selv disponere over dens indkomst til dens fremtarv, forbedring, opbyggelse og bedste. Han skal holde kirken ustraffelig ved lige, og må selv bruge kirkens tiende el. forunde den for billig fæste og afgift til hvem, han vil. Hvis nogen nød tilstøder riget, skal kirken og dens tjenere, eftersom det bevilges og påbydes, komme fædrelandet til hjælp som andre gejstlige og kirker efter deres formue. FR, 4, 452.

29. nov. (Kbh.) Ms. til Henning Pogwisch. Afd. Alexander von Kyckelsons arvinger har beklaget sig over, at han ikke endnu har efterkommet den dom, som er gået ml. ham og dem om deres nådsens år af Assens provsti. Han skal efterkomme den. FT, 5, 467. (Efter Otte Krags befaling) K.

29. nov. (Kbh.) Ms. til Steen Bille Holgersen. En del adelstjenere i Vendsyssel har anholdt om oprejsning i en landstingsdom, som er overgået dem, at skulle straffes på deres finger for falsk vidnesbyrd, som han kan se af deres hosføjede indlæg. Da kongen erfarer, at der ingen eksekution er sket over dem, og de ej heller agter at indstævne dommen til underkendelse, skal SBH erindre bøndernes husbonder, da de tjener adelen, at de lader dem straffe efter landstingsdommen, medmindre kongen, om der ses gennem fingre dermed, skal forårsages at resolve på andre midler. JT, 11, 392.

29. nov. (Kbh.) Ms. til Steen Rodsteen. Melchior Oldeland har som afd. Frederik Markdannens børns værge andraget, at SR sammen med sin afd. broder Palle Rodsteen for nogen tid siden har gjort indførsel i en del af FMs gods for Axel Urne t. Kjellerup, hvilken indførsel MO trods flere erindringer ikke har kunnet få, hvorfor han har begæret denne befaling. SR skal inden 6 uger efter denne befaling give indførslen fra sig beskrevet til MO på FMs børns vegne, da der

for dem ligger stor magt derpå, og han er blevet opholdt så længe dermed. JT, 11, 392.

29. nov. (Kbh.) Ms. til Erik Juel og Mogens Sehested. Afd. Falk Gøyes arvinger har givet til kende, at de agter snarest at skifte efter afd. fru Helvig Brahe. De skal m. kgl. fuldmagt snarest stævne arvingerne for sig, og hvis der opstår tvist, forlige dem el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 393. Incl. 12. nov.

29. nov. (Kbh.) Ms. til Ebbe Ulfeldt og bispem i Viborg. Falk Gøye t. Hvidkilde har anholdt om jus patronatus til Junget kirke og annekset Torum i Salling. De skal undersøge beskaffenheden af dette jus og udførligt erklære sig herom for kongen, især om der findes andre adelspersoner i sognet, som bevill. til FG kunne være til præjudice, om kirken har jordegods, om der findes beholdning og forråd ved den, om kongetienden er tillagt nogen, og om da jus patronatus kan forundes FG uden vedkommendes præjudice, når han, hans arvinger og efterkommere svarer den årl. afgift og stedsmål, når tienden bliver ledig, el. om nogen anden consideration kan være hans begæring til hinder. JT, 11, 393. Incl. 29. nov.

29. nov. (Kbh.) Ms. til Philip Bormand [Bornemann]. Det er foredraget kongen, at en af kronens kirker i Børglum h. i PBs provsti, Tårs kirke, er så forfalden, at det, om den ikke i tide repareres, kan befrygtes, at den snart bliver helt ruineret og nedfalder. Da kongen desuden erfarer, at tårnet, som tilforn har været »fast højere end kirken selv«, også er forfaldent, og at den største del af muren er fordærvet og nedfalden, hvilket ikke med ringe omkostning igen kan forfærdiges, da har kongen efter begæring, for at desto større omkostning kan undgås, bevilget, at tårnet nedtages og forfærdiges i højde med kirken, og til dennes reparation har kongen befalet, at de andre kirker i Vendsyssel skal give »noget muligt«, som af alle kirkerne kan beløbe sig til 250 sld. PB skal give agt på, at beløbet bliver brugt til kirkens nytte og fornødenhed, og desuden se til, at kirkerne i det provsti, han er forlenet med, ikke herefter bliver så forfaldne, men holdes vel ved magt. JT, 11, 393.

30. nov. (Kbh.) Ms. til lensmændene i hele Danmark. De skal tilholde tolderne, at de fra sidste philippi jacobi og indtil videre leverer kommissarietolden til hvert lands landkommissærer. Hvis

tolderne efter ordre har udgivet noget af kommissarietolden, skal de overlevere beviserne derpå sammen med de penge, der er indsamlet, til landkommissærerne. Ligeledes skal adressaterne til disse levere de penge, som gives for officersgde. SjT, 29, 290. (Efter hr. kanslers ordre) K. (Jf. CCD, V, 545).

30. nov. (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Kongen har bevilget Falk Gøye t. Hvidkilde jus patronatus til Sørup kirke i Sunds h. Da kongetienden er perpetueret til at ydes i kærven til sognepresten smst. og hans efterkommere *pro officio*, og FG alene får kirketienden, som er 2½ pd. rug, 2 pd. byg og 1 ørte havre, hvorfor han skal give 340 rd., skal adressaterne afkorte ham dette beløb på den obligation, han har fået af kongen for sin fordring. SjT, 29, 290. (Efter hr. kanslers ordre) K. Orig. i DKanc. B 179 f.

30. nov. (Kbh.) Ms. til Claus Sehested. Lensmand på Rugård Steen Bille har begæret til magelæg 3 boliger¹ i Kåberbølle i Vends h. mod 2 gde i Voldby og Vejlbj. Han skal erklære, om boligerne kan afståes mod vederlag i de tilbudte gde. FT, 5, 467. (Efter hr. kanslers befaling) K.

1) Indførslen har 2, men K 3.

30. nov. (Kbh.) Menige Fanø bønder fik bevill. af hver kirke i Riberhus len, der har formue, at oppebære 1 rd. til udvidelse af deres kirke. Udt. i JR, 10, 505. Incl. 8. sept.

30. nov. (Kbh.) Ms. til Frands Lykke. De fattige i Randers hospital har beklaget sig over den forandring, som for nogen tid siden er sket med deres spisning og kost, idet enhver nu i stedet for, at de før blev bispist, får 5 sk. daglig til underhold. For nogen tid siden blev Mogens Arenfeldt, Jørgen Seefeld og superintendent over Århus stift dr. Jacob Matthiesen befalet at erkyndige sig om forandringen og om hospitalets beskaffenhed. Af deres erklæring erfarer kongen, at forandringen ikke er til skade for de fattige, men at de mere har fordel af, om der gives dem penge hver uge, som det er forordnet, og at de fattiges indkomst med tiden derved kan forbedres, hvorved der kan tillægges dem meget mere til underhold, efterhånden som stedets inspector tid efter anden kan anse det for godt. Det skal derfor bero ved den gjorte anordning og den nævnte erklæring. Dog skal FL have i agt, at de fattige i rette tid får, hvad der er tillagt dem til underholdning, og at

der, når hospitalets tilstands og indkomsters forbedring tillader det, tillægges dem noget mere, så kongen kan forskånes for videre overløb. JT, 11, 394.

2. dec. (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. Fru Anne Lunge, afd. hr. Just Høegs t. Gjorslev har andraget, at de i hendes regnskaber har antegnet hende til mangel den kornskat, som var påbudt til fastelavn 1644 og bådsmandskat for 1644 og 45, da svensken var landet og dets indbyggere mægtig. Kongen godkender, at hun må forskånes for disse skatter. SjT, 29, 291. K. Incl. 28. nov.

2. dec. (Kbh.) Gunde Rosenkrantz og de andre landkommissærer i Skåne fik brev, at når Hannibal Sehested, efter den ham givne ordre, til dem nedsender den restance af de påbudte skatter og kommissarie-tolden, som kan befindes i Norge, og som skal sendes herved, skal de modtage den og kvittere ham tilbørligt. Udt. i SkT, 7, 169.

2. dec. (Frederiksborg) Sognepr. t. Ejsing s. Søren Jonsen fik kgl. konf. på fjerdeparten af Sahl kirkes tiende, som er blevet ledig efter Søren Villadsen i Nilld [Nold?], og som Søren Nielsen på sin husbond, domprovst i Ribe Henrik Lange t. Oldagers vegne har fæstet til SJ på livstid, da denne havde kgl. ekspektancebrev på den første kirketiende i Harsyssel provsti, som blev ledig, og som han kunne være tjent med, for billig fæste og afgift. SJ skal yde sin afgift i godt, ustraffeligt korn til kirkeværgerne og give 1 rd. i fæste af hver td. korn, og så længe han efterkommer dette, skal nævnte fjerdepart ikke frafæstes ham, men når der bliver mere af kirketienden ledig, skal han få den i fæste frem for andre. Udt. i JR, 10, 505.

2. dec. (Kbh.) Ms. til Anders Bille. Han skal tilholde landkommissæ-
rerne i hver provins snarest at afregne med alle officererne, både til hest og fods, over landfolket i den provins, de er i, for det, de til 1. okt. sidstforleden tilkommer. JT, 11, 394.

2. dec. (Kbh.) Ms. til Peder Lange, Mogens Høeg, Jacob Grubbe og Valdemar Lykke. Alle afd. Verner Parsbergs arvinger har givet til kende, at de agter snarest at skifte efter deres fader, da hans bo en tid lang har stået under forsegling og pga. den uformodelige fejde er forblevet uskiftet. Adressaterne skal m. kgl. fuldmagt stævne arvin-
gerne for sig, og hvis der på skiftet opstår tvist, skal de forlige dem el.

skille dem ved endelig dom. JT, 11, 394.

2. dec. (Frederiksborg) Ms. til Jørgen Seefeld og mag. Frands Rosenberg. Sognepr. t. Vammen s. i Hald len hr. Jens Sørensen har andraget, at han for nogle år siden har ægtet den efterladte enke i sognet og taget hendes 3 umyndige børns arvegods til sig, hvorfor han skulle give dem en sum penge. Dette børnegods er i seneste fejde tillige med hans egen formue frarøvet ham af de svenske, så han nu ikke har midler til fuldkommen at contentere børnene. Adressaterne skal erkynde sig om sagens beskaffenhed og efter omstændighederne akkordere således ml. JS, de 3 stedbørn og hustruen, som det er mest retfærdigt, lovligt og billigt, så alle nogenlunde kan blive ved magt. JT, 11, 395. Incl. 16. sept.

3. dec. (Frederiksborg) Flemming Ulfeldt fik brev i sit len at lade indkøbe 40 gode og fede får og gildevæddere, 100 par høns og 30 ol æg og for betaling levere det til den 13. dec. til køkkenskriveren på Frederiksborg slot. Udt. i SjT, 29, 290. K.

Tilf.: Ligesådant brev fik Niels Trolle til den 31. dec. til Frederiksborg at sende 30 gildevæddere, 100 par høns, 20 ol æg og ferske »østerlinger og skielfisk«, når de fås; Jørgen Seefeld fra Ringsted len til den 24. jan. at sende 100 får og gildevæddere, 250 par høns, 40 ol æg, 10 par kapuner; Wentzel Rothkirck fra Antvorskov at sende til den 28. febr. 100 får og gildevæddere, 200 par høns, 40 ol æg, 10 par kapuner; Christoffer Urne i Dragsholm len at købe og holde i forråd, til køkkenskriveren lader dem affordre i april, 130 får og gildevæddere, 230 par høns og 40 ol æg.

3. dec. (Frederiksborg) Jægermester fik brev foruden dem, der allerede er i tjeneste, at måtte antage endnu 4 pantsvende, som fra brevets dato skal nyde samme løn, kost og anden rettighed som andre pantsvende. Udt. i SjT, 29, 291. K.

4. dec. (Kbh.) Bestallings ophør. Da kongen i fredstid ikke længere behøver lensmand på Landskrone Knud Ulfeldts tjeneste som generalkrigskommissær, tilstås ham i pension og traktement årl. 800 rd. in specie, som skal betales af landkommissærerne i Skåne. Når kongen igen behøver hans tjeneste som generalkrigskomm., vil han forunde ham anden traktement og besolding og nyt bestallingsbrev. SjR, 21, 745. (Efter hr. kanslers ordre) K.

4. dec. (Frederiksborg) »Herredagsbrevene udgik til rådet, stiftensmændene, landsdommerne og almuen at skulle holdes den 14. april førstkommende i Kbh., lydende ord fra ord efter den gemene stil og som de ydermere findes pag. 126« [3. jan. 1647]. Sjt, 29, 291.

4. dec. (Frederiksborg) Rentemestrene fik brev at samle alle de regnskaber m. tilhørende beviser sammen, som vedkommer Ulriks-holm og findes indleveret til rentekammeret, og sende dem hid. Udt. i Sjt, 29, 291. K.

4. dec. (Frederiksborg) Ms. til Oluf Brockenhuus. Hvad borgmester og råd i Køge har andraget om den forstrækning, de 1645 gjorde for bønderne i Kbh. len til generalmajor Claus v. Ahlefeldts eskadron, kan han erfare af deres hosføjede indlæg. Da det er sket i hans formands tid, skal han tilholde daværende ridefoged i lenet Frederik Frederiksen at forskafe ham rigtighed om, hvad bønderne især da var pålagt at give, og hvad borgerskabet i Køge har udlagt for dem med andet mere, og siden så vidt muligt hjælpe borgerne til at opnå, hvad de med rette kan tilkomme. Sjt, 29, 291. K.

4. dec. (Frederiksborg) Ms. til Jacob Fincke. Universitetet i Kbh. har i 1636, da rygtet gik, at afd. dr. Johan Charisius' søn Peter Charisius, som da studerede udenlands, skulle ville flytte sit gods og formue ud af riget, fordi han havde begivet sig derud, givet kongen skriftlig revers, at hvis PC begyndte at udføre sin formue, skulle da intet afgå kongen af rettighed. Da JF da havde JCs gods i forvaltning og derfor har måttet give sin specielle revers til universitetet, »han-nem Petrum Charisium och sig med sin hustru och goedtz her udi vort riige nu at haffue nedsat«, vil kongen have universitetets revers til sig holdt død og magtesløs, så den ikke må komme nogen til præjudice el. skade på nogen måde. Sjt, 29, 292. K. Incl. 27. sept.

4. dec. (Frederiksborg) Ms. til Gunde Lange. Medicus, dr. Niels Bentzen har andraget, at der lige uden for Ålborg ligger en kronens øde og ubebygget plads, kaldet det gamle slot, hvoraf i årl. jordleje til Ålborg slot svares 1½ rd., og har begæret, at den mod nøjagtig betaling måtte forundes ham, hans hustru og børn til evig ejendom, i den bredde og længde, den nu forefindes. Da pladsen if. GLs erklæring ikke i mands minde er brugt til slottet og kan undværes, skal GL ved uvildige mænd lade den taksere til højeste pris i rede penge, den

kan være værd, og siden på kongens ratifikation sælge den til NB mod rede penge efter vurderingen. Pengene skal GL sende til kongens eget kammer. JT, 11, 395. Incl. 9. sept.

4. dec. (Frederiksborg) Ms. til dr. Niels Schiøtte, dr. Søren Hoffman og dr. Niels Bentzen. De har tidl. fået befaling til for sig at fordrø og overhøre de 4 i Ålborg bosiddende bartsøkærer samt Niels Lykkes feltøkær Anthonie Mediche og derpå erklære, hvem af dem, der er mest erfarne, hvilken erklæring kongen også har modtaget. De skal nu af de 5 udvælge de 4 i bartsøkærkunsten mest erfarne, som herefter skal forblive og lade sig bruge i Ålborg. Den femte skal de tilsige at søge sin næring andre steder, hvor han bedst kan. JT, 11, 396.

5. dec. (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev at lade hensætte 10 norske heste af hertug Frederiks på bekvemme steder på Antvorskov, når de sendes ham, og anordne tilbørlig røgt og foder. Udt. i Sjt, 29, 292. K.

5. dec. (Frederiksborg) Ms. til borgmester og råd i Kbh. Der har en tid lang været tvist ml. Hans Sørensen Malmø og borger i Hamborg Jacob Hambroch, hvorom af begge parter er erhvervet adskillige kongebreve. Bl.a. har HSM for nogen tid siden fået kgl. arrest på en sum penge, som JH har haft at fordrø i Kbh. Da kongen har tilforordnet 2 kommissærer til at gennemse HSMs dokumenter og siden gøre sig relation, skal adressaterne lade samme penge, som HSM har taget arrest på, men endnu ikke har fået i hænde, hensætte i god forvaring og ikke lade nogen af parterne blive dem mægtig, før kommissærene har gjort relation, og adressaterne fået kongens videre ordre. Sjt, 29, 292. Incl. 26. nov.

6. dec. (Kbh.) Henrik Ramel fik brev at modtage i Sorø skole sognepr. t. Rold og Vebbestrup hr. Christen Jensens søn, når plads bliver ledig. Udt. i Sjt, 29, 293.

6. dec. (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev at lade hertug Frederiks hofmarskal straks få 2 unge hopper, som er givet ham af dem, som er på Antvorskov el. er kommet fra Nykøbing. Udt. i Sjt, 11, 293. K.

6. dec. (Frederiksborg) Jægermester fik brev at skaffe hertug Frede-

rik til sin barsel, som han snarest agter at gøre på Flensborghus, 16 vildsvin og store dyr, 16 då- el. rådyr og så mange harer, han kan få. Udt. i Sjt, 29, 293. K.

6. dec. (Frederiksborg) Ms. til kansler [Ditlev] Reventlow. Han skal anordne, at kongens søn, ærkebiskop til Bremen og Verden, hertug Frederik til sin barsel, som han agter at gøre snarest på Flensborghus, får fersk fisk af alle slags, som kan fås i DRs len, til et hundrede retter. Han skal have i agt, at det ikke bliver forsømt. JT, 11, 396.

7. dec. (Frederiksborg) Lensmændene i Danmark og Norge fik brev at lade det dem tilsendte trykte mandat læse og forkynde på tilbørlige steder og siden overholde det vedbørligt. Udt. i Sjt, 29, 293. K.

7. dec. (Frederiksborg) Ms. til rigens marsk. Steen Bille t. Kærsgård og Flemming Ulfeldt t. Orebygård har anholdt om, at de foruden deres len må nyde årl. traktement som andre krigsofficerer af samme charge. Da sådant traktement, som gives officerer, ikke vedkommer lenene el. deres profit, skal han anordne, at de, endog mens de forundes deres len, lige med andre officerer af samme charge får deres årl. traktement af de midler, som er deputeret til militien. JT, 11, 396.

8. dec. (Kbh.) Skøde til forvalter over Island Jens Sørensen¹ og arvinger på en plads uden for Nørreport i Kbh., liggende i den gl. dyrehave ml. mester David Urtegårdsmands plads og Ny Vartov. Den er fra mester Davids plads mod Ny Vartov på den side ved landevejen fra Nørreport til Vartov fra syd-sydvest mod nord-nordøst 450 al. lang, på den anden side mod kongens vej fra Rosenborg til Frederiksborg er den fra mester Davids plads mod Vartov fra syd-sydvest til nord-nordøst også 450 al., fra landevejen mod kongens vej i enden af mester Davids plads er den i bredden fra vest-nordvest mod øst-sydøst 247 al., i den ende mod Ny Vartov fra landevejen er den fra vest-nordvest til øst-sydøst 135½ al. JS skal på grunden, dersom han den agter at påbygge, lade bygge en god købstadbygning. Sjr, 21, 746. K. (Tr.: KD, III, 293).

1) Indførslen har Søren Jensen (således også KD), men overskriften, K og navneregistret har, korrekt, Jens Sørensen.

8. dec. (Kbh.) Ms. til lensmændene i hele Danmark. Det er anset for godt, at alle unge karle på 16 år og derover af menige bønder, både

kronens og adelens, i hele Danmark skal ekserceres i deres gewehr. Adressaterne skal give provsterne, hver i sit herred, besked om at tilholde præsterne at gøre mandtal over alle unge karle på 16 år el. derover, som findes dels på kronens og gejstlighedens, dels på adelens gods, i deres sogne. Adressaterne skal snarest sende mandtallet til kancelliet. Sjt, 29, 293. K.

8. dec. (Frederiksborg) Hr. Christoffer Ulfeldt fik brev, at fru Ide Skeel, afd. Frederik Rantzaus t. Krapperup af kronen begærer flg. gods i Skåne i hans len til mageskifte: i Luggude h. i Brøndbye s. 1 gd. (Moritz Knudsen), i Mølle Hessle by, i Brøndby Berke flg. gde, som Svend Nielsen, Jens Lauritzen, Morten Nielsen Lang, Niels Svenske, Jens Poulsen Lund, Svend Seyersen og Niels Lauritzen Lang besidder, i Flyndrup flg. gde, som Peder Andersen, Joen Poulsen, Oluf Jensen og Lauritz Lang påbor, – mod flg. gods i Helsingborg len: i Luggude h. Tinkerupgaard (Gudmand N.), på hvis grund stenkulsgraven er, 7 Finkeruphuse (Maren Grynkone, Bent Poulsen, Bodil Anderses[!], Niels Madsen, Niels Jensen, Tyge N., og Svend N.); i Bjerger h. i Rebelbjerg s. og by 1 gd. (Peder Andersen »og hans gårdmænd«), i Waren 2 gde (1. Anders N. og Simon Pedersen, 2. Poul Gudmansen), i Errerup[?] 1 gd. (Hans Bøcher), i Førsløf s. i Wester Lundbye 1 gd. (Poul Nielsen), i Slammerup 1 gd. (Gudmand Jensen), i Greffue s. i Engelbeck 1 gd. (Oluf Nielsen), i Karup s. i Hunderup 1 gd. (Lasse Pedersen), i Houg s. i Hillerup 1 gd. (Bent Tryelsen), i Mugnerup 1 bol (Hans Bentsen), i Engela (Espen Jensen), i Huierner s. i Kielle mølle (Niels Jensen), i Boerup 1 gd. (Peder Lauritzen). CU skal erklære, om det begærede kan undværes uden lenets skade, og om det tilbudte er nøjagtigt vederlag. SkT, 7, 169.

8. dec. (Kbh.) Hr. Tage Thott fik brev, at da han begærer at vide, hvordan han skal forholde sig med den kvinde Karen Reiners, som af de 15 mænd er dømt på hendes hals, hvilken dom siden er konfirmeret af borgmestre og råd i Malmø, da skal han efter dommens formelding lade ske eksekution med hende, medmindre hun til sin befrielse begærer at indstævne sagen for kongen og rigsrådet, hvilket han straks skal meddele hende, at hun kan rette sig derefter. Udt. i SkT, 7, 170.

8. dec. (Kbh.) Ms. til Anders Bille. Kongen har erfaret, at det falder menige indbyggere på Bornholm besværligt og næsten ulideligt at underholde det gevorbnne kompagni, som ligger der. Han skal derfor

snarest lade afregne med det og aftakke det. Han skal desuden udtage en del af de ældste og dygtigste knægte af de andre kompagnier og forordne dem til underofficerer over landfolket, der ligger her i riget, og indrette ethvert kompagni af de gevorbne folk til 100 mand foruden officererne. JT, 11, 397.

9. dec. (Kbh.) Bevilling. En del borgere i Assens skal årl. til Hagenskov slot erlægge afgift af nogle jorder, der kaldes Krarup jorder, som er delt i så mange parter og forventt, så man næppe kan finde rede deri, hvorfor afgiften af en del af samme jorder næsten i 20 år ikke er erlagt. Borgmestre og råd begærer, at borgerne, som har part i nævnte jorder, må få udlagt bestemte jorder, der altid uforandret kunne forblive til samme afgift. Kongen har bevilget, at der til de af nævnte borgere, som har part i jorderne, må udlægges bestemte jorder efter den måde, de har erklæret sig om for lensmand på Riberhus Gregers Krabbe, som altid uforandret kunne forblive til samme afgift. Lensmand på Hagenskov hr. Jørgen Brahe har begæret, at han i stedet for sin anpart af den afgift, der kan tilkomme ham af Krarup jorder, må udlægge og lade indskrive i slotsjordebogen så meget landgilde i sin gd. i Melby [Kærum s., Båg h.], dog at herligheden og stedsmål, ægt og arbejde og andet sådant, undtagen den udlagte landgilde, må følge ham. Dette bevilges, da kronen ikke har haft sådan herlighed af Krarup jorder. Men hvis gden i Melby bliver øde, skal JB el. hvem da ejer den, udrede nævnte landgilde, hvilket også skal indføres i slotsjordebogen. FR, 4, 454.

9. dec. (Kbh.) Ms. til Christian Rantzau. Han har sammen med superintendent dr. Hans Mikkelsen på kongens befaling erklæret, at kirkerne på Langeland tilsammen ikke formår at bidrage m. mere end højst 500 rd. til Fodslette kirketårns reparation. Han skal snarest indsamle dette beløb og se til, at det till. m. de 100 rd., som Erik Kaas t. Lehnkov har tilbudt at give, bliver brugt til kirketårnets reparation. FT, 5, 468. (Efter hr. kanslers ordre) K.

9. dec. (Kbh.) Ms. til Frands Lykke. Kongen har efter hans begæring bevilget 3 rd. af hver kirke i Jyll. til reparation af slotskirken på Dronningborg, dog at kirkerne for deres uformuenheds skyld kontribuerer med 1 rd. årl. i 3 år. Han skal modtage pengene, når de tilstilles ham af stiftslensmændene og bisperne over hvert stift samt provsterne, og kvittere for dem. Siden skal han bruge pengene til repara-

tion af slotskirkens brøstfældighed og bruge de materialer dertil, som behøves. Hvad angår tømmeret, som han begærer af kronens skove til tårnet, godkender kongen, at han efter egen angivelse må lade hugge 10 ege i kronens skove i Houlbjerg h., dog at han har i agt, at de hugges, hvor det skader mindst. JT, 11, 397. Incl. 29. nov.

9. dec. (Kbh.) Ms. til stiftslensmændene, bisperne og provsterne i Jyll. Kongen har for nogle år siden til reparation af Dronningborg slotskirke befalet hver kirke i deres stifter at kontribuere 3 rd. Da pengene ikke er fremkommet, og Frands Lykke har anholdt kongen om at befale, at den bevilgede hjælp må blive ham leveret, da kirken er så brøstfældig, at den absolut behøver reparation, om den ikke til byens og slottets store skade ganske skal nedfalde, skal de tilholde kirkerne i deres stifter at kontribuere de 3 rd., dog pga. kirkernes uformuenhed med 1 rd. årl. de 3 flg. år. De skal have i agt, at den rige hjælper den fattige. Pengene skal de, mod kvittering, levere til FL. JT, 11, 397. Orig. i Ribe bispeark. (C 4 – 252), LAV. Incl. 29. nov.

Tilf.: Ligesådant brev fik Niels Krag, Henrik Lange, Melchior Oldeland, Otte Krag, Philip Bornemann at tilholde kirkerne i deres provstier.

9. dec. (Kbh.) Ms. til Gunde Lange. Da kongen erfarer, at søvandet[?] og veiderne på Limfjordens indløb ved Hals i seneste krigstid ganske er ruineret, og da de sejlende for nogle år siden har tilbudt til veidernes vedligeholdelse af hvert indløbende skib at ville give 14 sk., som det i 1633 [24. april 1633, JT, 8, 487] er befalet borgmestre og råd i Ålborg at oppebære, skal han hos disse erfare, hvorvidt de hos disse har oppebåret og anvendt dem, og tilholde dem, at de herefter vedligeholder veiderne af de penge, som oppebæres af skibene. JT, 11, 398.

10. dec. (Kbh.) Forordning om guld- og sølv mønt. Kongen har for vigtige årsagers skyld anset for godt at gøre nogen forandring i møntens værdi i sine riger og lande. Flg. sorter af guld- og sølv mønt skal indtil videre gælde således: En rosenobel 4 rd. 1½ ort, en dukat 2 rd. 2 sk. dansk, en dansk guldkrone 3 rd. 1 mk. dansk, en gl. jacobus 5 rd. 1 ort, en ny do. 4 rd. 1½ ort, ½ ridder 5 rd. 1 ort, en guldgylde 1 rd. 1½ ort, en fransk krone 2 rd., en fransk pistol 3 rd. 3 ort, en rigsdaler 6 mk. ½ i mønt. SJT, 29, 293. (Efter Otte [sætningen ikke fuldført]) K. Orig. i DKanc. B 165 a. (Tr.: CCD, V, 545).

10. dec. (Kbh.) Lensmændene i Danmark og Norge fik brev at lade forkynde det åbne mandat om sølv- og guldmøntens værd på tilbørlige steder og siden vedbørligt holde derover. Udt. i Sjt, 29, 293. K.

10. dec. (Kbh.) Bevilling. Sidse Ernstes har i sit ægteskab forset sig mod sin forrige mand på Turickøe i Løsen s. i Blekinge ved lejemål med en anden løs karl og er ved dom af Lund kapitel skilt fra sin mand og tilfundet ikke uden kgl. benådning at måtte indgå nyt ægteskab. Hun har nu begæret at indgå ægteskab med en anden ung karl Joen Pedersen. Da hendes forrige mand er død, og hendes sognepr. hr. Jacob Pedersen t. Listerby og Forkierte sogne i Blekinge giver hende et ærligt skudsmål, fra hun blev skilt til sidstforleden sommer, da hun igen har forset sig med Joen Pedersen, som begærer hende til ægte, og med hvem hun går frugtsommelig, har kongen bevilget, at de to må komme i ægteskab sammen, dog at de først skal udstå kirkens disciplin for deres forseelse og siden føre et kysk levned. Desuden skal de bevise, at de ikke er for nært beslægtede til lovligt efter kongens anordning om ægteskab at komme i ægteskab sammen. SkR, 5, 493. K.

10. dec. (Kbh.) Hr. Henrik Huitfeldt og Falk Lykke fik brev, at da Gunde Rosenkrantz nogle år før sidste fejde og i freden har haft den skånske landekiste i forvaltning, skal de med rigsråderne i Skåne, som allerede har fået befaling derom, snarest foretage og gennemse GRs regnskaber på landekistens pengeudgift, og, efter at have gjort nøjagtig rigtighed med ham, kvittere derfor. Udt. i SkT, 7, 170.

10. dec. (Kbh.) Mageskifte.¹ Peder Hansen von Hafftig[?] i Nakskov får 1 jordeggen gd. i Halstedkloster len, kaldet Lundegård, hvoraf han dog skal svare sædvanlig landgilde – mod 4 ejendomsbøndergde i Nørre h., Halstedkloster len, en i Harpelunde, Sandby s., en i Skovbølle, Købelev s., en i Vindeby s. og by og en i Vester Karleby, Herredskirke s. SmR, 5, 249. (Jf. Kr. Sk., I, 556). K.

1) I margen tilføjet: Dette mageskifte er igen ophævet og i kancelliet indleveret anno 1653 og kasseret.

10. dec. (Kbh.) Peder Hansens genbrev¹ på ovenn. mageskifte. SmR, 5, 250. K.

1) I margen tilføjet: Er Peder Hansen igen tilstillet.

10. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Rosenkrantz. Peder Hansen i Nakskov

har i magelæg til kronen til fæstegods udlagt 4 sine fri ejendomsgde i ERs len, nemlig 1 gd. (Peder Lyboe) i Harpelunde, Sandby s., 1 gd. (Rasmus Knudsen) i Skovbølle, Købelev s., 1 gd. (Niels Pedersen) i Stindeby [Vindeby] s. og by, og 1 gd. (Laurids Knudsen) i Vester Karleby, Herredskirke s. ER skal indtage disse gde under sit len og indtegne dem i jordebogen. SmT, 6, 615.

10. dec. (Kbh.) Ms. til Anders Bille. Axel Urup har gjort adskillige forstrækninger til Christianpris' fornødenhed og optaget en stor del hos andre på sin egen kredit, hvorfor han nu daglig kræves. AB skal tænke på midler, hvorved AU snarest kan blive betalt for sine godvilige forstrækninger. JT, 11, 398.

10. dec. (Kbh.) Ms. til Jørgen Seefeld. Magdalene Andersdatter har klaget over, at en Peder Christensen Nørkier, som boede og døde i Hensell[?] i Jyll., har haft hendes afd. moders arvegods under hænder, hvoraf en part ligger i Viborg, og hvoraf han har afhændet en del, og en del har PCNs arvinger endnu i brug og modtager oppebørslen deraf, hvilket hun mener at kunne bevise, hvis hun må få nogen underretning af de gamle tingbøger og rådstuebøger, som har været i brug i Viborg for 20 år siden el. derefter og findes i forvaring der. JS skal, så vidt lov og ret medfører, i egen nærværelse forhjælpe hende til underretning af nævnte bøger, så hun deraf kan erfare, hvad PCN har haft under hænder af hendes moders arvegods. JT, 11, 398. Incl., udat., 1647-48 II.

10. dec. (Kbh.) Ms. til Anders Bille. Skønt kongen har bestemt, at rostjenesten af lenene ikke skal afskaffes, men indtil videre vedligeholdes, er det dog herved hans vilje og mening, at hestene og rostjenesten, som holdes af lenene, ikke stikkes under de andre kompagnier, men skal forblive for sig selv til kongens egen opvartning, hvilket meddeles AB til efterretning. JT, 11, 399.

11. dec. (Kbh.) Å. b. Præsterne hr. Peder Andersen t. Tystrup, hr. Jens Hansen t. Benløse, hr. Laurids Pedersen t. Vetterstev og hr. Peder Hammer t. Rorup og Glim forskånes for de i 1647 påbudne skatter, da deres gde er afbrændte, og de if. superintendent dr. Jesper Brochmands erklæring ikke ellers kan blive ved magt. SjR, 21, 747. K.

11. dec. (Kbh.) Ms. til Frederik Parsberg og Vincents Bille. Der er

tvist ml. afd. Mogens Pax' arvinger og borger i Holbæk Peder Christensen på sin datters, afd. Claus Hansens, og hendes børns vegne om nogle regnskabsmangelsposter, hvorom der har været procederet både ved herredsting og landsting, og landsdommer i Sjælland. Jørgen Seefeld har for visse årsagers skyld henvist sagen til gode mænds kendelse. Adressaterne skal derfor snarest stævne parterne for sig og efter gennemsyn af regnskaberne forlige dem el. skille dem ved endelig dom. Sjt, 29, 293.

11. dec. (Kbh.) Ms. til kommissærerne i Skåne Gunde Rosenkrantz, Niels Krabbe og Joakim Gersdorff. Kongen skylder sin faktor Albert Baltzar Berns en anselig sum penge for det, han m. rigtige dokumenter kan bevise at have leveret til rigets fornødenhed. For at han i nogen måde kan blive hjulpet, så vidt ske kan, har kongen befalet Hannibal Sehested at erlægge 14.000 rd. til ham af kommissariatolden, som fra Norge skulle sendes herved; men da nævnte penge efter den sidst gjorte anordning skal leveres til adressaterne, skal de lade ham el. hans fuldmægtig betale de 14.000 rd. af kommissariatolden, som skal sendes herved fra Norge, såfremt de får dem, for at kongens til ham givne løfte kan efterkommes og hans kredit bevares, hvilket kongen også har notificeret Anders Bille t. Damsbo. SkT, 7, 170.

11. dec. (Kbh.) Ms. til Henning Valkendorf. Kapellan ved Skt. Hans kirke i Odense hr. Carsten Lauridsen har andraget, at han for nogen tid siden har været nødt til at lade bygge et stykke hus m. kælder, da den residens, som er deputeret til kirken, var sådan beskaffen, at han ikke kunne holde den vedlige. Bygningen har kostet ham 81 rd. 5 mk., som han har lånt af godtfolk. Han begærer, at lånet må passere og godtgøres i Skt. Hans klostres regnskab. Da HV bekræfter CLs beretning, godkender kongen, at beløbet må erlægges af lenets afgift. FT, 5, 468. (Efter Otte Krags ordre) K. Incl. 20. aug.

11. dec. (Kbh.) Ms. til Anders Bille. Kongen skylder sin faktor Albertt Balzar Berntz en anselig sum penge, for det, han m. rigtige dokumenter kan bevise at have leveret til rigets fornødenhed. For at han så vidt muligt i nogen måde kan blive hjulpet, har kongen befalet Hannibal Sehested at erlægge til ham 14.000 rd. af kommissariatolden, som skulle sendes herved fra Norge, men da disse penge og kommissariatolden efter den sidst gjorte anordning nu skal leveres til kommissærerne i Skåne, har kongen befalet disse ufejlbar at betale

ABB el. hans fuldmægtig nævnte 14.000 rd. af kommissarietolden, når den bliver leveret dem, for at kongens til ABB givne løfte billigt kan efterkommes og kreditten konserveres. Hvilket meddeles AB til efterretning. JT, 11, 399.

12. dec. (Kbh.) Niels Jensen Holst (destillerer i kongens laboratorium)¹ fik skøde på en plads foran Nørreport i den gl. dyrehave uden for det ny værk (ml. kongens vej)¹, som går fra Rosenborg til Frederiksborg, og landevejen fra Østerport til Helsingør. Pladsen er fra det ny værk imod den ny vejrmølle langs med kongens vej fra sydvest til nordøst 330 al., fra det ny værk mod vejrmøllen langs Helsingør landevej fra syd-sydvest til nord-nordøst 330 al., desuden fra kongens vej mod landevejen på den søndre ende mod det ny værk fra vest-nordvest til øst-sydøst 320 al., i den anden ende mod vejrmøllen fra kongens vej mod Helsingør landevej fra vest-nordvest til øst-sydøst 280 al. Udt. i SjR, 21, 747.²

1) Således if. K.

2) Ses ikke trykt i KD.

12. dec. (Kbh.) Hr. Christoffer Urne fik brev at måtte lade bønderne i sit len få de 30 læster byg til sædekorn, som de årl. har været bevilget, og lade det affordre igen, når de har indhøstet. Udt. i SjT, 29, 294. K.

12. dec. (Kbh.) Rasmus Ottesen i Hoffuer [Haven] i Torslev s. fik kgl. konf. på kongekorntienden af Hjortdals s. i Han h., som Gunde Lange t. Kølby, da han var lensmand på Ålborghus, på kongens behag havde fæstet ham, mod sædvanlig årl. afgift: 3 pd. rug, 5 pd. byg og 1 pd. havre, af hvilken afgift årl. kortes 1 pd. rug, 2 pd. byg og 1 pd. havre efter kongens eget ms. til GL. Men hvis kongen bliver til sinds at henlægge tienden til noget af sine slotte el. klostre, skal RO igen afstå den og få sit fæste igen. Udt. i JR, 10, 506.

12. dec.¹ (Frederiksborg) Ms. til Anders Bille. Hvad der er forebragt kongen om Bornholms tilstand, milits og andet, kan han se af hosføjede indlæg. Kongen godkender, at alle slags skatter, som påbydes på Bornholm, og hvad der ellers bevilges af indvånerne smst., må bruges til øens nødvendige defension og skik, så vidt det i fredstid agtes fornødent og efterhånden kan afstedkommes, og til officerernes traktement og underhold, så mange der behøves til landfolkets eksercering. AB skal heri gøre de anordninger, han eragter mest be-

kvemme. De officerer, som er antaget af lensmanden og befindes dygtige og tidl. at have betjent charger, må trakteres efter den kapitation, som under kongens hånd er tilsendt AB. Hvad der af skatterne og bevilgede kontributioner kan blive til overs, skal erlægges på de forordnede steder. JT, 11, 345.

1) Indført ml. breve af 11. og 13. juni 1647. Da kongen omkr. 12. dec. 1647 synes at opholde sig i Kbh., mens han i 1646 ved denne tid opholdt sig på Frederiksborg, er den rette dato mul. 12. dec. 1646.

13. dec. (Kbh.) Forrige sognepr. i Sevel hr. Jørgen Lauritsen Friis, som for nogen tid siden for en forseelse er afsat fra kald og embede og siden forvist af rigerne, fik bevill. igen at begive sig her ind i riget og her opholde sig trygt og sikkert, dog skal han forholde sig rolig og skikkelig uden forargelse i nogen måde. Udt. i JR, 10, 506.

13. dec. (Kbh.) Konfirmation. Lensmand på Dragsholm, rigens kansler hr. Christoffer Urne har den 10. dec. 1647 på kongens behag til kongens ridefoged Dinis¹ Andersen og hustru Catharina Jørgensdatter bortfæstet Asmindrup sognekirkes anpart korntiende, hvilket konfirmeres. DA og CJ har fået den i fæste i stedet for Vigs sognetiende og skal herfor give Asmindrup kirke i fæste 40 rd., som skal føres til indtægt i kirkens regnskab for 1647/48. De skal have den på livstid mod årl. at svare den sædvanlige afgift til kirken, nemlig 2½ pd. rug og 2½ pd. byg i godt ydefærdigt korn. Sognemændene skal svare tienden til dem i kærven el. negen. Sjr, 21, 748. K.

1) Kaldes i overskriften David og i teksten Dirik. K og det vedl. orig. fæstebrev har Dinis.

13. dec. (Kbh.) Ms. til Niels Trolle. Borgmestre og råd i Roskilde har andraget, at deres ejendom i forleden fejde er takseret, og at der skulle gives 2 rd. af hver hundrede, som den kunne være værd, hvoraf endnu omtrent 100 rd. resterer. Da NT bekræfter, at de både af den store tyngte, de i forleden fejde har udstået, og af den ulykkelige ildebrand er kommet så meget til agters, at den tilbagestående rest ikke kan betales uden deres store skade, godkender kongen, at borgmestre og råd på menige borgeres vegne må forskånes for de resterende ungefær 100 rd. Sjt, 29, 294. (Efter Otte Krag's ordre) K.

13. dec. (Kbh.) Lensmændene i Sjæll. og Fyn fik brev til professor ved universitetet i Kbh. dr. Laurids Mortensen til førstkommende påske

uden nogen forsømmelse at lade levere halvparten af de forråd, kirkerne i deres len har, som skal anvendes til den ny kirkes bygning i Kbh., og i kancelliet at levere en fortegnelse over, hvor meget der sendes ham. Udt. i Sjt, 29, 294. K.

Tilf.: I Hans Lindenovs brev skal indføres, at også halvparten af kirkernes forråd på Samsø skal fremsendes. – Ligesådanne breve fik hr. Christoffer Urne i Odense provsti, Henning Pogwisch i Assens provsti og kapitlet i Roskilde.

13. dec. (Kbh.) Jægermester fik brev at lade Henrik Below t. Spøtrup til sit bryllup få 2 store dyr og 4 rådyr for betaling. Udt. i Sjt, 29, 294.

13. dec. (Kbh.) Ms. til hr. Mogens Kaas og bispen. Kansler og lensmand i Skt. Knuds kl. hr. Christian Thomesen har begæret jus patronatus til sin sognekirke Gislev kirke i Nyborg len. De skal undersøge jussens beskaffenhed og udførligt erklære, især om der ikke findes andre adelspersoner i hoved- el. anekssognet, som det kunne være til præjudice, om CT blev bevilget jus patronatus, om kirken har jordegods, og hvad beholdning og forråd der findes ved den. Da desuden kongetienden er tillagt hospitalet i Odense, om jus patronatus da kan være dette til præjudice, når CT, hans arvinger og efterkommere betaler den årl. afgift, og sædvanligt stedsmaal, når tienden bliver ledig, svares i rette tid til de dertil berettigede, som det hidtil har været sædvanligt, el. om nogen anden consideration kan være denne hans begæring til hinder. FT, 5, 469. (Efter hr. kanslers befaling) K.

14. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Lunov. Han skal, når Stubbergårds skifte skal foretages, være værge for jomfruerne Anne, Ellen og Sofie Munk. JT, 11, 400.

15. dec. (Kbh.) Bestalling for Augustinus Fontana som kapelmester i kongens kammer, hvor han skal opvarte, når behov gøres. Han skal til årl. pension over sin forrige besolding have 100 rd. in specie, som rentemestrene skal betale ham fra brevetts dato. Sjr, 21, 749. (Efter Otte Krags ordre) K. Incl. 15. dec.

15. dec. (Kbh.) Ms. til Axel Urne og Verner Parsberg. Otte Lunov har andraget, at han snarest agter at skifte med sine børn af 1. kuld.

De skal m. kgl. fuldmagt overvære skiftet og som kommissærer se til, at alt går kristeligt og ret til. Hvis der opstår tvist, skal de forlige parterne el. skille dem ved endelig dom. JT, 11, 400. Indl. 20. okt.

15. dec. (Kbh.) Ms. til Erik Lunov. Otte Lunov har andraget, at han snarest agter at skifte med sine børn af 1. kuld. Han skal overvære skiftet og være sine broderbørns værge og efter skiftet igen overlevere værgemålet til deres fader. JT, 11, 400. Indl. 20. okt.

16. dec. (Frederiksborg) Ms. til rigens hofmester. Herredsfoged i Bjæverskov h. Peder Gad har på sin datter, afd. sognepr. t. Højelse i Roskilde len hr. Jens Grønbechs enkes vegne andraget, at borgere i Kbh. Arndt Dyssel og Johan Woldenborg med JG har akkorderet at ville tage hans 2 børns mødrene arv til sig og som værger forestå den til børnenes bedste, og at de siden, da JG var død, har befattet sig med boet og overværet, at det blev registreret og forseglet, men nu ikke vil efterkomme akkorden og foregiver adskillige undskyldninger til befrielse, hvorved boet til stor skade for børnene og enken endnu er under forsegling og børnene ingen har, som vil påtage sig deres værgemål. Hvis rigens hofmester kan erfare, at AD og JW har gjort en sådan akkord m. præsten i Højelse, og at de har befattet sig m. boet og overværet beseglingen, skal han alvorligt tilholde dem at efterkomme akkorden og uden undskyldning påtage sig værgemålet. Sjt, 29, 294. Indl. 13. nov.

16. dec. (Frederiksborg) Ms. til rentemestrene. De har i 1641 fået befaling at afbetale 1.500 rd. til afd. m. Felix Rotgiesers børns formyndere, som kongen skyldte dem. Da borger i Helsingør Caspar Fincke den unge på sin hustrus vegne, som er et af FRs børn, tilkommer 1/3 af summen, 500 rd., som han har anholdt om at modtage med det første, skal de snarest muligt, så snart der er penge forhånden, afbetale ham dem og iagttage, at beløbet bliver afkortet hele summen. Sjt, 29, 295. Orig. i DKanc. B 179 f. Indl. 1. dec.

17. dec. (Frederiksborg) Ms. til Gunde Rosenkrantz. Elvedgård er for nogen tid siden af rigsrådet tildømt ham og hans broder Jørgen Rosenkrantz t. Kjeldgård for penge, som fru Anne Brahe, afd. Ejler Qvitzows skyldte dem. AB gør gældende, at GR nogle gange, siden dommen blev afsagt, har tilskrevet hende, at hvis gden kunne sælges højere til nogen, end han har den i pant for efter dommen, ville han

gerne straks afstå den til hende el. den, som ville indløse den, såfremt han inden jul kunne få de penge, som efter dommen tilkommer ham. Desuden beretter hun, at Claus von Ahlefeldt t. Gjeltinggård skriftligt har tilbudt hende at købe Elvedgård og gods for rede penge, »og flux mere derfor«, dog med den condition, at AB først skaffer ham sikker kundskab fra GR, at han var tilfreds med, at handelen ml. AB og CA sluttes. GR skal derfor straks erklære, om han efter sit tidl. tilsagn til AB godkender, at CA, som tilbyder til førstkommende Kieler omslag at betale for gden m. rede penge, må få den, når han til Kieler omslag betaler GR de penge, han efter rigsrådets dom har at fordrø hos AB. FT, 5, 470. K. Incl. 16. dec.

18. dec. (Frederiksborg) Oprejsning. Hans Nielsen af Tyggestrup [Tystrup] er for nogen tid siden af herredsting, landsting samt kongen og rigsrådet på herredag tilfundet at lide dele efter loven for ærerørige »tilsagn og sigelse«, som han har gjort mod Jep Nielsen i St. Føllede [St. Fuglede] om en hest, som skulle være ham bortstjålet, men hvem han ikke kunne bevise i nogen måde at have omgåedes ulovligt dermed. HN har aftinget med ham og tilfredsstillet ham og ansøgt kongen om oprejsning. Kongen efterlader ham sagen, og de udstedte domme skal herefter ikke komme ham til forhindring på hans ære, men han skal, som før han kom i denne tvist, være og blive gild og gæv og søge retten sikkert såvel som anden ærlig lav og sammenkomst, hvor dertil kan være billig og lovlig anledning. Sjr, 21, 749. Incl. 1. dec.

18. dec. (Frederiksborg) Kvittansiarum. Kongens staldmester og lensmand på Kronborg og Frederiksborg len Arent von der Kuhla har gjort regnskab for den visse rente og indkomst af Ulriksholm, Trellepup og Østergård efter jordebogen og for den uvisse indkomst, som er stedsmål, sagefald, førlov, græsgangs- og fodringspenge og oldengæld, for gdenes avl og tilfødning samt for de tilliggende tiender, for korn- og andre varer, som af gdenes indkomst er solgt, ligeledes for de penge og adskillige materialer, som er købt og brugt til Ulriksholms nybygning og gdenes fornødenhed, og ellers for hvad han i andre måder har modtaget og igen udgivet i 2 år fra philippi jacobi 1643, da han blev forordnet til inspector, og til årsdagen 1645, da han igen blev entlediget. Han er aldeles intet blevet skyldig efter de regnskaber, kvittanser og beviser, han nu har leveret til rentemestrene Steen Beck og Melchior Oldeland. FR, 4, 456.

18. dec. (Kbh.) Skøde til lensmand på Bøvling Mogens Schested på jus patronatus til Gudbjerg kirke i Nyborg len og herligheden til præstegden m. kirkens anpart korntiende og kongetienden, som er takseret i htk. for 50 td., hvorfor han nu har contenteret kongen. Da lensmand på Odensegård Henning Valkendorf for nogle år siden m. kongens bevill. har fæstet konge- og kirkekorntienden af Brenderup by i Gudbjerg s., som han oppebærer i kærven, for en vis årl. afgift, som tienderne er takseret for, skal han beholde dem sin livstid og betale afgiften til MS el. arvinger. MS skal efter ordinansen, uforkrænket i alle måder, udgive det årl. bispens og provstens gæsteri, som af arilds tid er svaret af kirken, og give 1 rigsort årl. hver philippi jacobi af hver td. korn i landekisten, som årl. beløber sig til 12½ rd. Og ingen præst må kaldes uden den, som først er overhørt af bispens og fundet dygtig til et sådant embede. MS må, om han vil, selv udnævne kirkeværge, forhøre kirkens regnskaber og selv disponere over kirkens indkomst til dens fremtarv, forbedring, opbyggelse og bedste. Han skal holde kirken ustraffelig ved lige og må selv bruge dens tiende el. forunde den for billig fæste og afgift til hvem, han vil. Hvis nogen nød tilstøder riget, skal kirken og dens tjenere, eftersom det bevilges og påbydes, komme fædrelandet til hjælp som andre gejstlige og kirker efter deres formue. FR, 4, 457. Incl. 14. juli.

18. dec. (Frederiksborg) Ms. til Joakim Beck. Borgmestre og råd i Køge har andraget, at de i 1645 har givet en forstrækning til generalmajor Claus von Ahlefeldts eskadron t. hest for bønderne i Kbh. len, fordi disse ikke selv så snart kunne overkomme denne forstrækning. De begærer derfor nu på borgerskabets vegne vederlag derfor. Da det er sket, mens afd. Niels Vind var forlenet m. Kbh. slot, og Frederik Frederiksen, som nu er ridefoged hos JB, var ridefoged over Kbh. len og berettes at have viden herom, skal JB tilholde FF at forskaffe Oluf Brockenhuus nogen rigtighed herom, for at det kan vides, hvad bønderne især da var pålagt, og hvad borgerskabet i Køge har leveret på deres vegne, så det, så vidt billigt er, kan fornøjes derfor. JT, 11, 400.

19. dec. (Frederiksborg) Tolderne i Sundet fik brev at lade hertug Adolf Frederik til Mecklenburgs vinhandler Wilhelm Witten af Lübeck el. dennes fuldmægtig Diedrick Badern passere toldfrit gennem Øresund m. 24 fade rhinskvin. Udt. i Sjt, 29, 295.

19. dec. (Frederiksborg) Dr. Peder Vinstrup fik brev det allerførste muligt i denne uge at komme til Frederiksborg, hvor han skal erfare kongens vilje. Udt. i SkT, 7, 171.

19. dec. (Frederiksborg) Jacob Poulsen, som i 3 år har været portner på Koldinghus og af lensmand smst. Mogens Bille er forløvet, fik bevill. på livstid at være fri for al borgerlig tyng og skat, såfremt han ingen borgerlig håndtering el. næring bruger. Udt. i JR, 10, 506. Inkl. 3. dec.

20. dec. (Frederiksborg) Ms. til hr. Tage Thott. Karen Jens Reimers, som for sine onde bedrifter af borgmestre og råd i Malmø er dømt til at lide på sin hals, har anholdt om benådning så vidt, at hendes døde legeme efter eksekution if. dommen måtte komme i kristen jord. Hvis hun ikke agter at indstævne dommen til sin befrielse til førstkommende herredag, vil kongen ingen nåde bevise hende, men TT skal efter tidl. ms. og dommens indhold snarest lade ske tilbørlig eksekution. SkT, 7, 171.

21. dec. (Frederiksborg) Bevilling for Otte Eskemand, som 37 år har tjent kongen og prinsen [Christian] som »artney smed«¹, til at nedsætte sig, hvor han vil, her i riget m. frihed for al skat og borgerlig tyng, når han ingen anden borgerlig næring bruger, end at kurere og beslå heste. Sjr, 21, 750. K.

1) Således K.

21. dec. (Frederiksborg) Bevilling. Kongen har tilforn forlenet Køn Jockum Grabow t. Sørup m. en del kronens gods i Jerrested h. i Skåne. KJG har nu anholdt om, for sin lange tjeneste, at måtte beholde det for sin og hustrus livstid mod at kvittere alt, hvad han kan tilkomme i årl. pension og for forstrækning under sidste krig. Det bevilges m. samme friheder og omstændigheder, som han hidtil har haft det efter sit forleningsbrev. Han skal dog på egen bekostning reparere og vedligeholde ladegden. SkR, 5, 493. K. Inkl. 21. dec.

22. dec. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev at anordne, at der sendes en med det parti sort klæde, der skal sendes herfra til Flensborg, som kan have i agt, at det forvares vel undervejs og siden leveres på behørlige steder. Udt. i Sjt, 29, 295. K.

22. dec. (Frederiksborg) Niels Trolle fik brev at anordne, så længe han formener, at kongen bliver på Frederiksborg, at hamborgerposten, som hver uge ankommer til Roskilde fra Hamborg, til ham el. hans fuldmægtig afleverer brevene til kongen, som NT straks m. sikkert bud skal sende til Frederiksborg. Udt. i Sjt, 29, 296. K.

22. dec. (Frederiksborg) Wentzel Rothkirck fik brev at lade indtage berideren på Sorøs datter i Slagelse hospital, hvis der er plads ledig, og tilholde dem, som har inspektion over hospitalet, at forholde sig mod hende som med andre fattige smst. Udt. i Sjt, 29, 296.

23. dec. (Frederiksborg) Kongens lutenist Jørgen Rask fik forlov at residere hos Lund kapitel for at han kunne bringe sit gejstlige gods, som han der er forlenet med, og som i forleden fejde er blevet ganske ruineret, des bedre på fode igen, dog på det vilkår, at han skal indfinde sig, så ofte hans opvartning behøves. SkR, 5, 494. K.

24. dec. (Frederiksborg) Bevilling. Sognepr. t. Søborg hr. Jens Jensen har andraget, at Søborg præster i gammel tid for deres kalds ringheds skyld er tillagt *ad mensam* 3 bønders landgilde i Møun [Mønge?] på Kronborg len, og begæret, at det, da de ligger i et andet herred, måtte bevilges ham i stedet i sit eget sogn at oppebære så megen landgilde, som de 3 andre kan beløbe sig til. Da Arent von der Kuhla har erklæret, at det kan ske uden kronens skade, bevilges det, og landgilden skal oppebæres, hvor AK eragter det bekvemmest. Landgilden af de 3 gde i Møun skal i stedet leveres på Kronborg. Sjr, 21, 751. K.

24. dec. (Frederiksborg) Ms. til Mogens Bille. Iver Vind har andraget, at han ind for Kolding har fået en del bygningstømmer¹, som han agter at bruge til Nørholms bygning, og har begæret hjælp af kronens bønder i MBs len til at føre en del af det fra Kolding til Vorbasse, da det ville falde hans tjenere alt for tungt at gøre det alene. Kongen godkender, at kronens bønder i nærværende vinter ved godt føre må køre 80 bjælker til Vorbasse, som er halvvejen til hans gd., hvorfra hans egne tjenere må bringe dem til Nørholm. JT, 11, 401.

1) Meningen er formentlig, at det ligger på et skib foran Kolding.

26. dec. (Frederiksborg) (Smed på Frederiksborg)¹ Henrik Lodvig og arvinger fik skøde på en plads i Hillerød inden for stengærdet, som

vender mod søen. Den strækker sig i bredden 80 al. og i længden 110 al. Han skal snarest bygge en god, tjenlig bygning på grunden. Udt. i SjR, 21, 751. K. Incl. 16. nov.

1) Således if. K.

26. dec. (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Kongen eragter, at det falder husmændene og bønderne helt besværligt at udføre den daglige brændehugning, -saven og -bæren, som behøves her på slottet, når hofholdningen er her, da en del af dem derfor tit må blive her nogle dage. Der har tidl. været holdt 12 karle til at skære, hugge og bære brænde, når det var nødvendigt til slottets behov. AK skal anordne, at der igen antages og underholdes 12 karle, som kan udføre dette arbejde. Da det vil falde kronens her til slottet liggende tjenere lettere at underholde de 12 karle end selv med stor bekostning daglig »at holde der tyng og folk«, skal AK efter enhvers formue ligne udgiften til karlene ml. de tjenere og husmænd, som hidtil er brugt til dette arbejde. Hvad der pålægges enhver, skal han i rette tid indkræve og erlægge til de 12 karle, efter som der nøjest akkorderes med dem. Sjt, 29, 296. K.

26. dec. (Frederiksborg) Ms. til hr. Jørgen Brahe og Henning Pogwisch. Der skal snarest foretages likvidering på Elvedgård og gods ml. landsdommer i Skåne og lensmand over Froste h. og Helne Kirke Gunde Rosenkrantz og fru Anne Brahe, afd. Ejler Qvitzows, efter den derom af rigsrådet afsagte dom. Da AB beklager sig over ingen rette værge at have, som på hendes vegne kan overvære den, og desuden har begæret denne befaling til dem, skal de, når likvideringen skal ske, og de advares derom, overvære den og se til, at AB efter dommen og andre omstændigheder vederfares ret. FT, 5, 470. K.

27. dec. (Frederiksborg) Niels Trolle fik brev at anordne, at den sachsiske gesandt, når han ankommer fra Falster til Roskilde, da bliver vel underholdt dér og forsynet m. fornødent traktement og vogne for sig og sit følge. Udt. i Sjt, 29, 296. K.

28. dec. (Frederiksborg) Rigens hofmester fik brev ved to, som eragtes dygtige dertil, at forhøre kaptajn Willem Effuertsens regnskaber for Bremerholms kirke, når han indfinder sig med dem, og ved samme, efter befunden rigtighed, kvittere ham. Siden skal han i hans sted lade en anden vederhæftig mand blandt kongens tjenere, der

søger Bremerholms kirke, indsætte til kirkeværge. Udt. i SjT, 29, 296. K.

28. dec. (Frederiksborg) Ms. til rigens hofmester. Kongens vognmester Hieronymus Phal har givet til kende, at nogle af Kbh. bys render fra marken ind i byen går igennem den plads, som kongen har forundt ham inden for det ny værk, og som han allerede har sat et hus på. Han begærer, at kongen vil befale borgmester og råd i Kbh. at anordne, at vandrenderne må tages fra hans plads, og vandet ledes gennem de alm. tilforordnede gader i byen, for at renderne ikke skal skade ham, om de engang blev brøstfældige og skal repareres, eftersom de er lagt under hans bygning. Rigens hofmester skal tilholde den forordnede vandkikker at erfare beskaffenheden og erklære, hvorledes det bedst kan ske uden andres klage og skade. SjT, 29, 297. (Efter Otte Krags ordre) K. (Tr.: KD, V, 319).

28. dec. (Frederiksborg) Ms. til Palle Urne og Køn Jockum Grabow. Lensmand på Silkeborg Joakim Beck har givet til kende, at han ved mange rejser udenlands og allerstørste bekostninger og umage har oprettet et alunværk og »victril« [vel vitriol] værk ved sin gd. Søstrup, hvorved han er kommet i fast stor besværing og vidtløftighed, og værket er i forleden fejde ruineret og har uden al fortjeneste ligget stille. Han begærer, at adressaterne befales at vurdere og efter deres indkomst at anslå i hartkorn hans gd. Søstrup m. al tilliggende gods, gde, grund og skove samt dens avlsgd. Torup i Albo h. under ét med mineralerne af nævnte værker. De skal derfor, når det begæres, begive sig dertil og taksere gdene m. bygninger, jordegods, skove og anden herlighed efter jordebogen i hartkorn, og ansætte værkerne m. deres tilliggende mineraler, bygninger og rekvisitter samt efter mestrenes edeligt bekræftede opgivelse erfare, hvor meget alun og »victril« der med en el. flere pander årl. el. til visse tider kan tilvejrbringes, hvilke varer de efter nu gangbar købstadpris skal anslå i penge, og, når bekostningen er fradraget, vurdere til den kapital, som så mange penge kan forrente. SkT, 7, 171.

28. dec. (Frederiksborg) Haderslev borgere fik bevill. *ad gratiam* ingen videre told at give end andre undersætter i kongens riger og lande. Udt. i JR, 10, 506.

28. dec. (Frederiksborg) Ms. til Frands Lykke. Nogle kronens

bønder (Kjeld Nielsen, Mads Mouridsen og Peder Kjeldsen) i Heerup[?] i FLs len har andraget, at deres gde for nogen tid siden er kommet i brand, så de intet af deres gods kunne redde, og har begæret efterladelse af »det resterende års« landgilde. Dette har kongen bevilget, og FL skal forskåne dem for et års landgilde, »saavitt dett kand bedrage«. JT, 11, 401.

29. dec. (Frederiksborg) Jørgen Seefeld fik brev at forføje sig hid snarest for at gøre udførlig relation om hans forretning og kommission i Loll. Udt. i Sjt, 29, 297. K.

29. dec. (Frederiksborg) Jockum Waldburger fik brev at modtage prinsens gangklæder af skrædderen efter den ham tilsendte designation og siden hænge dem i et gemak på slottet, hvor de kan være i god og uskadt forvaring, til kongen selv har ladet dem gennemse og givet ordre, hvorledes der skal forholdes med dem. Udt. i Sjt, 29, 297. K.

29. dec. (Frederiksborg) Jørgen Prydtz fik befaling at skulle begynde mandag den 3. januar at arbejde og male erts på den nye dertil byggede mølle, og fortsætte dermed en måneds tid nat og dag med de tilfornordnede folk, så nogen vished derefter kan gøres om nævnte erts. Det fornødne lys dertil skal skaffes ham af proviantskriveren ved Kbh. Udt. i Sjt, 29, 297. K.

30. dec. (Frederiksborg) Forleningsbrev til lensmand på Møn, rigshofmester hr. Corfitz Ulfeldt og kongens datter frøken Eleonora Christina, grevinde t. Slesvig og Holsten for livstid på Hørsholm birk m. dets avl og tilliggende bønder og tjenere i Blovstrød, Karlebo og Birkerød sogne, som ligger til birket, samt deres landgilde, visse og uvisse indkomst, intet undtaget, så at de ingen, hvad enten skatter el. andet angår, på kongens vegne skal have at svare end CU og EC. Dog vil kongen have sig de skatter forbeholdt, som bliver påbudt, så de på kongens vegne skal oppebære dem og klarere derfor på tilbørlige steder. De skal håndhæve og forsvare bønderne og ingen af dem forurette el. lade forurette. Skovene skal de beholde under deres forsvar og frede så vidt muligt og se til, at intet hugges til upligt. Men hvad de der til stedet behøver af gamle og forfornede træer til ildebrand, skal være dem forundt, såvel som hvad olden der kan falde. Med vildtbanen og fiskeriet skal de ikke befatte sig videre, end at de, når de undertiden kommer der, må få, hvad småvildt af harer de kan

behøve til deres eget bord, og i den lille sø, som ligger omkring huset Hørsholm, fri fiskeri af de fisk, som kan underholdes der. Bønderne skal herefter som tilforn gøre det arbejde, som er nødvendigt til fiskeriets vedligeholdelse med damme og andet på kongens fiskemeisters ansøgning, og som de tilforn har gjort det for kongen. SjR, 21, 751. K.

30. dec. (Frederiksborg) Følgebrev til bønderne i Hørsholm birk i sognene Blovstrød, Karlebo og Birkerød. Da kongen har forundt Corfitz Ulfeldt og Eleonora Christina Hørsholm birk på livstid, skal bønderne herefter svare, gøre og give dem på kongens vegne, hvad de tilforn var pligtige at gøre og give kongen. CU og EC skal derimod håndhæve og forsvare bønderne. SjR, 21, 752.

30. dec. (Frederiksborg) Ms. til Hannibal Sehested. Han har tidl. fået befaling om til Ulrik Christian Gyldenløve at erlægge renten af de penge, kongen skylder denne. Kongen har nu besluttet at lade ham denne rente erlægge til Kieler omslag, som vedlagte kopi af det forandrede gælds-brev udviser. SjT, 29, 297. K.

30. dec. (Frederiksborg) Christoffer Lindenov fik brev at tilholde de bådsfolk, som er forordnede til at »arbejde erts«, at de uden forsømmelse forretter, hvad dem bliver befaleet, da de intet andet arbejde skal befatte sig med end dette. Desuden skal han straks akkordere med dem, hvad der skal gives dem for deres arbejde og opvartning, for at det rigtigt og i rette tid kan erlægges dem af kongens eget kammer. Udt. i SjT, 29, 298. K.

30. dec. (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla. Kongen har på begges livstid forundt rigshofmester, lensmand på Møn Corfitz Ulfeldt og sin datter, grevinde t. Slesvig og Holsten Eleonora Christina Hørsholm birk m. tilliggende bønder og tjenere i Birkerød, Karlebo og Blovstrød sogne. AK skal herefter indtil videre ikke med skatter el. andet befatte sig med birket. SjT, 29, 298. K.

31. dec. (Frederiksborg) Ms. til Arent von der Kuhla og hofprædikanten. Superintendenterne over Sjæll. og Skåne dr. Jesper Brochmand og dr. Peder Vinstrup samt hofprædikanten var af kongen befaleet at foreslå de tjenligste midler til konservation og fremme af skolen i Hillerød, hvad de også har efterkommet. De har foreslået, at

skolens kapital sættes således på rente, at halvdelen af renten svares årl. til påske og halvdelen til mikkelsdag, så den, der holder børnene med kost, i tide kan have midler til at indkøbe, hvad der behøves, og så skolen ikke skal forårsages til sin skade at optage penge dertil på rente hos andre. Dette godkender kongen, og det skal iværksættes. Da de mener, at deres tal, som nyder fri kost, kan forøges, godkender kongen også dette, således som det bedst kan iværksættes til skolens bedste og fremtarv. Hvad der årl. udtages af blokken i slotskirken til skolen, skal også efter deres begæring anvendes til skolebørnenes klæder, bøger, papir og anden fornødenhed. Dog skal det iagttages, at det alene uddeles til fattige og dem, som fremfor andre giver god forhåbning. Den årl. uddeling skal ske senest 14 dage før jul. For at der også kan have desto bedre viden om skolemestrenes, hørernes og disciplenes forhold, skal hofprædikanten med slotspræsten hvert fjerdingår holde en general eksamen i skolen på visse forordnede tider, og hvis hofprædikanten pga. lovlig forfald ikke kan være til stede, skal slotspræsten dog forrette nævnte eksamen. SjT, 29, 298. K. Orig. i Frederiksborg lens ark. LAK.

Ordliste og registre

Ordliste

Nedenstående ordliste er et supplement til ordlisten i 1646-bindet (side 354-357), hvortil der henvises.

- absentes* (181), fraværende, boende andetsteds end i stiftsbyen.
- actu* (109), virkelig, faktisk.
- afskære fæstning* (37), fmtl. reducere fæstningsarealet.
- aftinge en sag* (35), afgøre el. sone en forseelse med bøder.
- akkomodere* (51), skaffe ophold.
- allicant* (263), fmtl. d.s.s. alcantara, en stærk siciliansk dessertvin.
- anhængig, gøre en sag a. hos retten* (61), indbringe en sag for retten.
- antage ad referendum* (314), uden at binde sig forpligtede sig til at forelægge det fremførte (for kongen).
- artzney smed* (393), fmtl. smed, der også virker som dyrlæge.
- bona altaris Sancti sepulcri* (61), den hellige gravs alters gods.
- bona altaris Vilhelmi* (84), Vilhelms alters gods.
- bottelier* (242), bouteiller, mundskænk.
- brokar*, firkantet kiste fyldt med sten, hvorpå bropælene anbringes.
- canonici* (181), korbherrer, indehavere af kanonikater.
- censura* (88), bedømmelse.
- commissarios provinciales* (22), provinskommissærer, landkommissærer.
- contumacia* (329), trods, ulydighed, ulovlig udeblivelse.
- corps de garde* (44), vagthus.
- dauidici, dauidi corum, dauidsdagne* (33, 46), latinskolekor, der udførte sang i kirker og huse.
- disputere publice absq(ue) præsiede* (16), disputere offentlig uden bistand (af en respondens).
- distrahere* (13, 155), her: fordele.
- eckepenge* (231), afløsningspenge for ægter, kørsler.
- eftermålsmænd* (364), i drabssager den dræbtes nærmeste mandlige arvinger, som det påhvilede at forfølge drabet.
- eloquentiæ professor* (75), professor i veltalenhed.
- empiria (evt. impiria)* (242), betydningen uvis.
- examinatores ordinandos* (92), eksaminatorer af personer, der skal ordineres.
- flumbsauger* (229), betydningen af forleddet uvis.
- foder* (56), vinmål på 960 potter.
- forarges* (351), her: forringes.
- fransk pistol* (383), ældre guldmønt.
- gitov*, tov, hvormed sejl bjærges, el. hvorpå teatertæpper hviler i sammenfoldet stand; her: tov, som bruges ved fremstillingen af sejl-dug.
- gårdmand* (179), her: medfæster; jf. hovedmanden.

- hopmand, hopffmand* (269), hovedmand, befalingsmand, kaptajn (jf. ty.: Hauptmann).
- hovedmanden* (191), her: den ene (den ledende) af to el. flere fæstere på samme gård; jf. gårdmand.
- in bonis communibus* (109), i de fælles goder el. det fælles gods.
- in publica disputatione* (88), i offentlig disputats.
- interesse* (63), her: renter.
- judices consistoriales* (92), konsistorialdommere.
- juxta senium in officio* (92), næst efter den ældre i embede, efter anciennitet.
- kielegruemunden* (68), kedelgrubemunden, indfyriingsåbningen til en indmuret kedel.
- knapholt* (230), d.s.s. klapholt, mindre planker af eg el. bøg, især til bødkerbrug.
- kusk*, 1) vogn, 2) vognfører.
- kølemunden* (68), køllemundingen, indfyriingsåbning til (malt)kølle.
- licentere* (222), afskedige.
- malvasier* (263), sød vin, opkaldt efter den gr. by Malvasia di Romania.
- motter* (82), mat(t)er, medhjælper hos orlogspersonel.
- mål*, malet korn, hestefoder.
- opkræve nævningsmænd* (16), *rebsmænd* (47), udnævne, udpege n., r.
- optaget sagen* (372), standset, ophævet sagen.
- osmund* (50), jernklumper, jern.
- ovnmunden* (68), indfyriingsåbning til ovnen.
- partegaard* (51), forskrivning for partgaard, s.d.
- partgaard* (106), fml. del af en gård, gårdspart.
- pastores rurales et urbanos* (92), landsby- og købstadpræster.
- petersenum* (263), skal mul. læses: petersemun; petersemen er en art vin.
- pibe* (263), vinmål, ml. 432 og 588 potter.
- pipholt* (329), d.s.s. pipenholt, træ (af eg el. fyr) til render.
- plitzkarl* (44), pligtskarl, arbejdsmand.
- pochenslager* (334), paukeslager.
- posteriteten* (237), efterkommerne, eftertiden.
- profect in studiis* (250), fremgang i studierne, standpunkt.
- pøkere* (81), skibsdreng.
- rectâ lineâ* (271), i ret linie.
- reitererede* (37), gentagne, fornyede.
- rejsepenge* (69), aflønningspenge for kørsler (rejser).
- residentes* (181), residerende, på stedet boende.
- riddermændsmænd* (118), væbnere, herremænd, der ikke har modtaget ridderslag.
- sejermagere* (287), urmagere.
- sermon* (81), prædiken.
- skelne, skielne* (262), fuge, her: nærmest: understryge.
- skikkelig*, kan betyde velegnet, kvalificeret, se indledningen.
- skovmærke* (15), redskab til at slå mærke i træer med.
- slaaer* (364), planker, revler o.l.
- stiffuerie* (71), fml. trodsighed, opsætsighed.
- strick* (314), kobbelt.
- stug (eng)* (107), d.s.s. stuf, jordstykke uden for fællesskab.
- sub poena confiscationis* (155), under straf af konfiskation.
- sub suspensione ab officio* (108), under embedets fortabelse.

- ske* = tiendegarn, garn af hvis fangst der svares tiende.
- tilforsigt* (371), tillid.
- tutores* (181), værger, formyndere.
- uddrag, sagens* (61), sagens endelige afgørelse.
- vedtørlig* (332), fattig, trængende.
- veiderne* (383), vedjerne, vidjerne, sømærkerne.
- vicarii* (181), indehavere af vikarier, kapellaner.
- vognskud* (230), rene egeplanker (til klædning af vægge, skibssider o.l.).
- ydekuld* (358), kul (trækul) der skal ydes som landgilde.
- ørklædning* (44), festklædning.